

WYMAGANIA EDUKACYJNE DLA KLAS TECHNIKUM NR 5

Język polski – poziom podstawowy

1. Wymagania ogólne

Klasa I:

Zaprezentowane poniżej wymagania edukacyjne na poszczególne oceny zgodnie z nową podstawą programową uwzględniają:

- wiedzę z następujących epok literackich: STAROŻYTNOŚĆ, ŚREDNIOWIECZE:
Biblia, w tym fragmenty *Księgi Rodzaju*, *Księgi Hioba*, *Księgi Koheleta*, *Pieśni nad Pieśniami*, *Księgi Psalmów*, *Apokalipsy wg św. Jana*;
Jan Parandowski, *Mitologia*, część I *Grecja*;
Homer, *Iliada* (fragmenty), *Odyseja* (fragmenty);
Sofokles, *Antygona*;
Horacy – wybrane utwory;
Bogurodzica; *Lament świętokrzyski* (fragmenty); *Legenda o św. Aleksym* (fragmenty); *Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią* (fragmenty);
Kwiatki świętego Franciszka z Asyżu (fragmenty);
Pieśń o Rolandzie (fragmenty);
Gall Anonim, *Kronika polska* (fragmenty);
Dante Alighieri, *Boska komedia* (fragmenty);
- tworzenie wypowiedzi ustnej i pisemnej,
- wybrane zagadnienia wiedzy o języku,
- dwa wybrane teksty uzupełniające.

Klasa II:

Zaprezentowane poniżej wymagania edukacyjne na poszczególne oceny zgodnie z nową podstawą programową uwzględniają:

- wiedzę z następujących epok literackich: RENESANS, BAROK, OŚWIECENIE,
Jan Kochanowski, wybrane pieśni, w tym: *Pieśń IX ks. I*, *Pieśń V ks. II*; psalmy, w tym *Psalm 13*, *Psalm 47*; tren IX, X, XI, XIX; *Odprawa posłów greckich*;
William Szekspir, *Makbet*, *Romeo i Julia*;
Piotr Skarga, *Kazania sejmowe* (fragmenty);
wybrane wiersze następujących poetów: Daniel Naborowski, Jan Andrzej Morsztyn, Mikołaj Sęp-Szarzyński;
Jan Chryzostom Pasek, *Pamiętniki* (fragmenty);
Molier, *Skąpiec*;
Ignacy Krasicki, *Hymn do miłości ojczyzny*, wybrane satyry;
Franciszek Karpiński, wybór sielanek i liryki religijnej;
- tworzenie wypowiedzi ustnej i pisemnej,
- wybrane zagadnienia wiedzy o języku,
- dwa wybrane teksty uzupełniające.

Klasa III:

Zaprezentowane poniżej wymagania edukacyjne na poszczególne oceny zgodnie z nową podstawą programową uwzględniają:

- wiedzę z następujących epok literackich: ROMANTYZM, POZYTYWIZM:

Adam Mickiewicz, *Oda do młodości*; wybrane ballady, w tym *Romantyczność*; wybrane sonety z cyklu *Sonety krymskie* oraz i inne wiersze;
Konrad Wallenrod; *Dziady* cz. III;
Juliusz Słowacki, *Kordian*, wybrane wiersze, w tym *Grób Agamemnona* (fragmenty),
Testament mój;
Zygmunt Krasiński, *Nie-Boska komedia*;
Cyprian Kamil Norwid, wybrane wiersze;
Bolesław Prus, *Lalka*, *Z legend dawnego Egiptu*;
Eliza Orzeszkowa, *Gloria victis*;

Klasa IV:

Zaprezentowane poniżej wymagania edukacyjne na poszczególne oceny zgodnie z nową podstawą programową uwzględniają:

- wiedzę z następujących epok literackich: POZYTYWIZM, MŁODA POLSKA, XX-LECIE MIĘDZYWOJENNE:

Henryk Sienkiewicz, *Potop*;

Adam Asnyk, wybór wierszy;

Fiodor Dostojewski, *Zbrodnia i kara*;

wybrane wiersze następujących poetów: Jan Kasprówic, Kazimierz Przerwa-Tetmajer, Leopold Staff;

Władysław Stanisław Reymont, *Chłopi* (tom I – Jesień);

Fiodor Dostojewski, *Zbrodnia i kara*;

wybrane wiersze następujących poetów: Jan Kasprówic, Kazimierz Przerwa-Tetmajer, Leopold Staff;

Władysław Stanisław Reymont, *Chłopi* (tom I – Jesień);

Stanisław Wyspiański, *Wesele*,

Stefan Żeromski, *Rozdziobią nas kruki, wrony...*, *Przedwiośnie*;

Witold Gombrowicz, *Ferdydurke* (fragmenty);

wybrane wiersze następujących poetów: Bolesław Leśmian, Julian Tuwim, Jan Lechoń, Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, Kazimiera Iłakowiczówna, Julian Przyboś, Józef Czechowicz,

Klasa V:

Zaprezentowane poniżej wymagania edukacyjne na poszczególne oceny zgodnie z nową podstawą programową uwzględniają:

- wiedzę z następujących epok literackich: WOJNA I OKUPACJA, WSPÓŁCZESNOŚĆ:

Krzysztof Kamil Baczyński, Tadeusz Gajcy;

Tadeusz Borowski, *Proszę państwa do gazu*, *Ludzie, którzy szli*;

Gustaw Herling-Grudziński, *Inny świat*;

Hanna Krall, *Zdążyć przed Panem Bogiem*;

wybrane wiersze następujących poetów: Stanisław Baliński,

wybrane wiersze z okresu emigracyjnego, Kazimierz Wierzyński,

wybrane wiersze z okresu emigracyjnego, Czesław Miłosz, w tym wybrane wiersze z tomu

Ocalenie oraz *Traktat moralny* (fragmenty), Tadeusz Różewicz, Miron Białoszewski,

Jarosław Marek Rymkiewicz, Wisława Szymborska, Zbigniew Herbert, w tym wybrane

wiersze z tomów *Pan Cogito* oraz *Raport z obłożonego miasta*, Halina Poświatowska,

Stanisław Barańczak, Marcin Świetlicki, Jan Polkowski, Wojciech Wencel;

Albert Camus, *Dżuma*;

George Orwell, *Rok 1984*;

Józef Mackiewicz, *Droga donikąd* (fragmenty);

Sławomir Mrożek, *Tango*;

Marek Nowakowski, *Raport o stanie wojennym* (wybrane opowiadanie); *Góra „Edek”* (z tomu *Prawo prerii*);

Jacek Dukaj, *Katedra* (z tomu *W kraju niewiernych*);

Antoni Libera, *Madame*;

Andrzej Stasiuk, *Miejsce* (z tomu *Opowieści galicyjskie*);

Olga Tokarczuk, *Profesor Andrews w Warszawie* (z tomu *Gra na wielu bębenkach*)

Ryszard Kapuściński, *Podróże z Herodotem* (fragmenty);

wybrane utwory okresu stanu wojennego;

powojenna piosenka literacka – wybrane utwory Ewy Demarczyk, Jacka Kaczmarskiego, Wojciecha Młynarskiego, Agnieszki Osieckiej oraz wybrane teksty Kabaretu Starszych Panów

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

OCENA CELUJĄCA (6):

Uczeń:

- ma wiedzę i umiejętności na ocenę bardzo dobrą, posługuje się nimi w różnych trudnych sytuacjach problemowych;
- szczegółowo zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem trudny tekst literacki i samodzielnie go interpretuje;
- sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe i wyciąga wnioski;
- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie, uzasadnia swój wybór;
- bezbłędnie podaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz jego powiązania z kontekstami: historycznym, filozoficznym i artystycznym;
- zauważa rozmaite interpretacje tekstów kultury i je ocenia;
- samodzielnie dokonuje wnikliwej analizy i interpretacji wskazanego tekstu kultury;
- zna literaturę dotyczącą sztuki i wydarzeń kulturalnych, stosuje tę wiedzę w różnych sytuacjach problemowych;
- odnajduje i porównuje dane zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach, samodzielnie je interpretuje;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- określa funkcje tekstów (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną, poznawczą, komunikacyjną i społeczną);
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej, stosując zróżnicowane formy wypowiedzi;
- sprawnie redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu, potrafi go streścić, w punktach zapisać najważniejsze tezy i ich uzasadnienie;
- odróżnia fakty od opinii, tworzy własne opinie i konfrontuje je z innymi poglądami, wyciąga wnioski;
- samodzielnie rozwija swoje zainteresowania;
- potrafi swoją wiedzę zainteresować innych;
- aktywnie wykorzystuje swoją wiedzę na lekcji i na zajęciach pozaszkolnych,
- uzyskał z wypracowania 100% punktów.

OCENA BARDZO DOBRA (5):

Uczeń:

- ma pełną wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej, posługuje się nimi w różnych sytuacjach problemowych;
- szczegółowo zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i samodzielnie go interpretuje;
- sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe i wyciąga wnioski;
- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie, uzasadnia swój wybór;
- sprawnie podaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz jego powiązania z kontekstami: historycznym, filozoficznym i artystycznym;
- samodzielnie dokonuje analizy i interpretacji określonego tekstu kultury;
- odszukuje i porównuje dane zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach, samodzielnie je interpretuje;
- zauważa rozmaite interpretacje tekstów kultury;
- samodzielnie ocenia wydarzenia kulturalne;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- określa funkcje tekstów (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną, poznawczą, komunikacyjną i społeczną);
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- sprawnie redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu, potrafi go streścić, w punktach zapisać najważniejsze tezy;
- odróżnia fakty od opinii, tworzy własne opinie i konfrontuje je z innymi poglądami;
- aktywnie wykorzystuje swoją wiedzę na lekcji,
- uzyskał z wypracowania od 86 – 99% punktów.

OCENA DOBRA (4):

Uczeń:

- ma podstawową wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej, posługuje się nimi w typowych sytuacjach;
- dobrze zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i interpretuje go;
- sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe;
- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie;
- rozpoznaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz określa jego powiązania z kontekstem historycznym;
- samodzielnie dokonuje analizy wskazanego tekstu kultury;
- znajduje i porównuje informacje zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- określa podstawowe funkcje tekstów (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną);
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;

- sprawnie redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu, potrafi go streścić, w punktach zapisać najważniejsze tezy;
- odróżnia fakty od opinii, tworzy własne opinie,
- uzyskał z wypracowania 71 - 85% punktów.

OCENA DOSTATECZNA (3):

Uczeń:

- ma niepełną wiedzę i podstawowe umiejętności określone w podstawie programowej;
- zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i samodzielnie przeprowadza chociaż fragmentaryczną jego interpretację;
- wiąże elementarne fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe;
- selekcjonuje podstawowe wydarzenia literackie;
- przyporządkowuje wcześniej poznany tekst kultury (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) określonej epoce literackiej;
- odnajduje najważniejsze informacje zawarte w kilku źródłach pisanych, dokonuje ich wspólnej analizy porównawczej;
- wykorzystuje znalezione informacje;
- przeprowadza analizę źródeł informacji;
- posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- dostrzega różne typy błędów językowych;
- przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu i potrafi go streścić;
- odróżnia fakty od opinii,
- uzyskał z wypracowania 56 – 70% punktów.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA (2):

Uczeń:

- ma fragmentaryczną wiedzę i podstawowe umiejętności określone w podstawie programowej;
- pobieżnie zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i interpretuje go z pomocą nauczyciela;
- rozpoznaje podstawowe związki przyczynowo-skutkowe;
- sytuuje w czasie i przestrzeni tylko najważniejsze wydarzenia literackie;
- rozpoznaje przybliżony czas powstania wskazanego tekstu kultury na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej;
- odszukuje najważniejsze informacje w źródle pisanym;
- wykorzystuje z pomocą nauczyciela znalezione informacje;
- posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- dostrzega niektóre typy błędów językowych;
- przedstawia przy pomocy nauczyciela wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- redaguje z pomocą nauczyciela teksty własne;
- aktywnie słucha wykładu i określa jego tematykę,
- uzyskał z wypracowania 40 – 55% punktów.

OCENA NIEDOSTATECZNA (1):

Uczeń:

- nie zdobył podstawowych wiadomości oraz umiejętności określonych w podstawie programowej;
- nie interesuje się przebiegiem zajęć;
- nie uczestniczy w lekcji;
- opuszcza prace klasowe;
- nie przygotowuje zadań domowych;
- nie uczestniczy w zajęciach pozaszkolnych,
- uzyskał z wypracowania poniżej 40% punktów

3. Tryb ustalania oceny półrocznej i rocznej z języka polskiego.

Ustalenie oceny za I-szy okres odbywa się na zasadzie wyliczania średniej ważonej wszystkich ocen bieżących.

Poszczególnym formom pracy ucznia nadaje się następujące wagi:

Wypracowanie jako praca klasowa	7
Sprawdziany	8
Laureat konkursu wojewódzkiego lub powiatowego (jeżeli jest to ostatni etap tego konkursu).	8
Testy czytania ze zrozumieniem	7
Odpowiedź ustna argumentacyjna (typu „maturalnego”)	5
Kartkówka	4
Odpowiedź ustna	4
Dodatkowa praca (projekt, prezentacja, laureat konkursu na niższym szczeblu)	4
Praca na lekcji (aktywność)	4
Wypracowanie jako zadanie domowe	3
Praca w grupach	3
Zadanie domowe	2

Ustalenie oceny rocznej odbywa się na zasadzie wyliczania średniej ważonej wszystkich ocen bieżących z całego roku szkolnego.

Przyjmuje się następujące przedziały dla poszczególnych ocen:

0,00 – 1,70	Niedostateczny
1,71 – 2,70	Dopuszczający
2,71 – 3,70	Dostateczny
3,71 – 4,59	Dobry
4,60 – 5,49	Bardzo dobry
od 5,50	Celujący

Matematyka - zakres podstawowy

Celem kształcenia ogólnego w technikum jest:

- a) traktowanie uporządkowanej, systematycznej wiedzy jako podstawy kształtowania umiejętności;

- b) doskonalenie umiejętności myślowo-językowych, takich jak: czytanie ze zrozumieniem, pisanie twórcze, formułowanie pytań i problemów, posługiwanie się kryteriami, uzasadnianie, wyjaśnianie, klasyfikowanie, wnioskowanie, definiowanie, posługiwanie się przykładami;
- c) rozwijanie osobistych zainteresowań ucznia i integrowanie wiedzy przedmiotowej z różnych dyscyplin;
- d) zdobywanie umiejętności formułowania samodzielnych i przemyślanych sądów, uzasadniania własnych i cudzych sądów w procesie dialogu we wspólnocie dociekającej;
- e) łączenie zdolności krytycznego i logicznego myślenia z umiejętnościami wyobrażeniowo-twórczymi;
- f) rozwijanie wrażliwości społecznej, moralnej i estetycznej;
- g) rozwijanie narzędzi myślowych umożliwiających uczniom obcowanie z kulturą i jej rozumienie;
- h) rozwijanie u uczniów szacunku dla wiedzy, wyrabianie pasji poznawania świata i zachęcanie do praktycznego zastosowania zdobytych wiadomości.

Do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego w technikum należą:

- 1) myślenie – rozumiane jako złożony proces umysłowy, polegający na tworzeniu nowych reprezentacji za pomocą transformacji dostępnych informacji, obejmującej interakcję wielu operacji umysłowych: wnioskowanie, abstrahowanie, rozumowanie, wyobrażanie sobie, sądzenie, rozwiązywanie problemów, twórczość. Dzięki temu, że uczniowie szkoły ponadpodstawowej uczą się równocześnie różnych przedmiotów, możliwe jest rozwijanie następujących typów myślenia: analitycznego, syntetycznego, logicznego, komutacyjnego, przyczynowo-skutkowego, kreatywnego, abstrakcyjnego; zachowanie ciągłości kształcenia ogólnego rozwija zarówno myślenie percepcyjne, jak i myślenie pojęciowe. Synteza obu typów myślenia stanowi podstawę wszechstronnego rozwoju ucznia;
- 2) czytanie – umiejętność łącząca zarówno rozumienie sensów, jak i znaczeń symbolicznych wypowiedzi; kluczowa umiejętność lingwistyczna i psychologiczna prowadząca do rozwoju osobowego, aktywnego uczestnictwa we wspólnocie, przekazywania doświadczeń między pokoleniami;
- 3) umiejętność komunikowania się w języku ojczystym i w językach obcych, zarówno w mowie, jak i w piśmie, to podstawowa umiejętność społeczna, której podstawą jest znajomość norm językowych oraz tworzenie podstaw porozumienia się w różnych sytuacjach komunikacyjnych;
- 4) kreatywne rozwiązywanie problemów z różnych dziedzin ze świadomym wykorzystaniem metod i narzędzi wywodzących się z informatyki, w tym programowanie;
- 5) umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, w tym dbałość o poszanowanie praw autorskich i bezpieczne poruszanie się w cyberprzestrzeni;
- 6) umiejętność samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania, rzetelnego korzystania ze źródeł;
- 7) nabywanie nawyków systematycznego uczenia się, porządkowania zdobytej wiedzy i jej pogłębiania;
- 8) umiejętność współpracy w grupie i podejmowania działań indywidualnych.

1. Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Sprawność rachunkowa.

Wykonywanie obliczeń na liczbach rzeczywistych, także przy użyciu kalkulatora, stosowanie praw działań matematycznych przy przekształcaniu wyrażeń algebraicznych oraz wykorzystywanie tych umiejętności przy rozwiązywaniu problemów w kontekstach rzeczywistych i teoretycznych.

II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

1. Interpretowanie i operowanie informacjami przedstawionymi w tekście, zarówno matematycznym, jak i popularnonaukowym, a także w formie wykresów, diagramów, tabel.
2. Używanie języka matematycznego do tworzenia tekstów matematycznych, w tym do opisu prowadzonych rozumowań i uzasadniania wniosków, a także do przedstawiania danych.

III. Wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji.

1. Stosowanie obiektów matematycznych i operowanie nimi, interpretowanie pojęć matematycznych.
2. Dobieranie i tworzenie modeli matematycznych przy rozwiązywaniu problemów praktycznych i teoretycznych.
3. Tworzenie pomocniczych obiektów matematycznych na podstawie istniejących, w celu przeprowadzenia argumentacji lub rozwiązania problemu.
4. Wskazywanie konieczności lub możliwości modyfikacji modelu matematycznego w przypadkach wymagających specjalnych zastrzeżeń, dodatkowych założeń, rozważenia szczególnych uwarunkowań.

IV. Rozumowanie i argumentacja.

1. Przeprowadzanie rozumowań, także kilkietapowych, podawanie argumentów uzasadniających poprawność rozumowania, odróżnianie dowodu od przykładu.
2. Dostrzeganie regularności, podobieństw oraz analogii, formułowanie wniosków na ich podstawie i uzasadnianie ich poprawności.
3. Dobieranie argumentów do uzasadnienia poprawności rozwiązywania problemów, tworzenie ciągu argumentów, gwarantujących poprawność rozwiązania i skuteczność w poszukiwaniu rozwiązań zagadnienia.
4. Stosowanie i tworzenie strategii przy rozwiązywaniu zadań, również w sytuacjach nietypowych.

2. Osiągnięcia konieczne absolwenta technikum

Uczeń powinien znać następujące pojęcia, własności i algorytmy:

- w **klasie I** dotyczące: liczb rzeczywistych, przedziałów liczbowych, funkcji, funkcji liniowej, równań i nierówności pierwszego stopnia z jedną niewiadomą, procentów, własności działań na potęgach i pierwiastkach, wzorów skróconego mnożenia, logarytmów, układów równań stopnia drugiego,
- w **klasie II** dotyczące : układów równań stopnia drugiego, podstawowych własności funkcji kwadratowej, wykładniczej i logarytmicznej, twierdzenia Talesa, twierdzenia Pitagorasa, własności trójkątów, trygonometrii, przekształceń wykresów funkcji, równań i nierówności z wartością bezwzględną,
- w **klasie III** dotyczące: funkcji kwadratowej, geometrii płaskiej związanej z okręgami, kołami trójkątami, geometrii analitycznej związanej z prostymi, okręgami, odcinkami, układami równań stopnia drugiego, odległości między punktami na płaszczyźnie kartezjańskiej oraz współrzędnych środka odcinka, symetrii osiowej względem osi układu współrzędnych i symetrii środkowej względem początku układu współrzędnych, wektorów w układzie współrzędnych oraz wielomianów;

- w klasie IV dotyczące: wielomianów, wyrażeń wymiernych i równań wymiernych, funkcji wykładniczej, ciągów arytmetycznego i geometrycznego, czworokątów i ich pól, statystyki oraz kombinatoryki;
- w klasie V dotyczące : rachunku prawdopodobieństwa; wielościanów oraz brył obrotowych.

Uczeń powinien umieć posługiwać się ww. pojęciami, własnościami i algorytmami, a ponadto:

- stosować posiadaną wiedzę do rozwiązywania zadań praktycznych, np.:
 - korzystać z procentów w zadaniach związanych z podatkami, ubezpieczeniami, inflacją, lokatami bankowymi, kredytami itp.,
 - dokonywać obliczeń miarowych: obwodów, pól, objętości, również w sytuacjach praktycznych,
 - odczytywać i analizować informacje z tabel, diagramów i wykresów, wyznaczać i interpretować liczby charakteryzujące zestawy danych;
- dobrać odpowiedni model matematyczny czy algorytm do prostej sytuacji problemowej z uwzględnieniem pewnych ograniczeń i zastrzeżeń oraz krytycznie ocenić uzyskane wyniki;
- stosować definicje i twierdzenia w rozwiązywaniu problemów;
- przeprowadzić proste rozumowanie, dobierając argumenty potwierdzające jego poprawność;
- wykorzystywać w różnych sytuacjach urządzenia techniczne, takie jak: kalkulator, kalkulator graficzny, komputer.

4. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

Ocena celująca:

Uczeń:

- Posiadał wiedzę i umiejętności obejmujące pełny zakres programu nauczania matematyki w danej klasie.
- Samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia.
- Posiadał pewne nawyki matematyczne oraz wykazuje umiejętność myślenia problemowego.
- Biegłe posługuje się pojęciami i twierdzeniami matematycznymi w rozwiązywaniu zadań matematycznych.
- Potrafi rozwiązać zadanie kilkoma metodami.
- Jest aktywny na każdej lekcji.
- Udziela wypowiedzi ustnej, bezbłędnej pod względem rzeczowym, sprawnie posługuje się językiem matematycznym.
- Potrafi stosować posiadaną wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach.
- Osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach matematycznych kwalifikując się do zawodów wojewódzkich lub do finału.

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- Rozwiązuje zadania o wyższym stopniu trudności.
- Potrafi ponownie przeprowadzać dowody podstawowych twierdzeń matematycznych.
- Wykazuje trwale wiadomości z całego materiału programowego.
- Sprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami.
- Samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne ujęte programem nauczania.

- Potrafi prawidłowo uzasadnić sposób rozwiązania zadania posługując się językiem matematycznym.
- Samodzielnie rozwiązuje zadania tekstowe.
- Jest aktywny na każdej lekcji.

Ocena dobra

Uczeń:

- Opanował wiadomości i umiejętności w zakresie pozwalającym na rozumienie większości relacji i powiązań pomiędzy poszczególnymi wielkościami matematycznymi.
- Poprawnie stosuje wiadomości, samodzielnie rozwiązuje zadania typowe.
- Wykazuje trwale wiadomości z całego materiału programowego, ale popełnia podczas wypowiedzi niewielkie błędy, które następnie poprawia przy pomocy naprowadzających pytań nauczyciela.
- Samodzielnie wykonuje zadania nieschematyczne.
- Poprawnie rozwiązuje zadania tekstowe.

Ocena dostateczna

Uczeń:

- Opanował podstawowe treści programowe w zakresie umożliwiającym postępy w dalszym uczeniu się.
- Rozwiązuje typowe zadania o średnim stopniu trudności (czasem przy pomocy nauczyciela).
- Posiada umiejętność odtwarzania zdobytych wiadomości, ale wymaga kontroli poprawności stosowania ich w rozwiązywaniu zadań praktycznych.
- Popełnia błędy wyjaśniając związki pomiędzy wielkościami matematycznymi, udziela odpowiedzi przy pomocy naprowadzających pytań nauczyciela.

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- Opanował podstawowe wiadomości i umiejętności matematyczne w ograniczonym zakresie.
- Braki i luki w materiale programowym nie przekraczają możliwości uzyskania przez ucznia minimalnej wiedzy do pokonania trudności w dalszym procesie edukacji.
- Rozwiązuje zadania typowe o niewielkim stopniu trudności.
- Odpowiada mało samodzielnie, konieczna jest stała korekta i ingerencja nauczyciela.
- Podstawowe wiadomości potrafi odtworzyć tylko mechanicznie, a zadania o elementarnym stopniu trudności jest w stanie wykonać przy pomocy nauczyciela.
- Potrafi rozwiązać proste zadania tekstowe.
- Zna podstawowe wzory i potrafi je zastosować bez konieczności przekształcania ich.
- Rozwiązuje zadania posiadające schemat rozwiązania.

Ocena niedostateczna

Uczeń:

- Nie opanował koniecznych wiadomości i umiejętności objętych programem nauczania i najważniejszych w uczeniu danego przedmiotu oraz nie potrafi rozwiązać zadań o elementarnym stopniu trudności i nie wykazuje chęci współpracy z nauczycielem.

W czasie semestru stawiane mogą być również plusy i minusy. Pięć plusów daje ocenę bardzo dobrą.

Minus nie jest formą oceny lecz informacją zwrotną dla nauczyciela, którą może wykorzystać przy wystawieniu oceny z aktywności na koniec roku szkolnego.

Plusy uczeń otrzymuje za

- aktywność na lekcji,
- pracę na lekcji – zaangażowanie, samodzielne liczenie zadań,
- prace domowe – wyróżniające się wykonanie zadania domowego,
- zadania dodatkowe – bardzo dobre wykonanie zadania

Uczeń może otrzymać jednorazowo więcej niż jeden plus w zależności od stopnia trudności rozwiązane zadania.

Za plusy wystawiane są następujące oceny:

- 5 plusów – bdb
- 4 plusy – db
- 3 plusy – dst (na życzenie ucznia)
- 2 plusy – dop (na życzenie ucznia)

Niewykorzystane plusy przechodzą na następny semestr.

5. Tryb ustalania oceny półrocznej i rocznej z matematyki

Ustalenie oceny za I półrocze odbywa się na zasadzie wyliczenia średniej ważonej wszystkich ocen bieżących. Poszczególnym formom nadaje się następujące wagi:

Prace klasowe, testy, sprawdziany	8
Kartkówka	5
Projekt	4
Postawa, aktywność na lekcji	4
Praca w grupach	3
Odpowiedź ustna	3
Zadanie domowe	3

Przyjmuje się następujące przedziały dla poszczególnych ocen:

0 – 1,70	Niedostateczny
1,71 – 2,70	Dopuszczający
2,71 – 3,70	Dostateczny
3,71 – 4,59	Dobry
4,60 – 5,49	Bardzo dobry
5,50 – 6,0	Celujący

Ustalenie oceny rocznej odbywa się na zasadzie wyliczenia średniej ważonej wszystkich ocen bieżących z całego roku szkolnego.

Język niemiecki i język angielski

Klasy I- V

1. Wymagania:

Wariant III.1.R- język obcy nowożytny nauczany jako pierwszy (kontynuacja 1 języka obcego nowożytnego- ze szkoły podstawowej – kształcenie w zakresie rozszerzonym)

Wymagania ogólne:

- I. Znajomość środków językowych. Uczeń posługuje się bogatym zasobem środków językowych (leksykalnych – w tym związków frazeologicznych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.
- II. Rozumienie wypowiedzi. Uczeń rozumie różnorodne złożone wypowiedzi ustne wypowiedziane w naturalnym tempie oraz różnorodne złożone wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
- III. Tworzenie wypowiedzi. Uczeń samodzielnie tworzy w miarę złożone, spójne i logiczne, płynne wypowiedzi ustne oraz w miarę złożone, bogate pod względem treści, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
- IV. Reagowanie na wypowiedzi. Uczeń uczestniczy w rozmowie i reaguje ustnie w różnorodnych, również złożonych i nietypowych sytuacjach oraz reaguje w formie w miarę złożonego tekstu pisanego w różnorodnych sytuacjach, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
- V. Przetwarzanie wypowiedzi. Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Wymagania szczegółowe :

- I. Uczeń posługuje się bogatym zasobem środków językowych (leksykalnych – w tym związków frazeologicznych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów: człowiek, miejsce zamieszkania, edukacja, praca, życie prywatne, żywienie, zakupy i usługi, podróżowanie i turystyka, kultura, sport, zdrowie, nauka i technika, świat przyrody, życie społeczne.
- II. Uczeń rozumie różnorodne złożone wypowiedzi ustne wypowiedziane w naturalnym tempie: reaguje na polecenia; określa główną myśl wypowiedzi lub fragmentu wypowiedzi, określa intencje, nastawienie i postawy nadawcy/autora wypowiedzi, określa kontekst wypowiedzi (np. formę, czas, miejsce, sytuację, uczestników), znajduje w wypowiedzi określone informacje, układa informacje w określonym porządku, wyciąga wnioski wynikające z informacji zawartych w wypowiedzi, odróżnia informacje o faktach od opinii, rozpoznaje informacje wyrażone pośrednio, rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.
- III. Uczeń rozumie różnorodne złożone wypowiedzi pisemne: określa główną myśl tekstu lub fragmentu tekstu, określa intencje, nastawienie i postawy nadawcy/autora tekstu, określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu, czas, miejsce, sytuację), znajduje w tekście określone informacje, rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu, układa informacje w określonym porządku, wyciąga wnioski wynikające z informacji zawartych w tekście, odróżnia informacje o faktach od opinii, rozpoznaje informacje wyrażone pośrednio oraz znaczenia przenośne, rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu.
- IV. Uczeń tworzy w miarę złożone, spójne i logiczne, płynne wypowiedzi ustne.
- V. Uczeń tworzy w miarę złożone, bogate pod względem treści, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne (np. e-mail, list prywatny, list formalny – w tym list

- motywacyjny, życiorys, CV, wpis na blogu, opowiadanie, recenzję, artykuł, rozprawkę).
- VI. Uczeń reaguje ustnie w różnorodnych, również złożonych i nietypowych sytuacjach.
- VII. Uczeń reaguje w formie w miarę złożonego tekstu pisanego (np. e-mail, list prywatny, list formalny – w tym list motywacyjny, życiorys, CV, wpis na blogu, opowiadanie, recenzję, artykuł, rozprawka) w różnorodnych sytuacjach.
- VIII. Uczeń przetwarza tekst ustnie lub pisemnie.
- IX. Uczeń posiada:
-wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, europejskiego i globalnego;
-świadomość związku między kulturą własną i obcą oraz wrażliwość międzykulturową.
- X. Uczeń dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, stosowanie mnemotechnik, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym nowożytnym).
- XI. Uczeń współdziała w grupie (np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych).
- XII. Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym nowożytnym (np. z encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi), również za pomocą technologii informacyjno- komunikacyjnych.
- XIII. Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, identyfikowanie słów kluczy lub internacjonalizmów) i strategie kompensacyjne, w przypadku gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu (np. upraszczanie formy wypowiedzi, zastępowanie innym wyrazem, opis, wykorzystywanie środków niewerbalnych).
- XIV. Uczeń posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

Wariant III.2 – język obcy nowożytny nauczany jako drugi (kontynuacja 2 języka obcego nowożytnego ze szkoły podstawowej)

Wymagania ogólne:

- I. Znajomość środków językowych. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.
- II. Rozumienie wypowiedzi. Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
- III. Tworzenie wypowiedzi. Uczeń samodzielnie tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
- IV. Reagowanie na wypowiedzi. Uczeń uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie w formie prostego tekstu, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

- V. Przetwarzanie wypowiedzi. Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Wymagania szczegółowe :

- I. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych) , umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów: człowiek, miejsce zamieszkania, edukacja, praca, życie prywatne, żywienie, zakupy i usługi, podróżowanie i turystyka, kultura, sport, zdrowie, nauka i technika, świat przyrody, życie społeczne.
- II. Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne (np. rozmowy, wiadomości, komunikaty, ogłoszenia, instrukcje) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka.
- III. Uczeń rozumie proste wypowiedzi pisemne (np. listy, e-mail, SMS-y, kartki pocztowe, napisy, broszury, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, instrukcje, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, artykuły, teksty narracyjne, recenzje, wywiady, wpisy na forach i blogach, teksty literackie.
- IV. Uczeń tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne.
- V. Uczeń tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne (np. notatkę, ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, wiadomość, SMS, kartkę pocztową, e-mail, historyjkę, wpis na blogu).
- VI. Uczeń reaguje ustnie w typowych sytuacjach.
- VII. Uczeń reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. wiadomość, SMS, krótki list prywatny, e-mail, wpis na czacie/forum) w typowych sytuacjach.
- VIII. Uczeń przetwarza prosty tekst ustnie lub pisemnie.
- IX. Uczeń posiada:
 - podstawową wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, europejskiego i globalnego;
 - świadomość związku między kulturą własną i obcą oraz wrażliwość międzykulturową.
- X. Uczeń dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, stosowanie mnemotechnik, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym nowożytnym).
- XI. Uczeń współdziała w grupie (np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych).
- XII. Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym nowożytnym (np. z encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi), również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.
- XIII. Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, identyfikowanie słów kluczy lub internacjonalizmów) i strategie kompensacyjne, w przypadku gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu (np. upraszczanie formy wypowiedzi, zastępowanie innym wyrazem, opis, wykorzystywanie środków niewerbalnych).
- XIV. Uczeń posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

2. Wymagania na poszczególne oceny:

Uczeń oceniany jest zarówno na bieżąco, poprzez kartkówki, sprawdziany wiadomości i umiejętności, ocenę wypowiedzi ustnej, prace domowe, ocenę zaangażowania. Ocenianie bieżące może mieć formę pisemną lub ustną, może mieć formę oceny lub ustnej informacji na temat poczynionych postępów. Zadaniem oceniania bieżącego jest przekazanie informacji zwrotnej samemu uczniowi i jego rodzicom, wskazanie kierunku dalszego rozwoju, wykazanie mocnych i słabych stron dotychczasowego procesu uczenia się. Ocenianie bieżące daje również informację nauczycielowi na temat efektywności wdrażanych procesów nauczania.

Uczeń oceniany jest również okresowo. Ocena ta jest podsumowaniem osiągnięć ucznia na zakończenie I okresu i roku szkolnego. Rolą takiej oceny jest dostarczenie informacji na temat osiągnięć ucznia w kolejnych etapach nauki.

Ocena ucznia jest oceną stopniową: od oceny celującej do niedostatecznej.

Kryteria oceny sprawności produktywnych (mówienie/pisanie)

Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony
-------------------	--------------------

OCENA CELUJĄCA

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▮ potrafi zawsze z powodzeniem zachować się w szerokim repertuarze sytuacji życia codziennego; ▮ potrafi z łatwością sformułować dłuższą wypowiedź w całości spójną i logiczną; ▮ potrafi z łatwością napisać spójny w pełni zrozumiały, zgodny z tematem tekst w odpowiednio dobranej formie; ▮ potrafi wziąć udział w dyskusji; ▮ wypowiada się komunikatywnie, a w jego wypowiedzi brak jest błędów gramatycznych i leksykalnych; ▮ posługuje się szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych; ▮ prezentuje płynną, poprawną pod względem wymowy wypowiedź; ▮ stosuje styl odpowiedni dla danej formy; ▮ bierze udział w konkursach, olimpiadach i różnego rodzaju pracach dodatkowych osiągając wysokie wyniki. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▮ potrafi doskonale zachować się w szerokim repertuarze sytuacji życia codziennego; ▮ potrafi sformułować idealną dłuższą wypowiedź w całości spójną i logiczną; ▮ potrafi z łatwością napisać bezbłędny, spójny w pełni zrozumiały, zgodny z tematem tekst w odpowiednio dobranej formie; ▮ potrafi swobodnie wziąć udział w dyskusji; ▮ wypowiada się swobodnie i komunikatywnie, a w jego wypowiedzi nie występują błędy gramatyczne i leksykalne; ▮ posługuje się bardzo szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych; ▮ prezentuje płynną, poprawną pod względem wymowy wypowiedź; ▮ stosuje styl odpowiedni dla danej formy; ▮ bierze udział w konkursach, olimpiadach i różnego rodzaju pracach dodatkowych osiągając wysokie wyniki.
---	---

OCENA BARDZO DOBRA

	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> potrafi zwykle z powodzeniem zachować się w szerokim repertuarze sytuacji życia codziennego; potrafi sformułować dłuższą wypowiedź w całości spójną i logiczną; potrafi napisać spójny w pełni zrozumiały, zgodny z tematem tekst w odpowiednio dobranej formie; potrafi wziąć udział w dyskusji; wypowiada się komunikatywnie, chociaż w jego wypowiedzi mogą wystąpić sporadyczne błędy gramatyczne i leksykalne, niezakłócające komunikacji; posługuje się dość szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych; prezentuje płynną, poprawną pod względem wymowy wypowiedź; stosuje styl odpowiedni dla danej formy. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> potrafi z łatwością zachować się w szerokim repertuarze sytuacji życia codziennego; potrafi z łatwością sformułować dłuższą wypowiedź w całości spójną i logiczną; potrafi z łatwością napisać spójny w pełni zrozumiały, zgodny z tematem tekst w odpowiednio dobranej formie; potrafi swobodnie wziąć udział w dyskusji; wypowiada się swobodnie i komunikatywnie, chociaż w jego wypowiedzi mogą wystąpić sporadyczne błędy gramatyczne i leksykalne, niezakłócające komunikacji; posługuje się szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych; prezentuje płynną, poprawną pod względem wymowy wypowiedź; stosuje styl odpowiedni dla danej formy.
--	--	--

OCENA DOBRA

	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przeważnie potrafi zachować się w szerokim repertuarze sytuacji życia codziennego; potrafi sformułować spójną i logiczną dłuższą wypowiedź; zazwyczaj potrafi wziąć udział w dyskusji; wypowiada się dość komunikatywnie, chociaż w jego wypowiedzi mogą wystąpić nieliczne błędy gramatyczne i leksykalne, niezakłócające komunikacji; posługuje się w miarę szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych; prezentuje dość płynną, poprawną pod względem wymowy wypowiedź; zwykle stosuje styl odpowiedni dla danej formy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> potrafi zachować się w szerokim repertuarze sytuacji życia codziennego; dość swobodnie potrafi sformułować spójną i logiczną dłuższą wypowiedź; zwykle potrafi wziąć udział w dyskusji; wypowiada się komunikatywnie, chociaż w jego wypowiedzi mogą wystąpić nieliczne błędy gramatyczne i leksykalne, niezakłócające komunikacji; posługuje się w dość szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych; prezentuje płynną, w miarę poprawną pod względem wymowy wypowiedź; stosuje styl odpowiedni dla danej formy.
--	---	---

OCENA DOSTATECZNA

	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▮ czasem potrafi zachować się w sytuacjach życia codziennego; ▮ próbuje sformułować spójną i logiczną dłuższą wypowiedź; ▮ próbuje wziąć udział w dyskusji; ▮ wypowiada się dość komunikatywnie, chociaż w jego wypowiedzi występują liczne błędy gramatyczne i leksykalne, niekiedy zakłócające komunikację; ▮ próbuje posługiwać się w miarę szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych; ▮ prezentuje wypowiedź z uchybieniami pod względem płynności i wymowy; ▮ zwykle stosuje styl odpowiedni dla danej formy, z uchybieniami. 	<p>Uczeń:</p> <p>przeważnie potrafi zachować się w szerokim repertuarze sytuacji życia codziennego; zazwyczaj formułuje spójną i logiczną dłuższą wypowiedź, z pewnymi uchybieniami; czasem potrafi wziąć udział w dyskusji; wypowiada się dość komunikatywnie, chociaż w jego wypowiedzi mogą występować błędy gramatyczne i leksykalne, niekiedy zakłócające komunikację; czasem posługuje się w miarę szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych; prezentuje wypowiedź, niekiedy z uchybieniami pod względem płynności i wymowy; zwykle stosuje styl odpowiedni dla danej formy, niekiedy z uchybieniami.</p>
--	--	---

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▮ niekiedy potrafi zachować się w sytuacjach życia codziennego; ▮ próbuje sformułować spójną i logiczną wypowiedź; ▮ z trudnością próbuje wziąć udział w dyskusji; ▮ wypowiada się mało komunikatywnie, a w jego wypowiedzi występują bardzo liczne błędy gramatyczne i leksykalne, czasem zakłócające komunikację; ▮ z trudnością próbuje posługiwać się podstawowym zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych; ▮ prezentuje wypowiedź z dużymi uchybieniami pod względem płynności i wymowy; ▮ z trudnością stosuje styl odpowiedni dla danej formy, z uchybieniami. 	<p>Uczeń:</p> <p>czasem potrafi zachować się w szerokim repertuarze sytuacji życia codziennego; próbuje formułować spójną i logiczną dłuższą wypowiedź, z pewnymi uchybieniami; podejmuje próbę udziału w dyskusji, niekiedy skutecznie; wypowiada się częściowo komunikatywnie, chociaż w jego wypowiedzi występują błędy gramatyczne i leksykalne, czasem zakłócające komunikację; próbuje posługiwać się podstawowym zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych; prezentuje wypowiedź, z pewnymi uchybieniami pod względem płynności i wymowy; czasem stosuje styl odpowiedni dla danej formy, niekiedy z uchybieniami.</p>
--	---	--

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia kryteriów określonych dla oceny dopuszczającej.

3. Tryb ustalania oceny półrocznej i rocznej z języków obcych dla zakresu podstawowego i rozszerzonego:

Ustalenie oceny za I półrocze odbywa się na zasadzie wyliczania średniej ważonej wszystkich ocen bieżących.

Poszczególnym formom pracy ucznia nadaje się następujące wagi:

Prace klasowe	8
Testy	8
Sprawdziany	8
Kartkówka	4
Odpowiedź ustna	5
Dodatkowa praca (projekt, prezentacja,)	4
Praca na lekcji (aktywność)	4
Praca w grupach	3
Zadanie domowe	3
Dialog tematyczny spontaniczny/ przygotowany	3

Przyjmuje się następujące przedziały dla poszczególnych ocen:

0,00 – 1,70 Niedostateczny

1,71 – 2,70 Dopuszczający

2,71 – 3,70 Dostateczny

3,71 – 4,59 Dobry

4,60 – 5,49 Bardzo dobry

5,50 – 6,00 Celujący

Ustalenie oceny rocznej odbywa się na zasadzie wyliczania średniej ważonej wszystkich ocen bieżących z całego roku szkolnego.

Język hiszpański

Klasy I- V

III etap edukacyjny. Poziom III.2.0 –dla rozpoczynających naukę.

Zakres podstawowy

Według nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkół ponadpodstawowych w zakresie nauczania drugiego języka obcego nowożytnego można wyróżnić następujące cele:

Wariant III.2.0 (język obcy nowożytny od początku w klasie I liceum ogólnokształcącego lub technikum):

- I. Znajomość środków językowych. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.
- II. Rozumienie wypowiedzi. Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
- III. Tworzenie wypowiedzi. Uczeń samodzielnie tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

- IV. Reagowanie na wypowiedzi. Uczeń uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie w formie prostego tekstu, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
- V. Przetwarzanie wypowiedzi. Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Zgodnie z nowym podejściem do nauczania języków obcych, opis osiągnięć dotyczy postępów ucznia w zakresie zdobywanej wiedzy oraz rozwijanych umiejętności jej zastosowania, obejmujących rozumienie ze słuchu, czytanie, mówienie oraz pisanie.

Poziom A1 – klasa I , II i III

Słuchanie

Uczeń:

- potrafi zrozumieć znane mu słowa i podstawowe wyrażenia dotyczące jego osoby, rodziny i bezpośredniego otoczenia;
- rozumie polecenia adresowane do niego w sposób uważny;
- potrafi zastosować się do krótkich i prostych wskazówek;
- rozumie ogólny sens wypowiedzi i potrafi wykonywać proste polecenia;
- rozumie typowe, codzienne wypowiedzi dotyczące konkretnych potrzeb komunikacyjnych.

Czytanie

Uczeń:

- rozumie znane nazwy, słowa i proste zdania np. na tablicach informacyjnych i plakatach lub w katalogach;
- rozumie krótkie i proste wiadomości napisane np. na pocztówkach;
- rozpoznaje znane sobie nazwy, słowa i podstawowe zwroty w prostych ogłoszeniach i w najczęściej spotykanych sytuacjach życia codziennego;
- rozumie ogólną treść prostych materiałów informacyjnych i krótkich opisów;
- umie wypełniać proste polecenia pisemne.

Mówienie

Uczeń:

- dysponuje podstawowym zasobem słów i prostych wyrażen związanych z danymi osobowymi i pojedynczymi, konkretnymi sytuacjami komunikacyjnymi;
- wykazuje ograniczone opanowanie kilku prostych struktur gramatycznych i wzorów zdaniowych;
- potrafi wypowiadać krótkie, pojedyncze zdania;
- potrafi formułować pytania dotyczące danych osobowych i odpowiadać na podobne;
- potrafi prowadzić prostą rozmowę, zadawać pytania na swój temat, na temat miejsca, gdzie mieszka, ludzi, których zna i rzeczy, które posiada, i odpowiadać na nie;
- potrafi inicjować proste wypowiedzi w zakresie potrzeb życia codziennego i w odniesieniu dobrze znanych tematów oraz odpowiadać na pytania z nimi związane i reagować na tego typu wypowiedzi innych;
- potrafi łączyć słowa lub grupy słów prostymi spójnikami.

Pisanie

Uczeń:

- potrafi napisać krótki, prosty tekst użytkowy (np. pocztówkę z pozdrowieniami);

- potrafi wypełnić formularz (np. w hotelu) z danymi osobowymi: nazwisko, adres, obywatelstwo;
- potrafi pisać proste zdania o sobie i o wymyślonych przez siebie postaciach, gdzie mieszkają i czym się zajmują;
- umie podawać pisemnie liczby i daty, własne nazwisko, narodowość, adres, datę urodzenia lub przyjazdu do danego kraju (np. w formularzu hotelowym).

Poziom A2 – klasa IV i V

Słuchanie

Uczeń:

- potrafi zrozumieć wyrażenia i najczęściej używane słowa, związane ze sprawami dla niego ważnymi (np. podstawowe informacje, dotyczące ucznia i jego rodziny, zakupów, miejsca i regionu zamieszkania, zatrudnienia);
- potrafi zrozumieć główny sens zawarty w krótkich, prostych komunikatach i ogłoszeniach.

Czytanie

Uczeń:

- potrafi czytać bardzo krótkie, proste teksty;
- potrafi znaleźć konkretne, przewidywalne informacje w prostych tekstach dotyczących życia codziennego, takich jak ogłoszenia, reklamy, prospekty, karty dań, rozkłady jazdy;
- rozumie krótkie, proste listy prywatne.

Mówienie

Uczeń:

- bierze udział w zwykłej, typowej rozmowie wymagającej prostej i bezpośredniej wymiany informacji na znane mu tematy;
- potrafi sobie radzić w bardzo krótkich rozmowach towarzyskich, nawet jeśli nie rozumie wystarczająco dużo, by samemu podtrzymać rozmowę;
- potrafi posłużyć się ciągiem wyrażen i zdań, by w prosty sposób opisać swoją rodzinę, innych ludzi, warunki życia, swoje wykształcenie.

Pisanie

Uczeń:

- potrafi pisać krótkie i proste notatki lub wiadomości wynikające z doraźnych potrzeb;
- potrafi napisać bardzo prosty list prywatny, na przykład dziękując komuś za coś.

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocena celująca (6)

biegle posługuje się językiem we wszystkich jego aspektach, w zakresie materiału nauczania praktycznie nie popełnia błędów, bardzo sprawnie/płynnie wykorzystuje nabyte kompetencje komunikacyjne w praktyce.

uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens i kluczowe informacje w tekstach słuchanych i rozmowach na poziomie rozszerzonym,

- wydobyć potrzebne informacje, uczucia i reakcje oraz przekształcić je w formę pisemną,
- zrozumieć skomplikowane polecenia nauczyciela,
- czytać płynnie teksty nie preparowane z odpowiednią wymową i intonacją,
- zrozumieć sens czytanych tekstów oraz dyskutować na tematy zawarte w tekście,
- mówić spójnie i płynnie używając poprawnej intonacji i wymowy do wyrażenia złożonych struktur na poziomie rozszerzonym,
- posługiwać się poprawnym językiem, popełniając niewiele błędów,
- wyrażać myśli i idee w sposób naturalny omawiając tematy codzienne i abstrakcyjne,
- uzasadniać i bronić swoich opinii,
- pisać teksty używając języka na poziomie rozszerzonym, spójnie i logicznie, organizować tekst, używać poprawnej pisowni, interpunkcji i stylistyki.

Ocena bardzo dobra (5)

bardzo dobrze opanował materiał nauczania, bardzo rzadko popełnia błędy w zakresie przerobionego materiału nauczania, z powodzeniem wykorzystuje nabyte kompetencje komunikacyjne w praktyce.

uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens i kluczowe informacje w tekstach słuchanych i rozmowach na poziomie podstawowym,
- zrozumieć polecenia nauczyciela, bardzo dobrze określa sens rozmowy, wyodrębnia zadane informacje, śledzi fabułę komunikatu i udziela odpowiedzi na pytania nauczyciela,
- czytać płynnie teksty preparowane z odpowiednią wymową i intonacją,
- zrozumieć sens czytanych tekstów oraz wypowiadać się na tematy zawarte w tekście,
- rozpoznaje i rozróżnia jednostki leksykalne i gramatyczne, nieznane wyrazy tłumaczy na podstawie kontekstu,
- wyszukuje informacje szczegółowe,
- mówić spójnie i płynnie używając poprawnej intonacji i wymowy do wyrażenia struktur gramatyczno –leksykalnych na poziomie podstawowym,
- posługiwać się poprawnym językiem, popełniając niewiele błędów,
- wyrażać myśli i idee w sposób naturalny omawiając tematy codzienne i abstrakcyjne,
- uzasadniać swoje opinie,
- akcentuje i intonuje poprawnie, tempo wypowiedzi jest zbliżone do naturalnego,
- pisać teksty używając języka na poziomie podstawowym,
- spójnie i logicznie organizować tekst,
- używać poprawnej pisowni, tekst jest logiczny i spójny, a sporadyczne błędy nie zakłócają rozumienia tekstu.

Ocena dobra (4)

w stopniu dobrym opanował materiał nauczania, zdarza mu się popełniać błędy w zakresie zrealizowanego materiału nauczania, stara się wykorzystywać nabyte kompetencje komunikacyjne w praktyce, choć nie zawsze mu się to udaje.

uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens i większość kluczowych informacji w tekstach słuchanych i rozmowach na poziomie podstawowym,
- wydobyć część potrzebnych informacji,

- zrozumieć proste polecenia nauczyciela,
- jest w stanie określić ogólny sens wypowiedzi,
- wyodrębnić kluczowe wypowiedzi,
- rozpoznaje poznane słownictwo,
- czytać dość płynnie teksty preparowane z odpowiednią wymową,
- zrozumieć sens czytanych tekstów oraz wypowiadać się na ten temat,
- mówić spójnie, posługiwać się dość poprawnym językiem, popełniając zauważalne błędy,
- wyrażać myśli i idee omawiając tematy codzienne i niektóre abstrakcyjne,
- uzasadniać swoje opinie,
- popełnia drobne błędy w intonacji i akcencie nie powodujące zakłóceń w komunikacji,
- w znanych sytuacjach reaguje w poprawny sposób,
- pisać teksty używając języka na poziomie podstawowym,
- dość spójnie i logicznie organizować tekst,
- używać dość poprawnej pisowni,
- tworzy samodzielne wypowiedzi w sposób logiczny i spójny,
- wykorzystuje poznane słownictwo i gramatykę, jednak robi pewne błędy,
- styl zgodny z formą.

Ocena dostateczna (3)

materiał nauczania opanował w stopniu dostatecznym, często popełnia błędy w zakresie zrealizowanego materiału nauczania, raczej unika komunikacji w języku hiszpańskim, ogranicza się do udzielania się na lekcji w ramach poleceń i instrukcji nauczyciela.

uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens i niektóre informacje w tekstach słuchanych i rozmowach na poziomie podstawowym (w przypadku 2 - 3 krotnego wysłuchania tekstu),
- zrozumieć proste polecenia nauczyciela,
- czytać teksty preparowane, popełniając dużo błędów,
- zrozumieć ogólny sens czytanych tekstów oraz częściowo wypowiadać się na ten temat,
- rozumie sens tekstu, rozgranicza informację główną od drugorzędnych,
- posługiwać się częściowo poprawnym językiem, popełniając dużo błędów, ale jest komunikatywny,
- wyrażać myśli omawiając tematy codzienne i niekiedy abstrakcyjne,
- poprawnie buduje komunikaty stosując poznane zwroty i stara się budować własne w ramach relacjonowania i udzielania informacji,
- pisać proste teksty użytkowe używając języka na poziomie podstawowym,
- dość spójnie organizować tekst, samodzielna wypowiedź ma pewne braki, pojawiają się błędy stylistyczne i logiczne, ale komunikat jest zrozumiały i stosowny do formy.

Ocena dopuszczająca (2)

w bardzo niewielkim stopniu opanował materiał nauczania, najczęściej popełnia błędy w zakresie zrealizowanego materiału nauczania, unika komunikacji w języku hiszpańskim.

uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens w tekstach słuchanych i rozmowach na poziomie podstawowym,
- wydobyć niektóre informacje,
- zrozumieć proste polecenia nauczyciela,
- czytać teksty preparowane, popełniając dużo błędów, zrozumieć niektóre zdania czytanych tekstów,

- w niewielkim stopniu wykorzystać informacje zawarte w tekście,
- rozumie tekst linearnie, wymaga pomocy przy wyjaśnianiu nowych słów oraz przy wyszukiwaniu informacji,
- posługiwać się językiem niepoprawnym, popełniając dużo błędów,
- wyrażać niektóre myśli,
- omawiać tematy codzienne, posługując się bardzo ograniczonym słownictwem,
- bywa niekomunikatywny,
- odtwarza wyuczone zwroty komunikacyjne,
- tempo wypowiedzi jest wolne,
- buduje proste zdania, a w wypowiedzi pojawiają się błędy intonacyjne i w akcencie,
- pisać proste teksty użytkowe, używając w większości niepoprawnego języka na poziomie podstawowym,
- używać nieprawidłowej pisowni,
- odtwarza formę komunikatu, a jej styl nie zawsze jest zgodny z formą.

Ocena niedostateczna (1)

nie opanował materiału nauczania, unika komunikacji w języku hiszpańskim.

- uczeń nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą,
- nie posługuje się językiem hiszpańskim w żadnym z jego aspektów,
- nie wykazuje żadnej chęci zmiany i zaangażowania w naukę.

3. Tryb ustalania oceny półrocznej i rocznej z języka hiszpańskiego dla zakresu podstawowego:

Ustalenie oceny za I – szy okres odbywa się na zasadzie wyliczania średniej ważonej wszystkich ocen bieżących.

Poszczególnym formom pracy ucznia nadaje się następujące wagi:

Prace klasowe	8
Testy	8
Sprawdziany	8
Kartkówka	4
Odpowiedź ustna	5
Dodatkowa praca (projekt, prezentacja,)	4
Praca na lekcji (aktywność)	4
Praca w grupach	3
Zadanie domowe	3

Przyjmuje się następujące przedziały dla poszczególnych ocen:

0 – 1,70	Niedostateczny
1,71 – 2,70	Dopuszczający
2,71 – 3,70	Dostateczny
3,71 – 4,59	Dobry
4,60 – 5,49	Bardzo dobry
5,50 – 6,0	Celujący

Ustalenie oceny rocznej odbywa się na zasadzie wyliczania średniej ważonej wszystkich ocen bieżących z całego roku szkolnego.

Historia

Wymagania edukacyjne są realizowane w oparciu o program nr T/6/08/2019 Zostały one opracowane na podstawie:

- podstawy programowej
- programu nauczania, zakres podstawowy
- artykułów statutu ZSE w Ostrowie Wielkopolskim

I Cele nauczania

Zgodnie z zapisem zawartym w podstawie programowej celem nauczania historii w klasach I – V jest:

- rozszerzenie zakresu wiedzy o przeszłości w jej aspekcie powszechnym europejskim, polskim, regionalnym i jednostkowym;
- dostrzeganie korzeni współczesnej cywilizacji i kultury, jej różnorodności i zmienności;
- budzenie szacunku dla dorobku cywilizacyjnego ludzkości, postaw patriotyzmu i oddania dla pracy i potrzeb małej ojczyzny;
- pomoc w samoidentyfikacji jednostki w najbliższym otoczeniu społecznym, regionalnym, narodowym, rozbudzenie poczucia przynależności do społeczności europejskiej i całego świata;
- rozwijanie świadomej postawy obywatelskiej oraz przygotowanie do aktywnego udziału w życiu społeczno – politycznym i kulturalnym na podstawie poznanych norm i wartości demokratycznych;
- wykształcenie umiejętności wykorzystywania w rekonstrukcji przeszłości różnorodnych źródeł informacji;
- rozwijanie umiejętności warsztatowych i metodologicznych, pozwalające na dokonanie opisu, charakterystyki, wyjaśnienia i oceny wydarzeń procesów historycznych w całym zakresie chronologicznym historii

1. Cele w zakresie wiadomości :

- poznanie form życia politycznego, społecznego, gospodarczego i sposobów sprawowania władzy;
- poznanie życia ludzi na tle wydarzeń politycznych, społecznych, gospodarczych;
- zapoznanie się z różnorodnością krajobrazów kulturowych i ideologicznych;
- dostrzeganie roli religii w życiu człowieka i poznanie różnych systemów religijnych;
- zapoznanie się ze związkami przyczynowo – skutkowymi, czasowo – przestrzennymi oraz dostrzeganie ocen zjawisk i procesów historycznych zachodzących na przestrzeni wieków;
- poznanie regionalnego odniesienia do historii polskiej i powszechnej;

2. Cele w zakresie umiejętności

- porównywanie różnych koncepcji politycznych, religijnych i gospodarczych;

- dokonywanie samodzielnej oceny oraz rekonstrukcji faktu lub zjawiska historycznego na podstawie źródeł historycznych
- sporządzanie zestawień synchronistycznych, różnorodnych prac pisemnych;
- formułowanie własnych opinii i umiejętności ich obrony i uzasadnienia;
- poprawne interpretowanie tekstów źródłowych i sprawne posługiwanie się pojęciami historycznymi;
- gromadzenie informacji przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii i różnorodnych źródeł informacji;
- sprawne posługiwanie się mapą historyczną

II Metody i narzędzia oceniania uczniów

- odpowiedzi ustne z poprzednich lekcji
- praca na lekcji ze środkami dydaktycznymi (mapa, podręcznik, atlasy historyczne, prezentacje multimedialne, dzieła kultury, drzewa genealogiczne, portrety, ilustracje)
- sprawdziany ze znajomości materiału programowego z działów : od starożytności po współczesność
- kartkówki z kilku lekcji, poprzez które sprawdza się znajomość postaci historycznych, pojęć i dat
- pisemne referaty
- zadania domowe
- aktywność na lekcjach

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

1. Ocena celująca (6):

- stopień opanowania wiadomości
 - pełne zrozumienie omawianego tematu, wyczerpanie zakresu rzeczowego, chronologicznego i terytorialnego
 - erudycyjna wiedza będącą korelacją w zakresie humanistycznym
 - uwzględnienie wielu płaszczyzn procesu historycznego
 - znajomość literatury historycznej
 - powoływanie się na źródła historyczne
 - umiejętność hierarchizacji materiału w dłuższych i krótszych okresach
 - umiejętność posługiwanie się związkami przyczynowo – skutkowymi
 - zdolność do szczegółowej analizy poszczególnych faktów i zjawisk historycznych
 - stosowanie i rozumienie pojęć właściwych epoce
 - prawidłowa interpretacja źródeł historycznych
 - oryginalna kompozycja wypowiedzi
 - umiejętność samodzielnego doboru materiału do opracowanie danego tematu
 - bezbłędny styl wypowiedzi i wysoka sprawność językowa
 - poprawność gramatyczna wypowiedzi
 - wysoki stopień przystępności stosowanego języka
- postawa ucznia na lekcji – stała aktywność
- systematyczność – wysoko zorganizowana

2. Ocena bardzo dobra (5)

- stopień opanowania wiadomości:
 - wyczerpujące opanowanie całego materiału programowego
 - dość duża szczegółowość w przedstawianiu wydarzeń

- odpowiedni dobór wydarzeń do przedstawianego tematu
- pełna znajomość różnych płaszczyzn procesu historycznego
- b) rozumienie materiału nauczania:
 - pełne zrozumienie omawianego tematu
 - wyczerpanie zakresu rzeczowego, chronologicznego i terytorialnego
 - samodzielna i prawidłowa interpretacja faktów historycznych
- c) stosowanie wiadomości – samodzielne:
 - umiejętność samodzielnej hierarchizacji materiału w dłuższych i krótszych okresach
 - umiejętność posługiwanie się związkami przyczynowo – skutkowymi
 - zdolność do szczegółowej analizy poszczególnych faktów i zjawisk historycznych
 - rozumienie pojęć historycznych i stosowanie ich w epokach
 - poprawna interpretacja źródeł
 - opanowanie wszystkich umiejętności koniecznych do omawiania tematu
 - właściwa kompozycja prac pisemnych – staranny dobór materiału wyczerpujący program, uwzględnienie różnych płaszczyzn procesu historycznego, umiejętność wyciągania samodzielnych związków i układania syntetycznych wniosków, samodzielna ocena zjawisk, faktów i postaci.
- d) prezentacja zdobytej wiedzy:
 - bezbłędny styl wypowiedzi
 - wysoka sprawność językowa
 - poprawność gramatyczna
 - bezbłędne stosowanie terminologii historycznej
 - dopuszczalne jednostkowe błędy ortograficzne o charakterze przypadkowym w pracach pisemnych
- e) postawa ucznia na lekcji:
 - stała aktywność
 - pełne wypowiedzi
 - wysoka kultura osobista
- f) systematyczna praca
- g) trwałość zdobytej wiedzy – swobodne operowanie wiedzą podręcznikową

3. Ocena dobra (4)

- a) stopień opanowania wiadomości:
 - nieznaczne braki w opanowaniu materiału programowego
 - umiejętność przedstawienia zagadnień w różnych płaszczyznach
- b) zrozumienie materiału – przy częściowej inspiracji nauczyciela uczeń wykazuje zrozumienie tematu, potrafi wyodrębnić odpowiedni zakres rzeczowy, chronologiczny i terytorialny
- c) stosowanie wiadomości – przy niewielkiej pomocy nauczyciela. Uczeń potrafi przedstawić:
 - właściwą hierarchizację związków przyczynowo – skutkowych
 - poprawne zrozumienie i stosowanie pojęć historycznych
 - odtwórczą analizę zjawisk historycznych
 - próby analizy tekstu źródłowego
 - dobrą konstrukcję pracy pisemnej – poprawny dobór materiału (nie wyczerpuje zakresu faktograficznego na różnych płaszczyznach procesu historycznego, podstawowa umiejętność wnioskowania i uzasadniania zjawisk historycznych, cytowanie cudzych wniosków)
- d) prezentacja zdobytej wiedzy:
 - styl bez większych zastrzeżeń

- poprawne stosowanie terminologii historycznej
- dopuszcza się pojedyncze błędy ortograficzne i jednostkowe interpunkcyjne w pracach pisemnych
- e) postawa ucznia na lekcji – częsta aktywność i kultura osobista
- f) sporadyczne ustępstwa od systematycznej pracy
- g) trwałość zdobytej wiedzy – dobra znajomość materiału roku bieżącego

4. Ocena dostateczna (3)

- a) stopień opanowania wiadomości:
 - braki w opanowaniu podstawowego materiału, które jednak jeszcze pozwalają na przedstawienie procesu historycznego
 - ograniczenie się tylko do przedstawienia tylko jednej płaszczyzny omawianych wydarzeń
 - ograniczony zakres chronologiczny
- b) rozumienie materiału przy pomocy nauczyciela
- c) stosowanie wiadomości przy wydatnej pomocy nauczyciela:
 - trudności z właściwą hierarchizacją wydarzeń
 - schematyczne przedstawienie związków przyczynowo – skutkowych
 - odtwórczy charakter analizy wydarzeń
 - błędy w stosowaniu pojęć
 - dobór materiału faktograficznego w pracach pisemnych – umiejętność wyodrębnienia części pracy, błędy w doborze materiału ograniczonego do podstawy programowej, błędne wnioski lub ich brak, brak ocen własnych, odtwórczy charakter pracy
- d) prezentacja zdobytej wiedzy z usterkami:
 - dopuszczalne nieliczne błędy stylistyczne, gramatyczne, ortograficzne i interpunkcyjne w pracach pisemnych
 - częściowo błędne stosowanie terminologii historycznej
- e) postawa ucznia na lekcji – sporadyczna aktywność
- f) częste odstępstwa od systematycznej pracy
- g) trwałość zdobytej wiedzy – pewne braki w materiale bieżącego roku

5. Ocena dopuszczająca (2)

- a) stopień opanowanie wiadomości
 - wyraźne braki w opanowaniu podstawowego materiału programowego
 - nieznanostwo wielu podstawowych faktów
 - liczne błędy rzeczowe
 - ograniczone, częściowe przedstawienie procesów historycznych
- b) niezrozumienie części materiału programowego:
 - uczeń potrafi wypowiedzieć się na temat, ale tylko w zakresie podstawowych wiadomości
 - potrafi tylko częściowo omówić dany temat
- c) stosowanie wiadomości przy wydatnej pomocy nauczyciela:
 - pojedyncze umiejętności
 - wybitnie odtwórczy charakter opanowanego materiału
 - liczne błędy w zrozumieniu i stosowaniu pojęć
 - niewłaściwa konstrukcja wypowiedzi
 - w pracach pisemnych – zachwiane proporcje, często zły dobór materiału, ograniczenie się do jednej płaszczyzny opisywanych wydarzeń, częściowe opisanie procesu historycznego, brak wniosków, uzasadnień i ocen opisanych wydarzeń
- d) prezentacja zdobytej wiedzy z częstymi usterkami:

- styl wypowiedzi miejscami niejasny
- ubogie i naiwne słownictwo
- w pracach pisemnych błędy składniowe, gramatyczne oraz liczne błędy ortograficzne i interpunkcyjne
- e) postawa ucznia na lekcji – przeważnie brak aktywności
- f) bardzo częste odstępstwa od systematycznej pracy
- g) braki w materiale bieżącym

HISTORIA I TERAŹNIEJSZOŚĆ

Klasy I – III

Wymagania edukacyjne i kryteria oceniania powstały w oparciu o podstawę programową (2022 r.)

I. Cele ogólne

Na edukację składają się :

3. Cele w zakresie wiadomości :

- poznanie form życia politycznego, społecznego, gospodarczego i sposobów sprawowania władzy w XX i XXI wieku
- poznanie życia ludzi na tle wydarzeń politycznych, społecznych, gospodarczych
- zapoznanie się z różnorodnością krajobrazów kulturowych i ideologicznych świata
- dostrzeganie roli religii w życiu człowieka
- zapoznanie się ze związkami przyczynowo – skutkowymi, czasowo – przestrzennymi oraz dostrzeganie ocen zjawisk i procesów historycznych
- poznanie regionalnego odniesienia do historii powszechnej i polskiej XX i XXI wieku

4. Cele w zakresie umiejętności

- porównywanie różnych koncepcji politycznych, religijnych i gospodarczych
- dokonywanie samodzielnej oceny oraz rekonstrukcji faktu lub zjawiska historycznego na podstawie innych źródeł
- formułowanie własnych opinii i umiejętności ich obrony i uzasadnienia
- poprawne interpretowanie tekstów źródłowych i kulturowych oraz sprawne posługiwanie się pojęciami
- gromadzenie informacji przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii i różnorodnych źródeł informacji

II. Wymagania szczegółowe na poszczególne oceny

Ocena celująca (6)

Uczeń otrzymuje ocenę jeżeli

- Opanował w pełni zakres wiedzy i umiejętności ujętych w podstawie programowej
- Charakteryzuje go systematyczna i efektywna praca indywidualna oraz zespołowa
- Samodzielnie i twórczo sięga do różnych źródeł informacji, analizuje je oraz wyciąga wnioski
- Chętnie uczestniczy w dyskusjach i pracach w grupach
- Bezbłędnie formułuje wnioski i broni swoich poglądów
- Przejawia samodzielne inicjatywy dotyczące rozwiązywania konkretnych problemów
- proponuje rozwiązania niestandardowe
- wykorzystuje wiedzę nie tylko z historii i wiedzy o społeczeństwie, ale również z przedmiotów pokrewnych

- odnosi sukcesy w konkursach historycznych i wiedzy o społeczeństwie zarówno w szkole, jak poza nią
- jest zawsze chętny do działania

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń otrzymuje ocenę jeżeli:

- opanował w pełni zakres wiedzy i umiejętności wyszczególnionych w podstawie programowej
- charakteryzuje go systematyczna i efektywna praca indywidualna i zespołowa
- sprawnie korzysta ze wszystkich dostępnych i wskazanych przez nauczyciela źródeł informacji
- potrafi dzięki wskazówkom nauczyciela dotrzeć do innych źródeł informacji
- chętnie uczestniczy w dyskusjach i pracy w grupach
- właściwie formułuje wnioski i broni swoich poglądów, posługując się argumentami
- wyróżniająco wywiązuje się z powierzonych zadań i ról
- bierze udział w konkursach historycznych i wiedzy o społeczeństwie zarówno w szkole, jak poza nią
- wykorzystuje wiedzę nie tylko z historii i wiedzy o społeczeństwie, ale również z przedmiotów pokrewnych
- ma dużą wiedzę o historii regionu

Ocena dobra (4)

Uczeń otrzymuje ocenę jeżeli:

- opanował zakres wiedzy i umiejętności wyszczególnionych w podstawie programowej w stopniu średnim
- zazwyczaj charakteryzuje go systematyczna i efektywna praca indywidualna i zespołowa
- potrafi korzystać z większości poznanych w czasie lekcji źródeł informacji
- często uczestniczy w dyskusjach i pracach zespołowych/grupowych
- poprawnie formułuje wnioski i broni swoich poglądów
- odpowiednio wywiązuje się z powierzonych zadań i ról
- zna najważniejsze wydarzenia i postacie z dziejów regionu
- próbuje wykorzystywać wiedzę nie tylko z historii i wiedzy o społeczeństwie, ale również z przedmiotów pokrewnych

Ocena dostateczna (3)

Uczeń otrzymuje ocenę jeżeli:

- opanował zakres wiedzy i umiejętności wyszczególnionych w podstawie programowej na poziomie elementarnym
- nie pracuje systematycznie i niezbyt chętnie podejmuje zadania wskazane przez nauczyciela
- nie pracuje w grupie ani w zespole zadaniowym
- nie formułuje własnych wniosków
- przy pomocy nauczyciela potrafi wykonać proste polecenia wymagające zastosowania podstawowych umiejętności
- rzadko wywiązuje się z powierzonych mu zadań
- rzadko uczestniczy w debatach, dyskusjach punktowanych

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń otrzymuje ocenę jeżeli:

- nie opanował podstawy programowej nawet na poziomie elementarnym

- nawet przy pomocy nauczyciela nie potrafi wykonać prostych poleceń wymagających zastosowania podstawowej wiedzy i umiejętności wyszczególnionych w podstawie programowej
- nie podejmuje prób samodzielnego myślenia, rozwiązywania problemów
- nie wyraża chęci współpracy z nauczycielem i innymi uczniami
- nie wywiązuje się z powierzonych mu zadań
- nie bierze udziału w debatach, dyskusjach punktowanych itp.
- nie wyraża chęci poprawy niezaliczonych partii materiału (np. ocen ze sprawdzianów czy prac terminowych)

Fizyka klasa I – poziom podstawowy

ocena dopuszczająca:

wyjaśnia, jakie obiekty stanowią przedmiot zainteresowania fizyki i astronomii; wskazuje ich przykłady

- przelicza wielokrotności i podwielokrotności, korzystając z tabeli przedrostków jednostek
- wskazuje podstawowe sposoby badania otaczającego świata w fizyce i innych naukach przyrodniczych; wyjaśnia na przykładach różnicę między obserwacją a doświadczeniem
- wymienia, posługując się wybranym przykładem, podstawowe etapy doświadczenia; wyróżnia kluczowe kroki i sposób postępowania
- posługuje się pojęciem niepewności pomiaru wielkości prostych; zapisuje wynik pomiaru wraz z jego jednostką, z uwzględnieniem informacji o niepewności
- rozwiązuje proste zadania związane z opracowaniem wyników pomiarów; wykonuje obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności pomiaru lub danych
- analizuje tekst popularnonaukowy dotyczący zastosowań fizyki w wielu dziedzinach nauki i życia (pod kierunkiem nauczyciela); wyodrębnia z tekstu informacje kluczowe i przedstawia je w różnych postaciach
- rozróżnia wielkości wektorowe i wielkości skalarne; wskazuje ich przykłady
- posługuje się pojęciem siły wraz z jej jednostką; określa cechy wektora siły; wskazuje przyrząd służący do pomiaru siły; przedstawia siłę za pomocą wektora doświadczalnie ilustruje trzecią zasadę dynamiki, korzystając z opisu doświadczenia
- opisuje wzajemne oddziaływanie ciał, posługując się trzecią zasadą dynamiki
- rozpoznaje i nazywa siły, podaje ich przykłady w różnych sytuacjach praktycznych (siły: ciężkości, nacisku, sprężystości, wyporu, oporów ruchu); rozróżnia siłę wypadkową i siłę równoważącą
- posługuje się pojęciem siły wypadkowej; wyznacza i rysuje siłę wypadkową dla sił o jednakowych kierunkach; opisuje i rysuje siły, które się równoważą
- opisuje i wskazuje przykłady względności ruchu; rozróżnia pojęcia: tor i droga
- stosuje w obliczeniach związek prędkości z drogą i czasem, w jakim ta droga została przebyta; przelicza jednostki prędkości
- nazywa ruchem jednostajnym prostoliniowym ruch, w którym droga przebyta w jednostkowych przedziałach czasu jest stała i tor jest linią prostą; wskazuje w otoczeniu przykłady ruchu jednostajnego prostoliniowego

- wyznacza wartość prędkości i drogę z wykresów zależności prędkości i drogi od czasu dla ruchu prostoliniowego odcinkami jednostajnego; sporządza te wykresy na podstawie podanych informacji
- analizuje zachowanie się ciał na podstawie pierwszej zasady dynamiki
- nazywa ruchem jednostajnie przyspieszonym ruch, w którym wartość prędkości rośnie w jednostkowych przedziałach czasu o taką samą wartość, a ruchem jednostajnie opóźnionym – ruch, w którym wartość prędkości maleje w jednostkowych przedziałach czasu o taką samą wartość
- stosuje w obliczeniach związek przyspieszenia ze zmianą prędkości i czasem, w jakim ta zmiana nastąpiła $\Delta v = a \cdot \Delta t$ posługuje się pojęciem masy jako miary bezwładności ciał
- wskazuje stałą siłę jako przyczynę ruchu jednostajnie zmiennego; formułuje drugą zasadę dynamiki
- stosuje w obliczeniach związek między siłą i masą a przyspieszeniem
- analizuje zachowanie się ciał na podstawie drugiej zasady dynamiki
- rozróżnia opory ruchu (opory ośrodka i tarcie); opisuje, jak siła tarcia i opory ośrodka wpływają na ruch ciał
- wskazuje w otoczeniu przykłady szkodliwości i użyteczności tarcia
- wskazuje przykłady zjawisk będących skutkami działania sił bezwładności
- analizuje tekst Przyspieszenie pojazdów lub inny o podobnej tematyce; wyodrębnia z tekstu informacje kluczowe, posługuje się nimi i przedstawia je w różnych postaciach
- przeprowadza doświadczenia:
 - jak porusza się ciało, kiedy nie działa na nie żadna siła albo kiedy wszystkie działające nań siły się równoważą
 - bada czynniki wpływające na siłę tarcia; bada, od czego zależy opór powietrza, korzystając z opisu doświadczenia; przedstawia wyniki doświadczenia, formułuje wnioski
- rozwiązuje proste zadania lub problemy:
 - z wykorzystaniem trzeciej zasady dynamiki
 - związane z wyznaczaniem siły wypadkowej
 - z wykorzystaniem związku prędkości z drogą i czasem, w jakim ta droga została przebyta
 - związane z opisem ruchu jednostajnego prostoliniowego, wykorzystując pierwszą zasadę dynamiki
 - związane z ruchem jednostajnie zmiennym
 - z wykorzystaniem drugiej zasady dynamiki
 - związane z ruchem ciał, uwzględniając opory ruchu i wykorzystując drugą zasadę dynamiki
 - związane z siłami bezwładności, szczególności: wyodrębnia z tekstów i ilustracji informacje kluczowe dla opisywanego zjawiska bądź problemu, przedstawia je w różnych postaciach,
- rozróżnia ruchy prostoliniowy i krzywoliniowy; wskazuje w otoczeniu przykłady ruchu krzywoliniowego, w szczególności ruchu po okręgu
- posługuje się pojęciami okresu i częstotliwości wraz z ich jednostkami; opisuje związek jednostki częstotliwości (1 Hz) z jednostką czasu (1 s)
- wyjaśnia (na przykładach), jaki skutek wywołuje siła działająca prostopadle do kierunku ruchu
- wskazuje siłę dośrodkową jako przyczynę ruchu jednostajnego po okręgu
- posługuje się pojęciem siły ciężkości; stosuje w obliczeniach związek między siłą ciężkości,

masą i przyspieszeniem grawitacyjnym

- wskazuje w otoczeniu i opisuje przykłady oddziaływania grawitacyjnego
- stwierdza, że funkcję siły dośrodkowej w ruchu ciał niebieskich pełni siła grawitacji; wskazuje siłę grawitacji jako przyczynę ruchu krzywoliniowego ciał niebieskich (planet, księżyców); określa

wpływ siły grawitacji na tor ruchu tych ciał

- wskazuje siłę grawitacji jako siłę dośrodkową w ruchu satelitów wokół Ziemi
- stwierdza, że wagi sprężynowa i elektroniczna bezpośrednio mierzą siłę nacisku ciała, które się na nich znajduje

- posługuje się pojęciami: pracy mechanicznej, energii kinetycznej, energii potencjalnej grawitacji, energii potencjalnej sprężystości, energii wewnętrznej, wraz z ich jednostkami; wskazuje przykłady

wykonywania pracy w życiu codziennym i w sensie fizycznym; opisuje wykonaną pracę jako zmianę energii

- stosuje w obliczeniach związek pracy z siłą i drogą, na jakiej ta praca została wykonana, gdy kierunek działania siły jest zgodny z kierunkiem ruchu ciała

- doświadczalnie wyznacza wykonaną pracę, korzystając z opisu doświadczenia

- opisuje różne formy energii, posługując się przykładami z otoczenia; wykazuje, że energię wewnętrzną układu można zmienić, wykonując nad nim pracę lub przekazując doń energię w postaci ciepła

- posługuje się pojęciami: energii kinetycznej, energii potencjalnej i energii mechanicznej, wraz z ich jednostkami

- opisuje sposoby obliczania energii potencjalnej i energii kinetycznej; wyznacza zmianę energii potencjalnej grawitacji

- posługuje się pojęciami: energii kinetycznej, energii potencjalnej, energii mechanicznej i energii wewnętrznej, wraz z ich jednostkami

- formułuje zasadę zachowania energii

- formułuje zasadę zachowania energii mechanicznej; wyjaśnia, kiedy można ją stosować

- posługuje się pojęciem mocy wraz z jej jednostką; porównuje moce różnych urządzeń

- podaje i interpretuje wzór na obliczanie mocy; stosuje w obliczeniach związek mocy z pracą i czasem, w jakim ta praca została wykonana

- rozwiązuje proste zadania i problemy związane z:

- energią i pracą mechaniczną

- obliczaniem energii potencjalnej i energii kinetycznej

- przemianami energii i wykorzystaniem zasady zachowania energii mechanicznej

- mocą i wykorzystaniem związku mocy z pracą lub energią i czasem, opisuje na przykładach elektryzowanie ciał przez potarcie i dotyk; wyjaśnia, że te zjawiska polegają na przemieszczaniu się elektronów

- informuje, kiedy naelektryzowane ciała się przyciągają, a kiedy odpychają; opisuje jakościowo oddziaływanie ładunków jednoimiennych i różnoimiennych

- analizuje zjawiska elektryzowania ciał, posługując się pojęciem ładunku elektrycznego; rozróżnia dwa rodzaje ładunków elektrycznych

- posługuje się pojęciem ładunku elektrycznego jako wielokrotnością ładunku elementarnego; stosuje jednostkę ładunku elektrycznego

- podaje zasadę zachowania ładunku elektrycznego
- posługuje się pojęciem siły elektrycznej i wyjaśnia, od czego ona zależy
- odróżnia przewodniki od izolatorów i wskazuje ich przykłady
- informuje, kiedy mamy do czynienia z polem elektrycznym, i wskazuje przykłady jego występowania w otaczającej rzeczywistości
- informuje, że w nienaładowanym przewodniku ładunki elektryczne rozmieszczone są równomiernie, a nadmiarowe ładunki – bez względu na znak – powodują elektryzowanie tylko zewnętrznej powierzchni przewodnika
- omawia zasady ochrony przed burzą
- posługuje się pojęciem napięcia elektrycznego wraz z jego jednostką
- doświadczalnie bada oddziaływania ciał naelektryzowanych, korzystając z opisu doświadczenia; opisuje wyniki obserwacji, formułuje wnioski
- rozwiązuje proste zadania lub problemy:
 - dotyczące ładunków elektrycznych i oddziaływań ciał naelektryzowanych
 - związane z obliczaniem ładunku naelektryzowanych ciał i wykorzystaniem zasady zachowania ładunku
 - związane z wykorzystaniem prawa Coulomba
 - związane z opisem pola elektrycznego
 - związane z rozkładem ładunków w przewodnikach
 - dotyczące kondensatorów, w szczególności: wyodrębnia z tekstów i ilustracji informacje kluczowe dla opisywanego zjawiska bądź problemu, przedstawia je w różnych postaciach,
 - opisuje przepływ prądu w obwodach jako ruch elektronów swobodnych albo jonów w przewodnikach; opisuje warunki przepływu prądu elektrycznego i określa jego kierunek
 - rozróżnia symbole graficzne podstawowych elementów obwodów elektrycznych
 - posługuje się pojęciem napięcia elektrycznego wraz z jego jednostką
 - rozróżnia pojęcia natężenie prądu i napięcie elektryczne; posługuje się pojęciem natężenia prądu wraz z jego jednostką
 - wskazuje przyrządy pomiarowe służące do pomiaru napięcia i natężenia prądu elektrycznego oraz ich symbole graficzne
 - wymienia sposoby łączenia elementów obwodu elektrycznego; rozróżnia połączenia szeregowe i równoległe, wskazuje ich przykłady
 - posługuje się pojęciem węzła (połączenia przewodów); wskazuje węzły w przedstawionym obwodzie elektrycznym
 - formułuje pierwsze prawo Kirchhoffa jako przykład zasady zachowania ładunku; wskazuje zastosowanie tego prawa m.in. w przypadku obwodu składającego się z połączonych równoległe odbiorników prądu
 - formułuje prawo Ohma
 - posługuje się pojęciem oporu elektrycznego jako własnością przewodnika; posługuje się jednostką oporu
 - rozróżnia metale i półprzewodniki
 - wyróżnia formy energii, na jakie jest zamieniana energia elektryczna; wskazuje źródła energii elektrycznej i odbiorniki; omawia przykłady zastosowania energii elektrycznej
 - posługuje się pojęciami energii elektrycznej i mocy prądu elektrycznego wraz z ich jednostkami

- przeprowadza doświadczenie, korzystając z jego opisu: buduje – według podanego schematu – obwód elektryczny składający się ze źródła napięcia, odbiornika – żarówki, wyłącznika i przewodów; opisuje wyniki obserwacji, formułuje wnioski
- rozwiązuje proste zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału Prąd elektryczny,
- rozróżnia pojęcia napięcie stałe i napięcie przemienne
- przelicza ilość energii elektrycznej wyrażoną w kilowatogodzinach na dżule
- opisuje rolę izolacji i bezpieczników przeciążeniowych w domowej sieci elektrycznej oraz warunki bezpiecznego korzystania z energii elektrycznej
- wymienia zasady postępowania w przypadku porażenia elektrycznego
- nazywa bieguny magnesów stałych i opisuje oddziaływanie między nimi; opisuje zachowanie się igły magnetycznej w obecności magnesu oraz zasadę działania kompasu; posługuje się pojęciem biegunów magnetycznych Ziemi; opisuje na przykładzie żelaza oddziaływanie magnesów na materiały magnetyczne
- porównuje oddziaływanie magnesów z oddziaływaniem ładunków elektrycznych; wskazuje podobieństwa i różnice
- opisuje oddziaływanie magnesu na różne substancje; wskazuje przykłady substancji, które magnes silnie przyciąga – ferromagnetyków
- opisuje budowę elektromagnesu; podaje przykłady zastosowania elektromagnesów i zwojnic
- wskazuje oddziaływanie magnetyczne jako podstawę działania silników elektrycznych
- rozpoznaje symbole diody i tranzystora na schematach obwodów elektronicznych
- przeprowadza doświadczenia, korzystając z ich opisu:
 - bada napięcie przemienne
 - bada oddziaływanie magnesu na przedmioty wykonane z różnych substancji oraz oddziaływanie dwóch magnesów
 - bada odpychanie grafitu przez magnes
 - demonstruje magnesowanie się żelaza w polu magnetycznym
- rozwiązuje proste zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału Elektryczność i magnetyzm,

ocena dostateczna:

- porównuje rozmiary i odległości we Wszechświecie, korzystając z infografiki zamieszczonej w podręczniku
- opisuje budowę Układu Słonecznego i jego miejsce w Galaktyce; opisuje inne galaktyki
- opisuje budowę materii
- wykorzystuje informacje o rozmiarach i odległościach we Wszechświecie do rozwiązywania zadań
- wymienia podstawowe wielkości fizyczne i ich jednostki w układzie SI, wskazuje przyrządy służące do ich pomiaru
- wyjaśnia (na przykładzie) podstawowe metody opracowywania wyników pomiarów
- wykonuje wybrane pomiary wielokrotne (np. długości ołówka) i wyznacza średnią jako końcowy wynik pomiaru
- rozwiązuje zadania związane z opracowaniem wyników pomiarów; wykonuje obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności pomiaru lub danych
- przedstawia doświadczenie ilustrujące третią zasadę dynamiki na schematycznym rysunku

- wyjaśnia na przykładach z otoczenia wzajemność oddziaływań; analizuje i opisuje siły na przedstawionych ilustracjach
- stosuje trzecią zasadę dynamiki do opisu zachowania się ciał
- wyznacza graficznie siłę wypadkową dla sił działających w dowolnych kierunkach na płaszczyźnie
- rozróżnia pojęcia: położenie, tor i droga
- posługuje się do opisu ruchów wielkościami wektorowymi: przemieszczenie i prędkość wraz z ich jednostkami; przedstawia graficznie i opisuje wektory prędkości i przemieszczenia
- rozróżnia prędkość średnią i prędkość chwilową
- nazywa ruchem jednostajnym prostoliniowym ruch, w którym nie zmieniają się wartość, kierunek i zwrot prędkości
- opisuje ruch prostoliniowy jednostajny, posługując się zależnościami położenia i drogi od czasu
- analizuje wykresy zależności $s(t)$ i $x(t)$ dla ruchu jednostajnego prostoliniowego
- stosuje pierwszą zasadę dynamiki do opisu zachowania się ciał
- analizuje tekst z podręcznika Zasada bezwładności; na tej podstawie przedstawia informacje z historii formułowania zasad dynamiki, zwłaszcza pierwszej zasady
- opisuje ruch jednostajnie zmienny, posługując się pojęciem przyspieszenia jako wielkości wektorowej, wraz z jego jednostką; określa cechy wektora przyspieszenia, przedstawia go graficznie
- opisuje ruch jednostajnie zmienny, posługując się zależnościami położenia, wartości prędkości i drogi od czasu
- wyznacza zmianę prędkości i przyspieszenie z wykresów zależności prędkości od czasu dla ruchu prostoliniowego jednostajnie zmiennego (przyspieszonego lub opóźnionego)
- interpretuje związek między siłą i masą a przyspieszeniem; opisuje związek jednostki siły (1 N) z jednostkami podstawowymi
- stosuje drugą zasadę dynamiki do opisu zachowania się ciał
- rozróżnia i porównuje tarcie statyczne i tarcie kinetyczne; wyjaśnia, jakie czynniki wpływają na siłę tarcia i od czego zależy opór powietrza
- omawia rolę tarcia na wybranych przykładach
- analizuje wyniki doświadczalnego badania czynników wpływających na siłę tarcia; zaznacza na schematycznym rysunku wektor siły tarcia i określa jego cechy; opracowuje wyniki doświadczenia domowego, uwzględniając niepewności pomiarowe; przedstawia wyniki na wykresie
- posługuje się pojęciem siły bezwładności, określa cechy tej siły
- doświadczalnie demonstruje działanie siły bezwładności, m.in. na przykładzie gwałtownie hamujących pojazdów
- rozróżnia układy inercjalne i układy nieinercjalne
- wykorzystuje informacje pochodzące z analizy tekstu popularnonaukowego do rozwiązywania zadań lub problemów
- doświadczalnie bada:

- równoważenie siły wypadkowej, korzystając z opisu doświadczenia
- jak porusza się ciało, kiedy nie działa na nie żadna siła albo wszystkie działające nań siły się równoważą; analizuje siły działające na ciało
- przedstawia, analizuje i opracowuje wyniki doświadczenia, uwzględniając niepewności pomiarów; formułuje wnioski
- rozwiązuje typowe zadania i problemy:
 - z wykorzystaniem trzeciej zasady dynamiki
 - związane z wyznaczaniem siły wypadkowej
 - z wykorzystaniem związku prędkości z drogą i czasem, w jakim ta droga została przebyta
 - związane z opisem ruchu jednostajnego prostoliniowego, z wykorzystaniem pierwszej zasady dynamiki
 - związane z ruchem jednostajnie zmiennym
 - z wykorzystaniem drugiej zasady dynamiki
 - związane z ruchem ciał, uwzględniając opory ruchu
 - związane z siłami bezwładności i opisem zjawisk w układach inercjalnych i nieinercjalnych,
- dokonuje syntezy wiedzy o przyczynach i opisie ruchu prostoliniowego, uwzględniając opory ruchu i układ odniesienia; przedstawia najważniejsze pojęcia, zasady i zależności, porównuje ruchy jednostajny i jednostajnie zmienny
- opisuje ruch jednostajny po okręgu, posługując się pojęciami: okresu, częstotliwości i prędkości liniowej, wraz z ich jednostkami
- rysuje i opisuje wektor prędkości liniowej w ruchu jednostajnym po okręgu, określa jego cechy
- oblicza okres i częstotliwość w ruchu jednostajnym po okręgu; opisuje związek między prędkością liniową a promieniem okręgu i okresem lub częstotliwością
- porównuje okresy i częstotliwości w ruchu po okręgu wybranych ciał; posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych
- wskazuje siłę dośrodkową jako przyczynę ruchu jednostajnego po okręgu, określa jej cechy (kierunek i zwrot); wskazuje przykłady sił pełniących funkcję siły dośrodkowej
- interpretuje związek między siłą dośrodkową a masą, prędkością liniową i promieniem w ruchu jednostajnym po okręgu (na podstawie wyników doświadczenia); zapisuje wzór na wartość siły dośrodkowej
- analizuje jakościowo (na wybranych przykładach ruchu) siły pełniące funkcję siły dośrodkowej, np. siły: tarcia, elektrostatyczną, naprężenia nici
- nazywa obracający się układ odniesienia układem nieinercjalnym
- wskazuje siłę grawitacji jako przyczynę spadania ciał
- formułuje prawo powszechnego ciążenia; posługuje się prawem powszechnego ciążenia do opisu oddziaływania grawitacyjnego; ilustruje na rysunku schematycznym siły oddziaływania grawitacyjnego
- podaje i interpretuje wzór na siłę grawitacji postaci: $F = G \frac{m_1 m_2}{r^2}$; posługuje się pojęciem stałej grawitacji; podaje jej wartość, korzystając z materiałów pomocniczych
- wskazuje siłę grawitacji jako siłę dośrodkową w ruchu po orbicie kołowej; wyjaśnia, dlaczego planety krążą wokół Słońca, a księżycy – wokół planet, a nie odwrotnie

- wyjaśnia, dlaczego Księżyc nie spada na Ziemię; ilustruje na rysunku schematycznym siły oddziaływania grawitacyjnego między tymi ciałami
- przedstawia najważniejsze fakty z historii lotów kosmicznych i wymienia przykłady zastosowania satelitów (na podstawie informacji zamieszczonych w podręczniku)
- opisuje stan nieważkości i stan przeciążenia; podaje warunki i przykłady ich występowania
- opisuje wygląd powierzchni Księżyca oraz jego miejsce i ruch w Układzie Słonecznym
- wyjaśnia mechanizm powstawania faz Księżyca i zaćmień jako konsekwencje prostoliniowego rozchodzenia się światła w ośrodku jednorodnym
- opisuje budowę planet Układu Słonecznego oraz innych obiektów Układu Słonecznego – obserwuje stan przeciążenia i stan nieważkości oraz pozorne zmiany ciężaru w windzie, korzystając z ich opisu; przedstawia, opisuje, analizuje i opracowuje wyniki doświadczeń i obserwacji, uwzględniając niepewności pomiarów; formułuje wnioski
- rozwiązuje typowe zadania i problemy związane z:
 - opisem ruchu jednostajnego po okręgu
 - wykorzystaniem związku między siłą dośrodkową a masą i prędkością liniową ciała oraz promieniem okręgu
 - oddziaływaniem grawitacyjnym oraz ruchem planet i księżyców
 - opisywaniem stanów nieważkości i przeciążenia
 - konsekwencjami prostoliniowego rozchodzenia się światła oraz ruchu Księżyca i Ziemi w Układzie Słonecznym
- dokonuje syntezy wiedzy o ruchu po okręgu i grawitacji; przedstawia najważniejsze pojęcia, zasady i zależności wykazuje na przykładach, że siła działająca przeciwnie do kierunku ruchu wykonuje pracę ujemną, a gdy siła jest prostopadła do kierunku ruchu, praca jest równa zero
- opracowuje i analizuje wyniki doświadczalnego wyznaczania wykonanej pracy, uwzględniając niepewności pomiarowe
- analizuje przekazywanie energii (na wybranym przykładzie)
- stosuje w obliczeniach wzory na energię potencjalną i energię kinetyczną oraz związek między siłą ciężkości, masą i przyspieszeniem grawitacyjnym
- porównuje ciężar i energię potencjalną na różnych ciałach niebieskich, korzystając z tabeli wartości przyspieszenia grawitacyjnego
- wykorzystuje zasadę zachowania energii do opisu zjawisk zachodzących w otoczeniu
- stosuje w obliczeniach zasadę zachowania energii mechanicznej; wykazuje jej użyteczność w opisie spadku swobodnego
- analizuje przemiany energii (na wybranym przykładzie) opisuje związek jednostki mocy z jednostkami podstawowymi
- wyjaśnia związek energii zużytej przez dane urządzenie w określonym czasie z mocą tego urządzenia, $E = P \cdot t$ stosuje ten związek w obliczeniach; posługuje się pojęciem kilowatogodziny
- posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy zamieszczonych w podręczniku tekstów dotyczących mocy i energii
- przeprowadza doświadczenia:

- bada przemiany energii mechanicznej
- bada przemiany energii, korzystając z ich opisów; przedstawia i analizuje wyniki doświadczeń, formułuje wnioski
- rozwiązuje typowe zadania i problemy związane z:
 - energią i pracą mechaniczną
 - obliczaniem energii potencjalnej i energii kinetycznej
 - przemianami energii i wykorzystaniem zasady zachowania energii mechanicznej
 - mocą i wykorzystaniem związku mocy z pracą lub energią i czasem, w szczególności
- dokonuje syntezy wiedzy o pracy, mocy i energii; przedstawia najważniejsze pojęcia, zasady i zależności, porównuje ruchy jednostajny i jednostajnie zmienny
- wyjaśnia mechanizm zjawiska elektryzowania ciał, odwołując się do budowy materii i modelu atomu; określa ładunek protonu, elektronu i atomu
- informuje, że ładunek 1 C to ładunek około $6,24 \cdot 10^{18}$ protonów; posługuje się wartością ładunku elementarnego równą w przybliżeniu $1,6 \cdot 10^{-19}$ C do opisu zjawisk i obliczeń
- posługuje się zasadą zachowania ładunku i stosuje ją do obliczania ładunku naelektryzowanych ciał
- opisuje budowę elektroskopu i zasadę jego działania
- formułuje i interpretuje prawo Coulomba oraz zapisuje wzór opisujący to prawo; porównuje prawo Coulomba z prawem powszechnego ciężenia
- oblicza wartość siły wzajemnego oddziaływania ładunków, stosując prawo Coulomba; posługuje się pojęciem stałej elektrycznej; zaznacza wektory sił elektrycznych i opisuje je
- opisuje przemieszczanie się ładunków w przewodnikach pod wpływem oddziaływania ładunku zewnętrznego
- posługuje się pojęciem pola elektrycznego do opisu oddziaływań elektrycznych
- wymienia źródła wysokiego napięcia używane w doświadczeniach z elektrostatyki i opisuje zasady bezpiecznego korzystania z nich
- informuje, że zmiana w polu elektrycznym nie następuje natychmiast, lecz rozchodzi się z prędkością światła
- posługuje się pojęciem linii pola elektrycznego; ilustruje graficznie pole elektryczne za pomocą linii pola, określa i zaznacza ich zwrot na schematycznych rysunkach
- opisuje jakościowo rozkład ładunków w przewodnikach i znikanie pola elektrycznego wewnątrz przewodnika (klatka Faradaya)
- opisuje kondensator jako układ dwóch przeciwnie naładowanych przewodników, między którymi istnieje napięcie elektryczne, oraz jako urządzenie magazynujące energię
- określa miarę napięcia jako różnicę energii w przeliczeniu na jednostkę ładunku; interpretuje i stosuje w obliczeniach wzór $U = \Delta E / q$
- wskazuje praktyczne zastosowania kondensatorów
- przeprowadza doświadczenia, korzystając z ich opisu:
 - bada oddziaływanie ciała naelektryzowanego i ciał elektrycznie obojętnych
 - doświadczalnie ilustruje pole elektryczne oraz układ linii pola wokół przewodnika
 - bada rozkład ładunków w przewodniku
 - doświadczalnie demonstrowa przekaz energii podczas rozładowywania się kondensatora

(np. lampa błyskowa, przeskoczenie iskry); przedstawia, opisuje, analizuje i wyjaśnia wyniki obserwacji lub doświadczenia, formułuje wnioski

- rozwiązuje typowe zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału Elektrostatyka,
- rysuje schematy obwodów składających się z jednego źródła energii, jednego odbiornika i wyłączników, posługując się symbolami graficznymi tych elementów; zaznacza kierunek przepływu prądu elektrycznego
- podaje definicję napięcia elektrycznego i wzór na jego obliczanie
- interpretuje oraz stosuje w obliczeniach związek między natężeniem prądu a ładunkiem i czasem

jego przepływu przez przekrój poprzeczny przewodnika

- omawia funkcję baterii w obwodzie elektrycznym i porównuje ją z kondensatorem
- wyjaśnia, jak zmierzyć napięcie między punktami w obwodzie, w którym płynie prąd elektryczny;

opisuje sposób podłączania do obwodu woltomierza i amperomierza

- omawia różnice między połączeniem szeregowym a połączeniem równoległym elementów obwodu elektrycznego
- uzasadnia na podstawie zasady zachowania ładunku, że przy połączeniu szeregowym natężenie

prądu jest takie samo w każdym punkcie obwodu

- opisuje zasadę dodawania napięć w układzie ogniów połączonych szeregowo i jej związek z zasadą

zachowania energii; opisuje jej wykorzystanie

- opisuje sumowanie napięć w obwodzie na przykładzie szeregowego połączenia odbiorników energii elektrycznej

• stosuje pierwsze prawo Kirchhoffa do wyznaczania natężeń prądów płynących w rozgałęzionym obwodzie

- sporządza wykres zależności $I(U)$; właściwie skaluje, oznacza i dobiera zakresy osi; dopasowuje

prostą do danych przedstawionych w postaci wykresu; rozpoznaje proporcjonalność prostą na podstawie wykresu

- interpretuje prawo Ohma i opisuje warunki, w jakich ono obowiązuje
- stosuje w obliczeniach proporcjonalność natężenia prądu stałego do napięcia dla przewodników (prawo Ohma)

• interpretuje pojęcie oporu elektrycznego

- wyjaśnia, skąd się bierze opór elektryczny; opisuje jakościowo zależność oporu od wymiarów

przewodnika i rodzaju substancji, z jakiej go wykonano

- stosuje w obliczeniach związek między napięciem a natężeniem prądu i oporem elektrycznym

• wyjaśnia, czym są oporniki i potencjometry, wskazuje ich przykłady i zastosowania; omawia zastosowanie omomierza

- omawia zależność oporu od temperatury dla metali i półprzewodników

• porównuje przewodniki, izolatory i półprzewodniki, wskazuje ich przykłady i zastosowania

- interpretuje i stosuje w obliczeniach związek między energią elektryczną a mocą prądu elektrycznego
- wyjaśnia, od czego zależy moc prądu elektrycznego; interpretuje i stosuje w obliczeniach związek między mocą prądu a napięciem i natężeniem prądu
- wykorzystuje w obliczeniach dane znamionowe urządzeń elektrycznych
- przeprowadza doświadczenia, korzystając z ich opisów:
 - porównuje napięcia uzyskane na bateriach nieobciążonej i obciążonej
 - mierzy natężenie prądu w różnych punktach obwodu i bada dodawanie napięć w układzie ogniów połączonych szeregowo
 - bada zależność między napięciem a natężeniem prądu
- rozwiązuje typowe zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału Prąd elektryczny,
- opisuje cechy prądu przemiennego, posługuje się pojęciami napięcia skutecznego i natężenia skutecznego
- opisuje domową sieć elektryczną jako przykład obwodu rozgałęzionego; stwierdza, że odbiorniki w sieci domowej są połączone równolegle, a łączna moc pobierana z sieci jest równa sumie mocy poszczególnych urządzeń
- wykorzystuje w obliczeniach dane znamionowe urządzeń elektrycznych; oblicza zużycie energii elektrycznej i jego koszt
- wyjaśnia funkcję bezpieczników różnicowych
- stosuje w obliczeniach wzory na moc prądu (urządzenia) elektrycznego i łączną moc pobieraną z sieci elektrycznej
- opisuje zachowanie się igły magnetycznej w otoczeniu prostoliniowego przewodnika z prądem
- posługuje się pojęciami pola magnetycznego i siły magnetycznej; wymienia źródła pola magnetycznego: magnesy oraz prąd elektryczny, a ogólnie – poruszający się ładunek elektryczny
- podaje przykłady zastosowania ferromagnetyków
- rysuje linie pola magnetycznego w pobliżu magnesów stałych i przewodników z prądem (przewodnika prostoliniowego i zwojnicy)
- opisuje działanie elektromagnesu
- opisuje jakościowo oddziaływanie pola magnetycznego na przewodniki z prądem i poruszające się cząstki naładowane
- porównuje siłę magnetyczną z siłą elektryczną, wskazuje różnice
- omawia funkcję pola magnetycznego Ziemi jako osłony przed wiatrem słonecznym
- opisuje zjawisko indukcji elektromagnetycznej i jej związek ze względnym ruchem magnesu i zwojnicy; podaje przykłady jego praktycznego wykorzystania (np. prądnica, mikrofon i głośnik, kuchenka indukcyjna)
- opisuje przemiany energii podczas działania prądnicy

- opisuje zjawisko indukcji elektromagnetycznej i jej związek ze zmianą natężenia prądu w elektromagnesie
- opisuje budowę i zasadę działania transformatora, podaje przykłady jego zastosowania
- opisuje funkcję diody półprzewodnikowej jako elementu przewodzącego w jedną stronę oraz jako źródła światła; zaznacza symbol diody na schematach obwodów elektrycznych
- opisuje tranzystor jako trójelektrodowy, półprzewodnikowy element wzmacniający sygnały elektryczne
- wskazuje zastosowania tranzystorów; przedstawia i opisuje ogólny schemat działania wzmacniacza
- przeprowadza doświadczenia, korzystając z ich opisu:
 - bada zwarcie i działanie bezpiecznika
 - magnesuje gwóźdź i buduje kompas
 - doświadczalnie ilustruje układ linii pola magnetycznego wokół prostoliniowego przewodnika z prądem
 - buduje elektromagnes i bada jego działanie
- rozwiązuje typowe zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału Elektryczność i magnetyzm,

ocena dobra:

- podaje rząd wielkości rozmiarów wybranych obiektów i odległości we Wszechświecie
- wykorzystuje informacje o rozmiarach i odległościach we Wszechświecie do rozwiązywania problemów
- wykorzystuje informacje pochodzące z analizy tekstu popularnonaukowego do rozwiązywania problemów
 - wyznacza wartość siły wypadkowej dla sił działających w dowolnych kierunkach na płaszczyźnie
 - wyjaśnia na wybranym przykładzie praktyczne wykorzystanie wyznaczenia siły wypadkowej dla sił działających w dowolnych kierunkach na płaszczyźnie
 - wyjaśnia na wybranym przykładzie sposób określania prędkości chwilowej
 - wyjaśnia, dlaczego wykresem zależności $x(t)$ dla ruchu jednostajnego prostoliniowego jest linia prosta
 - porównuje ruchy jednostajny i jednostajnie zmienny
 - sporządza i interpretuje wykresy zależności wartości prędkości i przyspieszenia w ruchu prostoliniowym jednostajnie zmiennym od czasu
 - analizuje siły działające na spadające ciało, na przykładzie skoku na spadochronie
 - wyjaśnia na przykładach różnice między opisami zjawisk obserwowanych w pojazdach poruszających się ruchem jednostajnie zmiennym, w układach inercjalnych i nieinercjalnych
 - rozwiązuje złożone (typowe) zadania i problemy:
 - związane z wyznaczeniem siły wypadkowej
 - z wykorzystaniem związku prędkości z drogą i czasem, w jakim ta droga została przebyta
 - związane z opisem ruchu jednostajnego, wykorzystując pierwszą zasadę dynamiki
 - związane z ruchem jednostajnie zmiennym
 - związane z wykorzystaniem drugiej zasady dynamiki

- związane z ruchem, uwzględniając opory ruchu
- związane z siłami bezwładności i opisem zjawisk w układach inercjalnych i nieinercjalnych
- planuje i modyfikuje przebieg doświadczeń dotyczących:
 - badania równoważenia siły wypadkowej
 - samodzielnie wyszukuje i analizuje materiały źródłowe,
 - realizuje i prezentuje projekt związany z badaniem ruchu (opisany w podręczniku); prezentuje wyniki doświadczenia domowego
 - wyjaśnia (na wybranym przykładzie), jak wartość siły dośrodkowej zależy od masy i prędkości ciała oraz promienia okręgu
 - analizuje (na wybranych przykładach ruchu) siły pełniące funkcję siły dośrodkowej
 - posługuje się pojęciem siły odśrodkowej jako siły bezwładności działającej w układzie obracającym się
 - stosuje w obliczeniach wzór na siłę grawitacji postaci: $F = G \frac{m_1 m_2}{r^2}$
 - ilustruje właściwości siły grawitacji, posługując się analogią – porównuje ruch piłeczki przyklepionej do sznurka z ruchem Księżyca wokół Ziemi
 - opisuje wzajemne okrażanie się dwóch przyciągających się ciał na przykładzie podwójnych układów gwiazd
 - wyjaśnia, czym jest nieważkość panująca w statku kosmicznym
 - analizuje siły działające na ciało poruszające się z przyspieszeniem skierowanym pionowo (na przykładzie windy); ilustruje je na schematycznym rysunku
 - analizuje i oblicza wskazania wagi w windzie ruszającej w górę
 - wyjaśnia, kiedy następuje zaćmienie Księżyca, a kiedy – zaćmienie Słońca; ilustruje to na rysunkach schematycznych
 - rozwiązuje złożone (typowe) zadania i problemy związane z:
 - opisem ruchu jednostajnego po okręgu
 - wykorzystaniem zależności między siłą dośrodkową a masą i prędkością ciała oraz promieniem okręgu
 - opisem oddziaływania grawitacyjnego
 - ruchem planet i księżyców
 - ruchem satelitów wokół Ziemi, z wykorzystaniem wzoru na prędkość satelity
 - opisywaniem stanów: nieważkości, przeciążenia
 - konsekwencjami ruchu Księżyca i Ziemi w Układzie Słonecznym
 - budową Układu Słonecznego oraz ruchem planet wokół Słońca, a księżyców – wokół planet
 - planuje i modyfikuje przebieg doświadczalnego badania związku między siłą dośrodkową a masą, prędkością liniową i promieniem w ruchu jednostajnym po okręgu
 - samodzielnie wyszukuje i analizuje tekst popularnonaukowy dotyczący ruchu po okręgu i grawitacji, posługuje się informacjami pochodzącymi z jego analizy
 - rozwiązuje złożone (typowe) zadania i problemy związane z:
 - energią i pracą mechaniczną
 - obliczaniem energii potencjalnej i energii kinetycznej
 - przemianami energii, z wykorzystaniem zasady zachowania energii mechanicznej
 - mocą i wykorzystaniem związku mocy z pracą lub energią i czasem

- planuje i modyfikuje przebieg doświadczalnego badania przemian energii mechanicznej
- planuje i przeprowadza doświadczenie – wyznacza moc swojego organizmu podczas rozpędzania się na rowerze; opracowuje wyniki doświadczenia, uwzględniając niepewności pomiarowe
- samodzielnie wyszukuje i analizuje materiały źródłowe, w tym teksty popularnonaukowe dotyczące mocy i energii; posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy tych materiałów
- realizuje i prezentuje projekt Pożywienie to też energia (opisany w podręczniku);
- opisuje na wybranych przykładach praktyczne wykorzystanie oddziaływań elektrostatycznych (np. kserograf, drukarka laserowa)
- wyjaśnia mechanizm przyciągania ciała elektrycznie obojętnego (przewodnika lub izolatora) przez ciało naelektryzowane
- uzasadnia, że zmiana w polu elektrycznym nie następuje natychmiast, lecz rozchodzi się z prędkością światła
- interpretuje zagęszczenie linii pola elektrycznego
- uzasadnia, że w nienaładowanym przewodniku ładunki elektryczne rozmieszczone są równomiernie, a nadmiarowe ładunki – bez względu na znak – powodują elektryzowanie tylko zewnętrznej powierzchni przewodnika
- wyjaśnia działanie kondensatora jako układu dwóch przeciwnie naładowanych przewodników, między którymi istnieje napięcie elektryczne, oraz jako urządzenia magazynującego energię
- omawia na wybranych przykładach (np. lampy błyskowej, defibrylatora) praktyczne zastosowania kondensatorów;
- wykorzystuje informacje dotyczące kondensatorów do rozwiązywania zadań lub problemów i wyjaśniania zjawisk
- rozwiązuje złożone (typowe) zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału Elektrostatyka,
- przeprowadza doświadczenia, korzystając z ich opisów:
 - bada znak ładunku naelektryzowanych ciał
 - buduje elektroskop i wykorzystuje go do przeprowadzenia doświadczenia, opisuje i wyjaśnia wyniki obserwacji
- posługuje się miernikiem uniwersalnym, wybiera odpowiedni zakres pomiaru i odczytuje wynik; oblicza (szacuje) niepewność pomiaru napięcia lub natężenia prądu, stosując uproszczone reguły
- uzasadnia, że zasada dodawania napięć w układzie ogniów połączonych szeregowo wynika z zasady zachowania energii
- uzasadnia sumowanie napięć na przykładzie szeregowego połączenia odbiorników energii elektrycznej
- interpretuje pierwsze prawo Kirchhoffa jako przykład zasady zachowania ładunku
- uzasadnia zależność oporu od wymiarów przewodnika i rodzaju substancji, z jakiej go wykonano
- wyznacza opór elektryczny na podstawie wykresu zależności $I(U)$; stawia hipotezy
- buduje potencjometr i bada jego działanie w obwodzie elektrycznym z żarówkami,

korzystając z opisu doświadczenia; formułuje wnioski

- przedstawia i porównuje na wykresach zależność oporu od temperatury dla metali i półprzewodników
- wyjaśnia, dlaczego wraz ze wzrostem temperatury opór przewodnika rośnie, a opór półprzewodnika maleje (do pewnej granicy);
 - opisuje na wybranych przykładach praktyczne wykorzystanie tych zależności
- uwzględnia straty energii w obliczeniach związanych z wykorzystaniem związku między energią i mocą prądu a napięciem i natężeniem prądu oraz danych znamionowych urządzeń elektrycznych
- rozwiązuje złożone (typowe) zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału Prąd elektryczny,
- analizuje i opisuje wykres prądu przemiennego
- uzasadnia, że odbiorniki w sieci domowej są połączone równolegle, a łączna moc pobierana z sieci jest równa sumie mocy poszczególnych urządzeń
- określa i zaznacza zwrot linii pola magnetycznego w pobliżu magnesów stałych i przewodników z prądem (przewodnik prostoliniowy, zwojnica), stosując regułę prawej ręki
 - wyjaśnia zasadę działania wybranego urządzenia zawierającego elektromagnes
- określa kierunek i zwrot siły magnetycznej; analizuje zmiany toru cząstki w polu magnetycznym w zależności od kierunku jej ruchu
- opisuje powstawanie zorzy polarnej
- opisuje budowę prądnicy i wyjaśnia zasadę jej działania na modelu lub schemacie
- wyjaśnia – na modelu lub schemacie – zasadę działania transformatora i rolę rdzenia w kształcie ramki
- wykazuje, że transformator nie pozwala uzyskać na wyjściu wyższej mocy niż na wejściu; wyjaśnia, do czego służą linie wysokiego napięcia; omawia przesyłanie energii elektrycznej
- porównuje źródła światła: tradycyjne żarówki, świetlówki (tzw. żarówki energooszczędne) i diody świecące (LED)
- przedstawia zastosowanie diody w prostownikach; wyjaśnia, do czego służy prostownik i wskazuje jego zastosowanie
- omawia zastosowania tranzystorów

ocena bardzo dobra:

- samodzielnie wyszukuje (np. w Internecie) i analizuje tekst popularnonaukowy dotyczący powiązań fizyki z innymi dziedzinami nauki; przedstawia wyniki analizy; posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy tego tekstu
- rozwiązuje nietypowe, złożone zadania i problemy związane z:
 - wyznaczeniem siły wypadkowej
 - wykorzystaniem związku prędkości z drogą i czasem, w jakim ta droga została przebyta
 - opisem ruchu jednostajnego, z wykorzystaniem pierwszej zasady dynamiki
 - ruchem jednostajnie zmiennym
 - wykorzystaniem drugiej zasady dynamiki
 - ruchem, z uwzględnieniem oporów ruchu
 - siłami bezwładności oraz opisami zjawisk w układach inercjalnych i nieinercjalnych
- realizuje i prezentuje własny projekt związany z badaniem ruchu (inny niż opisany w podręczniku)

- analizuje siły działające na ciało poruszające się z przyspieszeniem skierowanym pionowo (na przykładzie innym niż poruszająca się winda)
- rozwiązuje nietypowe, złożone zadania i problemy związane z:
 - opisem ruchu jednostajnego po okręgu
 - wykorzystaniem związku między siłą dośrodkową a masą i prędkością ciała oraz promieniem okręgu
 - opisem oddziaływania grawitacyjnego
 - ruchem planet i księżyców
 - ruchem satelitów wokół Ziemi, z wykorzystaniem wzoru na prędkość satelity
 - opisywaniem stanów: nieważkości, przeciążenia
 - konsekwencjami ruchu Księżyca i Ziemi w Układzie Słonecznym
 - budową Układu Słonecznego oraz ruchem planet wokół Słońca i ruchem księżyców wokół planet
- realizuje i prezentuje własny projekt związany z ruchem po okręgu i grawitacją
- rozwiązuje nietypowe, złożone zadania i problemy związane z:
 - energią i pracą mechaniczną
 - obliczaniem energii potencjalnej i energii kinetycznej
 - przemianami energii i wykorzystaniem zasady zachowania energii mechanicznej
 - mocą i wykorzystaniem związku mocy z pracą lub energią i czasem
- realizuje i prezentuje własny projekt związany z pracą, mocą i energią (inny niż opisany w podręczniku)
- rozwiązuje złożone (nietypowe) zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału Elektrostatyka,
 - opisuje przepływ prądu w obwodach jako ruch elektronów swobodnych albo jonów w przewodnikach; opisuje warunki przepływu prądu elektrycznego i określa jego kierunek
 - rozróżnia symbole graficzne podstawowych elementów obwodów elektrycznych
 - posługuje się pojęciem napięcia elektrycznego wraz z jego jednostką
 - rozróżnia pojęcia natężenie prądu i napięcie elektryczne; posługuje się pojęciem natężenia prądu wraz z jego jednostką
 - wskazuje przyrządy pomiarowe służące do pomiaru napięcia i natężenia prądu elektrycznego oraz ich symbole graficzne
 - wymienia sposoby łączenia elementów obwodu elektrycznego; rozróżnia połączenia szeregowo i równoległe, wskazuje ich przykłady
 - posługuje się pojęciem węzła (połączenia przewodów); wskazuje węzły w przedstawionym obwodzie elektrycznym
 - formułuje pierwsze prawo Kirchhoffa jako przykład zasady zachowania ładunku; wskazuje zastosowanie tego prawa m.in. w przypadku obwodu składającego się z połączonych równoległe odbiorników prądu
 - formułuje prawo Ohma
 - posługuje się pojęciem oporu elektrycznego jako własnością przewodnika; posługuje się jednostką oporu
 - rozróżnia metale i półprzewodniki

- wyróżnia formy energii, na jakie jest zamieniana energia elektryczna; wskazuje źródła energii elektrycznej i odbiorniki; omawia przykłady zastosowania energii elektrycznej
- posługuje się pojęciami energii elektrycznej i mocy prądu elektrycznego wraz z ich jednostkami
- przeprowadza doświadczenie, korzystając z jego opisu: buduje – według podanego schematu – obwód elektryczny składający się ze źródła napięcia, odbiornika – żarówki, wyłącznika i przewodów; opisuje wyniki obserwacji, formułuje wnioski
- rozwiązuje proste zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału Prąd elektryczny
- rozróżnia pojęcia napięcie stałe i napięcie przemienne
- przelicza ilość energii elektrycznej wyrażoną w kilowatogodzinach na dżule
- opisuje rolę izolacji i bezpieczników przeciążeniowych w domowej sieci elektrycznej oraz warunki bezpiecznego korzystania z energii elektrycznej
- wymienia zasady postępowania w przypadku porażenia elektrycznego
- nazywa bieguny magnesów stałych i opisuje oddziaływanie między nimi; opisuje zachowanie się igły magnetycznej w obecności magnesu oraz zasadę działania kompasu; posługuje się pojęciem biegunów magnetycznych Ziemi; opisuje na przykładzie żelaza oddziaływanie magnesów na materiały magnetyczne
- porównuje oddziaływanie magnesów z oddziaływaniem ładunków elektrycznych; wskazuje podobieństwa i różnice
- opisuje oddziaływanie magnesu na różne substancje; wskazuje przykłady substancji, które magnes silnie przyciąga – ferromagnetyków
- opisuje budowę elektromagnesu; podaje przykłady zastosowania elektromagnesów i zwojnic
- wskazuje oddziaływanie magnetyczne jako podstawę działania silników elektrycznych
- rozpoznaje symbole diody i tranzystora na schematach obwodów elektronicznych
- przeprowadza doświadczenia, korzystając z ich opisu:
 - bada napięcie przemienne
 - bada oddziaływanie magnesu na przedmioty wykonane z różnych substancji oraz oddziaływanie dwóch magnesów
 - bada odpychanie grafitu przez magnes
 - demonstrowanie przyciągania się żelaza w polu magnetycznym
- rozwiązuje proste zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału Elektryczność i magnetyzm

ocena celująca:

- sprawnie się komunikuje i stosuje terminologię właściwą dla fizyki,
- kreatywnie rozwiązuje problemy z dziedziny fizyki, świadomie wykorzystując metody i narzędzia wywodzące się z informatyki,
- posługuje się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi,
- samodzielnie dociera do informacji, dokonuje ich selekcji, syntezy i wartościowania; rzetelnie korzysta z różnych źródeł informacji, w tym z internetu,
- uczy się systematycznie, buduje prawidłowe związki przyczynowo-skutkowe, porządkuje i pogłębia zdobytą wiedzę,

Fizyka klasa II – poziom podstawowy

Ocena dopuszczająca:

- informuje, czym zajmuje się termodynamika; porównuje właściwości substancji w różnych stanach skupienia wynikające z ich budowy mikroskopowej; analizuje jakościowo związek między temperaturą a średnią energią kinetyczną cząsteczek
- informuje, że energię układu można zmienić, wykonując nad nim pracę lub przekazując mu energię w postaci ciepła
- posługuje się pojęciem *ciepła właściwego* wraz z jego jednostką; porównuje ciepła właściwe różnych substancji
- posługuje się skalami temperatur Celsjusza i Kelvina oraz pojęciem *mocy*
- rozróżnia i nazywa zmiany stanów skupienia; analizuje i opisuje zjawiska: topnienia, krzepnięcia, wrzenia, skraplania, sublimacji i resublimacji jako procesy, w których dostarczanie energii w postaci ciepła nie powoduje zmiany temperatury; wskazuje przykłady przemian fazowych w otaczającej rzeczywistości
- informuje, że topnienie i parowanie wymagają dostarczenia energii, natomiast podczas krzepnięcia i skraplania wydziela się energia
- porównuje wartości energetyczne wybranych pokarmów
- informuje, od czego zależy zapotrzebowanie energetyczne człowieka
- wymienia szczególne własności wody oraz ich konsekwencje dla życia na Ziemi, wskazuje odpowiednie przykłady w otaczającej rzeczywistości
- przeprowadza doświadczenia, korzystając z ich opisu:
 - ilustruje model zjawiska dyfuzji, bada jakościowo szybkość topnienia lodu
 - bada proces topnienia lodu, obserwuje szybkość wydzielania gazu, wykazuje zależność temperatury wrzenia od ciśnienia zewnętrznego;przedstawia, opisuje i analizuje wyniki obserwacji, formułuje wnioski
- rozwiązuje proste zadania lub problemy:
 - dotyczące energii wewnętrznej i zjawiska dyfuzji
 - dotyczące rozszerzalności cieplnej
 - z wykorzystaniem pojęcia *ciepła właściwego*
 - związane z przemianami fazowymi
 - związane z wykorzystaniem ciepła przemiany fazowej
 - z wykorzystaniem bilansu cieplnego
 - dotyczące wartości energetycznej paliw i żywności
 - dotyczące szczególnych własności wody;w szczególności: wyodrębnia z tekstów i ilustracji informacje kluczowe, przelicza jednostki, wykonuje obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących; ustala odpowiedzi; czytelnie przedstawia odpowiedzi i rozwiązania
- posługuje się pojęciem *siły ciężkości*, stosuje do obliczeń związek między tą siłą i masą; rozpoznaje i nazywa siłę sprężystości
- opisuje ruch drgający jako ruch okresowy; podaje przykłady takiego ruchu; wskazuje położenie równowagi i amplitudę drgań
- rysuje i opisuje siły działające na ciężarek na sprężynie; wyznacza amplitudę i okres drgań na podstawie przedstawionego wykresu zależności położenia ciężarka od czasu
- analizuje, opisuje i rysuje siły działające na ciężarek na sprężynie (wahadło sprężynowe) wykonujący ruch drgający w różnych jego położeniach

- posługuje się pojęciami *energii kinetycznej*, *energii potencjalnej grawitacji* i *energii potencjalnej sprężystości*; analizuje jakościowo przemiany energii w ruchu drgającym
- opisuje jakościowo zależność okresu drgań ciężarka na sprężynie od jego masy
- opisuje rozchodzenie się fali mechanicznej jako proces przekazywania energii bez przenoszenia materii; posługuje się pojęciem *prędkości fali*; wskazuje impuls falowy
- posługuje się pojęciami: *amplitudy fali*, *okresu fali*, *częstotliwości fali* i *długości fali*, wraz z ich jednostkami, do opisu fal
- opisuje mechanizm powstawania i rozchodzenia się fal dźwiękowych w powietrzu; podaje przykłady źródeł dźwięków
- wymienia cechy wspólne i różnice w rozchodzeniu się fal mechanicznych i elektromagnetycznych
- wymienia rodzaje fal elektromagnetycznych i podaje przykłady ich zastosowania
- przeprowadza doświadczenia, korzystając z ich opisu:
 - obserwuje fale na wodzie
 - przedstawia (ilustruje na schematycznym rysunku), opisuje i analizuje wyniki obserwacji, formułuje wnioski
- rozwiązuje proste zadania lub problemy:
 - z wykorzystaniem prawa Hooke’a
 - związane z opisem ruchu drgającego i analizą przemian energii w tym ruchu
 - związane z okresem drgań wahadła sprężynowego
 - dotyczące drgań wymuszonych i tłumionych oraz zjawiska rezonansu
 - dotyczące dźwięków
 - dotyczące fal elektromagnetycznych,
 w szczególności: wyodrębnia z tekstów i ilustracji informacje kluczowe, przelicza jednostki, wykonuje obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących, ustala odpowiedzi, czytelnie przedstawia odpowiedzi i rozwiązania
- posługuje się pojęciami: *powierzchni falowej*, *promienia fali*; rozróżnia fale płaskie, koliste i kuliste; wskazuje ich przykłady w otaczającej rzeczywistości
- opisuje zjawisko odbicia od powierzchni płaskiej i od powierzchni sferycznej
- opisuje zjawisko rozproszenia światła przy odbiciu od powierzchni chropowatej; wskazuje jego przykłady w otaczającej rzeczywistości
- opisuje jakościowo zjawisko załamania światła na granicy dwóch ośrodków różniących się prędkością rozchodzenia się światła; wskazuje kierunek załamania; podaje przykłady wykorzystania zjawiska załamania światła w praktyce
- opisuje światło białe jako mieszaninę barw, ilustruje to rozszczepieniem światła w pryzmacie
- ilustruje prostoliniowe rozchodzenie się światła w ośrodku jednorodnym
- podaje zasadę superpozycji fal
- rozróżnia światło spolaryzowane i niespolaryzowane
- przeprowadza doświadczenia, korzystając z ich opisu:
 - demonstruje fale koliste i płaskie
 - **demonstruje rozpraszanie się światła w ośrodku;** przedstawia (ilustruje na schematycznym rysunku) i opisuje obserwacje, formułuje wnioski
- rozwiązuje proste zadania lub problemy:

- związane z opisem fal i zjawiskiem ich odbicia oraz rozpraszaniem światła
 - dotyczące załamania fal
 - dotyczące odbicia i załamania światła
 - związane z opisem tęczy i halo
 - związane z dyfrakcją i interferencją fal
 - dotyczące polaryzacji światła
 - związane z efektem Dopplera,
- w szczególności: wyodrębnia z tekstów i ilustracji informacje kluczowe, przedstawia je w różnych postaciach, wykonuje obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących, ilustruje i ustala odpowiedzi, czytelnie przedstawia odpowiedzi i rozwiązania

- informuje, na czym polega zjawisko fotoelektryczne; posługuje się pojęciem *fotonu*
- posługuje się pojęciem *widma*
- opisuje jakościowo uproszczony model budowy atomu
- przeprowadza doświadczenia, korzystając z ich opisu:
 - obserwuje promieniowanie termiczne
 - obserwuje widma żarówki i świetlówki;
 przedstawia wyniki obserwacji, formułuje wnioski
- rozwiązuje proste zadania lub problemy dotyczące:
 - zjawisk fotoelektrycznego i fotochemicznego
 - promieniowania termicznego ciał
 - powstawania widm liniowych i zjawiska jonizacji,
 w szczególności: wyodrębnia z tekstów i ilustracji informacje kluczowe, wykonuje obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących, ustala odpowiedzi, czytelnie przedstawia odpowiedzi i rozwiązania

posługuje się pojęciami: *pierwiastek, jądro atomowe, izotop, proton, neutron i elektron do opisu składu materii*

- informuje, że w niezjonizowanym atomie liczba elektronów poruszających się wokół jądra jest równa liczbie protonów w jądrze
- obserwuje wykrywanie promieniotwórczości różnych substancji; przedstawia wyniki obserwacji
- odróżnia reakcje chemiczne od reakcji jądrowych
- podaje przykłady wykorzystania reakcji rozszczepienia
- podaje warunki, w jakich może zachodzić reakcja termojądrowa przemiany wodoru w hel
- podaje reakcje termojądrowe przemiany wodoru w hel jako źródło energii Słońca oraz podaje warunki ich zachodzenia
- podaje przybliżony wiek Słońca
- wskazuje początkową masę gwiazdy jako czynnik warunkujący jej ewolucję
- podaje przybliżony wiek Wszechświata
- rozwiązuje proste zadania lub problemy:
 - związane z opisem składu jądra atomowego; ilustruje na schematycznych rysunkach jądra wybranych izotopów
 - związane z właściwościami promieniowania jądrowego

- dotyczące wpływu promieniowania jonizującego na materię oraz na organizmy żywe
 - dotyczące reakcji jądrowych
 - związane z czasem połowicznego rozpadu
 - związane z energią jądrową
 - dotyczące równoważności energii i masy
 - związane z obliczaniem energii wiązania i deficytu masy,
- w szczególności: wyodrębnia z tekstów i ilustracji informacje kluczowe, przelicza jednostki, wykonuje obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących, ustala odpowiedzi, czytelnie przedstawia odpowiedzi i rozwiązania

ocena dostateczna:

- opisuje zjawisko dyfuzji jako skutek chaotycznego ruchu cząsteczek; wskazuje przykłady tego zjawiska w otaczającej rzeczywistości
- odróżnia przekaz energii w postaci ciepła między układami o różnych temperaturach od przekazu energii w formie pracy
- posługuje się pojęciem *energii wewnętrznej*; analizuje pierwszą zasadę termodynamiki jako zasadę zachowania energii
- opisuje zjawisko rozszerzalności cieplnej: liniowej ciał stałych oraz objętościowej gazów i cieczy; wskazuje przykłady tego zjawiska w otaczającej rzeczywistości
- omawia znaczenie rozszerzalności cieplnej ciał stałych; wskazuje przykłady wykorzystania rozszerzalności objętościowej gazów i cieczy oraz jej skutków
- interpretuje pojęcie *ciepła właściwego* i stosuje je do obliczeń oraz do wyjaśniania zjawisk
- wykorzystuje pojęcie *ciepła właściwego* do obliczania energii potrzebnej do ogrzania ciała lub do obliczania energii oddanej przez stygnące ciało; uzasadnia równość tych energii na podstawie zasady zachowania energii
- opisuje przykłady przemian fazowych w otaczającej rzeczywistości
- odróżnia ciała o budowie krystalicznej od ciał bezpostaciowych; ilustruje na schematycznych rysunkach zależność temperatury od dostarczanego ciepła dla ciał krystalicznych i bezpostaciowych
- posługuje się pojęciem *ciepła przemiany fazowej* (ciepła topnienia i ciepła parowania) wraz z jego jednostką, interpretuje to pojęcie oraz stosuje je do obliczeń; wskazuje przykłady wykorzystania przemian fazowych
- analizuje i wyznacza energię przekazaną podczas zmiany temperatury i zmiany stanu skupienia
- wyjaśnia, na czym polega bilans cieplny; analizuje go jako zasadę zachowania energii oraz stosuje do obliczeń
- wykorzystuje pojęcia *ciepła właściwego* oraz *ciepła przemiany fazowej* w analizie bilansu cieplnego
- posługuje się pojęciem *wartości energetycznej paliw*, podaje jej jednostkę dla paliw: stałych, gazowych i płynnych
- posługuje się pojęciem *wartości energetycznej żywności* wraz z jej jednostką, stosuje to pojęcie do obliczeń

- odróżnia wartość energetyczną od wartości odżywczej
- omawia szczególne własności wody oraz ich konsekwencje dla życia na Ziemi; uzasadnia, że woda łagodzi klimat
- opisuje nietypową rozszerzalność cieplną wody
- przeprowadza doświadczenia, korzystając z ich opisu:
 - demonstruje rozszerzalność cieplną wybranych ciał stałych
 - wyznacza sprawność czajnika elektrycznego o znanej mocy
 - bada wpływ soli na topnienie lodu
 - doświadczalnie wyznacza ciepło właściwe metalu, posługując się bilansem cieplnym; opracowuje wyniki pomiarów z uwzględnieniem informacji o niepewności; przedstawia, opisuje i analizuje wyniki obserwacji lub pomiarów, wskazuje przyczyny niepewności pomiarowych; formułuje wnioski
- wyjaśnia wyniki przeprowadzonych doświadczeń lub obserwacji: ilustracji modelu zjawiska dyfuzji, jakościowego badania szybkości topnienia lodu
- rozwiązuje typowe zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału *Termodynamika*, w szczególności:
 - energii wewnętrznej
 - zjawiska dyfuzji
 - rozszerzalności cieplnej
 - pojęcia *ciepła właściwego*
 - przemian fazowych z wykorzystaniem ciepła przemiany fazowej i bilansu cieplnego
 - wartości energetycznej paliw i żywności
 - szczególnych własności wody;
 posługuje się tablicami fizycznymi, kartą wybranych wzorów i stałych oraz kalkulatorem; ustala i/lub uzasadnia odpowiedzi
- dokonuje syntezy wiedzy z termodynamiki; przedstawia najważniejsze pojęcia, zasady i zależności
- analizuje przedstawione materiały źródłowe, w tym teksty popularnonaukowe lub z Internetu, dotyczące treści rozdziału *Termodynamika*, w szczególności: energii wewnętrznej i zjawiska dyfuzji, zjawiska rozszerzalności cieplnej i jego wykorzystania, historii poglądów na naturę ciepła, przemian fazowych; przedstawia własnymi słowami główne tezy; posługuje się informacjami pochodzącymi z tych materiałów i wykorzystuje je do rozwiązywania zadań
- podaje i omawia prawo Hooke'a, wskazuje jego ograniczenia; stosuje prawo Hooke'a do obliczeń
- opisuje proporcjonalność siły sprężystości do wydłużenia sprężyny; posługuje się pojęciem współczynnika sprężystości i jego jednostką, interpretuje ten współczynnik; stosuje do obliczeń wzór na siłę sprężystości
- analizuje ruch drgający pod wpływem siły sprężystości, posługując się pojęciami: *wychylenia*, *amplitudy* oraz *okresu drgań*; szkicuje wykres $x(t)$
- wyznacza i rysuje siłę wypadkową działającą na wahadło sprężynowe, które wykonuje ruch

drgający w różnych położeniach ciężarka

- wykorzystuje zasadę zachowania energii do opisu przemian energii w ruchu drgającym;
- opisuje jakościowo zależność okresu drgań ciężarka na sprężynie od współczynnika sprężystości
- opisuje drgania wymuszone i drgania słabo tłumione; ilustruje zjawisko rezonansu mechanicznego na wybranych przykładach; porównuje zależność $x(t)$ dla drgań tłumionych i nietłumionych oraz w przypadku rezonansu; wskazuje przykłady wykorzystania rezonansu oraz jego negatywnych skutków
- opisuje rozchodzenie się fal na powierzchni wody na podstawie obrazu powierzchni falowych
- stosuje do obliczeń związki między prędkością, długością, okresem i częstotliwością fali
- opisuje jakościowo związki między wysokością dźwięku a częstotliwością fali oraz między głośnością dźwięku a amplitudą fali; omawia zależność prędkości dźwięku od rodzaju ośrodka i temperatury
- opisuje światło jako falę elektromagnetyczną
- omawia związek między elektrycznością i magnetyzmem; wyjaśnia, czym jest fala elektromagnetyczna
- omawia widmo fal elektromagnetycznych
- przeprowadza doświadczenia, korzystając z ich opisu:
 - bada rozciąganie sprężyny, sporządza wykres zależności wydłużenia sprężyny od siły ciężkości
 - tworzy wykres zależności $x(t)$ w ruchu drgającym ciężarka za pomocą programu Tracker, wyznacza okres drgań
 - **demonstruje niezależność okresu drgań ciężarka na sprężynie od amplitudy, bada zależność okresu drgań ciężarka na sprężynie od jego masy i współczynnika sprężystości**
 - **demonstruje zjawisko rezonansu mechanicznego**; bada drgania tłumione
 - obserwuje fale w układzie ciężarków i sprężyn
 - obserwuje rozchodzenie się fali podłużnej w układzie ciężarków i sprężyn oraz oscylogramy dźwięków
 -
- przedstawia, analizuje i wyjaśnia wyniki obserwacji; opracowuje wyniki pomiarów z uwzględnieniem informacji o niepewności, formułuje wnioski
- rozwiązuje typowe zadania lub problemy:
 - z wykorzystaniem prawa Hooke’a
 - związane z opisem ruchu drgającego oraz analizą przemian energii w ruchu drgającym
 - związane z okresem drgań wahadła sprężynowego
 - dotyczące drgań wymuszonych i tłumionych oraz zjawiska rezonansu
 - dotyczące fal mechanicznych
 - dotyczące fal elektromagnetycznych;
- posługuje się tablicami fizycznymi oraz kartą wybranych wzorów i stałych; wykonuje obliczenia, posługując się kalkulatorem; ustala i/lub uzasadnia odpowiedzi
- dokonuje syntezy wiedzy o drganiach i falach; przedstawia najważniejsze pojęcia, zasady i zależności

- posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy przedstawionych materiałów źródłowych, które dotyczą treści rozdziału *Drgania i fale*, w szczególności: osiągnięć Roberta Hooke'a, zjawiska rezonansu, fal dźwiękowych
- opisuje rozchodzenie się fal na powierzchni wody i dźwięku w powietrzu na podstawie obrazu powierzchni falowych
- stosuje prawo odbicia do wyjaśniania zjawisk i wykonywana obliczeń
- opisuje zjawisko rozproszenia światła na niejednorodnościach ośrodka; wskazuje jego przykłady w otaczającej rzeczywistości
- opisuje przykłady zjawisk optycznych w przyrodzie wynikających z rozpraszania światła: błękitny kolor nieba, czerwony kolor zachodzącego słońca
- wskazuje i opisuje przykłady zjawisk związanych z załamaniem światła, np.: złudzenia optyczne, fatamorgana
- opisuje zjawiska jednoczesnego odbicia i załamania światła na granicy dwóch ośrodków różniących się prędkością rozchodzenia się światła; opisuje zjawisko całkowitego wewnętrznego odbicia; posługuje się pojęciem *kąta granicznego*
- opisuje działanie światłowodu jako przykład wykorzystania zjawiska całkowitego wewnętrznego odbicia, wskazuje jego zastosowania
- opisuje rozszczepienie światła przez kroplę wody; opisuje widmo światła białego jako mieszaninę fal o różnych częstotliwościach
- opisuje przykłady zjawisk optycznych w przyrodzie i atmosferze, powstających dzięki rozszczepieniu światła (tęcza, halo)
- opisuje jakościowo dyfrakcję fali na szczelinie – związek pomiędzy dyfrakcją na szczelinie a szerokością szczeliny i długością fali
- podaje warunki, w jakich może zachodzić dyfrakcja fal, wskazuje jej przykłady w otaczającej rzeczywistości
- opisuje zjawisko interferencji fal i przestrzenny obraz interferencji; podaje warunki wzmocnienia oraz wygaszenia się fal
- wskazuje przykłady zjawisk optycznych obserwowanych dzięki dyfrakcji i interferencji światła w przyrodzie (barwy niektórych organizmów żywych, baniek mydlanych)
- opisuje światło jako falę elektromagnetyczną poprzeczną oraz polaryzację światła wynikającą z poprzecznego charakteru fali i działanie polaryzatora
- wskazuje przykłady wykorzystania polaryzacji światła, np.: ekrany LCD, niektóre gatunki zwierząt, które widzą światło spolaryzowane, okulary polaryzacyjne
- analizuje efekt Dopplera dla fal na wodzie oraz dla fali dźwiękowej w przypadku, gdy źródło porusza się wolniej niż fala – gdy zbliża się do obserwatora i gdy oddala się od obserwatora; podaje przykłady występowania zjawiska Dopplera
- stosuje wzór opisujący efekt Dopplera do obliczeń
- analizuje efekt Dopplera dla fal w przypadku, gdy obserwator porusza się znacznie wolniej niż fala – gdy zbliża się do źródła i gdy oddala się od źródła; podaje przykłady występowania tego zjawiska; omawia efekt Dopplera dla fal elektromagnetycznych
- podaje przykłady wykorzystania efektu Dopplera
- przeprowadza doświadczenia, korzystając z ich opisu:
 - demonstruje rozproszenie fal przy odbiciu od powierzchni nieregularnej
 - demonstruje zjawisko załamania światła na granicy ośrodków
 - demonstruje odbicie i załamanie światła
 - obserwuje zjawisko dyfrakcji fal na wodzie
 - obserwuje interferencję fal dźwiękowych i interferencję światła

- obserwuje interferencję światła na siatce dyfrakcyjnej
- **obserwuje wygaszanie światła po przejściu przez dwa polaryzatory ustawione prostopadle**, opisuje, ilustruje na schematycznym rysunku, analizuje i wyjaśnia obserwacje; formułuje wnioski
- rozwiązuje typowe zadania lub problemy:
 - związane z opisem fal i zjawiskiem ich odbicia oraz rozpraszaniem światła
 - dotyczące załamania fal
 - dotyczące odbicia i załamania światła
 - związane z opisem tęczy i halo
 - związane z dyfrakcją i interferencją fal
 - dotyczące polaryzacji światła
 - związane z efektem Dopplera;
 posługuje się tablicami fizycznymi oraz kartą wybranych wzorów i stałych; wykonuje obliczenia, posługując się kalkulatorem; ilustruje, ustala i/lub uzasadnia odpowiedzi
- dokonuje syntezy wiedzy o zjawiskach falowych; przedstawia najważniejsze pojęcia, zasady i zależności; prezentuje efekty własnej pracy, np. wyniki doświadczeń domowych
- posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy przedstawionych materiałów źródłowych dotyczących treści tego rozdziału, w szczególności: zjawiska załamania fal, historii falowej teorii fal elektromagnetycznych, polaryzacji światła, zjawisk optycznych, historii badań efektu Dopplera
- opisuje zjawisko fotoelektryczne jako wywołane tylko przez promieniowanie o częstotliwości większej od granicznej; wskazuje i opisuje przykłady tego zjawiska
- opisuje dualizm korpuskularno-falowy światła; wyjaśnia pojęcie *fotonu* oraz jego energii; interpretuje wzór na energię fotonu, stosuje go do obliczeń
- posługuje się pojęciami *elektronowoltu* i *pracy wyjścia*
- opisuje zjawisko fotochemiczne jako wywoływane tylko przez promieniowanie o częstotliwości równej lub większej od granicznej, wskazuje jego przykłady w otaczającej rzeczywistości
- opisuje wynik obserwacji promieniowania termicznego, formułuje wniosek
- analizuje na wybranych przykładach promieniowanie termiczne ciał i jego zależność od temperatury, wskazuje przykłady wykorzystania tej zależności
- porównuje widma żarówki i świetłówki
- rozróżnia widma ciągłe i liniowe oraz widma emisyjne i absorpcyjne; opisuje jakościowo pochodzenie widm emisyjnych i absorpcyjnych gazów
- analizuje i porównuje widma emisyjne i absorpcyjne tej samej substancji, opisuje je jakościowo
- posługuje się pojęciem *orbit dozwolonych*; informuje, że energia elektronu w atomie nie może być dowolna, opisuje jakościowo jej zależność od odległości elektronu od jądra
- rozróżnia stan podstawowy atomu i jego stany wzbudzone; interpretuje linie widmowe jako skutek przejść między poziomami energetycznymi w atomach w związku z emisją lub absorpcją kwantu światła
- opisuje zjawisko jonizacji jako wywoływane tylko przez promieniowanie o częstotliwości większej od granicznej; posługuje się pojęciem *energii jonizacji*
- opisuje widmo wodoru na podstawie zdjęcia
- rozwiązuje typowe zadania lub problemy:
 - dotyczące zjawisk fotoelektrycznego i fotochemicznego oraz promieniowania termicznego

ciał

- związane z analizą oraz opisem widm emisyjnych i absorpcyjnych
- dotyczące powstawania widm liniowych i zjawiska jonizacji
- dokonuje syntezy wiedzy z rozdziału *Fizyka atomowa*; przedstawia najważniejsze pojęcia, zasady i zależności
- posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy przedstawionych materiałów źródłowych dotyczących treści tego rozdziału
- prezentuje efekty własnej pracy, np.: doświadczeń domowych i obserwacji
- opisuje skład jądra atomowego na podstawie liczb masowej i atomowej
- posługuje się pojęciem *sił przyciągania jądrowego*
- wyjaśnia, na czym polega promieniotwórczość naturalna; wymienia wybrane metody wykrywania promieniowania jądrowego
- opisuje obserwacje związane z wykrywaniem promieniotwórczości różnych substancji; podaje przykłady substancji emitujących promieniowanie jądrowe w otaczającej rzeczywistości
- wymienia właściwości promieniowania jądrowego; rozróżnia promieniowanie: alfa (α), beta (β) i gamma (γ)
- podaje przykłady zastosowania zjawiska promieniotwórczości w technice i medycynie
- odróżnia promieniowanie jonizujące od promieniowania niejonizującego; informuje, że promieniowanie jonizujące wpływa na materię oraz na organizmy żywe
- podaje przykłady wykorzystywania promieniowania jądrowego w medycynie
- posługuje się pojęciami *jądra stabilnego* i *jądra niestabilnego*; opisuje powstawanie promieniowania gamma
- opisuje rozpady alfa (α) i beta (β); zapisuje reakcje jądrowe, stosując zasadę zachowania liczby nukleonów i zasadę zachowania ładunku
- opisuje rozpad izotopu promieniotwórczego; posługuje się pojęciem *czasu połowicznego rozpadu*, podaje przykłady zastosowania prawa połowicznego rozpadu
- opisuje zależność liczby jąder lub masy izotopu promieniotwórczego od czasu, szkicuje wykres tej zależności
- opisuje reakcję rozszczepienia jądra uranu ^{235}U zachodzącą w wyniku pochłonięcia neutronu, uzupełnia zapis takiej reakcji; podaje warunki zajścia reakcji łańcuchowej; informuje, co to jest masa krytyczna
- opisuje zasadę działania elektrowni jądrowej oraz wymienia korzyści i niebezpieczeństwa płynące z energetyki jądrowej
- opisuje reakcję termojądrową przemiany wodoru w hel – reakcję syntezy termojądrowej – zachodzącą w gwiazdach; zapisuje i omawia reakcję termojądrową na przykładzie syntezy jąder trytu i deuteru
- wymienia ograniczenia i perspektywy wykorzystania energii termojądrowej
- stwierdza, że ciało emitujące energię traci masę; interpretuje i stosuje do obliczeń wzór wyrażający równowagę energii i masy $E = m \cdot c^2$
- posługuje się pojęciami *energii wiązania* i *deficytu masy*; oblicza te wielkości dla dowolnego izotopu
- stosuje zasadę zachowania energii do opisu reakcji jądrowych
- opisuje, jak Słońce będzie produkować energię, gdy wodór się skończy – reakcję przemiany

helu w węgiel

- opisuje elementy ewolucji Słońca (czerwony olbrzym, mgławica planetarna, biały karzeł)
- opisuje elementy ewolucji gwiazd: najlżejszych, o masie podobnej do masy Słońca oraz gwiazd masywniejszych od Słońca; omawia supernowe i czarne dziury

Ocena dobry:

- opisuje i wyjaśnia mechanizm zjawiska dyfuzji w ciałach stałych
- analizuje na przykładach rozszerzalność cieplną gazu
- ^Dopisuje zależność temperatury wrzenia od ciśnienia zewnętrznego
- stosuje pojęcie *ciepła przemiany fazowej* (ciepła topnienia i ciepła parowania) do wyjaśniania zjawisk
- opisuje i wyjaśnia zmiany energii wewnętrznej podczas przemian fazowych na podstawie mikroskopowej budowy ciał
- ^Dopisuje działanie lodówki
- stosuje bilans cieplny do wyjaśniania zjawisk
- szkicuje wykres zależności objętości i/lub gęstości danej masy wody od temperatury
- przeprowadza doświadczenia, korzystając z ich opisów: bada rozszerzalność cieplną cieczy i powietrza; opisuje wyniki obserwacji; formułuje wnioski
- wyjaśnia wyniki przeprowadzonych doświadczeń lub obserwacji:
 - badania procesu topnienia lodu
 - obserwacji szybkości wydzielania gazu
 - wykazania zależności temperatury wrzenia od ciśnienia zewnętrznego
- ocenia wynik **doświadczalnie wyznaczonego ciepła właściwego metalu** z uwzględnieniem niepewności pomiarowych; planuje i modyfikuje przebieg doświadczenia, formułuje hipotezę
- rozwiązuje złożone (typowe) zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału *Termodynamika*, w szczególności:
 - energii wewnętrznej
 - zjawiska dyfuzji
 - rozszerzalności cieplnej
 - przemian fazowych z wykorzystaniem pojęć: *ciepła właściwego*, *ciepła przemiany fazowej* oraz *bilansu cieplnego*
 - wartości energetycznej paliw i żywności
 - szczególnych własności wody;ilustruje i/lub uzasadnia zależności, odpowiedzi lub stwierdzenia; analizuje otrzymany wynik
- wyszukuje i analizuje materiały źródłowe, w tym teksty popularnonaukowe dotyczące treści tego rozdziału, w szczególności niezwykłych własności wody; posługuje się informacjami pochodzącymi z tych materiałów i wykorzystuje je do rozwiązywania zadań lub problemów
- realizuje i prezentuje opisany w podręczniku projekt *Ruchy Browna*; prezentuje wyniki doświadczeń domowych
- stosuje prawo Hooke'a do wyjaśniania zjawisk
- sporządza wykres zależności wydłużenia sprężyny od siły ciężkości z uwzględnieniem niepewności pomiaru; interpretuje nachylenie prostej; wyznacza współczynnik sprężystości
- opisuje, jak zmieniają się prędkość i przyspieszenie drgającego ciężarka w wahadle sprężynowym

- szkicuje wykresy zależności $x(t)$ dla drgań tłumionych i nietłumionych oraz w przypadku rezonansu
- wyjaśnia wyniki obserwacji zjawiska rezonansu oraz badania drgań tłumionych
- wyjaśnia zależność prędkości dźwięku od rodzaju ośrodka i temperatury; uzasadnia, że podczas przejścia fali do innego ośrodka nie zmienia się jej częstotliwość; analizuje wykres zależności gęstości powietrza od czasu dla tonu
- planuje i przeprowadza doświadczenie w celu zbadania, czy gumka recepturka spełnia prawo Hooke'a
- planuje i modyfikuje przebieg doświadczenia związanego z tworzeniem wykresu zależności $x(t)$ w ruchu drgającym ciężarka za pomocą programu Tracker
- rozwiązuje złożone (typowe) zadania lub problemy dotyczące treści tego rozdziału, w szczególności:
 - z wykorzystaniem prawa Hooke'a
 - związane z opisem ruchu drgającego i analizą przemian energii w ruchu drgającym
 - związane z okresem drgań wahadła (sprężynowego)
 - dotyczące drgań wymuszonych i tłumionych oraz zjawiska rezonansu
 - dotyczące fal mechanicznych
 - dotyczące fal elektromagnetycznych;
 ilustruje i/lub uzasadnia zależności, odpowiedzi lub stwierdzenia
- posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych dotyczących treści tego rozdziału, w szczególności ruchu drgającego i wahadeł (np. wahadła Foucaulta)

- wyjaśnia przyczyny zjawisk optycznych w przyrodzie wynikających z rozpraszania światła: błękitny kolor nieba, czerwony kolor zachodzącego Słońca
- wyjaśnia wyniki obserwacji zjawiska załamania światła na granicy ośrodków
- wyjaśnia przyczyny zjawisk związanych z załamaniem światła, np.: złudzenia optyczne, fatamorgana (miraże)
- omawia inne niż światłowód przykłady wykorzystania zjawiska całkowitego wewnętrznego odbicia (np. fal dźwiękowych)
- opisuje drugą tęczę jako przykład zjawiska optycznego powstającego dzięki rozszczepieniu światła
- doświadczalnie obserwuje zjawisko dyfrakcji światła
- omawia praktyczne znaczenie dyfrakcji światła i dyfrakcji dźwięku
- stosuje zasadę superpozycji fal do wyjaśniania zjawisk
- wyjaśnia wyniki obserwacji interferencji fal dźwiękowych i interferencji światła
- wyjaśnia zjawisko interferencji fal i przestrzenny obraz interferencji; opisuje zależność przestrzennego obrazu interferencji od długości fali i odległości między źródłami fal
- wyjaśnia wyniki obserwacji interferencji światła na siatce dyfrakcyjnej
- opisuje przykłady zjawisk optycznych obserwowanych dzięki dyfrakcji i interferencji światła: w przyrodzie (barwy niektórych organizmów żywych, baniek mydlanych)
- opisuje przykłady występowania polaryzacji światła, np.: ekrany LCD, niektóre gatunki zwierząt, które widzą światło spolaryzowane, okulary polaryzacyjne
- interpretuje wzór opisujący efekt Dopplera; stosuje go do wyjaśniania zjawisk
- ^Domawia na wybranych przykładach powstawanie fali uderzeniowej
- rozwiązuje złożone (typowe) zadania lub problemy dotyczące treści tego rozdziału, w szczególności:
 - związane z opisem fal i zjawiskiem ich odbicia oraz rozpraszaniem światła
 - dotyczące załamania fal

- dotyczące odbicia i załamania światła
- związane z opisem tęczy i halo
- związane z dyfrakcją i interferencją fal
- dotyczące polaryzacji światła
- związane z efektem Dopplera;
- ilustruje i/lub uzasadnia zależności, odpowiedzi lub stwierdzenia
- posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych dotyczących treści tego rozdziału, w szczególności zjawiska odbicia fal (np. lustra weneckie, barwy ciał),
- prezentuje efekty własnej pracy, np. projekty dotyczące treści rozdziału *Zjawiska falowe*; planuje i modyfikuje przebieg wybranych doświadczeń domowych, formułuje i weryfikuje hipotezy
- wyjaśnia na przykładach mechanizm zjawiska fotoelektrycznego
- stosuje do wyjaśniania zjawisk wzór na energię fotonu
- wykorzystuje pojęcia *energii fotonu* oraz *pracy wyjścia* w analizie bilansu energetycznego zjawiska fotoelektrycznego, wyznacza energię kinetyczną wybitego elektronu
- wyjaśnia, dlaczego prążki w widmach emisyjnych i absorpcyjnych dla danego gazu przy tych samych częstotliwościach znajdują się w tych samych miejscach
- rozwiązuje złożone (typowe) zadania lub problemy:
 - dotyczące zjawisk fotoelektrycznego i fotochemicznego oraz promieniowania termicznego ciał
 - związane z analizą oraz opisem widm emisyjnych i absorpcyjnych
 - dotyczące powstawania widm liniowych i zjawiska jonizacji
 ilustruje i/lub uzasadnia zależności, odpowiedzi lub stwierdzenia
- posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych, które dotyczą treści tego rozdziału, w szczególności: zjawisk fotoelektrycznego i fotochemicznego oraz natury światła, historii odkryć kluczowych dla rozwoju kwantowej teorii promieniowania (założenie Plancka), wykorzystania analizy promieniowania (widm) podczas poznawania budowy gwiazd i jako metody współczesnej kryminalistyki
- planuje przebieg wybranych doświadczeń domowych i obserwacji, formułuje i weryfikuje hipotezy; prezentuje przedstawiony projekt związany z tematyką tego rozdziału
- omawia doświadczenie Rutherforda
- opisuje wybrane metody wykrywania promieniowania jądrowego
- opisuje przykłady zastosowania zjawiska promieniotwórczości w technice i medycynie
- opisuje wpływ promieniowania jonizującego na materię i na organizmy żywe
- opisuje przykłady wykorzystania promieniowania jądrowego w medycynie
- wykorzystuje do obliczeń wykres zależności liczby jąder izotopu promieniotwórczego od czasu
- omawia budowę reaktora jądrowego
- wyjaśnia, dlaczego żelazo jest pierwiastkiem granicznym w możliwościach pozyskiwania energii jądrowej
- oblicza energię wyzwoloną podczas reakcji jądrowych przez porównanie mas substratów i produktów reakcji
- opisuje powstawanie pierwiastków we Wszechświecie oraz ewolucję i dalsze losy Wszechświata
- rozwiązuje złożone (typowe) zadania lub problemy:
 - dotyczące wpływu promieniowania jonizującego na materię i na organizmy żywe
 - dotyczące reakcji jądrowych

- związane z czasem połowicznego rozpadu
 - związane z energią jądrową
 - związane z reakcją i energią syntezy termojądrowej
 - dotyczące równowagi energii i masy
 - związane z obliczaniem energii wiązania i deficytu masy
 - dotyczące życia Słońca
 - dotyczące Wszechświata;
- ilustruje i/lub uzasadnia zależności, odpowiedzi lub stwierdzenia
- posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych dotyczących treści tego rozdziału, w szczególności: skutków i zastosowań promieniowania jądrowego, występowania oraz wykorzystania izotopów promieniotwórczych (np. występowanie radonu, pozyskiwanie helu), reakcji jądrowych, równowagi masy-energii, ewolucji gwiazd, historii badań dziejów Wszechświata
- prezentuje efekty własnej pracy, np. analizy samodzielnie wyszukanego tekstu, wybranych obserwacji, realizacji przedstawionego

Ocena bardzo dobra:

- rozwiązuje złożone (nietypowe) zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału *Termodynamika*, w szczególności:
 - energii wewnętrznej
 - zjawiska dyfuzji
 - rozszerzalności cieplnej
 - przemian fazowych z wykorzystaniem pojęć: *ciepła właściwego*, *ciepła przemiany fazowej* oraz *bilansu cieplnego*
 - wartości energetycznej paliw i żywności
 - szczególnych własności wody;
 ilustruje i/lub uzasadnia zależności, odpowiedzi lub stwierdzenia
- realizuje i prezentuje własny projekt związany z tematyką tego rozdziału (inny niż opisany w podręczniku); planuje i modyfikuje przebieg doświadczeń domowych, formułuje i weryfikuje hipotezy
- rozwiązuje złożone (nietypowe) zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału *Drgania i fale*, w szczególności:
 - z wykorzystaniem prawa Hooke’a
 - związane z opisem ruchu drgającego i analizą przemian energii w ruchu drgającym
 - dotyczące drgań wymuszonych i tłumionych oraz zjawiska rezonansu
 - dotyczące fal mechanicznych
 - dotyczące dźwięków
 - dotyczące fal elektromagnetycznych;
 ilustruje i/lub uzasadnia zależności, odpowiedzi lub stwierdzenia
- realizuje i prezentuje własny projekt związany z tematyką tego rozdziału (inny niż opisany w podręczniku); planuje i modyfikuje przebieg doświadczeń domowych, formułuje i weryfikuje hipotezy
- rozwiązuje złożone (nietypowe) zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału *Zjawiska falowe*, w szczególności:
 - związane z opisem fal i zjawiskiem ich odbicia oraz rozpraszaniem światła
 - dotyczące załamania fal
 - dotyczące odbicia i załamania światła

- związane z opisem tęczy i halo
- związane z dyfrakcją i interferencją fal
- dotyczące polaryzacji światła
- związane z efektem Dopplera;
- ilustruje i/lub uzasadnia zależności, odpowiedzi lub stwierdzenia
- realizuje i prezentuje własny projekt związany z tematyką tego rozdziału; planuje i modyfikuje przebieg doświadczeń domowych, formułuje i weryfikuje hipotezy; projektuje okulary polaryzacyjne
- rozwiązuje złożone (nietykowe) zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału *Fizyka atomowa*, w szczególności:
 - dotyczące zjawisk fotoelektrycznego i fotochemicznego
- realizuje i prezentuje własny projekt związany z tematyką tego rozdziału; planuje i modyfikuje przebieg doświadczeń domowych oraz obserwacji, formułuje i weryfikuje hipotezy
- rozwiązuje złożone (nietykowe) zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału *Fizyka jądrowa. Gwiazdy i Wszechświat*, w szczególności:
 - dotyczące wpływu promieniowania jonizującego na materię i na organizmy żywe
 - dotyczące reakcji jądrowych
 - związane z czasem połowicznego rozpadu
 - związane z energią jądrową i energią syntezy termojądrowej
 - dotyczące równoważności energii i masy
 - związane z obliczaniem energii wiązania i deficytu masy;
 ilustruje i/lub uzasadnia zależności, odpowiedzi lub stwierdzenia; formułuje hipotezy
- realizuje i prezentuje własny projekt związany z tematyką tego rozdziału; planuje i modyfikuje przebieg wskazanych obserwacji, formułuje i weryfikuje hipotezy

ocena celująca:

- sprawnie się komunikuje i stosuje terminologię właściwą dla fizyki,
- kreatywnie rozwiązuje problemy z dziedziny fizyki, świadomie wykorzystując metody i narzędzia wywodzące się z informatyki,
- posługuje się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi,
- samodzielnie dociera do informacji, dokonuje ich selekcji, syntezy i wartościowania; rzetelnie korzysta z różnych źródeł informacji, w tym z Internetu,
- uczy się systematycznie, buduje prawidłowe związki przyczynowo- skutkowe, porządkuje i pogłębia zdobytą wiedzę,

Informatyka zakres podstawowy

Informatyka zakres podstawowy Klasy I, II i III

Rozumienie, analizowanie i rozwiązywanie problemów. Uczeń:

1. planuje kolejne kroki rozwiązywania problemu, z uwzględnieniem podstawowych etapów myślenia komputacyjnego (określenie problemu, definicja modeli i pojęć, znalezienie rozwiązania, zaprogramowanie i testowanie rozwiązania).

2. stosuje przy rozwiązywaniu problemów z różnych dziedzin algorytmy poznane w szkole podstawowej oraz algorytmy:
3. na liczbach: badania pierwszości liczby, zamiany reprezentacji liczb między pozycyjnymi systemami liczbowymi, działań na ułamkach z wykorzystaniem NWD i NWW,
4. na tekstach: porównywania tekstów, wyszukiwania wzorca w tekście metodą naiwną, szyfrowania tekstu metodą Cezara i przestawieniową,
5. porządkowania ciągu liczb: przez wstawianie i metodą bąbelkową,
6. wydawania reszty najmniejszą liczbą nominałów,
7. obliczania wartości elementów ciągu metodą iteracyjną i rekurencyjną, w tym wartości elementów ciągu Fibonacciego.
8. wyróżnia w problemie podproblemy i charakteryzuje: metodę połowienia, stosuje podejście zachłanne i rekurencję;
9. porównuje działanie różnych algorytmów dla wybranego problemu, analizuje algorytmy na podstawie ich gotowych implementacji;
10. sprawdza poprawność działania algorytmów dla przykładowych danych.

Programowanie i rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem komputera i innych urządzeń cyfrowych. Uczeń:

1. projektuje i programuje rozwiązania problemów z różnych dziedzin, stosuje przy tym: instrukcje wejścia/wyjścia, wyrażenia arytmetyczne i logiczne, instrukcje warunkowe, instrukcje iteracyjne, funkcje z parametrami i bez parametrów, testuje poprawność programów dla różnych danych; w szczególności programuje algorytmy z punktu I.2);
2. do realizacji rozwiązań problemów prawidłowo dobiera środowiska informatyczne, aplikacje oraz zasoby, wykorzystuje również elementy robotyki;
3. przygotowuje opracowania rozwiązań problemów, posługując się wybranymi aplikacjami:
4. projektuje modele dwuwymiarowe i trójwymiarowe, tworzy i edytuje projekty w grafice rastrowej i wektorowej, wykorzystuje różne formaty obrazów, przekształca pliki graficzne, uwzględniając wielkość i jakość obrazów,
5. opracowuje dokumenty o różnorodnej tematyce, w tym informatycznej, i o rozbudowanej strukturze, posługując się przy tym konspektem dokumentu, dzieli tekst na sekcje i kolumny, tworzy spisy treści, rysunków i tabel, stosuje własne style i szablony, pracuje nad dokumentem w trybie recenzji, definiuje korespondencję seryjną,
6. gromadzi dane pochodzące z różnych źródeł w tabeli arkusza kalkulacyjnego, korzysta z różnorodnych funkcji arkusza w zależności od rodzaju danych, filtruje dane według kilku kryteriów, dobiera odpowiednie wykresy do zaprezentowania danych, analizuje dane, korzystając z dodatkowych narzędzi, w tym z tabel i wykresów przestawnych,
7. wyszukuje informacje, korzystając z bazy danych opartej na co najmniej dwóch tabelach, definiuje relacje, stosuje filtrowanie, formułuje kwerendy, tworzy i modyfikuje formularze, drukuje raporty,
8. tworzy rozbudowane prezentacje, w tym z wykorzystaniem technik multimedialnych, ustala parametry pokazu,
9. tworzy stronę internetową zgodnie ze standardami, wzbogaconą tabelami, listami, elementami dynamicznymi, posługuje się arkuszem stylów, korzysta z oprogramowania i serwisów przeznaczonych do tworzenia stron; potrafi opublikować

własną stronę w internecie;

10. wyszukuje w sieci potrzebne informacje i zasoby, ocenia ich przydatność oraz wykorzystuje w rozwiązywanych problemach.
11. Posługiwanie się komputerem, urządzeniami cyfrowymi i sieciami komputerowymi.
Uczeń:
12. zapoznaje się z możliwościami nowych urządzeń cyfrowych i towarzyszącego im oprogramowania;
13. objaśnia funkcje innych niż komputer urządzeń cyfrowych i korzysta z ich możliwości;
14. rozwiązuje problemy korzystając z różnych systemów operacyjnych;
15. charakteryzuje sieć internet, jej ogólną budowę i usługi, opisuje podstawowe topologie sieci komputerowej, przedstawia i porównuje zasady działania i funkcjonowania sieci komputerowej typu klient-serwer, peer-to-peer, opisuje sposoby identyfikowania komputerów w sieci.

Rozwijanie kompetencji społecznych. Uczeń:

1. aktywnie uczestniczy w realizacji projektów informatycznych rozwiązujących problemy z różnych dziedzin, przyjmuje przy tym różne role w zespole realizującym projekt i prezentuje efekty wspólnej pracy;
2. podaje przykłady wpływu informatyki i technologii komputerowej na najważniejsze sfery życia osobistego i zawodowego; korzysta z wybranych e-usług; przedstawia wpływ technologii na dobrobyt społeczeństw i komunikację społeczną;
3. objaśnia konsekwencje wykluczenia i pozytywne aspekty włączenia cyfrowego; przedstawia korzyści, jakie przynosi informatyka i technologia komputerowa osobom o specjalnych potrzebach;
4. bezpiecznie buduje swój wizerunek w przestrzeni medialnej;
5. przedstawia trendy w historycznym rozwoju informatyki i technologii oraz ich wpływ na rozwój społeczeństw;
6. poszerza i uzupełnia swoją wiedzę korzystając z zasobów udostępnionych na platformach do e-nauczania.

Przestrzeganie prawa i zasad bezpieczeństwa. Uczeń:

1. *postępuje zgodnie z zasadami netykiety oraz regulacjami prawnymi dotyczącymi: ochrony danych osobowych, ochrony informacji oraz prawa autorskiego i ochrony własności intelektualnej w dostępie do informacji; jest świadomy konsekwencji łamania tych zasad;*
2. *respektuje obowiązujące prawo i normy etyczne dotyczące korzystania i rozpowszechniania oprogramowania komputerowego, aplikacji cudzych i własnych oraz dokumentów elektronicznych;*
3. *stosuje dobre praktyki w zakresie ochrony informacji wrażliwych (np. hasła, pin), danych i bezpieczeństwa systemu operacyjnego, objaśnia rolę szyfrowania informacji;*
4. *opisuje szkody, jakie mogą spowodować działania pirackie w sieci, w odniesieniu do indywidualnych osób, wybranych instytucji i całego społeczeństwa.*

Wymagania na poszczególne oceny:

OCENA CELUJĄCA: uczeń:

- spełnia kryteria oceny bardzo dobrej
- bierze udział w konkursach związanych z informatyką i odnosi w nich sukcesy;

- samodzielnie i bezbłędnie wykonuje ćwiczenia z podręcznika oraz zadania dodatkowe;
- na lekcjach jest aktywny;
- posiada wiadomości i umiejętności wykraczające poza opisane w planie wynikowym;
- pomaga kolegom w pracy, nauczycielowi w prowadzeniu lekcji oraz nauczycielom na innych lekcjach w wykorzystaniu technologii informacyjnej i komunikacyjnej.

OCENA BARDZO DOBRA: uczeń:

- samodzielnie i bezbłędnie wykonuje ćwiczenia z podręcznika oraz łatwiejsze zadania dodatkowe;
- na lekcjach jest aktywny;
- spełnia kryteria oceny dobrej
- zna i stosuje różne sposoby zabezpieczania kont
- potrafi sprawdzić moc hasła
- tworzy bezpieczne hasło
- analizuje wyniki obliczeń w arkuszu kalkulacyjnym
- formułuje wnioski w arkuszu kalkulacyjnym
- stosuje funkcje zagnieżdżone
- analizuje wyniki obliczeń
- analizuje problem i wybiera algorytm rozwiązania
- samodzielnie projektuje interfejs użytkownika
- stosuje funkcję matematyczną SUMA.ILOCZYNÓW
- tworzy zaawansowane rysunki w programie GIMP
- tworzy animację w formacie GIF z wykorzystaniem warstw i filtrów
- dobiera narzędzia do retuszu zdjęć tak, aby uzyskać określone efekty
- projektuje zaawansowaną graficznie okładkę w edytorze GIMP
- tworzy złożone dokumenty tekstowe, w tym stosuje tabulatory, obramowania i inne narzędzia formatowania
- wstawia do tekstu rozbudowane wzory matematyczne
- przygotowuje do druku i publikacji cyfrowej rozbudowany tekst z podziałem na sekcje i spisem treści
- korzysta z narzędzi na otwartych licencjach
- wstawia grafikę do korespondencji seryjnej
- reaguje na komunikaty o błędach
- definiuje funkcje liczbowe
- analizuje i testuje rozwiązania zadań obliczeniowych
- stosuje iterację do porównywania i przeszukiwania napisów
- definiuje funkcję logiczną, która sprawdza, czy tekst jest palindromem
- wykorzystuje kody ASCII do szyfrowania i deszyfrowania tekstu
- twórczo wykorzystuje informację
- stosuje zasady współżycia społecznego w Internecie
- bierze czynny udział w szkoleniu online
- projektuje witrynę na urządzenia mobilne
- definiuje główne składowe strony WWW
- dostosowuje wygląd strony do różnych urządzeń
- projektuje elementy dynamiczne na stronę WWW
- ocenia stronę WWW pod względem realizacji założonego celu

OCENA DOBRA: uczeń:

- samodzielnie wykonuje wszystkie ćwiczenia z podręcznika;

- na lekcjach jest aktywny;
- spełnia kryteria oceny dostatecznej
- omawia i stosuje dobre praktyki w zakresie ochrony oprogramowania
- poprawnie formatuje dane
- kopiuje formuły z uwzględnieniem adresów względnych, bezwzględnych i mieszanych
- dobiera odpowiedni typ wykresu do danych
- tworzy wykresy wraz z opisem
- korzysta z funkcji LICZ.JEŻELI, SUMA.JEŻELI, WYSZUKAJ.PIONOWO
- stosuje nazwy komórek i zakresów komórek
- testuje narzędzie do symulacji
- tworzy zestawienia z wykorzystaniem instrukcji warunkowej
- dobiera prawidłowe narzędzia do obróbki grafiki rastrowej
- wykorzystuje warstwy przy tworzeniu grafiki rastrowej
- kadruje obrazy
- poprawia kompozycję zdjęć
- planuje etapy opracowania projektu graficznego okładki
- projektuje prostą okładkę w edytorze GIMP
- wykorzystuje tabulatory
- sprawdza poprawność pisowni
- obramowuje akapit i stronę
- modyfikuje style
- wykorzystuje automatyczne dzielenie wyrazów
- opracowuje tekst do druku i publikacji cyfrowej
- automatycznie opracowuje spis treści
- opracowuje wzorzec
- generuje serię dokumentów
- korzysta ze zmiennych
- wykorzystuje operatory arytmetyczne i porównania
- wypisuje wyniki na ekranie
- reaguje na podstawowe komunikaty o błędach
- definiuje proste funkcje liczbowe
- stosuje instrukcje iteracji
- zna i rozumie algorytm naiwny wyszukiwania wzorca w tekście
- szyfruje tekst za pomocą prostych szyfrów przedstawieniowych
- wykorzystuje szyfr Cezara do szyfrowania i deszyfrowania tekstu
- ocenia wiarygodność informacji ze źródła internetowego
- planuje udział w szkoleniu online
- przygotowuje projekt witryny WWW
- wstawia elementy do dokumentu HTML
- projektuje wygląd typowych elementów strony
- umieszcza skrypty języka JavaScript na stronie WWW
- publikuje stronę WWW na serwerze

OCENA DOSTATECZNA: uczeń:

- samodzielnie wykonuje łatwiejsze ćwiczenia z podręcznika, czasami z pomocą nauczyciela;
- stara się pracować systematycznie, robi postępy;
- spełnia kryteria oceny dopuszczającej

- charakteryzuje rodzaje danych osobowych i dotyczące ich przepisy RODO
- samodzielnie korzysta z arkusza kalkulacyjnego w podstawowym zakresie
- korzysta z wbudowanych funkcji
- wykonuje obliczenia
- wprowadza odpowiednie formuły
- samodzielnie wykonuje obliczenia wymagające zastosowania prostej instrukcji warunkowej JEŻELI
- planuje obliczenia z wykorzystaniem prostej instrukcji warunkowej JEŻELI
- wykorzystuje instrukcję warunkową podczas opracowywania obliczeń
- tworzy listy rozwijane
- wykorzystuje formatowanie warunkowe
- korzysta z arkusza kalkulacyjnego w chmurze
- zna zastosowania grafiki rastrowej
- tworzy i edytuje proste rysunki w programie GIMP
- zna podstawowe zasady pracy na warstwach
- wymienia formaty plików graficznych i objaśnia ich zastosowanie 26
- koryguje zniekształcenia na zdjęciach
- opisuje budowę i funkcje okładki e-booka
- formatuje znaki, akapity i strony
- stosuje formatowanie za pomocą stylów
- samodzielnie przygotowuje dokument o złożonej strukturze, w tym wydziela sekcje oraz wprowadza numerację stron i żywą paginę
- korzysta z zasobów na otwartych licencjach
- planuje etapy korespondencji seryjnej
- stosuje podstawowe zasady języka Python / C++
- wykorzystuje instrukcje warunkowe w obliczeniach
- samodzielnie stosuje podstawowe operacje na napisach
- wyodrębnia fragmenty napisów
- zna podstawowe pojęcia kryptograficzne
- dokonuje selekcji informacji
- wymienia wady i zalety nauki przez Internet
- planuje etapy tworzenia strony WWW
- samodzielnie tworzy szablon strony WWW
- analizuje reguły CSS
- tworzy proste skrypty języka JavaScript
- dokonuje wyboru usługi hostingowej

OCENA DOPUSZCZAJĄCA: uczeń:

- wykonuje łatwe ćwiczenia z podręcznika z pomocą nauczyciela;
- zna zasady korzystania z pracowni komputerowej
- z pomocą nauczyciela korzysta z arkusza kalkulacyjnego w podstawowym zakresie
- z pomocą nauczyciela wykonuje obliczenia wymagające zastosowania prostej instrukcji warunkowej JEŻELI
- rozumie działanie arkusza wykorzystującego symulację
- przygotowuje arkusz do pracy grupowej (wprowadza dane)
- zna cechy charakterystyczne grafiki rastrowej
- wyjaśnia, czym są warstwy

- modyfikuje kolorystykę zdjęć
- opisuje budowę i funkcje okładki książki tradycyjnej
- stosuje podstawowe zasady edycji tekstów
- zna podstawowe zasady łamania i składu tekstu
- z pomocą nauczyciela przygotowuje dokument o złożonej strukturze
- korzysta z zasobów na otwartych licencjach
- przygotowuje dane do korespondencji seryjnej
- korzysta z wybranego IDE
- wykorzystuje proste instrukcje warunkowe w obliczeniach
- z pomocą nauczyciela stosuje podstawowe operacje na napisach
- stosuje komentarze
- rozumie, na czym polega szyfrowanie
- umiejętnie wyszukuje informacje
- zna zasady pracy na platformie e-learningowej
- zna etapy tworzenia strony WWW
- z pomocą nauczyciela tworzy szablon strony WWW
- wie, czym są kaskadowe arkusze stylów
- analizuje proste skrypty języka JavaScript
- waliduje kod HTML i arkusz CSS strony
- ma problemy z systematycznością, niemniej jednak nie przekreśla to możliwości postępów w ciągu dalszej nauki.

Podstawy przedsiębiorczości

1. Wymagania ogólne

W czasie cyklu nauczania uczeń:

- identyfikuje cechy człowieka o postawie przedsiębiorczej, rozpoznaje je u siebie oraz określa związek zachowania się osoby przedsiębiorczej z szansami, jakie stwarza gospodarka rynkowa;
- rozumie rolę umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej jako elementu postawy przedsiębiorczej oraz stosuje różne formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej we współdziałaniu z innymi uczestnikami rynku;
- dostrzega znaczenie przedsiębiorczości, w tym innowacyjności i kreatywności w życiu osobistym i rozwoju społeczno-gospodarczym w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i globalnej;
- na tle cech gospodarki nakazowo-rozdzielczej (centralnie planowanej) wykazuje zalety gospodarki opartej na mechanizmie rynkowym, doceniając fundamentalne wartości, na jakich się opiera (wolność gospodarcza, prywatna własność);
- analizuje funkcje rynku i rozróżnia rodzaje rynków;
- charakteryzuje podmioty gospodarki rynkowej, w tym gospodarstwa domowe i przedsiębiorstwa, określa zależności między nimi, rozróżnia struktury rynkowe: monopol, oligopol, konkurencja monopolistyczna, konkurencja doskonała oraz dostrzega negatywne skutki ograniczonej konkurencji na rynku;
- wyjaśnia prawo popytu i podaży, posługując się wykresami uwzględniającymi zmianę ceny oraz charakteryzuje czynniki wpływające na popyt i podaż;
- opisuje zachowania gospodarki w kolejnych fazach cyklu koniunkturalnego, charakteryzuje narzędzia oddziaływania państwa na gospodarkę oraz dyskutuje na temat metod przeciwdziałania zjawiskom

- kryzysowym w gospodarce krajowej i światowej;
- wyróżnia podstawowe źródła wpływów i kierunki wydatków budżetu państwa oraz wyjaśnia wpływ deficytu budżetowego i długu publicznego na funkcjonowanie gospodarki;
- charakteryzuje organizacje i instytucje prokonsumenckie, w tym rzecznika konsumenta i Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz wyjaśnia zakres ich działania na podstawie materiałów źródłowych;
- posługując się prawami przysługującymi konsumentom, określa drogę ich egzekwowania, w tym zasady składania reklamacji oraz dostrzega możliwość skorzystania z pozasądowych metod rozwiązywania sporów konsumenckich;
- omawia funkcje i formy pieniądza oraz jego obieg w gospodarce;
- charakteryzuje instytucje rynku finansowego w Polsce (Narodowy Bank Polski, Komisja Nadzoru Finansowego, Rzecznik Finansowy, Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie, Bankowy Fundusz Gwarancyjny, banki komercyjne i spółdzielcze, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, towarzystwa funduszy inwestycyjnych, Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny, zakłady ubezpieczeń, podmioty świadczące usługi płatnicze) oraz objaśnia ich znaczenie w funkcjonowaniu gospodarki narodowej, przedsiębiorstw i życiu człowieka;
- rozróżnia formy oszczędzania i inwestowania, ocenia je z punktu widzenia ryzyka i przewidywanych zysków oraz przeprowadza symulowaną inwestycję w wybraną formę;
- charakteryzuje rodzaje papierów wartościowych oraz objaśnia mechanizm inwestowania na giełdzie papierów wartościowych na przykładzie Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie;
- dostrzega konieczność wczesnego rozpoczęcia systematycznego oszczędzania i inwestowania środków finansowych na emeryturę;
- identyfikuje najważniejsze funkcje i zadania Narodowego Banku Polskiego, charakteryzuje instrumenty polityki pieniężnej oraz omawia rolę Rady Polityki Pieniężnej w realizacji celu inflacyjnego poprzez kształtowanie stóp procentowych;
- analizuje oferty usług banków komercyjnych i spółdzielczych oraz spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych w zakresie kont osobistych, kart płatniczych, lokat terminowych, kredytów i pożyczek oraz oferty pozabankowych instytucji pożyczkowych, uwzględniając realną stopę procentową, a także dostrzega zagrożenia i rozumie zasady bezpieczeństwa przy korzystaniu z bankowości elektronicznej;
- identyfikuje rodzaje podatków według różnych kryteriów oraz wyjaśnia ich wpływ na gospodarkę kraju, przedsiębiorstwa i gospodarstwa domowe;
- wyjaśnia zasady składania rocznej deklaracji i obliczania podatku dochodowego od osób fizycznych;
- formułuje argumenty za i przeciw stosowaniu podatku dochodowego progresywnego i liniowego;
- charakteryzuje rodzaje ubezpieczeń według różnych kryteriów i porównuje oferty zakładów ubezpieczeń na przykładzie ubezpieczenia nieruchomości lub pojazdów mechanicznych, ze szczególnym uwzględnieniem relacji zakresów ochrony oraz sum ubezpieczeń do wysokości składki;
- analizuje przykładową umowę kredytu lub pożyczki;
- analizuje zapisy ogólnych warunków ubezpieczenia na przykładzie ubezpieczenia na życie lub ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków, identyfikując wyłączenia w treści umów ubezpieczeniowych i przedstawiając ograniczenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń;
- formułuje reklamację do instytucji rynku finansowego i pisze skargę do Rzecznika Finansowego na przykładzie wybranego produktu finansowego;

- jest świadomy, że należy korzystać z różnorodnych i wiarygodnych źródeł informacji przed podjęciem decyzji finansowych;
- ocenia przykłady praktyk i zachowań etycznych oraz nieetycznych na rynku finansowym;
- analizuje podstawowe mierniki i wskaźniki rynku pracy, w tym współczynnik aktywności zawodowej, wskaźnik zatrudnienia i stopę bezrobocia;
- wyjaśnia mechanizm popytu i podaży na rynku pracy oraz identyfikuje czynniki wpływające na równowagę na rynku pracy;
- rozpoznaje motywy aktywności zawodowej człowieka oraz analizuje szanse i możliwości rozwoju własnej kariery zawodowej, dostrzegając rolę procesu uczenia się przez całe życie;
- rozróżnia metody poszukiwania pracy oraz ocenia ich przydatność i efektywność z punktu widzenia własnej ścieżki rozwoju zawodowego;
- analizuje własne kompetencje i możliwości zdobycia doświadczenia zawodowego w formie wolontariatu, praktyk lub stażu oraz znalezienia pracy na rynku lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym;
- opracowuje dokumenty aplikacyjne dotyczące konkretnej oferty pracy;
- przygotowuje się do rozmowy kwalifikacyjnej i uczestniczy w niej w warunkach symulowanych, eksponując swoje zalety, oraz dostrzega podstawowe błędy popełniane podczas rozmowy;
- rozróżnia formy zatrudnienia i rodzaje umów o pracę, określa korzyści z wyboru konkretnej formy i umowy oraz wymienia sposoby rozwiązywania stosunku pracy;
- charakteryzuje różne systemy płac, rodzaje i formy wynagrodzeń oraz identyfikuje koszty płacy i oblicza wynagrodzenie netto;
- analizuje prawa i obowiązki pracownika (w tym młodocianego) i pracodawcy oraz omawia specyfikę zatrudnienia osób niepełnosprawnych;
- na podstawie analizy przepisów Kodeksu pracy wymienia rodzaje urlopów przysługujące pracownikowi;
- przedstawia zasady dobrej organizacji oraz bezpieczeństwa i higieny pracy na przykładzie konkretnego stanowiska;
- dostrzega rolę Państwowej Inspekcji Pracy oraz związków zawodowych w ochronie praw pracowniczych, ocenia zachowania etyczne i nieetyczne zarówno pracodawcy, jak i pracowników oraz rozpoznaje przejawy mobbingu i konsekwencje zatrudniania bez umowy;
- klasyfikuje przedsiębiorstwa według kryteriów rodzaju prowadzonej działalności, wielkości i formy własności oraz charakteryzuje innowacyjne modele biznesu, w tym startupy;
- uzasadnia przydatność sporządzania i przedstawia strukturę biznesplanu oraz objaśnia poszczególne jego elementy;
- inspirując się doświadczeniami własnymi i znanych przedsiębiorców oraz bazując na zebranych informacjach z rynku, znajduje pomysł na własną działalność gospodarczą lub przedsięwzięcie społeczne, oceniając go pod względem innowacyjności;
- sporządza w postaci biznesplanu projekt własnego przedsiębiorstwa lub innego przedsięwzięcia o charakterze społeczno-ekonomicznym oraz przedstawia go w formie pisemnej albo w postaci prezentacji;
- analizuje mikro- i makrootoczenie przedsiębiorstwa, identyfikuje mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia projektowanego przedsięwzięcia, wybierając jego lokalizację;
- charakteryzuje podstawowe formy organizacyjno-prawne przedsiębiorstw (indywidualna działalność gospodarcza, spółka cywilna, spółki prawa handlowego) i przedsiębiorczości społecznej (w tym spółdzielnia pracy, spółdzielnia socjalna, stowarzyszenie, fundacja) oraz uwzględniając odpowiedzialność prawną i majątkową właścicieli, doбира formę do projektowanego przedsiębiorstwa lub przedsięwzięcia;

- przedstawia procedury związane z rejestracją indywidualnej działalności gospodarczej i jej likwidacją;
- zbiera, analizuje i prezentuje informacje o rynku, na którym działa przedsiębiorstwo;
- wyjaśnia istotę procesu zarządzania różnymi zasobami przedsiębiorstwa, w tym zasady skutecznego zarządzania ludźmi oparte na koncepcji przywództwa;
- stosuje zasady pracy zespołowej, wyjaśnia rolę oraz identyfikuje cechy dobrego lidera i wykonawcy;
- charakteryzuje główne instrumenty marketingowe, rozumie ich rolę w funkcjonowaniu przedsiębiorstwa oraz wykorzystuje posiadaną wiedzę w tym zakresie do projektowania działań marketingowych w planowanym przedsiębiorstwie lub przedsięwzięciu;
- wykazując się kreatywnością, projektuje działania promocyjne, uzasadnia ich rolę w planowanym przedsięwzięciu oraz dyskutuje nad pozytywnymi i negatywnymi przykładami wpływu reklamy na klientów;
- prognozuje efekty finansowe projektowanego przedsiębiorstwa lub przedsięwzięcia na podstawie zestawienia planowanych przychodów i kosztów;
- ocenia wady i zalety poszczególnych form opodatkowania indywidualnej działalności gospodarczej w zakresie podatku dochodowego oraz wymienia inne podatki, którymi może być objęty przedsiębiorca;
- omawia funkcje dowodów księgowych i podstawowe zasady księgowości oraz wypełnia dowody księgowe i ksiązkę przychodów i rozchodów na potrzeby rozliczenia podatku dochodowego;
- wyjaśnia zasady skutecznych negocjacji, uwzględniając strategię „wygrana-wygrana”, przedstawia przykłady technik manipulacyjnych stosowanych podczas negocjacji oraz podaje negatywne skutki ich stosowania;
- rozróżnia zachowania etyczne i nieetyczne w biznesie, w tym przejawy korupcji w życiu gospodarczym, oraz rozumie istotę i cele społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego określa rozmiary „szarej strefy” w Polsce oraz przyczyny i negatywne skutki jej rozwoju;
- analizuje przebieg kariery zawodowej osoby, która w zgodzie z zasadami etycznymi odniosła sukces jako przedsiębiorca;
- dostrzega możliwości rozwoju przedsiębiorstwa i osiągnięcia sukcesu rynkowego przy pełnym poszanowaniu zasad etycznych w biznesie;
- wyszukuje i analizuje informacje o sukcesach polskich przedsiębiorstw, w tym ze swojego regionu, na rynku krajowym i międzynarodowym, osiągniętych zgodnie z prawem i etyką biznesu;
- obserwuje proces funkcjonowania lokalnego przedsiębiorstwa w trakcie ćwiczeń terenowych lub dyskutuje na tematy związane z prowadzeniem biznesu podczas spotkania z przedsiębiorcą na podstawie informacji o podejmowanych przez niego działaniach innowacyjnych i w zakresie społecznej odpowiedzialności biznesu.

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował w 100% wiedzę i umiejętności określone programem nauczania przedmiotu,
- twórczo rozwija własne uzdolnienia,
- biegłe posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych,
- proponuje rozwiązania nietypowe, posiada bogaty język przedmiotowy,
- swobodnie i poprawnie stosuje terminologię,
- wnikliwie analizuje fakty i zjawiska, procesy i związki przyczynowo-skutkowe oraz umie wyciągać wnioski i uogólnienia w pełni wynikające z tej analizy,

- osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach przedmiotowych.

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określany programem nauczania przedmiotu oraz sprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami,
- rozwiązuje samodzielnie problemy teoretyczne i praktyczne ujęte programem nauczania,
- potrafi zastosować posiadaną wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach,
- posiada bogaty język przedmiotowy, poprawnie i swobodnie stosuje terminologię oraz właściwie dobiera i analizuje fakty, zjawiska, procesy i związki przyczynowo-skutkowe, wyciąga wnioski i uogólnienia wynikające z tej analizy.

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował zakres wiedzy i umiejętności w stopniu zadowalającym,
- poprawnie stosuje wiadomości, rozwiązuje (wykonuje) samodzielnie typowe zadania teoretyczne lub praktyczne,
- używa poprawnej terminologii,
- wyjaśnia i interpretuje właściwie większość zjawisk i procesów,
- wyciąga wnioski i uogólnienia (choć niepełne) wynikające z analizy faktów, zjawisk i procesów.

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności określone programem nauczania w danej klasie na poziomie nie przekraczającym wymagań podstawowych
- rozwiązuje (wykonuje) typowe zadania teoretyczne lub praktyczne o średnim stopniu trudności,
- używa w większości poprawnej terminologii,
- posiada ograniczone możliwości analizy i interpretacji faktów, zjawisk i procesów,
- wyciąga nieliczne i powierzchowne wnioski

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

- ma braki w opanowaniu wymagań podstawowych, ale braki te nie przekreślają możliwości uzyskania przez ucznia podstawowej wiedzy w ciągu dalszej nauki
- rozwiązuje (wykonuje) zadania teoretyczne i praktyczne typowe o niewielkim stopniu trudności,
- posiada ubogi język przedmiotowy, interpretuje zjawiska, fakty i procesy nie zawsze właściwie, potrafi w stopniu ograniczonym do kilku stwierdzeń i nieuporządkowanych wniosków przeprowadzić syntezę materiału

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych minimum programowym, co uniemożliwia mu zdobywanie dalszej wiedzy,
- nie umie wiązać wiadomości teoretycznych i praktycznych,
- nie potrafi rozwiązywać zadań nawet o niewielkim stopniu trudności (nawet przy znacznej pomocy nauczyciela),
- nieterminowo realizuje zadania.

Geografia klasy I i II zakres podstawowy

1. Ogólne wymagania:

- uczeń powinien rozszerzyć wiedzę niezbędną do zrozumienia istoty zjawisk oraz charakteru i dynamiki procesów zachodzących w środowisku geograficznym w skali lokalnej, krajowej, wielkich regionów i świata;
- poznaje, rozumie i interpretuje związki przyczynowo – skutkowe i funkcjonalnie w różnych skalach przestrzennych i czasowych;
- zdobywa umiejętności geograficzne niezbędne do stosowania w praktyce opanowanej wiedzy geograficznej;
- ma przekonanie o potrzebie uczestnictwa w rozwoju własnego regionu i Polski oraz podejmowania działań na rzecz zachowania ich dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego;
- rozumie złożoność świata, współzależności jego poszczególnych elementów i gotowości do udziału w jego przekształcaniu zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju;
- korzysta z różnorodnych źródeł informacji geograficznej;
- zapoznaje się z funkcjonowaniem systemu przyrodniczego Ziemi – zjawiska, procesy, wzajemne zależności, zmienności środowiska w przestrzeni i w czasie;
- poznaje równowagę ekologiczną;
- dostrzega powiązania funkcjonalne i przestrzenne oraz wzajemne zależności w systemie człowiek – przyroda – gospodarka. Typy gospodarowania w środowisku i ich następstwa, na wybranych przykładach kontynentów, krajów ze szczególnym uwzględnieniem Polski;
- zapoznaje się z przyczynami i skutkami nierównomiernego rozmieszczenia ludności na Ziemi;
- rozumie problemy demograficzne współczesnych społeczeństw Polski i świata;
- rozumie przemiany społeczne, gospodarcze i polityczne w świecie;
- zna modernizację, restrukturyzację, globalizację. Biedni i bogaci współczesnego świata;
- poznaje konflikty zbrojne i inne zagrożenia społeczno – gospodarcze, poznaje procesy przechodzenia od izolacji do integracji;
- poznaje współpracę między społecznościami, procesy integracji i dezintegracji w Europie;
- poznaje następstwa przyrodnicze, społeczno – ekonomiczne i kulturalne uwarunkowania rozwoju turystyki i rekreacji;
- potrafi orientować się na mapach konturowych – ćwiczeniowych ;

2. Wymagania na poszczególne oceny

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń który:

- nie opanował materiału objętego programem nauczania, przewidzianym na poziomie klasy I z geografii,

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń który

- potrafi przy pomocy nauczyciela wymienić podstawowe pojęcia,
- potrafi dokonać podziału poszczególnych zagadnień tematycznych w poszczególnych działach,
- przytacza procesy, fakty dotyczące poszczególnych procesów fizycznych i społeczno – gospodarczych,
- posiada słabą orientację na mapie świata,
- posiada ogólną, wybiórczą wiedzę geograficzną,

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń który:

- opanował zakres materiału na ocenę dopuszczającą, a ponad to:
- potrafi przy pomocy nauczyciela wyjaśnić pojęcia,
- kojarzy główne procesy,
- kojarzy i próbuje tłumaczyć związki przyczynowo – skutkowe,
- posiada dostateczną orientację na mapie ściennej świata,
- w sporadyczny sposób bierze aktywny udział na zajęciach,

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń który:

- opanował zakres materiału na ocenę dostateczną, a ponad to:
- potrafi sam wyjaśnić pojęcia geograficzne,
- tłumaczy samodzielnie procesy i związki z geografii społeczno – gospodarczej,
- wyjaśnia samodzielnie związki przyczynowo – skutkowe,
- potrafi samodzielnie łączyć fakty, zdarzenia, procesy z innymi dyscyplinami,
- posiada dobrą orientację na mapach ściennych świata
- bierze czynny aktywny udział w lekcji,
- poprawnie używa języka geograficznego,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń który:

- opanował zakres materiału na ocenę dobrą, a ponad to:
- uczeń samodzielnie potrafi wyczerpująco wyjaśniać poszczególne zagadnienia geografii społeczno-gospodarczej,
- używa poprawnie i fachowego języka geograficznego,
- potrafi wyjaśnić związki przyczynowo – skutkowe w geografii społeczno – gospodarczej,
- wysuwa samodzielnie wnioski z funkcjonowania poszczególnych prawidłowości geografii społeczno - gospodarczej,
- potrafi samodzielnie orientować się na mapie ściennej świata i poszczególnych kontynentów,
- posiada bardzo dobrą orientację na wszystkich mapach konturowych,
- posiada bogatą wiedzę geograficzną,
- potrafi łączyć wiedzę geograficzną z inną wiedzą interdyscyplinarną,
- na zajęciach bierze czynny udział, często zastępując nauczyciela w wyjaśnieniu zagadnienia,

Ocenę celującą otrzymuje uczeń który:

- opanował zakres materiału na ocenę bardzo dobra, a ponad to:
- posiada bogatą wiedzę geograficzną, nie objętą programem nauczania,
- wyczerpująco odpowiada na wszystkie zadane pytania nauczyciela,
- pisze wyczerpująco, na 100 % prace kontrolne w tym interpretacje map tematycznych i innych źródeł,
- swobodnie posługuje się językiem geograficznym,

Chemia klasa III – poziom podstawowy

Wymagania na poszczególne oceny

Na ocenę dopuszczającą uczeń:

- wymienia nazwy szkła i sprzętu laboratoryjnego
- zna i stosuje zasady BHP obowiązujące w pracowni chemicznej
- rozpoznaje piktogramy i wyjaśnia ich znaczenie
- omawia budowę atomu
- definiuje pojęcia: atom, elektron, proton, neutron, nukleony, elektrony walencyjne
- oblicza liczbę protonów, elektronów i neutronów w atomie pierwiastka chemicznego na podstawie zapisu A_ZE
- definiuje pojęcia: masa atomowa, liczba atomowa, liczba masowa, jednostka masy atomowej, masa cząsteczkowa
- podaje masy atomowe i liczby atomowe pierwiastków chemicznych, korzystając z układu okresowego
- oblicza masy cząsteczkowe związków chemicznych

- omawia budowę współczesnego modelu atomu
- definiuje pojęcia pierwiastek chemiczny, izotop
- podaje treść prawa okresowości
- omawia budowę układu okresowego pierwiastków chemicznych
- wskazuje w układzie okresowym pierwiastki chemiczne należące do bloków s oraz p
- określa podstawowe właściwości pierwiastka chemicznego na podstawie znajomości jego położenia w układzie okresowym
- wskazuje w układzie okresowym pierwiastki chemiczne zaliczane do niemetali i metali
- definiuje pojęcie elektroujemność
- wymienia nazwy pierwiastków elektrododatnich i elektroujemnych, korzystając z tabeli elektroujemności
- wymienia przykłady cząsteczek pierwiastków chemicznych (np. O₂, H₂) i związków chemicznych (np. H₂O, HCl)
- definiuje pojęcia: wiązanie chemiczne, wartościowość, polaryzacja wiązania, dipol
- wymienia i charakteryzuje rodzaje wiązań chemicznych (jonowe, kowalencyjne, kowalencyjne spolaryzowane, wiązanie koordynacyjne, (metaliczne)
- definiuje pojęcia wiązanie σ , wiązanie π
- podaje zależność między różnicą elektroujemności w cząsteczce a rodzajem wiązania
- wymienia przykłady cząsteczek, w których występuje wiązanie jonowe, kowalencyjne i kowalencyjne spolaryzowane
- opisuje budowę wewnętrzną metali
- definiuje pojęcia: równanie reakcji chemicznej, substraty, produkty, reakcja syntezy, reakcja analizy, reakcja wymiany
- definiuje pojęcie tlenki
- zapisuje wzory i nazwy systematyczne wybranych tlenków metali i niemetali
- zapisuje równania reakcji otrzymywania tlenków co najmniej jednym sposobem
- definiuje pojęcia: tlenki kwasowe, tlenki zasadowe, tlenki obojętne, tlenki amfoteryczne
- definiuje pojęcia wodorotlenki i zasady
- opisuje budowę wodorotlenków
- zapisuje wzory i nazwy systematyczne wybranych wodorotlenków
- wyjaśnia różnicę między zasadą a wodorotlenkiem
- zapisuje równanie reakcji otrzymywania wybranego wodorotlenku i wybranej zasady
- definiuje pojęcia: amfoteryczność, wodorotlenki amfoteryczne
- zapisuje wzory i nazwy wybranych wodorotlenków amfoterycznych
- definiuje pojęcie wodoroki
- podaje zasady nazewnictwa wodoroków
- definiuje pojęcia kwasy, moc kwasu
- wymienia sposoby klasyfikacji kwasów (tlenowe i beztlenowe)
- zapisuje wzory i nazwy systematyczne kwasów
- wymienia metody otrzymywania kwasów
- definiuje pojęcie sole
- wymienia rodzaje soli
- zapisuje wzory i nazwy systematyczne prostych soli
- wymienia metody otrzymywania soli
- wymienia przykłady soli występujących w przyrodzie, określa ich właściwości i zastosowania
- omawia zastosowanie soli

- opisuje znaczenie soli dla funkcjonowania organizmu człowieka
- wyjaśnia pojęcie hydraty
- wyjaśnia proces twardnienia zaprawy gipsowej
- definiuje pojęcia mol i masa molowa
- wykonuje obliczenia związane z pojęciem masa cząsteczkowa
- wykonuje bardzo proste obliczenia związane z pojęciami mol i masa molowa
- podaje treść prawa Avogadra
- wykonuje proste obliczenia stechiometryczne związane z prawem zachowania masy
- definiuje pojęcie stopień utlenienia pierwiastka chemicznego
- wymienia reguły obliczania stopni utlenienia pierwiastków w związkach chemicznych
- określa stopnie utlenienia pierwiastków w prostych związkach chemicznych
- definiuje pojęcia: reakcja utleniania-redukcji (redoks), utleniacz, reduktor, utlenianie, redukcja
- zapisuje proste schematy bilansu elektronowego
- wskazuje w prostych reakcjach redoks utleniacz, reduktor, proces utleniania i proces redukcji
- określa etapy ustalania współczynników stechiometrycznych w równaniach reakcji redoks
- wymienia najważniejsze reduktory stosowane w przemyśle
- wyjaśnia pojęcia: ogniwo galwaniczne, półogniwo, elektroda, katoda, anoda, klucz elektrolityczny, SEM
- opisuje budowę i zasadę działania ogniwa Daniella
- zapisuje schemat ogniwa galwanicznego
- ustala znaki elektrod w ogniwie galwanicznym
- wyjaśnia pojęcie potencjał elektrody (potencjał półogniwa)
- wyjaśnia pojęcie standardowa (normalna) elektroda wodorowa
- wyjaśnia pojęcie szereg elektrochemiczny metali
- definiuje pojęcia: roztwór, mieszanina jednorodna, mieszanina niejednorodna, rozpuszczalnik, substancja rozpuszczana, roztwór właściwy, roztwór ciekły, roztwór stały, roztwór gazowy, zawiesina, roztwór nasycony, roztwór nienasycony, roztwór przesycony, rozpuszczanie, rozpuszczalność, krystalizacja
- wymienia metody rozdzielania na składniki mieszanin niejednorodnych i jednorodnych
- sporządza wodne roztwory substancji
- wymienia czynniki przyspieszające rozpuszczanie substancji w wodzie
- wymienia przykłady roztworów znanych z życia codziennego
- definiuje pojęcia: koloid, żel, koagulacja, peptyzacja, denaturacja
- wymienia różnice we właściwościach roztworów właściwych, koloidów i zawiesin
- odczytuje z wykresu rozpuszczalności informacje na temat wybranej substancji
- definiuje pojęcia stężenie procentowe i stężenie molowe
- wykonuje proste obliczenia związane z pojęciami stężenie procentowe i stężenie molowe
- wyjaśnia pojęcia: dysocjacja elektrolityczna, elektrolity i nieelektrolity
- definiuje pojęcia reakcja odwracalna, reakcja nieodwracalna
- zapisuje proste równania dysocjacji jonowej elektrolitów i podaje nazwy powstających jonów
- definiuje pojęcie stopień dysocjacji elektrolitycznej
- zapisuje wzór na obliczanie stopnia dysocjacji elektrolitycznej
- wyjaśnia pojęcia mocne elektrolity, słabe elektrolity

- wymienia przykłady elektrolitów mocnych i słabych
- zapisuje ogólne równanie dysocjacji kwasów, zasad i soli
- wyjaśnia sposób dysocjacji kwasów, zasad i soli
- wyjaśnia pojęcia: odczyn roztworu, wskaźniki kwasowo-zasadowe, pH, pOH
- wymienia podstawowe wskaźniki kwasowo-zasadowe (pH) i omawia ich zastosowania
- wyjaśnia, co to jest skala pH i w jaki sposób można z niej korzystać
- opisuje, czym są właściwości sorpcyjne gleby oraz co to jest odczyn gleby
- dokonuje podziału nawozów na naturalne i sztuczne (fosforowe, azotowe i potasowe)
- wymienia przykłady nawozów naturalnych i sztucznych
- wymienia podstawowe rodzaje zanieczyszczeń gleby
- wyjaśnia, na czym polega reakcja zobojętniania i reakcja strącania osadów oraz zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych w postaci cząsteczkowej
- wskazuje w tabeli rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie związki chemiczne trudno rozpuszczalne
- definiuje pojęcia: układ, otoczenie, układ otwarty, układ zamknięty, układ izolowany, energia wewnętrzna układu, efekt cieplny reakcji, reakcja egzotermiczna, reakcja endotermiczna, proces endoenergetyczny, proces egzoenergetyczny
- definiuje pojęcia: energia aktywacji, entalpia, szybkość reakcji chemicznej, kataliza, katalizator
- wymienia czynniki wpływające na szybkość reakcji chemicznej
- definiuje pojęcie katalizator
- wymienia rodzaje katalizy

Na ocenę dostateczną uczeń:

- wyjaśnia przeznaczenie podstawowego szkła i sprzętu laboratoryjnego
- bezpiecznie posługuje się podstawowym sprzętem laboratoryjnym i odczynnikami chemicznymi
- wyjaśnia pojęcia powłoka, podpowłoka
- wykonuje proste obliczenia związane z pojęciami: masa atomowa, liczba atomowa, liczba masowa, jednostka masy atomowej
- zapisuje powłokową konfigurację elektronową atomów pierwiastków chemicznych o liczbie atomowej Z od 1 do 20
- wyjaśnia budowę współczesnego układu okresowego pierwiastków chemicznych, uwzględniając podział na bloki s, p, d oraz f
- wyjaśnia, co stanowi podstawę budowy współczesnego układu okresowego pierwiastków chemicznych
- wyjaśnia, podając przykłady, jakich informacji na temat pierwiastka chemicznego dostarcza znajomość jego położenia w układzie okresowym
- wskazuje zależności między budową elektronową pierwiastka i jego położeniem w grupie i okresie układu okresowego a jego właściwościami fizycznymi i chemicznymi
- omawia zmienność elektroujemności pierwiastków chemicznych w układzie okresowym
- wyjaśnia regułę dubletu elektronowego i oktetu elektronowego
- przewiduje rodzaj wiązania chemicznego na podstawie różnicy elektroujemności pierwiastków chemicznych

- wyjaśnia sposób powstawania wiązań kowalencyjnych, kowalencyjnych spolaryzowanych, jonowych i metalicznych
- wymienia przykłady i określa właściwości substancji, w których występują wiązania metaliczne, wodorowe, kowalencyjne, kowalencyjne spolaryzowane, jonowe
- wyjaśnia właściwości metali na podstawie znajomości natury wiązania metalicznego
- zapisuje wzory i nazwy systematyczne tlenków
- zapisuje równania reakcji otrzymywania tlenków pierwiastków chemicznych o liczbie atomowej Z od 1 do 20
- dokonuje podziału tlenków na kwasowe, zasadowe i obojętne
- wyjaśnia zjawisko amfoteryczności
- wymienia przykłady tlenków kwasowych, zasadowych, obojętnych i amfoterycznych
- zapisuje równania reakcji chemicznych tlenków kwasowych i zasadowych z wodą
- projektuje doświadczenie Otrzymywanie tlenku miedzi
- projektuje doświadczenie Badanie działania wody na tlenki metali i niemetali
- wymienia przykłady zastosowania tlenków
- opisuje odmiany, właściwości i zastosowania SiO_2
- zapisuje wzory i nazwy systematyczne wodorotlenków
- wymienia metody otrzymywania wodorotlenków i zasad
- klasyfikuje wodorotlenki ze względu na ich charakter chemiczny
- projektuje doświadczenie Otrzymywanie wodorotlenku sodu w reakcji sodu z wodą
- zapisuje równania reakcji chemicznych wybranych wodorotlenków i zasad z kwasami
- wymienia przykłady zastosowania wodorotlenków
- opisuje charakter chemiczny wodoroków
- projektuje doświadczenie Badanie działania wody na wybrane związki pierwiastków chemicznych z wodorem
- opisuje budowę kwasów
- zapisuje równania reakcji otrzymywania kwasów
- dokonuje podziału podanych kwasów na tlenowe i beztlenowe
- szereguje kwasy pod względem mocy
- podaje nazwy kwasów nieorganicznych na podstawie ich wzorów chemicznych
- projektuje doświadczenia pozwalające otrzymać kwasy różnymi metodami
- omawia typowe właściwości chemiczne kwasów (zachowanie wobec metali, tlenków metali, wodorotlenków i soli kwasów o mniejszej mocy)
- opisuje budowę soli
- zapisuje wzory i nazwy systematyczne soli
- określa właściwości chemiczne soli
- zapisuje równania reakcji chemicznych wybranych wodorotlenków i zasad z kwasami
- przeprowadza doświadczenie chemiczne mające na celu otrzymanie wybranej soli w reakcji zobojętniania oraz zapisuje odpowiednie równanie reakcji chemicznej
- wyjaśnia pojęcia wodorosole i hydroksosole
- zapisuje równania reakcji otrzymywania wybranej soli trzema sposobami i zapisuje równania tych reakcji w postaci cząsteczkowej
- opisuje rodzaje skał wapiennych (wapień, marmur, kreda), ich właściwości i zastosowania
- projektuje doświadczenie Wykrywanie skał wapiennych
- projektuje doświadczenie Termiczny rozkład wapieni
- podaje informacje na temat składników zawartych w wodzie mineralnej w aspekcie ich działania na organizm ludzki

- podaje przykłady nawozów naturalnych i sztucznych, uzasadnia potrzebę ich stosowania
- zapisuje wzory i nazwy hydratów
- podaje właściwości hydratów
- projektuje i przeprowadza doświadczenie Usuwanie wody z hydratów
- wyjaśnia proces twardnienia zaprawy wapiennej
- wyjaśnia pojęcie objętość molowa gazów
- wykonuje proste obliczenia związane z pojęciami: mol, masa molowa, objętość molowa gazów w warunkach normalnych
- wyjaśnia pojęcia: skład jakościowy, skład ilościowy, wzór empiryczny, wzór rzeczywisty
- wyjaśnia różnicę między wzorem empirycznym a wzorem rzeczywistym
- wyjaśnia, na czym polegają obliczenia stechiometryczne
- interpretuje równania reakcji chemicznych na sposób cząsteczkowy, molowy, ilościowo w masach molowych, ilościowo w objętościach molowych (gazy) oraz ilościowo w liczbach cząsteczek
- projektuje doświadczenie Potwierdzenie prawa zachowania masy
- wykonuje proste obliczenia stechiometryczne związane z masą molową oraz objętością molową substratów i produktów reakcji chemicznej
- oblicza zgodnie z regułami stopnie utlenienia pierwiastków w związkach chemicznych i jonach
- wymienia przykłady reakcji redoks oraz wskazuje w nich utleniacz, reduktor, proces utleniania i proces redukcji
- dobiera współczynniki stechiometryczne metodą bilansu elektronowego w prostych równaniach reakcji redoks
- wyjaśnia, na czym polega otrzymywanie metali z rud z zastosowaniem reakcji redoks
- wyjaśnia pojęcia szereg aktywności metali i reakcja dysproporcjonowania
- projektuje doświadczenie chemiczne Porównanie aktywności chemicznej żelaza, miedzi i wapnia oraz zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych
- zapisuje równania reakcji rozcieńczonych i stężonych roztworów kwasów: azotowego(V) i siarkowego(VI) z Al, Fe, Cu, Ag
- analizuje informacje wynikające z położenia metali w szeregu elektrochemicznym
- podaje zasadę działania ogniwa galwanicznego
- dokonuje podziału ogniw na odwracalne i nieodwracalne
- definiuje pojęcia potencjał standardowy półogniwa i szereg elektrochemiczny metali
- omawia proces korozji chemicznej oraz korozji elektrochemicznej metali
- opisuje sposoby zapobiegania korozji.
- opisuje budowę i działanie źródeł prądu stałego
- projektuje i wykonuje doświadczenie Badanie wpływu różnych czynników na szybkość korozji
- wyjaśnia pojęcia: koloid, zol, żel, efekt Tyndalla
- wymienia przykłady roztworów o różnym stanie skupienia rozpuszczalnika i substancji rozpuszczanej
- omawia sposoby rozdzielania roztworów właściwych (substancji stałych w cieczach, cieczy w cieczach) na składniki
- wymienia zastosowania koloidów
- wyjaśnia proces rozpuszczania substancji w wodzie

- wyjaśnia różnice między rozpuszczaniem a roztwarzaniem
- sprawdza doświadczalnie wpływ różnych czynników na szybkość rozpuszczania substancji
- wyjaśnia proces krystalizacji
- projektuje i wykonuje doświadczenie chemiczne Odróżnianie roztworu właściwego od koloidu
- projektuje i przeprowadza doświadczenie Rozdzielanie składników mieszaniny niejednorodnej metodą sączenia (filtracji)
- podaje zasady postępowania podczas sporządzanie roztworów o określonym stężeniu procentowym i molowym
- wyjaśnia kryterium podziału substancji na elektrolity i nieelektrolity
- wyjaśnia kryterium podziału elektrolitów na mocne i słabe
- wyjaśnia przebieg dysocjacji kwasów wieloprotonowych
- wyjaśnia rolę cząsteczek wody jako dipoli w procesie dysocjacji elektrolitycznej
- zapisuje równania reakcji dysocjacji jonowej kwasów, zasad i soli bez uwzględniania dysocjacji wielostopniowej
- wyjaśnia przebieg dysocjacji zasad wielowodorotlenowych
- porównuje moc elektrolitów na podstawie wartości ich stałych dysocjacji
- wymienia przykłady reakcji odwracalnych i nieodwracalnych
- wyznacza pH roztworów z użyciem wskaźników kwasowo-zasadowych oraz określa ich odczyn
- oblicza pH i pOH na podstawie znanych stężeń molowych jonów H^+ i OH^- i odwrotnie
- projektuje i przeprowadza doświadczenie Badanie odczynu i pH roztworów kwasu, zasady i soli
- opisuje znaczenie właściwości sorpcyjnych i odczynu gleby oraz wpływ pH gleby na wzrost wybranych roślin
- wyjaśnia, na czym polega zanieczyszczenie gleby
- wymienia źródła chemicznego zanieczyszczenia gleby
- zapisuje równania reakcji zobojętniania w postaci cząsteczkowej i jonowej i skróconego zapisu jonowego
- analizuje tabelę rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie pod kątem możliwości przeprowadzenia reakcji strącania osadów
- zapisuje równania reakcji strącania osadów w postaci cząsteczkowej, jonowej i skróconego zapisu jonowego
- wyjaśnia pojęcia: układ, otoczenie, układ otwarty, układ zamknięty, układ izolowany, energia wewnętrzna układu, efekt cieplny reakcji, reakcja egzotermiczna, reakcja endotermiczna, proces egzoenergetyczny, proces endoenergetyczny, ciepło, energia całkowita układu
- wymienia przykłady reakcji endo- i egzoenergetycznych
- określa efekt energetyczny reakcji chemicznej na podstawie wartości entalpii
- konstruuje wykres energetyczny reakcji chemicznej
- omawia wpływ różnych czynników na szybkość reakcji chemicznej
- projektuje doświadczenie chemiczne Wpływ rozdrobnienia na szybkość reakcji chemicznej
- projektuje doświadczenie chemiczne Wpływ stężenia substratu na szybkość reakcji chemicznej
- projektuje doświadczenie chemiczne Wpływ temperatury na szybkość reakcji chemicznej

- definiuje pojęcie inhibitor
- wie, jak przeprowadzić doświadczenie chemiczne
- przedstawia ewolucję poglądów na temat budowy materii
- wyjaśnia, od czego zależy ładunek jądra atomowego i dlaczego atom jest elektrycznie obojętny
- wykonuje obliczenia związane z pojęciami: masa atomowa, liczba atomowa, liczba masowa, jednostka masy atomowej (o większym stopniu trudności)
- zapisuje konfiguracje elektronowe atomów pierwiastków chemicznych o liczbach atomowych Z od 1 do 20 oraz jonów o podanym ładunku (zapis konfiguracji pełny i skrócony)
- wyjaśnia pojęcie czterech liczb kwantowych
- wyjaśnia pojęcia orbitale s, p, d, f
- analizuje zmienność charakteru chemicznego pierwiastków grup głównych zależnie od ich położenia w układzie okresowym
- wykazuje zależność między położeniem pierwiastka chemicznego w danej grupie i bloku energetycznym a konfiguracją elektronową powłoki walencyjnej
- analizuje zmienność elektroujemności i charakteru chemicznego pierwiastków chemicznych w układzie okresowym
- zapisuje wzory elektronowe (wzory kropkowe) i kreskowe cząsteczek, w których występują wiązania kowalencyjne, kowalencyjne spolaryzowane, jonowe oraz koordynacyjne
- wyjaśnia, dlaczego wiązanie koordynacyjne nazywane jest też wiązaniem donorowo-akceptorowym
- omawia sposób, w jaki atomy pierwiastków chemicznych bloku s i p osiągają trwałe konfiguracje elektronowe (tworzenie jonów)
- charakteryzuje wiązanie metaliczne i wodorowe oraz podaje przykłady ich powstawania
- wyjaśnia związek między wartością elektroujemności a możliwością tworzenia kationów i anionów
- zapisuje równania reakcji powstawania jonów i tworzenia wiązania jonowego
- przedstawia graficznie tworzenie się wiązań typu σ i π
- określa wpływ wiązania wodorowego na nietypowe właściwości wody
- wyjaśnia pojęcie siły van der Waalsa
- porównuje właściwości substancji jonowych, cząsteczkowych, kowalencyjnych, metalicznych oraz substancji o wiązaniach wodorowych
- wymienia różne kryteria podziału tlenków
- zapisuje reakcje tlenu z metalami: Na, Mg, Ca, Al, Zn, Fe, Cu
- wskazuje w układzie okresowym pierwiastki chemiczne, które mogą tworzyć tlenki amfoteryczne
- dokonuje podziału tlenków na kwasowe, zasadowe, obojętne i amfoteryczne oraz zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych z kwasami i zasadami
- opisuje proces produkcji szkła, jego rodzaje i zastosowania
- wskazuje w układzie okresowym pierwiastki chemiczne, które mogą tworzyć tlenki amfoteryczne
- podaje przykłady nadtlenków i ich wzory sumaryczne
- projektuje i przeprowadza doświadczenie Badanie właściwości wodorotlenku sodu

- zapisuje równania reakcji otrzymywania wodorotlenków i zasad
- projektuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne Otrzymywanie wodorotlenku glinu i badanie jego właściwości amfoterycznych oraz zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych w formie cząsteczkowej i jonowej
- zapisuje równania reakcji wodoroków pierwiastków 17. grupy z zasadami i wodą
- projektuje i przeprowadza doświadczenie Otrzymywanie kwasu chlorowodorowego i zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych
- projektuje i przeprowadza doświadczenie Otrzymywanie kwasu siarkowego(IV) i zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych
- zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych dotyczących właściwości chemicznych kwasów (zachowanie wobec metali, tlenków metali, wodorotlenków i soli kwasów o mniejszej mocy)
- zapisuje równania reakcji chemicznych ilustrujące utleniające właściwości wybranych kwasów
- wymienia przykłady zastosowania kwasów
- zapisuje równania reakcji otrzymywania wybranej soli co najmniej pięcioma sposobami i zapisuje równania tych reakcji w postaci cząsteczkowej, jonowej i skróconym zapisem jonowym
- określa różnice w budowie cząsteczek soli obojętnych, prostych, podwójnych i uwodnionych
- podaje nazwy i zapisuje wzory sumaryczne wybranych wodorosoli i hydroksosoli
- projektuje i przeprowadza doświadczenie Gaszenie wapna palonego
- opisuje mechanizm zjawiska krasowego
- porównuje właściwości hydratów i soli bezwodnych
- wyjaśnia proces otrzymywania zaprawy wapiennej i proces jej twardnienia
- wyjaśnia pojęcia liczba Avogadra i stała Avogadra
- wykonuje obliczenia związane z pojęciami: mol, masa molowa, objętość molowa gazów, liczba Avogadra (o większym stopniu trudności)
- wykonuje obliczenia związane z pojęciami stosunku atomowego, masowego i procentowego pierwiastków w związku chemicznym
- wykonuje obliczenia związane z prawem stałości składu
- oblicza skład procentowy związków chemicznych
- rozwiązuje proste zadania związane z ustaleniem wzorów elementarnych i rzeczywistych związków chemicznych
- przewiduje typowe stopnie utlenienia pierwiastków chemicznych na podstawie konfiguracji elektronowej ich atomów
- analizuje równania reakcji chemicznych i określa, które z nich są reakcjami redoks
- projektuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne Reakcje wybranych metali z roztworami kwasu azotowego(V) – stężonym i rozcieńczonym
- projektuje i przeprowadza doświadczenie Reakcje wybranych metali z roztworami kwasu siarkowego(VI) – stężonym i rozcieńczonym
- doбира współczynniki stechiometryczne metodą bilansu elektronowego w równaniach reakcji redoks, w tym w reakcjach dysproporcjonowania
- określa, które pierwiastki chemiczne w stanie wolnym lub w związkach chemicznych mogą być utleniaczami, a które reduktorami
- wymienia zastosowania reakcji redoks w przemyśle

- zapisuje równania reakcji chemicznych zachodzących w ogniwie Daniella
- oblicza SEM ogniwa galwanicznego na podstawie standardowych potencjałów półogniw, z których jest ono zbudowane
- projektuje i przeprowadza doświadczenie Badanie działania ogniwa galwanicznego
- omawia zjawisko pasywacji glinu i wynikające z niego zastosowania glinu
- wyjaśnia różnicę między rozpuszczalnością a szybkością rozpuszczania substancji
- analizuje wykresy rozpuszczalności różnych substancji
- dobiera metody rozdzielania mieszanin jednorodnych na składniki, biorąc pod uwagę różnice we właściwościach składników mieszanin
- sporządza roztwór nasycony i nienasycony wybranej substancji w określonej temperaturze, korzystając z wykresu rozpuszczalności tej substancji
- wykonuje obliczenia związane z pojęciami stężenie procentowe i stężenie molowe, z uwzględnieniem gęstości roztworu
- projektuje doświadczenie Sporządzanie roztworu o określonym stężeniu procentowym
- projektuje doświadczenie Sporządzanie roztworu o określonym stężeniu procentowym
- oblicza stężenie procentowe lub molowe roztworu otrzymanego przez zmieszanie dwóch roztworów o różnych stężeniach
- projektuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne Badanie zjawiska przewodzenia prądu elektrycznego i zmiany barwy wskaźników kwasowo-zasadowych w wodnych roztworach różnych związków chemicznych oraz dokonuje podziału substancji na elektrolity i nieelektrolity
- wyjaśnia przebieg dysocjacji kwasów wieloprotonowych
- zapisuje równania reakcji dysocjacji jonowej kwasów, zasad i soli, uwzględniając dysocjację stopniową niektórych kwasów i zasad
- wykonuje obliczenia chemiczne z zastosowaniem pojęcia stopień dysocjacji
- wymienia czynniki wpływające na wartość stopnia dysocjacji elektrolitycznej
- wyjaśnia wielkość stopnia dysocjacji dla elektrolitów dysocjujących stopniowo
- porównuje przewodnictwo elektryczne roztworów różnych kwasów o takich samych stężeniach
- i interpretuje wyniki doświadczeń chemicznych
- projektuje i przeprowadza doświadczenie Badanie właściwości sorpcyjnych gleby
- projektuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne Badanie odczynu gleby
- opisuje wpływ pH gleby na rozwój roślin
- uzasadnia potrzebę stosowania nawozów sztucznych i pestycydów i podaje ich przykłady
- wyjaśnia, na czym polega chemiczne zanieczyszczenie gleby
- projektuje doświadczenie Otrzymywanie soli przez działanie kwasem na wodorotlenek
- bada przebieg reakcji zobojętniania z użyciem wskaźników kwasowo-zasadowych
- wymienia sposoby otrzymywania wodorosoli i hydroksosoli oraz zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych
- przeprowadza reakcje będące przykładami procesów egzoenergetycznych i endoenergetycznych oraz wyjaśnia istotę zachodzących procesów
- projektuje doświadczenie Rozpuszczanie azotan(V) amonu w wodzie
- projektuje doświadczenie chemiczne Reakcja wodorowęglanu sodu z kwasem etanowym
- projektuje doświadczenie chemiczne Rozpuszczanie wodorotlenku sodu w wodzie

- projektuje doświadczenie chemiczne Reakcja magnezu z kwasem chlorowodorowym
- wyjaśnia pojęcia szybkość reakcji chemicznej i energia aktywacji
- projektuje doświadczenie chemiczne Katalityczny rozkład nadtlenu wodoru
- wyjaśnia, co to są inhibitory, oraz podaje ich przykłady
- wyjaśnia różnicę między katalizatorem a inhibitorem
- rysuje wykres zmian stężenia substratów i produktów oraz szybkości reakcji chemicznej w funkcji czasu

Na ocenę bardzo dobrą uczeń:

- wyjaśnia, na czym polega dualizm korpuskularno-falowy
- wyjaśnia, dlaczego zwykle masa atomowa pierwiastka chemicznego nie jest liczbą całkowitą
- definiuje pojęcia promieniotwórczość, okres półtrwania
- wyjaśnia, co to są izotopy pierwiastków chemicznych, na przykładzie atomu wodoru
- uzasadnia przynależność pierwiastków chemicznych do poszczególnych bloków energetycznych
- porównuje wiązanie koordynacyjne z wiązaniem kowalencyjnym
- zapisuje wzory elektronowe (wzory kropkowe) i kreskowe cząsteczek lub jonów, w których występują wiązania koordynacyjne
- określa rodzaj i liczbę wiązań σ i π w prostych cząsteczkach (np. CO_2 , N_2)
- określa rodzaje oddziaływań między atomami a cząsteczkami na podstawie wzoru chemicznego lub informacji o oddziaływaniu
- analizuje mechanizm przewodzenia prądu elektrycznego przez metale i stopione sole
- wyjaśnia wpływ rodzaju wiązania na właściwości fizyczne substancji
- projektuje i przeprowadza doświadczenie Badanie właściwości fizycznych substancji tworzących kryształy
- projektuje doświadczenie chemiczne Badanie działania zasady i kwasu na tlenki metali i niemetalu oraz zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych
- określa charakter chemiczny tlenków pierwiastków chemicznych o liczbie atomowej Z od 1 do 20 na podstawie ich zachowania wobec wody, kwasu i zasady; zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych
- przewiduje charakter chemiczny tlenków wybranych pierwiastków i zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych
- przewiduje wzór oraz charakter chemiczny tlenku, znając produkty reakcji chemicznej tego tlenku z wodorotlenkiem sodu i kwasem chlorowodorowym
- analizuje właściwości pierwiastków chemicznych pod względem możliwości tworzenia tlenków i wodorotlenków amfoterycznych
- określa różnice w budowie i właściwościach chemicznych tlenków i nadtlenu
- analizuje tabelę rozpuszczalności wodorotlenków i soli w wodzie
- projektuje i przeprowadza doświadczenia chemiczne, w których wyniku można otrzymać różnymi metodami wodorotlenki trudno rozpuszczalne w wodzie; zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych
- zapisuje równania reakcji chemicznych potwierdzających charakter chemiczny wodorotlenków
- opisuje zjawisko kwaśnych opadów, zapisuje odpowiednie równania reakcji

- określa różnice w budowie cząsteczek soli obojętnych, hydroksosoli i wodorosoli oraz podaje przykłady tych związków chemicznych
- ustala nazwy różnych soli na podstawie ich wzorów chemicznych
- ustala wzory soli na podstawie ich nazw
- podaje metody, którymi można otrzymać wybraną sól, i zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych
- projektuje i przeprowadza doświadczenie Otrzymywanie chlorku miedzi(II) w reakcji tlenku miedzi(II) z kwasem chlorowodorowym
- projektuje i przeprowadza doświadczenie Otrzymywanie chlorku miedzi(II) w reakcji wodorotlenku miedzi(II) z kwasem chlorowodorowym
- projektuje i przeprowadza doświadczenie Sporządzanie zaprawy gipsowej i badanie jej twardnienia
- opisuje sposoby usuwania twardości wody, zapisuje odpowiednia równania reakcji
- porównuje gęstości różnych gazów na podstawie znajomości ich mas molowych
- wykonuje obliczenia stechiometryczne dotyczące mas molowych, objętości molowych, liczby cząsteczek oraz niestechiometrycznych ilości substratów i produktów (o znacznym stopniu trudności)
- określa stopnie utlenienia pierwiastków chemicznych w cząsteczkach i jonach złożonych
- zapisuje równania reakcji kwasów utleniających z metalami szlachetnymi i ustala współczynniki stechiometryczne metodą bilansu elektronowego
- analizuje szereg aktywności metali i przewiduje przebieg reakcji chemicznych różnych metali z wodą, kwasami i solami
- zapisuje równania reakcji zachodzących na elektrodach (na katodzie i anodzie) ogniwa galwanicznego o danym schemacie
- zapisuje odpowiednie równania reakcji dotyczące korozji elektrochemicznej
- omawia wpływ różnych czynników na szybkość procesu korozji elektrochemicznej
- projektuje i wykonuje doświadczenie Rozdzielanie składników mieszaniny jednorodnej barwników roślinnych metodą chromatografii bibułowej
- projektuje i przeprowadza doświadczenie Rozdzielanie mieszaniny jednorodnej metodą ekstrakcji ciecz–ciecz
- wymienia sposoby otrzymywania roztworów nasyconych z roztworów nienasyconych i odwrotnie, korzystając z wykresów rozpuszczalności substancji
- wykonuje odpowiednie obliczenia chemiczne, a następnie sporządza roztwory o określonym stężeniu procentowym i molowym, zachowując poprawną kolejność wykonywanych czynności
- przelicza stężenia procentowych na molowe i odwrotnie
- przelicza stężenia roztworu na rozpuszczalność i odwrotnie
- wyjaśnia proces dysocjacji jonowej z uwzględnieniem roli wody w tym procesie
- zapisuje równania reakcji dysocjacji jonowej kwasów, zasad i soli z uwzględnieniem dysocjacji wielostopniowej
- wyjaśnia przyczynę kwasowego odczynu roztworów kwasów oraz zasadowego odczynu roztworów wodorotlenków; zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych
- analizuje zależność stopnia dysocjacji od rodzaju elektrolitu i stężenia roztworu
- wykonuje obliczenia chemiczne, korzystając z definicji stopnia dysocjacji
- ustala skład ilościowy roztworów elektrolitów
- wyjaśnia zależność między pH a iloczynem jonowym wody

- posługuje się pojęciem pH w odniesieniu do odczynu roztworu i stężenia jonów H^+ i OH^-
- wymienia źródła zanieczyszczeń gleby, omawia ich skutki oraz podaje sposoby ochrony gleby przed degradacją
- omawia istotę reakcji zobojętniania i strącania osadów oraz podaje zastosowania tych reakcji chemicznych
- projektuje doświadczenie Otrzymywanie wodorosoli przez działanie kwasem na zasadę
- projektuje doświadczenie chemiczne Otrzymywanie osadów praktycznie nierozpuszczalnych soli i wodorotlenków
- opisuje działanie leków neutralizujących nadmiar kwasu w żołądku
- udowadnia, że reakcje egzoenergetyczne należą do procesów samorzutnych, a reakcje endoenergetyczne do procesów wymuszonych
- wyjaśnia pojęcie entalpia układu
- kwalifikuje podane przykłady reakcji chemicznych do reakcji egzoenergetycznych ($\Delta H < 0$) lub endoenergetycznych ($\Delta H > 0$) na podstawie różnicy entalpii substratów i produktów
- udowadnia zależność między rodzajem reakcji chemicznej a zasobem energii wewnętrznej substratów i produktów
- udowadnia wpływ temperatury, stężenia substratu, rozdrobnienia substancji i katalizatora na szybkość wybranych reakcji chemicznych, przeprowadzając odpowiednie doświadczenia chemiczne
- opisuje rolę katalizatorów w procesie oczyszczania spalin

Na ocenę celującą uczeń:

- oblicza masę atomową pierwiastka chemicznego o znanym składzie izotopowym
- wyjaśnia, na czym polega zjawisko promieniotwórczości naturalnej i sztucznej
- podaje przykłady praktycznego wykorzystania zjawiska promieniotwórczości i ocenia związane z tym zagrożenia
- przygotowuje i prezentuje prace projektowe oraz zadania testowe z systematyki związków nieorganicznych, z uwzględnieniem ich właściwości oraz wykorzystaniem wiadomości z zakresu podstawowego chemii
- wyjaśnia różnicę między gazem doskonałym a gazem rzeczywistym
 - wyjaśnia różnicę między przebiegiem procesów elektrodowych w ogniwach i podczas elektrolizy
 - omawia proces elektrolizy wodnych roztworów elektrolitów i stopionych soli
 - przelicza zawartość substancji w roztworze wyrażoną za pomocą stężenia procentowego na stężenia w ppm i ppb oraz podaje zastosowania tych jednostek
 - wyjaśnia pojęcie stężenie masowe roztworu
 - wykonuje obliczenia związane z pojęciami stężenie procentowe, stężenie molowe, stężenie masowe z uwzględnieniem gęstości roztworów oraz ich mieszania, zateżniania i rozcieńczania
 - wyjaśnia pojęcie iloczyn rozpuszczalności substancji
 - podaje zależność między wartością iloczynu rozpuszczalności a rozpuszczalnością soli w danej temperaturze
 - przewiduje, która z trudno rozpuszczalnych soli o znanych iloczynach rozpuszczalności w danej temperaturze strąci się łatwiej, a która trudniej

- omawia zjawiska krasowe i zapisuje równania reakcji chemicznych ilustrujące te zjawiska
- omawia naturalne wskaźniki odczynu gleby
- wyjaśnia znaczenie symboli umieszczonych na etykietach nawozów
- określa warunki standardowe
- definiuje pojęcie okres półtrwania
- omawia proces biokatalizy i wyjaśnia pojęcie biokatalizatory
- wyjaśnia pojęcie aktywatory

Chemia klasa IV – poziom podstawowy

ocena dopuszczająca:

- dzieli chemię na organiczną i nieorganiczną
- definiuje pojęcie *chemia organiczna*
- wymienia pierwiastki chemiczne wchodzące w skład związków organicznych
- określa najważniejsze właściwości atomu węgla na podstawie położenia tego pierwiastka chemicznego w układzie okresowym pierwiastków
- wyjaśnia pojęcie *alotropia*
- wymienia odmiany alotropowe węgla
- definiuje pojęcia: *węglowodory, alkany, alkeny, alkiny, homologi, szereg homologiczny węglowodorów, grupa alkilowa, reakcje podstawiania (substytucji), przyłączania (addycji), polimeryzacji, spalania, izomeria, rodnik*
- wymienia rodzaje izomerii
- zapisuje wzory ogólne alkanów, alkenów, alkinów
- zapisuje wzory sumaryczne i strukturalne i podaje nazwy systematyczne węglowodorów nasyconych i nienasyconych o liczbie atomów węgla od 1 do 10
- zapisuje wzory przedstawicieli poszczególnych szeregów homologicznych węglowodorów, podaje ich nazwy, właściwości i zastosowania
- zapisuje równania reakcji spalania metanu, etenu, etynu
- zapisuje wzory benzenu
- wymienia właściwości i zastosowania węglowodorów aromatycznych
- wymienia źródła węglowodorów w środowisku przyrodniczym
- wymienia właściwości ropy naftowej i gazu ziemnego
- wymienia sposoby przeróbki ropy naftowej
- wymienia zastosowania produktów przeróbki ropy naftowej
- podaje przykłady węgla kopalnych
- wymienia zastosowania produktów pirolizy węgla
- omawia wpływ wydobycia i stosowania paliw kopalnych na stan środowiska przyrodniczego
- definiuje pojęcia: *grupa funkcyjna, fluorowcopochodne, alkohole mono- i polihydroksylowe, fenole, aldehydy, ketony, dawka, uzależnienie*
- zapisuje wzory i podaje nazwy grup funkcyjnych występujących w związkach organicznych
- zapisuje wzory i nazwy wybranych fluorowcopochodnych
- zapisuje wzory metanolu i etanolu, wymienia ich właściwości, omawia ich wpływ na organizm człowieka
- podaje zasady nazewnictwa systematycznego fluorowcopochodnych, alkoholi mono- i polihydroksylowych, aldehydów, ketonów
- zapisuje wzory ogólne alkoholi monohydroksylowych, aldehydów i ketonów

- zapisuje wzory półstrukturalne i sumaryczne czterech pierwszych członów szeregu homologicznego alkoholi
- wyjaśnia, na czym polega proces fermentacji alkoholowej
- omawia wpływ alkoholu etylowego na organizm człowieka
- zapisuje wzór glicerolu, podaje jego nazwę systematyczną, wymienia właściwości i zastosowania
- zapisuje wzór fenolu, podaje jego nazwę systematyczną, wymienia właściwości i zastosowania
- zapisuje wzory aldehydów mrówkowego i octowego, podaje ich nazwy systematyczne
- omawia metodę otrzymywania metanalu i etanalu
- wymienia reakcje charakterystyczne aldehydów
- określa właściwości acetonu jako najprostszego ketonu
- wskazuje różnice w budowie aldehydów i ketonów
- wyjaśnia pojęcia: *kwasy karboksylowe, grupa karboksylowa, niższe i wyższe kwasy karboksylowe, kwasy tłuszczowe, mydła, estry, reakcja kondensacji, reakcja estryfikacji, reakcja hydrolizy estrów, zmydlanie tłuszczów, napięcie powierzchniowe cieczy, twardość wody, aminy, amidy, poliamidy, nikotynizm*
- zapisuje wzory kwasów mrówkowego i octowego, podaje ich nazwy systematyczne, omawia właściwości i zastosowania
- omawia występowanie i zastosowania kwasów karboksylowych
- omawia właściwości kwasów karboksylowych
- podaje przykład kwasu tłuszczowego
- omawia występowanie i zastosowania wyższych kwasów karboksylowych
- wyjaśnia, co to są mydła; opisuje sposób ich otrzymywani
- omawia budowę cząsteczek estrów i wskazuje grupę funkcyjną
- opisuje właściwości estrów, omawia występowanie i zastosowania estrów
- omawia budowę tłuszczów jako estrów glicerolu i wyższych kwasów karboksylowych
- dzieli tłuszcze ze względu na pochodzenie i stan skupienia, omawia występowanie i zastosowania tłuszczów
- omawia procesy jęlczenia tłuszczów i fermentacji masłowej
- omawia podział substancji powierzchniowo czynnych, podaje ich przykłady
- opisuje zachowanie mydła w wodzie twardej
- podaje przykłady emulsji i ich zastosowania
- opisuje wpływ niektórych środków czystości na stan środowiska przyrodniczego
- omawia występowanie i zastosowania amin
- opisuje wpływ nikotyny i kofeiny na organizm człowieka
- definiuje pojęcia: *wielofunkcyjne pochodne węglowodorów, hydroksykwas, fermentacja mlekowa, substancja lecznicza, lek, lekozależność, witaminy, aminokwasy, punkt izoelektryczny, jon obojnaczy, peptydy, wiązanie peptydowe, białka, koagulacja, peptyzacja, denaturacja, wysalanie białek, sacharydy, monosacharydy, aldozy, ketozy, disacharydy, składniki odżywcze, polisacharydy, próba jodoskrobiowa, włókna naturalne, włókna sztuczne, włókna syntetyczne, recykling*
- zapisuje wzór najprostszego hydroksykwasu i podaje jego nazwę
- omawia rodzaje dawek i wymienia czynniki, które warunkują działanie substancji i leczniczych
- zapisuje wzór najprostszego aminokwasu i podaje jego nazwę
- podaje wzór ogólny aminokwasów
- omawia występowanie i zastosowania wybranych aminokwasów

- określa skład pierwiastkowy białek
- omawia rolę białka w organizmie
- omawia sposób wykrywania obecności białka
- omawia występowanie i zastosowania białek
- określa skład pierwiastkowy sacharydów
- dzieli sacharydy na proste i złożone, podaje po jednym przykładzie każdego z nich (nazwa, wzór sumaryczny)
- omawia rolę fotosyntezy w powstawaniu monosacharydów
- omawia funkcje węglowodanów w organizmie człowieka
- określa właściwości glukozy, sacharozy, skrobi i celulozy;
- wymienia źródła tych substancji w środowisku przyrodniczym oraz ich zastosowania
- wyjaśnia znaczenie sacharozy dla organizmu człowieka
- wyjaśnia znaczenie biologiczne oraz funkcje budulcowe i energetyczne sacharydów w organizmach
- podaje nazwy popularnych tworzyw i wymienia ich zastosowania
- analizuje wpływ używania tworzyw na środowisko przyrodnicze; omawia potrzebę poszukiwania odpowiednich procesów i materiałów przyjaznych środowisku przyrodniczemu
- omawia potrzebę segregacji odpadów i jej sposoby

ocena dostateczna:

- wyjaśnia pojęcie *chemia organiczna*
- określa właściwości węgla na podstawie położenia tego pierwiastka chemicznego w układzie okresowym
- omawia występowanie węgla w środowisku przyrodniczym
- wymienia odmiany alotropowe węgla i ich właściwości
- wyjaśnia pojęcia: *wiązanie zdelokalizowane, stan podstawowy, stan wzbudzony, wiązania typu σ i π , reakcje: substytucji, addycji, polimeryzacji*
- zapisuje wzory ogólne alkanów, alkenów i alkinów, a na ich podstawie wyprowadza wzory sumaryczne węglowodorów
- przedstawia sposoby otrzymywania metanu, etenu i etynu
- przedstawia właściwości metanu, etenu i etynu; zapisuje równania reakcji chemicznych, którym ulegają
- podaje nazwy systematyczne izomerów na podstawie ich wzorów półstrukturalnych
- stosuje zasady nazewnictwa systematycznego alkanów (proste przykłady)
- zapisuje równania reakcji spalania całkowitego i niecałkowitego alkanów, alkenów, alkinów
- zapisuje równania reakcji: bromowania, uwodorniania oraz polimeryzacji etenu i etynu
- wyjaśnia pojęcie *aromatyczność* na przykładzie benzenu
- zapisuje wzór ogólny szeregu homologicznego benzenu
- wymienia reakcje, którym ulega benzen (spalanie, bromowanie z użyciem katalizatora, uwodornianie, nitrowanie i sulfonowanie)
- opisuje przebieg destylacji ropy naftowej
- podaje skład i omawia właściwości benzyny
- proponuje sposoby ochrony środowiska przyrodniczego przed degradacją
- omawia metody otrzymywania oraz zastosowania fluorowcopochodnych węglowodorów
- wyjaśnia przebieg reakcji polimeryzacji na przykładzie PVC
- wyjaśnia pojęcie *rzędowość alkoholi*
- zapisuje wzory czterech pierwszych alkoholi w szeregu homologicznym; podaje ich nazwy systematyczne
- wyprowadza wzór ogólny alkoholi

- omawia rodzaje tworzyw sztucznych z podziałem na termoplasty i duroplasty
- zapisuje wzór glikolu, podaje jego nazwę systematyczną, omawia właściwości i zastosowania
- zapisuje równania reakcji spalania glicerolu i reakcji glicerolu z sodem
- zapisuje wzór ogólny fenoli, wymienia ich źródła, omawia otrzymywanie i właściwości fenolu
- wymienia metody otrzymywania fenoli
- zapisuje wzory czterech pierwszych aldehydów w szeregu homologicznym i podaje ich nazwy systematyczne
- zapisuje równanie reakcji otrzymywania aldehydu octowego z etanolu
- wyjaśnia przebieg reakcji charakterystycznych aldehydów na przykładzie aldehydu mrówkowego (próby Tollensa i Trommera)
- wyjaśnia zasady nazewnictwa systematycznego ketonów
- podaje wzór ogólny kwasów karboksylowych
- zapisuje wzory i podaje nazwy kwasów szeregu homologicznego kwasów karboksylowych
- omawia metody otrzymywania kwasów karboksylowych
- opisuje przebieg fermentacji octowej
- podaje właściwości kwasów karboksylowych
- opisuje reakcje kwasów karboksylowych z metalami, wodorotlenkami i solami kwasów o małej mocy
- podaje nazwy soli kwasów karboksylowych
- zapisuje wzory czterech pierwszych kwasów karboksylowych w szeregu homologicznym; podaje ich nazwy systematyczne
- opisuje izomery kwasów karboksylowych
- bada właściwości kwasów mrówkowego i octowego (odczyn, palność, reakcje z metalami, tlenkami metali i zasadami)
- zapisuje wzory trzech kwasów tłuszczowych, podaje ich nazwy i wyjaśnia, dlaczego zalicza się je do wyższych kwasów karboksylowych
- wyjaśnia, na czym polega reakcja estryfikacji
- zapisuje wzór ogólny estrów
- zapisuje wzory i nazwy estrów
- wyjaśnia przebieg reakcji hydrolizy estrów w środowiskach zasadowym i kwasowym
- zapisuje wzór ogólny tłuszczów
- wymienia właściwości fizyczne i chemiczne tłuszczów
- wyjaśnia, na czym polega reakcja zmydlania tłuszczów
- wyjaśnia mechanizm utwardzania tłuszczów ciekłych
- wyjaśnia budowę substancji powierzchniowo czynnych
- zapisuje wzór ogólny amin
- zapisuje wzory i podaje nazwy amin
- wymienia właściwości amin
- stosuje nazewnictwo amidów i omawia ich właściwości
- opisuje występowanie, budowę i zasady nazewnictwa hydroksykwasów
- podaje nazwy systematyczne kwasów mlekowego i salicylowego
- podaje nazwy grup funkcyjnych w aminokwasach
- zapisuje wzory i omawia właściwości glicyny i alaniny
- omawia struktury białek: drugo-, trzecio- i czwartorzędową
- wyjaśnia, na czym polegają procesy gnicia i butwienia
- przedstawia przyczyny psucia się żywności i konsekwencje stosowania dodatków do

żywności

- omawia wpływ stosowania środków ochrony roślin na zdrowie ludzi i stan środowiska przyrodniczego
- zapisuje wzory łańcuchowe i taflowe glukozy, sacharozy i maltozy, fruktozy; wskazuje wiązanie *O*-glikozydowe we wzorach disacharydów
- omawia właściwości skrobi i celulozy
- klasyfikuje włókna na celulozowe, białkowe, sztuczne i syntetyczne; wymienia ich wady i zalety

ocena dobra:

- wyjaśnia założenia teorii strukturalnej budowy związków organicznych
- wyjaśnia przyczynę różnic między właściwościami odmian alotropowych węgla
- wymienia zastosowania odmian alotropowych węgla wynikające z ich właściwości
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: *wzór szkieletowy*, *wzór empiryczny*, *wzór rzeczywisty*
- przeprowadza doświadczenie chemiczne związane z wykrywaniem węgla w cukrze
- określa przynależność węglowodoru do danego szeregu homologicznego na podstawie jego wzoru sumarycznego
- charakteryzuje zmianę właściwości fizycznych i chemicznych węglowodorów w zależności od długości łańcucha węglowego
- określa rzędowość atomów węgla w cząsteczkach alkanów
- zapisuje równania reakcji otrzymywania metanu, etenu i etynu
- wyjaśnia, na czym polega izomeria konstytucyjna; podaje jej przykłady
- podaje nazwę systematyczną izomeru na podstawie jego wzoru półstrukturalnego i odwrotnie
- określa typy reakcji chemicznych, którym ulega dany węglowódor; zapisuje ich równania
- zapisuje mechanizm reakcji substytucji na przykładzie bromowania metanu
- odróżnia doświadczalnie węglowodory nasycone od węglowodorów nienasyconych
- omawia budowę pierścienia benzenowego i wyjaśnia pojęcie *delokalizacja elektronów*
- omawia metody otrzymywania benzenu na przykładzie reakcji trimeryzacji etynu
- zapisuje równania reakcji spalania benzenu
- wyjaśnia, dlaczego benzen nie odbarwia wody bromowej ani wodnego roztworu manganianu(VII) potasu
- wyjaśnia przyczyny stosowania przedrostków: *meta-*, *orto-*, *para-* w nazwach izomerów
- podaje nazwy i zapisuje wzory toluenu, ksylenów
- wyjaśnia, na czym polegają procesy krakingu i reformingu
- wyjaśnia pojęcie *zielona chemia*
- omawia właściwości fluorowcopochodnych węglowodorów
- porównuje właściwości alkoholi monohydroksylowych o łańcuchach węglowych różnej długości
- bada doświadczalnie właściwości etanolu i zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych (rozpuszczalność w wodzie, palność, reakcja z sodem, odczyn, działanie na białko jaja, reakcja z chlorowodorem)
- wyjaśnia pojęcie *reakcja eliminacji*: omawia mechanizm tej reakcji na przykładzie butan-2-olu
- zapisuje równanie reakcji fermentacji alkoholowej i wyjaśnia mechanizm tego procesu
- bada doświadczalnie właściwości glicerolu (rozpuszczalność w wodzie, palność, reakcja glicerolu z sodem)
- zapisuje równania reakcji spalania glicerolu i reakcji glicerolu z sodem
- porównuje budowę cząsteczek alkoholi i fenoli, omawia właściwości i zastosowania

alkoholi i fenoli

- przeprowadza próby Tollensa i Trommera dla aldehydu octowego
- bada doświadczalnie właściwości acetonu i wykazuje, że ketony nie mają właściwości redukujących
- wyjaśnia mechanizm zjawiska izomerii ketonów
- porównuje metody otrzymywania oraz właściwości i zastosowania aldehydów oraz ketonów
- opisuje izomery kwasów karboksylowych
- zapisuje równania reakcji otrzymywania kwasów karboksylowych
- zapisuje równanie reakcji fermentacji octowej
- zapisuje równania reakcji dysocjacji jonowej kwasów karboksylowych
- zapisuje równania reakcji kwasów karboksylowych z metalami, wodorotlenkami i solami kwasów o mniejszej mocy
- zapisuje równania reakcji spalania kwasów karboksylowych
- określa moc kwasów karboksylowych
- zapisuje równania reakcji dysocjacji jonowej kwasów karboksylowych
- otrzymuje doświadczalnie mydło sodowe (stearynian sodu), bada jego właściwości i zapisuje odpowiednie równanie reakcji chemicznej
- projektuje doświadczenie chemiczne umożliwiające rozróżnienie wyższych kwasów karboksylowych nasyconych i nienasyconych
- bada właściwości wyższych kwasów karboksylowych
- zapisuje równania reakcji wyższych kwasów karboksylowych □ reakcje spalania i reakcję z zasadami
- przeprowadza reakcję otrzymywania octanu etylu; bada jego właściwości
- zapisuje równanie reakcji otrzymywania octanu etylu i omawia warunki, w jakich zachodzi ta reakcja chemiczna
- zapisuje równania reakcji hydrolizy estrów w środowiskach zasadowym i kwasowym
- wyjaśnia, dlaczego estryfikację można zaliczyć do reakcji kondensacji
- wyjaśnia rolę katalizatora w przebiegu reakcji estryfikacji
- zapisuje równania reakcji hydrolizy tłuszczów
- zapisuje reakcje utwardzania tłuszczów ciekłych
- bada wpływ różnych substancji na napięcie powierzchniowe wody
- analizuje informacje o składnikach i działaniu kosmetyków
- przedstawia zjawisko izomerii amin i wyjaśnia jego mechanizm
- zapisuje równania reakcji amin z wodą, kwasem chlorowodorowym
- wymienia sposoby otrzymywania hydroksykwasów
- opisuje proces fermentacji mlekowej
- wyjaśnia znaczenie aspiryny □ pochodnej kwasu salicylowego
- wyjaśnia mechanizm powstawania jonów obojnych
- wyjaśnia proces hydrolizy peptydów
- bada doświadczalnie właściwości glukozy i fruktozy
- wykrywa doświadczalnie obecność grup hydroksylowych w cząsteczce glukozy
- sprawdza doświadczalnie właściwości redukujące sacharozy i maltozy
- zapisuje równania reakcji hydrolizy sacharozy
- porównuje właściwości skrobi i celulozy wynikające z różnicy w budowie ich cząsteczek
- określa wady i zalety wybranych włókien
- wyjaśnia, jakie tworzywa nazywane są biodegradowalnymi
- omawia właściwości fluorowcopochodnych węglowodorów
- porównuje właściwości alkoholi monohydroksylowych o łańcuchach węglowych różnej

długości

- bada doświadczalnie właściwości etanolu i zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych (rozpuszczalność w wodzie, palność, reakcja z sodem, odczyn, działanie na białko jaja, reakcja z chlorowodorem)
- wyjaśnia pojęcie *reakcja eliminacji*: omawia mechanizm tej reakcji na przykładzie butan-2-olu

zapisuje równanie reakcji fermentacji alkoholowej i wyjaśnia mechanizm tego procesu

ocena bardzo dobra:

- wykrywa obecność węgla, wodoru, tlenu, azotu i siarki w związkach organicznych
 - proponuje wzory empiryczny (elementarny) i rzeczywisty (sumaryczny) danego związku organicznego na podstawie jego składu i masy molowej
 - wyjaśnia na dowolnych przykładach mechanizm reakcji: substytucji, addycji, eliminacji, polimeryzacji i kondensacji
 - proponuje kolejne etapy substytucji i zapisuje je na przykładzie chlorowania etanu
 - zapisuje mechanizm reakcji addycji na przykładzie reakcji etenu z chlorem
 - zapisuje wzory strukturalne dowolnych węglowodorów (izomerów); określa typ izomerii
 - projektuje doświadczenie chemiczne i doświadczalnie identyfikuje produkty całkowitego spalania węglowodorów
 - udowadnia, że dwa węglowodory o takim samym składzie procentowym mogą należeć do dwóch różnych szeregów homologicznych
 - zapisuje równania reakcji chemicznych, którym ulega benzen (spalanie, bromowanie z użyciem i bez użycia katalizatora, uwodornienie, nitrowanie i sulfonowanie)
 - projektuje doświadczenia chemiczne dowodzące różnic we właściwościach węglowodorów: nasyconych, nienasyconych i aromatycznych
 - wyjaśnia przebieg reakcji polimeryzacji fluorowcopochodnych
 - porównuje doświadczalnie charakter chemiczny alkoholi mono- i polihydroksylowych na przykładach etanolu i glicerolu
 - wyjaśnia zjawisko kontrakcji etanolu
 - ocenia wpływ pierścienia benzenowego na charakter chemiczny fenolu
 - wykrywa obecność fenolu
 - porównuje budowę cząsteczek oraz właściwości alkoholi i fenoli
 - proponuje różne metody otrzymywania alkoholi i fenoli, zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych
 - wykonuje doświadczenie, w którym wykryje obecność fenolu
 - zapisuje równania reakcji przedstawiające próby Tollensa i Trommera dla aldehydów mrówkowego i octowego
 - bada doświadczalnie charakter chemiczny fenolu w reakcji z wodorotlenkiem sodu, kwasem azotowym(V) i kwasem chlorowodorowym; zapisuje odpowiednie równania reakcji chemicznych
- analizuje i porównuje budowę cząsteczek oraz właściwości aldehydów i ketonów
- wykazuje, że aldehydy i ketony o takiej samej liczbie atomów węgla są względem siebie izomerami
 - zapisuje równania reakcji utleniania alkoholi drugorzędowych
 - przeprowadza doświadczenie, w którym porównuje moc kwasów organicznych i nieorganicznych
 - określa odczyn roztworu wodnego np. etanianu sodu
 - wyjaśnia podobieństwa we właściwościach kwasów karboksylowych i kwasów nieorganicznych

- przeprowadza doświadczalnie reakcję kwasu stearynowego z magnezem i tlenkiem miedzi(II); zapisuje odpowiednie równania reakcji
- przeprowadza doświadczalnie reakcję kwasu stearynowego z wodorotlenkiem sodu; zapisuje równanie tej reakcji
- przeprowadza doświadczalne proces otrzymywania estru w reakcji alkoholu z kwasem
- odróżnia doświadczalnie tłuszcze nasycone od tłuszczów nienasyconych
- zapisuje równanie reakcji fermentacji mlekowej
- wykonuje doświadczenie, które potwierdzi amfoteryczny charakter aminokwasów
- zapisuje równanie reakcji kondensacji cząsteczek aminokwasów
- przeprowadza doświadczenia umożliwiające identyfikację wiązania peptydowego (reakcje biuretowa i ksantoproteinowa)
- przeprowadza doświadczenia chemiczne □ próby Trommera i Tollensa
- zapisuje uproszczone równanie reakcji hydrolizy polisacharydów
- przeprowadza doświadczenie dotyczące hydrolizy kwasowej skrobi
- doświadczalnie identyfikuje różne rodzaje włókien

ocena celująca:

- opanował umiejętności określone na ocenę bardzo dobrą,
- samodzielnie zdobywa wiedzę z różnych źródeł,
- rozwija swoje zainteresowanie chemią,
- biegłe rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne,
- przedstawia oryginalne sposoby rozwiązania zadań i samodzielnie rozwiązuje zadania o dużym stopniu trudności
- samodzielnie planuje eksperymenty, przeprowadza je i analizuje wyniki, popularyzuje chemię,

Biologia-poziom podstawowy - klasa III

Zaprezentowane poniżej wymagania edukacyjne na poszczególne oceny uwzględniają:

1. Znaczenie nauk biologicznych
2. Zasady prowadzenia badań biologicznych
3. Obserwacje biologiczne
4. Skład chemiczny organizmów
Makro i mikroelementy
5. Znaczenie wody dla organizmów
6. Węglowodany – budowa i znaczenie
7. Białka – budulec życia
8. Właściwości i wykrywanie białek
9. Lipidy – budowa i znaczenie
10. Budowa i funkcje kwasów nukleinowych
11. Budowa komórki eukariotycznej
12. Budowa i znaczenie błon biologicznych
13. Budowa i rola jądra komórkowego
14. Składniki cytoplazmy
15. Cykl komórkowy
16. Znaczenie mitozy, mejozy i apoptozy

17. Kierunki przemian metabolicznych
18. Budowa i działanie enzymów
19. Regulacja aktywności enzymów
20. Oddychanie komórkowe.
21. Oddychanie tlenowe
22. Procesy beztlenowego uzyskiwania energii
23. Inne procesy metaboliczne

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocena celująca

Badania przyrodnicze

Uczeń:

- wykazuje związek współczesnych odkryć biologicznych z rozwojem metodologii badań biologicznych
- wyjaśnia związek pomiędzy nabytą wiedzą biologiczną a przygotowaniem do wykonywania różnych współczesnych zawodów
- odnosi się krytycznie do informacji pozyskanych z różnych źródeł, w tym internetowych
- określa warunki doświadczenia
- właściwie planuje obserwacje i doświadczenia oraz interpretuje ich wyniki
- stosuje dwa rodzaje prób kontrolnych w przeprowadzonych doświadczeniach
- wskazuje różnice między danymi ilościowymi a danymi jakościowymi
- planuje i przeprowadza nietypowe obserwacje
- na podstawie różnych zdjęć, zamieszczonych w literaturze popularno-naukowej wskazuje, za pomocą jakiego mikroskopu uzyskano przedstawiony obraz oraz uzasadnia swój wybór
- na podstawie różnych źródeł wiedzy objaśnia zastosowanie mikroskopów w diagnostyce chorób człowieka

Chemiczne podstawy życia

- wskazuje kryterium podziału pierwiastków
- na podstawie różnych źródeł wiedzy wskazuje pokarmy, które są źródłem makro- i mikroelementów
- przeprowadza samodzielnie nietypowe doświadczenia dotyczące zmian napięcia powierzchniowego wody oraz właściwie interpretuje wyniki
- uzasadnia, że wybrane węglowodany pełnią funkcję zapasową
- planuje doświadczenie mające na celu wykrycie glukozy i skrobi w materiale biologicznym
- wykazuje związek budowy białek z ich funkcjami w organizmie człowieka
- planuje i przeprowadza doświadczenie wykrywające białka w materiale biologicznym
- wyjaśnia związek między budową poszczególnych lipidów a funkcjami, które pełnią w organizmach
- planuje i przeprowadza doświadczenia dotyczące wykrywania lipidów w materiale roślinnym
- podaje przykłady innych nukleotydów niż nukleotydy budujące DNA i RNA
- wskazuje ATP jako jeden z rodzajów nukleotydów

Komórka

- wyjaśnia, dlaczego komórki mają niewielkie rozmiary
- argumentuje i wyjaśnia przyczyny różnic w budowie i funkcjonowaniu komórek
- wykazuje związek między budową organelli a ich funkcją
- planuje i przeprowadza doświadczenie dotyczące transportu substancji przez błony biologiczne

- wyjaśnia, dlaczego błona biologiczna jest selektywnie przepuszczalna i omawia, jakie to ma znaczenie dla komórki
 - uzasadnia znaczenie upakowania DNA w jądrze komórkowym
 - wyjaśnia, jakie znaczenie ma obecność porów jądrowych
 - określa zależność między aktywnością metaboliczną komórki a ilością i budową mitochondriów
 - wyjaśnia rolę przedziałów komórkowych w wytwarzanych przez nie różnych substancjach, np. enzymach
 - interpretuje zależność między występowaniem nowotworu a zaburzonym cyklem komórkowym
 - argumentuje konieczności zmian zawartości DNA podczas mejozy
 - wyjaśnia związek między rozmnażaniem płciowym a zachodzeniem procesu mejozy
 - argumentuje, że proces apoptozy jest ważny dla prawidłowego funkcjonowania organizmu
- Metabolizm*
- wyjaśnia, w jaki sposób ATP sprzęga procesy metaboliczne
 - definiuje i uzasadnia kryteria podziału przemian metabolicznych
 - interpretuje wyniki przeprowadzonego doświadczenia wykazującego wpływ enzymów z ananasa na białka zawarte w żelatynie
 - interpretuje i przewiduje wyniki doświadczenia wpływu różnych czynników na aktywność enzymów
 - porównuje zysk energetyczny w poszczególnych etapach oddychania tlenowego
 - wyjaśnia, dlaczego łańcuch oddechowy zachodzi wyłącznie w warunkach tlenowych
 - wyjaśnia, dlaczego utlenianie tego samego substratu energetycznego w warunkach tlenowych dostarcza więcej energii niż w warunkach beztlenowych
 - wyjaśnia, dlaczego w erytrocytach zachodzi fermentacja mleczanowa, a nie oddychanie tlenowe
 - wykazuje związek między procesami metabolicznymi (utleniania kwasów tłuszczowych, glukoneogenezy, glikogenolizy) a pozyskiwaniem energii przez komórkę

Ocena bardzo dobra

Badania przyrodnicze

Uczeń:

- wyjaśnia, na czym polegają współczesne odkrycia biologiczne
 - analizuje wpływ rozwoju nauk biologicznych na różne dziedziny życia
 - wyjaśnia, czym zajmują się różne dziedziny nauk biologicznych, np. bioinformatyka
 - analizuje etapy prowadzenia badań biologicznych
 - ocenia poprawność zastosowanych procedur badawczych
 - planuje, przeprowadza i dokumentuje proste doświadczenie biologiczne
 - interpretuje i przetwarza informacje tekstowe, graficzne, liczbowe w typowych sytuacjach
 - formułuje wnioski
 - odnosi się do wyników uzyskanych przez innych badaczy
 - wykonuje samodzielnie preparaty mikroskopowe
 - przeprowadza obserwację przygotowanych preparatów mikroskopowych
 - prawidłowo dokumentuje wyniki obserwacji preparatów mikroskopowych
- Chemiczne podstawy życia*
- uzasadnia słuszność stwierdzenia, że pierwiastki są podstawowymi składnikami organizmów
 - wykazuje związek między właściwościami wody a jej rolą w organizmie
 - przedstawia i analizuje zawartość wody w różnych narządach ciała człowieka
 - ilustruje powstawanie wiązania O-glikozydowego

- planuje i przeprowadza doświadczenie pozwalające wykryć glukozę w soku z winogron i Skrobię w bulwie ziemniaka
- przedstawia rolę podstawnika (R) w aminokwasie
- charakteryzuje przykładowe białka w pełnieniu określonej funkcji
- porównuje proces koagulacji białek z procesem denaturacji białek
- wskazuje znaczenie koagulacji i denaturacji białek dla organizmów
- przeprowadza doświadczenie dotyczące wpływu różnych czynników fizykochemicznych na białka
- porównuje poszczególne grupy lipidów
- omawia budowę fosfolipidów i ich znaczenie w rozmieszczeniu w błonie biologicznej
- charakteryzuje podobieństwa i różnice w budowie DNA i RNA
- wyjaśnia znaczenie DNA jako nośnika informacji genetycznej

Komórka

- na podstawie mikrofotografii rozpoznaje, wskazuje i charakteryzuje struktury komórkowe
- wykonuje samodzielnie i obserwuje nietrwały preparat mikroskopowy
- analizuje rozmieszczenie białek i lipidów w błonach biologicznych
- wyjaśnia rolę i właściwości błony komórkowej i tonoplastu w procesach osmotycznych
- wykazuje związek między budową błony biologicznej a pełnionymi przez nią funkcjami
- planuje doświadczenie mające na celu badanie wpływu roztworów o różnym stężeniu na zjawisko osmozy w komórkach roślinnych
- na wybranych przykładach wyjaśnia różnice między endocytozą a egzocytozą
- dowodzi przyczyn zawartości różnej liczby jąder komórkowych w komórkach eukariotycznych
- uzasadnia stwierdzenie, że jądro komórkowe odgrywa w komórce rolę kierowniczą
- wyjaśnia związek między budową a funkcją składników cytoszkieletu
- przedstawia błony wewnątrzkomórkowe jako zintegrowany system strukturalno funkcjonalny oraz określa jego rolę w budowie komórki
- wyjaśnia znaczenie lizosomów dla funkcjonowania komórek organizmu człowieka, np. układu odpornościowego
- analizuje udział poszczególnych organelli w syntezie i transporcie białek poza komórkę
- uzasadnia konieczność podwojenia ilości DNA przed podziałem komórki
- określa liczbę cząsteczek DNA w komórkach różnych organizmów w poszczególnych fazach cyklu komórkowego
- wyjaśnia zmiany zawartości DNA podczas mejozy
- wyjaśnia znaczenie mitozy i mejozy
- wyjaśnia, dlaczego mejoza jest nazwana podziałem redukcyjnym

Metabolizm

- wykazuje związek między budową ATP a jego rolą biologiczną
- wykazuje, że procesy anaboliczne i kataboliczne są ze sobą powiązane
- porównuje przebieg szlaków metabolicznych z przebiegiem cykli metabolicznych
- wyjaśnia mechanizm katalizy enzymatycznej
- rozróżnia właściwości enzymów
- planuje i przeprowadza doświadczenie mające wykazać wpływ dowolnego czynnika na aktywność enzymu
- wyjaśnia mechanizm ujemnego sprzężenia zwrotnego jako sposobu regulacji przebiegu szlaków metabolicznych
- uzasadnia, że oddychanie komórkowe ma charakter kataboliczny
- wskazuje miejsca syntezy ATP w procesie oddychania tlenowego
- przedstawia zysk energetyczny z utleniania jednej cząsteczki glukozy w trakcie oddychania tlenowego

- wykazuje związek między liczbą i budową mitochondriów a intensywnością oddychania tlenowego
- porównuje drogi przemian pirogronianu w fermentacji i w oddychaniu tlenowym
- porównuje oddychanie tlenowe z fermentacją mleczanową
- tworzy i omawia schemat przebiegu fermentacji
- wyjaśnia różnicę między glikolizą a glukoneogenezą
- wyjaśnia przebieg rozkładu białek, cukrów i tłuszczów
- określa znaczenie acetylo-CoA w przebiegu różnych szlaków metabolicznych
- wyjaśnia, w jaki sposób organizm pozyskuje energię ze składników pokarmowych
- na podstawie schematu przemian metabolicznych określa powiązania między glukoneogenezą, glikogenolizą, oddychaniem tlenowym oraz utlenianiem kwasów tłuszczowych

Ocena dobra

Badania przyrodnicze

Uczeń:

- omawia cechy organizmów
- wyjaśnia cele, przedmiot i metody badań naukowych w biologii
- omawia istotę kilku współczesnych odkryć biologicznych
- analizuje różne źródła informacji pod względem ich wiarygodności
- wyjaśnia, na czym polega różnica między obserwacją a doświadczeniem
- formułuje główne etapy badań do konkretnych obserwacji i doświadczeń biologicznych
- wyjaśnia i omawia zasady prowadzenia i dokumentowania badań
- planuje przykładową obserwację biologiczną
- wykonuje dokumentację przykładowej obserwacji
- wyjaśnia sposób działania mikroskopów: optycznego i elektronowego
- porównuje działanie mikroskopu optycznego z działaniem mikroskopu elektronowego
- wymienia zalety i wady mikroskopów optycznych oraz elektronowych
- definiuje i stosuje pojęcie zdolność rozdzielcza przy opisie działania różnych typów mikroskopów

Chemiczne podstawy życia

- przedstawia hierarchiczność budowy organizmów na przykładzie człowieka
- omawia znaczenie wybranych makro- mikroelementów
- charakteryzuje właściwości fizykochemiczne wody i ich znaczenie dla organizmów
- uzasadnia znaczenie wody dla organizmów
- określa, za jakie właściwości wody odpowiadają wskazane zjawiska, np. unoszenie lodu na powierzchni wody
- wskazuje różnice w budowie między poszczególnymi cukrami prostymi
- porównuje i charakteryzuje budowę wybranych cukrów prostych, dwucukrów i wielocukrów
- odróżnia białka proste od złożonych
- wskazuje grupy funkcyjne aminokwasów, które biorą udział w tworzeniu wiązania peptydowego
- rozróżnia koagulację białka od denaturacji białka
- planuje doświadczenie wpływu różnych czynników fizykochemicznych na białko
- charakteryzuje lipidy proste i lipidy złożone
- przeprowadza doświadczenie dotyczące wykrywania obecności lipidów w nasionach słonecznika
- wskazuje związek między obecnością wiązań podwójnych w kwasach tłuszczowych a właściwościami lipidów

- charakteryzuje budowę chemiczną i przestrzenną DNA i RNA
- odróżnia nukleotydy budujące DNA od nukleotydów budujących RNA

Komórka

- stosuje kryterium podziału komórek ze względu na występowanie jądra komórkowego
- charakteryzuje funkcje struktur komórki eukariotycznej
- porównuje komórki eukariotyczne
- na podstawie schematów, rysunków, zdjęć i opisów wskazuje struktury komórkowe
- omawia właściwości błon biologicznych
- charakteryzuje rodzaje transportu przez błony biologiczne
- wyjaśnia rolę błony komórkowej
- porównuje zjawiska osmozy i dyfuzji
- przedstawia skutki umieszczenia komórki roślinnej oraz komórki zwierzęcej w roztworach: hipotonicznym, izotonicznym i hipertonicznym
- wykazuje związek między budową błon a ich funkcjami
- charakteryzuje elementy jądra komórkowego
- charakteryzuje budowę chromosomu
- wyjaśnia znaczenie spiralizacji chromatyny w chromosomie
- wykazuje związek między budową jądra komórkowego a jego funkcją w komórce
- wyjaśnia, na czym polega funkcjonalne powiązanie między rybosomami, siateczką śródplazmatyczną, aparatem Golgiego a błoną komórkową
- omawia funkcje wakuoli
- wyjaśnia, od czego zależy liczba i rozmieszczenie mitochondriów w komórce
- porównuje siateczkę śródplazmatyczną szorstką z siateczką śródplazmatyczną gładką
- wyjaśnia rolę rybosomów w syntezie białek
- wyjaśnia rolę tonoplastu komórek roślinnych w procesach osmotycznych
- wyjaśnia przebieg cyklu komórkowego
- wskazuje, w jaki sposób zmienia się ilość DNA w cyklu komórkowym
- porównuje zmiany liczby chromosomów w przebiegu mitozy i mejozy
- wyjaśnia, na czym polega apoptoza
- przedstawia istotę różnicy między mitozą a mejozą
- określa znaczenie apoptozy w prawidłowym rozwoju organizmów

Metabolizm

- wyjaśnia różnicę między procesami katabolicznymi a procesami anabolicznymi
- charakteryzuje szlak metaboliczny i cykl metaboliczny
- omawia przemiany ATP w ADP
- wyjaśnia znaczenie kształtu centrum aktywnego enzymu dla przebiegu reakcji enzymatycznej
- wyjaśnia mechanizm działania i właściwości enzymów
- wyjaśnia sposób przyspieszania przebiegu reakcji chemicznej przez enzymy
- wyjaśnia wpływ stężenia substratu, temperatury i wartości pH na przebieg reakcji metabolicznej
- porównuje mechanizm działania inhibitorów odwracalnych z mechanizmem działania inhibitorów nieodwracalnych
- interpretuje wyniki doświadczenia dotyczącego wpływu wysokiej temperatury na aktywność katalazy
- wskazuje substraty i produkty poszczególnych etapów oddychania tlenowego
- wykazuje związek między budową mitochondrium a przebiegiem procesu oddychania tlenowego
- omawia przebieg poszczególnych etapów oddychania tlenowego
- wyjaśnia przebieg poszczególnych etapów fermentacji mleczanowej

- porównuje i wyjaśnia różnicę między zyskiem energetycznym w oddychaniu tlenowym a zyskiem energetycznym fermentacji mleczanowej
- określa warunki zachodzenia fermentacji
- przedstawia różnice w przebiegu fermentacji mleczanowej i alkoholowej
- wskazuje miejsce i rolę przenośników elektronów w procesie fermentacji
- omawia znaczenie utleniania kwasów tłuszczowych
- na podstawie schematów omawia przebieg utleniania kwasów tłuszczowych, przemian białek i glukoneogenezy
- wyjaśnia, w jakich sytuacjach dochodzi do przemian tłuszczów i białek w komórkach człowieka

Ocena dostateczna

Badania przyrodnicze

Uczeń:

- wyjaśnia, jakie cechy mają organizmy
- podaje przykłady współczesnych osiągnięć biologicznych
- wyjaśnia znaczenie nauk przyrodniczych w różnych dziedzinach życia
- odróżnia wiedzę potoczną od wiedzy uzyskanej metodami naukowymi
- wskazuje różnicę między obserwacją a doświadczeniem
- rozróżnia problem badawczy od hipotezy
- rozróżnia próbę badawczą od próby kontrolnej
- odczytuje i analizuje informacje tekstowe, graficzne i liczbowe
- odróżnia fakty od opinii
- przedstawia zasady mikroskopowania
- prowadzi samodzielnie obserwacje makro- i mikroskopowe
- oblicza powiększenie mikroskopu

Chemiczne podstawy życia

- definiuje pojęcie pierwiastki biogenne
- wyjaśnia pojęcia makroelementy i mikroelementy
- wymienia znaczenie wybranych makro- mikroelementów
- przedstawia właściwości wody
- wyjaśnia znaczenie wody dla organizmów
- określa kryterium klasyfikacji węglowodanów
- wyjaśnia, w jaki sposób powstaje wiązanie O-glikozydowe
- omawia występowanie i znaczenie cukrów prostych, dwucukrów i wielocukrów
- wskazuje sposoby wykrywania glukozy i skrobi
- podaje kryteria klasyfikacji białek
- wskazuje wiązanie peptydowe
- omawia funkcje przykładowych białek
- wyjaśnia, na czym polegają koagulacja białka i denaturacja białka
- określa warunki, w których zachodzą koagulacja białka i denaturacja białka
- klasyfikuje czynniki wywołujące denaturację, dzieląc je na czynniki fizyczne i chemiczne
- zgodnie z instrukcją przeprowadza doświadczenie wpływu wybranego czynnika na białko
- podaje różnicę między lipidami prostymi a lipidami złożonymi
- odróżnia tłuszcze właściwe od wosków
- klasyfikuje kwasy tłuszczowe na nasycone i nienasycone
- przedstawia klasyfikację lipidów – wskazuje kryterium tego podziału (konsystencja, pochodzenie)
- charakteryzuje budowę DNA i RNA
- wyjaśnia, na czym polega komplementarność zasad azotowych

- wymienia inne rodzaje nukleotydów
- wskazuje wiązania występujące w DNA
- wyjaśnia, na czym polega proces replikacji DNA

Komórka

- wskazuje i opisuje różnice między komórkami eukariotycznymi
- podaje funkcje różnych komórek w zależności od miejsca ich występowania
- rysuje wybraną komórkę eukariotyczną na podstawie obserwacji mikroskopowej
- buduje model przestrzenny komórki eukariotycznej
- omawia model budowy błony biologicznej
- wyjaśnia funkcje błon biologicznych
- wyjaśnia różnice między transportem biernym a transportem czynnym
- odróżnia endocytozę od egzocytozy
- analizuje schematy transportu substancji przez błony biologiczne
- stosuje pojęcia roztwór hipertoniczny, roztwór izotoniczny i roztwór hipotoniczny
- konstruuje tabelę, w której porównuje rodzaje transportu przez błonę biologiczną
- identyfikuje elementy budowy jądra komórkowego
- określa skład chemiczny chromatyny
- wyjaśnia funkcje poszczególnych elementów jądra komórkowego
- wymienia i identyfikuje kolejne etapy upakowania DNA w jądrze komórkowym
- rysuje skondensowany chromosom i wskazuje elementy jego budowy
- wyjaśnia funkcje cytoszkieletu
- charakteryzuje budowę i funkcje siateczki śródplazmatycznej, rybosomów, wakuoli, lizosomów, aparatu Golgiego, mitochondrium
- omawia funkcje systemu błon wewnątrzkomórkowych
- definiuje przedziałowość (kompartmentację)
- wyjaśnia rolę interfazy w cyklu życiowym komórki
- analizuje schemat przedstawiający zmiany ilości DNA i chromosomów w poszczególnych etapach cyklu komórkowego
- charakteryzuje cykl komórkowy
- opisuje efekty mejozy
- omawia na schemacie przebieg procesu apoptozy
- rozróżnia po liczbie powstających komórek mitozę od mejozy
- wskazuje, który proces – mitozę czy mejozę – prowadzi do powstania gamet, uzasadnia swój wybór

Metabolizm

- wymienia cechy ATP i jego znaczenie w procesach metabolicznych
- przedstawia rolę przenośników elektronów
- odróżnia na ilustracji szlak metaboliczny od cyklu metabolicznego
- charakteryzuje budowę enzymów
- omawia właściwości enzymów
- przedstawia sposób działania enzymów
- wymienia etapy katalizy enzymatycznej
- przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ enzymów z ananasa na białka zawarte w żelatynie
- określa, na czym polega inhibicja, aktywacja i ujemne sprzężenie zwrotne
- opisuje wpływ aktywatorów i inhibitorów na przebieg reakcji enzymatycznej
- omawia wpływ temperatury, wartości pH i stężenia substratu na działanie enzymów
- przeprowadza doświadczenie badające wpływ temperatury na aktywność katalazy
- analizuje na podstawie schematu przebieg glikolizy, reakcji pomostowej, cyklu Krebsa i łańcucha oddechowego

- przedstawia rolę przenośników elektronów w procesie oddychania tlenowego
- omawia czynniki wpływające na intensywność oddychania tlenowego
- odróżnia fermentację mleczanową od fermentacji alkoholowej
- przedstawia przebieg poszczególnych etapów fermentacji mleczanowej
- omawia wykorzystanie fermentacji mleczanowej i alkoholowej w życiu człowieka
- wyjaśnia, na czym polegają glukoneogeneza i glikogenoliza
- przedstawia rolę składników pokarmowych jako źródła energii
- określa warunki i potrzebę zachodzenia w organizmie człowieka glikogenolizy i glukoneogenezy
- podaje znaczenie procesu utleniania kwasów tłuszczowych

Ocena dopuszczająca

Badania przyrodnicze

Uczeń:

- definiuje pojęcie biologia
- wskazuje cechy organizmów
- wymienia dziedziny życia, w których mają znaczenie osiągnięcia biologiczne
- wykorzystuje różnorodne źródła i metody do pozyskiwania informacji
- wymienia metody poznawania świata
- definiuje pojęcia doświadczenie, obserwacja, teoria naukowa, problem badawczy, hipoteza, próba badawcza, próba kontrolna, wniosek
- wymienia etapy badań biologicznych
- wskazuje sposoby dokumentacji wyników badań biologicznych
- wskazuje różnicę między obserwacją makroskopową a obserwacją mikroskopową
- wymienia, jakie obiekty można zobaczyć gołym okiem, a jakie przy użyciu różnych rodzajów mikroskopów
- podaje nazwy elementów układu optycznego i układu mechanicznego mikroskopu optycznego
- wymienia cechy obrazu oglądanego pod mikroskopem optycznym
- obserwuje pod mikroskopem optycznym gotowe preparaty

Chemiczne podstawy życia

- klasyfikuje związki chemiczne na organiczne i nieorganiczne
- wymienia związki budujące organizm
- klasyfikuje pierwiastki na makroelementy i mikroelementy
- wymienia pierwiastki biogenne
- wymienia właściwości wody
- wymienia funkcje wody dla organizmów
- podaje znaczenie wody dla organizmów
- klasyfikuje węglowodany na cukry proste, dwucukry i wielocukry
- podaje przykłady cukrów prostych, dwucukrów i wielocukrów
- nazywa wiązanie O-glikozydowe
- wymienia właściwości cukrów prostych, dwucukrów i wielocukrów
- przedstawia budowę aminokwasów
- podaje nazwę wiązania między aminokwasami
- wyróżnia białka proste i złożone
- podaje przykłady białek prostych i złożonych
- wymienia funkcje białek w organizmie człowieka
- definiuje pojęcia koagulacja i denaturacja
- wymienia czynniki wywołujące koagulację i denaturację białka
- opisuje doświadczenie wpływu jednego z czynników fizykochemicznych na białko

- klasyfikuje lipidy ze względu na budowę cząsteczki
- przedstawia budowę lipidów prostych i złożonych
- nazywa wiązanie estrowe
- wymienia znaczenie lipidów
- wyróżnia rodzaje kwasów nukleinowych
- wymienia elementy budowy nukleotydu DNA i RNA
- przedstawia znaczenie DNA i RNA
- określa lokalizację DNA i RNA w komórkach
- wymienia wiązania występujące w DNA
- definiuje pojęcie replikacja DNA
- wymienia rodzaje RNA

Komórka

- definiuje pojęcie komórka
- wyróżnia komórki prokariotyczne i eukariotyczne
- wymienia przykłady komórek prokariotycznych i eukariotycznych
- wskazuje na rysunku i nazywa struktury komórki eukariotycznej
- rozróżnia komórki: zwierzęcą, roślinną i grzybową
- wymienia elementy budowy komórki eukariotycznej
- nazywa i wskazuje składniki błon biologicznych
- wymienia właściwości błon biologicznych
- wymienia podstawowe funkcje błon biologicznych i krótko je opisuje
- wymienia rodzaje transportu przez błony
(transport bierny: dyfuzja prosta i dyfuzja ułatwiona; transport czynny, endocytoza i egzocytoza)
- definiuje pojęcia osmoza, dyfuzja, roztwór hipotoniczny, roztwór izotoniczny, roztwór hipertoniczny
- definiuje pojęcia chromatyna, chromosom
- podaje budowę jądra komórkowego
- wymienia funkcje jądra komórkowego
- przedstawia budowę chromosomu
- definiuje pojęcie cytozol
- wymienia składniki cytozolu
- podaje funkcje cytozolu
- wymienia funkcje cytoszkieletu
- podaje budowę oraz funkcje mitochondriów, siateczki śródplazmatycznej, rybosomów, wakuoli, lizosomów, aparatu Golgiego
- definiuje pojęcia cykl komórkowy, mitozę, cytokineza
- przedstawia i nazywa etapy cyklu komórkowego
- definiuje pojęcia mejoza, apoptoza
- przedstawia istotę mitozy i mejozy
- przedstawia znaczenie mitozy i mejozy
- wskazuje różnicę między komórką haploidalną a komórką diploidalną

Metabolizm

- definiuje pojęcia metabolizm, anabolizm, katabolizm
- wymienia nośniki energii i elektronów w komórce
- przedstawia budowę ATP
- podaje funkcje ATP
- definiuje szlak metaboliczny i cykl metaboliczny
- definiuje pojęcia: enzym, katalizator, kataliza enzymatyczna, energia aktywacji, centrum aktywne, kompleks enzym–substrat

- przedstawia budowę enzymów
- podaje rolę enzymów w komórce
- wymienia właściwości enzymów
- definiuje pojęcia: inhibitor, aktywator, ujemne sprzężenie zwrotne
- wymienia podstawowe czynniki wpływające na szybkość reakcji enzymatycznych
- podaje rolę aktywatorów i inhibitorów enzymów
- przedstawia sposoby regulacji aktywności enzymów
- definiuje pojęcie oddychanie komórkowe
- wymienia rodzaje oddychania komórkowego
- zapisuje reakcję oddychania tlenowego
- określa znaczenie oddychania komórkowego dla funkcjonowania organizmu
- wymienia etapy oddychania tlenowego
- lokalizuje etapy oddychania tlenowego w komórce
- wymienia czynniki wpływające na intensywność oddychania tlenowego
- definiuje pojęcie fermentacja
- wymienia rodzaje fermentacji
- wymienia organizmy przeprowadzające fermentację
- określa lokalizację fermentacji w komórce i ciele człowieka
- nazywa etapy fermentacji
- podaje zastosowanie fermentacji w życiu codziennym
- wymienia składniki pokarmowe jako źródła energii
- definiuje pojęcia glukoneogeneza, glikogenoliza
- wskazuje miejsce i zarys przebiegu przemian białek i tłuszczów w organizmie człowieka

Biologia-poziom podstawowy- klasa IV

Biologia - wymagania edukacyjne i warunki uzyskania poszczególnych ocen:

- ocena celująca

Wymagania dotyczą wiedzy i umiejętności wynikających z indywidualnych zainteresowań ucznia, są trudne do opanowania i twórcze naukowo. Uczeń potrafi organizować swoją wiedzę (porządkować, klasyfikować, uzupełniać); wypowiada się pełnymi zdaniem w sposób logiczny i spójny; bezbłędnie posługuje się nazewnictwem biologicznym;

posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów biologicznych związanych z otaczającą rzeczywistością lub osiąga sukcesy w różnorodnych szkolnych i pozaszkolnych formach rywalizacji, które obejmują zagadnienia związane z biologią.

- ocena bardzo dobra

Wymagania obejmują treści kształcenia, które zawierają elementy najtrudniejsze, najbardziej złożone, kreatywne, ważne do opanowania, wymagające korzystania z różnych źródeł informacji, uczeń samodzielnie rozwiązuje zadania o wysokim poziomie złożoności, sprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami, potrafi zastosować je przy rozwiązywaniu zadań nietypowych, również problemowych. Potrafi, w razie potrzeby, samodzielnie uzupełnić braki w swojej wiedzy.

- ocena dobra

Wymagania dotyczą opanowania przez ucznia wiadomości i umiejętności zawartych w programie nauczania w sposób zadowalający. Uczeń posiada dobrą orientację w zakresie zdobytej wiedzy i poprawnie ją stosuje. Sprawnie posługuje się terminologią biologiczną, poprawnie i samodzielnie rozwiązuje typowe zadania teoretyczne i praktyczne (o średnim poziomie złożoności), zachowuje dokładność i staranność wystarczającą do poprawnego

rozwiązywania zadania lub problemu, umiejętnie dokonuje porównań.

- ocena dostateczna

Wymagania obejmują treści kształcenia, które są niezbędne w uczeniu biologii, użyteczne w szkolnej i pozaszkolnej działalności ucznia, stosunkowo łatwe do opanowania przez wszystkich uczniów, a więc o niewielkim stopniu

złożoności, dające się wykorzystać w wielu sytuacjach, uniwersalne. Uczeń wykazuje znajomość podstawowej terminologii biologicznej, rozumie teorie i procesy biologiczne, uwzględnione w programie, a także rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności.

- ocena dopuszczająca

Uczeń opanował te partie materiału, których zrozumienie jest niezbędne na danym etapie kształcenia oraz konieczne do kontynuowania dalszej nauki biologii, nastawione głównie na wiadomości, a nie umiejętności. Dotyczą wiedzy na poziomie podstawowym, ale niewyczerpującym, w której występują braki, one jednak nie przekreślają możliwości uzyskania przez ucznia podstawowej wiedzy w ciągu dalszej nauki. Uczeń potrafi odtworzyć podstawowe wiadomości, o niewielkim stopniu złożoności i zastosować je w sytuacjach nieskomplikowanych i typowych, rozwiązywać proste zadania.

- ocena niedostateczna

Uczeń nie zdobył obowiązującej wiedzy podstawowej. Nie potrafi odtworzyć wiadomości z pamięci lub odtwarzając je popełnia błędy rzeczowe. Jeśli nawet odtworzy wiadomości poprawnie, to nie potrafi ich zastosować w sytuacjach nieskomplikowanych i typowych, nie rozwiązuje najprostszyc zadań. Brak podstawowych wiadomości uniemożliwia dalsze zdobywanie wiedzy z biologii.

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny.

Rozdział 1. Genetyka molekularna

1. Gen a genom. Budowa i rola kwasów nukleinowych

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- definiuje pojęcia: gen, genom, chromosom, chromatyna, nukleotyd, replikacja DNA
- przedstawia budowę genu organizmu eukariotycznego
- podaje funkcje DNA
- przedstawia budowę chromosomu
- charakteryzuje budowę nukleotydu DNA i RNA
- określa rolę DNA jako nośnika informacji genetycznej
- wymienia rodzaje RNA
- podaje rolę poszczególnych rodzajów RNA
- opisuje budowę przestrzenną cząsteczki DNA

Ocena dostateczna

Uczeń:

- określa lokalizację genomu w komórce eukariotycznej
- wyjaśnia, na czym polega komplementarność zasad azotowych w cząsteczce DNA
- określa sekwencję nukleotydów w jednej nici DNA na podstawie znanej sekwencji nukleotydów w drugiej nici
- charakteryzuje budowę RNA
- przedstawia istotę procesu replikacji DNA
- definiuje pojęcia: ekson, intron
- wymienia nazwy rodzajów wiązań w cząsteczce DNA i wskazuje te wiązania na schemacie

Ocena dobra

Uczeń:

- oblicza procentowy skład nukleotydów w danym fragmencie DNA, posługując się zasadą komplementarności
- opisuje organizację materiału genetycznego w jądrze komórkowym
- wykazuje znaczenie polimerazy DNA w procesie replikacji DNA
- porównuje budowę i funkcje DNA z budową i funkcjami RNA
- wyjaśnia sposób łączenia się nukleotydów w pojedynczym łańcuchu DNA
- wykorzystuje zasadę komplementarności do obliczania liczby poszczególnych rodzajów nukleotydów w cząsteczce DNA

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- omawia przebieg replikacji DNA
- wskazuje różnice między genami ciągłymi a genami nieciągłymi
- charakteryzuje etapy upakowania DNA w jądrze komórkowym
- wykazuje związek między genami a cechami organizmu

Ocena celująca

Uczeń:

- wykazuje rolę replikacji w zachowaniu niezmienionej informacji genetycznej
- uzasadnia konieczność zachodzenia replikacji DNA przed podziałem komórki
- wykazuje znaczenie poprawności kopiowania DNA podczas replikacji DNA

2. Kod genetyczny

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- definiuje pojęcia: kod genetyczny, kodon, nić matrycowa DNA, nić kodująca DNA
- wymienia cechy kodu genetycznego
- wyjaśnia znaczenie kodonu START i kodonu STOP

Ocena dostateczna**Uczeń:**

- charakteryzuje cechy kodu genetycznego
- analizuje tabelę kodu genetycznego
- wskazuje na kod genetyczny jako sposób zapisu informacji genetycznej

Ocena dobra**Uczeń:**

- wyjaśnia różnice między kodem genetycznym a informacją genetyczną
- zapisuje sekwencję aminokwasów łańcucha polipeptydowego
- na podstawie sekwencji nukleotydów mRNA

Ocena bardzo dobra**Uczeń:**

- wyjaśnia zasadę kodowania informacji genetycznej przez kolejne trójki nukleotydów DNA
- na podstawie tabeli kodu genetycznego tworzy przykładowy fragment mRNA, który koduje przedstawiony łańcuch aminokwasów

Ocena celująca**Uczeń:**

- korzystając z różnych źródeł wiedzy, charakteryzuje inne cechy kodu genetycznego niż te podane w podręczniku
- oblicza liczbę nukleotydów i kodonów kodujących określoną liczbę aminokwasów oraz liczbę aminokwasów kodowaną przez określoną liczbę nukleotydów i kodonów

3. Ekspresja genów**Ocena dopuszczająca****Uczeń:**

- definiuje pojęcia: ekspresja genów, biosynteza białek, translacja, transkrypcja
- wymienia etapy ekspresji genów
- wskazuje miejsca zachodzenia transkrypcji i translacji w komórce
- ilustruje schematycznie etapy odczytywania informacji genetycznej

Ocena dostateczna

Uczeń:

- omawia przebieg transkrypcji i translacji
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywa tRNA w procesie translacji
- podaje znaczenie modyfikacji zachodzących po transkrypcji i po translacji
- omawia rolę rybosomów w procesie translacji
- wyjaśnia istotę regulacji ekspresji genów

Ocena dobra

Uczeń:

- określa rolę polimerazy RNA w procesie transkrypcji
- podaje przykłady regulacji ekspresji genów

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- przedstawia i opisuje sposoby regulacji ekspresji genów
- uzasadnia konieczność modyfikacji białek po translacji

Ocena celująca

Uczeń:

- korzystając z różnych źródeł informacji, ustala, czy jest możliwy proces odwrotny do transkrypcji, oznaczający uzyskanie DNA na podstawie RNA

Rozdział 2. Genetyka klasyczna

4. I prawo Mendla. Krzyżówka testowa

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- definiuje pojęcia: allel, allel dominujący, allel recesywny, genotyp, fenotyp, homozygota, heterozygota, krzyżówka testowa
- podaje treść I prawa Mendla

- przedstawia sposób zapisu literowego alleli dominujących i recesywnych oraz genotypów homozygot (dominujących i recesywnych) oraz heterozygot
- przedstawia za pomocą szachownicy Punnetta przebieg dziedziczenia określonej cechy zgodnie z I prawem Mendla
- wymienia przykłady cech dominujących i recesywnych człowieka

Ocena dostateczna

Uczeń:

- przedstawia różnice między genotypem a fenotypem
- analizuje krzyżówkę ilustrującą badania, na podstawie których Mendel sformułował I prawo
- omawia znaczenia badań Mendla dla rozwoju genetyki
- wyjaśnia, czym się różni homozygota od heterozygoty
- wykonuje typowe krzyżówki genetyczne jednogenowe
- określa prawdopodobieństwo wystąpienia danej cechy, wykonując krzyżówkę genetyczną
- określa stosunek fenotypowy w pokoleniach potomnych
- podaje rodzaje gamet wytwarzanych przez homozygoty i heterozygoty

Ocena dobra

Uczeń:

- rozwiązuje jednogenowe krzyżówki genetyczne
- sprawdza za pomocą krzyżówki testowej, czy osobnik jest heterozygotą
- rozpoznaje na schematach krzyżówek jednogenowych genotypy i określa fenotypy rodziców i pokolenia potomnego
- interpretuje wyniki krzyżówek genetycznych

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- wyjaśnia, dlaczego gamety mają po jednym allelu danego genu, a zygota ma dwa allele tego genu
- ocenia znaczenie prac Mendla dla rozwoju genetyki

Ocena celująca

Uczeń:

- analizuje wyniki nietypowych krzyżówek jednogenowych
- wyjaśnia sposób wykonania i znaczenie krzyżówki testowej

5. II prawo Mendla

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- podaje treść II prawa Mendla
- • wyjaśnia, na czym polega krzyżówka dwugenowa

Ocena dostateczna

Uczeń:

- analizuje krzyżówkę ilustrującą badania, na podstawie których Mendel sformułował II prawo

Ocena dobra

Uczeń:

- wykonuje krzyżówki testowe dwugenowe dotyczące różnych cech
- na schematach krzyżówek dwugenowych rozpoznaje genotypy i określa fenotypy rodziców i pokolenia potomnego
- interpretuje wyniki krzyżówek dwugenowych zgodnych z II prawem Mendla

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- analizuje wyniki krzyżówek dwugenowych
- określa prawdopodobieństwo wystąpienia genotypów i fenotypów u potomstwa w wypadku dziedziczenia dwóch cech
- wyjaśnia mechanizm dziedziczenia cech zgodnie z II prawem Mendla

Ocena celująca

Uczeń:

- określa sposób wykonania i znaczenie krzyżówki testowej dwugenowej

6. Inne sposoby dziedziczenia cech

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- definiuje pojęcia: allele wielokrotne, kodominacja, geny kumulatywne, geny dopełniające się
- wskazuje różnice między dziedziczeniem cech w przypadku dominacji pełnej i dominacji niepełnej
- podaje przykłady dziedziczenia wielogenowego

Ocena dostateczna**Uczeń:**

- omawia zjawisko kodominacji i dziedziczenia alleli wielokrotnych na podstawie analizy dziedziczenia grup krwi u ludzi w układzie AB0
- wykonuje krzyżówki dotyczące dziedziczenia grup krwi
- określa prawdopodobieństwo wystąpienia określonego fenotypu u potomstwa w wypadku dziedziczenia alleli wielokrotnych

Ocena dobra**Uczeń:**

- określa prawdopodobieństwo wystąpienia genotypów i fenotypów u potomstwa w wypadku kodominacji
- charakteryzuje relacje między allelami jednego genu oparte na dominacji niepełnej i kodominacji
- interpretuje wyniki krzyżówek genetycznych dotyczących dominacji niepełnej, kodominacji
- i alleli wielokrotnych

Ocena bardzo dobra**Uczeń:**

- podaje przykład cechy warunkowanej obecnością genów kumulatywnych
- i wyjaśnia ten sposób dziedziczenia
- rozwiązuje krzyżówki genetyczne dotyczące genów kumulatywnych
- i genów dopełniających się

Ocena celująca**Uczeń:**

- wyjaśnia, na podstawie sposobu dziedziczenia wielogenowego, dlaczego rodzice o średnim wzroście mogą mieć dwoje dzieci, z których jedno będzie bardzo wysokie, a drugie – bardzo niskie
- wyjaśnia, na czym polega zjawisko plejotropii

7. Chromosomowa teoria dziedziczenia

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- definiuje pojęcia: geny sprzężone, chromosomy homologiczne
- wymienia główne założenia chromosomowej teorii dziedziczenia Morgana
- wyjaśnia, na czym polega zjawisko sprzężenia genów

Ocena dostateczna

Uczeń:

- przedstawia sposób zapisu genotypów w przypadku genów sprzężonych
- wyjaśnia istotę dziedziczenia genów sprzężonych
- wykonuje przykładowe krzyżówki dotyczące dziedziczenia genów sprzężonych

Ocena dobra

Uczeń:

- analizuje wyniki krzyżówek dotyczących dziedziczenia genów sprzężonych
- wyjaśnia znaczenie crossing-over
- podaje rozkład cech u potomstwa pary o określonych genotypach

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- określa prawdopodobieństwo wystąpienia genotypów i fenotypów u potomstwa w wypadku dziedziczenia dwóch cech sprzężonych
- wyjaśnia, dlaczego genów sprzężonych nie dziedziczy się zgodnie z II prawem Mendla
- wykazuje różnice między genami niesprzężonymi a genami sprzężonymi

Ocena celująca

Uczeń:

- na podstawie dostępnych źródeł wiedzy wyjaśnia, na czym polega mapowanie chromosomów
- wyjaśnia zależność między częstością zachodzenia crossing-over a odległością między dwoma genami
- na chromosomie

8. Dziedziczenie płci. Cechy sprzężone z płcią

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- definiuje pojęcia: kariotyp, chromosomy płci, autosomy
- opisuje kariotyp człowieka
- wskazuje podobieństwa
- i różnice między kariotypem kobiety a kariotypem mężczyzny
- określa płeć na podstawie analizy kariotypu
- określa, czym są cechy sprzężone z płcią
- wymienia przykłady cech sprzężonych z płcią

Ocena dostateczna

Uczeń:

- opisuje sposób determinacji płci u człowieka
- określa prawdopodobieństwo urodzenia się chłopca i dziewczynki
- określa prawdopodobieństwo wystąpienia choroby sprzężonej z płcią na przykładzie hemofilii i daltonizmu

Ocena dobra

Uczeń:

- wykazuje, za pomocą krzyżówki genetycznej, że prawdopodobieństwo urodzenia się dziecka płci męskiej i żeńskiej wynosi 50%
- wyjaśnia, dlaczego daltonizm i hemofilia występują niemal wyłącznie u mężczyzn
- wykonuje krzyżówki genetyczne dotyczące dziedziczenia cech sprzężonych z płcią

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- analizuje różne warianty dziedziczenia chorób sprzężonych z płcią
- porównuje dziedziczenie cech sprzężonych z płcią z dziedziczeniem cech niesprzężonych z płcią

Ocena celująca

Uczeń:

- wyjaśnia znaczenie genu SRY w determinacji płci
- uzasadnia, że dziedziczenie cech sprzężonych z płcią jest niezgodne z II prawem Mendla

9. Zmienność organizmów. Mutacje

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- definiuje pojęcia: zmienność środowiskowa, zmienność genetyczna, mutacja, rekombinacja
- podaje rodzaje zmienności genetycznej
- wskazuje różnice między zmiennością ciągłą a zmiennością nieciągłą
- podaje przykłady zmienności ciągłej i zmiennością nieciągłej
- podaje przykłady czynników mutagennych
- wymienia rodzaje mutacji genowych i chromosomowych

Ocena dostateczna

Uczeń:

- opisuje rodzaje zmienności genetycznej
- przedstawia przykłady wpływu środowiska na fenotyp człowieka
- porównuje zmienność środowiskową ze zmiennością genetyczną
- podaje przykłady skutków działania wybranych czynników mutagennych
- rozpoznaje na schematach różne rodzaje mutacji genowych i mutacji chromosomowych
- podaje skutki mutacji genowych

Ocena dobra

Uczeń:

- porównuje zmienność genetyczną rekombinacyjną ze zmiennością genetyczną mutacyjną
- określa przyczyny zmienności genetycznej
- podaje przykłady pozytywnych i negatywnych skutków mutacji
- charakteryzuje rodzaje mutacji genowych i mutacji chromosomowych
- wyjaśnia znaczenie plastyczności fenotypów
- wyjaśnia, na czym polega transformacja nowotworowa

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- określa, jakie zmiany
- w sekwencji aminokwasów może wywołać mutacja polegająca na zamianie jednego nukleotydu na inny

- wyjaśnia, na przykładach, wpływ czynników środowiska na plastyczność fenotypów
- określa skutki mutacji genowych dla kodowanego przez dany gen łańcucha polipeptydowego
- wykazuje związek pomiędzy narażeniem organizmu na działanie czynników mutagennych
- a zwiększonym ryzykiem wystąpienia chorób nowotworowych

Ocena celująca

Uczeń:

- wyjaśnia przyczyny zmienności obserwowanej w wypadku organizmów o identycznych genotypach
- uzasadnia konieczność podjęcia działań zmniejszających ryzyko narażenia się na czynniki mutagenne i podaje przykłady takich działań
- wyjaśnia znaczenie mutacji w przebiegu ewolucji

10. Choroby i zaburzenia genetyczne człowieka

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- definiuje pojęcia: choroba genetyczna, aberracje chromosomowe, rodowód genetyczny
- wymienia przykłady chorób jednogenowych człowieka
- wymienia wybrane aberracje chromosomowe człowieka
- wskazuje na podłoże genetyczne chorób jednogenowych oraz aberracji chromosomowych człowieka

Ocena dostateczna

Uczeń:

- klasyfikuje choroby genetyczne ze względu na ich przyczynę
- wymienia nazwy oraz objawy chorób uwarunkowanych mutacjami jednogenowymi oraz aberracjami chromosomowymi
- porównuje całkowitą liczbę chromosomów w kariotypie osób z różnymi aberracjami chromosomowymi
- analizuje rodowody genetyczne dotyczące sposobu dziedziczenia wybranej cechy

Ocena dobra

Uczeń:

- analizuje rodowody genetyczne i na ich podstawie ustala sposób dziedziczenia danej cechy
- opisuje choroby genetyczne, uwzględniając różne kryteria ich podziału
- dzieli choroby jednogenowe na te, które są sprzężone
- z płcią, i te, które nie są sprzężone z płcią oraz
- w obrębie tych grup na te, które są uwarunkowane allelem recesywnym, i te, które są warunkowane allelem dominującym

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- na podstawie przykładowych rodowodów określa,
- czy wybrana cecha jest dziedziczona recesywnie czy dominująco
- określa, na podstawie analizy rodowodu lub kariotypu, podłoże genetyczne chorób człowieka (mukowiscydoza, fenylketonuria, anemia sierpowata, albinizm, płasawica Huntingtona, hemofilia, daltonizm, dystrofia mięśniowa Duchenne'a, krzywica oporna na witaminę D3, zespół Klinefeltera, zespół Turnera, zespół Downa)

Ocena celująca

Uczeń:

- wykazuje związek pomiędzy narażeniem organizmu na działanie czynników mutagennych a zwiększonym ryzykiem wystąpienia chorób genetycznych
- wyjaśnia, na podstawie analizy rodowodu, podłoże genetyczne chorób człowieka
- charakteryzuje wybrane choroby genetyczne
- oraz aberracje chromosomowe człowieka

11–12. Powtórzenie i sprawdzenie stopnia opanowania wiadomości i umiejętności z rozdziałów „Genetyka molekularna” i „Genetyka klasyczna”

Rozdział 3. Biotechnologia

13. Biotechnologia tradycyjna

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- definiuje pojęcie biotechnologia
- rozróżnia biotechnologię tradycyjną i biotechnologię molekularną

- wymienia przykłady produktów otrzymywanych metodami biotechnologii tradycyjnej
- podaje przykłady wykorzystywania metod biotechnologii tradycyjnej w przemyśle farmaceutycznym, rolnictwie, w oczyszczaniu ścieków i przemyśle spożywczym

Ocena dostateczna

Uczeń:

- wskazuje różnice między biotechnologią tradycyjną a biotechnologią molekularną
- przedstawia przykłady zastosowania fermentacji alkoholowej i fermentacji mleczanowej w przemyśle spożywczym

Ocena dobra

Uczeń:

- opisuje na wybranych przykładach zastosowania biotechnologii tradycyjnej w przemyśle farmaceutycznym, rolnictwie, biodegradacji, oczyszczaniu ścieków i przemyśle spożywczym

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- wykazuje, że rozwój biotechnologii tradycyjnej przyczynił się do poprawy jakości życia człowieka

Ocena celująca

Uczeń:

- dowodzi, że biotechnologia tradycyjna przyczynia się do ochrony środowiska
- dowodzi pozytywnego oraz negatywnego znaczenia zachodzenia fermentacji dla czło-wieka
- na podstawie dostępnych źródeł informacji, wyjaśnia rolę fermentacji w innym rodzaju przemysłu niż przemysł spożywczy

14. Podstawowe techniki inżynierii genetycznej

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- definiuje pojęcie inżynieria genetyczna
- wymienia nazwy technik inżynierii genetycznej: sekwencjonowanie DNA, elektroforeza DNA, PCR

Ocena dostateczna

Uczeń:

- wyjaśnia, czym zajmuje się inżynieria genetyczna i w jaki sposób przyczynia się ona
- do rozwoju biotechnologii
- przedstawia istotę technik stosowanych w inżynierii genetycznej (sekwencjonowanie DNA, elektroforeza, PCR)
- wskazuje zastosowanie technik inżynierii genetycznej w kryminalistyce, medycynie sądowej, diagnostyce chorób

Ocena dobra

Uczeń:

- podaje przykłady sytuacji,
- w których można wykorzystać profile genetyczne
- opisuje na przykładach możliwe zastosowania metody PCR w kryminalistyce i medycynie sądowej

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- analizuje na podstawie schematów przebieg elektroforezy DNA, PCR
- i sekwencjonowania DNA
- analizuje przykładowe schematy dotyczące wyników elektroforezy DNA i profili genetycznych, np. rozwiązując zadania dotyczące ustalenia ojcostwa

Ocena celująca

Uczeń:

- wykazuje znaczenie stosowania technik inżynierii genetycznej
- w diagnostyce
- i profilaktyce chorób

15. Organizmy zmodyfikowane genetycznie

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- definiuje pojęcia: organizm zmodyfikowany genetycznie(GMO), organizm transgeniczny
- wymienia przykłady korzyści i zagrożeń wynikających ze stosowania GMO

Ocena dostateczna**Uczeń:**

- charakteryzuje GMO i organizmy transgeniczne
- przedstawia możliwe skutki stosowania GMO dla zdrowia człowieka, rolnictwa oraz bioróżnorodności
- wskazuje różnice między GMO a organizmem transgenicznym

Ocena dobra**Uczeń:**

- omawia sposoby otrzymywania organizmów transgenicznych
- wskazuje cele tworzenia organizmów zmodyfikowanych genetycznie
- ocenia rzetelność przekazu medialnego na temat GMO

Ocena bardzo dobra**Uczeń:**

- przedstawia przykłady organizmów transgenicznych zmodyfikowanych genetycznie, które wykorzystuje się w medycynie

Ocena celująca**Uczeń:**

- wyjaśnia, czym są i jakie pełnią funkcje wektory wykorzystywane w tworzeniu organizmów transgenicznych
- charakteryzuje sposoby zapobiegania zagrożeniom związanym ze stosowaniem GMO

16. Biotechnologia molekularna – szanse i zagrożenia**Ocena dopuszczająca****Uczeń:**

- definiuje pojęcia: klon, klonowanie, komórki macierzyste, terapia genowa

- wymienia przykłady organizmów będących naturalnymi klonami
- wymienia cele sztucznego klonowania roślin i zwierząt
- wymienia cele terapii genowej

Ocena dostateczna

Uczeń:

- udowadnia, że bliźnięta jednojajowe są naturalnymi klonami
- przedstawia, w jaki sposób otrzymuje się klony roślin i zwierząt
- opisuje etapy klonowania zwierząt metodą transplatacji jąder komórkowych
- podaje przykłady chorób,
- do których leczenia stosuje się komórki macierzyste

Ocena dobra

Uczeń:

- przedstawia sposoby otrzymywania
- i pozyskiwania komórek macierzystych oraz ich zastosowania w medycynie
- ocenia rzetelność przekazu medialnego na temat klonowania i terapii genowej
- wymienia korzyści
- i zagrożenia wynikające
- ze stosowania osiągnięć biotechnologii molekularnej
- wyjaśnia znaczenie poradnictwa genetycznego w planowaniu rodziny
- i wczesnym leczeniu chorób genetycznych

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- omawia korzyści i zagrożenia wynikające
- ze stosowania terapii genowej
- przedstawia sytuacje,
- w których zasadne jest korzystanie z poradnictwa genetycznego
- dyskutuje o problemach społecznych i etycznych związanych z rozwojem inżynierii genetycznej
- i biotechnologii molekularnej
- uzasadnia swoje stanowisko w sprawie klonowania człowieka

Ocena celująca

Uczeń:

- na podstawie dostępnych źródeł informacji wykazuje, że komórki macierzyste mogą mieć w niedalekiej przyszłości szerokie zastosowanie
- w medycynie

17. Powtórzenie i sprawdzenie stopnia opanowania wiadomości i umiejętności z rozdziału „Biotechnologia”

Rozdział 4. Ewolucja organizmów

18. Źródła wiedzy o ewolucji

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- definiuje pojęcia: ewolucja biologiczna, narządy homologiczne, narządy analogiczne, drzewo filogenetyczne
- wymienia bezpośrednie
- i pośrednie dowody ewolucji oraz podaje ich przykłady
- przedstawia istotę teorii Darwina i syntetycznej teorii ewolucji
- wymienia przykłady atawizmów i narządów szczątkowych

Ocena dostateczna

Uczeń:

- definiuje pojęcia: dywergencja, konwergencja
- podaje przykłady dowodów ewolucji z zakresu embriologii, anatomii porównawczej, biogeografii
- i biochemii
- wyjaśnia przyczyny podobieństw i różnic
- w budowie narządów homologicznych
- podaje powody, dla których pewne grupy organizmów nazywa się żywymi skamieniałościami

Ocena dobra

Uczeń:

- wymienia przykłady dywergencji
- i konwergencji
- wyjaśnia różnice między konwergencją
- a dywergencją
- wyjaśnia różnice między cechami atawistycznymi
- a narządami szczątkowymi
- rozpoznaje, na podstawie opisu, schematu, rysunku, konwergencję i dywergencję

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- wykazuje znaczenie badania skamieniałości, form pośrednich oraz organizmów należących do żywych skamieniałości w poznaniu przebiegu ewolucji
- określa pokrewieństwo między organizmami
- na podstawie drzewa filogenetycznego

Ocena celująca**Uczeń:**

- wyjaśnia, w jaki sposób wykształca się antybiotykooporność u bakterii
- przedstawia historię myśli ewolucyjnej

19. Dobór naturalny – główny mechanizm ewolucji**Ocena dopuszczająca****Uczeń:**

- definiuje pojęcie dobór naturalny
- porównuje dobór naturalny z dobozem sztucznym
- wymienia rodzaje doboru naturalnego
- podaje znaczenie doboru naturalnego

Ocena dostateczna**Uczeń:**

- opisuje mechanizm działania doboru naturalnego
- porównuje rodzaje doboru naturalnego (dobór stabilizujący, różnicujący, kierunkowy)
- podaje przykłady dla danego rodzaju doboru naturalnego

Ocena dobra**Uczeń:**

- charakteryzuje sposób
- i przewiduje efekty działania doboru stabilizującego, kierunkowego oraz różnicującego
- opisuje zjawisko melanizmu przemysłowego

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- wykazuje, że dzięki doborowi naturalnemu organizmy zyskują nowe cechy adaptacyjne

Ocena celująca**Uczeń:**

- wyjaśnia, jakie znaczenie dla działania doboru naturalnego ma zmienność genetyczna
- przedstawia znaczenie doboru płciowego
- i doboru krewniaczego

20. Ewolucja na poziomie populacji. Specjacja**Ocena dopuszczająca****Uczeń:**

- definiuje pojęcia: dryf genetyczny, pula genowa, gatunek, specjacja
- podaje przyczyny zmian częstości występowania alleli w populacji
- wymienia przykłady działania dryfu genetycznego

Ocena dostateczna**Uczeń:**

- charakteryzuje przyczyny zmian częstości występowania alleli w populacji
- charakteryzuje zjawisko dryfu genetycznego i wymienia skutki jego działania w przyrodzie
- przedstawia gatunek jako izolowaną pulę genową
- wyjaśnia na przykładach,
- na czym polega specjacja

Ocena dobra**Uczeń:**

- wyjaśnia, dlaczego mimo działania doboru naturalnego w populacji ludzkiej utrzymują się allele warunkujące choroby genetyczne
- przedstawia zjawisko specjacji jako mechanizm powstawania gatunków

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- charakteryzuje rodzaje specjacji
- wyjaśnia, na czym polega przewaga heterozygot
- na przykładzie związku między anemią sierpowatą a malarią

Ocena celująca**Uczeń:**

- wyjaśnia rolę dryfu genetycznego
- w kształtowaniu puli genowej populacji
- na przykładach efektu założyciela oraz efektu wąskiego gardła
- wykazuje znaczenie mechanizmów izolacji rozrodczej w procesie specjacji i podaje ich przykłady

21. Historia życia na Ziemi**Ocena dopuszczająca****Uczeń:**

- definiuje pojęcie: biogeneza
- przedstawia istotę teorii endosymbiozy
- wymienia etapy biogenezy
- charakteryzuje warunki środowiskowe i ich wpływ na przebieg biogenezy

Ocena dostateczna**Uczeń:**

- przedstawia wybrane hipotezy wyjaśniające najważniejsze etapy biogenezy
- przedstawia warunki środowiska, które umożliwiły samorzutną syntezę pierwszych związków organicznych

Ocena dobra**Uczeń:**

- przedstawia, w jaki sposób, zgodnie z teorią endosymbiozy, doszło do powstania organizmów eukariotycznych
- przedstawia wpływ zmian środowiskowych na przebieg ewolucji
- omawia w porządku chronologicznym wydarzenia z historii życia na Ziemi

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- opisuje rolę, którą odegrały jednokomórkowe organizmy fotosyntetyzujące
- w tworzeniu się atmosfery ziemskiej i ewolucji organizmów
- argumentuje, że stwierdzenie: „Życie wyszło z wody”, jest prawdziwe”
- przedstawia, w jaki sposób wędrówka kontynentów (dryf kontynentów) wpłynęła na rozmieszczenie organizmów na Ziemi

Ocena celująca**Uczeń:**

- na podstawie dostępnych źródeł informacji przedstawia przykłady przystosowań, które musiały wykształcić rośliny i zwierzęta, aby dostosować się
- do środowiska lądowego
- wyjaśnia na przykładach przyczyny oraz skutki wielkich wymierań organizmów

22. Antropogeneza**Ocena dopuszczająca****Uczeń:**

- definiuje pojęcia: antropogeneza, hominidy
- wymienia podobieństwa między człowiekiem
- a innymi naczelnymi
- wymienia różnice między człowiekiem a innymi człękoksztalnymi
- określa stanowisko systematyczne człowieka
- podaje przykłady gatunków należących do hominidów

Ocena dostateczna**Uczeń:**

- wymienia nazwy przedstawicieli człękoksztalnych
- charakteryzuje budowę
- oraz tryb życia wybranych form kopalnych człowiekowatych
- na podstawie drzewa rodowego określa pokrewieństwo człowieka
- z innymi zwierzętami
- porządkuje chronologicznie formy kopalne człowiekowatych

Ocena dobra**Uczeń:**

- omawia zmiany, które zaszły podczas ewolucji człowieka
- charakteryzuje wybrane formy kopalne człowiekowatych

- przedstawia tendencję zmian ewolucyjnych
- w ewolucji człowieka

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- porównuje formy kopalne człowiekowatych
- wykazuje pokrewieństwo człowieka z innymi naczelnymi

Ocena celująca

Uczeń:

- analizuje różnorodne źródła informacji dotyczące ewolucji człowieka

23. Powtórzenie i sprawdzenie stopnia opanowania wiadomości i umiejętności z rozdziału „Ewolucja organizmów”

Rozdział 5. Ekologia i różnorodność biologiczna

24. Organizm w środowisku. Tolerancja ekologiczna

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- definiuje pojęcia: ekologia, środowisko, nisza ekologiczna, siedlisko
- klasyfikuje czynniki środowiska na biotyczne i abiotyczne
- wyjaśnia, czym jest tolerancja ekologiczna
- podaje przykłady bioindykatorów i ich praktycznego zastosowania

Ocena dostateczna

Uczeń:

- wskazuje różnice między niszą ekologiczną a siedliskiem
- wykazuje znaczenie organizmów o wąskim zakresie tolerancji ekologicznej w bioindykacji
- wyjaśnia, dlaczego porosty wykorzystuje się do oceny stanu czystości powietrza
- interpretuje wykres ilustrujący zakres tolerancji różnych gatunków na wybrany czynnik środowiska

Ocena dobra

Uczeń:

- przeprowadza doświadczenie w celu określenia zakresu tolerancji ekologicznej w odniesieniu do wybranego czynnika środowiska
- uzasadnia, że istnieje związek między zakresem tolerancji organizmów a ich rozmieszczeniem na Ziemi

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- na podstawie dostępnych źródeł informacji porównuje siedliska
- oraz nisze ekologiczne wybranych gatunków organizmów

Ocena celująca

Uczeń:

- planuje i przeprowadza doświadczenie w celu określenia zakresu tolerancji ekologicznej
- w odniesieniu do wybranego czynnika środowiska (innego niż przedstawiony w podręczniku)

25. Cechy populacji

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- definiuje pojęcie: populacja
- wymienia cechy populacji (liczebność, zagęszczenie, struktura przestrzenna, struktura płciowa, struktura wiekowa)
- wymienia czynniki wpływające na liczebność i zagęszczenie populacji
- wymienia rodzaje populacji (ustabilizowana, rozwijająca się, wymierająca)

Ocena dostateczna

Uczeń:

- charakteryzuje cechy populacji
- charakteryzuje rodzaje rozmieszczenia populacji i podaje przykłady gatunków, które reprezentują każdy z rodzajów rozmieszczenia
- analizuje piramidy struktury wiekowej i struktury płciowej populacji

- określa zmiany liczebności populacji, której strukturę wiekową przedstawiono graficznie

Ocena dobra

Uczeń:

- określa wpływ wybranych czynników na liczebność i rozrodczość populacji
- charakteryzuje niezależne od zagęszczenia czynniki ograniczające liczebność populacji
- opisuje, w jaki sposób migracje wpływają na liczebność populacji
- przedstawia modele wzrostu liczebności populacji

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- przewiduje zmiany liczebności populacji
- na podstawie danych dotyczących jej liczebności, rozrodczości, śmiertelności oraz migracji osobników
- określa możliwości rozwoju danej populacji na podstawie analizy piramidy płci i wieku
- opisuje model wzrostu liczebności populacji uwzględniający pojemność środowiska

Ocena celująca

Uczeń:

- wyjaśnia, jak pojemność środowiska wpływa
- na sposób wzrostu liczebności populacji
- przeprowadza obserwację wybranych cech (liczebność, zagęszczenie) populacji wybranego gatunku
- oraz jej struktury przestrzennej, np. na trawniku lub w parku

26. Rodzaje oddziaływań między organizmami

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- klasyfikuje zależności między organizmami
- na antagonistyczne
- i nieantagonistyczne
- oraz podaje ich przykłady
- porównuje mutualizm obligatoryjny z mutualizmem fakultatywnym

Ocena dostateczna

Uczeń:

- przedstawia obronne adaptacje ofiar drapieżników, żywicieli pasożytów oraz zjadanych roślin
- przedstawia adaptacje drapieżników, pasożytów i roślinożerców do zdobywania pokarmu

Ocena dobra

Uczeń:

- wyjaśnia zjawisko konkurencji międzygatunkowej i konkurencji wewnątrzgatunkowej
- porównuje drapieżnictwo, pasożytnictwo i roślinożerność
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla funkcjonowania ekosystemu mają pasożyty, drapieżniki i roślinożercy

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- analizuje cykliczne zmiany liczebności populacji w układzie zjadający–zjadany
- wyjaśnia, jakie znaczenie ma mikoryza (współżycie roślin z grzybami) dla upraw leśnych

Ocena celująca

Uczeń:

- wyjaśnia przyczyny i skutki konkurencji międzygatunkowej i konkurencji wewnątrzgatunkowej
- planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące oddziaływanie antagonistyczne między osobnikami wybranych gatunków

27. Funkcjonowanie ekosystemu

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- definiuje pojęcia: biotop, biocenoza, ekosystem, sukcesja
- podaje rodzaje sukcesji (sukcesja pierwotna i wtórna)
- klasyfikuje rodzaje ekosystemów (ekosystemy naturalne, półnaturalne, sztuczne)

- przedstawia zależności pokarmowe w biocenozie w postaci łańcucha pokarmowego
- nazywa poziomy troficzne w łańcuchu pokarmowym i sieci pokarmowej

Ocena dostateczna

Uczeń:

- konstruuje proste łańcuchy troficzne i sieci pokarmowe
- wyjaśnia zjawisko krążenia materii i przepływu energii w ekosystemie
- tworzy łańcuchy pokarmowe dowolnego ekosystemu
- na podstawie schematów opisuje krążenie węgla i azotu w przyrodzie
- przedstawia sukcesję jako proces przemian ekosystemu w czasie, który skutkuje zmianą składu gatunkowego

Ocena dobra

Uczeń:

- określa zależności pokarmowe i poziomy troficzne w ekosystemie
- na podstawie fragmentów sieci pokarmowych
- omawia schematy obiegu węgla i obiegu azotu w przyrodzie
- porównuje sukcesję pierwotną z sukcesją wtórną

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- wyjaśnia, dlaczego materia krąży w ekosystemie, a energia przez niego przepływa
- uzasadnia, że obecność w środowisku substancji toksycznych może spowodować ich kumulowanie w organizmach
- wskazuje i charakteryzuje grupy organizmów biorących udział w obiegu węgla i azotu

Ocena celująca

Uczeń:

- uzasadnia, która biocenoza będzie bardziej stabilna – uboga w gatunki czy różnorodna
- na podstawie schematu krążenia węgla podaje przykłady działań człowieka, które mogą spowodować zmniejszenie ilości dwutlenku węgla w atmosferze

28. Czym jest różnorodność biologiczna?

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- definiuje pojęcia: różnorodność biologiczna, biom, biosfera
- wymienia typy różnorodności biologicznej (gatunkowa, genetyczna, ekosystemowa)
- wymienia główne czynniki geograficzne kształtujące różnorodność gatunkową i ekosystemową Ziemi

Ocena dostateczna

Uczeń:

- charakteryzuje typy różnorodności biologicznej
- charakteryzuje wybrane biomy
- wymienia typy działań człowieka, które w największym stopniu mogą wpływać na bioróżnorodność

Ocena dobra

Uczeń:

- wyjaśnia wpływ człowieka na różnorodność biologiczną
- przedstawia przykłady miejsc na Ziemi charakteryzujących się szczególnym bogactwem gatunkowym
- na podstawie wykresu obrazującego liczbę mieszkańców w ostatnich stuleciach podaje prognozę zmiany liczby mieszkańców i jej prawdopodobne konsekwencje dla bioróżnorodności

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- wykazuje wpływ działalności człowieka na różnorodność biologiczną
- wyjaśnia, jakie czynniki środowiskowe sprzyjają występowaniu ekosystemów o dużej różnorodności gatunkowej

Ocena celująca

Uczeń:

- wykazuje związek pomiędzy rozmieszczeniem biomów a warunkami klimatycznymi na kuli ziemskiej
- ocenia, które działania człowieka są największymi zagrożeniami dla bioróżnorodności

29. Ochrona różnorodności biologicznej

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- definiuje pojęcia: restytucja, reintrodukcja, zrównoważony rozwój
- wymienia formy ochrony przyrody
- przedstawia formy ochrony indywidualnej
- wymienia formy współpracy międzynarodowej prowadzonej w celu ochrony różnorodności biologicznej

Ocena dostateczna

Uczeń:

- podaje przykłady restytuowanych gatunków
- przedstawia istotę zrównoważonego rozwoju
- wskazuje różnice między czynną a bierną ochroną przyrody

Ocena dobra

Uczeń:

- uzasadnia konieczność zachowania tradycyjnych odmian roślin oraz tradycyjnych ras zwierząt dla zachowania różnorodności genetycznej
- opisuje międzynarodowe formy współpracy podejmowane w celu ochrony różnorodności biologicznej

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- wyjaśnia znaczenie restytucji i reintrodukcji gatunków dla zachowania różnorodności biologicznej
- podaje przykłady działań, które można podjąć w życiu codziennym w celu ochrony przyrody i bioróżnorodności i uzasadnia swój wybór

Ocena celująca

Uczeń:

- uzasadnia konieczność współpracy międzynarodowej w celu ochrony różnorodności biologicznej
- na podstawie dostępnych źródeł informacji opisuje walory przyrodnicze wybranego parku narodowego i rezerwatu przyrody

WOS - zakres podstawowy (klasa IV,V)

Klasa IV

Wymagania ogólne dla ucznia:

I. Człowiek i społeczeństwo

- ustala hierarchię potrzeb człowieka, uwzględniając społecznie akceptowany system aksjologiczny
- charakteryzuje, z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej, współczesne typy rodziny
- omawia problemy związane z realizacją różnych funkcji rodziny w Rzeczypospolitej Polskiej
- charakteryzuje role społeczne człowieka w związku z jego przynależnością do różnych grup społecznych
- analizuje zasady wzajemności, zaufania i pomocy
- przedstawia, z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej, katalog wartości afirmowanych w społeczeństwie polskim
- analizuje katalog wartości afirmowanych w społeczeństwie polskim
- dokonuje analizy roli wartości w światopoglądzie
- wyjaśnia charakter procesu socjalizacji
- analizuje przypadki oraz przedstawia zalety i wady konformizmu i nonkonformizmu
- wyjaśnia, jak tworzą się podziały w społeczeństwie na „swoich” i „obcych”
- rozpoznaje przyczyny, przejawy i skutki nietolerancji i stygmatyzacji oraz przedstawia możliwe sposoby przeciwstawiania się tym zjawiskom
- przedstawia podstawowe metody rozwiązywania konfliktów (mediacja, negocjacje, arbitraż) oraz zalety i wady wskazanych rozwiązań
- charakteryzuje współczesne społeczeństwo i analizuje jego cechy (otwarte, postindustrialne, konsumpcyjne, masowe i informacyjne)
- rozpoznaje problemy życiowe młodzieży w społeczeństwie polskim i formułuje sądy w tych kwestiach

II. Społeczeństwo obywatelskie

- charakteryzuje działalność wybranych organizacji pozarządowych w Rzeczypospolitej Polskiej;
- wymienia zakres niezbędnych uregulowań w statucie stowarzyszenia
- przygotowuje materiał do zamieszczenia w internecie na temat działań indywidualnych lub grupowych w życiu publicznym (np. w wątku publicznym swojego profilu na portalach społecznościowych lub na blogu)
- charakteryzuje podstawowe założenia współczesnych nurtów myśli politycznej*
- wskazuje najważniejsze wartości poszczególnych doktryn politycznych*
- uzasadnia, w jakim stopniu są one aktualne do dziś*

- na podstawie różnorodnych źródeł przedstawia główne założenia nurtów totalitarnych i nacjonalistycznych, dostrzega zagrożenia, jakie one niosą*
- uzasadnia, czy partie polityczne powinny być finansowane z budżetu państwa*
- analizuje, do jakich doktryn politycznych odnoszą się w swoich programach partie polityczne*
- dokonuje krytycznej analizy materiałów z kampanii wyborczych (np. spoty, memy, ulotki i hasła wyborcze)
- charakteryzuje wybrany tytuł, stację lub portal ze względu na specyfikę, formy i treści przekazu
- krytycznie analizuje przekazy medialne i porównuje przekazy różnych mediów dotyczące tych samych wydarzeń czy procesów
- formułuje własną opinię na podstawie poznanych faktów
- rozpoznaje przejawy nieetycznych zachowań dziennikarzy
- rozpoznaje przejawy patologii życia publicznego i wykazuje ich negatywny wpływ na życie publiczne
- przedstawia mechanizmy korupcji i analizuje, z wykorzystaniem materiałów medialnych, jej udowodniony przykład
- interpretuje wyniki badań opinii publicznej
- porównuje wyniki sondaży z rzeczywistymi postawami lub zachowaniami (np. sondaży przedwyborczych oraz rezultatów wyborów), formułuje hipotezy dotyczące przyczyn różnic przekraczających wartość błędu statystycznego

III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej

- charakteryzuje zasady ustrojowe zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (demokratycznego państwa prawnego, unitarnej formy państwa, zwierzchnictwa narodu, gwarancji praw i wolności jednostki, konstytucjonalizmu, podziału i równowagi władz, republikańskiej formy rządu, pluralizmu, decentralizacji, samorządności, społecznej gospodarki rynkowej)
- analizuje sformułowania preambuły Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej
- przedstawia specyfikę referendum ogólnokrajowego i rodzajów referendum lokalnych w Rzeczypospolitej Polskiej
- wyjaśnia, jakie warunki muszą zostać spełnione, by referendum się odbyło oraz by jego wyniki były wiążące (w przypadku lokalnych: by było ważne)
- wyjaśnia na wybranym przykładzie wpływ konsultacji publicznych na kształtowanie prawa w Rzeczypospolitej Polskiej
- wyjaśnia, jak przeprowadzane są powszechne i bezpośrednie wybory organów władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej
- na przykładzie wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej porównuje ordynację proporcjonalną i większościową
- analizuje potencjalne wady i zalety każdego z tych systemów wyborczych
- wymienia kompetencje Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz Zgromadzenia Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej
- wykazuje znaczenie, jakie dla pozycji ustrojowej Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ma fakt wyborów powszechnych
- analizuje, z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej, poziom legitymizacji społecznej władzy prezydenckiej

- przedstawia procedury powoływania i odwoływania rządu, używając określeń: *wotum zaufania*, *konstruktywne wotum nieufności*, *wotum nieufności wobec ministra*, *dymisja* (w tym w wyniku skrócenia kadencji Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej)
- przedstawia zakres działania poszczególnych poziomów samorządu terytorialnego (gmina, powiat, województwo) w Rzeczypospolitej Polskiej, z uwzględnieniem struktury głównych kierunków wydatków budżetowych na te działania oraz źródeł ich finansowania
- charakteryzuje kompetencje organów stanowiących i wykonawczych samorządu terytorialnego na poziomie gminy i miasta na prawach powiatu oraz powiatu i województwa w Rzeczypospolitej Polskiej i zależności między nimi
- przygotowuje opracowanie promujące działania organów wybranego samorządu terytorialnego na poziomie powiatu lub województwa w Rzeczypospolitej Polskiej
- uzasadnia potrzebę niezależności sądów i niezawisłości sędziów
- uzasadnia znaczenie Najwyższej Izby Kontroli, Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Stanu i prokuratury w Rzeczypospolitej Polskiej dla funkcjonowania państwa prawa

Klasa V

Wymagania ogólne dla ucznia:

I. Prawa człowieka i ich ochrona

- pisze skargę do Rzecznika Praw Obywatelskich (według wzoru dostępnego na stronie internetowej)
- wykazuje znaczenie skargi konstytucyjnej
- uzasadnia znaczenie Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności w kontekście Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
- przedstawia warunki, jakie muszą zaistnieć, aby Europejski Trybunał Praw Człowieka rozpatrzył skargę obywatela
- analizuje wybrany wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
- pozyskuje informacje na temat praw mniejszości polskiej w różnych państwach
- pozyskuje w środkach masowego przekazu (między innymi na stronach organizacji pozarządowych broniących praw człowieka) informacje o przypadkach naruszania praw człowieka w państwach demokratycznych i przygotowuje analizę na ten temat
- charakteryzuje działania jednej z organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną praw człowieka
- wykazuje różnice w przestrzeganiu praw człowieka w państwie demokratycznym i niedemokratycznym
- przedstawia problem łamania praw człowieka w wybranym państwie niedemokratycznym

II. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej

- wyjaśnia, czym różnią się normy prawne od innych typów norm
- wyjaśnia konsekwencje łamania podstawowych zasad prawa (prawo nie działa wstecz, domniemanie niewinności, nie ma winy bez prawa, niezajomość prawa szkodzi)
- wykazuje szczególną moc Konstytucji jako źródła prawa w Rzeczypospolitej Polskiej
- rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne, rodzinne, administracyjne i karne
- wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy
- interpretuje przepisy prawne

- wyjaśnia podstawowe instytucje prawne części ogólnej prawa cywilnego i prawa zobowiązaniowego w Rzeczypospolitej Polskiej (osoba fizyczna, zdolność prawna a zdolność do czynności prawnych, przedstawicielstwo a pełnomocnictwo, zobowiązanie)
- przedstawia przebieg postępowania cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz uczestniczące w nim strony
- analizuje kazus z zakresu prawa cywilnego lub rodzinnego, w tym pozew w takiej sprawie
- odróżnia akty administracyjne od innego rodzaju dokumentów
- rozpoznaje, kiedy decyzja administracyjna w Rzeczypospolitej Polskiej jest ważna
- wyjaśnia, jak odwołać się od decyzji organów administracyjnych
- pisze odwołanie od decyzji administracyjnej
- przedstawia przebieg postępowania administracyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej
- analizuje wzory zażaleń na postanowienia organów administracji oraz wzory skarg do wojewódzkiego sądu administracyjnego
- pisze zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa
- wyjaśnia, jak w Rzeczypospolitej Polskiej można korzystać z dokumentacji gromadzonej w urzędach (ze szczególnym uwzględnieniem e-administracji) i archiwach oraz jakie sprawy można dzięki temu załatwić
- pisze wniosek o udzielenie informacji publicznej

III. Wybrane problemy polityki publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej

- przedstawia funkcjonowanie systemu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej
- rozróżnia ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe
- przedstawia działania w celu ograniczenia bezrobocia i wykluczenia społecznego na przykładzie działalności urzędu pracy w swoim powiecie
- wyjaśnia, w jaki sposób podnosić swoje kwalifikacje zawodowe

IV. Współczesne stosunki międzynarodowe

- wykazuje formy globalizacji i skutki w sferze polityki, kultury i społeczeństwa
- diagnozuje wpływ na proces globalizacji podmiotów prawa międzynarodowego
- lokalizuje konflikty etniczne na obszarze państw członkowskich Unii Europejskiej, wyjaśnia ich przyczyny i konsekwencje
- wyjaśnia źródła współczesnego terroryzmu
- przedstawia wybrane działania Organizacji Narodów Zjednoczonych i ocenia skuteczność jej najważniejszych organów
- lokalizuje państwa członkowskie Unii Europejskiej
- rozważa kwestię korzyści i kosztów członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej
- ocenia wpływ Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego na utrzymanie pokoju międzynarodowego i pozycję Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej w świecie

2. Kryteria oceniania na poszczególne oceny:

Ocena dopuszczająca, uczeń:

- częściowo rozumie polecenia nauczyciela,
- dysponuje niepełną wiedzą określoną w programie,
- potrafi z pomocą nauczyciela nazywać i klasyfikować poznane pojęcia, zjawiska, procesy, postacie życia publicznego, podstawowe dokumenty,
- wykonuje samodzielnie lub przy pomocy nauczyciela proste ćwiczenia i polecenia,

- potrafi z pomocą nauczyciela przedstawić wyniki własnej pracy w formie ustnej i pisemnej,

Ocena dostateczna, uczeń:

- dysponuje podstawową wiedzą określoną w programie,
- rozumie polecenia i instrukcje,
- samodzielnie i poprawnie wykonuje proste zadania,
- potrafi odnaleźć podstawowe informacje zawarte w różnego rodzaju źródłach,
- dokonuje selekcji i porównania poznanych zjawisk,
- umie wykorzystać zdobytą wiedzę w praktyce,
- aktywnie uczestniczy w pracach zespołowych,
- potrafi wypełnić formularz i napisać podanie,
- przedstawia wyniki własnej pracy w formie ustnej i pisemnej,

Ocena dobra, uczeń:

- dysponuje wiedzą w zakresie programu szkolnego,
- dokonuje interpretacji danych zawartych w różnorodnych źródłach, wykorzystuje je do rozwiązania problemu,
- potrafi w sposób spójny i poprawny zaprezentować omawianą na lekcjach problematykę,
- potrafi formułować i uogólniać wnioski,
- aktywnie uczestniczy w zajęciach lekcyjnych,
- formułuje na forum publicznym własne stanowisko i potrafi je uzasadnić,
- poprawnie wykorzystuje zdobytą wiedzę w praktyce,
- wykazuje zainteresowanie tematyką zajęć,

Ocena bardzo dobra, uczeń:

- dysponuje pełną wiedzą w zakresie programu szkolnego i potrafi wykorzystywać ją w różnych sytuacjach,
- umie samodzielnie poszukiwać informacji i dokonywać ich selekcji oraz hierarchizowania, – potrafi dokonywać analizy i interpretacji różnych wydarzeń oraz uzasadnić własny sposób oceny,
- dokonuje właściwej interpretacji nowych zjawisk,
- rozwiązuje problemy w sposób twórczy,
- potrafi kierować pracą zespołu,
- potrafi zorganizować debatę publiczną i ją podsumować,
- podejmuje skuteczne działania w instytucjach życia publicznego,
- wykonuje zadania indywidualne, systematycznie wykorzystując dodatkową literaturę,
- ocenia otaczającą rzeczywistość społeczno-polityczną zgodnie z przyjętymi kryteriami wartości.

Ocena celująca, uczeń:

- dysponuje pełną wiedzą z zakresu podstawy programowej,
- wykazuje się opanowaniem wszystkich umiejętności określonych w podstawie programowej,
- współpracuje z nauczycielem, rozwija własne zainteresowania,
- wykazuje szczególne zainteresowanie przedmiotem i dysponuje pogłębioną wiedzą o zjawiskach i procesach społecznych,
- chętnie podejmuje się zadań dodatkowych,
- wykazuje się aktywnością i inicjatywą o charakterze obywatelskim w szkole i poza nią,
- przedstawia wyniki samodzielnej pracy przygotowanej z wykorzystaniem warsztatu naukowego,
- realizuje w pełni projekty edukacyjne zlecone przez nauczyciela

Edukacja dla bezpieczeństwa – zakres podstawowy

1. Wymagania ogólne dla ucznia :

- poznaje ogólne zasady ochrony przeciwpożarowej,
- rozpoznaje przyczyny pożarów i sprzęt gaśniczy, sposoby posługiwania się sprzętem przeciwpożarowym,
- kształtuje umiejętności rozpoznawania pożarów, postawy ratowniczej oraz zachowania się czasie pożaru w każdym miejscu,
- poznaje pojęcia i przepisy prawne dotyczące udzielania pierwszej pomocy,
- uczeń kształtuje umiejętności z zakresu zabezpieczenia miejsca zdarzenia, oceny uszkodzonego, wzywania pierwszej pomocy,
- rozumie poszczególne fazy akcji ratunkowej,
- zna zawartość apteczki pierwszej pomocy,
- zapoznaje się z przyczynami oraz metodami i zasadami resuscytacji krążeniowo – oddechowej,
- kształtuje umiejętności wykonywania zabiegów resuscytacyjnych u osób dorosłych, dzieci i niemowląt,
- kształtuje odpowiedzialność za zdrowie i życie innych,
- zna stany bezpośredniego zagrożenia życia, potrafi udzielić pierwszej pomocy,
- potrafi udzielić pierwszej pomocy w przypadku nagłego zatrzymania krążenia,
- potrafi udzielić pierwszej pomocy w przypadku ciała obcego w drogach oddechowych,
- zapoznaje się z przyczynami i objawami krwawień i krwotoków,
- zna zasady i sposoby udzielania pierwszej pomocy przy krwawieniach i krwotokach,
- zna zasady unieruchomień i potrafi udzielić pierwszej pomocy,
- zna przyczyny, objawy i zasady udzielania pierwszej pomocy przy urazach termicznych – oparzeniach, odmrożeniach i udrze,
- zna zagrożenia lokalne i globalne współczesnego świata,
- rozpoznaje zagrożenia czasu wojny i pokoju,
- zna zewnętrzne uwarunkowania polskiego systemu obronnego,
- zna i rozumie funkcjonowanie struktury systemu obronnego Rzeczypospolitej Polskiej,
- zna powinności obronne władz samorządowych i obywateli,
- zna i rozumie zasady ochrony ludności dóbr w świetle obowiązujących dokumentów MPH,
- rozumie istotę istnienia Międzynarodowego i Polskiego Czerwonego Krzyża,
- zna i rozpoznaje alarmy i sposoby ewakuowania ludności,
- zna sposoby ochrony indywidualnej i zbiorowej ludności w czasie różnych zagrożeń.

2. Kryteria oceniania na poszczególne oceny:

ocena dopuszczająca, uczeń:136

- potrafi przy pomocy nauczyciela wymienić podstawowe pojęcia, z zakresu obrony cywilnej, pierwszej pomocy, prawa humanitarnego;
- potrafi dokonać podziału poszczególnych zagadnień tematycznych w poszczególnych działach;
- zna rodzaje zagrożeń w czasie pokoju i czasu wojny;
- przytacza procesy, fakty dotyczące poszczególnych zagadnień wojskowości, obronności;
- potrafi wymienić zasady ochrony ludności w czasie zagrożeń;
- potrafi wymienić poszczególne kroki związane z udzielaniem pierwszej pomocy;
- zna ogólne zasady działania RKO (resuscytację krążeniowo-oddechową);
- pracuje, uczy się na swoje możliwości;

ocena dostateczna, uczeń:

- opanował zakres materiału na ocenę dopuszczającą, a ponad to:
- potrafi przy pomocy nauczyciela wyjaśnić procesy, zjawiska z zakresu obronności, wojskowości oraz udzielania pierwszej pomocy;
- kojarzy główne fakty, zdarzenia z zakresu obronności , wojskowości;
- potrafi logicznie, krok po kroku udzielić pierwszej pomocy;
- kojarzy i próbuje tłumaczyć związki przyczynowo-skutkowe z różnych zagadnień z wojskowości, obronności ,zagrożeń i innych;
- w zadawalający sposób orientuje się w tematyce wojskowości i obronności;
- potrafi ogólnie udzielić pierwszej pomocy;
- zna zasady działania RKO;
- uczestniczy w ćwiczeniach na zajęciach;

ocena dobra , uczeń:

- opanował zakres materiału na ocenę dostateczną, a ponad to:
- potrafi sam wyjaśnić pojęcia z zakresu wojskowości, obronności udzielania pierwszej pomocy;
- tłumaczy samodzielnie procesy, zjawiska dotyczących współczesnych zagrożeń;
- potrafi samodzielnie wyjaśnić zadania, cele ochrony ludności, dóbr oraz środowiska;
- wyjaśnia samodzielnie związki przyczynowo-skutkowe z zakresu wojskowości i obronności;
- potrafi samodzielnie łączyć fakty, zdarzenia, procesy z innymi dyscyplinami naukowymi;
- potrafi samodzielnie udzielić pierwszej pomocy;
- bierze czynny, aktywny udział w ćwiczeniach i na lekcjach;
- poszerza swoją wiedzę przedmiotową przez udział w konkursach szkolnych;
- poprawnie używa języka naukowego;

ocena bardzo dobra, uczeń:

- opanował zakres materiału na ocenę dobrą, ponad to:
- potrafi samodzielnie wyczerpująco wyjaśnić poszczególne zagadnienia z wojskowości, obronności;
- używa poprawnie i fachowego języka przedmiotu;
- potrafi samodzielnie, wyczerpująco wyjaśnić związki przyczynowo – skutkowe;

- wysuwa samodzielnie wnioski z funkcjonowania wojskowości i obronności;
- potrafi samodzielnie udzielać pierwszej pomocy przy różnych urazach;
- posiada bogatą wiedzę z zakresu przedmiotu;
- potrafi łączyć wiedzę przedmiotu z wiedzą interdyscyplinarną;
- na zajęciach i ćwiczeniach bierze czynny udział, często zastępuje nauczyciela w wyjaśnieniu zagadnienia;

ocena celująca, uczeń:

- opanował zakres materiału na ocenę bardzo dobrą, a ponad to:
- wyczerpująco odpowiada na wszystkie zadane pytania nauczyciela;
- pisze wyczerpująco, na 100% prace kontrolne w tym interpretację materiałów źródłowych i innych materiałów;
- swobodnie posługuje się fachowym językiem;

Religia

Klasy 1,2,3

Wymagania ogólne:

I. Analiza i interpretacja tekstów o charakterze religijnym. Uczeń zna wybrane teksty biblijne i religijne; odkrywa

wartość egzystencjalną analizowanych tekstów, korzysta z poznanych tekstów biblijnych i religijnych w dyskusji na temat Kościoła i religii.

II. Socjalizacja kościelna. Uczeń odkrywa swoje miejsce i zadania w Kościele; potrafi scharakteryzować wyzwania stojące przed katolikiem po przyjęciu sakramentu bierzmowania.

III. Odkrywanie powołania chrześcijańskiego. Uczeń interpretuje egzystencjalnie wiedzę religijną, którą zdobył, posługując się cytatami biblijnymi; buduje hierarchię wartości w oparciu o chrześcijańskie przesłanie.

IV. Tworzenie wypowiedzi, obserwacje i doświadczenia. Uczeń pogłębia umiejętność wypowiadania się w mowie i w piśmie na tematy poruszane na zajęciach, związane z poznawanymi tekstami biblijnymi i innymi tekstami o

charakterze religijnym oraz z własnymi zainteresowaniami; korzysta z różnych źródeł informacji (Biblia,

Katechizm Kościoła Katolickiego, Podręcznik ucznia, nauczanie Kościoła, własne obserwacje, doświadczenia, mapy, prezentacje multimedialne, fotografie, filmy).

Wymagania szczegółowe:

Uczeń:

- uzasadnia wiarę w istnienie Boga,
- rozumie co znaczy być chrześcijaninem,
- określa swoje miejsce chrześcijanina we wspólnotach: rodziny, Kościoła, grup młodzieżowych oraz w Ojczyźnie,
- uzasadnia, że warto trwać w wierze i przezwyciężać trudności z nią związanych,
- potrafi wskazać negatywne skutki postępu technicznego w życiu i uzasadnić, że rozwój powinien opierać się na miłości Boga i bliźniego.
- dostrzega zagrożenia płynące z przynależności młodzieży do popkultury, uczy się ufać Chrystusowi.

- charakteryzuje zadania młodzieży w świecie i Kościele,
- określa pojęcie prawdziwej miłości w różnych aspektach życia ludzkiego - miłość Boga i miłość bliźniego,
- widzi zagrożenia przekazów medialnych o miłości, od Chrystusa uczy się prawdziwej miłości,
- określa cechy ludzkiej miłości, poddaje refleksji zgodnego z sumieniem odnoszenia się do osób płci przeciwnej,
- wie, że ciało jest świątynią Boga i Ducha Bożego, podejmuje wysiłek panowania nad przejawami swojej płciowości, nad swoim ciałem.
- definiuje pojęcie czystości przedmałżeńskiej, omawia korzyści duchowe, emocjonalne, osobiste wynikające z dochowania czystości przedmałżeńskiej.
- interpretuje 1 Kor 13, 1-13 oraz treść przysięgi małżeńskiej, pojęcie nierozzerwalność małżeństwa.
- rozumie, że życie ludzkie jest święte; argumentuje moralną niedopuszczalność antykoncepcji i aborcji, zapłodnienie in vitro, referując stanowisko Kościoła w tej sprawie.
- zna zadania matki i ojca, odpowiedzialność za ludzkie życie w oparciu o Pismo Święte i dokumenty Kościoła.
- widzi wartość Modlitwy Pańskiej jako program życiowego chrześcijanina.
- wyjaśnia pojęcia: monoteizm, politeizm, panteizm, deizm.
- uzasadnia znaczenie wiary i jej przymiotów w życiu człowieka. Omawia argumenty, które pomagają człowiekowi wytrwać w wierze i przewycięzać trudności z nią związane.
- widzi różnicę między królestwem Bożym a królestwem z tego świata,
- zna główne przesłania soborów: trydenckiego i watykańskiego I.
- wyjaśnia hierarchiczną strukturę Kościoła i jego przymioty,
- wskazuje inicjatywy ekumeniczne podejmowane w Kościele katolickim i innych Kościołach oraz wspólnotach chrześcijańskich,
- widzi możliwości angażowania chrześcijan w tworzenie kultury,
- traktuje Modlitwę Pańską jako program życia chrześcijanina,
- dokonuje aktualizacji faktów związanych z wybranymi postaciami Starego i Nowego Testamentu,
- wie, że antysemityzm i uprzedzenia rasowe są przeszkodą na drodze do dialogu i pojednania,
- zna sposoby ochrony i możliwości walki z pokusami,
- omawia liturgiczne i pozaliturgiczne formy świętowania okresów liturgicznych,
- wyjaśnia rolę i zadania aniołów stróżów w życiu człowieka,
- formułuje argumenty za uczestnictwem w liturgii,
- charakteryzuje królestwo Jezusa, podaje przykłady aktywnego udziału chrześcijanina w budowaniu królestwa Chrystusa na ziemi,
- zna części liturgii Triduum Paschalnego,
- zna biblijne podstawy obchodów uroczystości Wniebowstąpienia Pańskiego oraz oddawania czci Najświętszemu Sercu Jezusowemu.
- omawia Dary Ducha Świętego, ich znaczenie w życiu chrześcijanina,
- uzasadnia dlaczego chrześcijanin może zawierzyć Maryi życie swoje i innych.

Ocenie podlegają:

- Pisemne prace kontrolne przynajmniej raz w semestrze, obejmujące więcej niż trzy jednostki

lekcyjne. Ponadto kartkówki (nie więcej niż trzy tematy).

- Odpowiedzi ustne z zakresu trzech ostatnich lekcji.
- Wypowiedzi w trakcie lekcji, podczas dyskusji, powtórzenia itp.
- Praca domowa: dla całej klasy oraz dla chętnych, kontrolowana na bieżąco.
- Znajomość podstawowych prawd wiary i modlitw, sprawdzona w formie pisemnej lub ustnej.
- Pilność, systematyczność, umiejętności i osiągnięcia, odnotowywane na bieżąco
- Przygotowanie do poszczególnych lekcji religii (posiadane materiały, zeszyt przedmiotowy).
- Korzystanie z Pisma św. i innych pomocy katechetycznych.
- Zaangażowanie w przygotowanie rekolekcji szkolnych, gazetek szkolnych, udział w olimpiadach i konkursach religijnych, dane na lekcji świadectwo współpracy z parafią.

Warunki uzyskania oceny CELUJĄCEJ

Katechizowany:

- Spełnia wymagania określone w zakresie oceny bardzo dobrej.
 - Prezentuje wiadomości powiązane ze sobą w systematyczny układ.
 - Samodzielnie posługuje się wiedzą dla celów teoretycznych i praktycznych.
 - Wykazuje się właściwym stylem wypowiedzi, swobodą w posługiwaniu się terminologią przedmiotową i inną.
 - Angażuje się w prace pozalekcyjne np. akcje charytatywne na terenie parafii i szkoły, pomoce katechetyczne itp. uczestniczy w pielgrzymkach, itp.
 - Jego pilność, systematyczność, zainteresowanie, stosunek do przedmiotu nie budzi żadnych zastrzeżeń.
 - Poznane prawdy wiary stosuje w życiu.
- jego praca jest oryginalna i twórcza oraz wskazuje na dużą samodzielność.

O ocenie celującej mogą decydować również inne indywidualne osiągnięcia ucznia, kwalifikujące go do tej oceny.

Warunki uzyskania oceny BARDZO DOBREJ

Katechizowany:

- Spełnia wymagania określone w zakresie oceny dobrej.
- Opanował pełny zakres wiedzy, postaw i umiejętności określony poziomem nauczania religii.
- Prezentuje poziom wiadomości powiązanych ze sobą w logiczny układ.
- Właściwie rozumie uogólnienia i związki między nimi oraz wyjaśnia zjawiska bez ingerencji nauczyciela.
- Umiejętnie wykorzystuje wiadomości w teorii i praktyce bez ingerencji nauczyciela.
- Wykazuje się właściwym stylem wypowiedzi.
- Wykazuje się pełną znajomością pacierza.
- Wzorowo prowadzi zeszyt i odrabia prace domowe.
- Aktywnie uczestniczy w religii.
- Jego postępowanie nie budzi żadnych zastrzeżeń.
- Jest pilny, systematyczny, zainteresowany przedmiotem.
- Chętnie i systematycznie uczestniczy w życiu parafii.
- Odpowiedzialnie włącza się w dynamikę i przeżycia roku liturgicznego.
- Stara się być świadkiem wyznawanej wiary.
- Opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności wyznaczonych przez nauczyciela programem nauczania; osiągnięcia ucznia należą do złożonych i wymagających

samodzielności.

O ocenie bardzo dobrej mogą decydować również inne indywidualne osiągnięcia ucznia, kwalifikujące go do tej oceny.

Warunki uzyskania oceny DOBREJ

Katechizowany:

- Spełnia wymagania określone w zakresie oceny dostatecznej.
 - Opanował materiał programowy z religii.
 - Prezentuje wiadomości powiązane związkami logicznymi.
 - Poprawnie rozumie uogólnienia i związki między nimi oraz wyjaśnia zjawiska podane przez nauczyciela.
 - Stosuje wiedzę w sytuacjach teoretycznych i praktycznych podanych przez nauczyciela.
 - Podczas wypowiedzi nie popełnia rażących błędów stylistycznych.
 - Wykazuje się dobrą znajomością pacierza.
 - Podczas lekcji posiada określone pomoce (podręcznik, zeszyt i inne) i korzysta z nich.
 - Systematycznie uczestniczy w zajęciach religii.
 - Jest zainteresowany przedmiotem.
 - Włącza się w przeżycia i dynamikę roku liturgicznego.
 - Wykazuje się dobrą umiejętnością stosowania zdobytych wiadomości.
 - Postawa ucznia nie budzi wątpliwości.
 - Stara się być aktywny podczas lekcji.
 - Wiadomości i umiejętności ucznia przewidziane programem nauczania nie są pełne dla danego etapu nauczania, ale wiele umiejętności ma charakter złożony i samodzielny.
- O ocenie dobrej mogą przesądzić także inne indywidualne osiągnięcia ucznia, kwalifikujące go do tej oceny.

Warunki uzyskania oceny DOSTATECZNEJ

Katechizowany:

- Opanował łatwe, całkowicie niezbędne wiadomości, postawy i umiejętności.
 - Prezentuje podstawowe treści materiału programowego z religii.
 - Wykazuje się wiadomościami podstawowymi, które łączy w logiczne związki.
 - Dość poprawnie rozumie podstawowe uogólnienia oraz wyjaśnia ważniejsze zjawiska z pomocą nauczyciela.
 - Przy pomocy nauczyciela potrafi stosować wiadomości dla celów praktycznych i teoretycznych.
 - W przekazywaniu wiadomości z religii popełnia niewielkie i nieliczne błędy.
 - Prezentuje słabą kondensację wypowiedzi.
 - Wykazuje się podstawową znajomością pacierza.
 - Prezentuje przeciętną pilność, systematyczność i zainteresowanie przedmiotem.
 - Wiadomości i umiejętności ucznia są na poziomie podstawowych wiadomości i umiejętności przewidzianych programem nauczania dla danego etapu; wiadomości i umiejętności należą do przystępnych, o średnim stopniu złożoności i wystarczą do pomyślnego dalszego uczenia się.
- O ocenie dostatecznej mogą przesądzić także inne indywidualne uwarunkowania danego ucznia.

Warunki uzyskania oceny DOPUSZCZAJACEJ

Katechizowany:

- Opanował konieczne pojęcia religijne.

- Prezentuje luźno zestawione wiadomości programowe.
 - Prezentuje mało zadawalający poziom postaw i umiejętności.
 - Wykazuje brak rozumienia podstawowych uogólnień.
 - Brak mu podstawowej umiejętności wyjaśniania zjawisk.
 - Nie potrafi stosować wiedzy, nawet przy pomocy nauczyciela.
 - Podczas przekazywania wiadomości popełnia liczne błędy, wykazuje niepoprawny styl wypowiedzi, ma trudności z wysławianiem się.
 - Ma problemy ze znajomością pacierza.
 - Wykazuje poprawny stosunek do religii.
 - Opanował elementarne wiadomości i umiejętności programowe przewidziane dla danego etapu edukacyjnego; są to wiadomości i umiejętności bardzo przystępne, proste i praktyczne, niezbędne w funkcjonowaniu szkolnym i pozaszkolnym.
- O ocenie dopuszczającej mogą przesądzić także inne indywidualne cechy, postawy i braki obserwowane u ucznia.

Ocena NIEDOSTATECZNA

Katechizowany:

- Wykazuje rażący brak wiadomości programowych.
 - Nie potrafi logicznie powiązać podawanych wiadomości.
 - Prezentuje zupełny brak rozumienia uogólnień i nieumiejętność wyjaśniania zjawisk.
 - Nie potrafi zastosować zdobytej wiedzy.
 - Podczas przekazywania informacji popełnia bardzo liczne błędy.
 - Prezentuje rażąco niepoprawny styl wypowiedzi.
 - Nie wykazuje się znajomością pacierza.
 - Nie posiada zeszytu lub dość często nie przynosi go na lekcję.
 - Lekceważy przedmiot.
 - Nieodpowiednio zachowuje się na lekcji.
 - Wyraża lekceważący stosunek do wartości religijnych.
 - Opuszcza lekcję religii.
- O ocenie niedostatecznej mogą przesądzić także inne indywidualne cechy, postawy i braki obserwowane u ucznia.

Religia Klas 4 i 5 technikum:

Wymagania ogólne:

- I. Analiza i interpretacja tekstów o charakterze religijnym. Uczeń zna wybrane teksty biblijne i religijne; odkrywa wartość egzystencjalną analizowanych tekstów, korzysta z poznanych tekstów biblijnych i religijnych w dyskusji na temat Kościoła i religii.
- II. Socjalizacja kościelna. Uczeń odkrywa swoje miejsce i zadania w Kościele; potrafi scharakteryzować wyzwania stojące przed katolikiem po przyjęciu sakramentu bierzmowania.
- III. Odkrywanie powołania chrześcijańskiego. Uczeń interpretuje egzystencjalnie wiedzę religijną, którą zdobył, posługując się cytatami biblijnymi; buduje hierarchię wartości w oparciu o chrześcijańskie przesłanie.

IV. Tworzenie wypowiedzi, obserwacje i doświadczenia. Uczeń pogłębia umiejętność wypowiedzania

się w mowie i w piśmie na tematy poruszane na zajęciach, związane z poznawanymi tekstami biblijnymi i innymi tekstami o charakterze religijnym oraz z własnymi zainteresowaniami; korzysta z różnych źródeł informacji (Biblia, Katechizm Kościoła Katolickiego, Podręcznik ucznia, nauczanie Kościoła, własne obserwacje, doświadczenia, mapy, prezentacje multimedialne, fotografie, filmy).

Wymagania szczegółowe klas 4 i 5 technikum:

Uczeń

- Interpretuje chrześcijańską wizję człowieka,
- definiuje pojęcia: osoba, personalizm, godność osoby ludzkiej, wymienia czynniki decydujące o wielkości człowieka,
- rozumie, co to znaczy kochać. Rozumie, w czym przejawia się miłość Boga do człowieka,
- rozumie powołanie człowieka do życia w rodzinie. Zna i wyjaśnia znaczenie rodziny, jej funkcje i zadania,
- zna znaczenie płciowości w życiu człowieka, wyjaśnia różnice pomiędzy płciami i szanuje osoby drugiej płci.
- rozumie, że fundamentem małżeństwa jest miłość. Wymienia zagrożenia dla miłości małżonków.

Definiuje pojęcia: rozwód, separacja, orzeczenie o nieważności małżeństwa,

- definiuje pojęcia konfliktu, wymienia możliwe źródła konfliktów w rodzinie oraz wymienia skutki konfliktów w rodzinie. Zna sposoby ich rozwiązywania,
- rozumie, że życie jest darem, docenia jego wartość i konieczność obrony każdego życia – adopcja,
- podaje zagrożenia wynikające z manipulacji genetycznych, biomedycznych itp. Rozumie konieczność etyki w nauce,
- zna naturalne metody planowania rodziny. Rozumie zagrożenia płynące z ideologii aborcyjnej,
- potrafi zinterpretować podstawowe prawa człowieka, potrafi wykazać związek między prawami człowieka a rozwojem osobowym i społecznym,
- wymienia najważniejsze prawa rodziny, wymienia i rozumie istotę zagrożeń dla współczesnej rodziny,

- definiuje pojęcie pracy, rozumie związek ludzkiej pracy z rozwojem osobowym i społecznym,
- wymienia szanse i zagrożenia dla człowieka, jakie niesie ze sobą rozwój techniki,
- rozumie, że gospodarka i praca zawodowa muszą się kierować zasadami etyki,
- rozumie znaczenie władzy i jej społeczno-chrześcijański wymiar,
- rozumie istotę kultury w rozwoju indywidualnym i społecznym,
- pontyfikat Benedykta XVI. Wymienia główne wydarzenia z pontyfikatu tego papieża,
- zna historię i rozumie istotę modlitwy różańcowej,
- rozumie miejsce poszczególnego człowieka we wspólnocie parafialnej. Interpretuje rodzinę jako domowy kościół,
- rozumie znaczenie autorytetów z kształtowaniu się osobowości człowieka. Rozumie, że idealnym autorytetem jest dla chrześcijanina Chrystus,
- rozumie istotę i znaczenie życia sakramentalnego dla chrześcijan,
- rozumie, że Kościół jest organizmem bosko-ludzkim (święty a zarazem grzeszący), dostrzega błędy „ludzi Kościoła”
- zna znaczenie kościoła we współczesnym świecie, wymienia dobre uczynki kościoła w dla świata obecnie i w historii,
- zna zgubne wpływy neopogaństwa, definiuje pojęcia: wróżby, horoskopy, Czyciele Matki Ziemi, Halloween, Tarot, New Age,
- wymienia błędne koncepcje osoby Jezusa, odrzucone przez Kościół.

Ocenie podlegają:

- Pisemne prace kontrolne przynajmniej raz w semestrze, obejmujące więcej niż trzy jednostki lekcyjne. Ponadto kartkówki (nie więcej niż trzy tematy).
- Odpowiedzi ustne z zakresu trzech ostatnich lekcji.
- Wypowiedzi w trakcie lekcji, podczas dyskusji, powtórzenia itp.
- Praca domowa: dla całej klasy oraz dla chętnych, kontrolowana na bieżąco.
- Znajomość podstawowych prawd wiary i modlitw, sprawdzona w formie pisemnej lub ustnej.

Przygotowanie do poszczególnych lekcji religii (posiadane materiały, zeszyt przedmiotowy).

-Korzystanie z Pisma św. i innych pomocy katechetycznych.

-Zaangażowanie w przygotowanie rekolekcji szkolnych, gazetki szkolnych, udział w olimpiadach i konkursach religijnych, dane na lekcji świadectwo współpracy z parafią.

Wymagania na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

-Spełnia wymagania określone w zakresie oceny bardzo dobrej.

-Wykazuje się wiadomościami wykraczającymi poza wymagania z religii własnego poziomu edukacji.

-Samodzielnie posługuje się wiedzą dla celów teoretycznych i praktycznych.

-Angażuje się w pracach pozalekcyjnych, np. gazetki religijne, montaż sceniczne, pomoce katechetyczne itp.

-Posiada osiągnięcia w olimpiadach i konkursach wiedzy religijnej.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

-Spełnia wymagania określone w zakresie oceny dobrej.

-Opanował pełny zakres wiedzy, postaw i umiejętności określony poziomem nauczania religii.

-Prezentuje poziom wiadomości religijnych powiązanych ze sobą w logiczny układ.

-Właściwie rozumie uogólnienia i związki między nimi oraz wyjaśnia zjawiska bez ingerencji nauczyciela.

-Umiejętnie wykorzystuje wiadomości w teorii i praktyce bez ingerencji nauczyciela.

-Posiada pełną znajomość pacierza.

-Wzorowo odrabia prace domowe.

-Aktywnie uczestniczy w religii.

-Postępuje bez żadnych zastrzeżeń.

-Jest pilny, systematyczny, zainteresowany przedmiotem.

-Chętnie i systematycznie uczestniczy w życiu parafii.

-Odpowiedzialnie włącza się w przeżywanie roku liturgicznego.

-Stara się być świadkiem wyznawanej wiary.

-Inne możliwości indywidualne ucznia promujące ocenę bardzo dobrą.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- Spełnia wymagania określone w zakresie oceny dostatecznej.
- Opanował materiał programowy z religii.
- Prezentuje wiadomości powiązane związkami logicznymi.
- Poprawnie rozumie uogólnienia i związki między nimi oraz wyjaśnia zjawiska podane przez nauczyciela.
- Stosuje wiedzę religijną w sytuacjach teoretycznych i praktycznych podanych przez nauczyciela.
- Wykazuje się dobrą znajomością pacierza.
- Podczas lekcji korzysta z podręcznika i Biblii.
- Systematycznie uczestniczy w zajęciach religii.
- Jest zainteresowany przedmiotem.
- Wykazuje się dobrą umiejętnością zastosowania zdobytych wiadomości.
- Stara się być aktywnym podczas lekcji.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- Opanował łatwe, całkowicie niezbędne wiadomości, postawy i umiejętności.
- Prezentuje podstawowe treści materiału programowego z religii.
- Wykazuje się wiadomościami podstawowymi, połączonymi związkami logicznymi.
- Dość poprawnie rozumie podstawowe uogólnienia oraz wyjaśnia ważniejsze treści religijne z pomocą nauczyciela.
- Potrafi stosować wiadomości dla celów praktycznych i teoretycznych przy pomocy nauczyciela.
- W przekazywaniu wiadomości z religii popełnia niewielkie i nieliczne błędy.
- Wykazuje się podstawową znajomością pacierza.
- Prezentuje przeciętną pilność, systematyczność i zainteresowanie przedmiotem.
- Inne możliwości indywidualne ucznia wskazujące na ocenę dostateczną.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- Opanował konieczne pojęcia religijne.

- Prezentuje luźno zestawione wiadomości programowe.
- Prezentuje mało zadawalający poziom postaw i umiejętności.
- Wykazuje brak rozumienia podstawowych uogólnień.
- Brak mu podstawowej umiejętności wyjaśniania treści religijnych.
- Nie potrafi stosować wiedzy, nawet przy pomocy nauczyciela.
- Podczas przekazywania wiadomości popełnia liczne błędy.
- Ma problemy ze znajomością pacierza.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- Wykazuje rażący brak wiadomości programowych.
- Wykazuje się brakiem jedności logicznej między wiadomościami religijnymi.
- Prezentuje zupełny brak rozumienia uogólnień i nieumiejętność wyjaśniania zjawisk.
- Odznacza się zupełnym brakiem umiejętności stosowania wiedzy.
- Podczas przekazywania informacji popełnia bardzo liczne błędy.
- Nie wykazuje się znajomością pacierza.

Na ocenę z religii składają się kryteria poznawcze, kształcące i wychowawcze. Kontroli i ocenie podlegają więc: wiedza, umiejętności, zdolności twórcze, rozwój zainteresowań, kształtowanie cech charakteru, woli, odpowiedzialności za własne czyny, wytrwałość, pracowitość, kultura osobista, zdolność postrzegania różnych sytuacji z perspektywy wiary.

Na lekcji religii określa się jako zamierzone cele kształtowanie konkretnych postaw, jakie pragniemy w uczniu kształtować, jednak nie podlegają one ocenie.

Wychowanie fizyczne poziom podstawowy

I. Wymagania ogólne

- Wysiłek wkładany przez ucznia (zaangażowanie ,postawa)
- Zachowanie na zajęciach
- Umiejętności ruchowe zawarte w podstawie programowej
- Wiadomości z zakresu edukacji zdrowotnej
- Aktywność sportowa na rzecz szkoły

- Pozaszkolna aktywność sportowo-rekreacyjna

1. Postawa ucznia

- aktywność i zaangażowanie (wkładany wysiłek)
- systematyczny udział w zajęciach
- postawa wobec przedmiotu
- wywiązywanie się z postawionych zadań
- udział w zajęciach pozalekcyjnych, pozaszkolnych i zawodach sportowych
- praca na rzecz szkolnego wychowania fizycznego

2. Umiejętności ruchowe

- postęp w opanowaniu umiejętności : utylitarnych, rekreacyjnych i sportowych zawartych w podstawie programowej

3. Wiadomości z edukacji fizycznej :

- podstawowe przepisy gier zespołowych i rekreacyjnych
- przepisy drogowe
- wiadomości odnoszące się do rozwoju fizycznego, psychicznego, społecznego i sprawności
- podstawowe wiadomości z olimpizmu

4. Wiadomości z edukacji zdrowotnej

- choroby cywilizacyjne
- zasady zdrowego stylu życia
- profilaktyka zdrowotna
- wiadomości odnoszące się do zdrowia

5. Zachowanie, kompetencje społeczne

- przestrzeganie zasad bezpieczeństwa, zasad: „ czystej gry”
- właściwe odbieranie informacji zwrotnych pozytywnych i negatywnych
- kultura słowa
- właściwe relacje z innymi
- współpraca w grupie

6. Sprawność fizyczna, wydolność organizmu, wysiłek fizyczny

- wysokość i ciężar ciała
- postawa ciała
- MTSF, test Coopera
- wydolność fizyczna mierzona prostymi testami (próba harwardzka itp.)

II. Zasady oceniania

- ocena półroczna/roczna z wychowania fizycznego będzie wypadkową ocen końcowych z poszczególnych obszarów oceniania zarówno z zajęć lekcyjnych jak i zajęć do wyboru,
- przy ocenianiu ucznia na pierwszym miejscu brany jest pod uwagę wysiłek wkładany przez ucznia na zajęciach,
- bardzo ważnym kryterium oceny jest systematyczny udział ucznia na zajęciach,
- bardzo ważnym elementem przy wystawianiu uczniowi oceny jest regularne przynoszenie przez niego stroju gimnastycznego,
- ocena z wychowania fizycznego może być podniesiona o jedną do góry za wysokie osiągnięcia sportowe lub inne szczególne zasługi i działania,

III. Szczegółowe kryteria oceniania :

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- wykazuje bardzo dużą aktywność i zaangażowanie na zajęciach lekcyjnych i pozalekcyjnych,
- jest zawsze przygotowany do zajęć szkolnych (posiada strój sportowy),
- wkłada bardzo dużo wysiłku w wykonywane zadania,

- systematycznie uczęszcza na zajęcia,
- przestrzega zasad „fair play” na boisku i w życiu,
- jest zaangażowany w działalność sportową szkoły,
- godnie reprezentuje szkołę w rozgrywkach sportowych,
- bezbłędnie technicznie wykonuje ćwiczenia i stosuje w grze: przyjęcie, prowadzenie piłki, uderzenia wewnętrzną i zewnętrzną częścią stopy, kozłowanie piłki, rzuty piłką na bramkę i do kosza „odbicia górne i dolne”, rozegranie piłki i zagrywkę różnymi sposobami, zwody z piłką i bez piłki,
- przeprowadza atak szybki w różnych wariantach, obronę „każdy swego” i strefową,
- potrafi zorganizować i przeprowadzić rozgrzewkę pod konkretną aktywność fizyczną,
- bezbłędnie wykonuje przewroty, skok rozkroczny przez kozła, skok kuczny i zawrotny przez skrzynię, stanie na rękach, odmyk i wymyk,
- wzorowo wykonuje opracowany przez siebie układ gimnastyczny,
- bezbłędnie wykonuje: pchnięcie kulą, skok w dal i wzwyż, przekazanie pałeczki sztafetowej,
- bardzo dobrze technicznie pływa różnymi stylami,
- potrafi udzielić poprawnie pierwszej pomocy przedmedycznej
- wyjaśnia związek między sprawnością fizyczną a zdrowiem i dobrym samopoczuciem,
- opisuje techniki relaksacyjne,
- wyjaśnia na czym polega umiejętność planowania bezpiecznej aktywności fizycznej dla siebie i innych,
- rozróżnia pojęcie tętna spoczynkowego i wysiłkowego,
- wyjaśnia co oznacza odpowiedzialność za zdrowie własne i innych,
- omawia zasady zdrowego odżywiania,
- wymienia choroby cywilizacyjne,
- wie czego dotyczy wskaźnik BMI,
- wyjaśnia relacje między sportem profesjonalnym i sportem dla wszystkich a zdrowiem, w tym omawia problem dopingu.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- na zajęciach jest aktywny i zaangażowany,
- jest przygotowany do zajęć (dopuszcza się trzykrotny brak stroju w semestrze),
- systematycznie uczęszcza na zajęcia (zdarzają się godziny nieusprawiedliwione),
- dość regularnie uczestniczy w zajęciach pozalekcyjnych,
- z niewielkimi technicznymi błędami wykonuje i stosuje w grze: przyjęcia i prowadzenia piłki, odbicia górne i dolne, zagrywki, rozegranie piłki na trzy, kozłowania piłki i rzuty do kosza i na bramkę,
- przeprowadza atak szybki w różnych wariantach, atak pozycyjny, obronę strefową „i każdy swego”
- podchodzi do wszystkich prób sprawnościowych,
- potrafi przeprowadzić rozgrzewkę pod aktywność fizyczną,
- z niewielkimi odchyleniami wykonuje przewroty, skok przez kozła i skrzynię, stanie na rękach, wymyk i odmyk,
- wykonuje opracowany przez siebie układ gimnastyczny,
- prawidłowo technicznie wykonuje skok w dal, wzwyż, pchnięcie kulą oraz przekazuje prawidłowo pałeczkę sztafetową,
- dość dobrze technicznie pływa dwoma stylami,
- potrafi w razie potrzeby udzielić pierwszej pomocy,
- omawia krótko związek między sprawnością fizyczną a zdrowiem,
- stosuje zasady asekuracji i samoasekuracji,

- podaje konkretne sposoby utrzymania odpowiedniej masy ciała we wszystkich okresach życia,
- wyjaśnia co oznacza odpowiedzialność za zdrowie swoje i innych,
- wymienia przykłady dotyczące zasad zdrowego żywienia,
- wyjaśnia gdzie szukać wiarygodnych informacji dotyczących zdrowia,
- jest koleżeński i kulturalny wobec innych,
- wyjaśnia na czym polega praca nad sobą,
- nie stosuje przemocy,
- stara się być dobrym kibicem, zawodnikiem i sędzią

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń:

- nie zawsze jest aktywny i zaangażowany,
- z reguły jest przygotowany do zajęć (dopuszcza się pięciokrotny brak stroju sportowego w półroczu),
- dość często jest nieobecny na zajęciach,
- potrzebuje motywacji podczas wykonywania zadań,
- na zajęcia pozalekcyjne uczęszcza nieregularnie,
- nie pracuje na rzecz sportu szkolnego,
- na miarę swoich możliwości wykonuje ćwiczenia :przyjęcia piłki, zagrywki, odbicia, kozłowanie piłki i rzuty do kosza, prowadzenie piłki i strzały na bramkę,
- na miarę możliwości potrafi przeprowadzić atak szybki i pozycyjny, „obronę każdy swego”
- z pomocą nauczyciela ustawia się w ataku i obronie,
- z błędami technicznymi wykonuje przewroty, skok przez kozła i skrzynię, stanie na rękach, wymyk i odmyk i z asekuracją,
- dostrzega związek między sprawnością fizyczną a zdrowiem i dobrym samopoczuciem,
- stara się asekurować swoich kolegów i koleżanki,
- opisuje wybrane techniki relaksacyjne,
- wyjaśnia ogólnie co oznacza odpowiedzialność za zdrowie swoje i innych,
- zna zasady zdrowego odżywiania,
- wymienia przykładową chorobę cywilizacyjną,
- swoim zachowaniem nie budzi większych zastrzeżeń,
- nie przejawia chęci inicjatyw indywidualnych i zespołowych,
- czasami nie przestrzega ustalonych reguł,
- nie zawsze troszczy się o bezpieczeństwo swoje i innych
- stara się być dobrym organizatorem, kibicem, zawodnikiem i sędzią.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń :

- nie wykazuje szczególnej aktywności fizycznej na zajęciach,
- bywa bardzo często nieprzygotowany do zajęć,
- często jest nieobecny na zajęciach,
- nie uczestniczy w zajęciach pozalekcyjnych,
- nie uczestniczy w życiu sportowym szkoły,
- nie stara się wykonać i zastosować w grze: przyjąć i odbić piłki zagrywki, kozłowania i rzutów do kosza, podań i strzałów na bramkę,
- wykonują podstawową technikę gry jak proste odbicia i kozłowanie piłki, prowadzenie piłki,
- nie stara się przeprowadzić ataku szybkiego i pozycyjnego, obrony „Każdy swego”,
- nie przeprowadza rozgrzewki,
- nie potrafi wykonać przewrotów, skoku przez kozła i skrzynię, wymyku i odmyku,
- nie wykonuje prostego układu gimnastycznego,
- nie zależy mu na prawidłowym wykonaniu pchnięcia kulą, skoku w dal i wwyż i przekazywaniu pałeczki sztafetowej,

- nie podejmuje próby nauki pływania,
- nie uczestniczy w grach zespołowych,
- dostrzega związek między sprawnością fizyczną a zdrowiem i dobrym samopoczuciem ale nie potrafi go opisać,
- omawia zalecenia dotyczące aktywności fizycznej w zależności od okresu życia,
- wymienia podstawowe zasady bezpiecznego poruszania się po boisku,
- nie potrafi wyjaśnić na czym polega umiejętność planowania bezpiecznej aktywności fizycznej,
- wie że należy być odpowiedzialnym za zdrowie swoje i innych,
- wymienia niektóre zasady zdrowego żywienia,
- wie czego dotyczy wskaźnik BMI,
- wyjaśnia ogólnikowo dlaczego zdrowie jest wartością dla człowieka,
- wykazuje braki w zakresie wychowania społecznego często bywa niekoleżeński i nieżyczliwy,
- niewłaściwie pełni rolę kibica sportowego,
- nie zależy mu na współpracy w zespole,
- nie uczestniczy w zawodach sportowych,
- nie przejawia chęci inicjatyw indywidualnych i zespołowych.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń :

- na zajęciach nie wykonuje i nie chce wykonywać żadnych powierzonych mu zadań,
- wykazuje lekceważący stosunek do przedmiotu,
- do zajęć nigdy nie jest przygotowany,
- samowolnie i nagminnie opuszcza zajęcia,
- nie podejmuje żadnych prób opanowania nowych umiejętności ruchowych,
- nie podchodzi do żadnych prób sprawnościowych,
- nie zależy mu na opanowaniu żadnych nowych umiejętności,
- nie wykonuje żadnych powierzonych mu zadań na zajęciach,
- nie podchodzi do żadnych ćwiczeń,
- lekceważy wszelkie próby zachęcenia go do podjęcia jakiegokolwiek aktywności na zajęciach,
- nie chce opisać jakie znaczenie ma aktywność fizyczna,
- nie udziela odpowiedzi na zadawane pytania,
- nie wymienia zasad bezpieczeństwa,
- lekceważy wszelkie próby nawiązania z nim rozmowy,
- nie chce wyjaśnić czy omówić żadnych zagadnień dotyczących zdrowia czy aktywności fizycznej,
- nie udziela odpowiedzi na zadawane pytania,
- nie przestrzega zasad zdrowego stylu życia,
- wykazuje bardzo duże braki w zakresie wychowania społecznego,
- jest niekulturalny i agresywny,
- niewłaściwie zachowuje się jako kibic, zawodnik i sędzia,
- nie chce dokonać ogólnej samooceny swoich możliwości psychoruchowych.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń:

- na zajęciach nie chce i nie wykonuje żadnych powierzonych mu zadań,
- wykazuje skrajnie lekceważący stosunek do przedmiotu,
- do zajęć nigdy nie jest przygotowany,
- samowolnie i nagminnie opuszcza zajęcia,
- nie podejmuje żadnych prób opanowania nowych umiejętności ruchowych,
- nie podchodzi do żadnych prób sprawnościowych,
- nie zależy mu na opanowaniu żadnych nowych umiejętności,

- lekceważy wszelkie próby zachęcania go do podjęcia jakiegokolwiek aktywności na zajęciach,
- notorycznie opuszcza zajęcia,
- z uporem i premedytacją nie udziela odpowiedzi na żadne z zadawanych mu pytań,
- nie chce przyswoić żadnych wiadomości,
- nagminnie łamie zasady współżycia społecznego,
- jest bardzo agresywny i wrogo nastawiony do innych,
- stanowi zagrożenie dla innych,
- z premedytacją dezorganizuje pracę na zajęciach.

IV. Narzędzia pomiaru:

- obserwacja ucznia na zajęciach wychowania fizycznego,
- testy umiejętności ruchowych lub zadania ruchowe sprawdzające postępy w opanowaniu umiejętności ruchowych,
- testy i rozmowy sprawdzające wiadomości ucznia,
- próby sprawnościowe i wydolnościowe (nie podlegają ocenie a jedynie włożony przez ucznia wysiłek podczas wykonywania prób).

PLASTYKA

Klasa I

1. Wymagania edukacyjne ogólne:

Uczeń potrafi:

- wyjaśnić czym jest Kultura i Sztuka
- wymienić zjawiska składające się na kulturę
- wymienić sposoby kontaktu z dobrami kultury
- wymienić rodzaje instytucji kultury
- wymienić terminy: wystawa, ekspozycja, ekspozat
- podać elementy składające się na wystawę (dzieła, teksty, scenografia, oprawa świetlna i dźwiękowa)
- wyjaśnić czym jest forma dzieła sztuki
- wymienić główne elementy formalne dzieła sztuki
- wskazać w przykładach dzieł sztuki wybrane formalne składniki wypowiedzi artystycznej
- wyjaśnić czym jest treść (przesłanie) dzieła sztuki
- wskazać w przykładach dzieł sztuki wybrane pozaformalne składniki wypowiedzi artystycznej
- rozróżnić formę i treść dzieła sztuki
- rozpoznać elementy formalne i pozaformalne w wybranych dziełach sztuki reprezentujące różne dziedziny
- wymienić sposoby kontaktu ze sztuką
- wskazać informacje dotyczące wystaw i dzieł sztuki
- wymienić w układzie chronologicznym epoki w dziejach sztuki
- wskazać związek wybranych najsłynniejszych dzieł z przedziałem czasowym lub stylem w którym powstały
- zdefiniować pojęcie awangardy
- wymienić najważniejsze zagadnienia związane z awangardą
- rozpoznać przykłady sztuki awangardowej
- zdefiniować sztukę abstrakcyjną
- rozpoznać przykłady sztuki abstrakcyjnej
- zdefiniować akcjonizm
- rozpoznać przykłady sztuki akcji
- zdefiniować sztukę figuratywną drugiej połowy XX wieku
- rozpoznać przykłady sztuki realistycznej
- zdefiniować pop-art oraz wskazać źródła inspiracji artystów
- rozpoznać przykłady pop-artu
- zdefiniować nowe formy sztuki

- rozpoznać przykłady nowych form sztuki
- zdefiniować sztukę publiczną
- rozpoznać sztukę publiczną
- zdefiniować nowe media
- wymienić cyfrowe techniki i narzędzia
- rozpoznać przykłady sztuki nowych mediów
- pracować w grupie nad projektem edukacyjnym popularyzującym sztukę regionu
- zdefiniować awangardę i sztukę współczesną
- wymienić najważniejsze tendencje, nurty i kierunki sztuki XX wieku
- rozpoznać przykłady głównych prądów sztuki XX wieku
- projektować
- rysować

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiedzę i umiejętności plastyczne w ramach program nauczania,
- samodzielnie rozwiązuje zadania związane z przedmiotem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla plastyki,
- analizuje i ocenia rozwiązania zadań,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,
- wykonuje prace plastyczne w sposób bardzo kreatywny (rysunki, projekty) są wykonane bardzo starannie
- jest aktywny na zajęciach
- wykazuje zainteresowaniem przedmiotem,
- bierze udział w konkursach, olimpiadach związanych z przedmiotem.
- pracuje systematycznie,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności plastyczne w stopniu gwarantującym wysoki
- samodzielnie rozwiązuje zadania związane z przedmiotem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla plastyki,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z plastyką,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- jest aktywny na lekcjach,
- wykonuje prace plastyczne w sposób kreatywny,(rysunki, projekty) są wykonane starannie
- pracuje systematycznie,

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności plastyczne właściwe dla przedmiotu w stopniu pozwalającym na skuteczne poznanie przedmiotu
- potrafi prawidłowo rozpoznać tematykę przedmiotu i zaproponować odpowiedni sposób rozwiązania zadania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla przedmiotu,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią przedmiotu,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowe zadanie teoretyczne i praktyczne,
- potrafi prawidłowo interpretować dzieło sztuki,
- jest aktywny na lekcjach,
- wykonuje prace plastyczne w sposób średnio kreatywny,(rysunki, projekty) są wykonane średnio starannie

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności plastyczne w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości zadań
- zna podstawowe pojęcia dla przedmiotu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy dzieła sztuki i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu zadania i poprawić błędy,

- posługuje się w małym stopniu terminologią fachową,
- wykonuje prace plastyczne w sposób mało kreatywny,(rysunki, projekty) są wykonane mało staranny

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności plastyczne
- w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości zada
- zna podstawowe pojęcia dla przedmiotu,
- wykonuje proste zadania,
- stosuje nieudolnie język plastyczny,
- wykonuje prace plastyczne w sposób bardzo mało kreatywny,(rysunki, projekty) są wykonane bardzo mało staranny

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności plastycznych przewidzianych przez podstawę programową z plastyki,
- opuszcza zajęcia,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć związanych z przedmiotem,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego zadania, nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla przedmiotu,
- nie wykazuje żadnego zainteresowania przedmiotem
- nie realizuje żadnych prac plastycznych

Biznes i zarządzanie

Klasa I i Klasa II

I. Wymagania ogólne

1. Charakteryzowanie elementów kompetencji przedsiębiorczych, wyjaśnianie zależności zachodzących między nimi i rozumienie ich roli we współczesnym świecie.
2. Rozumienie znaczenia i wyzwań pracy zespołowej oraz poznanie technik ją wspomagających.
3. Charakteryzowanie etapów zarządzania projektami.
4. Identyfikowanie podstawowych rodzajów ryzyk związanych z realizacją projektów.
5. Wyjaśnianie mechanizmów funkcjonowania gospodarki rynkowej, powiązań między jej podmiotami i poznanie roli państwa w procesach gospodarczych.
6. Zaznajomienie się z prawami i instytucjami chroniącymi konsumenta.
7. Rozumienie różnych postaw ludzi wobec pieniędzy oraz konsekwencji wynikających z tych postaw.
8. Charakteryzowanie usług finansowych ważnych dla gospodarstwa domowego.
9. Rozumienie metod aktywnego poszukiwania pracy.
10. Wyjaśnianie zasad zarządzania przedsiębiorstwem.
11. Znajomość procesu planowania własnego biznesu.

1. Umiejętności i stosowanie wiedzy w praktyce.

1. Analiza własnych kompetencji przedsiębiorczych i przygotowanie planu działania zmierzającego do ich rozwoju.
2. Współpraca w zespole i skuteczne organizowanie pracy zespołu w celu realizacji określonego zadania.
3. Prowadzenie dyskusji i argumentowanie w trakcie pracy zespołowej.

4. Formułowanie i uzasadnianie celów, planowanie, prezentowanie zakresu i realizacja prostych zadań projektowych.
5. Samodzielne obserwacje zjawisk zachodzących w gospodarce i wyciąganie wniosków na podstawie tych obserwacji.
6. Uwzględnianie prostych informacji gospodarczych oraz podstawowych wskaźników ekonomicznych w podejmowanych decyzjach dotyczących życia prywatnego i w planach na przyszłość.
7. Planowanie budżetu gospodarstwa domowego ze świadomością konsekwencji nadmiernego zadłużania się.
8. Analizowanie wpływu podatków na budżet gospodarstwa domowego i możliwości wykorzystania ulg.
9. Dobieranie oferty usług finansowych do własnych potrzeb.
10. Dobieranie odpowiednich form oszczędzania i inwestowania z uwzględnieniem towarzyszącego im ryzyka i adekwatnie do sytuacji gospodarstwa domowego.
11. Obserwowanie dynamicznie zmieniającego się rynku pracy i rozpoznawanie kompetencji na nim oczekiwanych.
12. Sporządzanie dokumentów aplikacyjnych podczas ubiegania się o pracę.
13. Kształtowanie umiejętności autoprezentacji i formułowania konstruktywnych opinii zwrotnych.
14. Samodzielne analizowanie zjawisk zachodzących w najbliższym otoczeniu i formułowanie na ich podstawie pomysłów na własny biznes.
15. Przygotowanie do planowania własnej działalności gospodarczej.

Wymagania na poszczególne oceny

Opisowe kryteria oceniania w ramach biznesu i zarządzania

I. Ocena niedostateczna:

Uczeń:

- nie rozumie poleceń nauczyciela;
- nie zapamiętuje podstawowych wiadomości;
- odrzuca pomoc nauczyciela i kolegów w trakcie zajęć;
- nie wykonuje poleceń, ćwiczeń, prac domowych;
- nie uczestniczy w wykonywaniu zadań w zespole;
- nie prowadzi zeszytu przedmiotowego, e-portfolio i zeszytu ćwiczeń.

II. Ocena dopuszczająca :

Uczeń:

- częściowo rozumie polecenia nauczyciela;
- zapamiętuje podstawowe wiadomości i potrafi je odtworzyć z pomocą nauczyciela;
- rozpoznaje, nazywa i charakteryzuje z pomocą nauczyciela poznane pojęcia i dokumenty;
- wykonuje z pomocą nauczyciela proste polecenia i ćwiczenia;
- uczestniczy w wykonywaniu zadań w zespole;
- prowadzi zeszyt przedmiotowy, e-portfolio i zeszyt ćwiczeń.

III. Ocena dostateczna:

Uczeń:

- rozumie polecenia i instrukcje;
- zapamiętuje podstawowe wiadomości i odtwarza je samodzielnie;
- rozumie omawiane zagadnienia;

- samodzielnie i poprawnie wykonuje proste zadania;
- umie zastosować zdobyte umiejętności w praktyce;
- aktywnie uczestniczy w wykonywaniu zadań w zespole;
- systematycznie prowadzi zeszyt przedmiotowy, e-portfolio i zeszyt ćwiczeń.

IV . Ocena dobra:

Uczeń:

- rozumie polecenia i instrukcje;
- zna omawiane na lekcjach zagadnienia i potrafi je zaprezentować w sposób logiczny i spójny;
- rozumie omawiane na lekcjach zagadnienia i umie je wyjaśnić innym osobom;
- potrafi formułować wnioski; • uczestniczy w dyskusjach i broni swojego stanowiska;
- aktywnie uczestniczy w lekcjach;
- poprawnie i sprawnie wykonuje zadania;
- umie poprawnie zastosować zdobyte umiejętności w praktyce;
- wykazuje zainteresowanie problematyką ekonomiczną;
- systematycznie i starannie prowadzi zeszyt przedmiotowy, e-portfolio i zeszyt ćwiczeń.

V .Ocena bardzo dobra :

Na ocenę bardzo dobrą uczeń spełnia kryteria jak na ocenę dobrą oraz dodatkowo:

- posiada bogate wiadomości z zakresu wszystkich treści nauczania biznesu i zarządzania;
- wykazuje zainteresowanie zjawiskami ekonomicznymi oraz dodatkowymi źródłami informacji dotyczącymi omawianych treści nauczania;
- umie samodzielnie poszukiwać informacji w różnych źródłach oraz je selekcjonować;
- właściwie interpretuje zjawiska gospodarcze;
- potrafi w sposób twórczy rozwiązywać problemy;
- kieruje pracą zespołu;
- uczestniczy w konkursach i olimpiadach ekonomicznych i uzyskuje wyróżniające wyniki na poziomie szkolnym.

VI. Ocena celująca :

Na ocenę celującą uczeń spełnia kryteria jak na ocenę bardzo dobrą oraz dodatkowo:

- wykazuje szczególne zainteresowanie gospodarką i ekonomią;
- zdobywa dodatkową wiedzę z zakresu omawianych zagadnień i przekazuje ją innym

Ponadto:

Trzy plusy za szczególną aktywność na lekcji – daje ocenę cząstkową bdb(5)

Wymagania edukacyjne z przedmiotów zawodowych (podstawa programowa z 2019 r.)

Dla zawodu technik ekonomista – kształcenie modułowe

Moduł M1 Przygotowanie ekonomiczno-prawne do prowadzenia działalności

Klasa I

Jednostka M1.J1. Bezpieczeństwo i higiena pracy

1.Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- zidentyfikować krajowe i unijne akty prawa dotyczące prawnej ochrony pracy, ochrony przeciwpożarowej, ochrony środowiska i ergonomii
- zidentyfikować akty prawa wewnątrzzakładowego związane z bezpieczeństwem i higieną pracy, ochroną przeciwpożarową, ochroną środowiska i ergonomią
- stosować zasady postępowania z odpadami,
- określić zadania ergonomii,
- określić zakres ergonomii, np. stanowisk pracy, organizacji procesu pracy
- wskazywać zadania i uprawnienia instytucji ogólnokrajowych w zakresie ochrony pracy w Polsce
- określić wymagania formalno-prawne w zakresie obowiązku tworzenia specjalistycznego stanowiska pracy bhp/służby bhp w jednostce organizacyjnej
- rozpoznać zadania i uprawnienia wyspecjalizowanych zakładowych służb bhp w zakresie ochrony pracy
- zidentyfikować zadania i uprawnienia w zakresie minimalnych wymagań bezpiecznego użytkowania urządzeń biurowych
- rozpoznać jednostki organizacyjne w systemie struktury organizacyjnej ochrony środowiska w Polsce
- wymienić zadania i uprawnienia zakładowych służb bhp w zakresie ochrony środowiska w miejscu pracy
- posługiwać się pojęciami: bezpieczeństwo i higiena pracy, ochrona przeciwpożarowa, ochrona środowiska, ergonomia
- stosować zasady ochrony przeciwpożarowej w jednostkach organizacyjnych
- stosować zasady korzystania z zasobów środowiska
- stosować zasady postępowania z odpadami
- zidentyfikować obowiązki pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy
- zidentyfikować obowiązki pracowników w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy
- zidentyfikować system kar dla pracownika z tytułu nieprzestrzegania przepisów bezpieczeństwa i higieny w trakcie wykonywania pracy
- wskazać sankcje dla pracodawców z tytułu niezapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy
- wskazać obowiązki pracownika i pracodawcy w zakresie zapobiegania wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym
- wskazać źródła zagrożeń występujących w środowisku pracy
- zidentyfikować czynniki szkodliwe w pracy biurowej
- zidentyfikować czynniki uciążliwe w pracy biurowej
- zidentyfikować czynniki niebezpieczne w środowisku pracy biurowej
- rozpoznać skutki oddziaływania czynników fizycznych na organizm człowieka
- rozpoznać skutki oddziaływania czynników chemicznych na organizm człowieka

- rozpoznać skutki oddziaływania czynników biologicznych na organizm człowieka
- rozpoznać skutki oddziaływania czynników psychofizycznych na organizm człowieka
- rozpoznać skutki oddziaływania czynników niebezpiecznych i uciążliwych na organizm człowieka
- zidentyfikować pojęcia choroba zawodowa i wypadek przy pracy
- zidentyfikować środki ochrony zbiorowej
- wskazać środki ochrony zabezpieczające przed hałasem w pracy biurowej
- opisać wymagania w zakresie oświetlenia, temperatury i mikroklimatu pomieszczeń biurowych
- rozpoznać środki ochrony zapobiegające porażeniem prądem w pracy biurowej
- rozpoznać środki ochrony zapobiegające pogorszeniu wzroku i zniekształceniu kręgosłupa
- rozpoznać środki ochrony zapobiegające upadkom
- rozróżnić czynniki zagrożeń w środowisku pracy biurowej
- rozróżnić rodzaje profilaktycznych badań lekarskich
- rozróżnić rodzaje obowiązkowych szkoleń
- rozróżnić rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy i chorób zawodowych – rozróżnić rodzaje możliwych zagrożeń występujących w środowisku pracy bhp
- dobrać środki ochrony zbiorowej do rodzaju pracy biurowej
- zidentyfikować czynniki, które należy brać pod uwagę przy organizacji przestrzeni biurowej zgodnie z zasadami ergonomii
- rozpoznać wymagania ergonomiczne dla stanowiska pracy siedzącej
- wyjaśnić wymagania ergonomiczne dla stanowiska pracy przy komputerze
- zastosować zasady ergonomii koncepcyjnej w zakresie kształtowania urządzeń wykorzystywanych w pracy biurowej
- zidentyfikować bezpieczne i higieniczne warunki na stanowisku pracy biurowej
- wskazać obowiązki pracodawcy w zakresie organizacji czasu pracy dla pracownika pracującego na stanowisku komputerowym
- zidentyfikować działania prewencyjne zapobiegające powstawaniu pożaru lub innego zagrożenia na stanowisku pracy biurowej
- rozpoznać sytuacje grożące pożarem podczas pracy biurowej
- zidentyfikować ekologiczny sprzęt i materiały wykorzystywane w pracy biurowej
- wskazać właściwe zachowania przy pracach z urządzeniami biurowymi podłączonymi do sieci elektrycznej
- rozróżnić znaki informacyjne związane z przepisami ochrony przeciwpożarowej,
- zidentyfikować zastosowanie gaśnic po znormalizowanych oznaczeniach literowych
- stosować zasady postępowania na wypadek pożaru w miejscu pracy
- scharakteryzować wymagania zawarte w aktach prawnych i normach z zakresu ochrony środowiska
- zastosować zasady recyklingu zużytych części urządzeń biurowych i wyposażenia
- skorzystać z instrukcji obsługi urządzeń technicznych podczas wykonywania pracy biurowej
- rozpoznać zagrożenia życia na podstawie typowych objawów
- wskazać czynności ratujące życie w przypadku zatrzymania krążenia, np. zasady ułożenia poszkodowanego, zasady wykonywania resuscytacji krążeniowo-oddechowej,
- wskazać czynności udzielania pierwszej pomocy w różnych zagrożeniach życia i zdrowia, np. w przypadkach omdleń, złamań, zwichnięć skręceń, krwotoków
- wyjaśnić zasady powiadamiania instytucji ratunkowych w przypadku zaistnienia sytuacji stanowiącej zagrożenie dla zdrowia i życia
- określić zakres udzielanej pierwszej pomocy w zależności od przyczyny i rodzaju zagrożenia życia

- dobrać czynności udzielania pierwszej pomocy do rodzaju rozpoznawanych objawów zagrożenia życia i zdrowia

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
potrafi dokonać analizy problemu,
potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
wykonuje prace w sposób estetyczny,
pracuje systematycznie,
stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
posługuje się terminologią fachową z błędami,
wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),
braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
wykonuje proste czynności zawodowe,
stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,

nie pracuje systematycznie,
nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

Jednostka M1.J2. Stosowanie statystyki w praktyce

1.Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- posługiwać się podstawowymi pojęciami statystycznymi, np. zbiorowość statystyczna, jednostka statystyczna, cecha statystyczna, warianty cech statystycznych
- dokonać podziału cech statystycznych
- scharakteryzować warianty cech
- wymienić kryteria określania jednostki statystycznej
- wyjaśnić miejsce statystyki w systemie informacji i systemie decyzyjnym
- opisać przykładową zbiorowość statystyczną i jednostkę statystyczną za pomocą podstawowych pojęć statystycznych
- wskazać źródła pozyskiwania danych statystycznych
- opisać rodzaje badań statystycznych
- scharakteryzować etapy badania statystycznego
- wymienić rodzaje błędów spotykanych w badaniach statystycznych
- omówić skutki przeprowadzenia badania statystycznego z błędami
- rozróżnić rodzaje badań statystycznych
- przygotować narzędzia do zbierania danych statystycznych
- dobrać źródło pozyskania danych do rodzaju i przedmiotu prowadzonego badania statystycznego
- dobrać rodzaj badania statystycznego do potrzeb jednostki organizacyjnej
- dobrać metody badania statystycznego do rodzaju prowadzonego badania
- ocenić przydatność badań statystycznych w prowadzeniu działalności
- wykonać proste badanie statystyczne
- zgromadzić dane z publikowanych źródeł informacji
- zgromadzić dane z własnego badania statystycznego
- wykorzystać dokumentację jednostki organizacyjnej do zgromadzenia danych tej zbiorowości
- skontrolować materiał statystyczny
- uporządkować dane statystyczne według określonego kryterium
- opisać zasady grupowania materiału statystycznego
- identyfikować szeregi statystyczne
- dobrać metodę grupowania materiału statystycznego do przedmiotu prowadzonego badania
- pogrupować i zliczyć materiał statystyczny z zastosowaniem różnych technik
- rozróżnić szeregi statystyczne

- scharakteryzować metody prezentacji danych statystycznych
- zaprezentować opracowane dane statystyczne
- dobrać formę prezentacji danych do rodzaju danych statystycznych
- dobrać formę prezentacji danych do wyników badań statystycznych
- opracować raport wspomagający podejmowanie decyzji ekonomicznych z wykorzystaniem techniki komputerowej

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania, opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),

samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,

umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,

biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,

analizuje i ocenia rozwiązania problemów,

trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,

planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),

samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,

sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,

potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,

potrafi dokonać analizy problemu,

potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,

wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,

wykonuje prace w sposób estetyczny,

pracuje systematycznie,

stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),

braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,

potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,

zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,

zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,

potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,

potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,

dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,

potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,

potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,

prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),

zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,

przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i

zaproponować rozwiązanie,

przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu

i poprawić błędy,

posługuje się terminologią fachową z błędami,
wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),
braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
wykonuje proste czynności zawodowe,
stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
nie pracuje systematycznie,
nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

Klasa II

M1.J2. Stosowanie statystyki w praktyce

1. Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- określić cel prowadzenia analizy statystycznej
- dokonać podziału stosowanych w analizie statystycznej parametrów opisowych
- wymienić rodzaje analiz statystycznych
- sklasyfikować miary statystyczne
- obliczyć i zinterpretować klasyczne i pozycyjne miary tendencji centralnej
- dobrać dane do wyliczenia podanych miar statystycznych
- wnioskować na podstawie obliczonych miar statystycznych
- określić rolę analizy statystycznej
- w procesie podejmowania decyzji
- rozróżnić podane miary statystyczne na podstawie ich opisu
- obliczyć i zinterpretować wskaźniki natężenia zjawisk
- obliczyć i zinterpretować wskaźniki struktury badanej zbiorowości
- obliczyć i zinterpretować wskaźniki dynamiki zjawisk ekonomiczno-finansowych
- zinterpretować średnie tempo zmian
- obliczyć i zinterpretować miary tendencji centralnej
- obliczyć i zinterpretować podstawowe miary rozproszenia i korelacji badanych zjawisk
- przeprowadzić analizę opisową badanego zjawiska na podstawie obliczonych miar i wskaźników
- przygotować wnioski z przeprowadzonej analizy do podjęcia decyzji ekonomicznych
- zaprezentować wyniki analizy statystycznej z wykorzystaniem techniki komputerowej

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,

opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
potrafi dokonać analizy problemu,
potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
wykonuje prace w sposób estetyczny,
pracuje systematycznie,
stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
posługuje się terminologią fachową z błędami,
wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),
braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
wykonuje proste czynności zawodowe,
stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,

nie pracuje systematycznie,
nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M1.J3. Stosowanie przepisów prawa w prowadzeniu działalności

1. Wymagania edukacyjne

Klasa I

Uczeń potrafi:

- zidentyfikować prawo przedmiotowe oraz podmiotowe bezwzględne i względne
- opisać zakres i gałęzie prawa materialnego
- scharakteryzować zakres prawa formalnego (procesowego)
- rozpoznać wybrane pojęcia prawne, np. norma prawna, przepis prawny, stosunek prawny, zdarzenie prawne
- posługiwać się wybranymi pojęciami prawnymi, np. norma prawna, przepis prawny, stosunek prawny, zdarzenie prawne
- wskazać źródła prawa powszechnie obowiązujące i akty prawa miejscowego
- wymienić zadania organów ochrony prawnej, np. adwokatura, prokuratura, notariat, radca prawny
- zidentyfikować zasady obowiązywania aktów normatywnych, np. vacatio legis, zasady wprowadzania zmian do aktów normatywnych, zasady w przypadku kolizji norm prawnych, zasady w przypadku regulowania tych samych spraw przez akty normatywne różnej rangi
- rozróżnić źródła prawa powszechnie obowiązujące i akty prawa miejscowego
- rozróżnić zadania organów ochrony prawnej, np. adwokatura, prokuratura, notariat, radca prawny
- podać przykłady stosowania wybranych zasad obowiązywania aktów normatywnych, np. vacatio legis, zasady wprowadzania zmian do aktów normatywnych, zasady w przypadku kolizji norm prawnych, zasady w przypadku regulowania tych samych spraw przez akty normatywne różnej rangi
- zidentyfikować pojęcia i zasady prawa cywilnego, np. podmiot prawa cywilnego, zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych, czynność prawna, stosunek cywilnoprawny, źródła prawa cywilnego, sankcje w prawie cywilnym
- opisać podmioty, stosunki i czynności cywilnoprawne
- rozpoznać szczególną formę oświadczenia woli
- wymienić rodzaje czynności prawnych w zakresie prawa gospodarczego
- rozróżnić pojęcia i zasady prawa cywilnego, np. podmiot prawa cywilnego, zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych, czynność prawna, stosunek cywilnoprawny, źródła prawa cywilnego, sankcje w prawie cywilnym
- rozróżnić podmioty, stosunki i czynności cywilnoprawne
- dobrać szczególną formę oświadczenia woli do rodzaju czynności prawnych w zakresie prawa gospodarczego
- wymienić rodzaje pełnomocnictw
- podać przykłady rzeczy w znaczeniu prawa cywilnego rzeczowego: nieruchomości, ruchomych, oznaczonych co do rodzaju, oznaczonych co do gatunku
- wskazać formy własności i innych praw rzeczowych oraz formy nabycia i utraty własności
- zidentyfikować rodzaje wpisów w księgach wieczystych
- rozróżnić rodzaje pełnomocnictw

- sklasyfikować rzeczy w znaczeniu prawa cywilnego rzeczowego, np. nieruchomości, ruchome, oznaczone co do rodzaju, oznaczone co do gatunku
- rozróżnić formy własności i innych praw rzeczowych oraz formy nabycia i utraty własności
- zinterpretować wpisy w księgach wieczystych
- zidentyfikować źródła powstawania i formy wygaśnięcia zobowiązań
- scharakteryzować szczególne umowy, np. umowę dostawy, umowę sprzedaży na raty, umowę zlecenia, umowę o dzieło, umowę najmu, umowę dzierżawy, umowę leasingu, umowę agencyjną, rachunku bankowego, umowę ubezpieczenia, umowę pożyczki, użyczenia, poręczenia
- opisać wybrane rodzaje odpowiedzialności cywilnej, np. odpowiedzialność deliktowa, kontraktowa, rękojmia za wady, gwarancja
- rozróżnić źródła powstawania i formy wygaśnięcia zobowiązań
- rozróżnić szczególne umowy, np. umowę dostawy, umowę sprzedaży na raty, umowę zlecenia, umowę o dzieło, umowę najmu, umowę dzierżawy, umowę leasingu, umowę agencyjną, rachunku bankowego, umowę ubezpieczenia, umowę pożyczki, użyczenia, poręczenia
- dobrać rodzaj niezachowania odpowiedzialności cywilnej do opisanej szkody lub sytuacji, np. odpowiedzialność deliktowa, kontraktowa, rękojmia za wady, gwarancja
- wskazać źródła prawa administracyjnego
- scharakteryzować formy działania administracji
- rozpoznać zasady postępowania administracyjnego
- zidentyfikować rolę sądów administracyjnych
- wskazać organy administracji publicznej
- zidentyfikować zakres i źródła prawa administracyjnego
- rozpoznać prawne formy działania administracji publicznej
- sklasyfikować organy administracji publicznej
- podać przykłady aktów normatywnych
- zidentyfikować elementy decyzji administracyjnej
- wymienić rodzaje terminów w postępowaniu administracyjnym
- sklasyfikować akty normatywne
- sporządzić schemat trybu odwołania od decyzji administracyjnej
- rozróżnić rodzaje terminów w postępowaniu administracyjnym
- obliczyć terminy w postępowaniu administracyjnym
- podać pojęcia: praw autorskich i praw pokrewnych
- rozpoznać źródła prawa regulujące zasady korzystania z praw autorskich i praw pokrewnych
- sklasyfikować utwory ze względu na ochronę prawem własności intelektualnej
- zakwalifikować utwory do domeny publicznej
- zidentyfikować zakres prawa ochrony własności przemysłowej
- zidentyfikować warunki udzielenia prawa ochronnego, np. wynalazku, wzoru użytkowego, wzoru przemysłowego, znaku towarowego
- zidentyfikować normy prawa krajowego i międzynarodowego regulujące ochronę danych osobowych
- rozpoznać zadania organów ochrony danych w Polsce
- posługiwać się pojęciami z zakresu ochrony danych osobowych, np. zbiór danych, przetwarzanie danych, zabezpieczenie danych, usuwanie danych, administrator danych, odbiorca danych
- zidentyfikować warunki przetwarzania i zabezpieczenia danych osobowych
- rozróżnić rodzaje odpowiedzialności z tytułu nieprzestrzegania przepisów w zakresie ochrony danych osobowych

- zbierać, przetwarzać i zabezpieczać dane osobowe zgodnie z przepisami o ochronie danych osobowych
- zakwalifikować dane osobowe do odpowiedniego zbioru danych
- sporządzić pismo wyrażające zgodę na przetwarzanie danych osobowych

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),

samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),

samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
potrafi dokonać analizy problemu,
potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
wykonuje prace w sposób estetyczny,
pracuje systematycznie,
stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),

braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,

zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),

zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,

przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,

posługuje się terminologią fachową z błędami,
wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,

potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),

braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,

zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,

wykonuje proste czynności zawodowe,

stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.

braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,

nie pracuje systematycznie,

nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,

nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,

nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M1.J4. Gospodarowanie na rynku zasobów, dóbr i usług

1.Wymagania ogólne

Klasa I

Uczeń potrafi:

- opisać przedmiot badań ekonomii
- wymienić potrzeby, środki i sposoby ich zaspokajania
- wyjaśnić pojęcia wybór i koszt alternatywny
- scharakteryzować systemy ekonomiczne
- rozróżnić potrzeby ekonomiczne i nieekonomiczne
- określić role dóbr wolnych i dóbr ekonomicznych w zaspokajaniu potrzeb
- ustalić zasoby potrzebne do wytworzenia dóbr i usług
- wyjaśnić konieczność dokonywania wyborów ekonomicznych
- dokonać wyboru ekonomicznego przy pomocy analizy korzyści i kosztów
- określić koszt alternatywny dokonanego wyboru
- scharakteryzować sposoby rozwiązywania problemów niedoboru w różnych systemach ekonomicznych
- wymienić podmioty w gospodarce rynkowej
- wyjaśnić pojęcie rynku, jego rodzaje i funkcje
- scharakteryzować elementy rynku: popyt, podaż, cenę
- opisać zjawisko równowagi rynkowej oraz przejawów jej braku
- objaśnić działanie mechanizmu rynkowego
- obliczyć elastyczność popytu i podaży
- wyjaśnić podstawy decyzji konsumenta na rynku
- obliczyć użyteczność całkowitą, przeciętną i marginalną
- sporządzić budżet indywidualny i budżet gospodarstwa domowego
- wykazać wpływ zmiany dochodów oraz zmiany cen na strukturę konsumpcji
- rozróżnić koszty stałe i zmienne
- scharakteryzować struktury rynku
- wykazać współzależność działających na rynku podmiotów gospodarujących
- wyjaśnić działanie prawa popytu i prawa podaży

- wyjaśnić zmiany w popycie i podaży spowodowane czynnikami niecenowymi
- zinterpretować wskaźniki elastyczności popytu i podaży
- uzasadnić znaczenie elastyczności popytu i elastyczności podaży przy podejmowaniu decyzji ekonomicznych przez producenta i konsumenta
- uzasadnić wpływ ograniczenia budżetowego i użyteczności na decyzje konsumenta
- uzasadnić konieczność równoważenia rynku dóbr i usług
- opisać zjawisko równowagi konsumenta
- obliczyć koszty całkowite, jednostkowe i marginalne
- wyjaśnić znaczenie technicznego optimum produkcji
- wyjaśnić podstawy decyzji producentów gospodarujących w różnych strukturach rynkowych
- ocenić efektywność rynku konkurencyjnego w krótkim i długim okresie
- wyjaśnić pojęcia popytu i podaży na rynku pracy
- wymienić czynniki determinujące popyt na pracę i podaż pracy
- wyjaśnić pojęcia popytu i podaży na rynku kapitałowym
- wymienić czynniki determinujące popyt i podaż na rynku kapitałowym
- wyjaśnić pojęcia popytu i podaży na rynku zasobów naturalnych
- wyjaśnić mechanizm równowagi rynkowej na rynku pracy
- wyjaśnić mechanizm równowagi rynkowej na rynku kapitałowym
- wykazać wpływ eksploatacji zasobów naturalnych na środowisko przyrodnicze
- wyjaśnić pojęcie makroekonomii
- wymienić podstawowe problemy makroekonomiczne
- rozpoznać rodzaje bezrobocia
- scharakteryzować metody walki z bezrobociem
- rozpoznać rodzaje inflacji
- wymienić sposoby walki z inflacją
- uzasadnić potrzeby ingerencji rządu w procesy gospodarcze
- objaśnić podstawowe metody obliczania Produktu Krajowego Brutto
- wymienić ekonomiczne funkcje państwa
- scharakteryzować rolę państwa w gospodarce rynkowej
- wymienić mierniki systemu rachunkowości społecznej
- wyjaśnić działanie modelu zagregowanego popytu (AD) i zagregowanej podaży (AS)
- wymienić przyczyny nierównomiernego rozwoju gospodarczego
- wskazać konsekwencje zachwiania równowagi gospodarczej
- zinterpretować mierniki ekonomicznej aktywności zawodowej
- określić społeczne i ekonomiczne skutki bezrobocia
- określić przyczyny wzrostu cen w gospodarce
- zinterpretować indeks cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI)
- obliczyć roczną stopę inflacji
- określić skutki spadku siły nabywczej pieniądza
- określić koszty i korzyści inflacji
- wyjaśnić związki zachodzące pomiędzy uczestnikami obiegu okrężnego produktu i dochodu w gospodarce
- wyjaśnić celowość: pomiaru Produktu Krajowego Brutto (PKB)
- obliczyć realny PKB i uzasadnić celowość jego stosowania
- wyjaśnić zależność między PKB, Produktem Krajowym Netto, dochodami osobistymi i dyspozycyjnymi dochodami osobistymi
- obliczyć PKB metoda sumowania produktów, sumowania dochodów, sumowania wydatków
- zidentyfikować pojęcie budżetu państwa

- wymienić funkcje budżetu państwa
- scharakteryzować dochody i wydatki budżetu państwa
- scharakteryzować funkcje i cechy podatków
- wyjaśnić wpływ podatków i wydatków budżetowych na zagregowany popyt
- wykazać wpływ instrumentów polityki fiskalnej na decyzje podmiotów gospodarujących
- uzasadnić stosowanie ekspansywnych i restrykcyjnych narzędzi polityki fiskalnej
- w zależności od stanu koniunktury gospodarczej
- wyjaśnić istotę i funkcje pieniądza
- wymienić czynniki determinujące popyt na pieniądź i podaż pieniądza
- zidentyfikować podmioty kreujące podaż pieniądza
- przedstawić rolę banku centralnego w państwie
- obliczyć ilość wykreowanego pieniądza
- przedstawić w formie graficznej równowagę na rynku pieniężnym i jej zmiany
- wyjaśnić zależność podaży pieniądza od instrumentów polityki monetarnej
- określić wpływ instrumentów polityki monetarnej na zagregowany popyt
- uzasadnić: stosowanie ekspansywnych i restrykcyjnych narzędzi polityki monetarnej w zależności od stanu koniunktury gospodarczej
- rozpoznać pojęcia związane z polityką handlową i walutową państwa, np., bilans płatniczy i jego części, bilans handlowy, terms of trade, kursy walut, kursy sztywne, płynne, stałe, aprecjacja, deprecjacja, dewaluacja, rewaluacja
- rozróżnić narzędzia zagranicznej polityki handlowej stosowane w różnych formach współpracy międzynarodowej
- przedstawić korzyści i koszty stosowania zmiennych kursów walutowych
- wykazać znaczenie wymiany gospodarczej dla gospodarki kraju
- obliczyć korzyści komparatywne
- wyjaśnić zasadność ograniczeń w handlu zagranicznym
- wyjaśnić znaczenie równowagi bilansu płatniczego dla gospodarki kraju
- wymienić funkcje i przedmiot działania przedsiębiorstw produkcyjnych
- zidentyfikować pojęcia z zakresu organizacji procesu produkcji, np. elementy struktury procesu technologicznego, gniazdowe i liniowe rozmieszczenie stanowisk roboczych, formy organizacji procesu produkcji, cykl produkcyjny, typ produkcji, rytmiczność produkcji
- wymienić metody rozmieszczenia stanowisk roboczych
- scharakteryzować typy produkcji
- sklasyfikować materiały według określonych kryteriów
- określić czynniki występujące w procesie produkcji
- zakwalifikować wyroby do określonych typów i rodzajów produkcji
- obliczyć czas trwania cyklu produkcyjnego
- rozróżnić elementy struktury procesu technologicznego
- porównać przedsiębiorstwa o różnej strukturze procesu technologicznego
- przedstawić graficznie gniazdowe i liniowe rozmieszczenie stanowisk roboczych
- wyjaśnić wpływ rozmieszczenia stanowisk roboczych na długość cyklu produkcyjnego, koszty produkcji i wykorzystanie zasobów produkcyjnych
- ustalić zapotrzebowanie na materiały w ujęciu ilościowym, jakościowym i czasowym
- obliczyć i zinterpretować wskaźniki dotyczące zużycia materiałowego, zapasów, zdolności produkcyjnej, rytmiczności produkcji i jakości produkcji
- obliczyć i zinterpretować: normy dotyczące przedmiotów i środków pracy, zdolności produkcyjnej maszyn i urządzeń całego przedsiębiorstwa oraz wskaźniki rytmiczności produkcji
- rozpoznać podmioty i formy sprzedaży występujące w obrocie towarowym

- scharakteryzować formy rynków zorganizowanych, np. giełdy towarowe, aukcje, przetargi, targi i wystawy
- identyfikować podstawowe pojęcia z zakresu handlu
- wymienić podstawowe czynności wykonywane w działalności handlowej
- zidentyfikować wskaźniki dotyczące obrotu towarowego
- scharakteryzować rodzaje zapasów towarowych
- sklasyfikować przedsiębiorstwa handlowe według różnych kryteriów
- obliczyć i zinterpretować wskaźniki służące do oceny gospodarki zapasami towarowymi
- wskazać czynniki mające wpływ na rozwój usług
- scharakteryzować usługi
- wymienić czynności związane ze świadczeniem usług
- wyjaśnić pojęcie outsorcingu
- rozpoznać formy outsorcingu
- wymienić obszary outsorcingu
- sklasyfikować usługi według różnych kryteriów, np. ze względu na przeznaczenie, rodzaj nabywców, rodzaj i charakter wykonywanej pracy
- scharakteryzować etapy wdrażania outsorcingu w przedsiębiorstwie
- wyjaśnić korzyści i zagrożenia outsorcingu

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania, opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),

samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem, umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów, biegłe stosuje terminologię właściwą dla zawodu, analizuje i ocenia rozwiązania problemów, trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych, planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),

samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,

sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,

potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,

potrafi dokonać analizy problemu,

potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,

wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,

wykonuje prace w sposób estetyczny,

pracuje systematycznie,

stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),

braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,

potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,

zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,

zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,

potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,

potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
posługuje się terminologią fachową z błędami,
wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),
braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
wykonuje proste czynności zawodowe,
stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
nie pracuje systematycznie,
nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M2 Prowadzenie działalności w organizacji

M2.J1.Wykonywanie prac biurowych związanych z prowadzeniem działalności w organizacji

1.Wymagania ogólne

Uczeń potrafi (podstawowe):

Klasa I

- wskazać czynniki, które należy brać pod uwagę przy organizacji przestrzeni biurowej zgodnie z zasadami ergonomii
- zidentyfikować bezpieczne i higieniczne warunki na stanowisku pracy biurowej
- wskazać obowiązki pracodawcy w zakresie organizacji czasu pracy dla pracownika pracującego na stanowisku komputerowym
- wymienić działania prewencyjne zapobiegające powstawaniu pożaru lub innego zagrożenia na stanowisku pracy biurowej
- rozpoznać sytuacje grożące pożarem podczas pracy biurowej

- rozpoznać ekologiczny sprzęt i materiały wykorzystywane w pracy biurowej
- wskazać obowiązki pracodawcy w zakresie organizacji czasu pracy dla pracownika pracującego na stanowisku komputerowym
- wymienić rodzaje struktur organizacyjnych
- rozróżnić rodzaje struktur organizacyjnych
- rozróżnić więzi służbowe i funkcjonalne
- scharakteryzować systemy kancelaryjne
- wymienić elementy rzeczowego wykazu akt
- rozróżnić rodzaje pism ze względu na treść, obieg, formę i jawność informacji
- wymienić zasady redagowania pism
- zidentyfikować części składowe pism i zasady ich rozmieszczania
- opisać układy pism
- wymienić zasady sporządzania pism wewnętrznych i zewnętrznych
- przygotować korespondencję do wysyłki
- stosować zasady etykiety w komunikacji, np. podczas przeprowadzania rozmów telefonicznych
- przestrzegać zasad redakcyjnych i etykiety w korespondencji

Klasa II

- zidentyfikować materiały informacyjne związane z organizacją spotkań służbowych
- wymienić elementy harmonogramu spotkania
- wymienić elementy zawiadomienia o spotkaniu
- wymienić elementy zaproszenia
- rozpoznać pojęcia z zakresu przechowywania danych, np. archiwizacja, zbiór archiwalny, archiwum, baza danych
- rozpoznać pojęcia z zakresu przechowywania danych, np. archiwizacja, zbiór archiwalny, archiwum, baza danych
- zidentyfikować rodzaje archiwów
- wskazać różnice między dokumentacją archiwalną a niearchiwalną
- wskazać sposoby porządkowania i kwalifikowania dokumentacji przeznaczonej do przekazania do archiwum zakładowego
- wymienić zasady oznaczania zbiorów archiwalnych
- wskazać okresy przechowywania dokumentacji archiwalnej stosownie do jej rodzaju
- wymienić zasady udostępniania zbiorów archiwalnych osobom trzecim
- wskazać sposób postępowania z dokumentacją archiwalną po upływie terminu przedawnienia
- scharakteryzować warunki przetwarzania i zabezpieczenia danych osobowych
- zidentyfikować dokumenty związane z przetwarzaniem danych osobowych
- tworzyć publikacje z nagłówkiem i stopką, przypisami, grafiką, tabelami itp.
- formatować tekst w kolumnach
- wyszukiwać, gromadzić i przetwarzać informacje z różnych źródeł
- opracować tekstowe dokumenty biurowe
- przygotować materiały informacyjne związane z organizacją spotkań służbowych
- rejestrować dokumenty zgodnie z przyjętym systemem kancelaryjnym
- sporządzić dokumenty w zakresie przetwarzania danych osobowych

- stosować zasady etykiety w komunikacji
- przestrzegać zasad redakcyjnych i etykiety w korespondencji elektronicznej
- stosować arkusz kalkulacyjny do gromadzenia danych i przedstawiania ich w postaci graficznej, z wykorzystaniem odpowiednich typów wykresów
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do sporządzania dokumentów biurowych
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do rejestrowania dokumentów zgodnie z przyjętym systemem kancelaryjnym
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do przygotowania materiałów informacyjnych związanych z organizacją spotkań służbowych
- tworzyć dokumenty zawierające różne obiekty (np. tekst, grafikę, tabele, wykresy) pobrane z różnych programów i źródeł
- zaplanować spotkanie służbowe
- sporządzić harmonogram spotkania
- sporządzić zawiadomienie o spotkaniu do prasy
- sporządzić zaproszenie na spotkanie
- zakwalifikować dokumenty do kategorii archiwalnej
- oznaczyć zbiory archiwalne zgodnie z zasadami
- ustalić okres przechowywania dokumentacji archiwalnej stosownie do jej rodzaju
- rozróżnić rodzaje archiwów
- zakwalifikować dane osobowe do odpowiedniego zbioru danych
- sporządzić dokumenty w zakresie przetwarzania danych osobowych
- opracować za pomocą komputera: rysunki, teksty, dane liczbowe, motywy, animacje
- sporządzić pisma wewnętrzne i zewnętrzne
- sporządzić uproszczony schemat organizacyjny jednostki

Klasa III

Uczeń potrafi:

- wykorzystać edytor tekstu w pracy biurowej
- stosować arkusz kalkulacyjny do gromadzenia danych i przedstawiania ich w postaci graficznej, z wykorzystaniem odpowiednich typów wykresów
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do sporządzania dokumentów biurowych
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do rejestrowania dokumentów zgodnie z przyjętym systemem kancelaryjnym
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do przygotowania materiałów informacyjnych związanych z organizacją spotkań służbowych
- tworzyć dokumenty zawierające różne obiekty (np. tekst, grafikę, tabele, wykresy) pobrane z różnych programów i źródeł
- określić cele i zasady normalizacji krajowej
- określić pojęcia i cechy normy
- tworzyć prostą bazę danych w postaci jednej tabeli i wykonywać na niej podstawowe operacje bazodanowe
- tworzyć dokumenty zawierające różne obiekty (np. tekst, grafikę, tabele, wykresy) pobrane z różnych programów i źródeł
- przygotować prezentację związaną z organizacją spotkań służbowych
- rozróżnić oznaczenia normy międzynarodowej, europejskiej i krajowej
- korzystać ze źródeł informacji dotyczących norm i procedur oceny zgodności

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,

opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),

samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem, umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,

biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,

analizuje i ocenia rozwiązania problemów,

trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,

planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),

samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,

sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,

potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,

potrafi dokonać analizy problemu,

potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,

wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,

wykonuje prace w sposób estetyczny,

pracuje systematycznie,

stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),

braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,

potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,

zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,

zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,

potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,

potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,

dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,

potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,

potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,

prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),

zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,

przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i

zaproponować rozwiązanie,

przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu

i poprawić błędy,

posługuje się terminologią fachową z błędami,

wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na

prawidłowe rozwiązania problemu,

potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe

w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań

w danym zawodzie (od 40% do 55%),

braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych

czynności zawodowych,

zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
wykonuje proste czynności zawodowe,
stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.

braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,

nie pracuje systematycznie,

nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,

nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,

nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M2.J2 Gospodarowanie zasobami rzeczowymi

1. Wymagania ogólne

Uczeń potrafi (podstawowe):

Klasa II

- rozpoznać zadania komórek zaopatrzenia w przedsiębiorstwie
- wymienić rodzaje zapasów
w jednostkach o różnym przedmiocie (profilu) działalności
- zidentyfikować rodzaje zapasów
- sklasyfikować materiały wg grup rodzajowych
- rozpoznać czynniki wpływające na poziom zapasów w magazynie
- rozróżnić pojęcie normowania zapasów
- wymienić normy zapasów
- rozróżnić zapasy podlegające normowaniu
- wymienić normy zużycia surowców i materiałów
- rozróżnić rodzaje norm zużycia materiałów
- określić zapotrzebowanie na materiały i towary
- rozpoznać pojęcie gospodarki magazynowej i magazynowania
- wymienić zadania gospodarki magazynowej
- rozpoznać rodzaje magazynów
- rozpoznać sposoby wyceny zapasów
- wymienić sposoby wyceny rozchodu składników zapasów
- wymienić rodzaje dokumentów magazynowych przychodowych
- wymienić rodzaje dokumentów magazynowych rozchodowych
- rozpoznać komórki organizacyjne odpowiedzialne za sporządzenie dokumentów magazynowych
- wymienić cel przeprowadzania inwentaryzacji
- określić terminy
i częstotliwość inwentaryzacji
- rozróżnić rodzaje inwentaryzacji
- określić zasady przeprowadzania inwentaryzacji
- wymienić etapy przeprowadzania inwentaryzacji
- określić zasady przeprowadzania spisu z natury
- wymienić różnice inwentaryzacyjne
- rozróżnić różnice inwentaryzacyjne
- wymienić przyczyny powstawania różnic inwentaryzacyjnych
- scharakteryzować różnice inwentaryzacyjne

Klasa III

- rozróżnić wskaźniki rotacji zapasów
- obliczyć wskaźniki rotacji zapasów w dniach
- obliczyć wskaźniki rotacji zapasów w razach
- rozróżnić wskaźniki struktury i dynamiki
- obliczyć wskaźniki struktury zapasów
- obliczyć wskaźniki dynamiki zapasów
- wymienić pojęcie środków trwałych
- rozróżnić rodzaje środków trwałych
- określić strukturę środków trwałych
- określić zakres gospodarowania środkami trwałymi
- wymienić pojęcie zdolności produkcyjnej
- rozróżnić czas pracy maszyn
- określić wartość początkową środków trwałych
- wymienić rodzaje zużycia środków trwałych
- wyjaśnić pojęcie amortyzacji i umorzenia środków trwałych
- wymienić metody amortyzacji środków trwałych
- rozróżnić metody amortyzacji środków trwałych
- wymienić dokumenty obrotu środkami trwałymi
- rozróżnić dokumenty przychodowe obrotu środkami trwałymi
- rozróżnić dokumenty rozchodowe obrotu środkami trwałymi
- wyjaśnić pojęcie dostawy wewnątrzwspólnotowej
- wyjaśnić pojęcie nabycia wewnątrzwspólnotowego
- wyjaśnić istotę strefy wolnego handlu
- wyjaśnić pojęcie handlu zagranicznego
- wyjaśnić pojęcie importu, eksportu, handlu tranzytowego
- rozróżnić operacje w obrocie zagranicznym
- wymienić podmioty gospodarcze uczestniczące w handlu zagranicznym
- wyjaśnić wskaźnik *terms of trade*
- wyjaśnić znaczenie transakcji w obrocie zagranicznym
- określić przedmiot transakcji w handlu zagranicznym
- wymienić transakcje w handlu zagranicznym
- wyjaśnić pojęcie ceny, kontraktu, reklamacji
- wymienić podstawowe elementy kontraktu
- wyjaśnić pojęcia: waluta ceny, waluta płatności
- wyjaśnić pojęcie kursu walut
- wyjaśnić pojęcie różnic kursowych dodatnich i ujemnych
- wymienić czynności związane z przygotowaniem transakcji eksportowej
- rozróżnić reguły warunków sprzedaży określone w INCOTERMS
- rozróżnić zasady sporządzania kalkulacji eksportowej
- wymienić czynności związane z przygotowaniem transakcji importowej
- wymienić czynności realizacji transakcji importowej
- rozróżnić formy rozliczeń w obrocie zagranicznym
- wymienić pojęcie cła
- wymienić rodzaje ceł
- rozróżnić metody obliczania cła
- wyjaśnić pojęcie stawki celnej, taryfy celnej
- rozróżnić rodzaje taryf celnych

- wymienić pojęcie ceny
- rozróżnić funkcje cen
- wymienić czynniki wpływające na poziom cen sprzedaży
- wymienić rodzaje cen
- wymienić pojęcie kalkulacji kosztów
- rozróżnić rodzaje kalkulacji
- wymienić metody kalkulacji
- rozróżnić zasady ustalania jednostkowego kosztu wytworzenia
- podać pojęcie zysku
- rozróżnić zasady ustalania zysku
- rozróżnić strukturę ceny sprzedaży produktu gotowego
- wymienić zasady opodatkowania podatkiem od towarów i usług VAT
- rozróżnić szczeble obrotu towarowego
- rozróżnić ceny stosowane w obrocie towarowym
- rozróżnić strukturę ceny sprzedaży towarów
- wyjaśnić pojęcie marży
- rozróżnić rodzaje marż w obrocie towarowym
- wymienić zasady ustalania marży
- wymienić dokumenty podstawowe stosowane w obrocie towarowym z zagranicą
- wymienić rodzaje faktur stosowanych w handlu zagranicznym
- rozróżnić dokumenty składowe
- wymienić dokumenty przewozowe
- rozróżnić dokumenty ubezpieczeniowe
- wymienić dokumenty pomocnicze stosowane w handlu zagranicznym, np. świadectwo pochodzenia towaru
- wymienić dokumenty dotyczące nawiązania transakcji
- wymienić dokumenty związane z zamówieniem towaru, produktu
- wymienić dokumenty związane z dostawą towaru, produktu
- podać pojęcie marketingu
- wymienić podstawowe narzędzia marketingu
- klasyfikować produkty według kryteriów marketingowych
- określić związek między narzędziami marketingu
- określić miejsce i funkcje cen w strukturze marketingu
- wymienić pojęcie negocjacji
- rozróżnić style i techniki negocjacji
- wymienić pojęcie dystrybucji
- rozróżnić funkcje dystrybucji
- określić znaczenie marketingu w działalności podmiotu gospodarczego
- wymienić pojęcie promocji
- wymienić instrumenty promocji
- rozróżnić funkcje i strategie promocji
- wymienić etapy programu promocji
- określić znaczenie promocji w działalności marketingowej
- wymienić formy promocji sprzedaży

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania, opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),

samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),

samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,

sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,

potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,

potrafi dokonać analizy problemu,

potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,

wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,

wykonuje prace w sposób estetyczny,

pracuje systematycznie,

stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),

braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,

potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,

zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,

zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,

potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,

potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,

dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,

potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,

potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,

prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),

zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,

przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i

zaproponować rozwiązanie,

przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu

i poprawić błędy,

posługuje się terminologią fachową z błędami,

wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na

prawidłowe rozwiązania problemu,

potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe

w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań

w danym zawodzie (od 40% do 55%),

braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,

zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,

wykonuje proste czynności zawodowe,

stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.

braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,

nie pracuje systematycznie,

nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,

nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,

nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M2.J3. Wykorzystanie programów użytkowych

1. Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

Klasa II

- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do obliczeń związanych z ustaleniem wielkości zapasów magazynowych
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do obliczeń związanych z ustaleniem norm i zapasów magazynowych
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do obliczeń związanych z ustaleniem kosztu jednostkowego produktu pracy
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do obliczeń wskaźników struktury zapasów magazynowych
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do obliczeń wskaźników dynamiki zapasów magazynowych
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do sporządzenia dokumentów magazynowych i sprzedaży
- wykorzystać szablony arkusza kalkulacyjnego do sporządzania zestawień
- wykorzystać bazę danych zawartą w arkuszu kalkulacyjnym
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do obliczeń umorzenia i amortyzacji środków trwałych
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do przeliczania walut
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do prezentacji danych z zakresu gospodarowania zasobami rzeczowymi
- wykorzystać oprogramowanie do obsługi gospodarki magazynowej do sporządzania dokumentacji magazynowej
- wykorzystać oprogramowanie do sporządzania dowodów przychodowych i rozchodowych w zakresie środków trwałych

Klasa III

- wykorzystać oprogramowanie do obsługi gospodarki magazynowej do sporządzania dokumentacji magazynowej -Subiekt GT
- wykorzystać oprogramowanie do sporządzania dowodów przychodowych i rozchodowych w zakresie środków trwałych- Rachmistrz GT

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,

opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),

samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,

umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,

biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,

analizuje i ocenia rozwiązania problemów,

trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych, planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),

samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,

sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,

potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,

potrafi dokonać analizy problemu,

potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,

wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,

wykonuje prace w sposób estetyczny,

pracuje systematycznie,

stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),

braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,

potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,

zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,

zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,

potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,

potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,

dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,

potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,

potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,

prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),

zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,

przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,

przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,

posługuje się terminologią fachową z błędami,

wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,

potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),

braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,

zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,

wykonuje proste czynności zawodowe,

stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.

braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
nie pracuje systematycznie,
nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M3. Planowanie przedsięwzięć gospodarczych

M3.J1. Planowanie w jednostce gospodarczej

Klasa II

1. Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- podać pojęcie planowania
- wymienić funkcje planowania w przedsiębiorstwie
- opisać zasady planowania
- scharakteryzować metody planowania
- rozróżnić metody planowania
- wymienić rodzaje planów
- wymienić etapy planowania
- wymienić części składowe biznesplanu
- opisać części składowe biznesplanu
- rozróżnić części składowe biznesplanu
- dobrać metody planowania do obszaru planistycznego
- sklasyfikować plany wg różnych kryteriów
- usystematyzować etapy procesu planowania

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,

- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M3.J2. Sporządzanie biznesplanu

Klasa II

1. Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- zidentyfikować cele analizy strategicznej jednostki
- wymienić metody analizy strategicznej (portfelowa BCG, SWOT, benchmarking)
- wskazać mocne i słabe strony jednostki
- wskazać szanse i zagrożenia dla jednostki
- rozpoznać fazy cyklu życia produktu
- wymienić strategie pozyskania inwestorów
- rozróżnić główne koncepcje strategiczne według macierzy BCG
- przeprowadzić analizę strategiczną przykładowego przedsięwzięcia
- porównać działalność jednostki z innymi działającymi w branży
- wskazać warianty strategii rozwoju jednostki
- wymienić elementy składowe biznesplanu
- opisać elementy otoczenia rynkowego
- wymienić kryteria segmentacji rynku
- opisać zadania planowania marketingowego
- określić wpływ mikro i makro otoczenia na funkcjonowanie jednostki
- dobrać kryteria segmentacji rynku do cech i potrzeb grup nabywców
- wybrać rynek docelowy
- sformułować misję i cele marketingowe jednostki
- zaplanować strategię produktu, ceny, dystrybucji, promocji i obsługi klienta
- dobrać działania marketingowe do rodzaju i przedmiotu prowadzonej działalności
- opracować budżet marketingowy
- scharakteryzować działalność operacyjną przedsiębiorstwa produkcyjnego, handlowego i usługowego
- sporządzić wykaz zasobów rzeczowych w zależności od rodzaju i przedmiotu prowadzonej działalności
- rozróżnić wewnętrzne i zewnętrzne źródła finansowania przedsięwzięcia
- podać pojęcia i funkcje: zapasu rezerwowego, bieżącego i przeciętnego
- wyjaśnić zasady obliczania zapasu rezerwowego, bieżącego i przeciętnego
- sporządzić plan ilościowy produkcji/usług/sprzedaży
- obliczyć nakłady inwestycyjne
- sporządzić plan nakładów inwestycyjnych
- obliczyć ilości i kwoty zapasu rezerwowego, bieżącego i przeciętnego
- obliczyć ilości i wartości zapotrzebowania na materiały i towary
- rozróżnić struktury organizacyjne
- wskazać zadania komórek organizacyjnych
- ustalić liczbę etatów dla pracowników o określonych kwalifikacjach
- sporządzić schemat organizacyjny jednostki
- ustalić zapotrzebowanie na zasoby ludzkie
- sporządzić plan zatrudnienia
- oszacować kwotę na wynagrodzenia
- sporządzić plan płac
- rozróżnić pojęcia: przychód, koszty, dochód
- wskazać źródła finansowania planowanej działalności

- wymienić koszty planowanej działalności
- wymienić rodzaje przychodów z planowanej działalności
- wyjaśnić pojęcie planowanego dochodu
- podać definicję progu rentowności
- oszacować nakłady finansowe niezbędne do realizacji przedsięwzięcia
- sporządzić zestawienie kwotowe zasobów rzeczowych i źródeł finansowania
- obliczyć koszty planowanej działalności
- obliczyć przychody z planowanej działalności
- sporządzić zestawienie kwotowe planowanych kosztów i przychodów
- obliczyć planowany dochód
- obliczyć próg rentowności
- zinterpretować próg rentowności
- ocenić opłacalność przedsięwzięcia.

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,

- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
 - prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.
- Ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który:
- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
 - zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
 - przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
 - przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu
 - i poprawić błędy,
 - posługuje się terminologią fachową z błędami,
 - wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
 - potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.
- Ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe
 - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań
 - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
 - braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
 - zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
 - wykonuje proste czynności zawodowe,
 - stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
 - braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.
- Ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
 - nie pracuje systematycznie,
 - nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
 - nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
 - nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M4 Zarządzanie zasobami ludzkimi w jednostce organizacyjnej

M4.J1. Prowadzenie polityki kadrowej

1.Wymagania ogólne

Uczeń potrafi (podstawowe):

Klasa III

- zidentyfikować rodzaje umów o pracę
- zidentyfikować sposoby nawiązania i rozwiązania stosunku pracy z osobą pełnoletnią i młodocianą
- zidentyfikować prawa i obowiązki pracodawcy i pracownika
- zidentyfikować uprawnienia pracownicze związane np. z rodzicielstwem, z niepełnosprawnością
- rozpoznać sposoby postępowania w przypadku niedopełnienia obowiązków przez pracownika i pracodawcę
- rekrutacja pracowników

- wskazać liczbę etatów dla pracowników o określonych kwalifikacjach
- zidentyfikować metody i etapy procesu rekrutacji pracowników
- zidentyfikować dokumenty pracownika zgromadzone w związku z ubieganiem się przez niego o zatrudnienie
- stosować zasady kultury i etyki zawodowej w kontaktach z osobami rekrutowanymi

Klasa IV

- zidentyfikować elementy umowy o pracę i umowy cywilnoprawne
- określić zakres danych osobowych niezbędnych do sporządzenia umowy o pracę
- zidentyfikować elementy umowy cywilnoprawnej
- określić zakres danych osobowych niezbędnych do sporządzenia umowy cywilnoprawnej

Klasa IV i V

- rozliczanie innych świadczeń związanych z pracą
- wskazać reguły obowiązujące pracodawcę w zakresie świadczeń socjalnych, np. w zakresie obowiązku tworzenia Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, w zakresie zasad wypłacania świadczeń urlopowych
- wymienić zasady rozliczania podróży służbowych
- wymienić zasady rozliczenia używania samochodu prywatnego do celów służbowych
- omówić zasady gromadzenia i przetwarzania danych kadrowo-płacowych
- analiza kadrowo-płacowa
- rozróżnić wskaźniki wykorzystywane do przeprowadzenia analizy zatrudnienia
- rozpoznać wskaźniki wykorzystywane do przeprowadzenia analizy wynagrodzeń

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegłe stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu, - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny, - pracuje systematycznie,

- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązanie problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie, opuszcza zajęcia,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M4 Zarządzanie zasobami ludzkimi w jednostce organizacyjnej

M4.J2. Dokumentowanie pracy i płacy

1.Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

Klasa IV

- określić zakres ubezpieczeń społecznych
- zidentyfikować składki na ubezpieczenia społeczne
- zidentyfikować zasiłki i świadczenia z ubezpieczeń społecznych
- zidentyfikować warunki przetwarzania i zabezpieczenia danych osobowych– wskazać obowiązki pracodawcy w zakresie ochrony danych osobowych pracownika
- zidentyfikować konsekwencje nieprzestrzegania przepisów dotyczących ochrony danych osobowych
- opisać formy i terminy przechowywania dokumentacji pracowniczej
- wskazać sposoby porządkowania i kwalifikowania dokumentacji przeznaczonej do przekazania do archiwum zakładowego
- zidentyfikować dokumenty związane z ubieganiem się o pracę
- zidentyfikować dokumenty związane z rozwiązaniem stosunku pracy
- zakwalifikować dokumenty do akt osobowych pracownika
- zidentyfikować inne dokumenty pracownicze, np. ewidencję czasu pracy, rejestry
- rozróżnić części akt osobowych pracownika
- stosować przepisy prawa ubezpieczeń społecznych w zakresie stosunku pracy i umów cywilnoprawnych
- stosować zasady dotyczące ochrony danych osobowych
- stosować zasady dotyczące przetwarzania danych osobowych
- zakwalifikować dane osobowe do odpowiedniego zbioru danych
- sporządzić pismo wyrażające zgodę na przetwarzanie danych osobowych
- zakwalifikować dokumenty do kategorii archiwalnej
- stosować zasady oznaczania zbiorów archiwalnych
- ustalić okres przechowywania dokumentacji archiwalnej stosownie do jej rodzaju
- sporządzić dokumenty związane z nawiązaniem i rozwiązaniem stosunku pracy
- zakwalifikować dokumenty pracownicze do odpowiednich części akt osobowych
- prowadzić ewidencje i rejestry związane z zatrudnianiem pracowników, np. .indywidualne
- karty ewidencji czasu pracy, indywidualne ewidencje przydziału odzieży i obuwia roboczego oraz środków ochrony indywidualnej, rejestry wypadków, dokumentacja chorób zawodowych
- sporządzić zaświadczenia dla pracownika wynikające ze stosunku pracy, np. zaświadczenie o zatrudnieniu, zaświadczenie o wysokości wynagrodzenia

Klasa IV i V

- zidentyfikować systemy wynagradzania pracowników
- rozpoznać składniki wynagrodzenia brutto ze stosunku pracy
- rozpoznać składniki wynagrodzenia brutto z tytułu umów cywilnoprawnych
- zidentyfikować elementy wynagrodzenia, np. wynagrodzenie zasadnicze, za urlop, za godziny nadliczbowe itp.
- zidentyfikować fakultatywne potrącenia z wynagrodzeń
- przygotować rachunki do umów cywilnoprawnych
- sporządzić listy płac i imienne karty wypłaty wynagrodzeń

- sporządzić zestawienie płac
- obliczyć wynagrodzenia ze stosunku pracy w różnych systemach z wyszczególnieniem składników wynagrodzenia
- obliczyć wynagrodzenie z tytułu umów cywilnoprawnych z wyszczególnieniem składników wynagrodzenia
- obliczyć dodatki do wynagrodzenia zasadniczego i np. dodatek za pracę w niedzielę i święta, dodatek za pracę w godzinach nadliczbowych, dodatek za pracę w porze nocnej, dodatek funkcyjny, dodatek za wysługę lat, ekwiwalent za pranie odzieży roboczej
- obliczyć wynagrodzenie za czas nieprzepracowany, np. za czas niezdolności do pracy z powodu choroby, urlopu płatnego
- obliczyć obligatoryjne obciążenia przychodów ze stosunku pracy, np. składki na ubezpieczenia społeczne, składki na ubezpieczenie zdrowotne, zaliczkę na podatek dochodowy od osób fizycznych
- obliczyć obowiązkowe potrącenia z wynagrodzenia z tytułów cywilnoprawnych i administracyjno-prawnych, np. potrącenia alimentacyjne i niealimentacyjne, zaległości podatkowe
- pogrupować zadania według kryterium ważności pilności
- określić terminy wykonania zadań i rezerwy czasowe

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu, - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny, - pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,

- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązanie problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M4.J3. Wykorzystanie programu kadrowo-płacowego

1.Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

Klasa IV

- zidentyfikować środki ochrony zbiorowej
- wskazać środki ochrony zabezpieczające przed hałasem w pracy biurowej
- opisać wymagania w zakresie oświetlenia, temperatury i mikroklimatu pomieszczeń biurowych
- rozpoznać środki ochrony zapobiegające porażeniem prądem w pracy biurowej

- rozpoznać środki ochrony zapobiegające pogorszeniu wzroku i zniekształceniu kręgosłupa
- rozpoznać środki ochrony zapobiegające upadkom
- zidentyfikować czynniki, które należy brać pod uwagę przy organizacji przestrzeni biurowej zgodnie z zasadami ergonomii
- rozpoznać wymagania ergonomiczne dla stanowiska pracy siedzącej
- wyjaśnić wymagania ergonomiczne dla stanowiska pracy przy komputerze
- zastosować zasady ergonomii koncepcyjnej w zakresie kształtowania urządzeń wykorzystywanych w pracy biurowej
- zidentyfikować bezpieczne i higieniczne warunki na stanowisku pracy biurowej
- wskazać obowiązki pracodawcy w zakresie organizacji czasu pracy dla pracownika pracującego na stanowisku komputerowym
- zidentyfikować działania prewencyjne zapobiegające powstawaniu pożaru lub innego zagrożenia na stanowisku pracy biurowej
- rozpoznać sytuacje grożące pożarem podczas pracy biurowej
- zidentyfikować ekologiczny sprzęt i materiały wykorzystywane w pracy biurowej
- wskazać właściwe zachowania przy pracach z urządzeniami biurowymi podłączonymi do sieci elektrycznej
- rozróżnić znaki informacyjne związane z przepisami ochrony przeciwpożarowej,
- zidentyfikować zastosowanie gaśnic po znormalizowanych oznaczeniach literowych
- rozpoznać zagrożenia życia na podstawie typowych objawów
- wskazać czynności ratujące życie w przypadku zatrzymania krążenia, np. zasady ułożenia poszkodowanego, zasady wykonywania resuscytacji krążeniowo-oddechowej,
- wskazać czynności udzielania pierwszej pomocy w różnych zagrożeniach życia i zdrowia, np.
- w przypadkach omdleń, złamań, zwichnięć skręceń, krwotoków
- wskazać właściwe zachowania przy pracach z urządzeniami biurowymi podłączonymi do sieci elektrycznej
- określić wymagania ergonomiczne dla stanowiska pracy przy komputerze
- rozpoznać środki ochrony narządu wzroku i układu mięśniowo-kostnego podczas pracy przy komputerze
- korzystać z instrukcji obsługi urządzeń technicznych podczas wykonywania pracy biurowej
- korzystać z edytora tekstu do prowadzenia dokumentacji biurowej
- korzystać z edytora tekstu do przygotowania materiałów informacyjnych
- przestrzegać zasad redakcyjnych i etykiety w korespondencji elektronicznej
- stosować zasady dotyczące ochrony danych osobowych
- stosować zasady dotyczące przetwarzania danych osobowych
- stosować zasady recyklingu zużytych części urządzeń biurowych i wyposażenia
- korzystać z arkusza kalkulacyjnego do sporządzania kalkulacji finansowych, zestawień statystycznych harmonogramów, tabel itp.
- korzystać z arkusza kalkulacyjnego do przygotowania wizualizacji danych
- dobrać środki ochrony zbiorowej do rodzaju pracy biurowej
- stosować zasady postępowania na wypadek pożaru w miejscu pracy
- scharakteryzować wymagania zawarte w aktach prawnych i normach z zakresu ochrony środowiska
- zastosować zasady recyklingu zużytych części urządzeń biurowych i wyposażenia
- skorzystać z instrukcji obsługi urządzeń technicznych podczas wykonywania pracy biurowej
- wyjaśnić zasady powiadamiania instytucji ratunkowych w przypadku zaistnienia sytuacji stanowiącej zagrożenie dla zdrowia i życia
- określić zakres udzielanej pierwszej pomocy w zależności od przyczyny i rodzaju zagrożenia życia
- dobrać czynności udzielania pierwszej pomocy do rodzaju rozpoznawanych objawów zagrożenia życia i zdrowia
- przygotować dokumentację osobową w edytorze tekstu

- przygotować korespondencję pracowniczą w edytorze
- tekstu, np. zaświadczenia o zatrudnieniu i dochodach
- prezentować dane z obszaru kadrowo-płacowego w formie tabel, wykresów w arkuszu kalkulacyjnym
- obliczyć wskaźniki wykorzystywane do analizy zatrudnienia i wynagrodzeń w arkuszu kalkulacyjnym
- stosować zasady dotyczące ochrony danych osobowych
- stosować zasady dotyczące przetwarzania danych osobowych

Klasa IV i V

- prowadzić dokumentację kadrowo-płacową z wykorzystaniem programu kadrowo-płacowego
- obliczać płace z wykorzystaniem programu kadrowo-płacowego
- prowadzić ewidencję czasu pracy z wykorzystaniem programu kadrowo-płacowego
- tworzyć rejestry i harmonogramy z wykorzystaniem programu kadrowo-płacowego
- prowadzić dokumentację płacową z wykorzystaniem programu płacowego
- obliczać płace z wykorzystaniem programu kadrowo-płacowego
- prowadzić ewidencję czasu pracy z wykorzystaniem programu płacowego
- tworzyć rejestry i harmonogramy z wykorzystaniem programu płacowego
- sporządzić dokumenty kadrowe w programie kadrowo-płacowym, np. kwestionariusz osobowy, umowę o pracę, umowy cywilnoprawne, świadectwo pracy
- rozliczyć wynagrodzenia z tytułu umów o pracę i umów cywilnoprawnych z wykorzystaniem programu kadrowo-płacowego, np. sporządza listy płac, sporządza rachunki do umów cywilnoprawnych, sporządza imienne karty przychodów dla pracownika
- zarządzać płacami oraz danymi kadrowymi pracowników
- stosować zasady dotyczące ochrony danych osobowych
- stosować zasady dotyczące przetwarzania danych osobowych
- rozliczyć wynagrodzenia z tytułu umów o pracę i umów cywilnoprawnych z wykorzystaniem programu kadrowo-płacowego, np. sporządza listy płac, sporządza rachunki do umów cywilnoprawnych, sporządza imienne karty przychodów dla pracownika
- zarządzać płacami oraz danymi kadrowymi pracowników
- stosować zasady dotyczące ochrony danych osobowych
- stosować zasady dotyczące przetwarzania danych osobowych

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,

- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu, - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny, - pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązanie problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

Moduł M5. Prowadzenie gospodarki finansowej

klasa IV

M5.J1. Rozliczenie finansów jednostki organizacyjnej

1.Wymagania ogólne

Uczeń potrafi: (podstawowe):

- zidentyfikować formy rozliczeń pieniężnych
- wymienić formy rozliczeń gotówkowych i bezgotówkowych
- scharakteryzować formy rozliczeń: gotówkowe i bezgotówkowe
- zidentyfikować termin wymagalności transakcji
- zidentyfikować transakcję przeterminowaną
- wskazać dokumenty obrotu gotówkowego i bezgotówkowego
- scharakteryzować różnice kursowe
- zidentyfikować przepisy prawa wekslowego
- podać pojęcie i funkcje weksla
- wskazać elementy weksla
- zidentyfikować rodzaje weksli
- rozpoznać podstawowe pojęcia obrotu wekslowego
- zidentyfikować osoby odpowiedzialne z tytułu weksla
- wymienić sposoby przenoszenia praw z weksla
- wymienić formy współpracy z bankami
- zidentyfikować operacje bankowe
- wymienić rodzaje kredytów bankowych
- wymienić rodzaje rachunków bankowych
- rozróżnić zapisy na wyciągu bankowym (zwiększenie, zmniejszenie, stan początkowy, stan końcowy)
- wskazać formy rozliczeń z bankami
- wyjaśnić pojęcia factoringu, forfeitingu i gwarancji bankowej
- podać pojęcie i funkcje podatku
- scharakteryzować podatki
- zidentyfikować elementy konstrukcji podatków
- scharakteryzować rodzaje podatków

klasa V

- rozróżnić ewidencje podatkowe
- archiwizować ewidencje podatkowe
- zidentyfikować składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne
- rozróżnić zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnym z tytułu umów o pracę i umów cywilnoprawnych oraz prowadzenia działalności gospodarczej
- wskazać podstawy naliczania składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych

- rozróżnić rodzaje świadczeń z ubezpieczeń społecznych
zidentyfikować podmioty uprawnione do wypłaty zasiłków ze środków Zakładu Ubezpieczeń Społecznych użytkowych w rozliczeniach finansowych

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),

samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,

umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,

biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,

analizuje i ocenia rozwiązania problemów,

trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,

planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),

samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,

sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,

potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,

potrafi dokonać analizy problemu,

potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,

wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,

wykonuje prace w sposób estetyczny,

pracuje systematycznie,

stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),

braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,

potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,

zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,

zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,

potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,

potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,

dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,

potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,

potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,

prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),

zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,

przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,

przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,

posługuje się terminologią fachową z błędami,

wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,

potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),
braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
wykonuje proste czynności zawodowe,
stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
nie pracuje systematycznie,
nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M5.J2. Wykorzystanie programów użytkowych w rozliczeniach finansowych

Klasa IV

1. Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- wykorzystać oprogramowanie do prowadzenia ewidencji podatkowych PKPiR
- wykorzystać oprogramowanie do prowadzenia karty podatkowej i ryczaftu od przychodów ewidencjonowanych

klasa V

- wykorzystać oprogramowanie do prowadzenia dokumentacji zgłoszeniowej
- wykorzystać oprogramowanie do prowadzenia dokumentacji rozliczeniowej
- wykorzystać oprogramowanie do prowadzenia dokumentacji płatniczej

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
potrafi dokonać analizy problemu,
potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,

wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
wykonuje prace w sposób estetyczny,
pracuje systematycznie,
stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),

braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,

zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,

zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,

potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,

potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,

dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,

potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,

potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,

prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),

zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,

przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,

przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu

i poprawić błędy,

posługuje się terminologią fachową z błędami,

wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,

potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),

braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,

zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,

wykonuje proste czynności zawodowe,

stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.

braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,

nie pracuje systematycznie,

nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,

nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,

nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu, nie wykazuje

zainteresowania zawodem,

M6. Posługiwanie się językiem obcym zawodowym

M6.J1. Posługiwanie się językiem obcym w biznesie

Klasa III

1. Wymagania ogólne:

Uczeń:

1. Zna słownictwo związane z wykonywaniem zadań zawodowych.
2. Posiada umiejętność porozumiewania się z klientem i współpracownikami.
3. Zna zasady prowadzenia dokumentacji biurowej.
4. Posiada umiejętność prowadzenia dokumentacji biurowej.
5. Kształtuje swoje poczucie odpowiedzialności za podejmowane działania.
6. Posiada umiejętność przestrzegania zasad bezpieczeństwa i ochrony pracy.

1. Wymagania szczegółowe:

Podstawowe Uczeń potrafi:	Ponadpodstawowe Uczeń potrafi:
<ul style="list-style-type: none">- korzystać ze słownika dwu- i jednojęzycznego- przeczytać i przetłumaczyć korespondencję otrzymywaną za pomocą poczty elektronicznej- skorzystać z obcojęzycznych zasobów multimedialnych- posłużyć się obcojęzycznymi instrukcjami i oprogramowaniem komputerowym	<ul style="list-style-type: none">- zasady konstruowania tekstów o różnym charakterze- zastosować formalny lub nieformalny styl korespondencji adekwatnie do sytuacji- zredagować krótki tekst dotyczący tematyki ekonomicznej w języku obcym w formie notatki, wiadomości e-mail, komunikatu- przetłumaczyć na język obcy teksty i dokumenty związane z funkcjonowaniem jednostki organizacyjnej: przedsiębiorstwa produkcyjnego, handlowego, usługowego z zachowaniem zasad gramatyki i ortografii- opracować porozumienie o współpracy z kontrahentem- zredagować lub sporządzić dokumenty w sprawach osobowych i handlowych- zredagować lub sporządzić dokumenty związane z obrotem materiałowym krajowym i zagranicznym- przygotować w języku obcym typowe dokumenty w formie formularza, kwestionariusza itp.- wykorzystać opis, do przekazywania informacji zredagować krótki tekst dotyczący tematyki ekonomicznej w języku obcym w formie notatki, wiadomości e-mail, komunikatu

Klasa IV

M6.J2. Wykorzystanie języka obcego w dokumentacji kadrowej i rozliczeniach finansowych

1. Wymagania ogólne:

Uczeń:

1. Zna słownictwo związane z wykonywaniem zadań zawodowych.
2. Posiada umiejętność porozumiewania się z klientem i współpracownikami.
3. Zna zasady prowadzenia dokumentacji biurowej.
4. Posiada umiejętność prowadzenia dokumentacji biurowej.
5. Kształtuje swoje poczucie odpowiedzialności za podejmowane działania.
6. Posiada umiejętność przestrzegania zasad bezpieczeństwa i ochrony pracy.

2. Wymagania szczegółowe:

Podstawowe Uczeń potrafi:	Ponadpodstawowe Uczeń potrafi:
<ul style="list-style-type: none">- korzystać ze słownika dwu- i jednojęzycznego- przeczytać i przetłumaczyć korespondencję otrzymywaną za pomocą poczty elektronicznej- skorzystać z obcojęzycznych zasobów multimedialnych- posłużyć się obcojęzycznymi instrukcjami i oprogramowaniem komputerowym	<ul style="list-style-type: none">- zasady konstruowania tekstów o różnym charakterze- zastosować formalny lub nieformalny styl korespondencji adekwatnie do sytuacji- zredagować krótki tekst dotyczący tematyki ekonomicznej w języku obcym w formie notatki, wiadomości e-mail, komunikatu- przetłumaczyć na język obcy teksty i dokumenty związane z funkcjonowaniem jednostki organizacyjnej: przedsiębiorstwa produkcyjnego, handlowego, usługowego z zachowaniem zasad gramatyki i ortografii- opracować porozumienie o współpracy z kontrahentem- zredagować lub sporządzić dokumenty w sprawach osobowych i handlowych- zredagować lub sporządzić dokumenty związane z obrotem materiałowym krajowym i zagranicznym- przygotować w języku obcym typowe dokumenty w formie formularza, kwestionariusza itp.- wykorzystać opis, do przekazywania informacji zredagować krótki tekst dotyczący tematyki ekonomicznej w języku obcym w formie notatki, wiadomości e-mail, komunikatu

3. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),

samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,

analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),

samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,

sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,

potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,

potrafi dokonać analizy problemu,

potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,

wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,

wykonuje prace w sposób estetyczny,

pracuje systematycznie,

stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),

braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,

potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,

zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,

zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,

potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,

potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,

dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,

potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,

potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,

prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),

zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,

przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,

przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,

posługuje się terminologią fachową z błędami,

wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,

potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),

braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,

zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,

wykonuje proste czynności zawodowe,

stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.

braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
nie pracuje systematycznie,
nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

przedmiot: Księgowość

1. Wymagania edukacyjne:

Uczeń potrafi:

Klasa II

Dział I Przygotowanie do prowadzenia ksiąg rachunkowych

Uczeń potrafi:

- wymienić podsystemy rachunkowości
- wskazać elementy rachunkowości
- wymienić użytkowników informacji pochodzących z rachunkowości
- omówić funkcje i zasady rachunkowości
- wskazać źródła prawa bilansowego krajowego i międzynarodowego
- wskazać podmioty zobowiązane do prowadzenia ksiąg rachunkowych ze względu na status prawny jednostki i rozmiary działalności
- wskazać elementy zasad (polityki) rachunkowości
- wskazać akty prawne dotyczące rozliczeń podatkowych podmiotów prowadzących księgi rachunkowe
- wskazać powiązania pomiędzy poszczególnymi elementami rachunkowości
- rozróżnić funkcje rachunkowości
- określić przydatność informacyjną rachunkowości dla różnych użytkowników
- rozpoznać nadrzędne zasady rachunkowości
- określić związek pomiędzy rachunkowością finansową a zarządczą
- omówić zadania rachunkowości finansowej i zarządczej
- określić zasady ochrony baz danych w przypadku prowadzenia ksiąg przy użyciu technik komputerowych
- wymienić składniki aktywów
- zdefiniować aktywa trwałe i obrotowe
- dokonać podziału aktywów na trwałe i obrotowe
- rozwiązać proste zadania dotyczące identyfikacji i klasyfikacji majątku
- rozróżnić składniki aktywów trwałych i obrotowych
- dokonać szczegółowego podziału aktywów w ramach poszczególnych grup
- porównać strukturę aktywów w różnych podmiotach gospodarczych
- obliczyć procentową strukturę majątku w podmiotach gospodarczych
- zdefiniować kapitały własne i obce w podmiotach o różnej formie własności
- klasyfikować zobowiązania ze względu na termin wymagalności i tytuły
- rozróżniać rezerwy na zobowiązania
- rozwiązać proste zadania dotyczące identyfikacji i klasyfikacji pasywów
- rozróżnić kapitały (fundusze) własne w zależności od formy organizacyjno-prawnej jednostki
- określić zasady tworzenia i wykorzystania kapitałów (funduszy) własnych
- obliczyć procentową strukturę kapitałów i aktywów w różnych podmiotach gospodarczych

- zdefiniować bilans przedsiębiorstwa
- rozpoznać elementy formalne bilansu
- określić zasady sporządzania bilansu, np. równowagi bilansowej, ciągłości bilansowej
- wymienić podstawowe cechy i funkcje bilansu
- sporządzić uproszczony bilans na podstawie inwentarza zgodnie z obowiązującymi zasadami
- sporządzić uproszczony bilans firmy produkcyjnej, handlowej, usługowej
- określić rodzaj prowadzonej działalności na podstawie struktury aktywów
- wskazać formę organizacyjno-prawną jednostki na podstawie składników pasywów
- ocenić sytuację finansową podmiotu na podstawie bilansu
- obliczyć strukturę aktywów i pasywów bilansu
- zdefiniować pojęcie operacji gospodarczej
- określić podstawowe cechy operacji gospodarczej
- wymienić typy operacji gospodarczych
- rozpoznać operacje bilansowe
- rozpoznać typy operacji bilansowych
- określić wpływ operacji gospodarczych na składniki bilansu i sumę bilansową
- sformułować treść operacji gospodarczych na podstawie zaistniałych zmian w składnikach bilansu
- zdefiniować pojęcie konta księgowego
- wskazać elementy konta księgowego
- rozpoznać rodzaje kont księgowych, np. bilansowe, wynikowe, pozabilansowe, rozliczeniowe
- wyjaśnić zasadę podwójnego zapisu
- wyjaśnić sposób otwierania i zamykania kont księgowych
- zdefiniować pojęcia: obrót konta i jego rodzaje oraz saldo konta i jego rodzaje
- wyjaśnić zasady funkcjonowania kont bilansowych
- omówić kolejne czynności w pracach księgowych od bilansu otwarcia do bilansu zamknięcia
- określić związek zestawienia obrotów i sald kont księgi głównej z bilansem zamknięcia
- zidentyfikować pojęcia wynikowe np. koszt, przychód, dochód, wynik finansowy
- wymienić układy gromadzenia kosztów
- sklasyfikować przychody podstawowej działalności operacyjnej
- rozpoznać koszty i przychody podstawowej działalności operacyjnej
- rozpoznać koszty i przychody pozostałej działalności operacyjnej
- rozpoznać koszty i przychody finansowe
- otwierać konta księgowe
- zaksięgować operacje bilansowe zgodnie z zasadą podwójnego zapisu w jednostkach produkcyjnych, handlowych i usługowych
- stosować zasadę zapisu jednostronnego na kontach pozabilansowych
- zamknąć konto księgowe
- określić treść ekonomiczną sald końcowych
- zinterpretować zapisy na kontach bilansowych
- wskazać na podstawie treści operacji gospodarczej błędy w zapisach na kontach księgowych
- sporządzić zestawienie obrotów i sald kont księgi głównej
- sporządzić bilans końcowy w oparciu o uzgodnione zestawienie obrotów i sald
- rozpoznać operacje wynikowe
- rozpoznać typy operacji wynikowych
- określić wpływ operacji gospodarczych na koszty, przychody i wynik finansowy

- zaksięgować koszty w układzie rodzajowym i funkcjonalnym
- zaksięgować przychody z podstawowej działalności operacyjnej
- zaksięgować koszty i przychody pozostałej działalności operacyjnej
- zaksięgować koszty i przychody finansowe
- zinterpretować zapisy na kontach wynikowych
- wyjaśnić celowość podziału i łączenia kont
- wyjaśnić istotę podziału pionowego i poziomego konta
- rozpoznać konta syntetyczne i analityczne
- określić zasady uzgadniania analityki z syntetyką
- rozpoznać konta podstawowe i korygujące
- określić wpływ sald kont korygujących na saldo konta podstawowego
- określić kryteria łączenia kont
- dokonać podziału poziomego i pionowego kont księgowych
- dokonać łączenia kont księgowych
- zaksięgować operacje gospodarcze zgodnie z zasadą zapisu powtórnego na kontach ksiąg pomocniczych
- uzgodnić obroty i salda kont ksiąg pomocniczych z obrotami i saldami kont księgi głównej
- sporządzić zestawienie obrotów i sald kont analitycznych prowadzonych do konta syntetycznego
- skorygować saldo konta składnika aktywów o salda kont korygujących
- ustalić salda końcowe konta połączonego, np. rozrachunkowego
- zidentyfikować metody poprawiania błędów księgowych
- określić wpływ storna czarnego i czerwonego na obroty konta
- wskazać błędy księgowe możliwe do wykrycia poprzez sporządzenie zestawienia obrotów i sald kont księgi głównej
- wskazać błędy możliwe do wykrycia poprzez uzgadnianie sald kont księgi pomocniczej z saldami kont księgi głównej
- poprawić błędy księgowe korektą, stornem czarnym i stornem czerwonym
- dobrać metodę poprawiania błędów księgowych do terminu w jakim je stwierdzono
- dobrać metodę poprawiania błędów księgowych do techniki prowadzenia ksiąg rachunkowych
- wyjaśnić budowę wzorcowego planu kont
- określić przeznaczenie elementów ksiąg rachunkowych
- określić wymagania dotyczące prowadzenia ksiąg rachunkowych
- wskazać dzień otwarcia ksiąg rachunkowych
- zidentyfikować czynności poprzedzające zamknięcie ksiąg rachunkowych
- rozpoznać elementy ksiąg rachunkowych
- rozpoznać zdarzenia, które zobowiązują do otwarcia i zamknięcia ksiąg rachunkowych
- ewidencja czterech podstawowych kosztów rodzajowych
- ewidencja przychodów ze sprzedaży towarów i materiałów
- zidentyfikować obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto w różnych jednostkach- podatek dochodowy
- ustalenie wyniku finansowego netto
- ewidencjonować koszty w układzie rodzajowym
- ewidencjonować przychody ze sprzedaży
- obliczyć wynik finansowy brutto metodą księgową według wariantu porównawczego

Klasa III

II Dział: Ewidencja operacji gospodarczych z wybranych obszarów rachunkowości finansowej

Uczeń potrafi:

- ewidencjonować przychody ze sprzedaży
- sklasyfikować składniki inwestycji
- scharakteryzować poszczególne składniki inwestycji
- zidentyfikować wymagania formalne dowodów obrotu pieniężnego
- sformułować treść operacji gospodarczych na podstawie dowodów obrotu gotówkowego
- scharakteryzować formy rozliczeń bezgotówkowych
- rozpoznać rodzaje rachunków bankowych
- rozpoznać rodzaje kredytów bankowych
- objaśnić inne środki pieniężne
- sporządzić, skontrolować i zadekretować dokumenty obrotu gotówkowego
- sporządzić, skontrolować i zadekretować dokumenty obrotu bezgotówkowego
- zaewidencjonować operacje gospodarcze związane z obrotem gotówkowym i bezgotówkowym
- zastosować kursy walut obcych do wyceny środków pieniężnych w kasie
- obliczyć różnice kursowe powstałe z wyceny środków pieniężnych i kredytów bankowych wyrażonych w walutach obcych
- obliczyć i zaksięgować odsetki wekslowe
- obliczyć i zaksięgować odsetki od lokat terminowych
- wymienić rodzaje papierów wartościowych
- zaewidencjonować operacje gospodarcze dotyczące zmian w stanie posiadanych papierów wartościowych i udzielonych pożyczek
- sklasyfikować rozrachunki według różnych kryteriów
- określić rodzaje rozrachunków
- zidentyfikować wymagania formalne dokumentów rozrachunkowych
- rozróżnić księgowe dokumenty rozrachunkowe
- sformułować treść operacji gospodarczych na podstawie dowodów rozrachunkowych
- dobrać księgowy dowód rozrachunkowy do treści operacji gospodarczej
- obliczyć odsetki za zwłokę w zapłacie przy rozrachunkach gospodarczych
- sporządzić, skontrolować i zadekretować notę odsetkową
- sporządzić dokumenty rozliczeniowe o charakterze informacyjnym, np. wezwanie do zapłaty
- zaksięgować operacje gospodarcze dotyczące zmian w stanie rozrachunków z dostawcami i odbiorcami
- zastosować kursy walut obcych do wyceny rozrachunków wyrażonych w walutach obcych
- obliczyć różnice kursowe powstałe z wyceny rozrachunków wyrażonych w walutach obcych
- sformułować treść operacji gospodarczych na podstawie dowodów dokumentujących rozrachunki publiczno-prawne
- dobrać księgowy dowód dokumentujący rozrachunki publicznoprawne do treści operacji gospodarczej
- obliczyć odsetki za zwłokę w zapłacie przy zobowiązaniach budżetowych
- zaksięgować operacje gospodarcze dotyczące zmian w stanie rozrachunków publicznoprawnych
- sformułować treść operacji gospodarczych na podstawie dowodów dokumentujących rozrachunki z pracownikami
- dobrać księgowy dowód dokumentujących rozrachunki z pracownikami do treści operacji gospodarczej
- zaksięgować operacje gospodarcze dotyczące zmian w stanie rozrachunków z pracownikami
- rozliczyć koszty podróży służbowych

- sformułować treść operacji gospodarczych na podstawie dowodów dokumentujących pozostałe rozrachunki
- dobrać księgowy dowód dokumentujących pozostałe rozrachunki do treści operacji gospodarczej
- zaksięgować operacje gospodarcze dotyczące zmian w stanie pozostałych rozrachunków
- zidentyfikować wymagania formalne przychodowych dowodów księgowych obrotu materiałowego
- sformułować treść operacji gospodarczych na podstawie przychodowych dowodów księgowych obrotu materiałowego
- dobrać księgowy dowód przychodowy obrotu materiałowego do treści operacji gospodarczej
- skontrolować i zadekretować dokumenty przychodowe obrotu materiałowego
- wycenić składniki aktywów i pasywów z uwzględnieniem sald końcowych konta rozliczenie zakupu materiałów
- sporządzić dokument-polecenie księgowania dotyczący rozliczenia zakupu materiałów
- zaksięgować operacje gospodarcze dotyczące zakupu materiałów
- obliczyć odchylenia od cen ewidencyjnych materiałów przyjętych do magazynu

Klasa IV

Uczeń potrafi:

- zidentyfikować wymagania formalne rozchodowych dowodów księgowych obrotu materiałowego
- sformułować treść operacji gospodarczych na podstawie rozchodowych dowodów księgowych obrotu materiałowego
- dobrać księgowy dowód rozchodowy obrotu materiałowego do treści operacji gospodarczej
- skontrolować i zadekretować dokumenty rozchodu obrotu materiałowego
- sporządzić dokument-polecenie księgowania dotyczący rozliczenia odchyleń od cen ewidencyjnych materiałów i kosztów zakupu
- zaksięgować operacje gospodarcze dotyczące rozchodu materiałów (wydanie materiałów do zużycia, rozliczenie odchyleń od cen ewidencyjnych materiałów, rozliczenie kosztów zakupu)
- wycenić materiały z uwzględnieniem stanów kont korygujących
- wycenić materiały w cenie zakupu i cenie nabycia
- scharakteryzować koszty podstawowej działalności operacyjnej według różnych kryteriów, np. według: rodzaju prowadzonej działalności, miejsc ich powstania, okresu ich rozliczania, ze względu na związek z wytwarzanymi produktami pracy
- zgrupować/uporządkować koszty według poszczególnych kryteriów klasyfikacji
- rozróżnić koszty proste i złożone
- rozróżnić układy gromadzenia kosztów działalności operacyjnej jednostki
- rozróżnić koszty układu rodzajowego
- rozróżnić koszty układu podmiotowo-funkcjonalnego
- sformułować treść operacji gospodarczych na podstawie dowodów księgowych dokumentujących poniesione koszty w układzie rodzajowym
- sformułować treść operacji gospodarczych na podstawie dowodów księgowych dokumentujących poniesione koszty w układzie podmiotowo-funkcjonalnym
- zaksięgować koszty działalności podstawowej w układzie rodzajowym
- sporządzić dokumenty polecenia księgowania dotyczące ewidencji kosztów w układzie funkcjonalno-kalkulacyjnym
- zaksięgować koszty w układzie podmiotowo-funkcjonalnym
- zidentyfikować pozycje kalkulacyjne kosztów
- rozpoznać rodzaje kalkulacji
- rozpoznać metody kalkulacji kosztów
- wskazać różnice między kosztami bezpośrednimi i pośrednimi

- omówić klucze podziałowe stosowane przy rozliczaniu kosztów pośrednich
- dobrać metodę kalkulacji kosztów do typu produkcji, np. masowej, seryjnej, jednostkowej
- obliczyć koszty produkcji
- sporządzić tabelę kalkulacyjną
- obliczyć koszt jednostkowy wytworzenia, produktu gotowego, półproduktu i produkcji w toku, stosując różne metody kalkulacji
- sprawdzić wyniki kalkulacji
- dobrać klucz podziałowy do rozliczenia kosztów pośrednich
- rozliczyć koszty pośrednie

Klasa V

Uczeń potrafi:

- sformułować treść operacji gospodarczych na podstawie dowodów przychodowych obrotu produktami pracy
- dobrać księgowy dowód przychodowy obrotu produktami pracy do treści operacji gospodarcze
- zaewidencjonować wyniki kalkulacji
- wycenić wyroby gotowe z uwzględnieniem stanów kont korygujących
- skontrolować i zadekretować dokumenty przychodowe produktów pracy
- zaksięgować operacje gospodarcze dotyczące przyjęcia z produkcji produktów pracy w koszcie rzeczywistym i planowanym
- sporządzić dokument-polecenie księgowania dotyczący rozliczenia sformułować treść operacji gospodarczych na podstawie dowodów księgowych dotyczących momentu rzeczowego i finansowego sprzedaży wyrobów gotowych
- dobrać księgowy dowód rozchodowy obrotu produktami pracy do treści operacji gospodarczej
- skontrolować i zadekretować dokumenty rozchodowe produktów pracy
- zaksięgować operacje gospodarcze dotyczące momentu rzeczowego i finansowego sprzedaży wyrobów gotowych
- rozliczyć odchylenia od cen ewidencyjnych wyrobów gotowych
- zaksięgować braki produkcyjne
- sporządzić dokument-polecenie księgowania dotyczący rozliczenia odchyień od cen ewidencyjnych wyrobów gotowych
- ewidencjonowanie operacji związanych z prowadzeniem działalności produkcyjnej i handlowej
- sporządzić bilans otwarcia na podstawie składników majątku i źródeł finansowania
- zaksięgowanie operacji bilansowych i wynikowych
- ustalenie wyniku finansowego w sposób księgowy
- sporządzenie zestawienia obrotów i sald
- sporządzenie bilansu zamknięcia

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
 opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
 samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
 umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
 biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
 analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
 trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,

planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,
Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:
opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
potrafi dokonać analizy problemu,
potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
wykonuje prace w sposób estetyczny,
pracuje systematycznie,
stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:
opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:
opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
posługuje się terminologią fachową z błędami,
wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:
opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),
braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
wykonuje proste czynności zawodowe,
stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.

braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.
Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
nie pracuje systematycznie,
nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

Dla zawodu technik ekonomista – kształcenie przedmiotowe

przedmiot: Pracownia biurowa

1. Wymagania ogólne

Klasa I

Uczeń potrafi: (podstawowe):

- zidentyfikować czynniki, które należy brać pod uwagę przy organizacji przestrzeni biurowej zgodnie z zasadami ergonomii
- rozpoznać wymagania ergonomiczne dla stanowiska pracy siedzącej
- wyjaśnić wymagania ergonomiczne dla stanowiska pracy przy komputerze
- zastosować zasady ergonomii koncepcyjnej w zakresie kształtowania urządzeń wykorzystywanych w pracy biurowej
- zidentyfikować bezpieczne i higieniczne warunki na stanowisku pracy biurowej
- wskazać obowiązki pracodawcy w zakresie organizacji czasu pracy dla pracownika pracującego na stanowisku komputerowym
- zidentyfikować działania prewencyjne zapobiegające powstawaniu pożaru lub innego zagrożenia na stanowisku pracy biurowej
- rozpoznać sytuacje grożące pożarem podczas pracy biurowej
- zidentyfikować ekologiczny sprzęt i materiały wykorzystywane w pracy biurowej
- wskazać właściwe zachowania przy pracach z urządzeniami biurowymi podłączonymi do sieci elektrycznej
- rozróżnić znaki informacyjne związane z przepisami ochrony przeciwpożarowej,
- zidentyfikować zastosowanie gaśnic po znormalizowanych oznaczeniach literowych
- rozpoznać zagrożenia życia na podstawie typowych objawów
- wskazać czynności ratujące życie w przypadku zatrzymania krążenia, np. zasady ułożenia poszkodowanego, zasady wykonywania resuscytacji krążeniowo-oddechowej,
- prezentować resuscytację na fantomie
- wskazać i zaprezentować czynności udzielania pierwszej pomocy w różnych zagrożeniach życia i zdrowia, np.
w przypadkach omdleń, złamań, zwichnięć skręceń, krwotoków
- wskazać czynniki, które należy brać pod uwagę przy organizacji przestrzeni biurowej zgodnie z zasadami ergonomii
- zidentyfikować bezpieczne i higieniczne warunki na stanowisku pracy biurowej
- wskazać obowiązki pracodawcy w zakresie organizacji czasu pracy dla pracownika pracującego na stanowisku komputerowym
- wymienić działania prewencyjne zapobiegające powstawaniu pożaru lub innego zagrożenia na stanowisku pracy biurowej
- rozpoznać sytuacje grożące pożarem podczas pracy biurowej
- rozpoznać ekologiczny sprzęt i materiały wykorzystywane w pracy biurowej

- wskazać obowiązki pracodawcy w zakresie organizacji czasu pracy dla pracownika pracującego na stanowisku komputerowym
- wymienić rodzaje struktur organizacyjnych
- rozróżnić rodzaje struktur organizacyjnych
- rozróżnić więzi służbowe i funkcjonalne
- scharakteryzować systemy kancelaryjne
- wymienić elementy rzeczowego wykazu akt
- rozróżnić rodzaje pism ze względu na treść, obieg, formę i jawność informacji
- wymienić zasady redagowania pism
- zidentyfikować części składowe pism i zasady ich rozmieszczania
- opisać układy pism

Klasa II

Uczeń potrafi:

- wymienić zasady sporządzania pism wewnętrznych i zewnętrznych
- przygotować korespondencję do wysyłki
- stosować zasady etykiety w komunikacji, np. podczas przeprowadzania rozmów telefonicznych
- przestrzegać zasad redakcyjnych i etykiety w korespondencji
- zidentyfikować materiały informacyjne związane z organizacją spotkań służbowych
- wymienić elementy harmonogramu spotkania
- wymienić elementy zawiadomienia o spotkaniu
- wymienić elementy zaproszenia
- rozpoznać pojęcia z zakresu przechowywania danych, np. archiwizacja, zbiór archiwalny, archiwum, baza danych
- rozpoznać pojęcia z zakresu przechowywania danych, np. archiwizacja, zbiór archiwalny, archiwum, baza danych
- zidentyfikować rodzaje archiwów
- wskazać różnice między dokumentacją archiwalną a niearchiwalną
- wskazać sposoby porządkowania i kwalifikowania dokumentacji przeznaczonej do przekazania do archiwum zakładowego
- wymienić zasady oznaczania zbiorów archiwalnych
- wskazać okresy przechowywania dokumentacji archiwalnej stosownie do jej rodzaju
- wymienić zasady udostępniania zbiorów archiwalnych osobom trzecim
- wskazać sposób postępowania z dokumentacją archiwalną po upływie terminu przedawnienia
- scharakteryzować warunki przetwarzania i zabezpieczenia danych osobowych
- zidentyfikować dokumenty związane z przetwarzaniem danych osobowych
- tworzyć publikacje z nagłówkiem i stopką, przypisami, grafiką, tabelami itp.
- formatować tekst w kolumnach
- wyszukiwać, gromadzić i przetwarzać informacje z różnych źródeł
- opracować tekstowe dokumenty biurowe
- przygotować materiały informacyjne związane z organizacją spotkań służbowych
- rejestrować dokumenty zgodnie z przyjętym systemem kancelaryjnym
- sporządzić dokumenty w zakresie przetwarzania danych osobowych
- stosować zasady etykiety w komunikacji
- przestrzegać zasad redakcyjnych i etykiety w korespondencji elektronicznej
- sporządzić pisma wewnętrzne
- sporządzić pisma wychodzące

- zaplanować spotkanie służbowe
- sporządzić harmonogram spotkania
- sporządzić zawiadomienie o spotkaniu do prasy
- sporządzić zaproszenie na spotkanie
- zakwalifikować dokumenty do kategorii archiwalnej
- oznaczyć zbiory archiwalne zgodnie z zasadami
- ustalić okres przechowywania dokumentacji archiwalnej stosownie do jej rodzaju
- rozróżnić rodzaje archiwów
- zakwalifikować dane osobowe do odpowiedniego zbioru danych
- sporządzić dokumenty w zakresie przetwarzania danych osobowych
- opracować za pomocą komputera: rysunki, teksty, dane liczbowe, motywy, animacje
- sporządzić pisma wewnętrzne i zewnętrzne
- sporządzić uproszczony schemat organizacyjny jednostki

Klasa III

- stosować arkusz kalkulacyjny do gromadzenia danych i przedstawiania ich w postaci graficznej, z wykorzystaniem odpowiednich typów wykresów
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do przygotowania materiałów informacyjnych związanych z organizacją spotkań służbowych
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do sporządzania dokumentów biurowych
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do rejestrowania dokumentów zgodnie z przyjętym systemem kancelaryjnym
- tworzyć dokumenty zawierające różne obiekty (np. tekst, grafikę, tabele, wykresy) pobrane z różnych programów i źródeł
- tworzyć prostą bazę danych w postaci jednej tabeli i wykonywać na niej podstawowe operacje bazodanowe
- tworzyć dokumenty zawierające różne obiekty (np. tekst, grafikę, tabele, wykresy) pobrane z różnych programów i źródeł
- przygotować prezentację związaną z organizacją spotkań służbowych

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania, opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),

samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem, umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów, biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu, analizuje i ocenia rozwiązania problemów,

trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych, planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),

samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem, sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu, potrafi argumentować własne rozwiązania problemów, potrafi dokonać analizy problemu,

potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,

wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych, wykonuje prace w sposób estetyczny,

pracuje systematycznie,
stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),

braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,

potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,

zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,

zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,

potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,

potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,

dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,

potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,

potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,

prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),

zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,

przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,

przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,

posługuje się terminologią fachową z błędami,

wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,

potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),

braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,

zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,

wykonuje proste czynności zawodowe,

stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.

braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,

nie pracuje systematycznie,

nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,

nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,

nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

przedmiot: Pracownia ekonomiczna

1.Wymagania ogólne

Klasa I

- zidentyfikować krajowe i unijne akty prawa dotyczące prawnej ochrony pracy, ochrony przeciwpożarowej, ochrony środowiska i ergonomii
- zidentyfikować akty prawa wewnątrzzakładowego związane z bezpieczeństwem i higieną pracy, ochroną przeciwpożarową, ochroną środowiska i ergonomią
- stosować zasady postępowania z odpadami,
- określić zadania ergonomii,
- określić zakres ergonomii, np. stanowisk pracy, organizacji procesu pracy
- wskazywać zadania i uprawnienia instytucji ogólnokrajowych w zakresie ochrony pracy w Polsce
- określić wymagania formalno-prawne w zakresie obowiązku tworzenia specjalistycznego stanowiska pracy bhp/służby bhp w jednostce organizacyjnej
- rozpoznać zadania i uprawnienia wyspecjalizowanych zakładowych służb bhp w zakresie ochrony pracy
- zidentyfikować zadania i uprawnienia w zakresie minimalnych wymagań bezpiecznego użytkowania urządzeń biurowych
- rozpoznać jednostki organizacyjne w systemie struktury organizacyjnej ochrony środowiska w Polsce
- wymienić zadania i uprawnienia zakładowych służb bhp w zakresie ochrony środowiska w miejscu pracy
- posługiwać się pojęciami: bezpieczeństwo i higiena pracy, ochrona przeciwpożarowa, ochrona środowiska, ergonomia
- stosować zasady ochrony przeciwpożarowej w jednostkach organizacyjnych
- stosować zasady korzystania z zasobów środowiska
- stosować zasady postępowania z odpadami
- zidentyfikować obowiązki pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy
- zidentyfikować obowiązki pracowników w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy
- zidentyfikować system kar dla pracownika z tytułu nieprzestrzegania przepisów bezpieczeństwa i higieny w trakcie wykonywania pracy
- wskazać sankcje dla pracodawców z tytułu niezapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy
- wskazać obowiązki pracownika i pracodawcy w zakresie zapobiegania wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym
- wskazać źródła zagrożeń występujących w środowisku pracy
- zidentyfikować czynniki szkodliwe w pracy biurowej
- zidentyfikować czynniki uciążliwe w pracy biurowej
- zidentyfikować czynniki niebezpieczne w środowisku pracy biurowej
- rozpoznać skutki oddziaływania czynników fizycznych na organizm człowieka
- rozpoznać skutki oddziaływania czynników chemicznych na organizm człowieka
- rozpoznać skutki oddziaływania czynników biologicznych na organizm człowieka
- rozpoznać skutki oddziaływania czynników psychofizycznych na organizm człowieka
- rozpoznać skutki oddziaływania czynników niebezpiecznych i uciążliwych na organizm człowieka
- zidentyfikować pojęcia choroba zawodowa i wypadek przy pracy
- zidentyfikować środki ochrony zbiorowej
- wskazać środki ochrony zabezpieczające przed hałasem w pracy biurowej
- opisać wymagania w zakresie oświetlenia, temperatury i mikroklimatu pomieszczeń biurowych
- rozpoznać środki ochrony zapobiegające porażeniem prądem w pracy biurowej
- rozpoznać środki ochrony zapobiegające pogorszeniu wzroku i zniekształceniu kręgosłupa

- rozpoznać środki ochrony zapobiegające upadkom
- rozpoznać pojęcie gospodarki magazynowej i magazynowania
- wymienić zadania gospodarki magazynowej
- rozpoznać rodzaje magazynów
- wskazać różnicę między rodzajami magazynów
- rozpoznać sposoby wyceny zapasów
- wymienić sposoby wyceny rozchodu składników zapasów
- wycenić zapasy wg: ceny zakupu, ceny nabycia, rzeczywistego kosztu wytworzenia, stałej ceny ewidencyjnej
- wycenić rozchód składników zapasów z magazynu wg metody: FIFO, LIFO, HIFO, LOFO, ceny przeciętnej
- wymienić rodzaje dokumentów magazynowych przychodowych
- wymienić rodzaje dokumentów magazynowych rozchodowych
- rozpoznać komórki organizacyjne odpowiedzialne za sporządzenie dokumentów magazynowych
- sporządzić dokumenty magazynowe przychodowe
- sporządzić dokumenty magazynowe rozchodowe
- sporządzić kartoteki magazynowe z uwzględnieniem różnych metod wyceny zapasów

Klasa II

- wymienić cel przeprowadzania inwentaryzacji
- określić terminy i częstotliwość inwentaryzacji
- rozróżnić rodzaje inwentaryzacji
- określić zasady przeprowadzania inwentaryzacji
- dobrać rodzaj inwentaryzacji do sytuacji
- wymienić etapy przeprowadzania inwentaryzacji
- określić zasady przeprowadzania spisu z natury
- sporządzić spis z natury
- wymienić różnice inwentaryzacyjne
- rozróżnić różnice inwentaryzacyjne
- wymienić przyczyny powstawania różnic inwentaryzacyjnych
- scharakteryzować różnice inwentaryzacyjne
- ustalić wynik inwentaryzacji
- rozróżnić wskaźniki rotacji zapasów
- obliczyć wskaźniki rotacji zapasów w dniach
- obliczyć wskaźniki rotacji zapasów w razach
- zinterpretować wskaźniki rotacji zapasów
- sporządzić informację o poprawie lub pogorszeniu sytuacji w zakresie gospodarowania zapasami na podstawie wskaźników rotacji
- rozróżnić wskaźniki struktury i dynamiki
- obliczyć wskaźniki struktury zapasów
- obliczyć wskaźniki dynamiki zapasów
- zinterpretować wskaźniki struktury i dynamiki zapasów
- sporządzić informację o poprawie lub pogorszeniu sytuacji w zakresie gospodarowania zapasami na podstawie wskaźników struktury i dynamiki
- wymienić pojęcie środków trwałych
- rozróżnić rodzaje środków trwałych
- określić strukturę środków trwałych
- określić zakres gospodarowania środkami trwałymi
- wymienić pojęcie zdolności produkcyjnej
- rozróżnić czas pracy maszyn

- obliczyć czas pracy maszyn produkcyjnych
- obliczyć wykorzystanie zdolności produkcyjnej
- ocenić wykorzystanie zdolności produkcyjnej
- określić wartość początkową środków trwałych
- wymienić rodzaje zużycia środków trwałych
- wyjaśnić pojęcie amortyzacji i umorzenia środków trwałych
- wymienić metody amortyzacji środków trwałych
- rozróżnić metody amortyzacji środków trwałych
- obliczyć odpis amortyzacyjny środków trwałych różnymi metodami dla celów podatkowych
- sporządzić tabelę amortyzacyjną środków trwałych
- wymienić dokumenty obrotu środkami trwałymi
- rozróżnić dokumenty przychodowe obrotu środkami trwałymi
- rozróżnić dokumenty rozchodowe obrotu środkami trwałymi
- sporządzić dokumenty obrotu środkami trwałymi, np. OT, PT, MT, LT
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do obliczeń związanych z ustaleniem wielkości zapasów magazynowych
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do obliczeń związanych z ustaleniem norm i zapasów magazynowych
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do obliczeń związanych z ustaleniem kosztu jednostkowego produktu pracy
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do obliczeń wskaźników struktury zapasów magazynowych
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do obliczeń wskaźników dynamiki zapasów magazynowych
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do sporządzenia dokumentów magazynowych i sprzedaży
- wykorzystać szablony arkusza kalkulacyjnego do sporządzania zestawień
- wykorzystać bazę danych zawartą w arkuszu kalkulacyjnym
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do obliczeń umorzenia i amortyzacji środków trwałych
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do przeliczania walut
- sporządzić dokumenty zawierające tabele, zestawienia danych liczbowych
- tworzyć prostą bazę danych w postaci jednej tabeli i wykonywać na niej podstawowe operacje bazodanowe
- sporządzić tabelę amortyzacyjną
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do prezentacji danych z zakresu gospodarowania zasobami rzeczowymi
- tworzyć prezentację danych w postaci tabel, wykresów z zakresu gospodarowania zasobami rzeczowymi

Klasa III

- wykorzystać oprogramowanie do obsługi gospodarki magazynowej do sporządzania dokumentacji magazynowej
- sporządzić zamówienie do dostawców
- sporządzić dokumenty przychodów magazynowych
- sporządzić dokumenty magazynowe związane z rozchodem wewnętrznym
- sporządzić dokumenty związane z przychodem wewnętrznym
- rejestrować zamówienia od odbiorców
- sporządzić dokumenty potwierdzające sprzedaż
- sporządzić dokumenty zewnętrzne wydania towarów i wyrobów gotowych
- sporządzić dokumenty przesunięć magazynowych
- sporządzić rejestry zakupu i sprzedaży
- sporządzić dokumenty z zakresu opodatkowania podatkiem od towarów i usług
- sporządzić dokumenty z zakresu transakcji zagranicznych
- sporządzić dokumenty płatnicze gotówkowe i bezgotówkowe

- wykorzystać oprogramowanie do sporządzania dowodów przychodowych i rozchodowych w zakresie środków trwałych
 - sporządzić dokumenty przyjęcia środków trwałych
 - sporządzić dokumenty likwidacji środków trwałych
- sporządzić dokumenty przesunięć środków trwałych

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),

samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
analizuje i ocenia rozwiązania problemów,

trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),

samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
potrafi dokonać analizy problemu,

potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
wykonuje prace w sposób estetyczny,
pracuje systematycznie,
stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),

braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,

zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),

zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,

przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,

posługuje się terminologią fachową z błędami,

wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),
braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,

zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
wykonuje proste czynności zawodowe,

stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.

braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,

nie pracuje systematycznie,

nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,

nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,

nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

przedmiot: Prawo

1.Wymagania ogólne

Klasa I

- zidentyfikować prawo przedmiotowe oraz podmiotowe bezwzględne i względne
- opisać zakres i gałęzie prawa materialnego
- scharakteryzować zakres prawa formalnego (procesowego)
- rozpoznać wybrane pojęcia prawne, np. norma prawna, przepis prawny, stosunek prawny, zdarzenie prawne
- posługiwać się wybranymi pojęciami prawnymi, np. norma prawna, przepis prawny, stosunek prawny, zdarzenie prawne
- wskazać źródła prawa powszechnie obowiązujące i akty prawa miejscowego
- wymienić zadania organów ochrony prawnej, np. adwokatura, prokuratura, notariat, radca prawny
- zidentyfikować zasady obowiązywania aktów normatywnych, np. vacatio legis, zasady wprowadzania zmian do aktów normatywnych, zasady w przypadku kolizji norm prawnych, zasady w przypadku regulowania tych samych spraw przez akty normatywne różnej rangi
- rozróżnić źródła prawa powszechnie obowiązujące i akty prawa miejscowego
- rozróżnić zadania organów ochrony prawnej, np. adwokatura, prokuratura, notariat, radca prawny
- podać przykłady stosowania wybranych zasad obowiązywania aktów normatywnych, np. vacatio legis, zasady wprowadzania zmian do aktów normatywnych, zasady w przypadku kolizji norm prawnych, zasady w przypadku regulowania tych samych spraw przez akty normatywne różnej rangi
- zidentyfikować pojęcia i zasady prawa cywilnego, np. podmiot prawa cywilnego, zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych, czynność prawna, stosunek cywilnoprawny, źródła prawa cywilnego, sankcje w prawie cywilnym
- opisać podmioty, stosunki i czynności cywilnoprawne
- rozpoznać szczególną formę oświadczenia woli

- wymienić rodzaje czynności prawnych w zakresie prawa gospodarczego
- rozróżnić pojęcia i zasady prawa cywilnego, np. podmiot prawa cywilnego, zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych, czynność prawna, stosunek cywilnoprawny, źródła prawa cywilnego, sankcje w prawie cywilnym
- rozróżnić podmioty, stosunki i czynności cywilnoprawne
- dobrać szczególną formę oświadczenia woli do rodzaju czynności prawnych w zakresie prawa gospodarczego
- wymienić rodzaje pełnomocnictw
- podać przykłady rzeczy w znaczeniu prawa cywilnego rzeczowego: nieruchomości, ruchomych, oznaczonych co do rodzaju, oznaczonych co do gatunku
- wskazać formy własności i innych praw rzeczowych oraz formy nabycia i utraty własności
- zidentyfikować rodzaje wpisów w księgach wieczystych
- rozróżnić rodzaje pełnomocnictw
- sklasyfikować rzeczy w znaczeniu prawa cywilnego rzeczowego, np. nieruchomości, ruchome, oznaczone co do rodzaju, oznaczone co do gatunku
- rozróżnić formy własności i innych praw rzeczowych oraz formy nabycia i utraty własności
- zinterpretować wpisy w księgach wieczystych
- zidentyfikować źródła powstawania i formy wygaśnięcia zobowiązań
- scharakteryzować szczególne umowy, np. umowę dostawy, umowę sprzedaży na raty, umowę zlecenia, umowę o dzieło, umowę najmu, umowę dzierżawy, umowę leasingu, umowę agencyjną, rachunku bankowego, umowę ubezpieczenia, umowę pożyczki, użyczenia, poręczenia
- opisać wybrane rodzaje odpowiedzialności cywilnej, np. odpowiedzialność deliktowa, kontraktowa, rękojmia za wady, gwarancja
- rozróżnić źródła powstawania i formy wygaśnięcia zobowiązań
- rozróżnić szczególne umowy, np. umowę dostawy, umowę sprzedaży na raty, umowę zlecenia, umowę o dzieło, umowę najmu, umowę dzierżawy, umowę leasingu, umowę agencyjną, rachunku bankowego, umowę ubezpieczenia, umowę pożyczki, użyczenia, poręczenia
- dobrać rodzaj niezachowania odpowiedzialności cywilnej do opisanej szkody lub sytuacji, np. odpowiedzialność deliktowa, kontraktowa, rękojmia za wady, gwarancja
- wskazać źródła prawa administracyjnego
- scharakteryzować formy działania administracji
- rozpoznać zasady postępowania administracyjnego
- zidentyfikować rolę sądów administracyjnych
- wskazać organy administracji publicznej
- zidentyfikować zakres i źródła prawa administracyjnego
- rozpoznać prawne formy działania administracji publicznej
- sklasyfikować organy administracji publicznej
- podać przykłady aktów normatywnych
- zidentyfikować elementy decyzji administracyjnej
- wymienić rodzaje terminów w postępowaniu administracyjnym
- sklasyfikować akty normatywne
- sporządzić schemat trybu odwołania od decyzji administracyjnej
- rozróżnić rodzaje terminów w postępowaniu administracyjnym
- obliczyć terminy w postępowaniu administracyjnym
- podać pojęcia: praw autorskich i praw pokrewnych
- rozpoznać źródła prawa regulujące zasady korzystania z praw autorskich i praw pokrewnych
- sklasyfikować utwory ze względu na ochronę prawem własności intelektualnej
- zakwalifikować utwory do domeny publicznej

- zidentyfikować zakres prawa ochrony własności przemysłowej
 - zidentyfikować warunki udzielenia prawa ochronnego, np. wynalazku, wzoru użytkowego, wzoru przemysłowego, znaku towarowego
 - zidentyfikować normy prawa krajowego i międzynarodowego regulujące ochronę danych osobowych
 - rozpoznać zadania organów ochrony danych w Polsce
 - posługiwać się pojęciami z zakresu ochrony danych osobowych, np. zbiór danych, przetwarzanie danych, zabezpieczenie danych, usuwanie danych, administrator danych, odbiorca danych
 - zidentyfikować warunki przetwarzania i zabezpieczenia danych osobowych
 - rozróżnić rodzaje odpowiedzialności z tytułu nieprzestrzegania przepisów w zakresie ochrony danych osobowych
 - zbierać, przetwarzać i zabezpieczać dane osobowe zgodnie z przepisami o ochronie danych osobowych
 - zakwalifikować dane osobowe do odpowiedniego zbioru danych
- sporządzić pismo wyrażające zgodę na przetwarzanie danych osobowych

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania, opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),

samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,

umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,

biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,

analizuje i ocenia rozwiązania problemów,

trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,

planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),

samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,

sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,

potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,

potrafi dokonać analizy problemu,

potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,

wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,

wykonuje prace w sposób estetyczny,

pracuje systematycznie,

stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),

braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,

potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,

zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,

zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,

potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,

potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,

dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,

potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,

potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),

zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,

przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,

przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,

posługuje się terminologią fachową z błędami,

wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,

potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),

braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,

zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,

wykonuje proste czynności zawodowe,

stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.

braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,

nie pracuje systematycznie,

nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,

nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,

nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

przedmiot: Podstawy ekonomii

Klasa II

1. Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- opisać przedmiot badań ekonomii
- wymienić potrzeby, środki i sposoby ich zaspokajania
- wyjaśnić pojęcia wybór i koszt alternatywny
- scharakteryzować systemy ekonomiczne
- wymienić podmioty w gospodarce rynkowej
- wyjaśnić pojęcie rynku, jego rodzaje i funkcje
- scharakteryzować elementy rynku: popyt, podaż, cenę
- opisać zjawisko równowagi rynkowej oraz przejawów jej braku
- objaśnić działanie mechanizmu rynkowego
- obliczyć elastyczność popytu i podaży
- wyjaśnić podstawy decyzji konsumenta na rynku
- obliczyć użyteczność całkowitą, przeciętną i marginalną
- sporządzić budżet indywidualny i budżet gospodarstwa domowego
- wykazać wpływ zmiany dochodów oraz zmiany cen na strukturę konsumpcji

- rozróżnić koszty stałe i zmienne
- scharakteryzować struktury rynku
- wyjaśnić pojęcia popytu i podaży na rynku pracy
- wymienić czynniki determinujące popyt na pracę i podaż pracy
- wyjaśnić pojęcia popytu i podaży na rynku kapitałowym
- wymienić czynniki determinujące popyt i podaż na rynku kapitałowym
- wyjaśnić pojęcia popytu i podaży na rynku zasobów naturalnych
- wyjaśnić pojęcie makroekonomii
- wymienić podstawowe problemy makroekonomiczne
- rozpoznać rodzaje bezrobocia
- scharakteryzować metody walki z bezrobociem
- rozpoznać rodzaje inflacji
- wymienić sposoby walki z inflacją
- uzasadnić potrzeby ingerencji rządu w procesy gospodarcze
- objaśnić podstawowe metody obliczania Produktu Krajowego Brutto
- wymienić ekonomiczne funkcje państwa
- scharakteryzować rolę państwa w gospodarce rynkowej
- wymienić mierniki systemu rachunkowości społecznej
- wyjaśnić działanie modelu zagregowanego popytu (AD) i zagregowanej podaży (AS)
- wymienić przyczyny nierównomiernego rozwoju gospodarczego
- wskazać konsekwencje zachwiania równowagi gospodarczej
- zidentyfikować pojęcie budżetu państwa
- wymienić funkcje budżetu państwa
- scharakteryzować dochody i wydatki budżetu państwa
- scharakteryzować funkcje i cechy podatków
- wyjaśnić istotę i funkcje pieniądza
- wymienić czynniki determinujące popyt na pieniądź i podaż pieniądza
- zidentyfikować podmioty kreujące podaż pieniądza
- przedstawić rolę banku centralnego w państwie
- rozpoznać pojęcia związane z polityką handlową i walutową państwa, np., bilans płatniczy i jego części, bilans handlowy, *terms of trade*, kursy walut, kursy sztywne, płynne, stałe, aprecjacja, deprecjacja, dewaluacja, rewaluacja
- rozróżnić narzędzia zagranicznej polityki handlowej stosowane w różnych formach współpracy międzynarodowej
- przedstawić korzyści i koszty stosowania zmiennych kursów walutowych
- wymienić funkcje i przedmiot działania przedsiębiorstw produkcyjnych
- zidentyfikować pojęcia z zakresu organizacji procesu produkcji, np. elementy struktury procesu technologicznego, gniazdowe i liniowe rozmieszczenie stanowisk roboczych, formy organizacji procesu produkcji,
- wymienić metody rozmieszczenia stanowisk roboczych
- scharakteryzować typy produkcji
- sklasyfikować materiały według określonych kryteriów
- określić czynniki występujące w procesie produkcji
- zakwalifikować wyroby do określonych typów i rodzajów produkcji
- rozpoznać podmioty i formy sprzedaży występujące w obrocie towarowym
- scharakteryzować formy rynków zorganizowanych, np. giełdy towarowe, aukcje, przetargi, targi i wystawy
- identyfikować podstawowe pojęcia z zakresu handlu
- wymienić podstawowe czynności wykonywane w działalności handlowej
- zidentyfikować wskaźniki dotyczące obrotu towarowego

- scharakteryzować rodzaje zapasów towarowych
- wskazać czynniki mające wpływ na rozwój usług
- scharakteryzować usługi
- wymienić czynności związane ze świadczeniem usług
- wyjaśnić pojęcie outsorcingu
- rozpoznać formy outsorcingu
- wymienić obszary outsorcingu

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,

- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu
 - i poprawić błędy,
 - posługuje się terminologią fachową z błędami,
 - wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
 - potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.
- Ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe
 - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań
 - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
 - braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
 - zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
 - wykonuje proste czynności zawodowe,
 - stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
 - braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.
- Ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
 - nie pracuje systematycznie,
 - nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
 - nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
 - nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

Sprzedaż krajowa i zagraniczna

klasa 2

1. Wymagania ogólne:

Uczeń potrafi:

- wyjaśnić pojęcie dostawy wewnątrzspółnotowej
- wyjaśnić pojęcie nabycia wewnątrzspółnotowego
- wyjaśnić istotę strefy wolnego handlu
- wyjaśnić pojęcie handlu zagranicznego
- wyjaśnić pojęcie importu, eksportu, handlu tranzytowego
- rozróżnić operacje w obrocie zagranicznym
- wymienić podmioty gospodarcze uczestniczące w handlu zagranicznym
- wyjaśnić wskaźnik *terms of trade*
- wyjaśnić znaczenie transakcji w obrocie zagranicznym
- określić przedmiot transakcji w handlu zagranicznym
- wymienić transakcje w handlu zagranicznym
- wyjaśnić pojęcie ceny, kontraktu, reklamacji
- wymienić podstawowe elementy kontraktu
- wyjaśnić pojęcia: waluta ceny, waluta płatności
- wyjaśnić pojęcie kursu walut
- wyjaśnić pojęcie różnic kursowych dodatnich i ujemnych
- wymienić czynności związane z przygotowaniem transakcji eksportowej
- rozróżnić reguły warunków sprzedaży określone w INCOTERMS
- rozróżnić zasady sporządzania kalkulacji eksportowej
- wymienić czynności związane z przygotowaniem transakcji importowej

- wymienić czynności realizacji transakcji importowej
- rozróżnić formy rozliczeń w obrocie zagranicznym
- wymienić pojęcie cła
- wymienić rodzaje ceł
- rozróżnić metody obliczania cła
- wyjaśnić pojęcie stawki celnej, taryfy celnej
- rozróżnić rodzaje taryf celnych
- wymienić pojęcie ceny
- rozróżnić funkcje cen
- wymienić czynniki wpływające na poziom cen sprzedaży
- wymienić rodzaje cen
- wymienić pojęcie kalkulacji kosztów
- rozróżnić rodzaje kalkulacji
- wymienić metody kalkulacji
- rozróżnić zasady ustalania jednostkowego kosztu wytworzenia
- podać pojęcie zysku
- rozróżnić zasady ustalania zysku
- rozróżnić strukturę ceny sprzedaży produktu gotowego
- wymienić zasady opodatkowania podatkiem od towarów i usług VAT
- rozróżnić szczeble obrotu towarowego
- rozróżnić ceny stosowane w obrocie towarowym
- rozróżnić strukturę ceny sprzedaży towarów
- wyjaśnić pojęcie marży
- rozróżnić rodzaje marż w obrocie towarowym
- wymienić zasady ustalania marży
- wymienić dokumenty podstawowe stosowane w obrocie towarowym z zagranicą
- wymienić rodzaje faktur stosowanych w handlu zagranicznym
- rozróżnić dokumenty składowe
- wymienić dokumenty przewozowe
- rozróżnić dokumenty ubezpieczeniowe
- wymienić dokumenty pomocnicze stosowane w handlu zagranicznym, np. świadectwo pochodzenia towaru
- wymienić dokumenty dotyczące nawiązania transakcji
- wymienić dokumenty związane z zamówieniem towaru, produktu
- wymienić dokumenty związane z dostawą towaru, produktu
- podać pojęcie marketingu
- wymienić podstawowe narzędzia marketingu
- klasyfikować produkty według kryteriów marketingowych
- określić związek między narzędziami marketingu
- określić miejsce i funkcje cen w strukturze marketingu
- wymienić pojęcie negocjacji
- rozróżnić style i techniki negocjacji
- wymienić pojęcie dystrybucji
- rozróżnić funkcje dystrybucji
- określić znaczenie marketingu w działalności podmiotu gospodarczego
- wymienić pojęcie promocji
- wymienić instrumenty promocji
- rozróżnić funkcje i strategie promocji
- wymienić etapy programu promocji

- określić znaczenie promocji w działalności marketingowej
- wymienić formy promocji sprzedaży

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie i sumiennie,

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

Sprzedaż krajowa i zagraniczna

klasa III

1. Wymagania ogólne:

Uczeń potrafi:

- podać pojęcie marketingu
- wymienić podstawowe narzędzia marketingu
- klasyfikować produkty według kryteriów marketingowych
- określić związek między narzędziami marketingu
- określić miejsce i funkcje cen w strukturze marketingu
- wymienić pojęcie negocjacji
- rozróżnić style i techniki negocjacji
- wymienić pojęcie dystrybucji
- rozróżnić funkcje dystrybucji
- określić znaczenie marketingu w działalności podmiotu gospodarczego
- wymienić pojęcie promocji
- wymienić instrumenty promocji
- rozróżnić funkcje i strategie promocji
- wymienić etapy programu promocji
- określić znaczenie promocji w działalności marketingowej
- wymienić formy promocji sprzedaży

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegłe stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe
- w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań
- w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

przedmiot: Pracownia statystyki

Klasa III

1.Wymagania ogólne:

Uczeń potrafi:

Podstawowe

- posługiwać się podstawowymi pojęciami statystycznymi, np. zbiorowość statystyczna, jednostka statystyczna, cecha statystyczna, warianty cech statystycznych
- dokonać podziału cech statystycznych
- scharakteryzować warianty cech
- wymienić kryteria określania jednostki statystycznej
- wskazać źródła pozyskiwania danych statystycznych
- opisać rodzaje badań statystycznych
- scharakteryzować etapy badania statystycznego
- wymienić rodzaje błędów spotykanych w badaniach statystycznych
- omówić skutki przeprowadzenia badania statystycznego z błędami
- skontrolować materiał statystyczny
- uporządkować dane statystyczne według określonego kryterium
- opisać zasady grupowania materiału statystycznego
- identyfikować szeregi statystyczne
- scharakteryzować metody prezentacji danych statystycznych
- zaprezentować opracowane dane statystyczne
- określić cel prowadzenia analizy statystycznej
- dokonać podziału stosowanych w analizie statystycznej parametrów opisowych
- wymienić rodzaje analiz statystycznych
- sklasyfikować miary statystyczne
- obliczyć i zinterpretować klasyczne i pozycyjne miary tendencji centralnej
- dobrać dane do wyliczenia podanych miar statystycznych
- wnioskować na podstawie obliczonych miar statystycznych
- obliczyć i zinterpretować wskaźniki natężenia zjawisk
- obliczyć i zinterpretować wskaźniki struktury badanej zbiorowości
- obliczyć i zinterpretować wskaźniki dynamiki zjawisk ekonomiczno-finansowych
- zinterpretować średnie tempo zmian
- obliczyć i zinterpretować miary tendencji centralnej
- obliczyć i zinterpretować podstawowe miary rozproszenia i korelacji badanych zjawisk

Ponadpodstawowe

- wyjaśnić miejsce statystyki w systemie informacji i systemie decyzyjnym
- opisać przykładową zbiorowość statystyczną i jednostkę statystyczną za pomocą podstawowych pojęć statystycznych
- rozróżnić rodzaje badań statystycznych
- przygotować narzędzia do zbierania danych statystycznych
- dobrać źródło pozyskania danych do rodzaju i przedmiotu prowadzonego badania statystycznego
- dobrać rodzaj badania statystycznego do potrzeb jednostki organizacyjnej
- dobrać metody badania statystycznego do rodzaju prowadzonego badania
- ocenić przydatność badań statystycznych w prowadzeniu działalności
- wykonać proste badanie statystyczne
- zgromadzić dane z publikowanych źródeł informacji
- zgromadzić dane z własnego badania statystycznego
- wykorzystać dokumentację jednostki organizacyjnej do zgromadzenia danych tej zbiorowości
- dobrać metodę grupowania materiału statystycznego do przedmiotu prowadzonego badania
- pogrupować i zliczyć materiał statystyczny z zastosowaniem różnych technik
- rozróżnić szeregi statystyczne
- dobrać formę prezentacji danych do rodzaju danych statystycznych
- dobrać formę prezentacji danych do wyników badań statystycznych

- opracować raport wspomagający podejmowanie decyzji ekonomicznych z wykorzystaniem techniki komputerowej
- stosować arkusz kalkulacyjny i edytor tekstu do obliczeń i prezentacji materiału statystycznego
- określić rolę analizy statystycznej w procesie podejmowania decyzji
- rozróżnić podane miary statystyczne na podstawie ich opisu
- przeprowadzić analizę opisową badanego zjawiska na podstawie obliczonych miar i wskaźników
- przygotować wnioski z przeprowadzonej analizy do podjęcia decyzji ekonomicznych
- zaprezentować wyniki analizy statystycznej z wykorzystaniem techniki komputerowej

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu, - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny, - pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

Język obcy zawodowy

kl. III i IV

1. Wymagania ogólne:

A. Porozumiewanie się z klientem i współpracownikami w języku obcym:

Uczeń potrafi:

- posłużyć się podstawową technologią języka biznesowego
- posłużyć się podstawową terminologią komputerową
- posłużyć się wiedzą z zakresu słownictwa i gramatyki w realizacji zadań zawodowych
- przetłumaczyć wypowiedzi osób posługujących się danym językiem
- zinterpretować poprawnie typowe pytania stawiane przez klientów w języku obcym
- słuchać ze zrozumieniem wypowiedzi w języku obcym współpracowników zgodnie z zasadami aktywnego słuchania
- porozumiewać się z zespołem współpracowników
- zastosować w prawidłowy sposób zwroty grzecznościowe z rozmowach z kontrahentem
- sporządzić notatkę z przeczytanego i wysłuchanego tekstu
- wydać polecenia w języku obcym dotyczące zakresu prac związanych z zawodem ekonomisty

- porozumiewać się ze współpracownikami w języku obcym wykorzystując słownictwo zawodowe
- komunikować się z przełożonym, podwładnym, współpracownikiem oraz klientem w rozmowie bezpośredniej i telefonicznej
- dokonać autoprezentacji w trakcie rozmowy kwalifikacyjnej
- zabrać głos w dyskusji na wybrany temat
- posłużyć się obcojęzycznymi instrukcjami i oprogramowaniem komputerowym
- dokonać samooceny i wykorzystać techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym nowożytnym)
- korzystać ze źródeł informacji w języku obcym nowożytnym (np. z encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi), również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych
- stosować strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, identyfikowanie słów kluczy lub internacjonalizmów) i strategie kompensacyjne, w przypadku gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu (np. upraszczanie formy wypowiedzi, zastępowanie innym wyrazem, opis, wykorzystywanie środków niewerbalnych)
- rozwijać świadomość językową (podobieństwa i różnice między językami).

B. Prowadzenie dokumentacji w języku obcym:

Uczeń potrafi:

- przetłumaczyć na język obcy teksty i dokumenty związane z funkcjonowaniem jednostki organizacyjnej z zachowaniem zasad gramatyki i ortografii
- przetłumaczyć z języka obcego na język polski teksty i dokumenty związane z funkcjonowaniem jednostki organizacyjnej
- przetłumaczyć obcojęzyczną dokumentację techniczną urządzeń stosowanych w jednostce organizacyjnej
- przeczytać i przetłumaczyć otrzymaną za pomocą poczty elektronicznej korespondencję
- zredagować lub sporządzić dokumenty w sprawach osobowych i handlowych
- zredagować i sporządzić dokumenty związane z obrotem materiałowym krajowym i zagranicznym
- opracować porozumienie o współpracy z kontrahentem
- skorzystać z literatury obcojęzycznej
- skorzystać z obcojęzycznych zasobów multimedialnych
- dokonać samooceny i wykorzystać techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym nowożytnym)
- korzystać ze źródeł informacji w języku obcym nowożytnym (np. z encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi), również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych
- stosować strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, identyfikowanie słów kluczy lub internacjonalizmów) i strategie kompensacyjne, w przypadku gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu (np. upraszczanie formy wypowiedzi, zastępowanie innym wyrazem, opis, wykorzystywanie środków niewerbalnych)
- rozwijać świadomość językową (podobieństwa i różnice między językami).

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocena celująca (6)

Uczeń:

- doskonale rozumie teksty bogate pod względem treści i zróżnicowane pod względem struktur
- potrafi prawie bezbłędnie wypowiedzieć się w sposób logiczny i spójny na tematy dotyczące spraw życia zawodowego, a w rozmowie z nauczycielem potrafi uzasadnić swoją opinię

- w swojej wypowiedzi stosuje urozmaicone struktury leksykalne i gramatyczne, nie popełniając błędów
- zawsze rozumie język nauczyciela na lekcji i reaguje na jego polecenia
- jego wypowiedzi pisemne o tematyce zawodowej są bogate i oryginalne pod względem treści i formy oraz mieszczą się w granicach określonych w poleceniu

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

- w pełni rozumie teksty bogate pod względem treści i zróżnicowane pod względem struktur
- potrafi sformułować krótką wypowiedź o tematyce zawodowej w całości spójną i logiczną
- wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się sporadyczne błędy gramatyczne i leksykalne, które jednak nie zakłócają komunikacji
- potrafi w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie
- posługuje się szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych
- wymowa i intonacja nie sprawiają żadnych trudności w zrozumieniu
- potrafi napisać spójny, w pełni zrozumiały, zgodny z tematem tekst o tematyce zawodowej w odpowiednio dobranej formie
- zachowuje właściwą formę graficzną
- pisze teksty mieszczące się w granicach określonych w poleceniu

Ocena dobra (4)

Uczeń:

- dobrze rozumie większość tekstów zróżnicowanych pod względem treści i struktur
- zazwyczaj potrafi sformułować krótką wypowiedź na tematy zawodowe, spójną i logiczną
- wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się nieliczne błędy gramatyczne i leksykalne, które jednak nie zakłócają komunikacji
- potrafi zazwyczaj w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie
- posługuje się dość szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych
- wymowa i intonacja ucznia sprawiają drobne trudności w zrozumieniu
- potrafi napisać spójny, zrozumiały, zgodny z tematem krótki tekst o tematyce zawodowej w odpowiednio dobranej formie
- przeważnie zachowuje właściwą formę graficzną

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

- rozumie ogólnie dużą część prostych tekstów mało zróżnicowanych pod względem treści i struktur
- próbuje sformułować krótszą wypowiedź o tematyce zawodowej, ale bywa ona niespójna lub nielogiczna
- próbuje wypowiadać się, ale w jego wypowiedzi pojawiają się liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które częściowo zakłócają komunikację
- czasem potrafi w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie
- posługuje się dość wąskim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych
- wymowa i intonacja ucznia czasami sprawiają trudności w zrozumieniu
- potrafi napisać w większości zrozumiały krótki tekst o tematyce zawodowej, lecz czasem brak w nim logicznej ciągłości i nie zachowuje on założonej formy; może nieznacznie odbiegać od tematu
- czasem nie zachowuje właściwej formy graficznej

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

- rozumie tylko niektóre proste teksty
- próbuje sformułować krótszą wypowiedź o tematyce zawodowej, ale przeważnie jest ona niespójna lub nielogiczna
- próbuje wypowiadać się, ale popełnia bardzo liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które znacznie zakłócają komunikację
- rzadko próbuje wziąć udział w rozmowie

- posługuje się bardzo wąskim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych
- wymowa i intonacja ucznia często sprawiają trudności w zrozumieniu
- próbuje napisać krótki tekst o tematyce zawodowej, lecz najczęściej brak w nim logicznej spójności i nie zachowuje on założonej formy, znacznie odbiega od tematu i jest trudny do zrozumienia
- rzadko udaje mu się zachować właściwą formę graficzną

Ocena niedostateczna (1)

Uczeń:

- rozumie bardzo nieliczne proste teksty
- próbuje sformułować krótszą wypowiedź o tematyce zawodowej, ale jest ona niespójna, niezrozumiała albo całkowicie nie na temat
- popełnia bardzo liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które zakłócają komunikację
- nie bierze udziału w rozmowie
- posługuje się bardzo ograniczonym zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych
- wymowa i intonacja ucznia sprawiają trudności w zrozumieniu
- próbuje napisać krótki tekst o tematyce zawodowej, lecz brak w nim logicznej spójności i nie zachowuje on założonej formy, odbiega od tematu i jest niezrozumiały
- nie zachowuje właściwej formy graficznej

przedmiot: Kadry i Płace

1.Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

Klasa III

Uczeń potrafi:

- zidentyfikować rodzaje umów o pracę
- zidentyfikować sposoby nawiązania i rozwiązania stosunku pracy z osobą pełnoletnią i młodocianą
- zidentyfikować prawa i obowiązki pracodawcy i pracownika
- zidentyfikować uprawnienia pracownicze związane np. z rodzicielstwem, z niepełnosprawnością
- rozpoznać sposoby postępowania w przypadku niedopełnienia obowiązków przez pracownika i pracodawcę
- prawo ubezpieczeń społecznych
- określić zakres ubezpieczeń społecznych
- zidentyfikować składki na ubezpieczenia społeczne
- zidentyfikować zasiłki i świadczenia z ubezpieczeń społecznych

Klasa IV

- zidentyfikować warunki przetwarzania i zabezpieczenia danych osobowych– wskazać obowiązki pracodawcy w zakresie ochrony danych osobowych pracownika
- określić zasady postępowania z danymi osobowymi i dokumentacją pracowniczą
- zidentyfikować konsekwencje nieprzestrzegania przepisów dotyczących ochrony danych osobowych
- opisać formy i terminy przechowywania dokumentacji pracowniczej
- wskazać sposoby porządkowania i kwalifikowania dokumentacji przeznaczonej do przekazania do archiwum zakładowego
- rekrutacja pracowników
- wskazać liczbę etatów dla pracowników o określonych kwalifikacjach
- zidentyfikować metody i etapy procesu rekrutacji pracowników

- zidentyfikować dokumenty pracownika zgromadzone w związku z ubieganiem się przez niego o zatrudnienie
- stosować zasady kultury i etyki zawodowej w kontaktach z osobami rekrutowanymi
- zidentyfikować elementy umowy o pracę i umowy cywilnoprawne
- określić zakres danych osobowych niezbędnych do sporządzenia umowy o pracę
- zidentyfikować elementy umowy cywilnoprawnej
- określić zakres danych osobowych niezbędnych do sporządzenia umowy cywilnoprawnej
- dokumenty związane z zatrudnieniem
- zidentyfikować dokumenty związane z ubieganiem się o pracę
- zidentyfikować dokumenty związane z rozwiązaniem stosunku pracy
- zakwalifikować dokumenty do akt osobowych pracownika
- zidentyfikować inne dokumenty pracownicze, np. ewidencję czasu pracy, rejestry
- rozróżnić części akt osobowych pracownika
- rozliczanie wynagrodzeń
- zidentyfikować systemy wynagradzania pracowników
- rozpoznać składniki wynagrodzenia brutto ze stosunku pracy
- rozpoznać składniki wynagrodzenia brutto z tytułu umów cywilnoprawnych
- zidentyfikować elementy wynagrodzenia, np. wynagrodzenie zasadnicze, za urlop, za godziny nadliczbowe itp.
- zidentyfikować fakultatywne potrącenia z wynagrodzeń
- przygotować rachunki do umów cywilnoprawnych
- sporządzić listy płac i imienne karty wypłaty wynagrodzeń
- sporządzić zestawienie płac

Klasa V

- rozliczanie innych świadczeń związanych z pracą
- wskazać reguły obowiązujące pracodawcę w zakresie świadczeń socjalnych, np. w zakresie obowiązku tworzenia Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, w zakresie zasad wypłacania świadczeń urlopowych
- wymienić zasady rozliczania podróży służbowych
- wymienić zasady rozliczenia używania samochodu prywatnego do celów służbowych
- omówić zasady gromadzenia i przetwarzania danych kadrowo-płacowych
- analiza kadrowo-płacowa
- rozróżnić wskaźniki wykorzystywane do przeprowadzenia analizy zatrudnienia
- rozpoznać wskaźniki wykorzystywane do przeprowadzenia analizy wynagrodzeń

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,

- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu, - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązanie problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

przedmiot: Ekonomia w praktyce

1.Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

Klasa III

- wykorzystać oprogramowanie do obsługi gospodarki magazynowej do sporządzania dokumentacji magazynowej- Subiekt GT
- wykorzystać oprogramowanie do sporządzania dowodów przychodowych i rozchodowych w zakresie środków trwałych – Rachmistrz GT
- wykorzystanie arkusza kalkulacyjnego w gospodarowaniu zasobami rzeczowymi
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do prezentacji danych z zakresu gospodarowania zasobami rzeczowymi
- wykorzystanie edytora tekstu w pracy biurowej
- stosować arkusz kalkulacyjny do gromadzenia danych i przedstawiania ich w postaci graficznej, z wykorzystaniem odpowiednich typów wykresów
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do rejestrowania dokumentów zgodnie z przyjętym systemem kancelaryjnym
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do przygotowania materiałów informacyjnych związanych z organizacją spotkań służbowych
- tworzyć dokumenty zawierające różne obiekty (np. tekst, grafikę, tabele, wykresy) pobrane z różnych programów i źródeł
- sporządzić dokumenty w zakresie przetwarzania danych osobowych
- opracować tekstowe dokumenty biurowe
- przestrzegać zasad redakcyjnych i etykiety w korespondencji biurowej

Klasa IV

- wykorzystać program finansowo-księgowy Rachmistrz GT
- wykorzystać oprogramowanie do prowadzenia ewidencji podatkowych PKPiR
- wykorzystać oprogramowanie do prowadzenia karty podatkowej i ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych
- wykorzystać program kadrowo-płacowy Gratyfikant GT
- prowadzić dokumentację kadrowo-płacową z wykorzystaniem programu kadrowo-płacowego
- obliczać płace z wykorzystaniem programu kadrowo-płacowego
- prowadzić ewidencję czasu pracy z wykorzystaniem programu kadrowo-płacowego
- tworzyć rejestry i harmonogramy z wykorzystaniem programu kadrowo-płacowego
- prowadzić dokumentację płacową z wykorzystaniem programu płacowego
- obliczać płace z wykorzystaniem programu kadrowo-płacowego
- prowadzić ewidencję czasu pracy z wykorzystaniem programu płacowego
- tworzyć rejestry i harmonogramy z wykorzystaniem programu płacowego

- wykorzystać pakiet office do sporządzania dokumentacji pracowniczej, wykonania obliczeń i prowadzenia analiz kadrowo-płacowych oraz wizualizacji ich wyników
- za pomocą dokumentu tekstowego Word sporządza dokumenty kadrowo-płacowe
- za pomocą arkusza kalkulacyjnego Excel oblicza wskaźniki wykorzystywane do przeprowadzenia analizy kadrowo-płacowej
- za pomocą programu Power Point przedstawia wizualizację wyników kadrowo-płacowych
- wykorzystanie programu Płatnik do sporządzenia dokumentów z tytułu ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego
- wykorzystać oprogramowanie do prowadzenia dokumentacji zgłoszeniowej
- wykorzystać oprogramowanie do prowadzenia dokumentacji rozliczeniowej
- wykorzystać oprogramowanie do prowadzenia dokumentacji płatniczej

Klasa V

- stosuje przepisy prawa dotyczące spraw kadrowych, płacowych, emerytalno-rentowych
- prowadzi dokumentację dotyczącą rekrutacji, zatrudnienia i przebiegu pracy pracowników
- sporządza dokumenty w sprawach emerytalno-rentowych pracowników
- oblicza wynagrodzenia według różnych systemów płac i z tytułu różnych umów
- oblicza zaliczki na podatek dochodowy od wynagrodzeń wypłacanych osobom fizycznym
- sporządza listy płac
- sporządza deklaracje z tytułu ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych
- sporządza deklaracje i zeznania podatkowe dotyczące podatku dochodowego od osób fizycznych w związku z wypłacaniem wynagrodzeń
- oblicza i interpretuje wskaźniki dotyczące zatrudnienia i wynagrodzeń
- korzysta z programów komputerowych do prowadzenia spraw kadrowo-płacowych, ubezpieczeniowych i podatkowych

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegłe stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu, - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny, - pracuje systematycznie,

- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązanie problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

przedmiot: Rozliczenia finansowe

1.Wymagania ogólne

klasa IV

Uczeń potrafi: (podstawowe)

- zidentyfikować formy rozliczeń pieniężnych
- wymienić formy rozliczeń gotówkowych i bezgotówkowych
- scharakteryzować formy rozliczeń: gotówkowe i bezgotówkowe
- zidentyfikować termin wymagalności transakcji
- zidentyfikować transakcję przeterminowaną
- wskazać dokumenty obrotu gotówkowego i bezgotówkowego
- scharakteryzować różnice kursowe
- zidentyfikować przepisy prawa wekslowego
- podać pojęcie i funkcje weksla
- wskazać elementy weksla
- zidentyfikować rodzaje weksli
- rozpoznać podstawowe pojęcia obrotu wekslowego
- zidentyfikować osoby odpowiedzialne z tytułu weksla
- wymienić sposoby przenoszenia praw z weksla
- wymienić formy współpracy z bankami
- zidentyfikować operacje bankowe
- wymienić rodzaje kredytów bankowych
- wymienić rodzaje rachunków bankowych
- rozróżnić zapisy na wyciągu bankowym (zwiększenie, zmniejszenie, stan początkowy, stan końcowy)
- wskazać formy rozliczeń z bankami
- wyjaśnić pojęcia factoringu, forfeitingu i gwarancji bankowej
- podać pojęcie i funkcje podatku
- scharakteryzować podatki
- zidentyfikować elementy konstrukcji podatków
- scharakteryzować rodzaje podatków

Uczeń potrafi: (ponadpodstawowe)

- sklasyfikować formy rozliczeń pieniężnych
- rozróżnić dokumenty obrotu pieniężnego
- sporządzić dokumenty obrotu gotówkowego
- sporządzić dokumenty obrotu bezgotówkowego
- obliczyć odsetki za opóźnienie w transakcjach handlowych
- zinterpretować zapisy w dokumentach transakcji przeterminowanych
- obliczyć dodatnie i ujemne różnice kursowe
- scharakteryzować elementy weksla
- rozróżnić podstawowe pojęcia obrotu wekslowego
- wyjaśnić różnice między rodzajami weksli
- sporządzić weksel prosty i trasowany, imienny i na okaziciela
- obliczyć dyskonto i redyskonto weksla
- obliczyć sumę wekslową
- wyjaśnić zasady dochodzenia roszczeń wekslowych
- dobrać sposób przenoszenia praw z weksla do rodzaju weksla
- rozróżnić formy współpracy z bankami
- rozróżnić operacje bankowe

- rozróżnić rodzaje kredytów bankowych,
- rozróżnić rodzaje rachunków bankowych
- obliczyć całkowity koszt kredytu bankowego z uwzględnieniem różnych składników, np. odsetek prostych, odsetek skapitalizowanych, prowizji bankowych, kosztów manipulacyjnych
- wybrać najkorzystniejszą ofertę kredytową
- obliczyć odsetki od lokat terminowych
- obliczyć koszt usługi factoringu, forfaitingu i gwarancji świadczonej przez bank
- obliczyć kwotę kredytu dyskontowego z tytułu wykupu przez bank weksla przed terminem płatności
- sklasyfikować podatki według różnych kryteriów
- obliczyć zaliczki z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, opodatkowanych w różnych formach
- sporządzić dokumenty rozliczeniowe z tytułu podatku od towarów i usług
- sporządzić polecenia przelewów dla celów podatkowych
- obliczyć odsetki od zaległości podatkowych
- sporządzić informacje i rozliczenia roczne płatnika zaliczek na podatek dochodowy
- sporządzić rozliczenia roczne z tytułu podatku dochodowego jednostek prowadzących uproszczone formy ewidencji
- sporządzić roczne zeznanie podatkowe dla osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej
- rozliczyć podatek akcyzowy i podatki lokalne
- rejestrować dokumenty
- w ewidencjach podatkowych dla celów podatku od towarów i usług i podatku dochodowego od osób fizycznych

klasa V

Uczeń potrafi: (podstawowe)

- podać pojęcie i funkcje podatku
- scharakteryzować podatki
- zidentyfikować elementy konstrukcji podatków
- scharakteryzować rodzaje podatków
- rozróżnić ewidencje podatkowe
- archiwizować ewidencje podatkowe
- zidentyfikować składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne
- rozróżnić zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnym z tytułu umów o pracę i umów cywilnoprawnych oraz prowadzenia działalności gospodarczej
- wskazać podstawy naliczania składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych
- rozróżnić rodzaje świadczeń z ubezpieczeń społecznych
- zidentyfikować podmioty uprawnione do wypłaty zasiłków ze środków Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

Uczeń potrafi: (ponadpodstawowe)

- sporządzić dokumenty zgłoszeniowe płatnika składek i osób ubezpieczonych do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
- obliczyć składki na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych
- sporządzić miesięczne dokumenty rozliczeniowe z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych
- sporządzić dokument płatniczy do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
- sporządzić dokumenty stanowiące podstawę do uzyskania zasiłków, np. zasiłku chorobowego, zasiłku opiekuńczego, zasiłku macierzyńskiego
- sporządzić dokumenty stanowiące podstawę do ustalenia uprawnień rentowych i emerytalnych

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe
- w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań
- w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

przedmiot: Pracownia finansowa

1. Wymagania ogólne

klasa IV

Uczeń potrafi: (podstawowe)

- wykorzystać oprogramowanie do prowadzenia ewidencji podatkowych PKPiR
- wykorzystać oprogramowanie do prowadzenia karty podatkowej i ryczaftu od przychodów ewidencjonowanych

klasa V

Uczeń potrafi: (podstawowe)

- wykorzystać oprogramowanie do prowadzenia dokumentacji zgłoszeniowej
- wykorzystać oprogramowanie do prowadzenia dokumentacji rozliczeniowej
- wykorzystać oprogramowanie do prowadzenia dokumentacji płatniczej

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),

samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,

umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,

biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,

analizuje i ocenia rozwiązania problemów,

trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,

planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),

samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,

sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,

potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,

potrafi dokonać analizy problemu,

potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,

wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
wykonuje prace w sposób estetyczny,
pracuje systematycznie,
stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),

braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,

zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,

zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,

potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,

potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,

dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,

potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,

potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,

prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),

zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,

przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,

przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu

i poprawić błędy,

posługuje się terminologią fachową z błędami,

wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,

potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),

braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,

zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,

wykonuje proste czynności zawodowe,

stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.

braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,

nie pracuje systematycznie,

nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,

nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,

nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

Planowanie przedsięwzięć gospodarczych

Klasa I

1. Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- podać pojęcie planowania
- wymienić funkcje planowania w przedsiębiorstwie
- opisać zasady planowania
- scharakteryzować metody planowania
- rozróżnić metody planowania
- wymienić rodzaje planów
- wymienić etapy planowania
- wymienić części składowe biznesplanu
- opisać części składowe biznesplanu
- rozróżnić części składowe biznesplanu
- zidentyfikować cele analizy strategicznej jednostki
- wymienić metody analizy strategicznej (portfelowa BCG, SWOT, benchmarking)
- wskazać mocne i słabe strony jednostki
- wskazać szanse i zagrożenia dla jednostki
- rozpoznać fazy cyklu życia produktu
- wymienić strategie pozyskania inwestorów
- rozróżnić główne koncepcje strategiczne według macierzy BCG
- wymienić elementy składowe biznesplanu
- opisać elementy otoczenia rynkowego
- wymienić kryteria segmentacji rynku
- opisać zadania planowania marketingowego
- określić wpływ mikro i makro otoczenia na funkcjonowanie jednostki
- dobrać kryteria segmentacji rynku do cech i potrzeb grup nabywców
- wybrać rynek docelowy
- sformułować misję i cele marketingowe jednostki
- zaplanować strategię produktu, ceny, dystrybucji, promocji i obsługi klienta
- scharakteryzować działalność operacyjną przedsiębiorstwa produkcyjnego, handlowego i usługowego
- sporządzić wykaz zasobów rzeczowych w zależności od rodzaju i przedmiotu prowadzonej działalności
- rozróżnić wewnętrzne i zewnętrzne źródła finansowania przedsięwzięcia
- podać pojęcia i funkcje: zapasu rezerwowego, bieżącego i przeciętnego
- wyjaśnić zasady obliczania zapasu rezerwowego, bieżącego i przeciętnego
- rozróżnić struktury organizacyjne
- wskazać zadania komórek organizacyjnych
- ustalić liczbę etatów dla pracowników o określonych kwalifikacjach
- rozróżnić pojęcia: przychód, koszty, dochód
- wskazać źródła finansowania planowanej działalności
- wymienić koszty planowanej działalności
- wymienić rodzaje przychodów z planowanej działalności
- wyjaśnić pojęcie planowanego dochodu
- podać definicję progu rentowności
- sporządzić schemat organizacyjny jednostki
- obliczyć próg rentowności
- zinterpretować próg rentowności

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,
- **Ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:
 - opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
 - samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
 - sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
 - potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
 - potrafi dokonać analizy problemu,
 - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
 - wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
 - wykonuje prace w sposób estetyczny,
 - pracuje systematycznie,
 - stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.
- **Ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który:
 - opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
 - braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
 - potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
 - zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
 - zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
 - potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
 - potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
 - dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
 - potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
 - potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
 - prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.
- **Ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który:
 - opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
 - zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
 - przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
 - przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
 - posługuje się terminologią fachową z błędami,
 - wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
 - potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.
- **Ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
 - opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe
 - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań

- w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.
- **Ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
 - nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
 - nie pracuje systematycznie,
 - nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
 - nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
 - nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

przedmiot: Pracownia kadr i płac

Klasa III

1.Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- zidentyfikować środki ochrony zbiorowej
- wskazać środki ochrony zabezpieczające przed hałasem w pracy biurowej
- opisać wymagania w zakresie oświetlenia, temperatury i mikroklimatu pomieszczeń biurowych
- rozpoznać środki ochrony zapobiegające porażeniem prądem w pracy biurowej
- rozpoznać środki ochrony zapobiegające pogorszeniu wzroku i zniekształceniu kręgosłupa
- rozpoznać środki ochrony zapobiegające upadkom
- dobrać środki ochrony zbiorowej do rodzaju pracy biurowej
- zidentyfikować czynniki, które należy brać pod uwagę przy organizacji przestrzeni biurowej zgodnie z zasadami ergonomii
- rozpoznać wymagania ergonomiczne dla stanowiska pracy siedzącej
- wyjaśnić wymagania ergonomiczne dla stanowiska pracy przy komputerze
- zastosować zasady ergonomii koncepcyjnej w zakresie kształtowania urządzeń wykorzystywanych w pracy biurowej
- zidentyfikować bezpieczne i higieniczne warunki na stanowisku pracy biurowej
- wskazać obowiązki pracodawcy w zakresie organizacji czasu pracy dla pracownika pracującego na stanowisku komputerowym
- zidentyfikować działania prewencyjne zapobiegające powstawaniu pożaru lub innego zagrożenia na stanowisku pracy biurowej
- rozpoznać sytuacje grożące pożarem podczas pracy biurowej
- zidentyfikować ekologiczny sprzęt i materiały wykorzystywane w pracy biurowej
- dobrać środki ochrony zbiorowej do rodzaju pracy biurowej
- stosować zasady postępowania na wypadek pożaru w miejscu pracy
- scharakteryzować wymagania zawarte w aktach prawnych i normach z zakresu ochrony środowiska
- zastosować zasady recyklingu zużytych części urządzeń biurowych i wyposażenia
- skorzystać z instrukcji obsługi urządzeń technicznych podczas wykonywania pracy biurowej
- wskazać właściwe zachowania przy pracach z urządzeniami biurowymi podłączonymi do sieci elektrycznej
- rozróżnić znaki informacyjne związane z przepisami ochrony przeciwpożarowej,
- zidentyfikować zastosowanie gaśnic po znormalizowanych oznaczeniach literowych

- rozpoznać zagrożenia życia na podstawie typowych objawów
- wskazać czynności ratujące życie w przypadku zatrzymania krążenia, np. zasady ułożenia poszkodowanego,
- zasady wykonywania resuscytacji krążeniowo-oddechowej,
- wskazać czynności udzielania pierwszej pomocy w różnych zagrożeniach życia i zdrowia, np. w przypadkach omdleń, złamań, zwichnięć skręceń, krwotoków
- wyjaśnić zasady powiadamiania instytucji ratunkowych w przypadku zaistnienia sytuacji stanowiącej zagrożenie dla zdrowia i życia
- określić zakres udzielanej pierwszej pomocy w zależności od przyczyny i rodzaju zagrożenia życia
- dobrać czynności udzielania pierwszej pomocy do rodzaju rozpoznawanych objawów zagrożenia życia i zdrowia
- wskazać właściwe zachowania przy pracach z urządzeniami biurowymi podłączonymi do sieci elektrycznej
- określić wymagania ergonomiczne dla stanowiska pracy przy komputerze
- rozpoznać środki ochrony narządu wzroku i układu mięśniowo-kostnego podczas pracy przy komputerze
- korzystać z instrukcji obsługi urządzeń technicznych podczas wykonywania pracy biurowej
- korzystać z edytora tekstu do prowadzenia dokumentacji biurowej
- korzystać z edytora tekstu do przygotowania materiałów informacyjnych
- przestrzegać zasad redakcyjnych i etykiety w korespondencji elektronicznej
- stosować zasady dotyczące ochrony danych osobowych
- stosować zasady dotyczące przetwarzania danych osobowych stosować zasady recyklingu zużytych części urządzeń biurowych i wyposażenia
- przygotować dokumentację osobową w edytorze tekstu
- przygotować korespondencję pracowniczą w edytorze tekstu, np. zaświadczenia o zatrudnieniu i dochodach

Klasa IV

Uczeń potrafi:

- korzystać z arkusza kalkulacyjnego do sporządzania kalkulacji finansowych, zestawień statystycznych harmonogramów, tabel itp.
- prezentować dane z obszaru kadrowo-płacowego w formie tabel, wykresów w arkuszu kalkulacyjnym
- obliczyć wskaźniki wykorzystywane do analizy zatrudnienia i wynagrodzeń w arkuszu kalkulacyjnym
- korzystać z arkusza kalkulacyjnego do przygotowania wizualizacji danych
- stosować zasady dotyczące ochrony danych osobowych
- stosować zasady dotyczące przetwarzania danych osobowych
- prowadzić dokumentację kadrowo-płacową z wykorzystaniem programu kadrowo-płacowego
- obliczać płace z wykorzystaniem programu kadrowo-płacowego
- prowadzić ewidencję czasu pracy z wykorzystaniem programu kadrowo-płacowego
- tworzyć rejestry i harmonogramy z wykorzystaniem programu kadrowo-płacowego
- sporządzić dokumenty kadrowe w programie kadrowo-płacowym, np. kwestionariusz osobowy, umowę o pracę, umowy cywilnoprawne, świadectwo pracy
- rozliczyć wynagrodzenia z tytułu umów o pracę i umów cywilnoprawnych z wykorzystaniem programu kadrowo-płacowego, np. sporządza listy płac, sporządza rachunki do umów cywilnoprawnych,
- sporządza imienne karty przychodów dla pracownika
- zarządzać płacami oraz danymi kadrowymi pracowników
- stosować zasady dotyczące ochrony danych osobowych
- stosować zasady dotyczące przetwarzania danych osobowych

Klasa V

Uczeń potrafi:

- prowadzić dokumentację płacową z wykorzystaniem programu płacowego
- obliczać płace z wykorzystaniem programu kadrowo-płacowego
- prowadzić ewidencję czasu pracy z wykorzystaniem programu płacowego
- tworzyć rejestry i harmonogramy z wykorzystaniem programu płacowego
- rozliczyć wynagrodzenia z tytułu umów o pracę i umów cywilnoprawnych z wykorzystaniem programu kadrowo-płacowego, np. sporządza listy płac,
- sporządza rachunki do umów cywilnoprawnych, sporządza imienne karty przychodów dla pracownika
- zarządzać płacami oraz danymi kadrowymi pracowników
- stosować zasady dotyczące ochrony danych osobowych
- stosować zasady dotyczące przetwarzania danych osobowych

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegłe stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

przedmiot: Edukacja prawno-policyjna

poziom 1, 2, 3, 4, 5 (po szkole podstawowej)

1.Wymagania ogólne

Uczeń po zrealizowaniu zajęć:

- charakteryzuje pojęcie służby policyjnej,
- rozumie znaczenie tej służby w wymiarze bytu państwa polskiego i ochrony obywateli,
- potrafi wymienić nazwy organizacji policyjnych działających na ziemiach polskich przed powołaniem Policji Państwowej,
 - potrafi podać datę powołania ustawą Policji Państwowej,
 - scharakteryzuje trudności związane z unifikacją służb policyjnych w latach 1918-1922.
- zna działania policyjne podczas wojny polsko-bolszewickiej i rozumie późniejsze konsekwencje udziału w niej dla policjantów w kontekście zbrodni katyńskiej,
 - potrafi wymienić jednostki PP biorące udział w wojnie polsko - bolszewickiej,
 - zna i rozumie rolę PP w ochronie granic niepodległej II RP,
- potrafi wyjaśnić znaczenie PP w odbudowie państwowości polskiej,
- określa organizację PP i jej zadania,
 - potrafi wymienić kluczowe daty dla rozwoju tej służby,

- uzasadnia wysokie oceny PP w kontekście współpracy międzynarodowej policji, osiągnięć w zakresie szkolenia kadr, powołania policji kobiecej, osiągnięć służby śledczej,
- wyjaśnia zakres działania Rodziny Policyjnej,
- potrafi podać skutki utraty niepodległości Polski dla policjantów pod okupacją niemiecką i sowiecką,
- potrafi podać miejsca obozów jenieckich dla policjantów na wschodzie,
- potrafi podać wymiar czasowy zbrodni na policjantach PP dokonanej przez sowietów,
- potrafi podać okoliczności powołania Policji Polskiej i wskazać jej działania na rzecz konspiracyjnych działań niepodległościowych (Państwowy Korpus Bezpieczeństwa),
- potrafi scharakteryzować postawy policjantów podczas Powstania Warszawskiego,
- charakteryzuje ofiary poniesione przez korpus policji w latach 1939-1944 w kontekście,
- charakteryzuje policyjną służbę z pojęciami patriotyzm i służba Ojczyźnie,
- potrafi wytłumaczyć proces zastąpienia PP przez MO,
- zna daty rozwiązania PP i powołania MO,
- wymienia podobieństwa i różnice w zadaniach obu formacji,
- wskazuje obszary wspierania przez MO aparatu bezpieczeństwa,
- podaje przykłady użycia oddziałów ZOMO,
- podaje przykłady osiągnięć MO na polu zwalczania przestępczości kryminalnej,
- podaje datę powołania Policji, strukturę i podstawowe ustawowe zadania,
- wskazuje aspekty służby wiążące się z ochroną praw człowieka,
- podaje znaczenie roty ślubowania policyjnego,
- przedstawia pojęcie policyjnej służby dla społeczeństwa,
- podaje kluczowe dla Policji daty,
- potrafi zachować się zgodnie z ceremoniałem policyjnym jako uczestnik uroczystości państwowej, policyjnej, religijno - patriotycznej,
- potrafi przyjąć postawę zasadniczą i swobodną, oddawać honory, wykonywać musztrę indywidualną i zespołową, wykonać zwroty, maszerować w miejscu, maszerować krokiem zwykłym, i defiladowym, zmienić kierunek marszu, zachować się w szyku i poza nim, oddać honor w pododdziale, zmieniać front w ugrupowaniu, wykonywać zbiórki w pododdziale,
- potrafi wymienić symbole narodowe Rzeczypospolitej Polskiej,
- wskazuje obowiązki organów państwowych i obywateli względem symboli narodowych,
- zna zasady używania godła i flagi RP,
- zna zasady ogłaszania żałoby narodowej,
- rozróżnia korpusy i stopnie policyjne,
- podaje rodzaje mundurów obowiązujących w Policji,
- wymienia podstawowe zadania Policji,
- wymienia rodzaje służb, z których składa się Policja,
- potrafi scharakteryzować skład Policji, w którą wchodzi również: – Policja Sądowa, – Wyższa Szkoła Policji, – Ośrodki szkolenia i szkoły policyjne, – Wyodrębnione oddziały prewencji i pododdziały kontrterrorystyczne, – Instytuty badawcze,
- potrafi wskazać różnice pomiędzy służbą, a pracą,
- potrafi omówić wymagania w stosunku do kandydata do służby w Policji,
- opisuje etapy postępowania kwalifikacyjnego do służby w Policji,
- potrafi scharakteryzować ścieżkę zawodową policjanta,
- określa pojęcie obowiązku prawnego udzielenia pomocy przedmedycznej przez policjanta,
- wymienia zasady postępowania na miejscu zdarzenia z udziałem osób rannych,
- wymienia podstawowe formy udzielania pomocy przedmedycznej,
- podaje preferencje wynikające z Rozporządzenia MSW w sprawie postępowania kwalifikacyjnego wobec kandydatów do służby w Policji z posiadania tytułu ratownika lub ratownika medycznego,
- potrafi podać podstawy ustroju RP,
- wskazuje trójpodział władzy w RP,

- podaje źródła prawa RP,
- charakteryzuje akty prawne, które tworzą hierarchię,
- podaje spójny system prawny w Polsce,
- podaje zadania Policji w kontekście czuwania nad bezpieczeństwem ruchu na drogach,
- charakteryzuje realizację zadań Policji nad bezpieczeństwem publicznym,
- wymienia podstawowe zadania Policji podejmowane w ramach troski o bezpieczeństwo imprez masowych, a także uprawnienia, które pomagają Policji w realizowaniu tych zadań,
- podaje zadania Policji podejmowane w sytuacji klęsk żywiołowych, a także uprawnienia, które pomagają Policji w realizowaniu tych zadań,
- potrafi powiedzieć, jaka jest rola Policji w sytuacji zgromadzeń ludności,
- wymienia podmioty, z którymi współpracuje Policja w utrzymywaniu bezpieczeństwa i porządku publicznego,
- wskazuje akty prawne, w których zawarto zapisy o zadaniach Policji związanych z utrzymaniem bezpieczeństwa i porządku prawnego w różnych sytuacjach,
- zna ogólne pojęcie profilaktyki,
- potrafi wskazać genezę i główne etapy rozwoju profilaktyki,
- umie zdefiniować pojęcie profilaktyki społecznej,
- identyfikuje profilaktykę społeczną jako jedno z zadań Policji,
- potrafi wyróżnić trzy stopnie profilaktyki społecznej,
- właściwie identyfikuje jakie działania i aktywności społeczne oraz indywidualne zawierają się w zakresie współczesnej profilaktyki społecznej,
- wskazuje akt prawny, w którym zawarto zapis o zadaniach Policji i trafnie odczytuje zdanie dotyczące dążeń profilaktycznych,
- identyfikuje obszary działań profilaktycznych Policji,
- podaje przykłady programów profilaktycznych Policji (np. w zakresie bezpieczeństwa w ruchu drogowym),
- podaje pojęcie patologii społecznej, przestępstwa i wykroczenia,
- podaje instytucje do jakich należy się zwrócić o pomoc w różnego rodzaju problemach społecznych, w tym na przykład związanych z przemocą domową,
- wymienia rodzaje działań Policji w zakresie zapobiegania przestępstwom,
- podaje podstawowe treści ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich,
- ocenia zachowania i postawy pod kątem odpowiedzialności za siebie i innych,
- potrafi podać pojęcie postawy prospołecznej, empatii, służby dla społeczeństwa, pomocy i opieki, inicjatywy społecznej, wolontariatu,
- potrafi podać potrzeby, uczucia i emocje i potrafi wyjaśnić jaką rolę odgrywają w życiu codziennym,
- wykazać aktywność w zakresie pomocy i opieki,
- projektuje inicjatywy społeczne broniące wartości w formie kampanii społecznych,
- wspiera ludzi i zwierzęta,
- angażuje się w lokalne działania na rzecz bezpieczeństwa,
- odnajduje wyzwania, które mogą stać się jego indywidualną misją prospołeczną,
- zna pojęcie: powołanie,
- potrafi wyszukać akty prawne chroniące prawa człowieka i obywatela oraz mniejszości narodowych
- potrafi wskazać zachowania zarówno patriotyczne jak i wywołujące nienawiść do określonych grup lub postaw społecznych
- potrafi wskazać zagrożenia związane z werbowaniem przez sekty oraz handlem ludźmi
- zna rolę Policji w zakresie ochrony praw człowieka,
- umie wskazać wartości demokratyczne,
- potrafi wytłumaczyć pojęcia postawy obywatelskiej, solidarności, zaufania społecznego, poszanowania godności ludzkiej,

- potrafi pokonać tor przeszkód będący etapem postępowania kwalifikacyjnego przyjęcia do służby w Policji,
- potrafi wymienić rodzaje środków przymusu bezpośredniego stosowane przez Policję,
- potrafi podać pojęcie etyki, moralności, etyki zawodowej policyjnej służby,
- zna treść zasad etyki zawodowej Policji Państwowej i współczesnej Policji, potrafi wyjaśnić potrzebę stosowania tych zasad w służbie i poza służbą,
- rozumie znaczenie aktu ślubowania,
- charakteryzuje odpowiedzialność za nieetyczne zachowanie policjanta,
- wyjaśnia dylematy moralne i etyczne służby policyjnej,
- podaje składniki komunikacji werbalnej i niewerbalnej, stosuje je w konkretnych sytuacjach społecznych,
- wymienia i stosuje zasady prawidłowych zachowań w różnych sytuacjach społecznych,
- wymienia funkcje i rodzaje relacji interpersonalnych, ćwiczy nawiązywanie i podtrzymywanie znajomości,
- podaje pojęcie stresu,
- wskazuje na objawy napięcia emocjonalnego,
- podaje metody radzenia sobie ze zdenerwowaniem,
- wskazuje lokalnych pracodawców i profil ich działalności (np. czym zajmuje się Policja),
- podaje zasady autoprezentacji,
- potrafi scharakteryzować cel przeprowadzania rozmowy kwalifikacyjnej oraz kryteria oceny jakimi kierują się członkowie zespołu dokonujący oceny tego etapu postępowania kwalifikacyjnego,
- potrafi skutecznie komunikować się z innymi osobami,
- motywuje chęć podjęcia służby w Policji,
- definiuje społeczną postawę wobec ludzi,
- przedstawia własną postawę wobec ludzi,
- dokonuje autoprezentacji,
- zna pojęcie państwa i prawa
- potrafi przedstawić związek państwa z prawem
- uzasadnia znaczenie norm stanowionych i zwyczajowych, zasad współżycia społecznego
- potrafi określić rolę prawa w demokratycznym państwie prawnym
- potrafi odróżnić normę od przepisu
- analizuje rodzaje norm i przepisów
- potrafi zapisać i odczytać podstawę prawną
- stosuje odpowiednie akty prawne
- dokonuje klasyfikacji zdarzeń prawnych
- umie określić istotę stosunku prawnego i zdarzenia prawnego
- potrafi wskazać elementy stosunku prawnego
- rozpoznaje zdarzenia i stosunki sprawne
- omawia pojęcie źródła prawa i aktu prawnego
- przedstawia źródła prawa i formy prawotwórczej działalności państw
- omawia zasady publikacji aktów prawnych
- wyjaśnia, co oznacza hierarchia aktów normatywnych
- wskazuje źródła powszechnie obowiązującego prawa w RP
- analizuje przepisy Konstytucji RP
- określa znaczenie umów międzynarodowych
- wskazuje rodzaje aktów normatywnych organów wykonawczych
- przedstawia zależności między aktami wykonawczymi a ustawami
- wskazuje organy stanowiące akty prawa miejscowego
- identyfikuje akty prawa miejscowego stanowione przez organy gminy, organy powiatu, samorząd województwa i organy administracji rządowej w województwie
- wyjaśnia istotę kodeksu, kodyfikacji, nowelizacji

- wymienia skodyfikowane i nieskodyfikowane gałęzie prawa
- wyodrębnia gałęzie prawa i wie co regulują
- analizuje podstawowe źródła regulujące poszczególne działy
- potrafi korzystać z różnych źródeł prawa i stale aktualizować wiedzę prawniczą, stosownie do zmieniających się przepisów prawnych
- na podstawie publikatorów potrafi określić datę ogłoszenia, uchwalenia przepisów prawa
- przedstawia zasady określania daty obowiązywania, wejścia w życie danego aktu normatywnego
- wyjaśnia pojęcie wymiaru sprawiedliwości
- wymienia organy sprawujące wymiar sprawiedliwości i organy współdziałające w ochronie prawnej
- przedstawia organizację sądownictwa powszechnego w Polsce
- zna kompetencje poszczególnych sądów i organów
- potrafi rozwiązać podstawowe problemy prawne
- przewiduje skutki prawne określonych działań
- wymienia działy prawa cywilnego i określa co regulują normy zawarte w tych działach
- charakteryzuje osobę fizyczną
- umie określić właściwość sądu
- stosuje pojęcie zdolności prawnej i zdolności do czynności prawnych
- zna pojęcie osoby prawnej
- stosuje pojęcie zdolności prawnej i zdolności do czynności prawnych w odniesieniu do osób prawnych
- potrafi sklasyfikować przykładowe czynności
- określa wady czynności prawnych i skutki ich zaistnienia
- podaje przykłady form czynności prawnych
- potrafi wybrać właściwą formę do dokonania konkretnej czynności
- określa rodzaje przedstawicielstwa
- odróżnia przedstawicielstwo ustawowe od pełnomocnictwa
- potrafi sporządzić upoważnienie do dokonania czynności prawnej
- określa pojęcie roszczenia
- określa skutki przedawnienia
- rozróżnia rzeczy ruchome od nieruchomości, części składowe od przynależności oraz pożytki cywilne od naturalnych
- określa uprawnienia właściciela w stosunku do rzeczy
- potrafi odróżnić posiadacza zależnego od samoistnego
- uczeń potrafi odróżnić sposób nabycia własności pierwotny i pochodny
- charakteryzuje różnice między współwłasnością łączną i w częściach ułamkowych
- stosuje odpowiednie akty prawne
- wie na czym polega ochrona własności
- potrafi określić uprawnienia właściciela rzeczy
- zna cechy podobne i odróżniające własność od użytkowania wieczystego
- zna pojęcie użytkowania, służebności, zastawu, hipoteki, ksiąg wieczystych oraz praw spółdzielczych, wskazuje najważniejsze cechy charakterystyczne
- potrafi wskazać rodzaje zobowiązań
- potrafi wskazać źródła zobowiązań
- zna zdarzenia prawne powodujące powstanie zobowiązań
- zna pojęcie odpowiedzialności cywilnej
- zna zasady wykonywania zobowiązań
- potrafi określić miejsce i czas wykonania zobowiązania
- zna skutki niewykonania zobowiązania
- potrafi określić sposoby zabezpieczenia wykonania zobowiązania
- zna pojęcie wygaśnięcia zobowiązań
- analizuje zasady dotyczące umów cywilnoprawnych
- potrafi sporządzić umowę przedwstępną, ofertę
- wie na czym polega aukcja, przetarg ustny lub pisemny

- potrafi scharakteryzować umowę
- potrafi skonstruować umowę w oparciu o wzór i przepisy kodeksu cywilnego
- wyjaśnia podstawowe pojęcia prawa spadkowego
- potrafi wyszukać i stosować odpowiednie przepisy prawa w zakresie dziedziczenia ustawowego i testamentowego
- charakteryzuje zasady prawa rodzinnego
- określa przesłanki konieczne i formalne zawarcia związku małżeńskiego
- rozróżnia wspólność i rozdzielność majątkową
- określa skutki prawne wspólności i rozdzielności majątkowej
- określa pojęcie władzy rodzicielskiej
- interpretuje przepisy dotyczące obowiązku alimentacyjnego
- wskazuje akt prawny regulujący zagadnienia z zakresu prawa karnego
- potrafi odróżnić zbrodnię od występku i wykroczeń
- wie co to jest przestępstwo, zna pojęcie odpowiedzialności karnej
- wymienia stadia (formy) popełnienia przestępstw
- charakteryzuje rodzaje winy, potrafi je wymienić
- charakteryzuje okoliczności wyłączające odpowiedzialność karną
- omawia system kar kodeksu karnego
- potrafi wymienić kary i środki karne
- wie na czym polega nadzwyczajne złagodzenie i obostrzenie kary
- charakteryzuje środki zapobiegawcze w prawie karnym
- potrafi wymienić okresy ustania karalności ci przestępstwa
- wie na czym polega postępowanie karne
- zna uczestników postępowań sądowych
- potrafi wskazać etapy postępowania karnego
- analizuje sposób zakończenia postępowania karnego
- potrafi wskazać uprawnienia poszkodowanego, uprawnienia oskarżonego
- wie co to są przestępstwa gospodarcze
- potrafi wskazać czynności wykonywane przy ujęciu podejrzanego
- wymienia ślady kryminalistyczne
- potrafi wskazać przyczyny powstawania przestępstw
- charakteryzuje pojęcie terroryzmu
- potrafi zachować się w sytuacji zagrożenia atakiem terrorystycznym
- umie wymienić ugrupowania terrorystyczne i zagrożenia, które niesie ze sobą światowy terroryzm
- zna pojęcia cyberprzemocy i cyberprzestępczości
- potrafi wskazać cyberprzestępstwa
- wie czym zajmuje się medycyna sądowa
- wie czym zajmuje się prokurator, sędzia, radca prawny, adwokat
- charakteryzuje wymogi prawne wykonywania zawodów prawniczych
- charakteryzuje specyfikę pracy w zawodach prawniczych
- zna zasady bezpieczeństwa wewnętrznego
- zna zasady bezpieczeństwa publicznego
- potrafi scharakteryzować służby mundurowe odpowiedzialne za bezpieczeństwo publiczne

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocena celująca (6)

Uczeń:

opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%), samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem, umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów, biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,

analizuje i ocenia rozwiązania problemów, trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych, planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania.

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%), samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem, sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu, potrafi argumentować własne rozwiązania problemów, potrafi dokonać analizy problemu, potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem, wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych, wykonuje prace w sposób estetyczny, pracuje systematycznie, stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocena dobra (4)

Uczeń:

opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%), braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych, potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania, zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu, zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu, potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego, potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu, dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową, potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny, potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe, jest aktywny na lekcjach, prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%), zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu, przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie, przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy, posługuje się terminologią fachową z błędami, wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu, potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%), braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych, zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować, wykonuje proste czynności zawodowe, stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.

braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocena niedostateczna (1)

Uczeń:

nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu, nie pracuje systematycznie, opuszcza zajęcia, nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie, nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela, nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu, nie zna podstawowych zasad bhp w zawodzie, nie stosuje się do tych zasad, braki, jakie wykazuje nie pozwalają na dalsze kształcenie zawodowe.

przedmiot: Język obcy zawodowy

1. Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

klasa III

- korzystać ze słownika dwu-i jednojęzycznego
- posłużyć się podstawową terminologią języka biznesowego
- posłużyć się podstawową terminologią komputerową
- znaleźć w wypowiedzi/tekście określone informacje;
- rozpoczynać, prowadzić i kończyć rozmowę
- stosować zwroty i formy grzecznościowe
- przekazać w języku polskim informacje sformułowane w języku obcym nowożytnym
- przekazać w języku obcym informacje sformułowane w języku polskim
- zidentyfikować słowa kluczowe, internacjonalizmy
- uprościć wypowiedź,
- zastąpić nieznane słowa innymi
- porozumieć się ze współpracownikami w języku obcym, wykorzystując słownictwo zawodowe
- przekazać w języku polskim informacje sformułowane w języku obcym nowożytnym
- przekazać w języku obcym informacje sformułowane w języku polskim
- zidentyfikować słowa kluczowe, internacjonalizmy
- uprościć wypowiedź,
- zastąpić nieznane słowa innymi
- porozumieć się ze współpracownikami w języku obcym, wykorzystując słownictwo zawodowe

Klasa IV

- korzystać ze słownika dwu-i jednojęzycznego
- przeczytać i przetłumaczyć korespondencję otrzymywaną za pomocą poczty elektronicznej
- skorzystać z obcojęzycznych zasobów multimedialnych
- posłużyć się obcojęzycznymi instrukcjami i oprogramowaniem komputerowym

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,

- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu, - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny, - pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązanie problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,

- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

Dla zawodu technik logistyk – kształcenie modułowe

Moduł M1 Podstawy działalności przedsiębiorstwa logistycznego

M1J1 Prowadzenie działalności logistycznej

1. Wymagania ogólne

Klasa I

Uczeń potrafi:

- Określić znaczenie logistyki w gospodarce rynkowej
- Rozpoznać typy przedsiębiorstw
- Omówić podstawowe zasady przy zakładaniu działalności gospodarczej
- Omówić struktury organizacyjne przedsiębiorstw
- Wyjaśnić podstawowe pojęcia związane z gospodarką rynkową np. popyt, podaż, równowaga rynkowa, determinanty popytu i podaży, bezrobocie, rodzaje bezrobocia
- Rozpoznać różne formy współdziałania przedsiębiorstw w branży
- Wyjaśnić wpływ procesów logistycznych na rozwój gospodarki i społeczeństwa.
- Wyjaśnić podstawowe pojęcia z zakresu normalizacji
- Wyjaśnić znaczenie normalizacji w procesie gospodarowania i przepływów logistycznych
- Stosować normy techniczne w procesach logistycznych
- Sporządzić biznesplan
- Wyjaśnić pojęcia: instrukcja kancelaryjna, system dziennikowy i bezdziennikowy
- Wymienić formy opodatkowania
- Rozróżnić formy rozliczeń podatkowych
- Wymienić rodzaje umów o pracę
- Korzystać z programów komputerowych w pracy biurowej
- Wymienić rodzaje pism występujących w korespondencji służbowej
- Przygotować standardowe formy korespondencji służbowej
- Analizować przepisy prawa dotyczące tajemnicy służbowej oraz ochrony danych osobowych
- Przestrzegać przepisów prawa dotyczących ochrony danych osobowych oraz tajemnicy służbowej
- Stosować przepisy prawa dotyczące tajemnicy służbowej oraz ochrony danych osobowych
- Wyjaśnić zasady prowadzenia rozmowy sprzedażowej
- Rozpoznać potrzeby klientów i kontrahentów
- Stosować zasady komunikacji interpersonalnej podczas prowadzenia rozmowy sprzedażowej
- Rozróżnić oferty handlowe magazynu
- Wyjaśnić skutki prawne złożenia oferty handlowej
- Dobrać ofertę handlową magazynu do potrzeb klienta
- Sporządzić ofertę handlową magazynu dla klienta
- Wskazać odpowiedzialność kontrahentów w procesie przepływu towarów i przechowywania zapasów
- Stosować przepisy prawa dotyczące procedury reklamacji
- Wyjaśnić uprawnienia klientów i kontrahentów i ich prawa wynikające z umowy sprzedaży
- Rozróżnić uprawnienia wynikające z tytułu gwarancji, rękojmi oraz niezgodności towaru z umową.
- Sporządzić zgłoszenie reklamacyjne
- Rozpatrzyć zasadność zgłoszenia reklamacyjnego
- Rozpatrzyć roszczenia z tytułu reklamacji

- Sporządzić odpowiedź na reklamację
- Zabezpieczyć towar przyjęty do oceny rzeczoznawcy
- Rozróżnić modele zachowań rynkowych
- Wyjaśnić zasady obowiązujące w trakcie spotkań służbowych
- Przestrzegać zasad organizowania spotkań służbowych
- Planować organizację spotkania służbowego
- Wskazać przepisy prawa dotyczące przechowywania dokumentów
- Przygotować dokumenty do przechowywania zgodnie z przepisami prawa
- Opisywać zasady przechowywania dokumentów
- Stosować zasady przechowywania dokumentów
- Wyjaśnić pojęcia związane z bezpieczeństwem i higieną pracy, ochroną przeciwpożarową, ochroną przeciwpożarową, ochroną środowiska i ergonomią
- Wymienić przepisy prawa dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej
- Określić warunki organizacji pracy zapewniające wymagany poziom ochrony zdrowia i życia
- Opisać wymagania dotyczące ergonomii pracy
- Określić działania zapobiegające wyrządzaniu szkód w środowisku
- Rozróżnić środki gaśnicze
- Scharakteryzować zadania i uprawnienia instytucji oraz służb działających w zakresie ochrony pracy
- Scharakteryzować zadania i uprawnienia instytucji oraz służb działających w zakresie ochrony środowiska
- Wskazać prawa i obowiązki pracownika w zakresie bhp;
- Wskazać prawa i obowiązki pracodawcy w zakresie bhp;
- Omówić konsekwencje nieprzeżyczenia obowiązków pracownika i pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa
- Wymienić i opisać zagrożenia związane z pracą logistyka
- Opisać źródła i rodzaje zagrożeń występujących w środowisku pracy
- Opisać wymagania ograniczające wpływ czynników szkodliwych i uciążliwych na organizm człowieka
- Opisać sposoby zapobiegania zagrożeniom życia i zdrowia w miejscu pracy
- Wyjaśnić pojęcia: wypadek przy pracy, choroba zawodowa
- Wymienić objawy typowych chorób zawodowych
- Opisać, dobrać i stosować środki ochrony indywidualnej i zbiorowej podczas wykonywania zadań zawodowych
- Opisać bezpieczne i higieniczne warunki pracy na stanowisku pracy
- Identyfikować znaki informacyjne dotyczące ochrony przeciwpożarowej
- Wskazywać zastosowanie gaśnic na podstawie znormalizowanych oznaczeń literowych
- Opisać zasady zachowania podczas wykonywania zadań zawodowych z użyciem urządzeń podłączonych
- Opisać zasady ochrony przeciwpożarowej
- Organizować stanowisko pracy zgodnie z zasadami ergonomii, przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska
- Opisać wymagania ergonomiczne na stanowisku pracy
- Określać działania zapobiegające powstawaniu pożaru
- Korzystać z instrukcji obsługi urządzeń technicznych podczas wykonywania zadań zawodowych
- Opisać podstawowe symptomy wskazujące na stan nagłego zagrożenia zdrowotnego.
- Ocenić sytuację poszkodowanego oraz prezentuje udzielanie pierwszej pomocy w stanach urazowych
- Prezentować udzielenie pierwszej pomocy w nieurazowych stanach nagłego zagrożenia zdrowotnego

- Wykonać resuscytację krążeniowo-oddechową na fantomie

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny, - pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),

- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M1.J2. Bezpieczeństwo i higiena pracy logistyka

Klasa I

1.Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- wyjaśnić pojęcia związane z bezpieczeństwem i higieną pracy, ochroną przeciwpożarową, ochroną przeciwpożarową, ochroną środowiska i ergonomią.
- wymienić przepisy prawa dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony środowiska.
- określić warunki organizacji pracy zapewniające wymagany poziom ochrony zdrowia i życia.
- opisać wymagania dotyczące ergonomii pracy.
- określić działania zapobiegające wyrządzaniu szkód w środowisku.
- rozróżnić środki gaśnicze.
- scharakteryzować zadania i uprawnienia instytucji oraz służb działających w zakresie ochrony pracy.
- scharakteryzować zadania i uprawnienia instytucji oraz służb działających w zakresie ochrony środowiska.
- wskazać prawa i obowiązki pracownika w zakresie bhp.
- omówić konsekwencje nieprzestarczenia obowiązków pracownika i pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa.
- wymienić i opisać zagrożenia związane z pracą logistyka.
- opisać źródła i rodzaje zagrożeń występujących w środowisku prac.
- opisać wymagania ograniczające wpływ czynników szkodliwych i uciążliwych na organizm człowieka.
- opisać sposoby zapobiegania zagrożeniom życia i zdrowia w miejscu pracy.
- wyjaśnić pojęcia: wypadek przy pracy, choroba zawodowa.
- wymienić objawy typowych chorób zawodowych.
- opisać bezpieczne i higieniczne warunki pracy na stanowisku pracy.
- identyfikować znaki informacyjne dotyczące ochrony przeciwpożarowej.
- wskazywać zastosowanie gaśnic na podstawie znormalizowanych oznaczeń literowych.

- opisać zasady zachowania podczas wykonywania zadań zawodowych z użyciem urządzeń podłączonych.
- opisać zasady ochrony przeciwpożarowej.
- organizować stanowisko pracy zgodnie z zasadami ergonomii, przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska.
- opisać wymagania ergonomiczne na stanowisku pracy.
- określać działania zapobiegające powstawaniu pożaru.
- korzystać z instrukcji obsługi urządzeń technicznych podczas wykonywania zadań zawodowych.
- opisać podstawowe symptomy wskazujące na stan nagłego zagrożenia zdrowotnego.
- ocenić sytuację poszkodowanego oraz prezentuje udzielanie pierwszej pomocy w stanach urazowych typu krwotok, złamanie.
- prezentować udzielenie pierwszej pomocy w nieurazowych stanach nagłego zagrożenia zdrowotnego np. omdlenia.
- wykonać resuscytację krążeniowo-oddechową na fantomie.

2.Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu, - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny, - pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,

- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

Jednostka M1.J3 Analizowanie efektywności podejmowanych działań

Klasa III

1. Wymagania ogólne:

Uczeń potrafi:

- Optymalizować koszty i przychody prowadzonej działalności gospodarczej
- Określać koszty funkcjonowania magazynu
- Obliczać koszty usług magazynowych różnymi metodami kalkulacji
- Analizować koszty świadczonych usług magazynowych
- Obliczać ceny świadczonych usług magazynowych zgodnie z przepisami prawa
- Różnicować ceny zgodnie z polityką cenową usług magazynowych
- dokonywać selekcji danych statystycznych pod kątem ich przydatności analitycznej i decyzyjnej
- Rozróżniać miary statystyczne
- Wyjaśniać podstawowe pojęcia statystyczne
- Dobierać podstawowe wskaźniki statystyczne do celu badania
- Obliczać podstawowe wskaźniki statystyczne
- Korzystać z wyników analizy statystycznej przy wykonywaniu zadań zawodowych
- Gromadzić informacje o badanej zbiorowości
- Przeprowadzać analizę statystyczną badanego zjawiska

- Opracowywać i prezentować dane statystyczne i wyniki badań

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu, - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny, - pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),

- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,
-

M1.J4 Logistyka w jednostkach gospodarczych i administracyjnych

Klasa II

1. Wymagania ogólne:

Uczeń potrafi:

- Wyjaśnić wpływ procesów logistycznych na rozwój gospodarki rynkowej
- Wskazać zasady funkcjonowania jednostek gospodarczych
- Obliczać zapotrzebowanie jednostki administracyjnej na wodę, energię elektryczną i ciepłą
- Wymienić cele i zadania logistyki miejskiej
- Podać definicję terenochłonności oraz zdolności przewozowej
- Opisać infrastrukturę transportu miejskiego
- Wymienić alternatywne środki transportu multimodalnego
- Scharakteryzować środki transportu multimodalnego

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu, - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
 - braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
 - potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
 - zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
 - zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
 - potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
 - potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
 - dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
 - potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
 - potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
 - prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.
- Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:**
- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
 - zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
 - przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
 - przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
 - posługuje się terminologią fachową z błędami,
 - wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
 - potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.
- Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:**
- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
 - braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
 - zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
 - wykonuje proste czynności zawodowe,
 - stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
 - braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.
- Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:**
- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
 - nie pracuje systematycznie,
 - nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
 - nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
 - nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M1.J4 Logistyka w jednostkach gospodarczych i administracyjnych

Klasa III

1. Wymagania ogólne:

Uczeń potrafi:

- Opisać zintegrowany system gospodarki odpadami
- Opracować system recyklingu odpadów komunalnych
- Opisać system utylizacji odpadów opakowaniowych
- Stosować regulacje prawne dotyczące gospodarki odpadami

- Opisać recykling odpadów niebezpiecznych
- Wskazać regulacje prawne polskie i UE w recyklingu odpadów
- Planować proces wywozu i utylizacji odpadów komunalnych oraz oczyszczania ścieków

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu, - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny, - pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

Moduł M2 Logistyka zaopatrzenia, produkcji i dystrybucji

Jednostka M2.J1 Planowanie przepływu zasobów i informacji w procesie produkcji

Klasa I

1. Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- Wyjaśnić pojęcia z zakresu logistyki
- Klasyfikować systemy logistyczne
- Rozróżnić podsystemy systemu logistycznego
- Wyjaśnić wpływ systemu logistycznego na sprawność przepływów strumieni towarów, środków finansowych i informacji
- Wymienić etapy procesów logistycznych w przedsiębiorstwach produkcyjnych i usługowych
- Opisać procesy logistyczne w przedsiębiorstwach produkcyjnych i usługowych
- Charakteryzować rodzaje transportu w logistyce
- Charakteryzować zasady przechowywania dóbr
- Opisać czynności w różnych procesach logistycznych
- Charakteryzować infrastrukturę techniczną
- Rozróżnić systemy produkcyjne
- Rozróżnić systemy zaopatrzenia produkcji
- Opisać przepływy materiałów w procesie logistycznym produkcji
- Analizować strukturę wyrobu w celu zaplanowania przepływów logistycznych w produkcji
- Wyjaśnić zasady prowadzenia gospodarki odpadami, gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki w zakresie ochrony powietrza
- Wyjaśnić zasady recyklingu zużytych materiałów pomocniczych

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,

- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M2.J2Organizowanie i ocena efektywności przepływów zasobów i informacji w produkcji

Klasa II

1.Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- Rozróżnić systemy produkcyjne
- Rozróżnić systemy zaopatrzenia produkcji
- Opisać przepływy materiałów w procesie logistycznym produkcji
- Analizować strukturę wyrobu w celu zaplanowania przepływów logistycznych w produkcji
- Zastosować normy techniczne w procesach logistycznych
- Wymienić cele normalizacji krajowej
- Podać definicję i cechy normy
- Rozróżnić oznaczenie normy międzynarodowej, europejskiej i krajowej
- Korzystać ze źródeł informacji dotyczących norm i procedur oceny zgodności
- Opisać czynności w różnych procesach logistycznych

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegłe stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,

- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
 - zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
 - potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
 - potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
 - dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
 - potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
 - potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
 - prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.
- Ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który:
- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
 - zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
 - przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
 - przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
 - posługuje się terminologią fachową z błędami,
 - wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
 - potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.
- Ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe
 - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),
 - braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
 - zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
 - wykonuje proste czynności zawodowe,
 - stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
 - braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.
- Ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
 - nie pracuje systematycznie,
 - nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
 - nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
 - nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M2.J3 Planowanie, organizowanie i monitorowanie procesów dystrybucji

Klasa III

1.Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- Opisać proces logistyczny dystrybucji
- Scharakteryzować etapy planowania w dystrybucji
- Scharakteryzować elementy systemu dystrybucji
- Zaplanować potrzeby w sieci dystrybucji
- Wskazać potrzeby sieci dystrybucji
- Wskazać uwarunkowania będące podstawą planowania etapów dystrybucji
- Scharakteryzować jednostki uczestniczące w łańcuchu dystrybucji
- Rozróżnić uczestników różnych kanałów dystrybucji

- Dobrać kanały dystrybucji
- Planować strukturę sieci dystrybucji
- Projektować dystrybucję towarów zgodnie z przyjętymi kryteriami i celami
- Scharakteryzować systemy identyfikacji towarów
- Projektować pracę w węzłach dystrybucyjnych np. centrum dystrybucji, magazynie regionalnym
- Wyznaczyć węzły sieci
- Zorganizować przepływ w łańcuchu dystrybucji według opracowanych zasad
- Obliczyć koszty przepływu w kanale dystrybucji
- Scharakteryzować centra logistyczne.

2, Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,

- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązanie problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela, nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu

M2.J4 Dokumentowanie przepływów zasobów i informacji w procesach zaopatrzenia, produkcji i dystrybucji

1.Wymagania ogólne

Klasa III

Uczeń potrafi:

- Stosować dokumenty dotyczące procesów logistycznych
- Wskazać zasady sporządzania dokumentów
- Sporządzać dokumenty dotyczące przepływów produkcyjnych
- Przeprowadzić kontrolę merytoryczną i formalną dokumentacji produkcyjnej
- Opracować procedurę dokumentowania przepływu zasobów w procesie produkcji
- Przygotowuje dokumenty do przechowywania zgodnie z przepisami prawa
- Przechowywać dokumenty zgodnie z przepisami prawa
- Archiwizować dane dotyczące przepływów produkcyjnych
- Zabezpieczyć dokumenty
- Ewidencjonować przepływy produkcyjne
- Wyodrębnić koszty procesów logistycznych

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu, - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,

- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela, nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

Moduł M3 Organizowanie gospodarki magazynowej

Jednostka M3J1 Organizowanie pracy magazynu

1. Wymagania ogólne

Klasa I,II

Uczeń potrafi:

- Wyjaśnić znaczenie magazynów i magazynowania w procesach produkcji, dystrybucji, w tym wymiany towarowej
- Wyjaśnić znaczenie magazynów i magazynowania dla gospodarki i bezpieczeństwa państwa
- Sklasyfikować magazyny według różnych kryteriów
- Opisać strefy magazynowe z uwzględnieniem różnych układów technologicznych
- Rozróżnić układy technologiczne magazynów
- Opisać zagospodarowanie magazynu zgodnie z przyjętym układem technologicznym
- Wyjaśnić wpływ układu stref na funkcjonowanie magazynu
- Rozróżnić systemy zaopatrzenia magazynów
- Wyjaśnić zależność między systemami zaopatrzenia, magazynowania a systemami produkcji i dystrybucji towarów
- Wskazać czynniki, od których zależy wielkość i częstotliwość dostaw do magazynu
- Oceniać stan ilościowy i jakościowy zapasów w celu wyznaczania terminu i wielkości dostaw
- Dokonać obliczeń wielkości i częstotliwości dostaw
- Obliczać ekonomiczną wielkość dostawy
- Stosować urządzenia do składowania zapasów zgodnie z przyjętym systemem składowania zapasów
- Opisać urządzenia pomiarowe stosowane w magazynie
- Opisać urządzenia pomocnicze w magazynie
- Opisać środki transportu wykorzystywane w magazynie

- Dobierać urządzenia pomiarowe do określania ilości i jakości zapasów
- Dobierać urządzenia pomocnicze do wykonywania zadań zawodowych w magazynie
- Stosować urządzenia pomocnicze w procesach magazynowych
- Stosować urządzenia transportu bliskiego do przemieszczania zapasów w magazynie
- Określać zależność między zagospodarowaniem przestrzeni magazynowej, doborem urządzeń technicznych i środków transportu, a efektywnością pracy magazynu
- Wymienić procesy magazynowe
- Opisać czynności wykonywane w poszczególnych strefach magazynowych
- Wskazać etapy postępowania podczas wykonywania procesów magazynowych
- Opisać procedurę przyjęcia towarów do magazynu
- Stosować urządzenia wspomagające przyjęcie towarów do magazynu
- Odczytać oznaczenia na opakowaniach w celu właściwego przyjęcia i zabezpieczenia towarów
- Przeprowadzić odbiór ilościowy towarów
- Przeprowadzić odbiór jakościowy towarów
- Posługiwać się urządzeniami pomiarowymi podczas przyjęcia towarów do magazynu
- Dobierać lokalizację magazynową przyjmowanego towaru
- Opisać metody składowania zapasów w magazynie
- Dobierać metodę składowania do podatności naturalnej i technicznej zapasów
- Wyznaczyć na podstawie obliczeń i analizy podatności zapasów przestrzeń niezbędną do magazynowania zapasów
- Dobierać optymalne miejsce składowania do podatności naturalnej i technicznej zapasów oraz systemu gospodarowania zapasami
- Opisać procedury wydawania zapasów z magazynu
- Omówić metody kompletacji
- Kompletować zapasy do wydania zgodnie z zamówieniem klienta lub strukturą wyrobu
- Opisać zabezpieczenia wydawanych do transportu jednostek ładunkowych
- Dobierać opakowania do zapasów lub ładunku, środka transportu i warunków zlecenia
- Zabezpieczyć ładunek zgodnie z obowiązującymi zasadami
- Oznaczyć zapasy ładunku lub opakowania transportowe zgodnie z przepisami prawa
- Przeprowadzić kontrolę ilościową i jakościową wydawanego zapasu i ładunku
- Omówić i stosować metody wydań magazynowych
- Omówić zależność między rodzajem zastosowanych regałów w magazynie a przyjętą metodą wydań magazynowych
- Omówić zależność między rodzajem zapasu a zastosowaną metodą wydań magazynowych
- Określić dokumenty przyjęcia i wydawania zapasów z magazynu
- Opisać dokumentację związaną z przepływami magazynowymi
- Dobierać informacje do sporządzania dokumentacji związanej z przepływami magazynowymi zapasów
- Sporządzić dokumenty przyjęcia zapasów do magazynu
- Sporządzić dokumenty wydania zapasów z magazynu
- Rejestrować zmiany stanów zapasów w dokumentacji magazynowej
- Sporządzić dokumentację różnic w stanie ilościowym i jakościowym
- Analizować dokumenty magazynowe pod względem poprawności zapisów
- Poprawiać błędy w dokumentacji magazynowej

2.Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,

- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
 - biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
 - analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
 - trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
 - planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,
- Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:**
- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
 - samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
 - sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
 - potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
 - potrafi dokonać analizy problemu, - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
 - wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
 - wykonuje prace w sposób estetyczny, - pracuje systematycznie,
 - stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązanie problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M3J2- Zarządzanie zapasami

Klasa II

1. Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- Opisać gospodarkę zapasami
- Sklasyfikować zapasy
- Zidentyfikować strukturę zapasów
- Opisać cykl życia produktu
- Analizować popyt na towary
- Opisać systemy zamawiania zapasów
- Wyznaczyć poziom obsługi klienta w zarządzaniu zapasami
- Dobrać metodę prognozowania popytu do systemu zarządzania zapasami
- Obliczyć prognozę popytu i błędy w prognozowaniu
- Obliczyć ekonomiczną wielkość dostawy
- Zastosować system uzupełniania zapasów dla grup materiałowych
- Wyznaczyć poziom bezpieczeństwa i cykliczność zapasów
- Opisać zasady zarządzania zapasami
- Opisać strategię zarządzania zapasami
- Zaplanować optymalne zapasy materiałowe
- Zorganizować przyjęcie towarów do magazynu
- Przygotować towar do przechowywania w magazynie
- Rozmieścić towar w magazynie zgodnie z systemem przechowywania zapasów
- Zorganizować z wydanie towaru z magazynu
- Opisać proces pakowania
 - Dobrać opakowanie do rodzaju produktu, potrzeb klienta i środków transportu
 - Oznakować towar i opakowanie
- Zagospodarować opakowania transportowe
- Stosować przepisy prawa dotyczące gospodarki opakowaniami
- Opisać system elektronicznej wymiany danych
- Zarejestrować przepływ towarów
- Opisać system automatycznej identyfikacji towaru i miejsca składowania
- Zgromadzić dane w systemie automatycznej identyfikacji
- Dobrać urządzenia automatycznej identyfikacji towarów do systemów informatycznych magazynu
- Opracować system lokalizacji towaru.

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,

- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
 - samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
 - umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
 - biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
 - analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
 - trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
 - planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,
- Ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:
- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
 - samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
 - sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
 - potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
 - potrafi dokonać analizy problemu,
 - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
 - wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
 - wykonuje prace w sposób estetyczny,
 - pracuje systematycznie,
 - stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.
- Ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który:
- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
 - braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
 - potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
 - zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
 - zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
 - potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
 - potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
 - dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
 - potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
 - potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
 - prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.
- Ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który:
- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
 - zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
 - przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
 - przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
 - posługuje się terminologią fachową z błędami,
 - wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
 - potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.
- Ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe
 - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań
 - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
 - braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,

- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
 - wykonuje proste czynności zawodowe,
 - stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
 - braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.
- Ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
 - nie pracuje systematycznie,
 - nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
 - nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
 - nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M3J3 Monitorowanie procesów magazynowych

klasa III

1. Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- określić wskaźniki optymalizacji zagospodarowania powierzchni magazynowej
- stosować metody wyznaczania najlepszego rozwiązania w zakresie zagospodarowania powierzchni i przestrzeni magazynowej
- rozróżnić metody inwentaryzacji
- wyjaśnić potrzebę przeprowadzania inwentaryzacji
- opisać procedurę inwentaryzacji
- przygotować inwentaryzację zgodną z przepisami prawa
- uczestniczyć w inwentaryzacji w różnych rolach
- sporządzić dokumentację dotyczącą inwentaryzacji
- sporządzić zamówienie w języku polskim i języku obcym nowożytnym
- wyjaśnić rolę i znaczenie centrum dystrybucji i centrum logistycznego w procesie przepływu towarów
- wyjaśnić rolę punktu rozdziału w procesie logistycznym
- określić czynniki wpływające na lokalizację magazynów i centrów dystrybucji
- określić wpływ przepływu informacji na zarządzanie magazynem i zapasami
- dobrać systemy wspomagające zarządzanie magazynem
- wyjaśnić wpływ systemów informatycznych na efektywność zarządzania magazynu
- opisać nowoczesne technologie identyfikacji i lokalizacji towarów w magazynie i transporcie
- omówić nowoczesne technologie przepływu informacji między jednostkami gospodarującymi
- opisać nowoczesne technologie monitorowania przepływu i zabezpieczenia zapasów lub ładunków
- sporządzić etykiety logistyczne
- stosować nowoczesne systemy znakowania i monitorowania zapasów lub ładunków
- opisać systemy informatyczne stosowane w procesie magazynowania
- opisać systemy monitorowania przepływów magazynowych i międzymagazynowych
- opisać systemy dokumentowania przepływów magazynowych i międzymagazynowych
- obsługiwać programy magazynowe

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),

- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu, - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny, - pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązanie problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M4 Organizowanie transportu w logistyce

Klasa IV

M4.J1. Planowanie procesów transportowych

1. Wymagania ogólne:

Uczeń potrafi:

- rozróżnić rodzaje gałęzi
- scharakteryzować transport samochodowy, morski, kolejowy, lotniczy, śródlądowy oraz przesyłowy
- scharakteryzować procesy transportowe stosowane w transporcie drogowym, lotniczym, kolejowym, morskim i śródlądowym
- określać elementy planu przebiegu procesu transportowego
- wyjaśniać rolę logistyka w procesie transportowym
- sporządzać plan czynności realizowanych w procesie transportowym
- klasyfikować transport według różnych kryteriów
- omówić wady i zalety poszczególnych gałęzi transportu
- klasyfikować środki transportu według różnych kryteriów
- rozróżnić środki transportu poszczególnych gałęzi
- dobrać środki transportu do ładunku
- scharakteryzować infrastrukturę punktową i liniową w poszczególnych gałęziach transportu i w transporcie intermodalnym
- wymienić elementy infrastruktury transportu
- wyjaśnić uwarunkowania rozwoju infrastruktury transportowej
- opisać kierunki rozwoju ilościowego i jakościowego w infrastrukturze transportowej
- scharakteryzować proces transportowy stosowany w transporcie kombinowanym
- scharakteryzować przewozy międzynarodowe i tranzytowe
- wskazywać lokalizację terminali i centrów logistycznych
- wskazywać lokalizację terminali i centrów logistycznych
- scharakteryzować szlaki transportowe oraz porty
- scharakteryzować punkty sieci transportowej i ich znaczenie dla transportu
- analizować i interpretować zlecenie klienta
- oceniać możliwość realizacji danego zlecenia
- wyjaśniać zależność pomiędzy dystrybucją i procesem transportowym
- scharakteryzować kanały dystrybucji
- zaprojektować kanał dystrybucji w celu wykonania zlecenia

- dobrać kontrahentów do realizacji zlecenia
- monitorować przebieg procesu transportowego w kanale dystrybucji
- określać warunki i wymogi prawne dotyczące przyjęcia zlecenia realizacji procesu transportowego
- wyjaśniać potrzebę organizowania logistycznych przepływów wewnątrz przedsiębiorstwa
- przedstawiać zakres logistyki wewnętrznej i zewnętrznej;
- planować realizację usług transportowych
- wymienić cechy usług transportowych
- scharakteryzować usługi transportowe i spedycyjne
- dokonywać klasyfikacji usług transportowych
- określać podaż i popyt na rynku usług transportowych
- przygotowywać ofertę usług logistycznych
- scharakteryzować rodzaj i zakres usługi dodatkowej
- wymieniać czynniki wpływające na jakość i efektywność usług logistycznych
- przedstawiać zakres usług wykonywanych przez spedytorów na rzecz klientów
- określić poszczególne fazy procesu transportowego
- scharakteryzować fazy procesu transportowego
- sporządzić plan realizacji usługi transportowej na podstawie warunków zlecenia
- analizować przygotowany plan realizacji usługi transportowej pod względem możliwości i efektywności wykonania
- określić metody służące wyznaczaniu najlepszej trasy przewozu
- obliczyć czas jazdy i pracy środków transportu
- sporządzać harmonogram procesu transportowego
- wyznaczyć trasę przewozu
- analizować rozkłady jazdy przewozów regularnych w celu wypracowania optymalnej trasy
- rozróżnić technologie przewozowe i przeładunkowe do wykonania usługi przewozu
- dobrać technologie do wykonania usługi transportowej
- wskazywać właściwe technologie przewozu w zależności od zlecenia klienta
- rozróżniać technologie przeładunkowe w transporcie międzygałęziowym
- opisać urządzenia przeładunkowe i manipulacyjne
- scharakteryzować urządzenia przeładunkowe i manipulacyjne
- dobierać urządzenia załadunkowe i przeładunkowe zgodnie z planem transportu
- dokonywać klasyfikacji urządzeń przeładunkowych i manipulacyjnych;
- wskazywać kryteria wyboru środków transportu, miejsc składowania i przeładunku zgodnie z warunkami zlecenia
- dobierać optymalne miejsca składowania i przeładunku
- dobrać środki transportu do ilości i rodzaju ładunków, warunków zlecenia, liczby przewożonych osób lub żywych zwierząt
- omówić kryteria doboru środków technicznych
- opisać zasady eksploatacji środków transportu
- optymalizować miary efektywności przydziału środków transportowych do realizacji zadań
- stosować zasady i przepisy prawa dotyczące eksploatacji środków transportu.
- zorganizować proces transportu wewnętrznego w przedsiębiorstwie;
- wskazać przepisy prawa dotyczące organizowania procesów przewozu ładunków
- wskazać przepisy prawa dotyczące organizowania procesów przewozu materiałów niebezpiecznych, ładunków nienormatywnych, żywych zwierząt, szybko psujących się artykułów żywnościowych
- stosować zasady bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska
- rozpoznać zagrożenia dla zdrowia, życia lub środowiska na stanowisku pracy
- opisać procedurę postępowania w sytuacji zagrożenia dla zdrowia, życia
- opisać sprzęt i zabezpieczenia przeciwpożarowe na stanowisku pracy
- rozpoznać oznaczenia dotyczące bezpieczeństwa na stanowisku pracy i ewakuacji
- rozpoznać sygnały alarmowe informujące o niebezpieczeństwie
- wymienić regulacje wewnątrz zakładowe dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy
- wymienić czynniki szkodliwe dla zdrowia i życia człowieka występujące w środowisku pracy
- opisać sposoby zapobiegania narażeniu się na czynniki szkodliwe
- dobierać sposoby zabezpieczania się przed czynnikami szkodliwymi

2.Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu, - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny, - pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,

- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M4.J2 Przygotowanie i formowanie ładunków

Klasa IV

1.Wymagania ogólne:

Uczeń potrafi:

- klasyfikować ładunki według różnych kryteriów
- rozróżnić rodzaje ładunków
- omówić pojęcie podatności transportowej
- określić cechy ładunków decydujące o ich podatności transportowej
- wyjaśnić wpływ podatności transportowej ładunków na sposób realizacji procesu transportowego
- klasyfikować opakowania transportowe według różnych kryteriów
- scharakteryzować pojęcie opakowania transportowego;
- określić i scharakteryzować funkcje opakowań transportowych
- analizować przepisy prawa dotyczące gospodarki opakowaniami;
- dobierać opakowanie do rodzaju ładunku lub potrzeb klienta zgodnie z jego funkcją i przeznaczeniem
- wyjaśnić znaczenie standaryzacji i normalizacji opakowań transportowych w procesie przepływu ładunków
- gospodarować opakowaniami transportowymi zgodnie z przepisami prawa
- klasyfikować jednostki ładunkowe według różnych kryteriów
- wyjaśnić znaczenie jednostek ładunkowych dla przebiegu procesu transportowego
- wskazywać zagrożenia dla ładunku, środków technicznych, ludzi oraz środowiska w procesie transportowym
- wyjaśnić zasady formowania jednostek ładunkowych
- scharakteryzować zasady formowania jednostek ładunkowych;
- analizować normy prawne dotyczące formowania ładunków;
- przestrzegać zasad koordynacji wymiarowej opakowań;
- dobierać środki transportu ze względu na specyfikę ładunku;
- formować jednostki ładunkowe;
- obliczyć parametry jednostki ładunkowej;
- przygotować kartę katalogową jednostki ładunkowej
- ocenić prawidłowość formowania jednostek ładunkowych
- rozróżnić oznaczenia stosowane w przewozie ładunków
- analizować własności towarów w celu przygotowania jednostki ładunkowej;
- opracować informacje dotyczące optymalnego przygotowania ładunku do transportu;
- klasyfikować oznaczenia stosowane w procesie transportowym według różnych kryteriów
- rozróżniać oznaczenia na opakowaniach transportowych;
- rozróżniać i odczytywać znaki dotyczące przechowywania ładunków w opakowaniu transportowym;
- odczytywać oznaczenia do wykonywania czynności manipulacyjnych;
- dobierać oznaczenia ładunków i środków transportu;
- umieszczać oznaczenia na opakowaniach transportowych zgodnie z właściwościami towarów,

warunkami zlecenia i zaplanowaną technologią procesu transportowego

- oznaczyć środki transportu zgodnie z zasadami
- oznaczyć ładunki zgodnie z zasadami;
- identyfikować przepisy prawa dotyczące oznaczania ładunków i środków transportu
- stosować przepisy prawa dotyczące oznaczania ładunków i środków transportu podczas realizacji zadań przewozowych konwencjonalnych, nienormatywnych, niebezpiecznych, ładunków szybko psujących się oraz żywych zwierząt
- analizować przepisy, normy i procedury w zakresie technologii prac manipulacyjnych
- scharakteryzować normy i zasady oznaczania ładunków i środków transportu;
- scharakteryzować międzynarodowe standardy identyfikacji ładunków i wymiany danych;
- oznakować ładunki i środki transportu zgodnie z przepisami prawa
- wyjaśnić oznaczenia umieszczone na ładunkach i środkach transportu
- klasyfikować urządzenia do mechanizacji prac ładunkowych
- rozróżniać czynności manipulacyjne w procesie transportowym
- ustalać kolejność i zakres czynności manipulacyjnych do wykonania zadania;
- dobierać czynności manipulacyjne do rodzaju ładunku, warunków zlecenia oraz technologii procesu transportowego
- planować realizację czynności manipulacyjnych w procesie transportowym
- wymieniać i scharakteryzować czynności manipulacyjne;
- dobierać technologię procesów manipulacyjnych do warunków zlecenia;
- wskazywać czynności manipulacyjne niezbędne do wykonywania zadania;
- opracować harmonogram czynności manipulacyjnych;
- optymalizować czynności manipulacyjne w procesie transportowym
- dobierać optymalne miejsca składowania i przeładunku;
- określać terminy rozpoczęcia i zakończenia procesu transportowego z uwzględnieniem czynności manipulacyjnych
- analizować przepisy prawne pod kątem manipulacji ładunkiem w procesie transportowym
- dobierać techniki manipulacyjne i sprzęt techniczny do czynności manipulacyjnych w transporcie
- wyjaśnić konieczność zabezpieczenia ładunku w procesie transportowym
- opracować informacje dotyczące optymalnego przygotowania ładunku do transportu;
- określić metody i systemy zabezpieczania ładunku w procesie transportowym
- wyjaśniać konieczność zabezpieczenia ładunku
- wyjaśnić specyfikację zabezpieczania materiałów niebezpiecznych, ładunków nienormatywnych, szybko psujących się
- opisać metody i techniki mocowania ładunków
- określić systemy i akcesoria mocowania ładunków
- dobrać system i akcesoria do mocowania ładunków
- zabezpieczać jednostki ładunkowe
- dobierać sposoby zabezpieczenia ładunków
- dobierać środek transportu zapewniający bezpieczeństwo przewozu;
- wybierać osprzęt do zabezpieczenia ładunku
- odczytywać wskazówki dotyczące zabezpieczenia ładunku;
- ocenić prawidłowość zabezpieczania ładunku
- wskazywać osoby odpowiedzialne za zabezpieczenie ładunku;
- opisać kolejność czynności wykonywanych w procesie transportowym
- wymienić elementy harmonogramu
- planować czynności wykonywane w procesie transportowym na podstawie analizy zlecenia przewozowego
- opracowywać plan z przebiegu procesu transportowego;
- obliczać czas realizacji poszczególnych czynności procesu transportowego
- obliczać czas pracy kierowcy
- sporządzić harmonogram realizacji zlecenia przewozowego z uwzględnieniem przepisów dotyczących czasu pracy i czasu jazdy kierowców oraz zasad eksploatacji urządzeń technicznych i środków transportu
- optymalizować harmonogram procesu transportowego
- dobierać środki transportu do realizacji procesu transportowego;
- scharakteryzować wskaźniki dotyczące opłacalności realizacji procesu transportowego
- rozróżniać harmonogramy w logistyce i wskazywać ich charakterystyczne cechy;

- wykorzystywać mapy, informatory i rozkłady jazdy podczas planowania przewozu;
- analizować sposoby wyboru optymalnej trasy przewozu;
- analizować możliwe trasy przejazdu optymalizując proces transportowy;
- określać terminy rozpoczęcia i zakończenia procesu transportowego z uwzględnieniem czynności: transportu, załadunku i wyładunku, odprawy granicznej i celnej oraz czynności wydania ładunku odbiorcy
- wyjaśnić potrzebę monitorowania ładunków i środków transportu w procesie przewozowym
- omówić systemy monitorowania ładunku w transporcie
- dobierać systemy monitorowania i rejestrowania środków transportu i ładunków
- nadzorować przebieg procesu transportowego z zastosowaniem systemów monitorowania i rejestrowania środków transportu i ładunków
- omówić procedury celne w transporcie międzynarodowym
- wyjaśnić sposób obliczania ceł
- wymienić przepisy prawa dotyczące procedur celnych
- stosować przepisy prawa krajowego i międzynarodowego dotyczące transportu oraz przewozów ładunków i żywych zwierząt
- opisać i scharakteryzować formuły handlowe w transporcie międzynarodowym
- wyjaśnić na czym polega gestia transportowa i gestia ubezpieczeniowa;
- dobrać formułę handlową do warunków zlecenia
- przygotować ładunek do odprawy celnej
- sporządzić dokumentację do odprawy celnej
- klasyfikować koszty związane z procesem transportowym według różnych kryteriów
- zidentyfikować koszty usługi spedycyjnej
- zidentyfikować koszty usług dodatkowych
- obliczać koszty całkowite i jednostkowe stosując wybrane metody kalkulacji kosztów
- analizować cenniki poszczególnych gałęzi transportu
- rozróżniać pojęcia dotyczące kosztów i cen
- obliczać cenę usług transportowych
- obliczać cenę usług dodatkowych zgodnie z obowiązującymi przepisami
- zastosować różne sposoby i instrumenty różnicowania cen usług;
- rozróżniać sposoby rozliczeń pomiędzy jednostkami gospodarującymi
- przedstawiać zobowiązania powstające w związku z prowadzeniem działalności i świadczeniem usług przewozu i obrotu handlowego
- sporządzić cennik usług transportowych
- określać rolę ubezpieczeń na rynku TSL
- określać zasady ubezpieczenia ładunków
- scharakteryzować wskaźniki dotyczące opłacalności realizacji procesu transportowego
- dobierać sposoby optymalizacji procesów transportowych
- obliczać czas realizacji poszczególnych czynności manipulacyjnych w transporcie
- określać zakres odpowiedzialności za bezpieczeństwo ładunku

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,

- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu, - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny, - pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązanie problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M4.J3. Dokumentacja i przepisy prawa w transporcie

Klasa V

1.Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- wymieniać i rozróżniać dokumenty stosowane w transporcie krajowym i międzynarodowym w różnych gałęziach transportu
- rozróżniać przepisy prawa krajowego i międzynarodowego dotyczące dokumentacji transportowej w różnych gałęziach transportu
- wskazać przepisy prawa krajowego i międzynarodowego dotyczące dokumentacji transportowej w różnych gałęziach transportu
- posługiwać się ustawą -prawo przewozowe
- posługiwać się ustawą -prawo lotnicze
- posługiwać się ustawą –Kodeks morski
- posługiwać się międzynarodowymi przepisami dotyczącymi realizacji przewozów (Konwencja COTIF, Konwencja CMR, Umowa SMGS, Konwencja warszawska, Konwencja o ujednoczeniu zasad konosamentów)
- wyjaśnić zasady sporządzania dokumentacji transportowej w różnych gałęziach transportu krajowego i międzynarodowego
- wyjaśnić konsekwencje nieprawidłowego lub niekompletnego przygotowania dokumentacji
- dobierać dokumenty niezbędne do wykonania usługi przewozu zgodnie z wybraną technologią w różnych gałęziach transportu
- sporządzać w języku polskim i angielskim dokumentację niezbędną do wykonania usługi przewozu zgodnie z wybraną technologią w różnych gałęziach transportu krajowego i międzynarodowego
- oceniać poprawność i kompletność przygotowanej dokumentacji koniecznej do wykonania usługi przewozowej
- wprowadzać korekty w dokumentacji zgodnie z przepisami prawa
- wskazać źródła prawa regulujące odpowiedzialność nadawcy, przewoźnika i odbiorcy
- wyjaśnić przedmiotową i podmiotową odpowiedzialność nadawcy, przewoźnika i odbiorcy
- opisać prawa i obowiązki nadawcy, przewoźnika i odbiorcy
- opisać procedurę dochodzenia roszczeń z tytułu odpowiedzialności za szkody powstałe w procesie transportowym
- wymienić okoliczności i sposoby ograniczenia lub wyłączenia odpowiedzialności za szkody powstałe w procesie transportowym
- sporządzić dokumenty dotyczące szkód lub uchybień w procesie transportowym
- opisać obieg dokumentów transportowych między uczestnikami procesu transportowego
- określać zasady obiegu pism w jednostce gospodarczej
- scharakteryzować system kancelaryjny w przedsiębiorstwie
- wymieniać etapy zatrzymywania się pisma w przedsiębiorstwie
- określać zasady nadawania oznaczeń i numeracji dokumentom
- sporządzać schemat obiegu dokumentów
- wymienić uczestników procesu transportowego odpowiedzialnych za przygotowanie dokumentów transportowych
- sporządzić dokumenty transportowe dla poszczególnych uczestników procesu transportowego zgodnie z przepisami prawa
- kompletować dokumentację do wykonania usług przewozowych
- analizować poprawność sporządzonej dokumentacji do wykonania usług przewozowych

2.Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,

- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu, - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny, - pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązanie problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,

- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M5- Posługiwanie się językiem obcym zawodowym

M5.J1 Posługiwanie się językiem obcym w realizacji procesów magazynowych

Klasa IV

1. Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- przedstawić przedmiot działalności firmy logistycznej
- opisać zadania zawodowe logistyka
- posłużyć się słownictwem związanym z zapewnieniem bezpieczeństwa i higieny pracy
- opisać zarządzanie łańcuchem dostaw w zakresie podstawowego nazewnictwa
- opisać środki transportu wewnętrznego w zakresie podstawowego nazewnictwa
- posłużyć się słownictwem obcym w negocjacjach z klientami
- uzupełnić dokumenty związane z pracą magazynu
- tłumaczyć na język obcy możliwie krótkie i proste teksty pisemne dotyczące wykonywanych zadań zawodowych
- interpretować krótkie teksty pisemne dotyczące wykonywanych zadań zawodowych
- przedstawić ofertą cenową na usługi logistyczne
- przygotować ofertę dla klienta
- posłużyć się językiem obcym przy sporządzaniu dokumentacji handlowej
- wyszukać informacje w prasie, katalogach, Internecie
- korzystać z informacji w obcojęzycznych źródłach
- analizować informacje dla potrzeb zawodowych
- sporządzić dokumenty handlowe dotyczące przepływu między kanałami dystrybucji
- stosować terminologię logistyczną w dokumentacji dotyczącej przepływów, posiada umiejętności doskonalenia zdolności językowych poprzez samodzielną naukę, współpracę w grupie, stosowanie strategii komunikacyjnych i kompensacyjnych

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

Ocena celująca (6)

Uczeń: - doskonale rozumie teksty bogate pod względem treści i zróżnicowane pod względem struktur - potrafi prawie bezbłędnie wypowiedzieć się w sposób logiczny i spójny na tematy dotyczące spraw życia zawodowego, a w rozmowie z nauczycielem potrafi uzasadnić swoją opinię - w swojej wypowiedzi stosuje urozmaicone struktury leksykalne i gramatyczne, nie popełniając błędów - zawsze rozumie język nauczyciela na lekcji i reaguje na jego polecenia - jego wypowiedzi pisemne o tematyce zawodowej są bogate i oryginalne pod względem treści i formy oraz mieszczą się w granicach określonych w poleceniu.

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń: - w pełni rozumie teksty bogate pod względem treści i zróżnicowane pod względem struktur - potrafi sformułować krótką wypowiedź o tematyce zawodowej w całości spójną i logiczną - wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się sporadyczne błędy

gramatyczne i leksykalne, które jednak nie zakłócają komunikacji - potrafi w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie - posługuje się szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych - wymowa i intonacja nie sprawiają żadnych trudności w zrozumieniu - potrafi napisać spójny, w pełni zrozumiały, zgodny z tematem tekst o tematyce zawodowej w odpowiednio dobranej formie - zachowuje właściwą formę graficzną - pisze teksty mieszczące się w granicach określonych w poleceniu.

Ocena dobra (4)

Uczeń: - dobrze rozumie większość tekstów zróżnicowanych pod względem treści i struktur - zazwyczaj potrafi sformułować krótką wypowiedź na tematy zawodowe, spójną i logiczną - wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się nieliczne błędy gramatyczne i leksykalne, które jednak nie zakłócają komunikacji - potrafi zazwyczaj w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie - posługuje się dość szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych - wymowa i intonacja ucznia sprawiają drobne trudności w zrozumieniu - potrafi napisać spójny, zrozumiały, zgodny z tematem krótki tekst o tematyce zawodowej w odpowiednio dobranej formie - przeważnie zachowuje właściwą formę graficzną.

Ocena dostateczna (3)

Uczeń: - rozumie ogólnie dużą część prostych tekstów mało zróżnicowanych pod względem treści i struktur - próbuje sformułować krótszą wypowiedź o tematyce zawodowej, ale bywa ona niespójna lub nielogiczna - próbuje wypowiadać się, ale w jego wypowiedzi pojawiają się liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które częściowo zakłócają komunikację - czasem potrafi w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie - posługuje się dość wąskim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych - wymowa i intonacja ucznia czasami sprawiają trudności w zrozumieniu - potrafi napisać w większości zrozumiały krótki tekst o tematyce zawodowej, lecz czasem brak w nim logicznej ciągłości i nie zachowuje on założonej formy; może nieznacznie odbiegać od tematu - czasem nie zachowuje właściwej formy graficznej.

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń: - rozumie tylko niektóre proste teksty - próbuje sformułować krótszą wypowiedź o tematyce zawodowej, ale przeważnie jest ona niespójna lub nielogiczna - próbuje wypowiadać się, ale popełnia bardzo liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które znacznie zakłócają komunikację - rzadko próbuje wziąć udział w rozmowie - posługuje się bardzo wąskim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych - wymowa i intonacja ucznia często sprawiają trudności w zrozumieniu .

Ocena niedostateczna (1):

Uczeń: - rozumie bardzo nieliczne proste teksty - próbuje sformułować krótszą wypowiedź o tematyce zawodowej, ale jest ona niespójna, niezrozumiała albo całkowicie nie na temat - popełnia bardzo liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które zakłócają komunikację - nie bierze udziału w rozmowie - posługuje się bardzo ograniczonym zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych - wymowa i intonacja ucznia sprawiają trudności w zrozumieniu - próbuje napisać krótki tekst o tematyce zawodowej, lecz brak w nim logicznej spójności i nie zachowuje on założonej formy, odbiega od tematu i jest niezrozumiały - nie zachowuje właściwej formy graficznej.

M5.J2 Posługiwanie się językiem obcym w planowaniu i organizowaniu procesów transportowych **Klasa V**

1. Wymagania ogólne:

Uczeń potrafi:

- przedstawić przedmiot działalności firmy logistycznej w tym opis stanowiska pracy
- opisać zadania zawodowe logistyka
- posłużyć się słownictwem związanym z zapewnieniem bezpieczeństwa i higieny pracy
- opisać środki transportu wewnętrznego w zakresie podstawowego słownictwa
- tłumaczyć na język obcy teksty możliwie krótkie i proste pisemne dotyczące wykonywanych zadań zawodowych
- interpretować krótkie teksty pisemne dotyczące wykonywanych zadań zawodowych

- przedstawić ofertę cenową na usługi logistyczne
- przygotować ofertę dla klienta
- wyszukać informacje w prasie, katalogach, Internecie
- korzystać z informacji w obcojęzycznych źródłach
- analizować informacje dla potrzeb zawodowych
- sporządzać dokumentację transportową dla przewozów międzynarodowych
- sporządzać dokumentację środków technicznych w języku polskim i języku obcym;
- posługiwać się dokumentami handlowymi
- posługiwać się kanałami handlowymi dostępnymi w Internecie
- negocjować warunki transportowe
- rozwiązywać problemy związane z transportem
- korzystać ze zwrotów stosowanych w formalnej korespondencji
- reklamować towary, usługi

2. Wymagania na poszczególne oceny:

Ocena celująca (6)

Uczeń: - doskonale rozumie teksty bogate pod względem treści i zróżnicowane pod względem struktur - potrafi prawie bezbłędnie wypowiedzieć się w sposób logiczny i spójny na tematy dotyczące spraw życia zawodowego, a w rozmowie z nauczycielem potrafi uzasadnić swoją opinię - w swojej wypowiedzi stosuje urozmaicone struktury leksykalne i gramatyczne, nie popełniając błędów - zawsze rozumie język nauczyciela na lekcji i reaguje na jego polecenia - jego wypowiedzi pisemne o tematyce zawodowej są bogate i oryginalne pod względem treści i formy oraz mieszczą się w granicach określonych w poleceniu.

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń: - w pełni rozumie teksty bogate pod względem treści i zróżnicowane pod względem struktur - potrafi sformułować krótką wypowiedź o tematyce zawodowej w całości spójną i logiczną - wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się sporadyczne błędy gramatyczne i leksykalne, które jednak nie zakłócają komunikacji - potrafi w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie - posługuje się szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych - wymowa i intonacja nie sprawiają żadnych trudności w zrozumieniu - potrafi napisać spójny, w pełni zrozumiały, zgodny z tematem tekst o tematyce zawodowej w odpowiednio dobranej formie - zachowuje właściwą formę graficzną - pisze teksty mieszczące się w granicach określonych w poleceniu.

Ocena dobra (4)

Uczeń: - dobrze rozumie większość tekstów zróżnicowanych pod względem treści i struktur - zazwyczaj potrafi sformułować krótką wypowiedź na tematy zawodowe, spójną i logiczną - wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się nieliczne błędy gramatyczne i leksykalne, które jednak nie zakłócają komunikacji - potrafi zazwyczaj w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie - posługuje się dość szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych - wymowa i intonacja ucznia sprawiają drobne trudności w zrozumieniu - potrafi napisać spójny, zrozumiały, zgodny z tematem krótki tekst o tematyce zawodowej w odpowiednio dobranej formie - przeważnie zachowuje właściwą formę graficzną.

Ocena dostateczna (3)

Uczeń: - rozumie ogólnie dużą część prostych tekstów mało zróżnicowanych pod względem treści i struktur - próbuje sformułować krótszą wypowiedź o tematyce zawodowej, ale bywa ona niespójna lub nielogiczna - próbuje wypowiadać się, ale w jego wypowiedzi pojawiają się liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które częściowo zakłócają komunikację - czasem potrafi w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie - posługuje się dość wąskim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych - wymowa i intonacja ucznia czasami sprawiają trudności w zrozumieniu - potrafi napisać w większości zrozumiały krótki tekst o tematyce

zawodowej, lecz czasem brak w nim logicznej ciągłości i nie zachowuje on założonej formy; może nieznacznie odbiegać od tematu - czasem nie zachowuje właściwej formy graficznej.

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń: - rozumie tylko niektóre proste teksty - próbuje sformułować krótszą wypowiedź o tematyce zawodowej, ale przeważnie jest ona niespójna lub nielogiczna - próbuje wypowiadać się, ale popełnia bardzo liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które znacznie zakłócają komunikację - rzadko próbuje wziąć udział w rozmowie - posługuje się bardzo wąskim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych - wymowa i intonacja ucznia często sprawiają trudności w zrozumieniu .

Ocena niedostateczna (1):

Uczeń: - rozumie bardzo nieliczne proste teksty - próbuje sformułować krótszą wypowiedź o tematyce zawodowej, ale jest ona niespójna, niezrozumiała albo całkowicie nie na temat - popełnia bardzo liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które zakłócają komunikację - nie bierze udziału w rozmowie - posługuje się bardzo ograniczonym zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych - wymowa i intonacja ucznia sprawiają trudności w zrozumieniu - próbuje napisać krótki tekst o tematyce zawodowej, lecz brak w nim logicznej spójności i nie zachowuje on założonej formy, odbiega od tematu i jest niezrozumiały - nie zachowuje właściwej formy graficznej.

M6- Posługiwanie się drugim językiem obcym zawodowym

M6.J1 Posługiwanie się językiem obcym w realizacji procesów magazynowych

Klasa IV

1. Wymagania ogólne:

Uczeń potrafi:

- przedstawić przedmiot działalności firmy logistycznej
- opisać zadania zawodowe logistyka
- posłużyć się słownictwem związanym z zapewnieniem bezpieczeństwa i higieny pracy
- opisać zarządzanie łańcuchem dostaw w zakresie podstawowego nazewnictwa
- opisać środki transportu wewnętrznego w zakresie podstawowego nazewnictwa
- posłużyć się słownictwem obcym w negocjacjach z klientami
- uzupełnić dokumenty związane z pracą magazynu
- tłumaczyć na język obcy możliwie krótkie i proste teksty pisemne dotyczące wykonywanych zadań zawodowych
- interpretować krótkie teksty pisemne dotyczące wykonywanych zadań zawodowych
- przedstawić ofertą cenową na usługi logistyczne
- przygotować ofertę dla klienta
- posłużyć się językiem obcym przy sporządzaniu dokumentacji handlowej
- wyszukać informacje w prasie, katalogach, Internecie
- korzystać z informacji w obcojęzycznych źródłach
- analizować informacje dla potrzeb zawodowych
- sporządzić dokumenty handlowe dotyczące przepływu między kanałami dystrybucji
- stosować terminologię logistyczną w dokumentacji dotyczącej przepływów, posiada umiejętności doskonalenia zdolności językowych poprzez samodzielną naukę, współpracę w grupie, stosowanie strategii komunikacyjnych i kompensacyjnych

2. Wymagania na poszczególne oceny:

Ocena celująca (6)

Uczeń: - doskonale rozumie teksty bogate pod względem treści i zróżnicowane pod względem struktur - potrafi prawie bezbłędnie wypowiedzieć się w sposób logiczny i spójny na tematy dotyczące spraw życia zawodowego, a w rozmowie z nauczycielem potrafi uzasadnić swoją opinię - w swojej wypowiedzi stosuje urozmaicone struktury leksykalne i gramatyczne, nie popełniając błędów -

zawsze rozumie język nauczyciela na lekcji i reaguje na jego polecenia - jego wypowiedzi pisemne o tematyce zawodowej są bogate i oryginalne pod względem treści i formy oraz mieszczą się w granicach określonych w poleceniu.

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń: - w pełni rozumie teksty bogate pod względem treści i zróżnicowane pod względem struktur - potrafi sformułować krótką wypowiedź o tematyce zawodowej w całości spójną i logiczną - wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się sporadyczne błędy gramatyczne i leksykalne, które jednak nie zakłócają komunikacji - potrafi w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie - posługuje się szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych - wymowa i intonacja nie sprawiają żadnych trudności w zrozumieniu - potrafi napisać spójny, w pełni zrozumiały, zgodny z tematem tekst o tematyce zawodowej w odpowiednio dobranej formie - zachowuje właściwą formę graficzną - pisze teksty mieszczące się w granicach określonych w poleceniu.

Ocena dobra (4)

Uczeń: - dobrze rozumie większość tekstów zróżnicowanych pod względem treści i struktur - zazwyczaj potrafi sformułować krótką wypowiedź na tematy zawodowe, spójną i logiczną - wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się nieliczne błędy gramatyczne i leksykalne, które jednak nie zakłócają komunikacji - potrafi zazwyczaj w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie - posługuje się dość szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych - wymowa i intonacja ucznia sprawiają drobne trudności w zrozumieniu - potrafi napisać spójny, zrozumiały, zgodny z tematem krótki tekst o tematyce zawodowej w odpowiednio dobranej formie - przeważnie zachowuje właściwą formę graficzną.

Ocena dostateczna (3)

Uczeń: - rozumie ogólnie dużą część prostych tekstów mało zróżnicowanych pod względem treści i struktur - próbuje sformułować krótszą wypowiedź o tematyce zawodowej, ale bywa ona niespójna lub nielogiczna - próbuje wypowiadać się, ale w jego wypowiedzi pojawiają się liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które częściowo zakłócają komunikację - czasem potrafi w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie - posługuje się dość wąskim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych - wymowa i intonacja ucznia czasami sprawiają trudności w zrozumieniu - potrafi napisać w większości zrozumiały krótki tekst o tematyce zawodowej, lecz czasem brak w nim logicznej ciągłości i nie zachowuje on założonej formy; może nieznacznie odbiegać od tematu - czasem nie zachowuje właściwej formy graficznej.

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń: - rozumie tylko niektóre proste teksty - próbuje sformułować krótszą wypowiedź o tematyce zawodowej, ale przeważnie jest ona niespójna lub nielogiczna - próbuje wypowiadać się, ale popełnia bardzo liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które znacznie zakłócają komunikację - rzadko próbuje wziąć udział w rozmowie - posługuje się bardzo wąskim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych - wymowa i intonacja ucznia często sprawiają trudności w zrozumieniu .

Ocena niedostateczna (1):

Uczeń: - rozumie bardzo nieliczne proste teksty - próbuje sformułować krótszą wypowiedź o tematyce zawodowej, ale jest ona niespójna, niezrozumiała albo całkowicie nie na temat - popełnia bardzo liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które zakłócają komunikację - nie bierze udziału w rozmowie - posługuje się bardzo ograniczonym zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych - wymowa i intonacja ucznia sprawiają trudności w zrozumieniu - próbuje napisać krótki tekst o tematyce zawodowej, lecz brak w nim logicznej spójności i nie zachowuje on założonej formy, odbiega od tematu i jest niezrozumiały - nie zachowuje właściwej formy graficznej.

M6.J2 Posługiwanie się językiem obcym w planowaniu i organizowaniu procesów transportowych

Klasa V

1. Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- przedstawić przedmiot działalności firmy logistycznej

- opisać zadania zawodowe logistyka
- posłużyć się słownictwem związanym z zapewnieniem bezpieczeństwa i higieny pracy
- opisać środki transportu wewnętrznego w zakresie podstawowego nazewnictwa
- tłumaczyć na język obcy możliwie krótkie i proste teksty pisemne dotyczące wykonywanych zadań zawodowych
- interpretować krótkie teksty pisemne dotyczące wykonywanych zadań zawodowych
- .przedstawić ofertę cenową na usługi logistyczne
- przygotować ofertę dla klienta
- wyszukać informacje w prasie, katalogach, Internecie
- korzystać z informacji w obcojęzycznych źródłach
- analizować informacje dla potrzeb zawodowych
- sporządzać dokumentację transportową dla przewozów międzynarodowych
- sporządzać dokumentację celną w eksporcie i imporcie
- sporządzać dokumentację środków technicznych w języku polskim i języku obcym;

2. Wymagania na poszczególne oceny:

Ocena celująca (6)

Uczeń: - doskonale rozumie teksty bogate pod względem treści i zróżnicowane pod względem struktur - potrafi prawie bezbłędnie wypowiedzieć się w sposób logiczny i spójny na tematy dotyczące spraw życia zawodowego, a w rozmowie z nauczycielem potrafi uzasadnić swoją opinię - w swojej wypowiedzi stosuje urozmaicone struktury leksykalne i gramatyczne, nie popełniając błędów - zawsze rozumie język nauczyciela na lekcji i reaguje na jego polecenia - jego wypowiedzi pisemne o tematyce zawodowej są bogate i oryginalne pod względem treści i formy oraz mieszczą się w granicach określonych w poleceniu.

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń: - w pełni rozumie teksty bogate pod względem treści i zróżnicowane pod względem struktur - potrafi sformułować krótką wypowiedź o tematyce zawodowej w całości spójną i logiczną - wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się sporadyczne błędy gramatyczne i leksykalne, które jednak nie zakłócają komunikacji - potrafi w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie - posługuje się szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych - wymowa i intonacja nie sprawiają żadnych trudności w zrozumieniu - potrafi napisać spójny, w pełni zrozumiały, zgodny z tematem tekst o tematyce zawodowej w odpowiednio dobranej formie - zachowuje właściwą formę graficzną - pisze teksty mieszczące się w granicach określonych w poleceniu.

Ocena dobra (4)

Uczeń: - dobrze rozumie większość tekstów zróżnicowanych pod względem treści i struktur - zazwyczaj potrafi sformułować krótką wypowiedź na tematy zawodowe, spójną i logiczną - wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się nieliczne błędy gramatyczne i leksykalne, które jednak nie zakłócają komunikacji - potrafi zazwyczaj w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie - posługuje się dość szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych - wymowa i intonacja ucznia sprawiają drobne trudności w zrozumieniu - potrafi napisać spójny, zrozumiały, zgodny z tematem krótki tekst o tematyce zawodowej w odpowiednio dobranej formie - przeważnie zachowuje właściwą formę graficzną.

Ocena dostateczna (3)

Uczeń: - rozumie ogólnie dużą część prostych tekstów mało zróżnicowanych pod względem treści i struktur - próbuje sformułować krótszą wypowiedź o tematyce zawodowej, ale bywa ona niespójna lub nielogiczna - próbuje wypowiadać się, ale w jego wypowiedzi pojawiają się liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które częściowo zakłócają komunikację - czasem potrafi w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie - posługuje się dość wąskim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych - wymowa i intonacja ucznia czasami sprawiają trudności w zrozumieniu - potrafi napisać w większości zrozumiały krótki tekst o tematyce zawodowej, lecz czasem brak w nim

logicznej ciągłości i nie zachowuje on założonej formy; może nieznacznie odbiegać od tematu - czasem nie zachowuje właściwej formy graficznej.

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń: - rozumie tylko niektóre proste teksty - próbuje sformułować krótszą wypowiedź o tematyce zawodowej, ale przeważnie jest ona niespójna lub nielogiczna - próbuje wypowiadać się, ale popełnia bardzo liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które znacznie zakłócają komunikację - rzadko próbuje wziąć udział w rozmowie - posługuje się bardzo wąskim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych - wymowa i intonacja ucznia często sprawiają trudności w zrozumieniu .

Ocena niedostateczna (1):

Uczeń: - rozumie bardzo nieliczne proste teksty - próbuje sformułować krótszą wypowiedź o tematyce zawodowej, ale jest ona niespójna, niezrozumiała albo całkowicie nie na temat - popełnia bardzo liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które zakłócają komunikację - nie bierze udziału w rozmowie - posługuje się bardzo ograniczonym zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych - wymowa i intonacja ucznia sprawiają trudności w zrozumieniu - próbuje napisać krótki tekst o tematyce zawodowej, lecz brak w nim logicznej spójności i nie zachowuje on założonej formy, odbiega od tematu i jest niezrozumiały - nie zachowuje właściwej formy graficznej.

M7 Sporządzanie dokumentacji procesów transportowo-spedycyjnych

M7 J1 – Dokumentowanie procesów transportowo-spedycyjnych

Klasa IV

1.Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- tłumaczy obcojęzyczną dokumentację spedycyjną i transportową;
- sporządza dokumentację transportową dla przewozów krajowych
- sporządza dokumentację celną w eksporcie i imporcie;
- uzgadnia sposób współpracy z kontrahentami podczas realizacji zlecenia
- sporządza umowę o współpracę z kontrahentami w celu realizacji zlecenia
- monitoruje sposób wywiązania się z warunków umowy o przewóz
- posługuje się międzynarodowymi przepisami dotyczącymi realizacji przewozów
- oblicza średni dobowy czas jazdy i pracy środków transportu;
- odczytuje zapas informacji w tachografie
- zinterpretuje informacje zapisane w tachografie;
- oblicza wskaźniki użytkowania środków transportu i dokonać ich oceny
- sporządza dokumentację transportowo-spedycyjną dla obrotów krajowych
- sporządza dokumentację transportowo-spedycyjną dla obrotów międzynarodowych
- sporządza dokumentację transportową dla przewozów międzynarodowych
- sporządza dokumentację celną w eksporcie i imporcie
- gromadzi dokumentację wymaganą przy przewozie osób
- gromadzi dokumentację wymaganą przy przewozie ładunków
- gromadzi dokumentację wymaganą przy przewozach towarów wymaganych w odpowiednich przepisach (np. łatwo psujących, niebezpiecznych, żywności, trujących, ponadgabarytowych, odpadów i innych
- gromadzi zapisy tachografów

- prowadzić dokumentację rejestrującą przebieg eksploatacji, naprawy i przeglądy środków transportu
- rozróżnia sprzęt i urządzenia techniki biurowej
- korzysta ze sprzętu i urządzeń techniki biurowej
- wymienia rodzaje akt;
- wymienia i scharakteryzować kategorie archiwalne
- sporządza spis akt i dokumentów
- redaguje pisma
- określa obieg pism w jednostce gospodarczej
- wykonuje czynności związane z przyjmowaniem korespondencji w różnej formie
- charakteryzuje i stosuje system kancelaryjny

2.Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu, - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny, - pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),

- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązanie problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M7.J2. Rozliczanie i monitorowanie procesów transportowych

Klasa V

1. Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- wskazuje czynniki wpływające na cenę usługi transportowej
- analizuje koszty usługi;
- oblicza cenę usługi transportowej;
- określa czynniki wpływające na wysokość cen za usługi transportowe;
- wymienia sposoby naliczania opłat w różnych gałęziach transportu;
- opracowuje kalkulację kosztów użytkowania środków technicznych
- rozróżnia pojęcia kosztów i przychodów w działalności gospodarczej
- charakteryzuje czynniki wpływające na optymalizację kosztów;
- analizuje wpływ poszczególnych czynników na koszty i przychody działalności gospodarczej;
- rozróżnia programy komputerowe stosowane w pracy biurowej;
- określa funkcje programów komputerowych stosowanych w pracy biurowej;
- wyjaśnia znaczenie rejestrowania pracy środków transportu;
- rejestruje pracę środków transportu;
- rozróżnia i zaplanować czynności obsługowo-naprawcze pojazdów;
- rozróżnia zastosowane kody;
- rozróżnia elementy etykiety logistycznej
- interpretuje informacje zawarte w oznaczeniach przewożonych ładunków;

- stosuje międzynarodowe standardy identyfikacji ładunków;
- ocenia dopasowanie oferty do oczekiwań klienta
- ocenia uzyskane wartości zagregowanego wskaźnika efektywności procesów transportowych
- wyjaśnia znaczenie podstawowych pojęć statystycznych
- korzysta z programów komputerowych wspomagających wykonywanie zadań

2.Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu, - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,

- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela, nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

Logistyka w praktyce

1. Wymagania ogólne.

Uczeń potrafi:

Klasa III

- Obliczać ilości i wartości stanów magazynowych.
- Zastosować metody: FIFO, LIFO, HIFO, LOFO, cenę przeciętną do wyceny wartości zapasów.
- Rozróżnić dokumenty magazynowe.
- Identyfikować komórki organizacyjne odpowiedzialne za sporządzanie dokumentów.
- Wykorzystać oprogramowanie do sporządzania dokumentów magazynowych z uwzględnieniem różnych metod wyceny zapasów.
- Wykorzystać oprogramowanie do sporządzania dokumentów sprzedażowe.
- Przeprowadzić inwentaryzację i sporządzić dokumentację inwentaryzacyjną.
- Ustalać wynik inwentaryzacji.
- Wykorzystać oprogramowanie i urządzenia automatycznej identyfikacji oraz kodowania produktów.

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny, - pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,

- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

Klasa IV

1.Wymagania ogólne.

Uczeń potrafi:

- Prowadzić ewidencję przychodów w programie finansowo-księgowym.
- Ewidencjonować operacje gospodarcze w księdze przychodów i rozchodów w programie finansowo-księgowym zgodnie z zasadami.
- Prowadzić rejestry podatku od towarów i usług w programie finansowo-księgowym.
- Sporządzić w programach finansowo-księgowych dokumentację rozliczeniową i płatniczą do urzędu skarbowego.
- Sporządzić rozliczenia roczne z wykorzystaniem specjalistycznych aplikacji.
- Obliczyć podatek dochodowy przedsiębiorcy rozliczającego się w formie karty podatkowej i ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych.
- Obliczyć wartości przychodów oraz poniesionych kosztów.
- Sporządzić rozliczenia roczne z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych.
- Sporządzić wydruki zbiorcze i archiwizację danych z podatkowej księgi przychodów i rozchodów.
- Poprawiać błędy w ewidencjach podatkowych.
- Drukować raporty, zestawienia i rejestry.
- Przygotować dokumenty do wydruku i wysyłki elektronicznej.

2.Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu, - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny, - pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,

- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
 - potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
 - potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
 - dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
 - potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
 - potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
 - prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.
- Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:**
- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
 - zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
 - przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
 - przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
 - posługuje się terminologią fachową z błędami,
 - wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
 - potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.
- Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:**
- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
 - braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
 - zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
 - wykonuje proste czynności zawodowe,
 - stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
 - braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.
- Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:**
- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
 - nie pracuje systematycznie,
 - nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
 - nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
 - nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

Klasa V

1.Wymagania ogólne.

Uczeń potrafi:

- Dobierać właściwy środek transportu dla danej usługi transportowej.
- Identyfikować oznaczenia przewożonych ładunków.
- Stosować międzynarodowe standardy wymiany danych.
- Przeprowadzić kalkulację usługi transportowej z wykorzystaniem narzędzi informatycznych.
- Negocjować ceny i warunki usług transportowych z kontrahentami.
- Wykorzystać oprogramowanie do sporządzania dokumentów sprzedaży.
- Wykorzystać oprogramowanie do sporządzania dokumentów transportowo-spedycyjnych.
- Opracować harmonogram czasu pracy kierowcy.

- Opracować strategię rozwoju dla symulacyjnego przedsiębiorstwa transportowego.
- Przestrzegać przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony środowiska.
- Ponosić odpowiedzialność prawną za podejmowane działania.
- Przestrzegać zasad dotyczących tajemnicy zawodowej, ochrony danych osobowych i ochrony własności intelektualnej.
- Komunikować się w zespole.
- Planować i organizować wykonanie zadania przez zespół.
- Kierować i kontrolować wykonanie zadania przez zespół.
- Stosować formy grzecznościowe w komunikacji pisemnej i ustnej.
- Przestrzegać zasad etyki zawodu.

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegłe stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu, - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny, - pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,

- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązanie problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

Dla zawodu technik handlowiec – kształcenie przedmiotowe

przedmiot: Sprzedaż towarów

1.Wymagania ogólne

klasa I

Uczeń potrafi:

- wyjaśnić, czym zajmuje się ergonomia
- wyjaśnić potrzebę stosowania zasad ergonomii
- podać różnice pomiędzy pracą dynamiczną a statyczną
- wyjaśnić wpływ pozycji przyjmowanej podczas pracy na obciążenie kręgosłupa

- zorganizować stanowisko pracy sprzedawcy i technika handlowca zgodnie z wymogami ergonomii, przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska
- stosować przepisy dotyczące norm transportu ręcznego i mechanicznego
- określić stopień zagrożenia zdrowia i życia na podstawie typowych objawów
- udzielić pierwszej pomocy przedmedycznej
- zastosować procedurę postępowania w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia
- wyjaśnić sposoby postępowania w stanach zagrożenia zdrowia i życia
- wyjaśnić istotę bezpieczeństwa i higieny pracy
- wyjaśnić potrzebę ochrony zdrowia, życia i środowiska naturalnego
- wskazać prawa i obowiązki pracodawcy i osób kierujących pracownikami w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy
- wskazać prawa i obowiązki pracowników w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy
- wskazać uprawnienia pracownicze w zakresie ochrony, czasu pracy i urlopów: kobiet, młodocianych i osób niepełnosprawnych
- uzasadnić konieczność prowadzenia profilaktycznych badań lekarskich w zawodzie sprzedawca i technik handlowiec
- rozróżnić zadania organów nadzoru nad warunkami pracy, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska
- określić odpowiedzialność pracodawcy i osób kierujących pracownikami w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy
- określić odpowiedzialność pracownika w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy
- wskazać objawy typowych chorób zawodowych w handlu
- przedstawić tryb postępowania pracownika w przypadku powstania choroby zawodowej
- opisać rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy i choroby zawodowej
- ocenić stan zagrożenia
- udzielić pierwszej pomocy
- stosować przepisy odnośnie dopuszczalnej masy przemieszczanych przedmiotów
- stosować zasady właściwego podnoszenia i przenoszenia przedmiotów
- wskazać sposoby zapobiegania zagrożeniom życia i zdrowia w miejscu pracy w handlu
- określić czynniki szkodliwe, uciążliwe i niebezpieczne w środowisku pracy w handlu
- podać przykłady działań eliminujących szkodliwe oddziaływanie czynników zagrażających zdrowiu i życiu człowieka
- opisać źródła i rodzaje zagrożeń mechanicznych i elektrycznych występujących w środowisku pracy w handlu
- wyjaśnić, czym jest hałas
- opisać źródła hałasu występujące w środowisku pracy w handlu
- wskazać normy dotyczące dopuszczalnych wartości hałasu
- użytkować urządzenia zgodnie z instrukcją obsługi i zasadami bhp
- podać normy dotyczące optymalnych warunków cieplnych w pomieszczeniach pracy
- podać korzyści wynikające ze stosowania prawidłowego oświetlenia
- podać przykłady negatywnych skutków niewłaściwego oświetlenia na organizm człowieka
- opisać źródła i rodzaje zagrożeń psychofizycznych występujących w środowisku pracy w handlu
- wskazać na konsekwencje oddziaływania promieniowania na organizm ludzki
- opisać źródła i rodzaje zagrożeń chemicznych występujących w środowisku pracy w handlu
- wymienić drogi wchłaniania substancji chemicznych do organizmu człowieka
- rozróżnić sposoby działania substancji chemicznej na organizm ludzki
- wyjaśnić znaczenie pojęcia najwyższych dopuszczalnych stężeń
- wymienić skutki zagrożeń psychofizycznych

- wyjaśnić, czym zajmuje się ergonomia
- wyjaśnić potrzebę stosowania zasad ergonomii
- podać różnice pomiędzy pracą dynamiczną a statyczną
- wyjaśnić wpływ pozycji przyjmowanej podczas pracy na obciążenie kręgosłupa
- zorganizować stanowisko pracy sprzedawcy i technika handlowca zgodnie z wymogami ergonomii, przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska
- stosować przepisy dotyczące norm transportu ręcznego i mechanicznego
- wyjaśnić zasady planowania i organizowania czasu pracy w handlu zgodnie z przepisami prawa i wymaganiami bhp
- opisać bezpieczne i higieniczne warunki pracy na stanowisku pracy sprzedawcy
- opisać wymagania dotyczące pomieszczeń handlowych ograniczające wpływ czynników szkodliwych i uciążliwych na organizm człowieka
- opisać sposoby zapobiegania zagrożeniom życia i zdrowia w miejscu pracy w handlu
- podać zakres i tematykę szkoleń bhp w handlu
- zapewniać właściwe pod względem sanitarnym warunki sprzedaży
- dobierać środki ochrony indywidualnej i zbiorowej do rodzaju wykonywanych prac
- wskazać znaczenie i potrzebę opisu ryzyka zawodowego
- wymienić korzyści płynące z prawidłowo przeprowadzonej oceny ryzyka zawodowego na stanowisku pracy w handlu
- wyjaśnić zasady prowadzenia gospodarki odpadami, gospodarki wodno-ściekowej oraz w zakresie ochrony powietrza w przedsiębiorstwie handlowym
- wyjaśnić zasady recyklingu zużytych materiałów pomocniczych
- opisać zasady ochrony przeciwpożarowej w przedsiębiorstwie handlowym
- określić obowiązki pracowników i pracodawców w zakresie ochrony przeciwpożarowej
- rozróżniać znaki informacyjne związane z przepisami ochrony przeciwpożarowej
- zaalarmować służby ratownicze
- podać zasady ewakuacji
- opisać przeznaczenie różnych rodzajów środków gaśniczych
- opisać zastosowanie gaśnic na podstawie znormalizowanych oznaczeń literowych
- określić działania zapobiegające powstawaniu pożaru na stanowisku pracy sprzedawcy
- określić rodzaj zagrożenia życia na podstawie typowych objawów
- wyjaśnić sposoby postępowania w stanach zagrożenia zdrowia i życia
- opisać czynności udzielania pomocy przedmedycznej w zależności od przyczyny i rodzaju zagrożenia życia
- udzielić pierwszej pomocy
- opracować ofertę handlową w związku z zapytaniem klienta
- dobrać techniki do sporządzania dokumentów handlowych
- opisać znaczenie dokumentów handlowych
- zarejestrować sprzedaż zgodnie z ustalonymi w przedsiębiorstwie zasadami
- zastosować urządzenia i oprogramowanie do rejestrowania sprzedaży, np. kasa fiskalna, program komputerowy itp.
- sporządzić lub wygenerować dokument sprzedaży
- dobrać programy do sporządzania dokumentów handlowych
- obsługiwać system sprzedaży zgodnie z instrukcją obsługi
- stosować urządzenia sklepowe wykorzystywane przy przechowywaniu towarów
- obsługiwać urządzenia sklepowe przy sprzedaży towarów
- identyfikować urządzenia wykorzystywane w magazynach

- rozpoznać na podstawie charakterystyki towaroznawczej wybrane grupy towarowe (żywnościowe i nieżywnościowe)
- kwalifikować towary do odpowiedniej grupy asortymentowej
- zdefiniować podstawowe pojęcia z zakresu towaroznawstwa
- ustalić rezerwy i minimalny poziom zapasów
- przygotować dane do złożenia zamówienia u dostawcy towarów
- złożyć zamówienie u dostawcy za pośrednictwem różnych sposobów komunikacji
- przeprowadzić odbiór ilościowy i jakościowy towarów w przedsiębiorstwie handlowym
- ustalić różnice pomiędzy towarem zamówionym a dostarczonym
- przechowywać towary zgodnie z informacjami zamieszczonymi na opakowaniach towarów
- wymienić zasady gospodarki
- magazynowej towarów
- określić metody badania poziomu zapasów
- dobrać infrastrukturę magazynową do rodzaju przechowywanych towarów
- określić warunki racjonalnego przechowywania i magazynowania towarów i wyrobów
- dobrać systemy zabezpieczające magazyny i towary przed kradzieżą, zaginięciem i zniszczeniem
- wskazać funkcje opakowań towarów
- złożyć zapotrzebowanie na ilość oraz rodzaj opakowań zgodnie z potrzebami placówki handlowej
- segregować opakowania zgodnie z obowiązującymi przepisami
- ewidencjonować opakowania zgodnie z zasadami stosowanymi w przedsiębiorstwie handlowym
- dokonać ilościowej i jakościowej kontroli towarów przeznaczonych do sprzedaży
- oznaczyć towary zgodnie z zasadami ustalonymi w handlu
- przygotować towary do sprzedaży odpowiednio do asortymentu i formy sprzedaży
- dobrać opakowanie do rodzaju towaru i formy sprzedaży
- przedstawić znaczenie znaków jakości
- dobrać sposób rozmieszczania towarów w sali sprzedażowej ze względu na stosowaną metodę sprzedaży
- stosować zasady merchandisingu
- przygotować ekspozycję towarów do sprzedaży
- stosować podstawowe narzędzia marketingu mix w rozmieszczaniu towarów na sali sprzedażowej
- skalkulować cenę sprzedaży
- obliczyć cenę sprzedaży towaru zgodnie z zasadami stosowanymi w przedsiębiorstwie handlowym
- obliczyć cenę sprzedaży netto i brutto
- obliczyć marżę sprzedaży towaru różnymi metodami
- stosować ustaloną w przedsiębiorstwie handlowym strategię cenową

klasa II

Uczeń potrafi:

- dobrać formę sprzedaży do rodzaju asortymentu, rodzaju placówki handlowej itp.
- dobrać technikę sprzedaży do oferowanego asortymentu, rodzaju placówki handlowej, potrzeb klientów itp.
- dostosować proces sprzedaży towarów do rodzaju obsługiwanego klienta
- poinformować klienta o warunkach sprzedaży
- zaprezentować klientowi walory użytkowe sprzedawanego towaru
- przekazać klientowi informacje o sposobach użytkowania i przechowywania kupowanych towarów

- stosować komunikację werbalną i niewerbalną podczas prowadzenia rozmowy sprzedażowej
- prowadzić rozmowę sprzedażową dostosowaną do typu klienta oraz formy i techniki sprzedaży
- stosować zasady prowadzenia rozmów sprzedażowych
- komunikować się zgodnie z zasadami sprawnej komunikacji i kultury
- udzielić wyjaśnień na zapytanie klienta dotyczące składanego zamówienia
- poinformować klienta o organizacji i warunkach odbioru towaru
- sporządzić dokumentację związaną z obrotem towarowym
- ustalić kwotę należności za sprzedawany towar
- przyjąć zapłatę w formie gotówkowej lub bezgotówkowej
- udokumentować sprzedaż
- wydać towar zabezpieczony zgodnie z zasadami i zleceniem/poleceniem klienta
- zapakować towar w zależności od jego rodzaju i oczekiwań klienta
- zorganizować dostawę towaru zgodnie z życzeniem klienta
- zorganizować montaż, serwis zgodnie z życzeniem klienta
- obsługiwać kasę fiskalną zgodnie z instrukcją obsługi
- sporządzić dokumenty kasowe zgodnie z przyjętymi zasadami
- przyjąć zapłatę w formie gotówkowej
- stosować urządzenia do rozliczeń bezgotówkowych
- rozliczyć utarg
- wyjaśnić zasady przyjmowania i rozpatrywania reklamacji
- objaśnić sposoby postępowania reklamacyjnego w zależności od rodzaju zgłaszanej reklamacji
- poinformować klienta o przysługujących mu prawach wynikających z rękojmi i z gwarancji
- poinformować klienta o procedurach reklamacyjnych i uprawnieniach klienta
- wypełnić dokumenty związane z reklamacją towarów
- zorganizować rozpatrzenie reklamacji u dostawcy towaru
- opisać zasady przyjmowania zwracanych przez klientów towarów
- poinformować klienta o okolicznościach uprawniających do zwrotu towarów
- przyjąć zwracane towary
- dokonać stosownych rozliczeń z tytułu zwracanych towarów
- nawiązać kontakt z klientem celem zebrania opinii dotyczącej satysfakcji z zakupu
- zachęcić klienta do udziału w programie lojalnościowym
- przekazać ofertę promocyjną dotyczącą kolejnego zakupu bądź produktów/usług komplementarnych

klasa III

Uczeń potrafi:

- stosować reguły i procedury obowiązujące w środowisku pracy
- stosować zasady kultury osobistej podczas wykonywania zadań zawodowych
- rozpoznać przypadki naruszania zasad etyki
- identyfikować zasady etyczne i prawne związane z ochroną własności intelektualnej
- podać przykłady zachowań przedsiębiorstw społecznie odpowiedzialnych
- przestrzegać zasad współżycia społecznego w środowisku pracy
- stosować odpowiednie formy grzecznościowe w zależności od typu kontaktów w środowisku pracy
- przestrzegać ustalonych w przedsiębiorstwie handlowym standardów w kontaktach z klientami
- stosować ustalone w przedsiębiorstwie handlowym zasady bezpośredniej obsługi klientów
- stosować zasady *dress code* przy doborze ubioru na stanowisku sprzedawcy i handlowca
- stosować ustalone zasady obiegu korespondencji obowiązujące w przedsiębiorstwie handlowym

- prowadzić korespondencję służbową zgodnie z zasadami przyjętymi w przedsiębiorstwie handlowym
- wskazać przypadki naruszeń prawa w zakresie ochrony własności intelektualnej
- pozyskiwać dane osobowe zgodnie z obowiązującymi przepisami
- zabezpieczać dane osobowe przed nieuprawnionym dostępem
- wymienić zasady etyczne i prawne, związane z ochroną własności intelektualnej i ochroną danych osobowych
- wskazać najbardziej pożądane przez pracodawców kompetencje i kwalifikacje zawodowe w handlu
- ustalić czynniki wpływające na odniesienie sukcesu zawodowego
- wyznaczyć cele rozwojowe
- opracować sposoby i terminy realizacji celów rozwojowych
- wskazać mocne i słabe strony swojej osobowości
- określić obszary do zwiększenia efektywności własnego działania
- zidentyfikować możliwości podniesienia efektywności własnego działania
- rozróżnić formy i metody doskonalenia zawodowego
- dobrać formy i metody doskonalenia zawodowego dla wybranego stanowiska pracy w handlu
- wprowadzić w życie
- zaplanować zmiany w zakresie doskonalenia zawodowego
- ocenić skutki wprowadzonych zmian
- zaplanować pracę własną z uwzględnieniem etapów planowania
- określić niezbędne zasoby do realizacji zadania
- ocenić skutki planowanych i podejmowanych działań
- ustalić cel zgodnie z zasadą SMART
- wyjaśnić znaczenie zaangażowania członków zespołu w ustalenie celu wspólnego
- sporządzić listę kontrolną czynności niezbędnych do wykonania zadania
- ustalić terminy wykonania zadań i rezerwy czasowe
- scharakteryzować, na czym polega dobre gospodarowanie czasem
- pogrupować zadania według kryterium ważności i pilności
- ustalić kolejność realizacji zadań
- wyjaśnić pojęcie odpowiedzialności cywilnej, karnej i służbowej
- rozpoznać przypadki naruszania norm i procedur stosowanych w handlu
- wskazać obszary odpowiedzialności prawnej za podejmowane działania
- wymienić konsekwencje nieprzestrzegania przepisów prawa w zakresie odpowiedzialności w związku z wykonywaną pracą sprzedawcy i handlowca
- określić podstawy prawne zastosowania odpowiedzialności materialnej
- określić zakres odpowiedzialności materialnej w oparciu o wyniki inwentaryzacji
- określić zakres odpowiedzialności pracownika za szkodę wyrządzoną pracodawcy
- zidentyfikować sytuacje wywołujące stres
- wskazać przyczyny sytuacji stresowych w pracy zawodowej
- zidentyfikować objawy stresu
- wymienić skutki stresu
- opisać sposoby pokonania stresu
- zastosować techniki relaksacji
- określić, jakie dane są objęte ochroną oraz te, które ochronie nie podlegają
- pozyskać dane osobowe zgodnie z przepisami prawa
- przechowywać dane osobowe klientów zgodnie z przepisami prawa
- przetwarzać dane osobowe w zakresie dopuszczonym zgodą udostępniającego
- zdefiniować pojęcie tajemnicy zawodowej i tajemnicy przedsiębiorstwa
- ustalić zakres danych wchodzących w zakres tajemnicy zawodowej i tajemnicy przedsiębiorstwa

- przestrzegać zasad bezpieczeństwa w przetwarzaniu i przesyłaniu danych objętych tajemnicą zawodową i tajemnicą przedsiębiorstwa
- scharakteryzować elementy, jakie powinny być objęte tajemnicą przedsiębiorstwa handlowego
- wymienić konsekwencje nieprzestrzegania obowiązku zachowania tajemnicy i ochrony danych osobowych
- określić potencjalne skutki dla przedsiębiorstwa handlowego wynikające z nieprzestrzegania tajemnicy przedsiębiorstwa
- rozpoznać różne style negocjacji handlowych
- dostosować styl negocjacji do przedmiotu negocjacji
- dobrać techniki negocjowania do warunków negocjacji
- zastosować wybrane techniki negocjacyjne
- omówić przygotowanie i przebieg poszczególnych etapów negocjacji
- zidentyfikować etapy negocjacji
- wskazać znaczenie poszczególnych etapów negocjacji
- zidentyfikować moment właściwy do „zamknięcia” negocjacji
- wymienić czynniki wpływające na przebieg i wynik negocjacji
- określić skutki podejmowanych działań w procesie negocjacji na ich dalszy przebieg
- wskazać zasady prezentacji oferty
- osiągać korzyści w trakcie negocjacji w zamian za ustępstwa
- ustalić BATNA w procesie negocjacji
- przekonująco argumentować przedstawione stanowisko
- wymienić cechy wytrawnego negocjatora
- wskazać przykłady zachowań negocjatora mające negatywny wpływ na rezultat negocjacji handlowych
- wskazać ogólne zasady komunikacji interpersonalnej
- zidentyfikować elementy procesu komunikacji interpersonalnej
- wymienić bariery komunikacyjne
- stosować komunikację niewerbalną dla wzmocnienia wypowiedzi
- wykorzystać w komunikacji „mowę ciała”
- scharakteryzować rodzaje komunikacji społecznej
- sformułować wypowiedź w sposób nienaruszający dóbr innych osób
- wyrazić krytyczną opinię, uwzględniając uczucia rozmówcy
- podać przykłady asertywnego zachowania
- wymienić cechy zachowania nieasertywnego
- wskazać zalety pracy zespołowej w działalności handlowej w porównaniu do pracy indywidualnej
- wymienić warunki współpracy w zespole
- wymienić rodzaje więzi powstające w zespole
- rozpoznać kluczowe role członków zespołu
- rozpoznać kompetencje i umiejętności osób pracujących w zespole przedsiębiorstwa handlowego
- rozdzielać zadania do wykonania według umiejętności i kompetencji członków zespołu
- wyjaśnić pojęcie integracji i dezintegracji grup pracowniczych
- sporządzać wykaz zadań do wykonania przez pracowników
- rozdzielać zadania do wykonania według predyspozycji członków zespołu
- dobrać techniki komunikowania się do zespołu
- monitorować przebieg prac zespołu
- stosować techniki motywacyjne
- oceniać jakość i terminowość wykonywanych zadań zawodowych
- udzielać informacji zwrotnej członkom zespołu w zakresie wykonywanych przez nich zadań zawodowych

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe

- w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań
- w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

przedmiot: Obsługa klientów

1.Wymagania ogólne

klasa I

Uczeń potrafi:

- dobrać formę sprzedaży do rodzaju asortymentu, rodzaju placówki handlowej itp.
- określić techniki sprzedaży stosowane w handlu
- dobrać technikę sprzedaży do posiadanego asortymentu i potrzeb klientów
- klasyfikować klientów według różnych kryteriów
- określić rodzaj klientów ze względu na cechy osobowości i motywy podejmowania decyzji zakupowych
- stosować zasady etyki zawodowej przy obsłudze klienta
- wykonywać wszystkie czynności związane z pełną lub częściową obsługą klienta
- przekazać klientowi informacje o sposobach użytkowania kupowanych towarów
- rozpoznać potrzeby klienta
- zaprezentować klientowi walory użytkowe sprzedawanego towaru
- przygotować towar do wydania zgodnie z potrzebami klienta
- pobrać należność za zakupiony towar
- wydać klientowi zakupiony towar
- rozróżnić komunikację werbalną i niewerbalną
- komunikować się zgodnie z zasadami sprawnej komunikacji i kultury
- dobrać sposób prowadzenia rozmowy sprzedażowej do typu klienta oraz formy i techniki sprzedaży
- prowadzić rozmowę sprzedażową dostosowaną do typu klienta

Klasa II

1.Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- udzielić wyjaśnień na zapytanie klienta
- poinformować klienta o organizacji i warunkach odbioru towaru
- sporządzić dokumentację związaną z obrotem towarowym
- ustalić kwotę należności za sprzedawany towar

- przyjąć zapłatę w formie gotówkowej lub bezgotówkowej
- dobrać właściwy sposób pakowania towarów w zależności od rodzaju towaru i oczekiwań klienta
- wyjaśnić prawa klienta wynikające z umowy kupna-sprzedaży, np.: prawo do zwrotu towaru, gwarancji
- rozróżnić stanowiska kasowe
- omówić zasady przygotowania stanowiska kasowego do pracy
- wyjaśnić zasady pracy na stanowisku kasowym
- wyjaśnić odpowiedzialność materialną kasjera
- omówić zasady rozliczania utargu
- scharakteryzować dokumenty kasowe
- uzasadnić potrzebę rejestrowania sprzedaży przy pomocy kas fiskalnych
- opisać znaczenie formy dokumentów handlowych
- opracować ofertę handlową, uwzględniając oczekiwania klienta
- opracować ofertę handlową z wykorzystaniem różnych form prezentacji oferty
- zarejestrować sprzedaż zgodnie z ustalonymi w przedsiębiorstwie zasadami
- zastosować specjalistyczne urządzenia do rejestracji sprzedaży, np. kasa fiskalna, program komputerowy itp.
- sporządzić lub wygenerować dokument sprzedaży

Klasa III

1. Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- opisać systemy informatyczne stosowane w handlu
- obsługiwać system sprzedaży zgodnie z instrukcją obsługi
- wymienić przepisy dotyczące stosowania programów komputerowych
- dobrać system sprzedaży do rodzaju placówki handlowej
- dobrać system sprzedaży do oferowanego asortymentu
- wymienić urządzenia sklepowe wykorzystywane przy przechowywaniu i sprzedaży towarów, np. kasa fiskalna, chłodnie, metkownice itp.
- stosować urządzenia sklepowe, np. kasa fiskalna, chłodnie itp. zgodnie z instrukcją obsługi
- identyfikować urządzenia wykorzystywane w magazynach, np. wózki jezdne, podnośniki itp.
- zaprogramować proste urządzenia wykorzystywane przy przechowywaniu i sprzedaży towarów
- wymienić akty prawne regulujące odpowiedzialność sprzedawcy oraz określające uprawnienia kupującego wynikające z zawartej umowy kupna-sprzedaży
- wyjaśnić, czym jest rękojmia
- wyjaśnić, czym jest gwarancja
- wymienić uprawnienia klienta wynikające z rękojmi i z gwarancji
- podać czas i zakres odpowiedzialności z tytułu rękojmi
- podać przykłady wyłączenia odpowiedzialności sprzedającego i/lub producenta za wady sprzedanych towarów
- poinformować klienta o procedurach reklamacyjnych i uprawnieniach klienta
- wypełnić dokumenty związane z reklamacją towarów
- objaśnić sposoby postępowania reklamacyjnego w zależności od rodzaju zgłaszanej reklamacji
- poinformować klienta o okolicznościach uprawniających do zwrotu towarów
- przyjąć zwracane towary
- dokonać stosownych rozliczeń z tytułu zwracanych towarów
- wskazać podstawę prawną możliwości odstąpienia klienta od umowy kupna-sprzedaży
- opisać zasady przyjmowania zwracanych przez klientów towarów

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegłe stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe
- w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań

- w danym zawodzie (od 40% do 55%),
 - braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
 - zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
 - wykonuje proste czynności zawodowe,
 - stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
 - braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.
- Ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
 - nie pracuje systematycznie,
 - nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
 - nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
 - nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

przedmiot: Organizacja i technika sprzedaży

1.Wymagania ogólne

klasa I

Uczeń potrafi:

- opisać bezpieczne i higieniczne warunki pracy podczas organizacji sprzedaży towarów
- opisać zasady ochrony przeciwpożarowej w przedsiębiorstwie handlowym
- rozróżniać znaki informacyjne związane z przepisami ochrony przeciwpożarowej
- zastosować odpowiedni rodzaj środków gaśniczych do występującego zagrożenia
- dobierać środki ochrony indywidualnej i zbiorowej do rodzaju wykonywanych prac
- wyjaśnić zasady recyklingu zużytych materiałów
- opisać zasady zachowania przy organizacji pracy sprzedaży z urządzeniami podłączonymi do sieci elektrycznej
- określić rodzaj zagrożenia życia na podstawie typowych objawów
- wyjaśnić sposoby postępowania w stanach zagrożenia zdrowia i życia
- opisać czynności udzielania pomocy przedmedycznej w zależności od przyczyny i rodzaju zagrożenia życia
- definiować pojęcie ergonomii
- omówić cele ergonomii
- opisać korzyści wynikające z przestrzegania zasad ergonomii
- wymienić wymagania ergonomii podczas organizacji sprzedaży towarów
- opisać wymagania ergonomiczne dla stanowiska pracy przy komputerze
- wymieniać rodzaje magazynów handlowych
- rozpoznawać funkcje magazynów i wyposażenia technicznego magazynów handlowych
- dobierać sprzęt i urządzenia magazynowe do rodzaju przechowywanych towarów
- dobierać odpowiednie warunki przechowywania do towarów
- rozmieszczać towary w magazynie zgodnie z zasadami przechowywania
- wyjaśnić zasady rozmieszczania towarów w magazynie
- rozmieszczać towary w sali sprzedażowej
- opisać podstawowe narzędzia marketingu mix
- dobierać sposoby rozmieszczania towarów ze względu na stosowaną metodę sprzedaży

- wymieniać zasady merchandisingu handlowego
- wymieniać ogólne zasady rozmieszczania grup towarowych w sklepie
- przygotować ekspozycję towarów do sprzedaży
- stosować podstawowe narzędzia marketingu mix w rozmieszczaniu towarów na sali sprzedażowej
- dobierać zasady przygotowania towarów do sprzedaży odpowiednio do asortymentu
- dokonać ilościowej i jakościowej kontroli towarów przeznaczonych do sprzedaży
- oznaczać towary zgodnie z zasadami ustalonymi w handlu
- dobierać opakowanie do rodzaju towaru
- przechowywać towary przeznaczone do sprzedaży w zależności od asortymentu
- wyjaśnić pojęcie i strukturę ceny
- opisać czynniki wpływające na poziom ceny
- obliczyć marżę handlową i rabat
- obliczyć ceny w sprzedaży hurtowej i detalicznej (z uwzględnieniem obliczania marży, rabatów i upustów)
- ustalać poziom zapasów gwarantujący utrzymanie ciągłości sprzedaży
- dobierać systemy zabezpieczające magazyny i towary przed kradzieżą, włamaniem, uszkodzeniem, zniszczeniem itp.
- wyjaśnić wpływ strat na wynik działalności placówki handlowej
- dobrać systemy chroniące przed ponoszeniem strat w handlu
- opisać dostępne systemy informatyczne wspomagające sprzedaż towarów
- dobierać system informatyczny wspomagający sprzedaż towarów w zależności od oferowanego asortymentu i rodzaju placówki handlowej

klasa II

Uczeń potrafi:

- definiować pojęcia z zakresu towaroznawstwa (asortyment, towar, grupa towarowa, norma, jakość, wartość użytkowa, odbiór jakościowy)
- rozpoznawać na podstawie charakterystyki towaroznawczej wybrane grupy towarowe (żywnościowe i nieżywnościowe)
- kwalifikować towar do odpowiedniej grupy asortymentowej
- wymienić rodzaje zapasów
- uzasadnić potrzebę utrzymywania zapasów w placówce handlowej
- sprawdzić stany magazynowe
- przygotować dane do zamówienia
- złożyć zamówienie na towar z wykorzystaniem różnych kanałów komunikacji
- wyjaśnić wpływ popytu i podaży na gospodarkę zaopatrzeniową placówek handlowych
- wymienić rodzaje popytu
- wybrać źródła zaopatrzenia
- sporządzić algorytm postępowania przy odbiorze towarów
- odczytać informacje zamieszczone na opakowaniach towarów w celu właściwego z nim postępowania
- dokonać odbioru towarów pod względem ilościowym i jakościowym
- sporządzić dokumenty związane z odbiorem towarów
- sprawdzić otrzymane dokumenty od dostawcy pod względem formalnym i rachunkowym (ilość, cena)
- ustalić niezgodności między towarem dostarczonym a zamówionym
- sporządzić dokumenty handlowe (np.: zapytanie ofertowe, ofertę sprzedaży, reklamację itp.)
- dobrać techniki do sporządzania dokumentów handlowych
- dobrać programy do sporządzania dokumentów handlowych

zabezpieczyć dokumenty zgodnie z obowiązującymi przepisami i zasadami

Klasa III

Uczeń potrafi:

- opisać funkcje opakowań towarów
- klasyfikować opakowania zgodnie z przyjętymi kryteriami
- opisać zasady gospodarki opakowaniami w przedsiębiorstwie handlowym
- dokonać segregacji opakowań zgodnie z obowiązującymi przepisami
- prowadzić ewidencję opakowań zgodnie z zasadami stosowanymi w przedsiębiorstwie handlowym
- odczytać informacje zamieszczone na towarach i opakowaniach towarów w celu właściwego z nimi postępowania
- wyjaśnić potrzebę przeprowadzenia różnego rodzaju inwentaryzacji
- zidentyfikować metody inwentaryzacji
- przygotować towary do inwentaryzacji
- przeprowadzić inwentaryzację towarów metodą spisu z natury
- wypełnić dokumenty inwentaryzacyjne
- scharakteryzować rodzaje odpowiedzialności materialnej
- określić skutki nieprzestrzegania przepisów o odpowiedzialności materialnej

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,

- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

przedmiot: Towar jako przedmiot handlu

1.Wymagania ogólne

Klasa I

Uczeń potrafi:

- wyjaśnić, czym zajmuje się towaroznawstwo
- wyjaśnić znaczenie towaroznawstwa w pracy handlowca
- wyjaśnić, czym są normy
- podać przykłady norm stosowanych w handlu
- wyjaśnić znaczenie normalizacji w obrocie handlowym i gospodarce magazynowej
- podać przykłady zastosowania normalizacji w handlu
- wymienić zasady prawidłowego przechowywania towarów
- wymienić zasady prawidłowego magazynowania towarów
- wymienić funkcje magazynów
- rozpoznawać rodzaje magazynów
- klasyfikować magazyny według różnych kryteriów
- wyjaśnić pojęcie jakości towarów

- na podstawie przykładów wskazać cechy jakościowe towarów
- wymienić czynniki wpływające na jakość towarów
- uzasadnić potrzebę prowadzenia kontroli jakości towarów różnymi metodami i na różnych etapach obrotu towarowego
- określić właściwości fizyczne i chemiczne
- wyjaśnić, na czym polega odbiór jakościowy towarów
- wyjaśnić znaczenie badania jakości towarów
- zaprezentować sposób organizacji badania organoleptycznego
- uzasadnić potrzebę prowadzenia badań instrumentalnych
- określić, na czym polega ocena organoleptyczna
- wyjaśnić znaczenie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług dla gospodarki towarowej
- dobrać stawkę podatku VAT do towaru na podstawie PKWiU
- wskazać zastosowanie Polskiej Klasyfikacji
- wskazać zastosowanie Polskiej Klasyfikacji Działalności, Europejskiej Klasyfikacji Działalności
- zdefiniować pojęcia dotyczące asortymentu towarowego
- opisać rodzaje asortymentu handlowego
- sklasyfikować towary tworzące asortyment handlowy
- wymienić czynniki wpływające na wielkość i strukturę asortymentu
- określić zalety i wady zróżnicowanego asortymentu handlowego
- wyjaśnić znaczenie opakowań w obrocie towarowym
- wymienić rodzaje opakowań
- sklasyfikować opakowania według różnych kryteriów
- określić podział i znaczenie znaków na opakowaniach
- wyjaśnić znaczenie różnych grup znaków umieszczanych na opakowaniach
- rozpoznawać oznaczenia umieszczone na opakowaniach towarów
- wyjaśnić sposób postępowania z towarem zgodnie z oznaczeniami
- rozróżnić oznaczenia umieszczane na towarach i opakowaniach
- wyjaśnić treść oznaczeń umieszczonych na towarach i opakowaniach
- wyjaśnić znaczenie kodu kreskowego umieszczonego na towarach
- opisać funkcje, jakie pełnią opakowania
- wymienić funkcje opakowań
- wyjaśnić, jakie znaczenie ma ponowne wykorzystywanie opakowań w procesie transportu
- wymienić działania podejmowane dla odzyskania opakowań
- wymienić działania służące przetworzeniu odpadów opakowaniowych
- określić, jakie czynniki i w jaki sposób wpływają na jakość przechowywanych towarów
- zdefiniować pojęcie i rodzaje ubytków towarowych
- rozróżnić ubytki naturalne i nadzwyczajne
- przedstawić sposoby zapobiegania powstawaniu ubytków w procesie magazynowania
- wymienić procesy fizyczne, chemiczne i biologiczne, które mogą zachodzić w przechowywanych towarach
- wymienić szkodniki magazynowe
- omówić sposoby radzenia sobie ze szkodnikami
- -rozróżnić metody fizyczne, chemiczne, biologiczne, utrwalania, konserwowania towarów
- rozróżnić procesy utrwalania/konserwacji produktów żywnościowych i nieżywnościowych
- podać przykłady produktów utrwalanych/konserwowanych różnymi metodami

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,

- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
 - samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
 - umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
 - biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
 - analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
 - trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
 - planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,
- Ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:
- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
 - samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
 - sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
 - potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
 - potrafi dokonać analizy problemu,
 - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
 - wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
 - wykonuje prace w sposób estetyczny,
 - pracuje systematycznie,
 - stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.
- Ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który:
- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
 - braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
 - potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
 - zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
 - zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
 - potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
 - potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
 - dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
 - potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
 - potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
 - prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.
- Ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który:
- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
 - zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
 - przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
 - przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
 - posługuje się terminologią fachową z błędami,
 - wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
 - potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.
- Ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe
 - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań
 - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
 - braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,

- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
 - wykonuje proste czynności zawodowe,
 - stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
 - braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.
- Ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
 - nie pracuje systematycznie,
 - nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
 - nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
 - nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

—

przedmiot: Towar jako przedmiot handlu

1.Wymagania ogólne

Klasa II

Uczeń potrafi:

- sklasyfikować żywność według różnych kryteriów
- rozpoznać na podstawie charakterystyki towaroznawczej wybrane grupy towarowe (żywnościowe)
- rozróżnić dodatki do żywności
- rozróżnić wpływ dodatków do żywności na właściwości produktów spożywczych
- wymienić najważniejsze składniki odżywcze mleka
- scharakteryzować produkty mleczne, ich przeznaczenie i właściwości odżywcze
- wymienić asortyment produktów mlecznych
- określić warunki przechowywania mleka i produktów mlecznych
- scharakteryzować koncentraty mleczne
- określić wymagania dotyczące przechowywania koncentratów mlecznych
- określić wartość odżywczą mięsa
- wymienić podstawowe elementy handlowe mięs
- określić cechy świeżego mięsa
- sklasyfikować wędliny według różnych kryteriów
- podać właściwości jadalnych tłuszczów zwierzęcych
- określić warunki przechowywania mięsa i wędlin
- dokonać oceny jakościowej tuszki drobiowej
- określić wartość odżywczą mięsa drobiowego
- wymienić sortymenty mięsa drobiowego
- scharakteryzować główne przetwory drobiowe
- określić warunki przechowywania drobiu i przetworów drobiowych
- scharakteryzować wartość odżywczą jaj
- wymienić warunki przechowywania jaj
- sklasyfikować jaja według różnych kryteriów
- dokonać oceny towaroznawczej jaj
- określić wartość odżywczą ryb i uzasadnić zastosowanie ryb w diecie

- wymienić ryby dostępne w handlu
- omówić metody przechowywania ryb i przetworów rybnych
- zdefiniować pojęcie owoce morza
- wymienić i scharakteryzować bezkręgowce jadalne
- wymienić tłuszcze zwierzęce
- scharakteryzować wybrane oleje roślinne
- scharakteryzować tłuszcze roślinne przetworzone
- określić warunki przechowywania tłuszczów
- na podstawie informacji producenta odczytać wartość odżywczą i podać termin przydatności do spożycia wybranej margaryny do smarowania pieczywa
- przedstawić klasyfikację owoców
- omówić znaczenie owoców w żywieniu
- przedstawić warunki przechowywania owoców
- wymienić asortyment wybranej grupy owoców
- podać metody utrwalania owoców i przetworów owocowych
- ocenić organoleptycznie jakość owoców i ich przetworów
- przedstawić klasyfikację warzyw
- określić wartość odżywczą i skład chemiczny warzyw
- dokonać oceny towaroznawczej warzyw
- przedstawić warunki przechowywania warzyw
- omówić metody utrwalania warzyw i ich przetworów
- scharakteryzować przetwory warzywne
- omówić zasady przechowywania przetworów warzywnych
- wymienić gatunki grzybów występujących w Polsce
- omówić znaczenie grzybów w żywieniu
- scharakteryzować przetwory grzybowe
- dokonać oceny jakościowej grzybów
- scharakteryzować warunki dotyczące przechowywania grzybów
- dokonać poradnictwa sprzedażowego dotyczącego grzybów
- przedstawić budowę ziarna zbóż
- zdefiniować pojęcia: typ mąki, gluten
- przedstawić podział kasz i pieczywa
- scharakteryzować pod względem towaroznawczym makarony
- określić asortyment pieczywa
- określić warunki przechowywania produktów zbożowych
- omówić gatunki i rodzaje handlowe cukru
- scharakteryzować produkty zastępujące cukier
- sklasyfikować wyroby cukiernicze
- określić wartość odżywczą i kaloryczną wyrobów cukierniczych
- przedstawić właściwości odżywcze miodu
- przedstawić warunki przechowywania cukru, wyrobów cukierniczych oraz miodu
- dokonać oceny jakościowej wyrobów cukierniczych
- zdefiniować pojęcie koncentratów spożywczych
- przedstawić podział koncentratów spożywczych
- udzielać poradnictwa dotyczącego koncentratów spożywczych
- klasyfikować przyprawy

- scharakteryzować wybrane przyprawy
- wymienić metody konserwacji przypraw
- określić wpływ przypraw na zdrowie człowieka
- zdefiniować pojęcie używki
- scharakteryzować gatunki herbat, kaw, kakao i wymagania dotyczące opakowań
- omówić zasady przechowywania różnego rodzaju używek i przypraw
- określić warunki przechowywania wyrobów tytoniowych dostępnych w handlu
- zdefiniować pojęcie napoje bezalkoholowe
- sklasyfikować napoje bezalkoholowe i wody mineralne
- wymienić asortyment napoi bezalkoholowych
- wyjaśnić różnicę między wodą mineralną a mineralizowaną
- dokonać podziału wyrobów spirytusowych
- charakteryzować rodzaje miodów pitnych
- scharakteryzować podstawowe gatunki i rodzaje piwa
- scharakteryzować czynniki, które wpływają na jakość napojów alkoholowych
- korzystając z informacji na etykietach, określić zawartość alkoholu w poszczególnych wyrobach alkoholowych
- scharakteryzować wymagania dotyczące przechowywania napojów alkoholowych
- rozpoznać na podstawie charakterystyki towaroznawczej wybrane grupy towarowe (nieżywnościowe)
- sklasyfikować surowce włókiennicze
- zdefiniować wyroby włókiennicze, tkaniny, dzianiny, przędziny, włókniny, filce, watoliny, koronki itd.
- dzielić wyroby włókiennicze produkowane w zależności od surowca, z którego zostały wykonane
- wyjaśnić, na czym polega uszlachetnianie wyrobów włókienniczych, w tym wyrobów specjalnych (np. niepalnych, medycznych)
- scharakteryzować oznaczenie wyrobów włókienniczych
- dokonać oceny jakości wyrobów włókienniczych
- określić warunki przechowywania wyrobów włókienniczych
- wskazać rodzaje skór i ich właściwości
- określić warunki przechowywania skór i wyrobów skórzanych
- wskazać metody konserwacji skór i wyrobów skórzanych
- scharakteryzować zastosowanie oraz możliwe wady skór
- wymienić grupy wyrobów kaletniczych, kuśnierskich, rymarskich, szewskich, odzieżowych, wyrobów galanteryjnych, introligatorskich, ortopedycznych, technicznych
- opisać rodzaje i typy obuwia
- dokonać oceny jakości wyrobów skórzanych
- wymienić właściwości materiałów odzieżowych
- wymienić i scharakteryzować etapy produkcji odzieży
- rozróżnić typy figur osób dorosłych
- wymienić rodzaje oznaczeń na wyrobach odzieżowych
- określić warunki przechowywania wyrobów odzieżowych
- dokonać oceny jakości wyrobów odzieżowych
- zdefiniować środki piorące

- sklasyfikować środki piorące
- wymienić surowce potrzebne do produkcji mydła
- podać zasady klasyfikacji mydeł jako produktów rynkowych
- zdefiniować syntetyczne środki piorące
- sklasyfikować środki do mycia i czyszczenia
- określić warunki przechowywania chemii gospodarstwa domowego
- określić warunki bezpiecznego używania i postępowania ze zużytymi opakowaniami chemii gospodarstwa domowego
- sklasyfikować wyroby kosmetyczne i perfumeryjne
- scharakteryzować wybrane wyroby kosmetyczne
- scharakteryzować wyroby pielęgnacyjne i upiększające
- określić warunki przechowywania wyrobów kosmetyczno-perfumeryjnych
- zdefiniować: wytwory papiernicze i przetwory papiernicze
- przedstawić klasyfikację wytworów papierniczych ze względu na różne kryteria
- przedstawić różnice w wyrobach papierniczych wykonanych z różnych surowców
- zaprezentować możliwości wykorzystania/zastosowania papieru poddanego różnym procesom wykończeniowym
- podać przykłady wyrobów papierniczych stosowanych w różnych gałęziach produkcji i obrotu towarowego
- wymienić zastosowania wyrobów papierniczych w handlu
- scharakteryzować wady wyrobów papierniczych
- podać parametry przechowywania wyrobów papierniczych
- sklasyfikować szkło według różnych kryteriów
- sklasyfikować wyroby ze szkła
- scharakteryzować wyroby szklane gospodarstwa domowego
- wyjaśnić wpływ różnych metod zdobienia szkła gospodarstwa domowego na jego wartości użytkowe
- scharakteryzować wyroby szklane wykorzystywane w budownictwie i przemyśle
- podać wymagania dotyczące transportu, pakowania i przechowywania wyrobów szklanych
- omówić wady jakości wyrobów szklanych
- ocenić jakość wyrobów szklanych
- sklasyfikować wyroby ceramiczne wg różnych kryteriów
- wymienić surowce do produkcji wyrobów ceramicznych
- omówić właściwości wyrobów ceramicznych
- scharakteryzować ceramikę stołową
- scharakteryzować wyroby ceramiki budowlanej
- wyjaśnić pojęcia właściwości techniczne wyrobów ceramicznych i wartość użytkowa
- sklasyfikować wyroby drewniane wg różnych kryteriów
- omówić właściwości wyrobów drewnianych
- określić sposób przechowywania wyrobów drewnianych
- scharakteryzować sprzęt elektrotechniczny
- dokonać podziału sprzętu i urządzeń elektrotechnicznych
- określić warunki przechowywania wyrobów elektrotechnicznych

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,

- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
 - analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
 - trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
 - planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,
- Ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:
- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
 - samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
 - sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
 - potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
 - potrafi dokonać analizy problemu,
 - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
 - wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
 - wykonuje prace w sposób estetyczny,
 - pracuje systematycznie,
 - stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.
- Ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który:
- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
 - braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
 - potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
 - zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
 - zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
 - potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
 - potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
 - dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
 - potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
 - potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
 - prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.
- Ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który:
- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
 - zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
 - przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
 - przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
 - posługuje się terminologią fachową z błędami,
 - wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
 - potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.
- Ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),
 - braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
 - zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
 - wykonuje proste czynności zawodowe,
 - stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.

- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.
- Ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
 - nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
 - nie pracuje systematycznie,
 - nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
 - nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
 - nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

-

przedmiot: **towar jako przedmiot handlu**

klasa III

1. Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- rozpoznać na podstawie charakterystyki towaroznawczej wybrane grupy towarowe (nieżywnościowe)
- sklasyfikować surowce włókiennicze
- zdefiniować wyroby włókiennicze, tkaniny, dzianiny, przędziny, włókniny, filce, watoliny, koronki itd.
- dzielić wyroby włókiennicze produkowane w zależności od surowca, z którego zostały wykonane
- wyjaśnić, na czym polega uszlachetnianie wyrobów włókienniczych, w tym wyrobów specjalnych (np. niepalnych, medycznych)
- scharakteryzować oznaczenie wyrobów włókienniczych
- dokonać oceny jakości wyrobów włókienniczych
- określić warunki przechowywania wyrobów włókienniczych
- scharakteryzować podstawowe grupy włókiennicze
- scharakteryzować podstawowe typy tkanin
- wskazać rodzaje skór i ich właściwości
- określić warunki przechowywania skór i wyrobów skórzanych
- wskazać metody konserwacji skór i wyrobów skórzanych
- scharakteryzować zastosowanie oraz możliwe wady skór
- wymienić grupy wyrobów kaletniczych, kuśnierskich, rymarskich, szewskich, odzieżowych, wyrobów galanteryjnych, introligatorskich, ortopedycznych, technicznych
- opisać rodzaje i typy obuwia
- dokonać oceny jakości wyrobów skórzanych
- wymienić i scharakteryzować rodzaje skór
- wyjaśnić oznaczenia na obuwiu na podstawie etykiet
- scharakteryzować galanterię i odzież skórzaną
- wymienić właściwości materiałów odzieżowych
- wymienić i scharakteryzować etapy produkcji odzieży
- rozróżnić typy figur osób dorosłych
- wymienić rodzaje oznaczeń na wyrobach odzieżowych
- określić warunki przechowywania wyrobów odzieżowych
- dokonać oceny jakości wyrobów odzieżowych
- scharakteryzować właściwości materiałów odzieżowych
- omówić oznaczenia na wybranych wyrobach odzieżowych
- zdefiniować środki piorące
- sklasyfikować środki piorące
- wymienić surowce potrzebne do produkcji mydła

- podać zasady klasyfikacji mydeł jako produktów rynkowych
- zdefiniować syntetyczne środki piorące
- sklasyfikować środki do mycia i czyszczenia
- określić warunki przechowywania chemii gospodarstwa domowego
- określić warunki bezpiecznego używania i postępowania ze zużytymi opakowaniami chemii gospodarstwa domowego
- wyjaśnić, od czego zależy skuteczność prania
- scharakteryzować poszczególne rodzaje mydeł
- wymienić wady i zalety syntetycznych środków piorących
- scharakteryzować pomocnicze środki do prania
- sklasyfikować wyroby kosmetyczne i perfumeryjne
- scharakteryzować wybrane wyroby kosmetyczne
- scharakteryzować wyroby pielęgnacyjne i upiększające
- określić warunki przechowywania wyrobów kosmetyczno-perfumeryjnych
- ocenić jakość wybranych wyrobów kosmetycznych i perfumeryjnych
- zdefiniować: wytwory papiernicze i przetwory papiernicze
- przedstawić klasyfikację wytworów papierniczych ze względu na różne kryteria
- przedstawić różnice w wyrobach papierniczych wykonanych z różnych surowców
- zaprezentować możliwości wykorzystania/zastosowania papieru poddanego różnym procesom wykończeniowym
- podać przykłady wyrobów papierniczych stosowanych w różnych gałęziach produkcji i obrotu towarowego
- wymienić zastosowania wyrobów papierniczych w handlu
- scharakteryzować wady wyrobów papierniczych
- podać parametry przechowywania wyrobów papierniczych
- wyjaśnić, czym różni się wytwór papierniczy od przetworu papierniczego
- scharakteryzować proces technologiczny otrzymywania papieru
- scharakteryzować najważniejsze właściwości papieru
- sklasyfikować szkło według różnych kryteriów
- sklasyfikować wyroby ze szkła
- scharakteryzować wyroby szklane gospodarstwa domowego
- wyjaśnić wpływ różnych metod zdobienia szkła gospodarstwa domowego na jego wartości użytkowe
- scharakteryzować wyroby szklane wykorzystywane w budownictwie i przemyśle
- podać wymagania dotyczące transportu, pakowania i przechowywania wyrobów szklanych
- omówić wady jakości wyrobów szklanych
- ocenić jakość wyrobów szklanych
- określić właściwości szkła bezpiecznego
- sklasyfikować wyroby ceramiczne wg różnych kryteriów
- wymienić surowce do produkcji wyrobów ceramicznych
- omówić właściwości wyrobów ceramicznych
- scharakteryzować ceramikę stołową
- scharakteryzować wyroby ceramiki budowlanej
- wyjaśnić pojęcia właściwości techniczne wyrobów ceramicznych i wartość użytkowa
- scharakteryzować asortyment ceramiki stołowej
- omówić kolejne etapy wytwarzania wyrobów ceramicznych
- porównać właściwości wyrobów z porcelany, porcelitu, fajansu i kamionki
- omówić metody dekoracji wyrobów ceramicznych
- scharakteryzować wady wyrobów ceramicznych
- określić sposób przechowywania wyrobów ceramicznych
- sklasyfikować wyroby drewniane wg różnych kryteriów
- omówić właściwości wyrobów drewnianych

- określić sposób przechowywania wyrobów drewnianych
- określić sposób konserwacji wyrobów drewnianych
- scharakteryzować sprzęt elektrotechniczny
- dokonać podziału sprzętu i urządzeń elektrotechnicznych
- określić warunki przechowywania wyrobów elektrotechnicznych
- analizować oznaczenia na opakowaniu wyrobów elektrotechnicznych dla zachowania zasad bezpieczeństwa
- udzielić poradnictwa przy sprzedaży wyrobów elektrotechnicznych
- odczytywać symbole, instrukcje obsługi, tabliczki znamionowe wyrobów elektrotechnicznych.

7. **Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:**

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,

- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe
- w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań
- w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

Podstawy handlu

1.Wymagania ogólne:

Uczeń potrafi:

klasa 2

- stosować reguły i procedury obowiązujące w środowisku pracy w handlu
- wymienić elementy kultury osobistej
- rozpoznać przypadki naruszania zasad etyki
- zidentyfikować zachowania przedsiębiorstw społecznie odpowiedzialnych
- identyfikować zasady etyczne i prawne związane z ochroną własności intelektualnej
- omówić zakres ochrony danych osobowych
- przestrzegać zasad współżycia społecznego w środowisku pracy
- stosować odpowiednie formy grzecznościowe
- przestrzegać ustalonych w przedsiębiorstwie handlowym standardów w kontaktach z klientami
- stosować ustalone w przedsiębiorstwie handlowym zasady bezpośredniej obsługi klientów
- wyjaśnić zasady obiegu korespondencji obowiązujące w przedsiębiorstwie handlowym
- prowadzić korespondencję służbową zgodnie z zasadami przyjętymi w przedsiębiorstwie handlowym
- wyjaśnić potrzebę stosowania stroju służbowego w przedsiębiorstwie handlowym
- wymienić style negocjacji

- dobrać techniki negocjowania do warunków negocjacji
- określić skutki podejmowanych działań w procesie negocjacji
- przeprowadzić negocjacje handlowe
- wskazać zasady prezentacji oferty
- wskazać znaczenie ustępstw w negocjacjach
- zidentyfikować sytuacje wywołujące stres
- zidentyfikować objawy stresu
- wymienić skutki wywołane sytuacją stresową
- opisać sposoby pokonania stresu
- zastosować techniki relaksacji
- zaplanować pracę własną z uwzględnieniem etapów planowania
- sformułować cel dotyczący rozwoju własnego zgodnie z koncepcją formułowania celów w dziedzinie planowania
- wskazać, na czym polega dobre gospodarowanie czasem
- sporządzić listę kontrolną czynności niezbędnych do wykonania zadania
- pogrupować zadania według kryterium ważności i pilności
- ustalić terminy wykonania zadań i rezerwy czasowe
- wskazać najbardziej pożądane przez pracodawców kompetencje i kwalifikacje zawodowe w handlu
- zidentyfikować możliwości podniesienia efektywności własnego działania
- wyznaczyć cele rozwojowe, sposoby i terminy ich realizacji
- wskazać formy i metody doskonalenia zawodowego
- zaplanować własną ścieżkę rozwoju zawodowego
- zidentyfikować etapy wprowadzenia zmiany
- dokonać analizy przyczyn utrudniających lub uniemożliwiających modyfikację zachowań
- wprowadzić zaplanowane zmiany w życie
- opisać rodzaje komunikacji interpersonalnej
- wskazać ogólne zasady komunikacji interpersonalnej
- zidentyfikować formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej
- zidentyfikować elementy procesu komunikacji interpersonalnej
- wyeliminować bariery komunikacyjne
- stosować zasady asertywnego zachowania przy wykonywaniu zadań zawodowych
- wskazać cechy zachowania nieasertywnego
- wskazać różnice między jednostką, grupą i zespołem
- zidentyfikować rodzaje więzi powstające w przedsiębiorstwie
- rozpoznać kluczowe role w zespole
- ocenić możliwość pełnienia ról w zespole przez poszczególnych jego członków
- wyjaśnić zasady podziału zadań i zakresy odpowiedzialności w zespole zadaniowym
- rozpoznać przypadki naruszania norm i procedur postępowania
- wskazać obszary odpowiedzialności prawnej za podejmowane działania
- ustalić konsekwencje nieprzestrzegania przepisów prawa w zakresie odpowiedzialności w związku z wykonywaną pracą handlowca
- pozyskać dane osobowe zgodnie z przepisami prawa
- przechowywać dane osobowe klientów zgodnie z przepisami prawa
- przetwarzać dane osobowe w zakresie dopuszczonym zgodą udostępniającego
- zdefiniować tajemnicę zawodową
- przestrzegać zasad bezpieczeństwa w przetwarzaniu i przesyłaniu danych objętych tajemnicą zawodową
- realizować zadania handlowca z poszanowaniem tajemnicy zawodowej i tajemnicy przedsiębiorstwa
- ustalić konsekwencje nieprzestrzegania przepisów o ochronie danych osobowych i różnego rodzaju tajemnic

- opisać cechy gospodarki rynkowej
- wyjaśnić zależności ekonomiczne wynikające z prawa Engla
- wyjaśnić pojęcia ekonomiczne: popyt, podaż, równowaga rynkowa
- wyjaśnić mechanizm rynkowy
- opisać powiązania pomiędzy podmiotami funkcjonującymi w gospodarce
- wymienić rodzaje przedsiębiorstw handlowych
- rozpoznać strukturę klasyfikacji: Polskiej Klasyfikacji oraz Polskiej Klasyfikacji Działalności, Europejskiej Klasyfikacji Działalności Wyrobów i Usług
- wymienić działania, które należy wykonać przed podjęciem decyzji o rozpoczęciu działalności gospodarczej
- scharakteryzować funkcje marketingu
- określić rolę marketingu w handlu
- zastosować zasady marketingowe przy podejmowaniu działalności handlowej
- wyjaśnić, na czym polega działalność przedsiębiorstwa zgodna z orientacją marketingową
- podać przykłady przedsiębiorstw funkcjonujących zgodnie z orientacją marketingową na podstawie podejmowanych przez nie działań
- wyjaśnić, w jakim zakresie przepisy prawa regulują działalność marketingową
- podać przykłady działań marketingowych prowadzonych niezgodnie z przepisami prawa
- określić czynniki wpływające na podejmowane działania marketingowe
- zidentyfikować wpływ otoczenia przedsiębiorstwa handlowego na prowadzoną działalność
- określić wpływ działalności firmy na jej otoczenie
- dokonać analizy SWOT przedsiębiorstwa handlowego
- określić potrzeby klientów na podstawie przeprowadzonych badań i analiz
- scharakteryzować podmioty konkurencyjne działające w branży
- wyjaśnić, na czym polega segmentacja rynku
- określić kryteria i cel segmentacji rynku
- wyszczególnić przykłady kryteriów segmentacji rynku
- dokonać segmentacji rynku wg. wybranych kryteriów
- wymienić źródła informacji o rynku dla potrzeb przedsiębiorstwa handlowego
- wyjaśnić znaczenie źródła informacji dla pozyskania właściwych danych
- zdefiniować pojęcie badania marketingowego
- ustalić cel prowadzonych badań marketingowych
- wymienić etapy badań marketingowych
- wymienić czynności realizowane w ramach poszczególnych etapów badań marketingowych
- wyjaśnić istotę badań marketingowych
- opisać znaczenie badania rynku
- charakteryzować rodzaje badań marketingowych
- rozróżnić techniki analizy danych
- przeanalizować dane pozyskane w trakcie prowadzonych badań marketingowych
- wnioskować na podstawie danych pozyskanych w trakcie badań marketingowych
- prezentować wyniki badań marketingowych w formie tabelarycznej i graficznej
- opracować wyniki badań w formie raportu

klasa 3

- określić oczekiwania i potrzeby klientów przedsiębiorstwa handlowego
- opisać typy klientów przedsiębiorstwa handlowego
- wskazać sposób postępowania nabywcy na rynku
- wskazać motywy postępowania nabywców
- dostosować zachowanie sprzedawcy do etapu procesu podejmowania decyzji o zakupie
- rozróżnić czynniki mające wpływ na podejmowanie decyzji o zakupie przez nabywców indywidualnych i instytucjonalnych
- komunikować się skutecznie

- wykorzystać komunikację werbalną i niewerbalną w procesie sprzedaży
- stosować język korzyści w procesie sprzedaży
- rozpoznać potrzeby klienta
- przedstawić ofertę z uwzględnieniem oczekiwań klienta
- wyjaśniać zgłaszane przez klienta wątpliwości dotyczące przedstawionej oferty
- zidentyfikować cechy dobrego sprzedawcy
- opisać marketingową strukturę produktu
- scharakteryzować cykl życia produktu
- wyjaśnić znaczenie produktu jako elementu marketingu MIX
- wyjaśnić znaczenie ceny jako elementu marketingu mix
- opisać strategię ustalania cen
- wymienić rodzaje ustalania cen
- wyjaśnić znaczenie dystrybucji jako elementu marketingu mix
- wymienić rodzaje dystrybucji
- wymienić funkcje dystrybucji
- określić rolę promocji w działaniach marketingowych przedsiębiorstwa
- opisać fazy procesu komunikowania się przedsiębiorstwa z rynkiem
- scharakteryzować funkcje promocji
- wskazać różnice pomiędzy poszczególnymi rodzajami promocji
- określić znaczenie doboru instrumentów promocji w oferowaniu towarów
- opracować plan działań promocyjnych dla określonej oferty handlowej z uwzględnieniem czynników mających wpływ na skuteczność przekazu
- wyjaśnić znaczenie reklamy jako narzędzia promocji
- scharakteryzować funkcje reklamy
- wskazać skuteczne i nieskuteczne sposoby reklamowania towarów
- opisać rodzaje reklam
- dobrać formy reklamy do rodzaju oferowanych towarów
- ocenić przekaz reklamowy z uwzględnieniem czynników mających wpływ na jego atrakcyjność
- opisać elementy kampanii reklamowej
- sporządzić harmonogram działań reklamowych na podstawie założonego budżetu
- opisać narzędzia marketingu bezpośredniego
- opisać rodzaje marketingu bezpośredniego
- zredagować spersonalizowany komunikat
- wymienić korzyści dla klientów z marketingu bezpośredniego
- wymienić wady i zalety marketingu pośredniego
- ustalić cel planu marketingowego
- scharakteryzować elementy planu marketingowego
- sporządzić plan marketingowy przedsiębiorstwa handlowego

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegłe stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych, planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe
- w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

przedmiot: zarządzanie działalnością handlową

1. Wymagania ogólne:

klasa IV

Uczeń potrafi:

- opisać cechy gospodarki rynkowej
- wyjaśnić zależności ekonomiczne wynikające z prawa Engla
- wyjaśnić pojęcia ekonomiczne: popyt, podaż, równowaga rynkowa
- wyjaśnić mechanizm rynkowy
- opisać powiązania pomiędzy podmiotami funkcjonującymi w gospodarce
- wymienić rodzaje przedsiębiorstw handlowych
- określić wpływ prawa popytu i podaży na funkcjonowanie przedsiębiorstwa handlowego
- obliczyć elastyczność cenową
- obliczyć elastyczność popytu, podaży
- rozpoznać strukturę klasyfikacji: Polskiej Klasyfikacji oraz Polskiej Klasyfikacji Działalności, Europejskiej Klasyfikacji Działalności Wytwarzania i Usług
- określić znaczenie klasyfikacji w działalności handlowej: Polskiej Klasyfikacji Wytwarzania i Usług oraz Polskiej Klasyfikacji Działalności, Europejskiej Klasyfikacji Działalności
- stosować w praktyce zasady redagowania pism
- sporządzić dokumenty handlowe w formie papierowej i elektronicznej, np.: zapytanie ofertowe, ofertę
- przygotować standardowe formy korespondencji służbowej
- wymienić pisma dotyczące korespondencji handlowej
- sporządzić pisma występujące w korespondencji handlowej
- opisać zasady redagowania pism
- opracować oferty handlowe dostosowane do potrzeb klientów
- sporządzić dokumenty dotyczące transakcji handlowych (zamówienie, potwierdzenie przyjęcia zamówienia, dowód przyjęcia zamówienia)
- rozróżnić rodzaje umów w obrocie gospodarczym
- określić sposoby zawierania umów
- wypełnić formularz umów handlowych
- określić rodzaje faktur
- ustalić wartość netto i brutto faktury VAT oraz kwotę podatku VAT
- stosować przepisy prawa dotyczące gromadzenia, przetwarzania dokumentów
- opisać sposoby przechowywania dokumentów handlowych do kategorii (archiwalna i dokumentacja niearchiwalna)
- wymienić zasady postępowania z dokumentacją biurową
- zidentyfikować strukturę standardowych form korespondencji biurowej
- sporządzić pisma w różnych układach graficznych oraz
- z kontrahentami i pracownikami w formie elektronicznej zgodnie z zasadami korespondencji handlowej
- analizować zapisy umowy kupna i sprzedaży towarów pod kątem ich poprawności
- omówić skutki prawne wynikające z zawarcia umowy
- zmodyfikować zapisy w umowach handlowych
- wyjaśnić zasady sporządzania faktury i faktury korygującej

- sporządzić algorytm postępowania dotyczący przechowywania dokumentacji biurowej
- zabezpieczyć dokumenty zgodnie z obowiązującymi przepisami i zasadami
- sporządzić wykaz argumentów do negocjacji z klientem
- sporządzić plan negocjacji zgodnie z założeniami
- wymienić wady i zalety stylów negocjacji handlowych
- rozróżnić style negocjacji handlowych
- negocjować warunki współpracy
- prowadzić negocjacje handlowe
- dobrać strategie negocjacyjne do typu klienta
- opracować scenariusz negocjacji handlowych
- stosować różne techniki negocjacyjne podczas ustalania warunków współpracy
- wyjaśnić pojęcia nakład, wydatek, koszt, strata, przychody, obrót, zysk, utarg
- omówić elementy wpływające na wynik finansowy
- określić elementy kalkulacji cen
- obliczyć marżę sprzedaży towaru, usługi
- obliczyć cenę sprzedaży towarów, usług
- opisać składowe ceny na różnych szczeblach obrotu towarowego
- określić funkcje cen
- omówić czynniki kształtujące cenę
- wymienić formy rabatów cenowych
- omówić strategie cenowe
- ustalić wielkość zapotrzebowania na towary
- wymienić rodzaje zapasów
- ustalić poziom zapasów pozwalających na utrzymanie ciągłości sprzedaży
- dokonać wyboru dostawców w oparciu o różne kryteria (czas realizacji dostawy, formę płatności itd.)
- sporządzić zamówienie na towary
- gromadzić informacje w bazach danych o dostawcach
- złożyć zamówienie na towar faksem, e-mailem, telefonicznie
- zaplanować zakupy towarów
- wymienić rodzaje magazynów
- omówić zasady wyboru lokalizacji magazynów, szczególnie hurtowych i dystrybucyjnych
- opisać wyposażenie magazynów
- określić rozmieszczenie towarów w magazynach
- określić przepustowość magazynu
- określić sposoby przechowywania, magazynowania i transportu towarów
- określić stan zapasów towarów na podstawie kartotek magazynowych
- dokonać odbioru ilościowego i jakościowego towarów
- scharakteryzować oznakowania towarów
- wymienić zasady gospodarki magazynowej
- rozplanować wnętrza magazynów
- zinterpretować obliczone wskaźniki magazynowe

Klasa V

Uczeń potrafi:

- scharakteryzować dokumenty związane z gospodarką magazynową
- wypełnić dokumenty magazynowe
- wyjaśnić znaczenie poszczególnych typów dokumentów magazynowych
- zweryfikować dokumenty magazynowe pod względem ich poprawności
- zweryfikować prawidłowość wydawania i przyjmowania towarów na podstawie dokumentacji magazynowej
- opisać składniki procesów logistycznych

- określić wpływ logistyki na powodzenie sprzedaży i poziom kosztów
- wyjaśnić istotę rodzajów dystrybucji
- wskazać uczestników kanałów dystrybucji towarów
- scharakteryzować zasady dystrybucji wyrobów i towarów
- dobrać kanał dystrybucji do wybranych towarów
- dobrać środek transportu do rodzaju towaru
- sporządzić plan dystrybucji towarów
- scharakteryzować strategię dystrybucji
- sporządzić dokumenty obrotu magazynowego w programie komputerowym
- sporządzić dokumentację sprzedażową w programie komputerowym
- sporządzić dokumenty obrotu pieniężnego w programie komputerowym
- założyć firmę w programie magazynowo-sprzedażowym
- posługiwać się programem magazynowo-sprzedażowym
- ustawić parametry programu magazynowego
- ustalić działania do wykonania w ramach zespołu zadaniowego
- dobrać zakres pracy do stanowiska pracy w przedsiębiorstwie handlowym
- rozpoznać kompetencje i umiejętności osób pracujących w przedsiębiorstwie handlowym
- dobrać osoby do wykonania przydzielonych zadań w zespole w taki sposób, aby zamierzony cel został osiągnięty przy optymalizacji kosztów
- wskazać potrzebę powołania zespołu zadaniowego w przedsiębiorstwie handlowym
- ocenić konieczność i skuteczność pracy grupowej
- analizować role pełnione przez członków zespołu
- ustalić zasady pracy w grupie
- sporządzić plan pracy zespołu
- wyznaczyć cele do realizacji przez zespół
- wskazać korzyści z podziału pracy
- sporządzić wykaz zadań do wykonania przez członków zespołu zadaniowego w przedsiębiorstwie handlowym
- kierować zespołem pracującym nad konkretnym zadaniem
- rozdzielić zadania według kompetencji członków zespołu
- rozróżnić techniki motywacyjne
- dobrać techniki komunikowania się do zespołu w przedsiębiorstwie handlowym
- scharakteryzować cechy dobrego lidera
- opisać sposoby motywowania pracowników w przedsiębiorstwie handlowym
- godzić cele grupy z celami poszczególnych członków zespołu
- monitorować pracę zespołu
- wprowadzić rozwiązania organizacyjne poprawiające jakość pracy w zespole
- wskazać rozwiązania techniczne usprawniające pracę zespołu w przedsiębiorstwie handlowym
- ocenić poziom wykonania przydzielonego zadania zawodowego
- ocenić jakość i terminowość wykonywanych zadań zawodowych w przedsiębiorstwie handlowym
- prezentować wyniki pracy grupowej
- udzielić informacji zwrotnej członkom zespołu w zakresie wykonywanych przez nich zadań zawodowych w przedsiębiorstwie handlowym
- podsumować pracę zespołu
- przeanalizować pracę zespołu po zakończeniu jego działania celem optymalizacji pracy zespołów powoływanych w przyszłości

2.Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych, planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe
- w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań

- w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

przedmiot: symulacyjna firma handlowa

klasa IV

1. Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- wyjaśnić rolę rachunkowości w prowadzonej działalności gospodarczej
- opisać funkcje rachunkowości
- określić rolę rachunkowości w gospodarce rynkowej
- wymienić przepisy prawa dotyczące prowadzenia rachunkowości w przedsiębiorstwie handlowym
- wskazać podmioty zobowiązane do prowadzenia różnych typów księgowości
- wymienić podstawowe zasady rachunkowości
- dokonać analizy przepisów prawa dotyczących prowadzenia rachunkowości
- scharakteryzować nadrzędne zasady rachunkowości
- wskazać różnice pomiędzy rachunkowością bilansową i podatkową
- rozróżnić rachunkowość finansową i zarządczą
- wskazać praktyczne zalety rachunkowości zarządczej
- wymienić rodzaje przychodów przedsiębiorstwa
- rozróżnić dokumenty księgowe dotyczące przychodów
- scharakteryzować przychody z działalności handlowej
- wymienić źródła kosztów
- klasyfikować koszty według rodzajów
- scharakteryzować koszty w działalności handlowej
- zaklasyfikować koszty i przychody w działalności handlowej
- ustalić wynik finansowy przedsiębiorstwa różnymi metodami
- określić elementy wpływające na wynik przedsiębiorstwa
- wnioskować o kondycji ekonomicznej przedsiębiorstwa
- rozróżnić różne metody ustalania wyniku finansowego
- rozróżnić składniki aktywów i pasywów
- sklasyfikować składniki aktywów i pasywów przedsiębiorstwa handlowego
- obliczyć amortyzację i wskazać kwotę umorzenia przykładowych składników aktywów trwałych
- scharakteryzować składniki aktywów i pasywów
- zdefiniować pojęcie bilansu

- sporządzić uproszczony bilans przedsiębiorstwa
- dokonać analizy poprawności bilansu i zachowania równowagi bilansowej
- wyjaśnić wpływ operacji gospodarczych na bilans i sumę bilansową
- dokonać analizy treści operacji gospodarczych
- interpretować operacje gospodarcze
- definiować pojęcie konta księgowego
- wymienić elementy konta księgowego
- wyjaśniać zasady funkcjonowania kont
- przenieść salda kont na wynik finansowy
- wyjaśnić różnicę funkcjonowania kont aktywów i pasywów
- konstruować bilans otwarcia na podstawie informacji źródłowych
- wygenerować zestawienie obrotów i sald
- określić cel stosowania zestawienia obrotów i sald
- wymienić sposoby poprawiania błędów księgowych
- definiować pojęcie storna
- określić różnicę pomiędzy stornem czerwonym i stornem czarnym
- założyć firmę w programie finansowo-księgowym
- posługiwać się oprogramowaniem finansowo-księgowym
- ustawić parametry programu finansowo-księgowego
- wprowadzić plan kont
- utworzyć bilans otwarcia
- założyć kartoteki instytucji
- dekretować dowody księgowe
- dekretować dokumenty kasowe
- dekretować dokumenty bankowe
- sporządzić zestawienie obrotów i sald
- definiować sprawozdania finansowe
- dokonać analizy sprawozdań finansowych
- dokonać analizy pionowej bilansu
- dokonać analizy poziomej bilansu
- dokonać analizy sprawności działania
- wnioskować na podstawie sporządzonych analiz
- obliczyć wskaźniki ekonomiczne, np. wskaźnik rentowności przedsiębiorstwa handlowego, wskaźnik płynności itp.
- zinterpretować wskaźnik rentowności
- sformułować wnioski wynikające z obliczonych wskaźników
- obliczyć wskaźnik rotacji zapasów
- zinterpretować uzyskane wskaźniki
- określić istotne elementy raportu ekonomicznego z działalności przedsiębiorstwa
- przeanalizować wyniki płynące ze sprawozdań przedsiębiorstwa handlowego
- rozróżnić rodzaje planów z uwzględnieniem perspektywy czasowej
- określić elementy struktury planu działania przedsiębiorstwa handlowego
- sporządzić harmonogram planowanych działań
- dobrać zadania i działania do wyznaczonego celu
- przeanalizować możliwe działania konkurencji w odniesieniu do planowanych działań własnych
- sporządzić plan rozwoju przedsiębiorstwa
- wymienić sposoby przeprowadzenia inwentaryzacji w zależności od rodzaju majątku
- scharakteryzować zasady przeprowadzania inwentaryzacji
- zaplanować przeprowadzenie inwentaryzacji

- wyjaśnić znaczenie inwentaryzacji w działalności przedsiębiorstwa
- rozróżnić niedobory od nadwyżek
- rozliczyć stwierdzone różnice inwentaryzacyjne
- dokonać kompensaty niedoborów z nadwyżkami
- przeanalizować wyniki przeprowadzonej inwentaryzacji
- wyjaśnić różnice inwentaryzacyjne
- przygotować sprawozdanie z inwentaryzacji
- wymienić systemy wynagradzania w zależności od rodzaju umowy
- scharakteryzować składniki wynagrodzenia pracowników zatrudnionych w systemie czasowym i prowizyjnym
- przeanalizować korzyści dla pracownika i pracodawcy z zastosowania określonego systemu wynagradzania
- obliczyć wynagrodzenie dla pracowników zatrudnionych na podstawie różnych umów
- obliczyć wynagrodzenie pracownika za czas niezdolności do pracy
- założyć firmę w programie kadrowo- płacowym
- posługiwać się programem kadrowo- płacowym
- ustawiać parametry programu kadrowo- płacowego
- tworzyć kartoteki danych osobowych pracowników
- ewidencjonować czas pracy oraz obecności w pracy
- sporządzić listy płac z tytułu umowy o pracę, umowy cywilno-prawnej
- sporządzić niezbędne deklaracje w związku z prowadzoną działalnością
- sporządzić dokumentację związaną z nawiązywaniem stosunku pracy

klasa V

Uczeń potrafi:

- wymienić przepisy prawa dotyczące zobowiązań podatkowych
- określić rodzaje zobowiązań wobec ZUS i Urzędu Skarbowego
- ustalić zobowiązania wobec instytucji publiczno-prawnych
- obliczyć wysokość zobowiązań podatkowych wobec instytucji publiczno-prawnych
- dokonać analizy przepisów prawa w zakresie systemu podatkowego
- dobrać rodzaj zobowiązania do formy organizacyjnej przedsiębiorstwa
- dobrać dokumenty dotyczące rozliczeń finansowych do zdarzeń gospodarczych
- wypełnić formularze rozliczeń podatkowych i z tytułu wynagrodzeń
- sporządzić dokumenty dotyczące rozliczeń finansowych, rozrachunków z pracownikami i kontrahentami oraz instytucjami publicznoprawnymi
- wskazać błędy w dokumentach dotyczących rozliczeń finansowych z kontrahentami oraz instytucjami publicznoprawnymi
- określić zasady rozliczania podatku w formie karty podatkowej
- określić zasady ewidencji i rozliczania podatku dochodowego w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych
- prowadzić księgę przychodów i rozchodów w programie komputerowym
- sporządzić raporty, sprawozdania i deklaracje
- prowadzić rejestry VAT
- omówić wzór księgi przychodów i rozchodów obowiązujący przedsiębiorców

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,

- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych, planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe
- w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,

- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

przedmiot: Język obcy w działalności handlowej

1.Wymagania ogólne

Klasa II

Uczeń potrafi:

- wymienić, zdefiniować, omówić i opisać czynności zawodowe w zakresie:
- czynności wykonywanych na stanowisku pracy, w tym związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa i higieny pracy
- procesów i procedur związanych z realizacją zadań w pracy
- świadczonych usług, w tym obsługi klienta
- współdziałać z innymi osobami
- rozpocząć, prowadzić i kończyć rozmowę
- stosować zwroty i formy grzecznościowe
- dostosować styl wypowiedzi do sytuacji
- zaprezentować i sporządzić w języku obcym podstawowe dokumenty niezbędne podczas poszukiwania pracy
- przekazać w języku obcym informacje dotyczące wykonywanych prac
- podać wyjaśnienia i informacje w procesie ubiegania się o pracę
- stosować uproszczenia wypowiedzi (jeśli to konieczne), zastępuje nieznanne słowa innymi, wykorzystać opisy i środki niewerbalne
- przedstawić w języku obcym przykładową analizę SWOT dla prowadzenia działalności gospodarczej
- przekazać w języku polskim informacje sformułowane w języku obcym
- opisać w języku obcym przedmioty, działania i zjawiska związane z czynnościami zawodowymi
- przedstawić w języku obcym sposób postępowania w różnych sytuacjach zawodowych (np. udzielanie instrukcji, wskazówek, określenie zasad)
- posługując się językiem obcym, wyrazić i uzasadnić swoje -stanowisko
- podać szczegółowe wyjaśnienia i informacje w procesie ubiegania się o pracę
- stosować zasady konstruowania w języku obcym tekstów o różnym charakterze
- stosować formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w języku obcym adekwatnie do sytuacji
- obsłużyć klienta w języku obcym
- posługując się zasobem środków językowych języka obcego nowożytnego, zabrać głos w dyskusji na temat wysłuchanego tekstu dotyczącego rozmowy sprzedawcy z klientem
- identyfikować słowa kluczowe, internacjonalizmy
- uprościć wypowiedź posługując się uproszczeniami, opisami, parafrazami
- zachęcić klienta do zakupów lub ponownego odwiedzenia placówki
- opisać przedmioty, działania i zjawiska związane z czynnościami zawodowymi sprzedawcy

- rozpoznać oraz stosować środki językowe umożliwiające realizację czynności zawodowych w zakresie:
- czynności wykonywanych na stanowisku pracy, w tym związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa i higieny pracy
- urządzeń i materiałów koniecznych do realizacji czynności zawodowych
- procesów i procedur związanych z realizacją zadań zawodowych
- formularzy, specyfikacji oraz innych dokumentów związanych z wykonywaniem zadań zawodowych
- świadczonych usług, w tym obsługi klienta
- określić w języku obcym główną myśl wypowiedzi/tekstu lub fragmentu wypowiedzi/tekstu
- znaleźć w wypowiedzi/tekście sporządzonym w języku obcym określone informacje
- rozpoznać związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu w języku obcym
- przekazać w języku obcym informacje dotyczące wykonywanych prac
- sporządzić w języku obcym podstawowe dokumenty niezbędne podczas poszukiwania pracy
- przekazać w języku obcym informacje dotyczące wykonywanych prac zgodnie z zasadami gramatyki
- opisać w języku obcym przedmioty, działania i zjawiska związane z czynnościami zawodowymi
- przedstawić w języku obcym sposób postępowania w różnych sytuacjach zawodowych (np. udzielanie instrukcji, wskazówek, określenie zasad)
- posługując się językiem obcym, wyrazić i uzasadnić swoje stanowisko
- stosować zasady konstruowania w języku obcym tekstów o różnym charakterze
- stosować formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w języku obcym adekwatnie do sytuacji

Klasa III

- określić sposób podejmowania działalności gospodarczej w języku obcym
- posługując się językiem obcym, przedstawić etapy podejmowania działalności gospodarczej
- sporządzić w języku obcym niezbędne dokumenty potrzebne do uruchomienia działalności gospodarczej
- wyrazić swoje stanowisko
- posługując się językiem obcym, podać cechy osoby przedsiębiorczej
- posługując się językiem obcym, przedstawić przykładową analizę SWOT dla prowadzenia działalności gospodarczej
- sporządzić biznesplan w języku obcym
- opisać działalność handlową
- wyrazić swoje stanowisko i je uzasadnić
- określić elementy kalkulacji cen w języku obcym
- posługując się językiem obcym, skalkulować cenę sprzedaży
- posługując się językiem obcym, opisać elementy cen na różnych szczeblach obrotu towarowego
- podać elementy marketing mix oraz analizy SWOT posługując się słownictwem zawodowym z zakresu marketingu w języku obcym
- przekazać w języku polskim informacje sformułowane w języku obcym
- przedstawić w języku obcym przykładową analizę SWOT dla prowadzenia działalności gospodarczej
- przekazać w języku polskim informacje sformułowane w języku obcym
- zaplanować poprawnie przeprowadzoną rozmowę sprzedażową w języku obcym zawodowym z uwzględnieniem wypowiedzi sprzedawcy i klienta
- przygotować w języku obcym standardowe formy korespondencji służbowej
- przygotować w języku obcym oferty handlowe i zapytania ofertowe
- przygotować i omówić w języku obcym standardowe formy korespondencji służbowej

- dokonać analizy informacji zamieszczonych na opakowaniach, metkach w języku obcym
- odczytać i dokonać analizy informacji towaroznawczych w języku obcym
- przekazać w języku obcym nowożytnym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, symbolach, piktogramach, schematach) oraz audiowizualnych (np. filmach instruktażowych)
- przekazać w języku polskim informacje sformułowane w języku obcym nowożytnym
- przedstawić publicznie w języku obcym nowożytnym wcześniej opracowany materiał, np. prezentację
- stosować w praktyce zasady redagowania pism w języku obcym
- wykorzystując język obcy, sporządzić dokumenty handlowe w formie papierowej i elektronicznej, np.: zapytanie ofertowe, ofertę
- opracować oferty handlowe w języku obcym dostosowane do potrzeb klientów przedsiębiorstwa
- wymienić w języku obcym elementy zamówienia
- omówić w języku obcym proste czynności związane z zamówieniem towarów
- wykorzystując język obcy, zamówić towary i usługi u dostawców
- prowadzić w języku obcym korespondencję z klientem dotyczącą realizacji zamówienia
- prowadzić w języku obcym korespondencję w formie elektronicznej i papierowej z kontrahentami i pracownikami

Klasa IV

- odczytać i dokonać analizy danych statystycznych w języku obcym
- rozpoznać związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu z danymi i ich interpretacji
- ułożyć informacje w określonym porządku
- znaleźć w wypowiedzi lub tekście określone wiadomości
- prezentować w języku obcym
- przygotować prezentację danych statystycznych opisaną w języku obcym
- dokonać interpretacji otrzymanych wyników w języku obcym
- ułożyć informacje w określonym porządku
- znaleźć i zinterpretować w wypowiedzi lub tekście określone wiadomości
- przedstawić publicznie w języku obcym wcześniej opracowany materiał
- wymienić w języku obcym podział kosztów
- wymienić w języku obcym podział przychodów
- zaprezentować w języku obcym informacje zawarte w materiałach wizualnych (wykresach, symbolach, piktogramach, schematach)
- wymienić w języku obcym, na czym polega kalkulacja kosztów
- zaprezentować i omówić w języku obcym informacje zawarte w materiałach wizualnych (wykresach, symbolach, piktogramach, schematach)
- negocjować warunki sprzedaży określonego towaru w języku obcym zgodnie z zasadami gramatyki i z wykorzystaniem odpowiedniej terminologii
- przekazać w języku obcym informacje dotyczące wykonywanych prac
- reagować ustnie (np. podczas rozmowy z innym pracownikiem, klientem, kontrahentem, w tym rozmowy telefonicznej) w typowych sytuacjach związanych z wykonywaniem zadań
- opracować scenariusz negocjacji handlowych prowadzonych w języku obcym
- przedstawić sposób postępowania w różnych sytuacjach zawodowych (np -udzielić odpowiedzi klientowi, zanegować lub poprzeć ofertę)
- -wykorzystując język obcy, zrealizować zamówienie klienta w różnych formach sprzedaży
- wykorzystując język obcy, zrealizować zamówienia (teksty czytane)
- wykorzystując język obcy, zrealizować zamówienia (dialogi)
- wykorzystując język obcy, składać zamówienie na towar faksem, e-mailem, telefonicznie

- przygotować w języku obcym dokumenty potwierdzające sprzedaż towarów
- analizować informacje opisane w języku obcym zamieszczone na dokumentach sprzedażowych

Klasa V

- posługując się językiem obcym, wyróżnić przedsiębiorstwa funkcjonujące zgodnie z orientacją marketingową
- wyjaśnić pojęcia ekonomiczne: popyt, podaż, równowaga rynkowa w języku obcym
- określić w języku obcym wpływ prawa popytu i podaży na funkcjonowanie przedsiębiorstwa handlowego
- opracować w języku obcym porozumienie o współpracy z klientem zgodnie z zasadami gramatyki
- przeczytać i przetłumaczyć obcojęzyczną korespondencję dotyczącą kupna-sprzedaży towarów
- odczytać i dokonać analizy informacji towaroznawczych w języku obcym
- przekazać w języku obcym informacje dotyczące wykonywanych prac zgodnie z zasadami gramatyki
- przeprowadzić rozmowę w języku obcym
- wykorzystując język obcy, uzyskać i przekazać informacje i wyjaśnienia
- wyrazić swoje opinie i uzasadniać je w języku obcym
- prowadzić proste negocjacje w języku obcym związane z czynnościami zawodowymi
- zwrócić uwagę na upodobania i intencje innych osób wyrażane w języku obcym
- zastosować zwroty i formy grzecznościowe w języku obcym
- dostosować styl wypowiedzi w języku obcym do sytuacji
- przeczytać i przetłumaczyć obcojęzyczną korespondencję dotyczącą reklamacji
- przyjąć w języku obcym zgłoszenie reklamacyjne zgodnie z obowiązującą procedurą
- wypełnić druki reklamacyjne w języku obcym
- dokonać analizy przepisów prawa związanych z przyjmowaniem i rozpatrywaniem reklamacji
- zweryfikować sporządzoną w języku obcym dokumentację reklamacyjną pod względem poprawności sporządzenia

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,

- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.
- Ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który:
 - opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
 - braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
 - potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
 - zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
 - zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
 - potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
 - potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
 - dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
 - potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
 - potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
 - prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.
- Ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który:
 - opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
 - zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
 - przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
 - przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
 - posługuje się terminologią fachową z błędami,
 - wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
 - potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.
- Ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
 - opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe
 - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań
 - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
 - braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
 - zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
 - wykonuje proste czynności zawodowe,
 - stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
 - braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.
- Ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
 - nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
 - nie pracuje systematycznie,
 - nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
 - nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
 - nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

Dla zawodu technik rachunkowości – kształcenie modułowe

Moduł M1 Przygotowanie ekonomiczno-prawne do prowadzenia działalności

Klasa I

Jednostka M1.J1. Bezpieczeństwo i higiena pracy

1. Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- określić krajowe i unijne akty prawa dotyczące prawnej ochrony pracy, ochrony przeciwpożarowej, ochrony środowiska i ergonomii
- określić regulacje wewnątrzzakładowego związane z bezpieczeństwem i higieną pracy, ochroną przeciwpożarową, ochroną środowiska i ergonomią
- stosować zasady postępowania z odpadami,
- posługiwać się pojęciami bezpieczeństwo i higiena pracy, ochrona przeciwpożarowa, ochrona środowiska, ergonomia
- wymienić instytucje i służby działające w zakresie ochrony pracy i ochrony środowiska
- zastosować zasady ochrony przeciwpożarowej w jednostkach organizacyjnych
- wskazywać zadania i uprawnienia instytucji oraz służb działających w zakresie ochrony pracy i ochrony środowiska
- określić wymagania formalno-prawne w zakresie obowiązku tworzenia specjalistycznego stanowiska pracy bhp/służby bhp w jednostce organizacyjnej
- rozpoznać zadania i uprawnienia wyspecjalizowanych zakładowych służb bhp w zakresie ochrony pracy
- rozpoznać jednostki organizacyjne w systemie struktury organizacyjnej ochrony środowiska w Polsce
- wymienić zadania i uprawnienia zakładowych służb bhp w zakresie ochrony środowiska w miejscu pracy
- stosować zasady ochrony przeciwpożarowej w jednostkach organizacyjnych
- stosować zasady korzystania z zasobów środowiska
- wymienić obowiązki pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy
- obowiązki pracowników w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy
- zidentyfikować system kar dla pracownika z tytułu nieprzestrzegania przepisów bezpieczeństwa i higieny w trakcie wykonywania pracy
- wskazać sankcje dla pracodawców z tytułu niezapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy
- rozróżnić rodzaje profilaktycznych badań lekarskich pracowników
- rozróżnić rodzaje szkoleń bhp
- wskazać obowiązki pracownika i pracodawcy w zakresie zapobiegania wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym
- zidentyfikować czynniki szkodliwe w pracy
- zidentyfikować czynniki uciążliwe w pracy
- zidentyfikować czynniki niebezpieczne w środowisku pracy
- rozpoznać skutki oddziaływania czynników fizycznych na organizm człowieka
- rozpoznać skutki oddziaływania czynników chemicznych na organizm człowieka
- rozpoznać skutki oddziaływania czynników biologicznych na organizm człowieka
- rozpoznać skutki oddziaływania czynników psychofizycznych na organizm człowieka
- rozpoznać skutki oddziaływania czynników szkodliwych, niebezpiecznych i uciążliwych na organizm człowieka
- wyjaśnić pojęcia choroba zawodowa i wypadek przy pracy
- określić sposoby minimalizowania wpływu negatywnego oddziaływania czynników szkodliwych, niebezpiecznych i uciążliwych w pracy
- zidentyfikować środki ochrony zbiorowej
- zidentyfikować środki ochrony indywidualnej
- dobrać środki ochrony zbiorowej do rodzaju pracy
- rozróżnić rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy i chorób zawodowych
- rozróżniać rodzaje możliwych zagrożeń występujących w środowisku pracy bhp

- wskazać źródła zagrożeń występujących w środowisku pracy
- określić negatywne skutki dla pracodawcy wynikające z wypadków w miejscu pracy
- określić negatywne skutki dla pracodawcy wynikające z chorób zawodowych
- dobrać środki ochrony zbiorowej do rodzaju pracy
- korzystać z instrukcji obsługi urządzeń technicznych podczas wykonywania zadań zawodowych
- wskazuje właściwe zachowania podczas wykonywania zadań zawodowych z użyciem urządzeń podłączonych do sieci elektrycznej
- rozróżnić znaki informacyjne związane z przepisami ochrony przeciwpożarowej,
- rozróżnić rodzaje gaśnic ze względu na zakres ich stosowania
- zidentyfikować zastosowanie gaśnic po znormalizowanych oznaczeniach literowych
- stosować zasady postępowania na wypadek pożaru w miejscu pracy
- wskazać właściwe zachowania przy pracach z urządzeniami podłączonymi do sieci elektrycznej
- zinterpretować wymagania zawarte w aktach prawnych dotyczących ochrony przeciwpożarowej
- identyfikować opłaty regulowane przepisami prawa dotyczącymi ochrony środowiska
- zastosować zasady recyklingu zużytych części urządzeń biurowych i wyposażenia
- omawiać konsekwencje nieprzestrzegania przepisów dotyczących ochrony środowiska

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
 - opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
 - samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
 - umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
 - biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
 - analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
 - trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
 - planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,

- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe
- w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań
- w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M.1.J.2 Stosowanie statystyki w praktyce

Klasa I

1.Wymagania ogólne

Uczeń potrafi:

- określić przedmiot i rolę statystyki;
- rozróżnić podstawowe pojęcia statystyczne: jednostka statystyczna i zbiorowość statystyczna, cechy statystyczne
- wymienić kryteria określania jednostki statystycznej;

- dokonać podziału cech statystycznych
- scharakteryzować warianty cech statystycznych
- sklasyfikować zbiorowość statystyczną
- określić rodzaje badań statystycznych
- określić etapy badań statystycznych
- rozróżnić źródła pozyskiwania danych statystycznych
- wymienić narzędzia do przeprowadzenia badań statystycznych
- objaśnić sposoby zbierania danych statystycznych
- określić rodzaje kontroli materiału statystycznego
- określić błędy w materiale statystycznym
- określić wpływ błędów w materiale statystycznym na wyniki badań
- dobierać narzędzie badawcze do rodzaju badania i zbiorowości
- przygotować wybrane narzędzie badawcze
- wykorzystać dokumentację jednostki organizacyjnej do zgromadzenia danych tej zbiorowości
- określić przydatność badań statystycznych do prowadzenia działalności
- zliczyć materiał wybraną techniką
- określić metody grupowania danych statystycznych
- grupować dane statystyczne według określonej cechy lub kilku cech
- uporządkować dane statystyczne według określonego kryterium
- wskazać różne formy prezentacji danych
- określić rodzaje szeregów statystycznych
- prezentować opracowany materiał statystyczny w formie opisowej, tabelarycznej i graficznej
- stosować arkusz kalkulacyjny i edytor tekstu do obliczeń i prezentacji materiału statystycznego
- dobrać formę prezentacji danych do rodzaju danych statystycznych
- zidentyfikować podstawowe miary z zakresu analizy natężenia
- obliczyć i zinterpretować miary współczynnika natężenia
- dobrać dane do wyliczenia miar natężenia
- dokonać analizy opisowej natężenia zjawiska
- zidentyfikować podstawowe miary z zakresu analizy struktury
- obliczyć i zinterpretować miary współczynnika struktury
- dobrać dane do wyliczenia miar struktury
- dokonać analizy struktury badanej zbiorowości
- zidentyfikować podstawowe miary z zakresu analizy tendencji centralnej
- obliczyć i zinterpretować miary tendencji centralnej
- dobrać dane do wyliczenia miar tendencji centralnej
- wnioskować na podstawie obliczonych miar tendencji centralnej
- zidentyfikować podstawowe miary z zakresu analizy rozproszenia
- zdefiniować pojęcia: obszar rozproszenia, obszar charakterystyczny, obszar wartości typowych
- obliczyć i zinterpretować miary rozproszenia
- dobrać dane do wyliczenia miar rozproszenia
- ustalić obszar rozproszenia
- obliczyć i zinterpretować odchylenie przeciętne i standardowe dla różnych szeregów
- ustalić współczynnik zmienności

- wnioskować na podstawie obliczonych miar rozproszenia
- zidentyfikować podstawowe miary z zakresu analizy dynamiki
- rozróżnić wielkości względne i bezwzględne
- zdefiniować przyrost absolutny o podstawie stałej i zmiennej
- rozróżniać przyrost absolutny i względny
- obliczyć i zinterpretować miary współczynnika dynamiki
- dobrać dane do wyliczenia miar dynamiki
- obliczyć i zinterpretować wskaźniki dynamiki zjawisk ekonomiczno-finansowych
- obliczyć przyrost absolutny o podstawie stałej i zmiennej
- obliczyć przyrost względny
- zinterpretować średnie tempo zmian
- zidentyfikować podstawowe miary z zakresu analizy współzależności
- obliczyć i zinterpretować wyniki korelacji badanych zjawisk
- dobrać dane do wyliczenia miar współzależności
- ustalić korelację poprzez porównanie szeregów statystycznych z kilkoma wariantami cech
- zaprezentować wyniki korelacji na wykresach

2.Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- jest aktywny na lekcjach,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- jest aktywny na lekcjach,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe
- w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań
- w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M1.J3. Gospodarowanie na rynku zasobów, dóbr i usług

1. Wymagania ogólne

Klasa I

Uczeń potrafi:

- zidentyfikować przedmiot badań ekonomii
- podać podział ekonomii,
- określić zakres mikro i makroekonomii,
- zdefiniować pojęcia: prawa ekonomiczne, potrzeba, koszt alternatywny, rynek,
- sklasyfikować potrzeby
- sklasyfikować rynki według różnych kryteriów,
- określić funkcje rynku,
- zdefiniować popyt i podaż,
- omówić czynniki kształtujące popyt i podaż,
- określić prawo popytu i podaży, oraz działanie mechanizmu rynkowego,
- przedstawić graficznie krzywą popytu i podaży oraz punkt równowagi rynkowej,
- scharakteryzować czynniki wpływające na elastyczność popytu i podaży,
- wyjaśnić pojęcia: konsument, przedsiębiorca, producent
- omówić mechanizmy regulacji państwowej gospodarki,
- określić funkcje budżetu państwa,
- określić narzędzia polityki finansowej państwa,
- zdefiniować pojęcie i funkcje podatku,
- scharakteryzować obieg okrężny pieniądza i produktu,
- określić pojęcia: handel zagraniczny, import, eksport, nabycie i dostawa wewnątrzspółnotowa, bilans płatniczy, *terms of trade*, cło, kurs walut, kursy sztywne i płynne, aprecjacja
- zdefiniować podmiot gospodarczy
- rozróżnić funkcje podmiotów gospodarczych,
- rozróżnić przedsiębiorstwa produkcyjne, handlowe i usługowe,
- rozróżnić rodzaje struktur organizacyjnych
- rozróżnić pojęcia z zakresu organizacji procesu produkcji, np. elementy struktury procesu technologicznego, gniazdowe i liniowe rozmieszczenie stanowisk roboczych, formy organizacji, procesu produkcji, cykl produkcyjny, typ produkcji, rytmiczność produkcji
- rozpoznawać podmioty i formy sprzedaży występujące w obrocie towarowym,
- rozróżnić formy rynków zorganizowanych, np. giełdy towarowe, aukcje, przetargi, targi, wystawy,
- rozróżnić usługi sklasyfikowane według różnych kryteriów, np. ze względu na przeznaczenie, rodzaj nabywców, rodzaj i charakter wykonywanej pracy,
- wskazać cechy usług,
- rozpoznać formy outsourcingu
- systematyzuje etapy przygotowania do podjęcia działalności gospodarczej
- dobiera formę organizacyjno prawną do rodzaju i zakresu działalności gospodarczej,
- wybiera formę opodatkowania działalności gospodarczej
- przygotowuje dokumentację niezbędną do zarejestrowania i uruchomienia działalności gospodarczej,
- rozróżnia źródła finansowania wydatków związanych z podjęciem i prowadzeniem działalności gospodarczej, np. kredyty bankowe, leasing, franchising,
- rozróżnia składniki majątku przedsiębiorstwa ,
- posługuje się pojęciami: koszt wydatek, wpływ środków pieniężnych, przychód, dochód,
- określa koszty i przychody z działalności jednostki organizacyjnej,
- oblicza dochód jednostki organizacyjnej,

- klasyfikuje dokumenty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej według różnych kryteriów,
- posługuje się pojęciami z zakresu przechowywania danych, np. archiwizacja, zbiór archiwalny, archiwum, baza danych
- rozróżnia rodzaje archiwum,
- wskazuje różnice między dokumentacją archiwalną a niearchiwalną,
- kwalifikuje dokumenty do kategorii archiwalnej,
- wskazuje sposoby porządkowania i kwalifikowania dokumentacji przeznaczonej do przekazania do archiwum zakładowego,
- stosuje zasady oznaczania zbiorów archiwalnych,
- ustala okres przechowywania dokumentacji archiwalnej stosownie do jej rodzaju,
- przestrzega zasad udostępniania zbiorów archiwalnych osobom trzecim
- wskazuje sposób postępowania z dokumentacją archiwalną po upływie terminu przedawnienia.
- określa cele i zasady normalizacji krajowej
- określa pojęcia i cechy normy,
- rozróżnia oznaczenie normy międzynarodowej, europejskiej i krajowej,
- korzysta ze źródeł informacji dotyczących norm i procedur oceny zgodności.

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,

- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M2. Prowadzenie spraw kadrowych i rozliczeń finansowych

M2.J1. Prowadzenie spraw kadrowych i płacowych

Klasa I

1. Wymagania edukacyjne:

Uczeń potrafi:

- scharakteryzować rodzaje stosunków pracy zawartych na podstawie kodeksu pracy
- zidentyfikować sposoby nawiązania i rozwiązania stosunku pracy z osobą pełnoletnią i młodocianą
- zidentyfikować prawa i obowiązki pracodawcy i pracownika
- rozpoznać sposoby postępowania w przypadku niedopełnienia obowiązków przez pracownika i pracodawcę

- zidentyfikować uprawnienia pracownicze związane z rodzicielstwem
- określić zasady ustalania, wypłaty i ochrony wynagrodzenia za świadczoną pracę oraz przyznawania pracownikowi innych świadczeń ze stosunku pracy
- zastosować zasady rozliczania czasu pracy zatrudnionego w różnych systemach
- zastosować przepisy kodeksu pracy w zakresie udzielania urlopów, np. urlopu wypoczynkowego, urlopu okolicznościowego, urlopu macierzyńskiego, urlopu tacierzyńskiego, urlopu rodzicielskiego
- rozróżnić rodzaje umów cywilnoprawnych
- wskazać różnice pomiędzy umowami cywilnoprawnymi
- określić zakres danych wymaganych na umowie zleceniu i umowie o dzieło
- wskazać podstawowe dane potrzebne do zgłoszenia osoby zatrudnionej na podstawie umowy cywilnoprawnej do ubezpieczeń
- zinterpretować przepisy kodeksu cywilnego dotyczące zawierania umów cywilnoprawnych
- dobrać umowę cywilnoprawną do czynności objętych umową
- sporządzić umowy cywilnoprawne dotyczące powierzenia pracy, np. umowa o dzieło, umowa zlecenie
- wskazać przepisy prawa związane z ochroną własności intelektualnej
- rozpoznać kategorie własności intelektualnej występujące w pracy biurowej, np. bazy danych, prawa autorskie, know-how, autorskie dokumenty, znaki towarowe, licencje
- określić pojęcie baza danych osobowych
- rozróżnić dane wrażliwe i niewrażliwe
- wskazać obowiązki pracodawcy
- w zakresie ochrony danych osobowych pracownika i kandydata na pracownika
- rozpoznać pojęcia z zakresu przechowywania danych, np. archiwizacja, zbiór archiwalny, baza danych, archiwum
- rozróżnić archiwa
- wskazać dokumentację pracowniczą archiwalną i niearchiwalną
- wskazać sposoby porządkowania i kwalifikowania dokumentacji pracowniczej przeznaczonej do przekazania do archiwum zakładowego
- rozpoznać zasady udostępniania zbiorów archiwalnych pracowniczych osobom trzecim
- wskazać sposób postępowania z dokumentacją archiwalną pracowniczą po upływie terminu przedawnienia
- zidentyfikować okres przechowywania dokumentacji pracowniczej
- interpretować zapisy aktów normatywnych dotyczące ochrony danych osobowych
- określić zasady, tryb gromadzenia oraz udostępniania danych osobowych pracownika przez pracodawcę
- przetwarzać dane osobowe zgodnie z przepisami prawa
- zakwalifikować dokumenty pracownicze do kategorii archiwalnej
- zastosować zasady oznaczania zbiorów archiwalnych przy archiwizacji dokumentacji pracowniczej
- ustalić termin graniczny przechowywania archiwalnej dokumentacji pracowniczej
- zidentyfikować metody i etapy procesu rekrutacji pracowników
- zredagować ogłoszenia rekrutacyjne, np. do zamieszczenia w prasie, w aplikacjach multimedialnych
- dokonać selekcji wstępnej kandydatów na podstawie analizy dokumentów aplikacyjnych
- przygotować i przeprowadzić rozmowę kwalifikacyjną
- określić strukturę akt osobowych pracownika

- zidentyfikować dokumenty pracownika zgromadzone w związku z ubieganiem się przez niego o zatrudnienie
- zidentyfikować dokumenty wymagane w trakcie zatrudnienia pracownika
- rozróżnić rodzaje umów o pracę
- zidentyfikować dokumenty związane z rozwiązaniem stosunku pracy oraz wygaśnięciem stosunku pracy
- rozróżnić sposoby rozwiązania stosunku pracy
- określić zasady liczenia okresu wypowiedzenia
- wyszukać i zinterpretować przepisy prawne dotyczące prowadzenia dokumentacji pracowniczej
- zakwalifikować dokumenty pracownicze do odpowiednich części akt osobowych
- sporządzić różne rodzaje umów o pracę, w tym umowę z pracownikiem młodocianym
- sporządzić oświadczenia składane przez pracownika w trakcie zatrudnienia, w tym:
 - o zapoznaniu się z regulaminem pracy i wynagradzania, o przeszkoleniu w zakresie bhp,
 - o zapoznaniu się z zakresem informacji objętych tajemnicą, o przyjęciu odpowiedzialności materialnej
- sporządzić zakres czynności pracownika i informację o warunkach zatrudnienia
- sporządzić umowy o zakazie konkurencji
- sporządzić pisma informujące pracowników, np. o zmianie warunków pracy i płacy, o przyznaniu nagrody, o wymierzeniu kary porządkowej
- ustalić okres wypowiedzenia w zależności od rodzaju umowy i czasu stażu pracy
- sporządzić rozwiązanie stosunku pracy
- sporządzić świadectwo pracy
- określić ewidencje prowadzone dla celów rozliczenia pracownika z czasu pracy
- określić rodzaje ewidencji prowadzonych dla celów rozliczenia pracownika z tytułu podatku dochodowego
- określić rodzaje rejestrów prowadzonych w związku z wymaganiami bezpieczeństwa i higieny pracy
- prowadzić indywidualne karty ewidencji czasu pracy
- sporządzić plan urlopów
- sporządzić karty urlopowe
- sporządzić karty ewidencyjne przydziału odzieży i obuwia ochronnego oraz indywidualnych środków ochrony
- sporządzić karty ekwiwalentu pieniężnego za używanie własnej odzieży i obuwia oraz ich pranie i konserwację
- prowadzić rejestry wypadków
- prowadzić rejestry chorób zawodowych
- określić rodzaj dokumentacji, o którą fakultatywnie może prosić pracownik
- zidentyfikować podstawę prawną wydawania zaświadczeń
- określić rodzaj danych zamieszczanych na zaświadczeniach
- zastosować przepisy dotyczące wydawania zaświadczeń
- sporządzić zaświadczenia dla pracownika wynikające ze stosunku pracy, np. zaświadczenie o zatrudnieniu, zaświadczenie o wysokości wynagrodzenia

Klasa II

- wyjaśnić pojęcie system płac
- określić możliwe składniki wynagrodzeń osobowych: wynagrodzenie zasadnicze, dodatki za pracę nocną, dodatki za dyżury, nadgodziny, dodatki funkcyjne, dodatki za pracę w uciążliwych warunkach, premie, dodatek wyrównawczy, opodatkowane dodatki fakultatywne
- zidentyfikować część stałą i ruchomą wynagrodzenia
- rozpoznać składniki wynagrodzenia brutto
- scharakteryzować różne systemy płac
- wyjaśnić zasady obliczania wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych
- określić zasady obowiązujące przy obliczaniu wynagrodzenia za pracę w porze nocnej i święta
- wyjaśnić zasady ustalania dodatku wyrównawczego
- wyjaśnić zasady ustalania wynagrodzenia chorobowego z uwzględnieniem przyczyn powstania niezdolności do pracy
- zidentyfikować fakultatywne i obowiązkowe potrącenia z wynagrodzeń
- wykorzystać zapisy prawa ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych w zakresie naliczania składek od wynagrodzeń
- podać schemat ustalania podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia na podstawie umów o pracę i umów cywilnoprawnych
- wskazać cel, termin i skutki złożenia/niezłożenia przez pracownika oświadczenia dla celów obliczenia miesięcznych zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych
- określić zasady odliczania składki zdrowotnej od zaliczki na podatek dochodowy
- zidentyfikować umowy cywilnoprawne opodatkowane podatkiem ryczałtowym
- obliczyć wynagrodzenie zasadnicze według różnych systemów wynagradzania
- obliczyć dodatek za wysługę lat
- obliczyć ekwiwalent za pranie odzieży roboczej
- obliczyć wynagrodzenie za pracę wykonywaną w godzinach nadliczbowych w różnych porach i dniach
- obliczyć wynagrodzenie za pracę w godzinach nocnych i święta
- obliczyć premię, dodatek funkcyjny i stażowy ustalony procentowo
- obliczyć dodatek wyrównawczy dla pracownika przesuniętego na inne stanowisko pracy
- ustalić wynagrodzenie brutto
- obliczyć wynagrodzenie za czas urlopu przy stałych i zmiennych składnikach wynagrodzenia
- obliczyć ekwiwalent za niewykorzystany urlop
- ustalić podstawę naliczania składek na ubezpieczenia społeczne, w tym z uwzględnieniem wynagrodzeń za czas choroby
- obliczyć składki ubezpieczeń społecznych w części finansowanej przez osobę ubezpieczoną
- odszukać i zastosować właściwe koszty uzyskania przychodów
- obliczyć podstawę opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych z tytułu przychodów z pracy
- odszukać i właściwie do sytuacji zastosować kwotę wolną od podatku
- obliczyć zaliczkę należną na podatek dochodowy od osób fizycznych z tytułu umów o pracę
- ustalić podstawę obliczenia składki na ubezpieczenia zdrowotne
- obliczyć należne i do odliczenia składki na ubezpieczenie zdrowotne

- ustalić zaliczkę do zapłaty na podatek dochodowy od osób fizycznych z tytułu umów o pracę
- obliczyć zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych z tytułu umów cywilnoprawnych, w tym zaliczek ryczałtowych
- obliczyć obowiązkowe potrącenia z wynagrodzenia z tytułów cywilnoprawnych i administracyjnych, np. potrącenia alimentacyjne i niealimentacyjne, zaległości podatkowe
- zidentyfikować elementy listy płac
- zidentyfikować elementy rachunku do umów cywilnoprawnych
- podać terminy wypłaty wynagrodzeń zgodnie z prawem pracy
- określić formy wypłaty wynagrodzeń
- sporządzić listy płac
- sporządzić imienne karty przychodów pracowniczych
- przygotować rachunki do umów cywilnoprawnych
- ustalić kwoty „do wypłaty”
- sporządzić polecenie przelewu wynagrodzenia dla pracownika
- rozróżnić pojęcia wynagrodzenie chorobowe i zasiłek chorobowy z ubezpieczenia społecznego
- określić rodzaje świadczeń wypłacanych z ubezpieczeń społecznych
- zidentyfikować podmioty uprawnione do wypłaty zasiłków ze środków Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
- sporządzić dokumenty stanowiące podstawę do uzyskania zasiłków, np. zasiłku chorobowego, zasiłku opiekuńczego, zasiłku macierzyńskiego
- obliczyć okres trwania zasiłku macierzyńskiego i rodzicielskiego
- dobrać dokumenty w sprawach emerytalno-rentowych
- zanalizować spełnienie warunków nabycia prawa do uzyskania emerytury przez pracownika
- sporządzić wnioski o przyznanie świadczeń emerytalno-rentowych
- skompletować dokumenty dowodowe niezbędne do ustalenia prawa do emerytury i jej wysokości oraz renty z tytułu niezdolności do pracy
- sporządzić kwestionariusz dotyczący okresów składkowych i nieskładkowych (np. Rp-6)
- sporządzić zaświadczenie pracodawcy (płatnika składek) o zatrudnieniu i wysokości wynagrodzenia (np. Rp-7)
- zanalizować decyzję o ustaleniu kapitału początkowego
- ustalić miejsce złożenia wniosku o nabycie praw emerytalnych lub rentowych
- podać zasady ustalania podstawy ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych osoby prowadzącej działalność
- zidentyfikować składki z tytułu ubezpieczeń społecznych w części płaconej przez pracodawcę
- określić rodzaje funduszy celowych
- odszukać w aktach normatywnych informacje o obowiązku opłacania składek na fundusze celowe i ich wysokości
- określić terminy wpłaty składek do ZUS
- zidentyfikować dokumenty rozliczeniowe i płatnicze ZUS
- podać termin wpłaty do urzędu skarbowego pobranych miesięcznie zaliczek z tytułu podatku dochodowego od wypłaconych wynagrodzeń
- określić termin rocznego rozliczenia się płatnika pobranych zaliczek od wynagrodzeń z urzędem skarbowym

- podać termin przekazania pracownikowi informacji o dochodach i pobranych zaliczkach na podatek dochodowy
- określić podmioty zobowiązane do składania informacji o danych o ustalenia składki
- na ubezpieczenia wypadkowe oraz termin jej złożenia
- naliczyć składki ubezpieczeń społecznych w części płaconej przez pracodawcę
- naliczyć składki na fundusze celowe
- sporządzić komplet dokumentów rozliczeniowych za dany miesiąc do ZUS
- sporządzić polecenie przelewu naliczonych płatności do ZUS
- obliczyć sumę pobranych miesięcznie zaliczek z tytułu wypłaconych wynagrodzeń
- sporządzić polecenie przelewu pobranych zaliczek do urzędu skarbowego
- sporządzić roczną informację płatnika o pobranych zaliczkach na podatek dochodowy od osób fizycznych z tytułu zatrudniania pracowników
- sporządzić informację o dochodach i pobranych zaliczkach na podatek dochodowy dla pracownika
- wypełnić formularz informacji o danych do ustalenia składki na ubezpieczenia wypadkowe
- zdefiniować pojęcie podróży służbowej
- określić rodzaje kosztów podróży służbowych
- określić zasady ustalania diet krajowych i zagranicznych
- określić koszty ryczałtu za przejazdy komunikacją miejską
- określić koszty ryczałtu za noclegi
- wskazać reguły obowiązujące pracodawcę w zakresie świadczeń socjalnych, np. w zakresie obowiązku tworzenia Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, w zakresie zasad wypłacania świadczeń urlopowych
- podać stawkę odpisu rocznego na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych
- określić rodzaje świadczeń pozapłacowych, np. pakiety medyczne, posiłki pracownicze, samochód służbowy, ryczałty z tytułu użytkowania samochodu prywatnego do celów służbowych, opłata zajęć rekreacyjno-sportowych
- określić zasady wyceny świadczeń pozapłacowych
- sporządzić polecenie wyjazdu służbowego
- rozliczyć rachunki kosztów podróży służbowych krajowych i zagranicznych
- obliczyć roczny odpis podstawowy na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych
- określić sposoby wykorzystania środków z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych
- sporządzić umowy użyczenia samochodu prywatnego do celów służbowych
- obliczyć kwoty zwrotu z tytułu używania do celów służbowych samochodów osobowych niebędących własnością pracodawcy
- obliczyć wynagrodzenie z tytułu ryczałtu samochodowego
- rozróżnić grupy pracowników w różnych jednostkach organizacyjnych
- zidentyfikować wskaźniki dotyczące zatrudnienia
- określić czynniki fluktuacji kadr
- określić możliwe skutki zachodzące u pracodawcy w związku z rotacją pracowników
- scharakteryzować czynniki wpływające na wzrost wydajności pracy
- określić warunki wpłaty na PFRON
- określić formy prezentacji danych i wyników analizy zatrudnienia
- ustalić liczbę zatrudnionych osób w przeliczeniu na pełne etaty

- obliczyć przeciętny stan zatrudnienia w badanym okresie
- obliczyć strukturę zatrudnienia według podanych kryteriów
- ocenić strukturę zatrudnienia
- obliczyć wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych
- ustalić wysokość wpłaty na PFRON
- zbadać dynamikę zatrudnienia
- obliczyć i zinterpretować współczynniki płynności kadr
- obliczyć wydajność pracy
- ocenić sytuację zatrudnienia na podstawie obliczonych wskaźników
- ustalić i ocenić stopień wykorzystania czasu pracy
- prezentować dane i wyniki analizy zatrudnienia w różnych formach
- rozpoznać cele analizy wynagrodzeń
- określić wskaźniki wykorzystywane w prowadzeniu analizy wynagrodzeń
- określić formy prezentacji danych i wyników analizy wynagrodzeń
- ustalić przeciętny stan wynagrodzeń w badanym okresie
- zbadać strukturę wynagrodzeń w przedsiębiorstwie
- zbadać dynamikę wynagrodzeń w badanym okresie
- obliczyć wskaźnik efektywności, produktywności i rentowności wynagrodzeń
- przeprowadzić analizę opisową wynagrodzeń na podstawie obliczonych wskaźników
- prezentować dane i wyniki analizy wynagrodzeń w różnych formach

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegłe stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe
- w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań
- w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu.

M2 Prowadzenie spraw kadrowych i rozliczeń finansowych

M2.J2. Prowadzenie rozliczeń finansowych

Klasa I

1.Wymagania ogólne:

Uczeń potrafi:

- stosować różne formy rozliczeń w transakcjach z kontrahentami,
- sporządzić dokumenty obrotu pieniężnego,
- rozliczyć transakcje z kontrahentami wyrażone w walutach obcych,
- rozliczyć transakcje w obrocie wekslowym,
- naliczyć i udokumentować odsetki w obrocie gospodarczym,
- określić rodzaje usług świadczonych przez banki,
- interpretować zapisy wyciągu bankowego,
- ustalić koszty kredytu,
- analizować oferty bankowe i wybrać najkorzystniejszą z nich,
- klasyfikować podatki

Klasa II

Uczeń potrafi:

- prowadzić podatkową księgę przychodów i rozchodów i rozliczenia z urzędem skarbowym w tym zakresie,
- prowadzić ewidencję przychodów i rozliczenia z urzędem skarbowym w tym zakresie,
- rozliczyć rocznie z podatku dochodowego z urzędem skarbowym osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą i osoby fizyczne nieprowadzące takiej działalności,
- prowadzić ewidencje i rozliczenia z urzędem skarbowym z tytułu podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowego,
- naliczyć podatki lokalne,
- przechowywać dokumentację i ewidencje podatkowe,
- identyfikuje terminy składania dokumentów i opłacania składek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
- określa składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.
-

2.Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,

- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe
- w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań
- w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,

- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M2 Prowadzenie spraw kadrowych i rozliczeń finansowych

M2.J3. Wykorzystanie systemów komputerowych w polityce kadrowej i płacowej

1. Wymagania ogólne

Klasa II

Uczeń potrafi (podstawowe):

- określić wymagania ergonomiczne dla stanowiska pracy przy komputerze
- wskazać obowiązki pracodawcy w zakresie organizacji czasu pracy dla pracownika pracującego na stanowisku komputerowym
- zidentyfikować metody i etapy procesu rekrutacji pracowników
- zidentyfikować dokumenty pracownika zgromadzone w związku z ubieganiem się przez niego o zatrudnienie
- zidentyfikować dokumenty pracownika zgromadzone w związku z rozwiązaniem stosunku pracy
- zakwalifikować dokumenty pracownicze do odpowiednich części akt osobowych
- określić rodzaje wymaganych ewidencji i rejestrów w związku z zatrudnianiem pracowników
- stosować przepisy prawa dotyczące wystawiania zaświadczeń
- zidentyfikować rodzaje umów cywilnoprawnych
- określić elementy umowy zlecenie
- określić elementy umowy o dzieło
- określić elementu rachunku do umów cywilnoprawnych
- wskazać zasady naliczania zaliczki na podatek dochodowy od umów zleceń i umów o dzieło
- określić zasady podlegania ubezpieczeniom z tytułu umów cywilnoprawnych
- rozpoznać wskaźniki wykorzystywane do przeprowadzenia analizy zatrudnienia
- rozpoznać wskaźniki wykorzystywane do przeprowadzenia analizy wynagrodzeń
- sporządzić dokumentację pracowniczą w programie kadrowo-płacowym (wstępnie)

Uczeń potrafi (ponadpodstawowe):

- podać przykłady właściwych i niewłaściwych zachowań przy pracach z urządzeniami biurowymi podłączonymi do sieci elektrycznej
- zredagować ogłoszenia rekrutacyjne z wykorzystaniem edytora tekstu, np. do zamieszczenia w prasie, w aplikacjach multimedialnych
- sporządzić dokumenty w edytorze tekstu związane z nawiązaniem stosunku pracy
- sporządzić rozwiązanie umowy o pracę w edytorze tekstu
- sporządzić świadectwo pracy w edytorze tekstu
- przygotować w edytorze tekstu szablony rejestrów, ewidencji według podanego wzoru
- sporządzić w edytorze tekstu zaświadczenie o zatrudnieniu i wysokości dochodu

- sporządzić umowę zlecenie w edytorze tekstu
- sporządzić umowę o dzieło w edytorze tekstu
- sporządzić w edytorze tekstu rachunek do umowy zlecenia i umowy o dzieło
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do obliczenia wskaźników wykorzystywanych do przeprowadzenia analizy zatrudnienia, np. płynności kadr, stany zatrudnienia, wydajności pracy, dynamiki zatrudnienia, struktury zatrudnienia
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do obliczenia wskaźników analizy wynagrodzeń, np. przeciętne wynagrodzenie w danym okresie, wskaźniki wzrostu wynagrodzeń w badanych okresach, wskaźniki efektywności wynagrodzeń, wskaźniki produktywności wynagrodzeń, wskaźniki rentowności wynagrodzeń
- zaprezentować wyniki analiz wynagrodzeń i zatrudnienia w tabelach i na wykresach z wykorzystaniem arkusza kalkulacyjnego i edytora tekstu
- sporządzić ocenę opisową obliczonych wskaźników z obszaru kadrowo-płacowego z wykorzystaniem aplikacji komputerowych
- określić wymagania sprzętowe
- zainstalować program kadrowo-płacowy

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu, - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny, - pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,

- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązanie problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M2.J3 Wykorzystanie systemów komputerowych w polityce kadrowej i płacowej

Klasa II i III

1.Wymagania ogólne Uczeń potrafi (podstawowe):

- określić warunki prawne korzystania z programów użytkowych
- omówić zasady instalacji programu kadrowo-płacowego
- uruchomić program kadrowo-płacowy
- wprowadzić dane podmiotu do systemu
- ustawić parametry podatkowe programu kadrowo-płacowego
- ustawić parametry ZUS w programie kadrowo-płacowym
- zmodyfikować dane słownikowe
- zmodyfikować dane parametrów

- zmodyfikować kartoteki instytucji
- wprowadzić dane identyfikacyjne i ustalone warunki zatrudnienia pracownika przy pomocy nauczyciela
- zmodyfikować kartoteki pracowników przy pomocy nauczyciela
- określić wymagania sprzętowe
- zainstalować program kadrowo-płacowy
- samodzielnie uzupełnić brakujące dane podmiotu
- uzupełnić samodzielnie dane instytucji, słownikowe i parametrów podatkowych
- wprowadzić samodzielnie dane pracowników do kartotek
- zmodyfikować samodzielnie dane pracowników w kartotekach
- wprowadzić usprawnienia poprawiające warunki pracy i podwyższające jakość jej wykonania

Uczeń potrafi (ponadpodstawowe):

- – określić wymagania sprzętowe
- – zainstalować program kadrowo-płacowy
- – samodzielnie uzupełnić brakujące dane podmiotu
- – uzupełnić samodzielnie dane instytucji, słownikowe i parametrów podatkowych
- – wprowadzić samodzielnie dane pracowników do kartotek
- – zmodyfikować samodzielnie dane pracowników w kartotekach

Klasa III

Uczeń potrafi (podstawowe):

- wykorzystać program kadrowo-płacowy do sporządzenia dokumentacji pracowniczej (np. kwestionariusz osobowy, umowa o pracę, umowy cywilnoprawne, świadectwo pracy)
- wykorzystać program kadrowo-płacowy do sporządzenia dokumentów związanych z rozwiązaniem stosunku pracy oraz wygaśnięciem stosunku pracy
- zidentyfikować możliwości prowadzenia w programie kadrowo-płacowym różnych ewidencji i rejestrów, np. dla celów rozliczenia pracownika z czasu pracy, rozliczenia pracownika z tytułu podatku dochodowego, dla celów bezpieczeństwa i higieny pracy
- określić zasady naliczania wynagrodzeń w systemie kadrowo-płacowym z uwzględnieniem różnych systemów i składników wynagrodzeń
- określić zasady wprowadzania do systemu kadrowo-płacowego okresów niezdolności do pracy
- wyjaśnić zasady ustalania w systemie kadrowo-płacowym wynagrodzenia i zasiłku chorobowego z uwzględnieniem przyczyn powstania niezdolności do pracy
- wskazać okresy przechowywania dokumentacji pracowniczej
- określić zasady ochrony baz danych w przypadku prowadzenia kadr i płac przy użyciu technik komputerowych
- podać termin wpłaty do urzędu skarbowego pobranych miesięcznie zaliczek z tytułu podatku dochodowego od wypłaconych wynagrodzeń
- określić termin rocznego rozliczenia się płatnika pobranych zaliczek od wynagrodzeń z urzędem skarbowym
- podać termin przekazania pracownikowi informacji o dochodach i pobranych zaliczkach na podatek dochodowy

Uczeń potrafi (ponadpodstawowe):

-zastosować dla pracownika zgodnie z przepisami kwotę wolną od podatku

- odszukać i zastosować właściwe dla pracownika koszty uzyskania przychodów
- sporządzić w programie kadrowo-płacowym druki do uzyskania świadczeń z tytułu ubezpieczeń i zaświadczenia
- prowadzić w programie kadrowo-płacowym ewidencję czasu pracy
- zmodyfikować parametry programu w zakresie wynagrodzeń prowizyjnych i akordowych

- sporządzić w programie kadrowo-płacowym zbiorczą listę płac pracowników zatrudnionych na umowę o pracę naliczonych według różnych systemów wynagrodzeń z zastosowaniem różnych składników z uwzględnieniem wynagrodzeń za okresy niezdolności do pracy
- sporządzić rachunek do umowy cywilnoprawnej w programie kadrowo-płacowym
- sporządzić zbiorczą listę płac pracowników zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych w programie kadrowo-płacowym
- wygenerować imienną kartę przychodów pracownika
- zweryfikować poprawność sporządzanych list płac i rachunków do umów cywilnoprawnych pod kątem naliczonych wynagrodzeń brutto i obowiązkowych potrąceń z wynagrodzeń
- dobrać odporny na zagrożenia informatyczny nośnik danych do archiwizacji danych i dokumentacji pracowniczej zgromadzonej w systemie komputerowym
- utworzyć kopie zbiorów danych osobowych i dokumentacji kadrowo-płacowej na informatycznym nośniku danych
- wygenerować obliczenie zaliczki miesięcznej z tytułu podatku dochodowego za pracowników, w tym od ryczałtowych umów cywilno-prawnych
- wygenerować dowód zapłaty zaliczki z tytułu podatku dochodowego za pracowników
- sporządzić rozliczenia roczne, np. PIT11, PIT40, PIT4R, PIT8AR w programie kadrowo-płacowym

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu, - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny, - pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,

- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązanie problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M2J4 Wykorzystanie systemów komputerowych w rozliczeniach finansowych

Klasa II

1.Wymagania ogólne

Uczeń potrafi (podstawowe):

- określić wymagania ergonomiczne dla stanowiska pracy przy komputerze
- wskazać obowiązki pracodawcy w zakresie organizacji czasu pracy dla pracownika pracującego na stanowisku komputerowym

- zidentyfikować działania prewencyjne zapobiegające powstawaniu pożaru lub innego zagrożenia na stanowisku pracy biurowej
- rozpoznać sytuacje grożące pożarem podczas pracy biurowej
- określić warunki prawne korzystania z programów użytkowych
- omówić zasady instalacji programu finansowo-księgowego
- wprowadzić usprawnienia poprawiające warunki pracy i podwyższające jakość jej wykonania
- uruchomić i przystosować program finansowo-księgowy do potrzeb użytkownika
- wprowadzić dane podmiotu w programie do prowadzenia ewidencji przychodów
- przypisać formę opodatkowania do ewidencji przychodów
- określić status podmiotu w podatku VAT, dla którego ma być prowadzona ewidencja w programie
- zidentyfikować podatek naliczony i należny VAT na podanych dowodach księgowych
- zidentyfikować obroty wewnątrzspółnotowe
- określić zasady ustalania podstawy opodatkowanie i zaliczki na podatek z tytułu działalności opodatkowanej podatkiem dochodowym ryczałtowym

Uczeń potrafi (ponadpodstawowe):

- korzystać z instrukcji obsługi urządzeń technicznych podczas wykonywania pracy przy komputerze
- ocenić pod względem ekologicznym wykorzystywany sprzęt i materiały
- podać przykłady właściwych i niewłaściwych zachowań przy pracach z urządzeniami biurowymi podłączonymi do sieci elektrycznej
- określić wymagania sprzętowe
- zainstalować program finansowo-księgowy
- dobrać dokumenty do księgowania w ewidencji przychodów
- wprowadzić zapisy księgowe do ewidencji przychodów
- poprawić błędy w zapisach
- wygenerować obliczenie zaliczki na ryczałtowy podatek dochodowy od osób fizycznych
- sporządzić i wydrukować dowód zapłaty zaliczki na ryczałtowy podatek dochodowy z programu ewidencji przychodów
- dobrać ewidencje dodatkowe z tytułu podatku VAT
- ustalić prawo do odliczenia VAT z podanych dokumentów
- ustawić w programie okresy rozliczenia z tytułu podatku VAT
- wprowadzić zapisy księgowe do rejestrów VAT
- wprowadzić kwotę podatku VAT do rozliczenia z poprzedniego okresu
- rozliczyć podatek VAT za bieżący okres
- wygenerować deklarację VAT 7 lub VAT 7K
- porządzić deklarację rozliczenia rocznego z tytułu ryczałtowego podatku dochodowego

Klasa II i III

Uczeń potrafi (podstawowe):

- założyć firmę i ustawić parametry w programie do prowadzenia księgi przychodów i rozchodów
- określić wymogi formalne w zakresie prowadzenia księgi przychodów i rozchodów w programie księgowo-finansowym
- przypisać formę opodatkowania do ewidencji księgi przychodów i rozchodów
- wyjaśnić zasady dokonywania zapisów w księdze przychodów i rozchodów w programie finansowo-księgowym
- określić ewidencje dodatkowe możliwe do prowadzenia w programie finansowo-księgowym, np. ewidencja środków trwałych, rejestry VAT

- wskazać dokumenty stanowiące podstawę zapisów w księdze przychodów i rozchodów
- określić przeznaczenie księgowe poszczególnych kolumn w księdze przychodów i rozchodów
- zidentyfikować podatek naliczony i należny VAT w dokumentach stanowiących podstawę księgowania w programie finansowo-księgowym
- zidentyfikować transakcje stanowiące przychód i koszty w księdze przychodów i rozchodów
- zidentyfikować transakcję dostaw i nabyć wewnątrzwspólnotowych na podstawie przedstawionych dowodów księgowych
- zidentyfikować transakcję importu i eksportu na podstawie przedstawionych dowodów księgowych
- określić zasady ustalania podstawy opodatkowania i zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych z uwzględnieniem podatku liniowego i podatku według skali dla osób prowadzących działalność
- ustalić wartość początkową środka trwałego wprowadzonego do ewidencji środków trwałych
- zakwalifikować składnik majątku do środków trwałych
- określić zasady naliczania amortyzacji według metody liniowej

Uczeń potrafi (ponadpodstawowe):

- wprowadzić stany inwentury do programu ksiąg przychodów i rozchodów
- przeprowadzić kontrolę formalno-rachunkową dowodów księgowych stanowiących podstawę zapisu w księdze przychodów i rozchodów
- zinterpretować zapisy na dokumentach SAD i CMR
- sporządzić dowody wewnętrzne w programie finansowo-księgowym
- dekretować dowody księgowe stanowiące podstawę zapisów w księdze przychodów i rozchodów zgodnie z zapisem pojedynczym
- wprowadzić zapisy księgowe do programu ksiąg przychodów i rozchodów
- poprawić błędne zapisy w księdze przychodów i rozchodów
- wprowadzić zapisy do rejestrów VAT w powiązaniu z księgą przychodów i rozchodów
- prowadzić ewidencję środków trwałych
- księgować amortyzację w księdze przychodów i rozchodów
- wygenerować tabelę amortyzacyjną
- prowadzić ewidencję użytkownika samochodu prywatnego do celów działalności gospodarczej z wykorzystaniem programu ksiąg przychodów i rozchodów
- wygenerować obliczenie zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych z uwzględnieniem opodatkowania metodą liniową i według skali
- wygenerować i wydrukować dowód zapłaty podatku dochodowego z programu do prowadzenia ewidencji podatkowych na zasadach ogólnych
- sporządzić zestawienie okresowe/roczne księgi przychodów i rozchodów
- prowadzić ewidencję dla potrzeb podatku od towarów i usług w powiązaniu z księgą przychodów i rozchodów
- rozliczyć podatek VAT za dany okres
- uwzględnić w generowanej deklaracji różne warianty rozliczeń VAT (zwrot bezpośredni, przeniesienie podatku naliczonego na następny okres, ulgę z tytułu rozpoczęcia ewidencjonowania sprzedaży przy użyciu kasy fiskalnej, korekty VAT z tytułu nabycia środków trwałych)
- wygenerować i wydrukować ewidencję sprzedaży, zakupu oraz miesięczne/kwartalne deklaracje rozliczeniowe VAT
- sporządzić i wydrukować dowód zapłaty podatku VAT

Uczeń potrafi (podstawowe):

- wskazać kategorie archiwalne dokumentacji podatkowej
- wskazać okresy przechowywania ewidencji podatkowych i dowodów księgowych
- określić zasady ochrony papierowych zbiorów dokumentacji podatkowej przed nieupoważnionym dostępem lub zniszczeniem
- określić zasady ochrony baz danych w przypadku prowadzenia uproszczonych ewidencji podatkowych przy użyciu technik komputerowych
- dobrać program do rozliczenia rocznego osób fizycznych prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą
- dobrać formularz zeznania rocznego do formy opodatkowania prowadzonej działalności
- określić wpływ stanu inwentaryzacyjnego zapasów na dochód roczny przedsiębiorcy opodatkowanego na zasadach ogólnych
- określić możliwość łączenia dochodów z różnych źródeł w kontekście formy opodatkowania prowadzonej działalności podatkiem dochodowym od osób fizycznych
- dobrać formularze zeznania rocznego do przedstawionych źródeł przychodu i rodzaju ulg
- określić metody rozliczania dochodów z zagranicy w kontekście unikania podwójnego opodatkowania wskazać odliczenia z dochodów osób fizycznych
- wskazać odliczenia z podatku osób fizycznych
- sporządza zestawy dokumentów zgłoszeniowych i rozliczeniowych płatnika składek w programie do rozliczeń z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych
- sporządza dokument płatniczy w programie do rozliczeń z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych

Uczeń potrafi (ponadpodstawowe):

- dobrać odporny na zagrożenia informatyczny nośnik danych do archiwizacji ewidencji podatkowych i dokumentacji elektronicznej
- utworzyć kopie zbiorów danych na informatycznym nośniku danych
- zabezpieczyć bazę danych podatkowych zgromadzoną w programie finansowo-księgowym
- ocenić poprawność ochrony baz danych dokumentacji podatkowej na podstawie podanego opisu
- interpretować zapisy ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych w zakresie rozliczeń rocznych osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą
- sporządzić rozliczenie roczne osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą z wykorzystaniem programu do rozliczeń rocznych z uwzględnieniem rozliczeń indywidualnych i wspólnych z małżonkiem (np. PIT 36, PIT 36L)
- interpretować zapisy ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych w zakresie rozliczeń rocznych osób nieprowadzących pozarolniczej działalności gospodarczej
- określić warunki korzystania z ulg w podatku dochodowym od osób fizycznych
- sporządzić rozliczenie roczne osób nieprowadzących działalności z dochodów krajowych z wykorzystaniem programu do rozliczeń rocznych
- rozliczyć z wykorzystaniem aplikacji komputerowej osobę fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej z dochodów uzyskanych za granicą z uwzględnieniem metody proporcjonalnego odliczenia
- rozliczyć z wykorzystaniem aplikacji komputerowej osobę fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej z dochodów uzyskanych za granicą z uwzględnieniem metody wyłączenia z progresją

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

- **Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:**

opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),

samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

- **Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:**

opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
potrafi dokonać analizy problemu,
potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
wykonuje prace w sposób estetyczny,
pracuje systematycznie,
stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

- **Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:**

opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

- **Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:**

opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
posługuje się terminologią fachową z błędami,
wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

- **Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:**

opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),

braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
wykonuje proste czynności zawodowe,
stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

- **Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:**
nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
nie pracuje systematycznie,
nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

Moduł 3 Prowadzenie rachunkowości

M3J1 Przygotowanie do prowadzenia ksiąg rachunkowych

klasa II

1.Wymagania ogólne - w czasie realizacji tej jednostki uczeń powinien:

- rozróżnić rodzaje możliwych zagrożeń występujących w środowisku pracy
- wskazać źródła zagrożeń występujących w środowisku pracy
- zidentyfikować czynniki szkodliwe w pracy biurowej i czynniki uciążliwe
- zidentyfikować czynniki niebezpieczne w środowisku pracy biurowej
- posłużyć się podstawową terminologią z zakresu rachunkowości,
- klasyfikować składniki majątku i źródła finansowania majątku,
- sporządzić uproszczony bilans,
- rozróżnić typy operacji gospodarczych,
- określić wpływ operacji gospodarczych na bilans przedsiębiorstwa,
- klasyfikować dowody księgowe według różnych kryteriów,
- określić wymagania formalne dowodów księgowych,
- przeprowadzić kontrolę formalno-rachunkową dowodów księgowych,
- określić zasady funkcjonowania kont księgowych,
- księgować operacje gospodarcze na kontach bilansowych,
- sporządzić zestawienie obrotów i sald,
- księgować operacje gospodarcze na kontach wynikowych,
- poprawić błędy księgowe,
- prowadzić księgi pomocnicze,
- uzgodnić ewidencję analityczną z syntetyczną,
- posłużyć się terminologią z zakresu rachunkowości,
- sporządzić dokumenty księgowe
- skontrolować i zadekretować dokumenty księgowe.
- interpretować operacje gospodarcze na podstawie dowodów księgowych,
- przechowywać dowody księgowe,
- identyfikować składniki majątku i źródeł jego finansowania,
- prowadzić ewidencję operacji gospodarczych na kontach księgi głównej i ksiąg pomocniczych,
- poprawić błędy księgowe,
- obliczać wynik finansowy.

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

- **Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:**
opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,
- **Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:**
opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
potrafi dokonać analizy problemu,
potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
wykonuje prace w sposób estetyczny,
pracuje systematycznie,
stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.
- **Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:**
opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.
- **Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:**
opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
posługuje się terminologią fachową z błędami,
wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.
- **Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:**
opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań

w danym zawodzie (od 40% do 55%),
braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,

zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
wykonuje proste czynności zawodowe,

stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.

braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

- **Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:**

nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,

nie pracuje systematycznie,

nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,

nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,

nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M3J2 Wycena i ewidencja składników majątkowych

klasa III

1.Wymagania ogólne - w czasie realizacji tej jednostki uczeń powinien:

- ewidencjonować operacje związane ze zmianą składników majątkowych,
- dokonać wyceny składników aktywów i pasywów,
- obliczyć i rozliczyć odchylenia od cen ewidencyjnych materiałów,
- rozróżnić formy rozliczeń i je ewidencjonować,
- rozróżnić rodzaje rozrachunków i je ewidencjonować
- obliczyć różnice kursowe,
- obliczyć amortyzację księgową i podatkową,
- posłużyć się podstawową terminologią z zakresu rachunkowości,
- klasyfikować składniki majątku i źródła finansowania majątku,
- interpretować operacje gospodarcze na podstawie dowodów księgowych,
- identyfikować składniki majątku i źródeł jego pochodzenia,
- ewidencjonować operacje związane ze zmianą składników majątkowych,
- dokonać wyceny składników aktywów i pasywów,
- obliczyć i rozliczyć odchylenia od cen ewidencyjnych materiałów,
- rozróżnić formy rozliczeń i je ewidencjonować,
- rozróżnić rodzaje rozrachunków i je ewidencjonować
- obliczyć różnice kursowe,
- obliczyć amortyzację księgową i podatkową,
- posłużyć się podstawową terminologią z zakresu rachunkowości,
- klasyfikować składniki majątku i źródła finansowania majątku,
- interpretować operacje gospodarcze na podstawie dowodów księgowych.

2.Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),

- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M3.J3. Ewidencjonowanie kosztów i sporządzanie kalkulacji

klasa III, IV

1.Wymagania ogólne - w czasie realizacji tej jednostki uczeń powinien:

- posłużyć się podstawową terminologią z zakresu kosztów i wydatków,
- klasyfikować koszty według różnych kryteriów,
- ewidencjonować koszty w rachunku uproszczonym i rozwiniętym,
- stosować rozliczenia międzyokresowe kosztów,
- rozróżniać koszty bezpośrednie i pośrednie,
- rozliczać koszty pośrednie,,
- ewidencjonować działalność pomocniczą,,
- określić metody kalkulacji,
- zastosować odpowiednią kalkulację
- obliczyć jednostkowy koszt wytworzenia,
- ustalić cenę zbytu,,
- obliczyć wynik na sprzedaży

2.Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,

- biegłe stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M3.J4. Ewidencja obrotu towarowego i przeprowadzenie inwentaryzacji

klasa IV

1. Wymagania ogólne - w czasie realizacji tej jednostki uczeń powinien:

- posłużyć się podstawową terminologią z zakresu obrotu towarowego,
- ewidencjonować proces zakupu i sprzedaży towarów,
- ustalić zarezerwowaną i zrealizowaną marżę,
- zastosować odpowiednią metodę inwentaryzacyjną,
- wypełnić podstawowe dokumenty inwentaryzacyjne,
- obliczyć i rozliczyć odchylenia od cen ewidencyjnych towarów,
- przeprowadzić i rozliczyć inwentaryzację,
- rozliczać niedobory zawinione i zawinione,
- ustalić wynik ze sprzedaży towarów.

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,

- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu.

M3.J5. Ustalanie i rozliczanie wyniku finansowego, ewidencja zmian w kapitałach

klasa V

1.Wymagania ogólne - w czasie realizacji tej jednostki uczeń powinien:

- posłużyć się podstawowymi kategoriami wynikowymi,
- klasyfikować składniki majątku i źródła finansowania majątku,
- klasyfikować elementy wpływające na wynik finansowy,,
- ustalać elementarne wyniki składające się na wynik ostateczny,
- obliczać wynik finansowy metodą statystyczną w różnych wariantach,
- obliczać wynik finansowy metodą księgową w różnych wariantach,
- określać koszty uzyskania przychodu zgodnie z przepisami podatkowymi,
- identyfikować koszty i przychody finansowe,
- identyfikować pozostałe koszty i przychody operacyjne,
- ustalać korekty trwałe i przejściowe,
- ustalać i ewidencjonować obciążenia wyniku finansowego,,
- rozliczać wynik finansowy,
- ustalać źródła finansowania majątku,
- rozróżniać kapitały własne ze względu na różną formę działalności.

2.Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,

- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu.

M3.J6. Wykorzystanie systemów komputerowych w rachunkowości
klasa IV i V

1. Wymagania ogólne - w czasie realizacji tej jednostki uczeń powinien

- uruchomić i przystosować do potrzeb przedsiębiorstwa program finansowo-księgowy,
- dekretować operacje gospodarcze z różnych obszarów księgowych w podmiotach produkcyjnych, usługowych i handlowych,
- wprowadzić plan kont,
- otwierać i zamykać księgi rachunkowe w programie finansowo-księgowym,
- ewidencjonować operacje gospodarcze w programie finansowo-księgowym,
- sporządzać zestawienia w programie finansowo-księgowym,
- prowadzić ewidencję środków trwałych i ich zużycie w programie finansowo-księgowym,
- prowadzić ewidencje dla celów podatku od towarów i usług,
- sporządzić deklaracje rozliczeniowe z urzędem skarbowym z wykorzystaniem systemu komputerowego,
- sporządzić jednostkowe sprawozdanie finansowe wybranych jednostek organizacyjnych w systemie komputerowym,
- chronić bazę danych i archiwizować księgi rachunkowe prowadzone w programie finansowo-księgowym,
- wykonywać zadania zawodowe z zachowaniem zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),

samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
potrafi dokonać analizy problemu,
potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
wykonuje prace w sposób estetyczny,
pracuje systematycznie,
stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
posługuje się terminologią fachową z błędami,
wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązanie problemu,
potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),
braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
wykonuje proste czynności zawodowe,
stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
nie pracuje systematycznie,
nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

M4.J1. Sporządzanie i analiza wstępna sprawozdań finansowych

Klasa IV

1. Wymagania ogólne - w czasie realizacji tej jednostki uczeń powinien:

Podstawowe:

- zidentyfikować krajowe podstawy prawne wykorzystywane przy sporządzaniu sprawozdań finansowych,
- zidentyfikować międzynarodowe podstawy prawne wykorzystywane przy sporządzaniu sprawozdań finansowych,
- określić zadania sprawozdawczości finansowej,
- zinterpretować normy prawne wykorzystywane przy sporządzaniu jednostkowego sprawozdania w podmiotach o różnej formie prawnej i różnym przedmiocie działalności,
- uzasadnić przydatność informacyjną sprawozdawczości finansowej,
- rozpoznać elementy składowe jednostkowego sprawozdania finansowego w różnych podmiotach prowadzących księgi rachunkowe,
- objaśnić poszczególne elementy sprawozdania finansowego,
- zna zasady wyceny bilansowej,
- wycenić składniki aktywów i pasywów do bilansu według wartości nominalnej,
- dobrać elementy sprawozdania finansowego do formy prawnej i rozmiarów podmiotu,
- określić warunki i zakres składania sprawozdania z działalności, w tym oświadczenie na temat informacji niefinansowych,
- wycenić składniki aktywów z uwzględnieniem stanów kont korygujących,
- wycenić składniki aktywów i pasywów z uwzględnieniem sald końcowych kont aktywno-pasywnych,
- zidentyfikować organy zatwierdzające sprawozdanie finansowe w różnych jednostkach,
- wskazać terminy sporządzania i zatwierdzania sprawozdania finansowego
- ustalić czy sprawozdanie danej jednostki podlega badaniu,
- objaśnić etapy badania sprawozdań,
- określić elementy i rodzaje opinii biegłego rewidenta,
- wskazać organy uprawnione do prowadzenia rewizji sprawozdań finansowych,
- określić podmioty zobowiązane do badania sprawozdania,
- wskazać termin złożenia sprawozdania finansowego do ogłoszenia i ostatecznego rozliczenia się z organem podatkowym przez podmiot, którego sprawozdanie podlegało badaniu,
- podać sankcje za niedopełnienie obowiązku badania sprawozdania finansowego,
- określić zakres dokumentacji związanej ze sprawozdaniem finansowym podlegającym ogłoszeniu,
- zidentyfikować jednostki mikro i małe,
- określić zakres informacji wykazywanych w sprawozdaniu finansowym jednostek mikro,
- określić zakres informacji wykazywanych w sprawozdaniu finansowym jednostek małych,
- określić zakres informacji wykazywanych w sprawozdaniu finansowym jednostek innych niż banki, zakłady ubezpieczeń i reasekuracji,
- zinterpretować zapisy ustawy o rachunkowości w zakresie zakresu informacji wymaganych w sprawozdaniu finansowym w zależności od wielkości podmiotu,
- określić zakres informacji wykazywanych w informacji dodatkowej jednostki małej,

- określić zakres informacji wykazywanych w informacji dodatkowej jednostek innych niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji,
- objaśnić przydatność informacyjną zestawienia obrotów i sald w przygotowaniu informacji dodatkowej,
- podać zasady sporządzania bilansu sprawozdawczego,
- określić związek zestawienia obrotów i sald z bilansem,
- podać warianty sporządzania rachunku zysków i strat,
- wskazać zasady sporządzania rachunku zysków i strat,
- zakwalifikować sprawozdania do kategorii archiwalnej,
- sporządzić bilans, rachunek zysków i strat jednostki mikro,
- sporządzić bilans sprawozdawczy dla jednostki małej,
- sporządzić bilans sprawozdawczy dla jednostki innej niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji,
- dobrać metodę sporządzania rachunku zysków i strat do wariantu rachunku kosztów,
- sporządzić rachunek zysków i strat w wariantcie porównawczym dla jednostki małej i innej niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji,
- sporządzić rachunek zysków i strat w wariantcie kalkulacyjnym dla jednostki małej i innej niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji,
- wskazać powiązanie sprawozdań finansowych z rozliczeniem rocznym w podmiotach o różnych formach organizacyjno-prawnych,
- określić cel i zadania analizy finansowej,
- zidentyfikować przedmiot analizy finansowej,
- określić etapy prac analitycznych,
- zdefiniować metodę wskaźnikową i metodę porównań prowadzenia analiz,
- określić odchylenia względne i bezwzględne,
- obliczyć i zinterpretować odchylenia od podanych wielkości wzorcowych
- przekształcić bilans sprawozdawczy w bilans analityczny
- przekształcić rachunek zysków i strat w wersję analityczną
- zidentyfikować podstawowe miary z zakresu analizy statystycznej
- wskazać miary statystyczne wykorzystywane w analizie wstępnej sprawozdań finansowych
- podać wzorcowe relacje występujące pomiędzy składnikami bilansu,
- podać wzorcowe relacje występujące pomiędzy składnikami rachunku zysków i strat,

Ponadpodstawowe

- zinterpretować normy prawne wykorzystywane przy sporządzaniu jednostkowego sprawozdania w podmiotach o różnej formie prawnej i różnym przedmiocie działalności,
- uzasadnić przydatność informacyjną sprawozdawczości finansowej,
- dobrać elementy sprawozdania finansowego do formy prawnej i rozmiarów podmiotu,
- określić warunki i zakres składania sprawozdania z działalności, w tym oświadczenie na temat informacji niefinansowych,
- wycenić składniki aktywów z uwzględnieniem stanów kont korygujących,
- wycenić składniki aktywów i pasywów z uwzględnieniem sald końcowych kont aktywno-pasywnych,
- ustalić czy sprawozdanie danej jednostki podlega badaniu,
- objaśnić etapy badania sprawozdań,
- określić elementy i rodzaje opinii biegłego rewidenta,
- wskazać organy uprawnione do prowadzenia rewizji sprawozdań finansowych,
- podać sankcje za niedopełnienie obowiązku badania sprawozdania finansowego,
- określić zakres dokumentacji związanej ze sprawozdaniem finansowym podlegającym ogłoszeniu,

- zinterpretować zapisy ustawy o rachunkowości w zakresie zakresu informacji wymaganych w sprawozdaniu finansowym w zależności od wielkości podmiotu,
- określić zakres informacji wykazywanych w informacji dodatkowej jednostki małej,
- określić zakres informacji wykazywanych w informacji dodatkowej jednostek innych niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji,
- objaśnić przydatność informacyjną zestawienia obrotów i sald w przygotowaniu informacji dodatkowej,
- sporządzić bilans, rachunek zysków i strat jednostki mikro,
- sporządzić bilans sprawozdawczy dla jednostki małej,
- sporządzić bilans sprawozdawczy dla jednostki innej niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji,
- dobrać metodę sporządzania rachunku zysków i strat do wariantu rachunku kosztów,
- sporządzić rachunek zysków i strat w wariantcie porównawczym dla jednostki małej i innej niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji,
- sporządzić rachunek zysków i strat w wariantcie kalkulacyjnym dla jednostki małej i innej niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji,
- wskazać powiązanie sprawozdań finansowych z rozliczeniem rocznym w podmiotach o różnych formach organizacyjno-prawnych,
- obliczyć i zinterpretować odchylenia od podanych wielkości wzorcowych,
- obliczyć wskaźniki analizy poziomej i pionowej sprawozdań finansowych,
- zinterpretować obliczone wskaźniki analizy poziomej i pionowej sprawozdań finansowych,
- sporządzić informację o poprawie lub pogorszeniu sytuacji jednostki na podstawie obliczonych wskaźników analizy poziomej i pionowej sprawozdań finansowych,
- zaprezentować dane i wyniki analizy wstępnej sprawozdań finansowych w formie opisowej, tabelarycznej i graficznej.

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,

- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu.

M4.J2. Prowadzenie analizy finansowej wskaźnikowej

1. Wymagania ogólne

Klasa V

Uczeń potrafi:

Podstawowe:

- określić zbiór wskaźników analizy finansowej,
- określić cel i zakres analizy płynności,
- określić cel i zakres analizy sprawności,
- określić cel i zakres analizy zadłużenia,
- określić cel i zakres analizy rentowności,
- dobrać wskaźniki do obszaru analizy,

Ponadpodstawowe:

- obliczyć wskaźniki płynności finansowej,
- obliczyć wskaźniki sprawności działania jednostki,
- obliczyć wskaźniki poziomu zadłużenia,
- obliczyć wskaźniki rentowności,
- podać interpretację obliczonych wskaźników: płynności finansowej, sprawności działania, poziomu zadłużenia i rentowności,
- sporządzić informację o poprawie lub pogorszeniu sytuacji jednostki na podstawie zmiany wskaźników analizy finansowej w czasie,
- sporządzić informację o sytuacji jednostki na podstawie porównania obliczonych wskaźników z planowanymi lub uznanymi za wzorcowe,
- zaprezentować dane i wyniki analizy finansowej wskaźnikowej w formie opisowej, tabelarycznej i graficznej,

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegłe stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu,
- potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny,
- pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązania problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),
- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,

- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu.

M5. Posługiwanie się językiem obcym zawodowym

M5.J1. Wykorzystanie języka obcego w dokumentacji kadrowo-płacowej

klasa III

1. Wymagania ogólne - w czasie realizacji tej jednostki uczeń powinien:

Podstawowe:

- rozpoznać środki językowe z zakresu rekrutacji i zatrudniania pracowników,
- przeprowadzić rozmowę kwalifikacyjną z kandydatem obcojęzycznym,
- dokonać autoprezentacji w języku obcym w trakcie rozmowy kwalifikacyjnej,
- współpracować w zespole w trakcie wykonywania zadań językowych,
- zredagować w języku obcym dokumentację w sprawach pracowniczych,
- przetłumaczyć z języka polskiego na język obcy typowe polecenia służbowe na stanowisku kadrowo-płacowym,
- komunikować się z zespołem pracowników i przełożonym w języku obcym w rozmowie bezpośredniej, telefonicznej i za pośrednictwem poczty elektronicznej,
- przeprowadzić rozmowę związaną z podróżą służbową,
- zarezerwować noclegi w języku obcym,
- współpracować w zespole w trakcie wykonywania zadań językowych,
- posłużyć się obcojęzycznymi instrukcjami w trakcie wykonywania zadań zawodowych,
- posłużyć się obcojęzycznym oprogramowaniem komputerowym,
- współpracować w zespole w trakcie wykonywania zadań językowych,
- rozumieć proste polecenia zawarte w dokumentacji technicznej,
- współpracować w zespole w trakcie wykonywania zadań językowych.

Ponadpodstawowe:

- przetłumaczyć z języka obcego na język polski dokumentację aplikacyjną kandydatów na pracownika oraz dokumentację pracowniczą,
- przeczytać i przetłumaczyć z języka obcego na język polski ofertę pracy,
- przygotować w języku obcym ofertę pracy,
- sporządzić dokumenty aplikacyjne w języku obcym,
- przeprowadzić w języku obcym instruktaż stanowiskowy na stanowisku komputerowym dla pracownika,
- udzielić w języku obcym informacji o zadaniach poszczególnych komórek organizacyjnych jednostki organizacyjnej,

- przeczytać i przetłumaczyć obcojęzyczny tekst dotyczący zasad ubezpieczeń osobowych w innym kraju,
- przeczytać i przetłumaczyć obcojęzyczną korespondencję pracowniczą,
- sporządzić notatkę z przeczytanego tekstu dotyczącego spraw pracowniczych,
- skorzystać z obcojęzycznych źródeł multimedialnych w zakresie zagadnień kadrowo-płacowych,
- skorzystać ze słownika dwujęzycznego w trakcie wykonywania zadań na stanowisku kadrowo-płacowym,
- przeczytać i przetłumaczyć z języka obcego na język polski i instrukcje obsługi urządzeń stosowanych w pracy biurowej,
- skorzystać ze słownika dwujęzycznego w trakcie tłumaczenia instrukcji,
- przeczytać i przetłumaczyć na język polski obcojęzyczną dokumentację techniczną,
- skorzystać ze słownika dwujęzycznego w trakcie tłumaczenia dokumentacji technicznej.

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
 opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
 samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
 umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
 biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
 analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
 trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
 planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
 samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
 sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
 potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
 potrafi dokonać analizy problemu,
 potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
 wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
 wykonuje prace w sposób estetyczny,
 pracuje systematycznie,
 stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
 braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
 potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
 zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
 zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
 potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
 potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
 dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
 potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
 potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
 prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%), zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu, przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie, przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy, posługuje się terminologią fachową z błędami, wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązanie problemu, potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%), braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych, zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować, wykonuje proste czynności zawodowe, stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp. braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu, nie pracuje systematycznie, nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie, nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela, nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu.

**M5.J2. Język obcy zawodowy w prowadzeniu rachunkowości
klasa IV****1.Wymagania ogólne - w czasie realizacji tej jednostki uczeń powinien:****Podstawowe:**

- przeczytać i przetłumaczyć z języka obcego na język polski umowę o współpracy,
- przeczytać i przetłumaczyć z języka obcego na język polski dokumentację handlową,
- przetłumaczyć z języka obcego na język polski zapisy faktury VAT UE oraz paragonów,
- sporządzić fakturę VAT UE w języku obcym,
- współpracować w zespole w trakcie wykonywania zadań językowych,
- posłużyć się poprawnie kontekstem w zrozumieniu wypowiedzi z użyciem specjalistycznego słownictwa, stosowanego w biznesie i finansach,
- zabrać głos w dyskusji na tematy biznesowe,
- przeprowadzić spotkanie biznesowe w języku obcym,
- zinterpretować poprawnie typowe pytania zadawane przez klientów w języku obcym,
- przeprowadzić rozmowę z kontrahentem w języku obcym,
- zastosować obcojęzyczne zwroty grzecznościowe w rozmowie z klientem,
- przeczytać i przetłumaczyć zaproszenie na spotkanie biznesowe,
- zredagować w języku obcym zaproszenie na spotkanie biznesowe,

- współpracować w zespole w trakcie wykonywania zadań językowych.

Ponadpodstawowe:

- przetłumaczyć na język obcy dokumenty związane z funkcjonowaniem jednostki organizacyjnej z zachowaniem zasad gramatyki i ortografii,
- przetłumaczyć z języka obcego na język polski dokumenty związane z prowadzeniem działalności,
- zaprezentować jednostkę organizacyjną w języku obcym,
- nawiązać współpracę z kontrahentem zagranicznym,
- posłużyć się danymi liczbowymi w różnej walucie,
- streścić wysłuchany w języku obcym tekst o tematyce biznesowej,
- odpowiedzieć na pytania dotyczące wysłuchanego tekstu o problematyce zawodowej,
- przeczytać i przetłumaczyć z języka obcego na język polski tekst o tematyce finansowej,
- przetłumaczyć z języka obcego na język polski przepisy podatkowe obowiązujące w krajach Unii Europejskiej,
- przeczytać i przetłumaczyć z języka obcego na język polski korespondencję otrzymaną za pośrednictwem poczty elektronicznej,
- przeczytać i przetłumaczyć z języka obcego na język polski informacje o kontrahencie umieszczone na jego stronie internetowej,
- zredagować w języku obcym krótki tekst o tematyce biznesowej,
- zredagować podziękowanie w języku obcym,
- sporządzić w języku obcym korespondencję w sprawach finansowych,
- skorzystać z obcojęzycznej literatury fachowej,
- skorzystać z obcojęzycznej prasy o tematyce finansowej,
- przygotować informację o tematyce zawodowej w formie prezentacji multimedialnej,
- skorzystać ze słownika dwujęzycznego w trakcie wykonywania zadań na stanowisku księgowym.

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,
umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
potrafi dokonać analizy problemu,
potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
wykonuje prace w sposób estetyczny,
pracuje systematycznie,
stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne

wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu i poprawić błędy,
posługuje się terminologią fachową z błędami,
wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązanie problemu,
potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 40% do 55%),
braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
wykonuje proste czynności zawodowe,
stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
nie pracuje systematycznie,
nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,

Przedmiot: Księgowość

Dział I Gospodarka magazynowa i wykorzystanie arkusza kalkulacyjnego w gospodarowaniu zasobami rzeczowymi

1. Wymagania ogólne

Klasa II

Uczeń potrafi:

- rozpoznać zadania komórek zaopatrzenia w przedsiębiorstwie
- wymienić rodzaje zapasów w jednostkach o różnym przedmiocie (profilu) działalności
- zidentyfikować rodzaje zapasów
- sklasyfikować materiały wg grup rodzajowych
- rozpoznać czynniki wpływające na poziom zapasów w magazynie
- rozróżnić pojęcie normowania zapasów
- wymienić normy zapasów
- rozróżnić zapasy podlegające normowaniu
- wymienić normy zużycia surowców i materiałów
- rozróżnić rodzaje norm zużycia materiałów
- określić zapotrzebowanie na materiały i towary
- rozpoznać pojęcie gospodarki magazynowej i magazynowania
- wymienić zadania gospodarki magazynowej
- rozpoznać rodzaje magazynów
- rozpoznać sposoby wyceny zapasów
- wymienić sposoby wyceny rozchodu składników zapasów
- wymienić rodzaje dokumentów magazynowych przychodowych
- wymienić rodzaje dokumentów magazynowych rozchodowych
- rozpoznać komórki organizacyjne odpowiedzialne za sporządzenie dokumentów magazynowych
- wymienić cel przeprowadzania inwentaryzacji
- określić terminy i częstotliwość inwentaryzacji
- rozróżnić rodzaje inwentaryzacji
- określić zasady przeprowadzania inwentaryzacji
- wymienić etapy przeprowadzania inwentaryzacji
- określić zasady przeprowadzania spisu z natury
- wymienić różnice inwentaryzacyjne
- rozróżnić różnice inwentaryzacyjne
- wymienić przyczyny powstawania różnic inwentaryzacyjnych
- scharakteryzować różnice inwentaryzacyjne
- rozróżnić wskaźniki rotacji zapasów
- obliczyć wskaźniki rotacji zapasów w dniach
- obliczyć wskaźniki rotacji zapasów w razach
- rozróżnić wskaźniki struktury i dynamiki
- obliczyć wskaźniki struktury zapasów
- obliczyć wskaźniki dynamiki zapasów
- wymienić pojęcie środków trwałych
- rozróżnić rodzaje środków trwałych
- określić strukturę środków trwałych
- określić zakres gospodarowania środkami trwałymi
- wymienić pojęcie zdolności produkcyjnej
- rozróżnić czas pracy maszyn
- określić wartość początkową środków trwałych
- wymienić rodzaje zużycia środków trwałych
- wyjaśnić pojęcie amortyzacji i umorzenia środków trwałych
- wymienić metody amortyzacji środków trwałych
- rozróżnić metody amortyzacji środków trwałych
- wymienić dokumenty obrotu środkami trwałymi
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do obliczeń związanych z ustaleniem wielkości zapasów magazynowych

- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do obliczeń związanych z ustaleniem norm i zapasów magazynowych
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do obliczeń związanych z ustaleniem kosztu jednostkowego produktu pracy
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do obliczeń wskaźników struktury zapasów magazynowych
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do obliczeń wskaźników dynamiki zapasów magazynowych
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do sporządzenia dokumentów magazynowych i sprzedaży
- wykorzystać szablony arkusza kalkulacyjnego do sporządzania zestawień
- wykorzystać bazę danych zawartą w arkuszu kalkulacyjnym
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do obliczeń umorzenia i amortyzacji środków trwałych
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do przeliczania walut
- wykorzystać arkusz kalkulacyjny do prezentacji danych z zakresu gospodarowania zasobami rzeczowymi
- sklasyfikować zapasy według kryterium przydatności ekonomicznej, np. prawidłowe, nieprawidłowe
- obliczyć normy zużycia materiałów, np. teoretyczną, techniczną
- obliczyć normy ilościowo - wartościowe zużycia materiałów
- obliczyć ilości i kwoty zapasu rezerwowego, bieżącego i przeciętnego
- obliczyć ilości i wartości zapotrzebowania na materiały i towary
- wskazać różnicę między rodzajami magazynów
- wycenić zapasy wg: ceny zakupu, ceny nabycia, rzeczywistego kosztu wytworzenia, stałej ceny ewidencyjnej
- wycenić rozchód składników zapasów z magazynu wg metody: FIFO, LIFO, HIFO, LOFO, ceny przeciętnej
- sporządzić dokumenty magazynowe przychodowe
- sporządzić dokumenty magazynowe rozchodowe
- sporządzić kartoteki magazynowe z uwzględnieniem różnych metod wyceny zapasów
- dobrać rodzaj inwentaryzacji do sytuacji
- sporządzić spis z natury
- ustalić wynik inwentaryzacji
- zinterpretować wskaźniki rotacji zapasów
- sporządzić informację o poprawie lub pogorszeniu sytuacji w zakresie gospodarowania zapasami na podstawie wskaźników rotacji
- zinterpretować wskaźniki struktury i dynamiki zapasów
- sporządzić informację o poprawie lub pogorszeniu sytuacji w zakresie gospodarowania zapasami na podstawie wskaźników struktury i dynamiki
- obliczyć czas pracy maszyn produkcyjnych
- obliczyć wykorzystanie zdolności produkcyjnej
- ocenić wykorzystanie zdolności produkcyjne
- obliczyć odpis amortyzacyjny środków trwałych różnymi metodami dla celów podatkowych
- sporządzić tabelę amortyzacyjną środków trwałych
- sporządzić dokumenty obrotu środkami trwałymi, np. OT, PT, MT, LT
- sporządzić dokumenty zawierające tabele, zestawienia danych liczbowych
- tworzyć prostą bazę danych w postaci jednej tabeli i wykonywać na niej podstawowe operacje bazodanowe
- sporządzić tabelę amortyzacyjną
- tworzyć prezentację danych w postaci tabel, wykresów z zakresu gospodarowania zasobami rzeczowymi

Klasa III

- stosuje przepisy prawa dotyczące spraw kadrowych, płacowych, emerytalno-rentowych
- prowadzi dokumentację dotyczącą rekrutacji, zatrudnienia i przebiegu pracy pracowników
- sporządza dokumenty w sprawach emerytalno-rentowych pracowników
- oblicza wynagrodzenia według różnych systemów płac i z tytułu różnych umów
- oblicza zaliczki na podatek dochodowy od wynagrodzeń wypłacanych osobom fizycznym
- sporządza listy płac
- sporządza deklaracje z tytułu ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych
- sporządza deklaracje i zeznania podatkowe dotyczące podatku dochodowego od osób fizycznych w związku z wypłacaniem wynagrodzeń
- oblicza i interpretuje wskaźniki dotyczące zatrudnienia i wynagrodzeń
- korzysta z programów komputerowych do prowadzenia spraw kadrowo-płacowych, ubezpieczeniowych i podatkowych
- sporządza dokumenty w edytorze tekstu związane z nawiązaniem, rozwiązaniem stosunku pracy
- sporządza w edytorze tekstu zaświadczenie o zatrudnieniu i wysokości dochodu
- sporządza umowę zlecenie, umowę o dzieło w edytorze tekstu
- sporządza w edytorze tekstu rachunek do umowy zlecenia i umowy o dzieło
- wykorzystuje arkusz kalkulacyjny do obliczenia wskaźników wykorzystywanych do przeprowadzenia analizy zatrudnienia, np. płynności kadr, stany zatrudnienia, wydajności pracy, dynamiki zatrudnienia, struktury zatrudnienia

Klasa IV

- wykorzystać oprogramowanie do obsługi gospodarki magazynowej do sporządzania dokumentacji magazynowej
- sporządzić zamówienie do dostawców
- sporządzić dokumenty przychodów magazynowych
- sporządzić dokumenty magazynowe związane z rozchodem wewnętrznym
- sporządzić dokumenty związane z przychodem wewnętrznym
- rejestrować zamówienia od odbiorców
- sporządzić dokumenty potwierdzające sprzedaż
- sporządzić dokumenty zewnętrzne wydania towarów i wyrobów gotowych
- sporządzić dokumenty przesunięć magazynowych
- sporządzić rejestry zakupu i sprzedaży
- sporządzić dokumenty z zakresu opodatkowania podatkiem od towarów i usług
- sporządzić dokumenty z zakresu transakcji zagranicznych
- sporządzić dokumenty płatnicze gotówkowe i bezgotówkowe

Klasa V

- wykorzystać oprogramowanie do sporządzania dowodów przychodowych i rozchodowych w zakresie środków trwałych
- sporządzić dokumenty przyjęcia środków trwałych
- sporządzić dokumenty likwidacji środków trwałych
- sporządzić dokumenty przesunięć środków trwałych

2. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełni wiedzę i umiejętności objętą programem nauczania,
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach edukacyjnych (100%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy związane z zawodem,

- umiejętnie stosuje wiedzę i umiejętności z innych przedmiotów,
- biegle stosuje terminologię właściwą dla zawodu,
- analizuje i ocenia rozwiązania problemów,
- trafnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania problemów praktycznych,
- planuje proces rozwiązywania problemów, proponuje oryginalne, twórcze rozwiązania,

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności zawodowe w stopniu gwarantującym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych (od 86 % do 99%),
- samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne związane z zawodem,
- sprawnie posługuje się terminologią właściwą dla zawodu,
- potrafi argumentować własne rozwiązania problemów,
- potrafi dokonać analizy problemu, - potrafi rozwiązywać zadania nietypowe związane z zawodem,
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną do rozwiązywania zadań praktycznych,
- wykonuje prace w sposób estetyczny, - pracuje systematycznie,
- stosuje się do zasad bhp właściwych w zawodzie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności właściwe dla zawodu w stopniu pozwalającym na skuteczne wykonywanie zawodu (od 71 % do 85%),
- braki, jakie posiada pozwalają na wykonywanie czynności zawodowych,
- potrafi prawidłowo rozpoznać problem zawodowy i zaproponować typowy sposób rozwiązania,
- zna i stosuje pojęcia i zasady właściwe dla zawodu,
- zna i stosuje zasady bhp właściwe dla zawodu,
- potrafi stosować poznane procedury do wykonania zadania praktycznego,
- potrafi poprawić wskazany przez nauczyciela błąd w wykonywanym zadaniu,
- dobrze posługuje się podstawową terminologią zawodową,
- potrafi samodzielnie rozwiązać typowy problem teoretyczny i praktyczny,
- potrafi prawidłowo interpretować teksty i schematy fachowe,
- prace domowe (rysunki, projekty) są wykonane starannie z niewielkimi błędami.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności zawodowe w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań w danym zawodzie (od 56% do 70%),
- zna podstawowe pojęcia, zasady i prawa właściwe dla danego zawodu,
- przy pomocy nauczyciela potrafi dokonać analizy typowego problemu zawodowego i zaproponować rozwiązanie,
- przy pomocy nauczyciela potrafi określić nieprawidłowości w rozwiązaniu - i poprawić błędy,
- posługuje się terminologią fachową z błędami,
- wykonane prace zawierają błędy, które pozwalają po wprowadzeniu poprawek na prawidłowe rozwiązanie problemu,
- potrafi stosować poznane wcześniej typowe rozwiązania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu elementarnym wiadomości i umiejętności zawodowe - w zakresie pozwalającym na rozwiązywanie większości problemów i zadań - w danym zawodzie (od 40% do 55%),

- braki w wiadomościach i umiejętnościach pozwalają na wykonywanie podstawowych czynności zawodowych,
- zna podstawowe zasady bhp właściwe dla zawodu i potrafi je zastosować,
- wykonuje proste czynności zawodowe,
- stosuje nieudolnie język zawodowy, zna podstawowe pojęcia, nazywa podstawowe przyrządy, układy, procesy itp.
- braki, jakie wykazuje pozwalają na kontynuowanie kształcenia zawodowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych przez podstawę programową kształcenia w zawodzie w zakresie pozwalającym na wykonywanie zawodu,
- nie pracuje systematycznie,
- nie potrafi nazwać, wymienić podstawowych pojęć, zasad w zawodzie,
- nie potrafi rozwiązać podstawowego, typowego problemu nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna elementarnych pojęć, terminów właściwych dla zawodu,